

Міжнародний університет бізнесу і права
Міністерство освіти і науки України

Одеська національна академія харчових технологій
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ХАЛІЛОВ АРСЕН ЕНВЕРОВИЧ

Гриф
Прим. №__

УДК: 005.742:005.591.1.6

ДИСЕРТАЦІЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ
РЕГІОНУ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА**

Спеціальність 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка

Економічні науки

Подасться на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

А.Е. Халілов

Науковий керівник

Дога Валерій Семенович

доктор економічних наук, професор

Херсон – 2019

АНОТАЦІЯ

Халілов А.Е. Трансформація управління економічною системою регіону: теорія, методологія, практика. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2019.

Дисертація присвячена формуванню теоретико-методологічних засад, обґрунтування трансформаційних аспектів управління економічною системою регіону та розробці практичних рекомендацій щодо концептуально-стратегічних напрямів управління регіональною економічною системою.

Дослідження теоретичних питань прийняття управлінських рішень в регіональній економічній сфері. Систематизовано та узагальнено сукупність принципів та методів здійснення аналізу соціально-економічного розвитку регіональних економічних систем, що на відміну від існуючих, передбачають інтеграцію моделей кореляційно-регресійного аналізу, ринкових інструментів оцінки економічного потенціалу та стратегічних моделей прийняття управлінських рішень і дозволяють здійснити комплексне обґрунтування можливостей, загроз, сильних та слабких сторін розвитку регіону.

Визначено, що розвиток економічних систем характеризується складними трансформаційними перетвореннями, які відбуваються як на національному рівні, так і на регіональному. Вчені-економісти та практики використовують різні концепції та конкретні заходи щодо управління економічною системою. Управління прийняттям рішень в економічній системі є складним завданням в системі регіонів. Від ступеня опрацьованості і впровадження будь-якого проекту залежить існування економічного агенту і його життєздатності. Управлінські рішення, в свою чергу, дозволяють

будувати ланцюжок тактичних рішень в діяльності організації. Надалі здійснюється розробка стратегій, засновані на тих же рішеннях упорядкування, розвитку організації. Транзитивність як властивість середовища визначає мінливість параметрів.

Доведено, що теорія прийняття управлінських рішень є важливим для економічного агента. Всі процеси, що протікають в системі економіки потребують правильного розпізнання проблеми і вжиття відповідних заходів. Описано побічний ефект, який призводить до зміщення результатів від спочатку поставленого завдання. Еталонне рішення є зразком до якого необхідно прагнути в кожній своїй дії.

Доведено, що математичні методи в теорії прийняття рішень є складним процесом. З одного боку, економічні агенти використовують загальнонаукові підходи для вирішення поставлених завдань. З іншого боку, є особливості методів економіки, які застосовуються в теорії прийняття рішень. Нами розглянута особливість в системі обміну, в основі якої транспортні методи будують діяльність економічні агенти на ринку.

Доведено, що перспектива ефективного розвитку економічних систем регіонів України вимагає попереднього детального аналізу міжрегіональних диспропорцій соціально-економічної сфери із врахуванням низки якісних та кількісних показників. Закономірності зміни окремих статистичних характеристик регіонів дають підстави визначати тенденції розвитку економічних систем регіонів, на основі яких можливо визначати шляхи стимулювання окремих слабо розвинених регіонів. Для аналізу тенденцій розвитку нами були використані динамічні ряди статистичних показників за період часу 2010-2017 рр.

З'ясовано, що низький рівень соціально-економічного розвитку Одеської області пов'язаний із поганою ситуацією у сфері відновлювальної енергетики та енергоефективності, із низьким рівнем доступності та якості послуг у сфері освіти та охорони здоров'я, із низьким рівнем соціального захисту та

безпеки населення та із поганою ситуацією у сфері раціонального природокористування.

Доведено, що інтенсифікація конкурентоспроможності економіки регіону передбачає розбудову економічної сфери незалежно від зовнішніх факторів, та із врахуванням внутрішніх переваг. Розвиток регіональної політики зайнятості в пріоритетних галузях повинен відбуватися на засадах популяризації соціальної рівності через підвищення рівня зайнятості населення, інтеграції та адаптації соціально-незахищених верств до економічного розвитку регіону. На засадах децентралізації системи управління в регіонах України повинні формуватися нові центри соціально-економічного зростання, які візьмуть на себе виконання значної частини тих функцій і повноважень, що раніше були притаманні столиці та обласним центрам. Такі міста – центри соціально-економічного зростання будуть забезпечувати територіальним громадам, зі сфери свого впливу, спрощений доступ до фінансових ресурсів, інвестиційно-інноваційних можливостей, освітніх та культурних послуг, охорони здоров'я тощо.

Доведено, що в умовах структурних економічних, соціальних та організаційних трансформацій регіональних економічних систем, формуються різні фази змін процесу управління. Здійснено оцінку в теорії прийняття рішення в розподілі інновації в національному господарстві країни. Завдяки феноменології інноватики загальну оцінку можливо прийняти в різних сферах, де виникає даний процес. Інтегральна оцінка дозволяє виявити потенціал країни, на основі якого будується діяльність економічного агента.

Доведено, що розподільна система держави є складною, де йде формування і стимулювання діяльності економічного агента в країні. Заданому інноваційному напрямку приділяється пильна увага, так як на його основі формуються основні конкурентоспроможні ознаки в країні.

Встановлено, що сучасна система обміну є складним процесом, в який втягується все більше учасників. Інфраструктура, яка лежить в основі будь-

якого сучасного обміну доставляє товар в будь-яку точку світу, доводиться розробляти різні способи і оптимізувати даний процес.

Розглянуто статистичну складову системи обміну в регіонах країни. Виявлено основні тенденції, на основі яких необхідно розвивати систему. Дане питання для держави є важливим, так як все національне господарство забезпечує формуванням політики товарної безпеки. Тобто має забезпечувати потреби індивідуума для формування соціально-економічної стабільності в країні.

Систематизовано особливості формування ринкової інфраструктури для споживання економічної системи. В даному питанні визначені горизонтальні структура ринку і вертикальні. Вертикальна структура йде від місцевого до світового ринку, який в свою чергу об'єднується через віртуальний ринок.

Проаналізовано інтелектуальний товар, де для споживача описаний весь цикл через який проходять дані для продажу на ринку. На жаль, відзначається негативна тенденція, спрямована по даному напрямку. Економічний агент повинен бути зацікавлений не тільки самостійно аналізувати ринок, а також купувати даний вид продукції. Описано основні властивості інтелектуального товару, на основі яких формуються особливості даного виду продукції.

Доведено, що логістична схема побудови інноваційного потенціалу населення дозволяє виділити соціальні новації. Як феноменологія інновації в соціумі виникає питання відносин розуміння потенціалу населення як якоесь нове благо для задоволення потреб. Сфера соціальної новації є більш складною категорією для економічного розвитку. Розширення меж понять новацій в сфері створення інновації приводить до збільшення соціальної становить в інноваційній стратегії розвитку регіону в системі національного господарства. Оцінку потенціалу в відтворювальних регіональних системах необхідно виходити не тільки зі споживчих позицій, але і можливістю створення і відтворення інновації.

Дослідження автора спрямовані на еквівалентні операції між

інвестиційно-інноваційними процесами, що протікають в регіоні в системі національного господарства. Інноваційна область розвивається за рахунок інвестицій безпосередньо в процеси взаємодії компонентів економічної системи. Встановлено, що більша частина населення, яка не займається науковим дослідженням, забезпечує інші важливі процеси, без яких неможливе існування інноваційної системи регіону.

Розглянуто трирівневий ланцюжок інвестиційно-інноваційної ефективності стратегії розвитку національної системи, зокрема його регіональний аспект. Встановлено, що перша стадія впровадження інновацій є найбільш технічно досконалою до часу впровадження інновації, містить більш досконалі патенти (інноваційні продукти), що відсутні на ринку. Другий період характеризується падінням інвестиційно-інноваційного ефекту від стратегії виробництва товару інноваційної орієнтації. Точка W перетину, в якій інвестиційна та інноваційна стратегії перетинаються, характеризує вичерпання стратегічних можливостей. Третій період є модернізаційним, де завдяки переструктуруванню вдається в першій чверті домогтися інвестиційно-інноваційного ефекту. Потенціал ідеї інновації втрачається з часом через старіння, необхідність доповнення є додатковим фінансуванням.

Доведено, що стратегічний аналіз є одним з найбільш відповідальних етапів стратегічного управління регіональними системами, оскільки саме його результати створюють підґрунтя для визначення ключових чинників економічного зростання економічної системи, її конкурентних переваг, слабких сторін і проблем, які необхідно вирішити у стратегічній перспективі, а також зовнішніх можливостей і загроз, що формуються на національному та глобальному рівні. Ефективність стратегічних рішень залежить від ступеню обґрунтованості методів аналізу, відбору найбільш релевантних показників та їх адекватного інтерпретування. Основним методологічним інструментом стратегічного аналізу, що використовується експертами при розробці стратегій є SWOT – аналіз, який дозволив ідентифікувати та здійснити опис основних зовнішніх можливостей розвитку регіону, а також

сильних і слабких сторін. Проте, слід враховувати, що результати SWOT – аналізу, окреслені у відповідних стратегіях відображали ситуацію станом на кінець 2014 року, тому виникає необхідність перегляду окремих зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку регіону, у контексті поточних подій, а також удосконалення методичних підходів до стратегічного аналізу регіону.

Доведено, що на сучасному трансформаційному етапі соціально-економічного розвитку країни, що супроводжуються посилення процесів децентралізації та підвищення економічної самостійності регіонів визначальними чинниками економічного зростання є розроблення ефективності стратегії економічного й соціального розвитку, що виступатиме орієнтиром при прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях та сприятиме адаптації соціально-економічних систем до нових викликів на основі раціонального використання економічного потенціалу.

Під стратегією соціально-економічного розвитку регіону запропоновано розуміти стратегічну модель управління, що структурно та органічно поєднує стратегії різних типів та рівнів, спільна реалізація яких дозволить максимально ефективно використовувати регіональні переваги та наявні ресурси й спрямовуватиме управлінські рішення у напрямку досягнення місії та цілей розвитку регіону у стратегічній перспективі.

Обґрунтовано концептуальну модель стратегії соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону, визначено її зміст, структурні характеристики та принципи формування і реалізації. Наголошено, що стратегія є інтегральною моделлю управління, що об'єднує основні та допоміжні стратегії, поєднання яких дозволить раціонально використовувати наявний економічний потенціал регіону, сприятиме адаптації до змінних умов середовища та забезпечить спрямування економічної системи до сталого розвитку регіону на інноваційних засадах.

Ключові слова: економічна система регіону, соціально-економічний розвиток, прийняття управлінських рішень, стратегічний аналіз, економічна стратегія розвитку.

SUMMARY

Khalilov A.E. Transformation of management of the economic system of the region: theory, methodology, practice. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for obtaining the degree of Doctor of Economics in specialty 08.00.05 - development of productive forces and regional economics. - Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa, 2019.

The dissertation is devoted to the formation of theoretical and methodological principles, the justification of the transformational aspects of management of the economic system of the region and the development of practical recommendations regarding the conceptual and strategic directions of management of the regional economic system.

The theoretical questions of management decisions making in the regional economic sphere are studied. The set of principles and methods for carrying out the analysis of the socio-economic development of regional economic systems is systematized and generalized, which unlike the existing ones, involves the integration of correlation-regression analysis models, market instruments for assessing economic potential and strategic models of management decision making, and allow for a comprehensive substantiation of opportunities, threats, strengths and weaknesses of the region's development.

It is determined that the development of economic systems is characterized by complex transformations that take place both at the national level and at the regional level. Economists and practitioners use different concepts and specific measures to manage the economic system. Decision-making management in the economic system is a complex task in the system of regions. The degree of elaboration and implementation of any project depends on the existence of the economic agent and its viability. Managerial decisions, in turn, allow us to build a chain of tactical decisions in the organization's activities. The following strategies are being developed, which are based on the same solutions of organization, development of the organization. Transitivity as a property of the environment

determines the variability of the parameters.

It is proved that the theory of making managerial decisions is important for an economic agent. All processes taking place in the system of economy require the correct recognition of the problem and taking appropriate measures. The side effect is described, which leads to shifting the results from the original task. The standard solution is an example to which we must strive in every one of our actions.

It is proved that mathematical methods in the theory of decision making are a complex process. On the one hand, economic agents use common scientific approaches to solve their problems. On the other hand, there are peculiarities of the methods of economics that are used in the theory of decision-making. We consider the peculiarity in the system of exchange, based on which transport methods are built by economic agents in the market.

It is proved that the prospect of effective development of the economic systems of the regions of Ukraine requires a preliminary detailed analysis of interregional disproportions of the socio-economic sphere taking into account a number of qualitative and quantitative indicators. The laws of changing certain statistical characteristics of the regions give grounds for determining the trends of economic systems of the regions, on the basis of which it is possible to determine the ways of stimulation of certain weakly developed regions. For analysis of development trends we used the dynamic series of statistical indicators for the period of 2010-2017.

It is revealed that the low level of social and economic development of the Odessa region is connected with the poor situation in the field of renewable energy and energy efficiency, with low level of accessibility and quality of services in the sphere of education and health, with a low level of social protection and public safety and with a bad situation in the field of rational nature management.

It is proved that the intensification of the competitiveness of the region's economy involves the development of the economic sphere, regardless of external factors, and taking into account internal advantages. The development of regional employment policy in priority sectors should be based on the principles of

promoting social equality through increased employment, integration and adaptation of the socially unprotected layers to the economic development of the region. On the principles of decentralization of the governance system in the regions of Ukraine, new centers of socioeconomic growth should be formed, which will assume the fulfillment of a significant part of those functions and powers previously inherent in the capital and regional centers. Such cities - centers of socio-economic growth will provide territorial communities, from their sphere of influence, simplified access to financial resources, investment-innovation opportunities, educational and cultural services, health care, etc.

It is proved that in the conditions of structural economic, social and organizational transformations of regional economic systems, different phases of changes in the management process are formed. Estimation is made in the decision making theory in the distribution of innovation in the national economy of the country. Due to the phenomenology of innovation, a general assessment can be taken in various areas where this process arises. Integral assessment allows identifying the potential of the country, on the basis of which the activity of economic agent is under construction.

It is proved that the distributive system of the state is complex, where the formation and stimulation of the activity of an economic agent in the country is taking place. Careful attention is paid to the given innovation direction, since on the basis of it are formed the main competitive features in the country.

It is established that the modern exchange system is a complex process in which more and more participants are drawn. The infrastructure that underlies any modern exchange delivers goods to anywhere in the world, has to develop different ways and optimize this process.

The statistical components of the exchange system in the regions of the country are considered. The main tendencies on the basis of which it is necessary to develop the system are revealed. This issue is important for the state, as the whole national economy ensures the formation of commodity security policy. That is, it should provide the individual's needs for the formation of social and economic

stability in the country.

The peculiarities of the formation of a market infrastructure for the consumption of the economic system are systematized. In this issue horizontal market structure and vertical are determined. The vertical structure goes from the local to the world market, which in turn is united through the virtual market.

An intelligent product has been analyzed, where the consumer describes the entire cycle through which the data is for sale on the market. Unfortunately, there is a negative tendency towards this direction. An economic agent should be interested not only in analyzing the market independently, but also in buying this type of product. The main properties of the intellectual product are described, on the basis of which the features of this type of products are formed.

It is proved that the logistic scheme of building the innovative potential of the population allows allocating social innovations. As the phenomenology of innovation in society, the question arises of understanding the potential of the population as a kind of new good for meeting needs. The field of social innovation is a more complex category for economic development. Expansion of the boundaries of understanding innovations in the field of innovation leads to an increase in social status in the innovative strategy of regional development in the system of national economy. The assessment of potential in reproductive regional systems must come not only from consumer positions, but also an opportunity to create and reproduce innovations.

The author's research is aimed at equivalent transactions between investment and innovation processes taking place in the region in the system of national economy. Innovation area develops at the expense of investments directly in the processes of interaction of components of the economic system. It is established that the majority of the population, which does not engage in scientific research, provides other important processes, without which the existence of an innovative system of the region is impossible.

The three-level chain of investment-innovative efficiency of the strategy of development of the national system, in particular its regional aspect, is considered.

It has been established that the first stage of innovation implementation is most technically perfect before the time of introduction of innovation, contains more advanced patents (innovative products) that are not available on the market. The second period is characterized by a drop in the investment and innovation effect from the strategy of production of goods of innovative orientation. The W point, in which investment and innovation strategies intersect, characterizes exhaustion of strategic opportunities. The third period is a modernization, thanks to the restructuring, it succeeds in the first quarter to achieve the investment-innovation effect. The potential of the idea of innovation is lost with time due to aging, there is a need to supplement with additional funding.

It is proved that strategic analysis is one of the most important stages of strategic management of regional systems, since its results provide the basis for determining the key factors of the economic growth of the economic system, its competitive advantages, weaknesses and problems that need to be addressed in the strategic perspective, as well as external opportunities and threats that are formed at the national and global levels. The effectiveness of strategic decisions depends on the degree of validity of the methods of analysis, the selection of the most relevant indicators and their adequate interpretation. The main methodological tool for strategic analysis used by experts in developing strategies is SWOT analysis, which allowed identifying and describing the main external capabilities of the region, as well as strengths and weaknesses. However, it should be borne in mind that the results of the SWOT analysis outlined in the relevant strategies reflect the situation by the end of 2014, therefore, there is a need to review some of the external and internal factors of the region's development, in the context of current events, as well as to improve the methodological approaches to strategic analysis of the region.

It is proved that at the present transformational stage of the country's socio-economic development, accompanied by the strengthening of decentralization processes and increasing economic autonomy of the regions, determining the factors of economic growth is the development of the effectiveness of the strategy

of economic and social development, which will serve as a benchmark for making managerial decisions at all levels and will promote the adaptation of socio-economic systems to new challenges based on the rational use of economic potential.

Under the strategy of socio-economic development of the region, it is proposed to understand a strategic model of governance that structurally and organically combines strategies of different types and levels, the joint implementation of which will allow the most effective use of regional advantages and available resources and will direct management decisions towards the achievement of the mission and goals of the region's development in the strategic perspective. The conceptual model of the strategy of social and economic development of the Black Sea region is substantiated; its content, structural characteristics and principles of formation and implementation are defined. It is emphasized that the strategy is an integral model of management that combines the main and auxiliary strategies, the combination of which will allow us to rationally use the existing economic potential of the region, promote adaptation to changing environmental conditions and ensure the direction of the economic system to the sustainable development of the region on an innovative basis.

Key words: economic system of the region, socio-economic development, management decision making, strategic analysis, economic development strategy.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Монографії:

1. Халілов А.Е. Сучасні технології економічної кібернетики в управлінні економічною системою регіону: монографія. / за ред. Халілова А.Е. Миколаїв: ФОП «Швець», 2018. 354с.

2. Халилов А.Э Проблемы возрождения морской отрасли Крыма и Севастополя: Коллективная монография / Под ред. Алексеевского В.С., Нагорского Ю.А. Севастополь. АНООВО «Севастопольская морская академия». 2015 г. с.176 (12 д.а.) (Особисто автору належить визначення факторів сприяння економічного зростання в регіоні – 2 д.а.).

Статті в наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

3. Халілов А.Е. Управління інноваційною орієнтацією розвитку регіону в національному господарстві. *Бізнес Інформ*. Харків, 2010. №10. С. 33-37. (0,32 д.а.) (*Ulrichsweb Global Serials Directory; Research Papers in Economics; PИHЦ; Index Copernicus; Directory of Open Access Journals; Academic Journals Database; Advanced Science Index; Open Academic Journals Index; GetInfo; BASE; WorldCat; SUNCAT Union Catalogue; COPAC Union Catalogue; Open Access Library; J-Gate; Академия Google; Research Bible*).

4. Халілов А.Е. Ділова активність регіону як фактор розвитку. *Бізнес Інформ*. Харків, 2011. №9. С. 67-70. (0,32 д.а.) (*Ulrichsweb Global Serials Directory; Research Papers in Economics; PИHЦ; Index Copernicus; Directory of Open Access Journals; Academic Journals Database; Advanced Science Index; Open Academic Journals Index; GetInfo; BASE; WorldCat; SUNCAT Union Catalogue; COPAC Union Catalogue; Open Access Library; J-Gate; Академия Google; Research Bible*).

5. Халілов А.Е. Планомірність трансформації інвестиційно-інноваційного потенціалу соціуму регіону в системі національного

господарства. *Культура народів Причорномор'я*. Сімферополь, 2014. №278. С.106-111. (0,82 д.а.) (Open Access Library; Академія Google; РИИЦ).

6. Халілов А.Е. Інноваційна конкурентоспроможність національного господарства. *Бізнес Інформ*. Харків, 2011. №8. С. 38-41. (0,72 д.а.) (Ulrichsweb Global Serials Directory; Research Papers in Economics; РИИЦ; Index Copernicus; Directory of Open Access Journals; Academic Journals Database; Advanced Science Index; Open Academic Journals Index; GetInfo; BASE; WorldCat; SUNCAT Union Catalogue; COPAC Union Catalogue; Open Access Library; J-Gate; Академія Google; Research Bible).

7. Халілов А.Е. Фінансовий механізм інноваційної стратегії. *Культура народів Причорномор'я*. Сімферополь, 2009. №157. С. 130-133. (0,9 д.а.) (Open Access Library; Академія Google; РИИЦ).

8. Халилов А.Э. Оптимизация управленческих решений несколькими проектами на рынке. *Современная наука: актуальные проблемы науки и практики. Серия: экономика и право*. Москва, 2017. №3. С. 40-46. (0,8 д.а.) (РИИЦ, Академія Google, Ulrichsweb).

9. Халилов А.Э. Структура принятия социально-экономических решений в национальном хозяйстве. *Современная наука: актуальные проблемы науки и практики. Серия: экономика и право*. Москва, 2018. №3. С. 80-84. (0,9 д.а.) (РИИЦ, Академія Google, Ulrichsweb).

10. Халілов А.Е. Статистична тенденція регіонів України. *Молодий вчений*. Херсон, 2018. № 10 (62). С.398- 402. (0,4 д.а.). (РИИЦ, ScholarGoogle, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus).

11. Халілов А.Е. Прийняття рішень у виробничій системі підприємств регіонів. *Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА»*. *Серія: «Економічні науки»*. Київ, 2018. №12 (20). С. 102-107. (0,9 д.а.). (РИИЦ; Polish Scholarly Bibliography; ResearchBib; Ulrichsweb Global Serials Directory; Google Scholar; Наукова періодика України; JOURNAL FACTOR; Bielefeld Academic Search Engine (BASE); Scientific Indexing Services; Electronic Journals Library; InfoBase Index; International Institute of Organized Research;

Open JGate; Cosmos Impact Factor; The Journals Impact Factor (JIF); CrossRef).

12. Халілов А.Е. Основні принципи теорії прийняття рішень в структурі розподільчої системи регіонів. *Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова: науковий журнал. Серія: Економічна наука.* Одеса, 2018. Том 23. Випуск 5(70). С.115-119. (0,9 д.а.). (*Index Copernicus International Journals Master List; Наукова електронна бібліотека eLIBRARY.RU; Google Академія; Ulrich's Periodicals Directory; Research Bible*).

13. Халілов А.Е. Оптимізація транзитивної структури логістики в економічній системі регіонів. *Причорноморські економічні студії. Науковий журнал.* Одеса, 2018. Випуск 35. Частина 2. С.101-106. (0,7 д.а.). (*Index Copernicus*).

14. Халілов А.Е. Діапазон прийняття рішень в економічній системі: вертикальний метод. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки».* Херсон, 2018. Випуск 32. С.137-140. (0,65 д.а.). (*Index Copernicus*).

15. Халілов А.Е. Діапазон прийняття рішень в економічній системі: горизонтальний метод. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. [Збірник наукових праць].* Ужгород, 2018. Випуск 22. Частина 3. С.85-88. (0,6 д.а.). (*Index Copernicus*).

16. Халілов А.Е. Статистика товарообігу регіонів в Україні. *Бізнес навігатор. [Науково-виробничий журнал].* Херсон, 2018. №5 (48). С. 120-153. (0,5 д.а.). (*Index Copernicus*).

17. Халілов А.Е. Статистика в національному господарстві. *Бізнес навігатор. [Науково-виробничий журнал].* Херсон, 2018. №4 (47). С. 55-60. (0,9 д.а.). (*Index Copernicus*).

18. Халілов А.Е. Статистика розподільчої системи регіонах. *Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського [Електронний науково-практичний журнал].* Київ, 2018. Том 29 (68). №6. С. 108-112. (0,5 д.а.).

(Index Copernicus).

19. Халілов А.Е. Особливості формування логістичної системи в транзитивній структурі обміну в економіці регіону. *Європейський вектор*. Молдова, 2018. №1. С. 75-80. (0,7 д.а.). *(Index Copernicus)*.

20. Халілов А.Е. Прохорчук С.В. Особливості формування ринкової інфраструктури в економічній системі. *Ефективна економіка. [Електронне наукове фахове видання]*. 2018. № 12. URL:[http: www.economy.nauka.com.ua/](http://www.economy.nauka.com.ua/) (0,6 д.а.). *(Index Copernicus)*. (Особистий внесок автора: визначені економічні аспекти сучасної концепції формування ринкової інфраструктури в економічній системі – 0,4 д.а.).

21. Халілов А.Е. Статистика системи обміну в регіонах. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки»*. Харків, 2018. № 4. С. 384-393. (0,66 д.а.). *(Index Copernicus)*.

22. Халілов А.Е. Статистика системи споживання в регіонах України. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки»*. Харків, 2019. № 1. С. 75-83. (0,8 д.а.). *(Index Copernicus)*.

Статті в наукових фахових виданнях України:

23. Халілов А.Е. Сучасна інвестиційна активність України. *Економічні студії. [Науково-практичний економічний журнал]*. 2018. № 4 (22). С.90-93. (0,5 д.а.)

24. Халілов А.Е. Концептуальні основи сучасного прийняття рішень в економічній системі. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. [Електронний науково-практичний журнал]*. 2018. № 2 (11). С.25-30. (0,7 д.а.)

25. Халілов А.Е. Механізм управління в теорії прийняття рішень у виробничій системі країни. *Інфраструктура ринку [Електронний науково-практичний журнал]*. 2018. №23. С. 194-199. (0,6 д.а.).

26. Халілов А.Е. Ідентифікація проблеми економічним агентом.

Економіка та суспільство [Електронний науковий фаховий журнал]. 2018. №19. С. 800-804. (0,6 д.а.).

Матеріали конференцій:

27. Халілов А.Е. Взаємозв'язок національної і світової економіки на сучасному етапі. *Підприємництво в Білорусі: досвід становлення і перспективи розвитку: матеріали 7 міжнародної науково-практичної конференції* (м.Мінськ, 20 квітня 2010 р.). Мінськ: БДПУ 2010. С. 180-181. (0,22 д.а.).

28. Халілов А.Е. Структурування кризових ситуації в системі державного управління. *Сучасні економічні процеси: Матеріали 3 міжнародної науково-практичної конференції* (м. Маріуполь, 01-02 жовтня 2009 р.) Ред. К.: В.О. Хорошко, В.Б. Дудикевич, А.С. Петров. Маріуполь, 2009. С. 7-10. (0,42 д.а.)

29. Халілов А.Е. Управління інноваційними процесами як фактор підвищення конкурентоспроможності національного господарства. *Інновації в бізнесі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м.Батумі, 16-17 квітня 2010 р.). Тбілісі: Видавництво «Універсал», 2010. С. 271-272. (0,38 д.а.)

30. Халілов А.Е. Управління в соціально-економічних системах. *Сучасні проблеми соціально-економ розвитку Росії, Казахстану, України та Білорусі: Матеріали 3 Міжнародної науково-практичної конференції «людина і суспільство: проблеми взаємодії»* (м.Саратов, 11 травня 2010 року). Під. Ред. С.Н. Макарової. Саратов: ІЦ «Наука», 2010. С. 90-93. (0,22 д.а.).

31. Халілов А.Е. Структуризація методичної та нормативно-правової бази інвестиційно-інноваційної діяльності. *Логістика і економіка регіонів: матеріали 5 Міжнародної науково-практичної конференції*, (м. Красноярськ, 2-3 березня 2010 р.). Красноярськ: Сиб.Держ.Аерокосміч.Ун-т., 2010. В 2 ч. С. 585-586. (0,25 д.а.)

32. Халілов А.Е. Інноваційний розвиток в системі управління

елементами економіки. *Сучасна, наука, час. Взаємодія та взаємовплив: Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м.Харків, 20-22 листопада 2009 року). Харків, 2009. Ч. 2. - С. 69-70. (0,31 д.а.)

33. Халілов А.Е. Інноваційний підхід до управління сферою туристичних послуг. *Індустрія гостинності в країнах Європи. Матеріали 3 міжнародної науково-практичної конференції*. (м.Сімферополь, 4-6 грудня 2009 р.). Сімферополь: ВіТроПрінт, 2009. С 78-79. (0,34 д.а.)

34. Халілов А.Е. Проблемы комунікативного менеджменту в логістичних ланцюгах. *Логістика-євразійський мост: матеріали 9 Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Красноярськ, 15-16 травня 2014 р.). Красноярськ, Красноярський державний аграрний університет, 2014. С-426 (0,2 д.а.)

35. Халілов А.Е. Проблеми інституційних ловушок. *Проблема розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації»: збірник тез 16 Міжнародної практичної конференції аспірантів і студентів* (м.Сімферополь, 19-22 березня 2014 року). Сімферополь: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2014. С. 103 -104 (0,25 д.а.).

36. Халілов А.Е. Вплив економічних моделей на прогностичну діяльність держави. *Сучасна гуманітарна освіта: розвиток глобалізації в сучасній науці: Матеріали міжнародної наукової-практичної конференції* (м.Сімферополь, 23 квітня 2013 р. / під загальною редакцією І.М. Вороніна, Н.В. Крюкової). Сімферополь: ІТ «АРІАЛ», 2013. С. 81- 83 (0,32 д.а.).

37. Халілов А.Е. Управління економічною системою регіону: зарубіжний досвід. *Інституційний механізм зближення законодавчих норм між Україною та ЄС в період економічної кризи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Херсон, 01 червня 2016 р.). Херсон: МУБіП, 2016. С. 11-13. (0,3 д. а.).

38. Халілов А.Е. Процеси трансформації управління економічною системою регіону на прикладі країн ЄС. *Мости співробітництва та дружби: Україна Німеччина: матеріали всеукраїнської науково-практичної*

конференції до «Дня Європи» в Україні (Херсон, 21 червня 2016 р.). Херсон: МУБіП, 2016. С. 28-30. (0,2 д. а.). Халілов А.Е.

39. Халілов А.Е. Концептуальні підходи до управління економічною системою регіону. *Гармонізація міжнародного і національного законодавства до системи європейського права в глобальному економічному просторі: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції* (Херсон, 28 січня 2017 р.) Херсон: МУБіП, 2017. С. 11-14. (0,3 д. а.).

40. Халілов А.Е. Інноваційний потенціал як інструмент управління інноваційним розвитком регіону. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції* (Херсон, 29 січня 2018 р.) Херсон: ПВНЗ «МУБіП», 2018. С. 18-20. (0,3 д. а.).

41. Халілов А.Е. Регіональний маркетинг у системі управління економічним розвитком регіону. *Маркетингові орієнтири інноваційного розвитку економіки і міжнародний досвід: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції* (Херсон, 16 жовтня 2018 р.) Херсон: ПВНЗ «МУБіП», 2018. С. 116-119. (0,3 д. а.).

42. Халілов А.Е. Маркетингові підходи управління економічною системою регіону. *Застосування маркетингових технологій управління туристичними підприємствами в умовах сучасного бізнес-середовища: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Херсон, 19 жовтня 2018 р.) Херсон: ХНТУ, 2018. С. 123-125. (0,3 д. а.).

43. Халілов А.Е. Трансформація управління економічною системою регіону на засадах процесів децентралізації. *Потенціал розвитку альтернативної енергетики: тенденції, напрями, ефективність: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції* (Херсон, 30 січня 2019 р.) Херсон: ПВНЗ «МУБіП», 2018. С. 146-149. (0,3 д. а.).

ЗМІСТ

ВСТУП	23
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ	32
1.1. Становлення та розвиток теорії прийняття рішень в економічній системі.	32
1.2. Проблеми формування та розвитку структурних трансформацій в економічній системі.....	49
1.3 Наукові підходи щодо впровадження теорії прийняття рішень в економічній системі регіону.....	57
Висновки до розділу 1	67
Список використаних джерел до розділу 1	69
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ	83
2.1. Методологічні основи ідентифікації проблем та класифікації управлінських рішень.....	83
2.2. Особливості прийняття соціально-економічних рішень в системі регіону.....	100
2.3. Економічні методи теорії прийняття управлінських рішень в регіональній економіці.....	106
Висновки до розділу 2	112
Список використаних джерел до розділу 2	113
РОЗДІЛ 3. ДІАГНОСТИКА ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	124
3.1. Моніторинг системи управління виробничими проектами, структурою розподілу та системою обміну регіону.....	124
3.2. Сучасний стан регіональної ринкової інфраструктури споживання.....	154
3.3. Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України.....	166
Висновки до розділу 3	187
Список використаних джерел до розділу 3	190

РОЗДІЛ 4. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ	200
4.1. Механізми управління виробничої системи регіонів.....	200
4.2. Розподіл інноваційно-інвестиційного капіталу в економічній системі регіону.....	239
4.3. Формування логістичної системи структурних змін обміну в економіці регіонів.....	270
4.4. Формування системи споживання в економіці регіонів.....	299
Висновки до розділу 4	320
Список використаних джерел до розділу 4	322
РОЗДІЛ 5. СТРАТЕГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ	341
5.1. Формування управлінських рішень в регіональній економічній системі на засадах інвестиційно-інноваційного розвитку.....	341
5.2. Стратегічні орієнтири розвитку та особливості управління економічною системою Причорноморського регіону.....	358
5.3. Концептуально-організаційні моделі управління економічною системою Причорноморського регіону.....	372
Висновки до розділу 5	390
Список використаних джерел до розділу 5	392
ВИСНОВКИ	396
ДОДАТКИ	402

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток і трансформація регіональної економічної системи пов'язані з прийняттям рішень на всіх рівнях економіки. Інтенсивна економічна система за рахунок впровадження інновації і використання оптимізаційних засобів дозволяє домогтися більш високого кінцевого результату. Забезпечення розвитку діяльності економічного агента призводить до питання про прийняття рішень на основі яких вибирається шлях розвитку, що вигідний для конкретного господарюючого суб'єкта.

Екстенсивна економічна система досягається за рахунок збільшення залучених ресурсів, проте навіть бездумне прийняття лінійного збільшення у вигляді механічного управління не завжди сягає розвитку. Прийняття рішень і оптимізація механізмів залучення додаткового ресурсу вимагають виправданих рішень, на основі яких необхідно будувати свої дії. На жаль, варто відзначити, що в чистому вигляді цей розвиток не зустрічається. Вони переплетені в єдине, тобто економічному агенту визначити свої дії ще складніше ніж в теорії.

Практика в використанні апарату теорії прийняття рішень в економічній системі зустрічається з труднощами, так як розвиток теоретичних методів досить слабкий для використання у напрямку соціально-економічного розвитку в регіонах. А теорія управління в економіці є більш окремим випадком, в якому описуються тільки економічні особливості і науковий підхід для організації діяльності суб'єктів господарювання. Сучасна економічна система є складною системою, в якій взаємодіє велика кількість суб'єктів господарювання. Зв'язки між собою утворюють унікальний ланцюжок, який складається історично або формується в результаті кризових процесів.

Проблемами управління економічною системою регіону займалися багато вчених, серед яких О. Білорус, З. Варналій, В. Варцаба, І. Вахович, С.

Войт, В.Геєць, З.Герасимчук, О. Гуріна, Б. Данилишин, Я. Жаліло, І. Заблодська, І.Іртищева, Т. Коритько, Б. Лавровський, В.Лагодієнко, О. Лайко, Д.Лук'яненко, Ю. Павленко, О. Павлов, Ю. Пахомов, В. Поліщук, М. Стегней, Н. Сментина, Л.Стрижеус, А. Чернихівська, А. Чистобаєва, В.Ткач, Л. Транченко, В. Чужиков, К. Шапошников, О.Шевченко та багато інших. За результатами наукових досліджень вище перерахованих вчених, здійснено формування вагомого науково-методологічного обґрунтування аспектів економічного розвитку регіонів, проте багатогранність та особливість даного питання під впливом трансформаційних процесів доводить необхідність додаткових досліджень економічного розвитку регіонів, що і підтверджує актуальність обраної тематики та дає підстави обґрунтувати мету, завдання та зміст дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана в межах тематики наукових досліджень ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права» при виконанні тем «Механізми та чинники активізації сталого розвитку макроекономічних процесів в Україні» (номер державної реєстрації 0116U002610), «Управління збалансованим розвитком регіону на основі гармонізації інвестиційно-інноваційних підходів» (номер державної реєстрації 0118U006681), «Формування системи антикризового управління підприємствами регіону в умовах пролонгованої трансформації відносин власності і конкурентної орієнтації розвитку» (номер державної реєстрації 0118U006680) та «Стратегії міжнародного маркетингу вітчизняних підприємств в умовах мінливої світової економіки» (номер державної реєстрації 0118U006682). Особистий внесок автора полягає в обґрунтуванні основних проблем і тенденцій, удосконаленні практичних рекомендацій щодо процесів формування ефективної системи управління економічною системою регіону.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є формування теоретико-методологічних засад обґрунтування трансформаційних аспектів управління економічною системою регіону та

розробка практичних рекомендацій щодо концептуально-стратегічних напрямів управління регіональною економічною системою.

Для досягнення мети поставлені й виконані такі основні завдання:

- обґрунтувати теоретико-методологічні передумови трансформації управління економічною системою;
- дослідити методичні підходи до прийняття рішень;
- прийняття рішень в соціально-економічній системі регіонів
- сформувані методологічні підходи до структурних трансформацій в економічній системі на застосуванні теорії прийняття управлінських рішень
- виявити тенденції розвитку економічних систем регіонів з позицій управління трансформаційними процесами;
- здійснити аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України;
- визначити напрями інтенсифікації управління розвитком регіону;
- удосконалити методичні засади проведення стратегічного аналізу соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону;
- здійснити кореляційно-регресійний аналіз впливу макроекономічних чинників на рівень економічного розвитку Причорноморського регіону;
- дослідити особливості формування та реалізації стратегій соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону та їх відповідність умовам і викликам, що характерні для сучасного трансформаційного періоду;
- розкрити сутність, складові елементи та властивості сучасної концепції стратегічного управління розвитком регіональних економічних систем;
- обґрунтувати концептуальну модель стратегії соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону.

Об'єктом дослідження є процес управління економічною системою регіону.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади формування системи регіонального управління й визначення напрямів розробки та

імплементатії управлінських рішень для досягнення цілей економічного розвитку регіону у стратегічній перспективі.

Методи дослідження. Методи дослідження. Методологічну й теоретичну основу дисертаційної роботи складають наукові засади фундаментальних і прикладних досліджень у галузі економічної теорії, регіональної економіки, планування та прогнозування, теорії прийняття управлінських рішень, праці вітчизняних і зарубіжних учених в різних галузях економічної науки.

Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові й спеціальні методи дослідження: аналізу та синтезу – для комплексного вивчення функціонування соціально-економічних систем регіонів; систематизації – для виявлення закономірностей зміни узагальнюючих показників соціально-економічного розвитку регіонів України та трансформаційних засад управління; просторовий – для дослідження особливостей розвитку областей Причорноморського регіону; статистичний – для систематизації кількісних характеристик, які відображають соціально-економічні процеси в регіонах; кореляційно-регресійний аналіз для визначення впливу ключових макроекономічних чинників на економічний розвиток Причорноморського регіону; економічний і PEST – аналіз основних зовнішніх чинників, що здійснюють вплив на функціонування економічної системи областей; графічний і картографічний – для наочного відображення зміни показників соціально-економічного розвитку регіонів, аналізу та відображення інформації за допомогою програм Microsoft Excel – для виконання комплексного аналізу і розрізі поставленої мети та завдань роботи.

Інформаційну базу дослідження становлять закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, головного управління статистики областей Причорноморського регіону, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку,

будівництва та житлово-комунального господарства України, інших міністерств і відомств, науково-дослідних інститутів, центрів і фондів, наукові доробки вітчизняних та зарубіжних авторів.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційній роботі викладено теоретико-методологічні засади і практичні рекомендації щодо трансформаційних засад управління економічною системою регіону. Наукові результати дослідження орієнтують на розроблення комплексу сучасних економічних механізмів та інструментів управління економічною системою регіону, які базуються на домінуючій ролі безперервного моніторингу та системного аналізу. Найбільш важливими результатами, що характеризуються новизною, є наступні наукові положення:

вперше:

- обґрунтовано теоретико-методологічні засади управління розвитком регіону за рахунок інтенсифікації основних напрямів: спеціалізація, конкурентоспроможність, політика зайнятості в пріоритетних галузях та формування центрів соціально-економічного зростання, а також визначення принципів формування і реалізації економічної стратегії розвитку регіону на засадах децентралізації та для підвищення економічної самостійності;
- запропоновано інноваційну модель трансформації управління економічною системою регіону, що ґрунтується на застосуванні теорії прийняття управлінських рішень у взаємоінтегрованих сферах управління виробництвом, розподілом інноваційно-інвестиційного капіталу, формування логістичної системи структурних змін обміну та системи споживання, що дає можливість підвищити ефективність управління регіоном;
- розроблено рекомендації з імплементації сучасних методів стратегічного аналізу соціально-економічного розвитку регіональних економічних систем, що на відміну від існуючих, передбачають інтеграцію моделей кореляційно-регресійного аналізу, ринкових інструментів оцінки економічного потенціалу та стратегічних моделей прийняття управлінських рішень і дозволяють здійснити комплексне обґрунтування можливостей,

загроз, сильних та слабких сторін розвитку регіону;

удосконалено:

- результати кореляційного та регресійного аналізу впливу ключових макроекономічних чинників на економічний розвиток Причорноморського регіону та відповідні моделі, що на відміну від існуючих, знижують ступінь невизначеності зовнішнього середовища та можуть бути використані для здійснення прогнозів та розробки відповідних економічних стратегій;

- результати аналізу сутності та підходів до формування стратегій соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону, що дозволило виявити основні проблемні питання стратегічного та методичного характеру щодо їх реалізації в умовах сучасного трансформаційного періоду;

- тлумачення дефініції «*стратегічне управління економічною системою регіону*», згідно з яким, це – концепція регіонального управління, що поєднує цільовий, інтегральний, системний та ситуаційний підходи до функціонування регіону й спрямована на встановлення і реалізацію цілей його сталого розвитку, порівняння їх з наявним потенціалом та приведення у відповідність шляхом розробки і реалізації збалансованої системи стратегій;

набули подальшого розвитку:

- тенденції розвитку економічних систем регіонів з позицій управління трансформаційними процесами, на основі яких визначено прогнозні показники узагальнюючих характеристик соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону;

- результати групування регіонів України за рівнем загального соціально-економічного розвитку, на підставі яких з'ясовано причини низького рівня соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону;

- визначення стратегії соціально-економічного розвитку регіону, під яким запропоновано розуміти стратегічну модель управління, що структурно та органічно поєднує стратегії різних типів та рівнів, спільна реалізація яких

дозволить максимально ефективно використовувати регіональні переваги та наявні ресурси й спрямовуватиме управлінські рішення у напрямку досягнення місії та цілей розвитку регіону у стратегічній перспективі;

- методи прийняття рішень в економічній системі, на основі яких обґрунтовано концепцію розвитку економічного суб'єкта в системі регіонів країни, що дозволило досліджувати регіональну систему охоплюючи всі підсистеми, а також окреслити шляхи подолання виявлених недоліків.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретико-методологічні положення і рекомендації дисертаційної роботи з теорії прийняття рішень в регіональних системах дозволяє удосконалювати стратегію розвитку прогностичних показників в діяльності підприємств на ринку. Основні результати є новими в теорії прийняття рішень, особливо теоретико-методологічні підходи. Розроблені методології дозволяють удосконалювати ті рішення, на основі яких формується діяльність економічного агента.

Основні положення, висновки і рекомендації, що містяться у роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності профільних організацій, відомств та управлінь. Концептуальні підходи до формування і реалізації стратегії соціалізації економічного розвитку регіону використовуються Регіональним фондом підтримки підприємництва в Миколаївській області (довідка № 18/60 від 22.06.2016 р.), департаментом економічного, регіонального розвитку та торгівлі Херсонської обласної державної адміністрації (довідка № 069/09-18 від 12 вересня 2018 року). Результати дослідження щодо розробки стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку використовуються Миколаївським обласним фондом розвитку і підтримки громадських ініціатив (довідка № 40 від 14.02.2018 р.). Пропозиції, що мають практичний характер, були впроваджені в практику діяльності таких підприємств і державних установ як ТОВ «Данон Дніпро» (довідка №252/18 від 26 листопада 2018 року), ТОВ «Дніпрянське ХПП» (довідка №11 від 25 травня 2018 року). Провідні теоретичні, а також

практичні результати дисертаційного дослідження використовуються в навчальному процесі ПВНЗ «Міжнародний університет бізнесу і права» (довідка про впровадження №238 від 15 січня 2019 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою автора. Всі наукові результати отримані автором самостійно, використовуються тільки ті висновки і пропозиції, які є результатом власних досліджень.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідалися й одержали схвалення на міжнародних науково-практичних конференціях зокрема: «Підприємництво в Білорусі: досвід становлення і перспективи розвитку (м. Мінськ, 20 квітня 2010 року); «Сучасні економічні процеси» (м. Маріуполь, 01-02 жовтня 2009 року); «Інновації в бізнесі» (м. Батумі, 16-17 квітня 2010 року,); «Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку Казахстану, Росії, України і Білорусі» (м. Саратов, 11 травня 2010 року); «Логістика і економіка регіонів» (м. Красноярськ, 4-5 лютого 2010 року); «Системні аспекти інноваційної діяльності» (м. Львів, 15 червня 2009 року); «Наукові дослідження - теорія та експеримент» (м. Полтава, 23-25 листопада 2009 р.); «Сучасна, наука, час. Взаємодія та взаємовплив» (м. Харків, 20-22 листопада 2009 року); «Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції (м. Донецьк, 11 жовтня 2010 року); «Інформаційно-комп'ютерні технології в економіці, освіті та соціальній сфері (м. Сімферополь, 10 червня 2010 року; «Індустрія гостинності в країнах Європи (м. Сімферополь, 4-6 грудня 2009 року); «Логістика-євразійський міст» (м. Красноярськ, 15-16 травня 2014 року); «Проблема розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації» (м. Сімферополь, 19-22 березня 2014 року); «Сучасні напрямки дослідження проблем розвитку морського комплексу (12 листопада 2014 року); «Інституційний механізм зближення законодавчих норм між Україною та ЄС в період економічної кризи» (м. Херсон, 01 червня 2016 року), «Мости співробітництва та дружби: Україна – Німеччина» (м. Херсон, 21 червня 2016

року), «Гармонізація міжнародного і національного законодавства до системи європейського права в глобальному економічному просторі» (м. Херсон, 28 січня 2017 року), «Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи» (м. Херсон, 29 січня 2018 року), «Маркетингові орієнтири інноваційного розвитку економіки і міжнародний досвід» (м. Херсон, 16 жовтня 2018 р.), «Застосування маркетингових технологій управління туристичними підприємствами в умовах сучасного бізнес-середовища» (м. Херсон, 19 жовтня 2018 р.), «Потенціал розвитку альтернативної енергетики: тенденції, напрями, ефективність» (м. Херсон, 30 січня 2019 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки та результати дослідження викладено в 43 наукових працях, з яких: 2 – монографії; 24 – статті в наукових фахових виданнях (у т. ч. 20 – у наукових фахових виданнях, що входять до наукометричних баз), 17 – матеріали конференцій (5.1 д.а.) Загальний обсяг публікацій – 34,8 д. а., 24,08 д. а. з яких належать особисто автору.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (у першому розділі 59 найменування, у другому – 15, у третьому – 26, у четвертому – 12, у п'ятому – 25), 4 додатки. Повний обсяг дисертації становить 417 сторінок, з них основний текст 354 – сторінок, анотація – 19 сторінок, список використаних джерел 28 – сторінок, додатки – 16 сторінок. Робота містить 176 таблиць та 127 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ

1.1. Становлення та розвиток теорії прийняття рішень в економічній системі

Управління прийняття рішень в економічній системі є складним завданням в системі регіонів. Від ступеня опрацьованості і впровадження будь-якого проекту залежить існування економічного агента і його життєздатності. Управлінські рішення, в свою чергу, дозволяють будувати ланцюжок тактичних рішень в діяльності організації. Надалі здійснюється розробка стратегій, заснованих на тих же рішеннях упорядкування, розвитку організації. Транзитивність як властивість середовища визначає мінливість параметрів.

Структура економічної системи спрямована на вивчення зв'язків між економічними агентами. Вона стала актуальною за останні роки, так як інші методи не дають результати, вивчає приватні показники змін ринкових даних, а також їх впливу. Стратегічний розвиток передбачає більш сильне використання різних методів для побудови довгострокового плану розвитку. Тим самим виникає ситуація, в якій кількість прийняття рішень зростає. З'являються різні інструментальні можливості, які дозволяють більш точно вести розрахунки. Методика, на основі якої відбувається підрахунок призводить до виникнення даних, на основі яких необхідно застосовувати рішення. Тобто кожен крок, в залежності від якого будуються рішення, необхідно не тільки розуміти, а також визначати основні постулати на основі ідей прийняття рішень, поставлених перед економічним агентом.

Кожна дія має спиратися на певну методологію теорії прийняття рішення, на основі якої визначаються дії суб'єкта на ринку. Основні правила

управління повинні бути розроблені в великому вигляді. У минулому розвитку економіки не завжди можна було виділити цілісну економічну систему, так як не всі елементи були розвинені. Під ланками системи регіонів визначають ланцюжок, який починався від виробництва до споживання товарів і послуг. В результаті даного факту можна говорити тільки про підсистеми економіки, які розвивалися, тим самим утворилася економічна система.

З найдавніших часів питання прийняття рішення та направлення діяльності розвивалася такими підсистемами економіки:

1. Полювання та збирання були основою системи стародавнього часу, на яких спиралася життєдіяльність людей. Зачатки виробництва первинних товарів для споживання мали примітивний характер, які використовувалися для задоволення первинних потреб.

2. Землеробство є співпрацею індивідумів, так як потрібні інструменти, завдяки яким можна більш ефективніше використовувати землю. Слід згадувати, що формування системи обміну дозволяє розділити діяльність на виробничу систему і процес обміну, на основі яких будується процедура товарообігу.

Надалі процес розподілу активно призводить до формування фінансових механізмів, які дозволяють більш ефективніше проводити операції переказу товару від виробника до споживача. Фінансовий елемент системи практично не зазнав змін за тривалий проміжок часу. Більш детально прийняття рішення в економічній системі почали розглядати економічні школи, будучи при цьому зосередженням основних знань з досліджуваних проблем свого часу.

Класична економічна школа розвивалася в особі А. Сміта, Ф. Рікардо та ін. Ф. Кене розглядав балансові таблиці Кене. Найпростіший аналіз, який використовувався, дозволяв більш збалансовано приймати управлінські рішення для конкретного суб'єкта [96].

Позитивна сторона полягає в появі і ідентифікації економічної системи, яку можна було розглядати з точки зору науки. Наступним важливим етапом в появі структури системи управління є економічна теорія К. Маркса, який заклав основу класового аналізу національного господарства, суспільно-економічного ладу формації.

Представниками американського інституціоналізму є Т. Веблен, Дж. Комон, Гелбрет. Вони вивчали державу як взаємодію інститутів між собою [19].

Маржиналізм є основною економічною системою, де було побудовано початок використання факторного підходу в економічній системі, розглядалося виробництво і його витрати, тим самим вивчався фундаментальний елемент національного господарства. Вивчалася категорія вартості і це підштовхнуло до розвитку процесу обміну в системі економіки.

Дж. Кейнс вивчав вплив на економічні системи і висунув пропозицію для державного регулювання процесами в економічній системі [5]. На основі макроекономічної моделі формуються дії (сукупного попиту сукупність пропозиції) в умовах мінливих цін, тим самим прийняття рішення призводять до оптимальності на ринку.

Неокласики Н. Кальдор, Р. Салоу, П. Самуельсон, продовжили вивчення виробничого елемента економічної системи, тим самим почалося більш глибоке розуміння відтворювальної початкової ланки економічного випуску, як підсистеми регіонів [58].

К. Маркс в економічній теорії під управлінськими рішеннями розумів процеси, пов'язані з суспільно-економічною діяльністю формації. Структурний аналіз за класами дозволяє узагальнити прийняття рішень по верствам населення. Можна зробити висновок, що певні думки для діяльності в суспільстві поширюються за категоріями населення [64, 65, 66, 67, 65].

Представники американського інституціоналізму Т. Веблен, Дж. Коммонс, Дж. Гелбрет розглядали прийняття рішень, які базуються на якісному підході, приносячи математичний апарат у вигляді експертних

оцінок для вирішення поставленої проблеми. Соціалізація стратегії рішень приймаються державою, завдяки якому досягається ефективність.

Неоінституціоналісти Р. Коуз, П. Вільямсон розробили транзакційні витрати [58]. Виявлено корупційний вплив даного факту на прийняття рішень, які впливають на діяльність регіонів в національному господарстві країни.

Московська економічна школа в особі Є.Т. Гайдара, А.Н. Ілларіонова, Д.С. Львова розглядали прийняття рішень в умовах повної лібералізації економіки країни. Розглядали моделі, в яких економічні інститути впливали на розвиток російської держави. Велика частина робіт присвячена вільним принципам, на основі яких будуються взаємини суб'єктів господарювання між собою. Свобода і оптимальне державне регулювання впливають на діяльність організації в країні [29, 30, 34].

Санкт-Петербурзька економічна школа в особі Л.С. Тарасевич, Д.Ю. Мірольського, А.Б. Титова та інші розглядали пошук рішення через інноваційний розвиток [72]. Велика частина роботи була віднесена виробничій системі країни, де формується нововведення. Внаслідок цього з'являються нові можливості управління організаційними процесами на підприємствах.

Українська економічна школа з теорією управління та прийняття управлінських рішень займалася слабо. Велика частина економічної школи України працювала за кордоном. Можна відзначити таких вчених як М. Туган-Барановський, М. Соболев, Г. Симоненко, В. Левитського та інші представники Української економічної школи [11].

Основні дослідницькі роботи приймали рішення в області аграрного господарства країни, в якій виділяють механізми, на основі яких здійснюється діяльність економічного агента. Основні положення були спрямовані на історію економічних навчань, а також доповнення до класичної школи. Г. Сісоненко відзначав, що «економічна», по А. Сміту притаманні додаткові характеристики: егоїстичність, індивідуалістичний

початок діяльності суб'єкта та ін. Тут прийняття рішення повинно бути в інтересах всього суспільства національного господарства, а більше схилилися до особистісного аспекту.

Більша частина вітчизняних досліджень спрямована на виділення додаткових принципів на основі світових досліджень. Даний факт, з одного боку, позитивний як загальний внесок в світову економічну систему. З іншого боку, самостійність розробок глобальних теорій на основі попередньої соціальної історії не була розроблена.

Адаптація зарубіжних моделей, а також прийняття рішень за рахунок принципів, які працюють в зарубіжних країнах, не завжди адекватно працюють в сучасних постсоціалістичних країнах. Всі проблеми, які намагаються вирішити за допомогою сучасних теорій опрацьовують в передових країнах, натикаються на труднощі, пов'язані з особливістю постсоціалістичного прийняття рішень.

Всі суб'єкти, які ведуть діяльність в країні не розраховують на ініціативу прийняття рішень. Більш-менш виділяється неможливість в ініціативі рішень, тобто необхідно планувати господарську діяльність, але також необхідно під ситуацію застосовувати нові ідеї без плану. Ініціатива працівника повинна базуватися на самостійності і необхідності для організації певних дій.

Американська економічна школа, в якій закладена основа підсистем економіки та міждисциплінарні дослідження для розвитку економічної системи. Монетарист М. Фрідман більш детально вивчив проблему системи виробництва і обміну. Вдалося поєднати дві економічні підсистеми в єдину теорію [73].

Сучасний підхід, на жаль, повинен включати всі стадії обороту товару на ринку, не тільки грошову масу і об'єм виробленої продукції. В даний час проблема управління структурою в економічних системах виходить на рівень, коли всі важливі елементи визначені. Жодна економічна школа не дає більш точної відповіді на питання макропроцесу і прийняття рішень.

Надалі необхідно заглибитися в поняття системи і його види, а також еволюцію термінів.

В. Холесовській розглядав взаємозв'язок елементів економічної системи. Розроблено функціональність елементів [124].

Р.М. Нурієв визначив ланцюжок елементів виробництва, розподілу обміну, споживання. Описано діючі економічні системи, так як всі елементи, що розглядаються в дослідженнях формують економічну систему [65].

Н.І. Атанов вводить поняття функціональні і горизонтальні зв'язки національного господарства [3].

Проведений ретроспективний аналіз показав, що окремі частини теорії прийняття рішень застосовувалися в економіці з давніх часів. З кожним разом ускладнювалися економічні технології, які приводили до прийняття більш складних рішень економічними агентами. Найкраще можна зрозуміти процеси, що протікають в економічній системі з появою економічного агента. Але цей процес є тривалим, де відбувається формування економічної особистості як господарюючого суб'єкта. Початком можна вважати появу економічних шкіл, які вивчали здебільшого ефективність управління. Зародження було ще древнє, при появі держави, якому необхідно було регулювати відносини між торговцями.

Загальна складна система управління еволюціонувала, придбала сучасні риси, на основі яких йде функціонування держави. У дослідженнях регіонів виділяють наступні системи:

1. Виробнича система. Більшість дослідників займалася саме відтворювальними проблемами в регіоні. Так як минуле століття було виробничим, то даний напрямок розвивалося бурхливо [25, 27, 29, 36, 74, 86, 100, 121].

2. Розподільна система країни. Тут теж можна поділити дослідників. Ліберальну розподільну систему, де завдяки податковим та іншим видам механізмів здійснюється процес перерозподілу в економіці. У командно-

адміністративній економіці була відсутня дана проблема, тобто населення було на одному рівні і необхідність у перерозподілі була відсутня [45,49].

3. Обмінна система. Можна виділити ліберальну, в якій цей процес протікає під дією економічного агента, який керується своїми діями отримання прибутку за рахунок використання підприємницького таланту. У командно-адміністративній економіці дане питання є запланованим. Застосовувалися п'ятирічні плани для регулювання даного виду діяльності [106, 112,].

4. Споживча система. Всі економічні школи розглядали даний напрямок, тобто виділяли соціальне і індивідуальне споживання. Ліберальній економіці властиво приділення уваги саме питанням, пов'язаним з індивідуальним споживанням. Дана тенденція склалася через те, що для суспільного споживання не вистачало грошей. У командно-адміністративній економіці був, з одного боку, баланс, в якому приділялася увага громадському споживання. З іншого боку, індивідуальне споживання було за залишковою ознакою, так як більша частина фінансування йшла на потреби військово-промислового комплексу країни [72, 75, 84].

Розглянемо теорію прийняття рішення, так як зміна структури економіки піддається впливу певних правил поведінки не тільки індивідуума, а також груп і економічних агентів, які впливають на зміну топології в економічному просторі.

В результаті аналізу джерел економіки і теорії систем приходимо до думки про необхідність розвитку прийняття рішень в економічних системах. У сучасних підходах можна відзначити Друкера, який розглядав процес прийняття рішень з п'яти фаз [36, 37]:

- визначення проблеми;
- аналіз проблеми;
- розробка взаємовиключних рішень;
- пошук оптимального рішення;
- перетворення рішення в ефективну дію.

Розглянемо концепцію теорії прийняття рішення в економічній системі регіонів. Велика частина дослідження показує зачатки формування апарату, на основі яких економічний агент повинен використовувати висновки на ринку. Зростання в системі регіонів призводить до зміни структури економіки, яку можна розділити на наступне:

- Зміна діяльності економічних агентів. Вплив учасників ринку на формування, зміни та утворення інститутів.
- Зміна структури трансформації, тобто зміни в соціально-економічному устрої всіх елементів економіки.
- Зміна галузевого характеру, тобто змінюється певний уклад окремо взятої галузі в ринковій економіці
- Територіальні зміни, пов'язані з перевизначенням ролі виробництва регіону в національному господарстві.

Будь-яка діяльність людини базується на певних рішеннях, пов'язаних з якимось конкретним знанням в області, в якій є кваліфікаційний рівень. Економічна система має складну структуру, яка взаємодіючи утворює ціле, що підкорює її елементи (рис. 1.1).

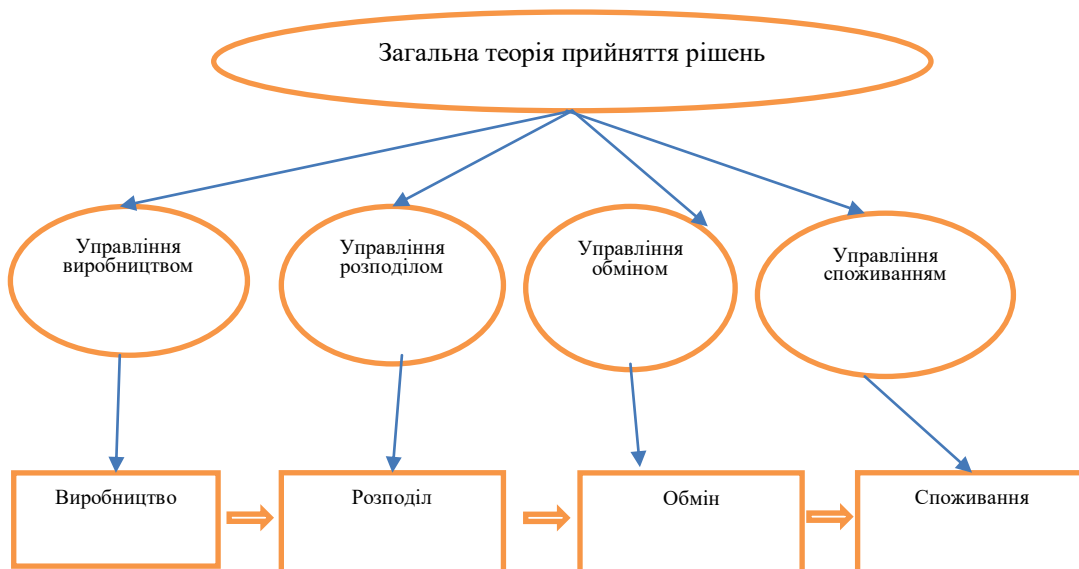

Рис. 1.1 Концептуальна схема загальної теорії прийняття рішень в економічній системі регіонів країни

Джерело: розроблено автором

На рис. 1.1 показана концептуальна схема загальної теорії прийняття рішень в економічній системі регіонів країни. Загальна теорія прийняття рішень може бути використана не тільки в соціально-економічних процесах, а також і в інших областях знань.

Загальна теорія прийняття рішень складається з 4 основних галузей знань:

- Теорія системи і системного аналізу. В даному випадку визначаються компоненти системи, а також елементи в єдину цілу економічну систему. Формуються передумови і основи, на яких взаємодіють економічні агенти. Формування штучної системи економіки принесло свої зміни на життя людини і її поведінку, а також мислення, спрямоване на певну роботу, яка збільшує мотивацію до праці в економічній системі країни [91, 63, 97].

- Економічна теорія є базою, на якій відбуваються дії економічних агентів. Закони взаємодії покупця і продавця ґрунтуються на фундаментальних принципах ринку. Відносини зі своїми партнерами і державою, а також механізми, на яких тримається дана штучна система [100, 103, 104].

- Теорія топології, як новий напрямок вивчення взаємодії економічних агентів, а також формування зв'язку між ними в економіці країни. Операція, яка здійснюється між ними, формування тіньових зв'язків, які виникають в результаті втрати державного впливу на господарюючі суб'єкти.

- Теорія прийняття рішень. Основна штучна система, створена діяльністю людини для задоволення потреби. Ухвалення індивідуальних і групових рішень [91, 111].

Теоретична база дозволяє розглядати підсистему економіки в міру становлення і впливу на суспільство. При формуванні елемента виникає його сильний вплив, так як досі ці процеси протікали зі слабкою участю даних об'єктів. Здебільшого економічна думка була схильна до впливу ситуації на ринку, впливала на формування певного достатку країни. Якщо простежити динаміку цього процесу, можна помітити зміщення орієнтації з державного

господарювання в сторону індивідуума. Необхідно прийняти соціалізацію рішень для задоволення потреби соціуму.

На жаль, єдиного підходу до цього питання не буває. Економічними школами були вивчені більш точніше основні поняття даної проблеми. Перейдемо безпосередньо до сучасної теорії прийняття рішень для розуміння досліджуваного питання. Прийняття рішень є основною діяльністю господарюючих суб'єктів на ринку. Вони знаходяться під дією певних законів чи принципів, на основі яких будується стратегія і тактика розвитку агентів. Процес формування в методології утворився в минулому столітті.

В теорії прийняття рішень розрізняють нормативну і дескриптивну теорії. Нормативна теорія базується на методах математики, використанні наукових підходів, обґрунтуванні вибору економічного агенту. Дескриптивна теорія: в даному випадку пояснює дії окремих економічних агентів. Прийняття рішень в економіці бувають стратегічні і тактичні. Розглянемо більш докладніше в економічній системі управлінські рішення економічного агенту.

У даній теорії визначаються тільки параметри для вирішення проблеми, кількісні зв'язки між структурами стикаються з труднощами або можуть бути не ідентифіковані. Узагальнюючи теорію управління можна виділити процеси прийняття рішень, які у більшості дослідників можуть відрізнитися глибиною опрацювання питання. Сам факт якісного побудови рішення і інші питання, пов'язані з фундаментальними категоріями відносяться до теорії прийняття рішень.

Різні концепції по різному трактують діяльність економічного агенту. З кожним новим підходом розглядається все більше класифікації діяльності, а менше уваги звертається на сам процес прийняття рішень. Дія без осмислення не буває: кожна організація вибирає свій шлях по якому проходить. Реалізація планів вимагає досконального опрацювання всіх етапів, на основі якої відбувається діяльність організації.

Велика частина часу на різних стадіях в системі економіки розподіляється між трьома кроками економічного агенту:

- Пошук проблеми економічним агентом.
- Вирішення проблеми економічним агентом.
- Дія економічного агенту щодо усунення проблеми.

Наше дослідження в більшій частині направлено на визначення та вирішення проблем економічного агенту. Класифікацію проблем ми будемо розглядати в загальному. Кожна проблема буде деяким завданням, що стоїть перед економічним агентом, яку необхідно вирішити.

Рішення по своїй суті є продовженням стратегії економічного агенту. Розглянемо ці випадки більш докладно. При великій кількості часу, яке спрямоване на пошук проблеми, економічний агент не встигає прийняти рішення, які необхідні для здійснення дій на ринку. Робота економічного агенту буде гальмуватися через неможливість визначення гострої проблеми, яка заважає його господарюючій діяльності. Якщо велика кількість часу витрачається на рішення економічної проблеми, то агенту не вистачає знань в даній області. Негативна тенденція може бути така, що нестача певних компетенції призводить до появи помилок або інших негативних тенденцій.

Дія є наступним етапом, в якому необхідно здійснити задумане, тобто виконати завдання. Кожен суб'єкт господарювання сам вибирає свої кроки для досягнення поставленої мети. Вдала координація, а також оптимальні рішення призводять до ефективного здійснення своєї діяльності на ринку. Великий обсяг інформації, який притаманний сучасному ринку вимагає завжди бути напоготові і застосовувати ініціативу рішення.

Ініціатива рішення спрямована до самостійності персоналу, який повинен виконувати роботу не тільки дотримуючись плану, а також мінливої ситуації і підбирати потрібні рішення для ефективної взаємодії з іншими агентами на ринку.

На рис. 1.2. показана загальна теорія прийняття рішення економічним агентом в системі регіонів країни.

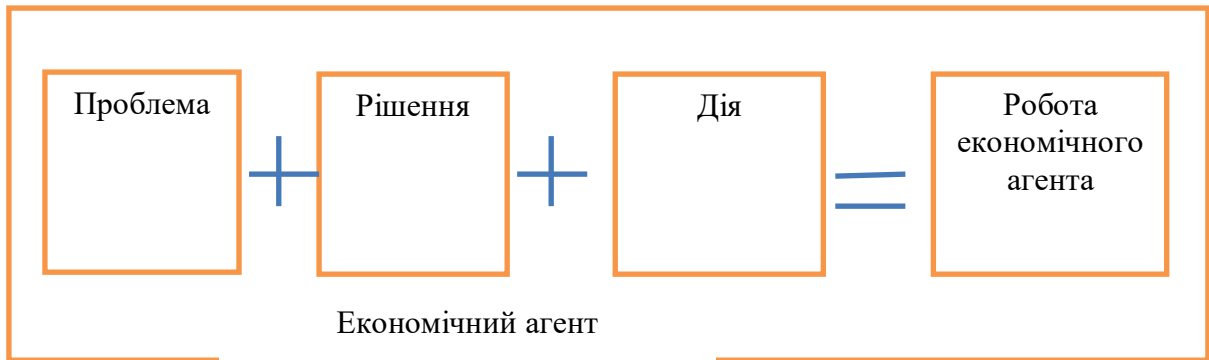

Рис. 1.2 Ухвалення рішення економічного агента в економічній системі регіонів

Джерело: розроблено автором

На рис. 1.2. показана робота як сума проблем, рішень і дій економічного агента, які необхідно здійснити для досягнення поставленої мети. Рішення є не тільки унікальним механізмом, який призводить до досягнення поставленої мети, а також певною інструкцією і правилом на основі яких відбувається дії. Дією мається на увазі та діяльність, яка приходить до економічного агента після вивчення поставленої проблеми. Якісний аналіз проблеми призводить до більш кращого результату. Підвищення ролі економічних агентів в ліберальній економіці розвиває самостійність щодо взаємодії між ними.

Велика частина сучасної теорії в економіці не відповідає на питання прийняття рішення, спостерігається зсув дослідження направлення на ефективність діяльності підприємства. Саме поняття ефективності в економіці та прийняття рішення різні. У першому випадку мається на увазі певний позитивний фінансовий стан підприємства. А в теорії прийняття рішення акцентується увага на незмінність стану системи щодо від попереднього.

Розглянемо прийняття рішення у виробничій системі регіонів в країні рис. 1.3.

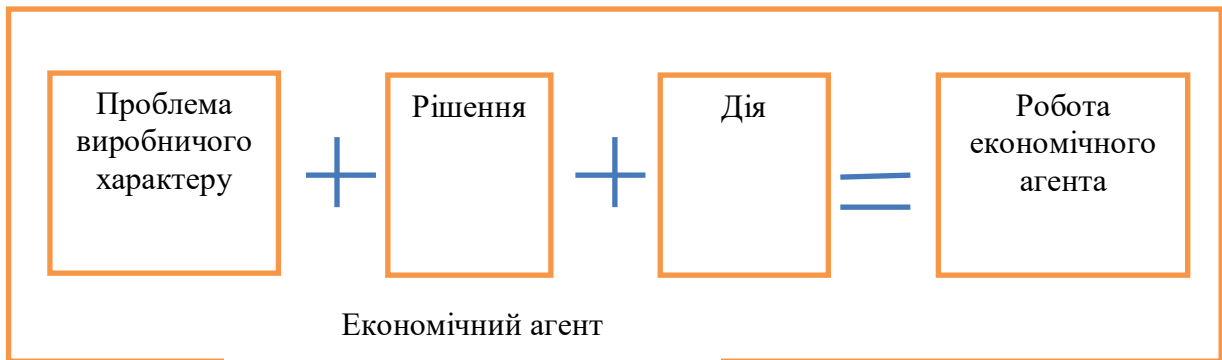

Рис. 1.3. Прийняття рішення економічного агента в економічній виробничій системі регіонів

Джерело: розроблено автором

Велика частина вивчення проблеми відтворення спрямована тільки на формування технології, які використовуються при діяльності організації, а також вивчаються всі можливі варіанти управління безпосередньо підприємством. Технологічний аспект проблеми пов'язаний з інноваціями, а також з механізмом прийняття даних для впровадження на підприємстві.

Ухвалення рішення в виробничих системах є специфічним, так як враховуються багато моментів, пов'язані не тільки з керуванням, а також з питаннями життєвого циклу продукту. Надалі необхідно розробити певний комплекс ідей, який дозволяє удосконалювати діяльність. Розглянемо наступну систему прийняття рішення економічним агентом в розподільній підсистемі регіонів в країні (рис. 1.4.).

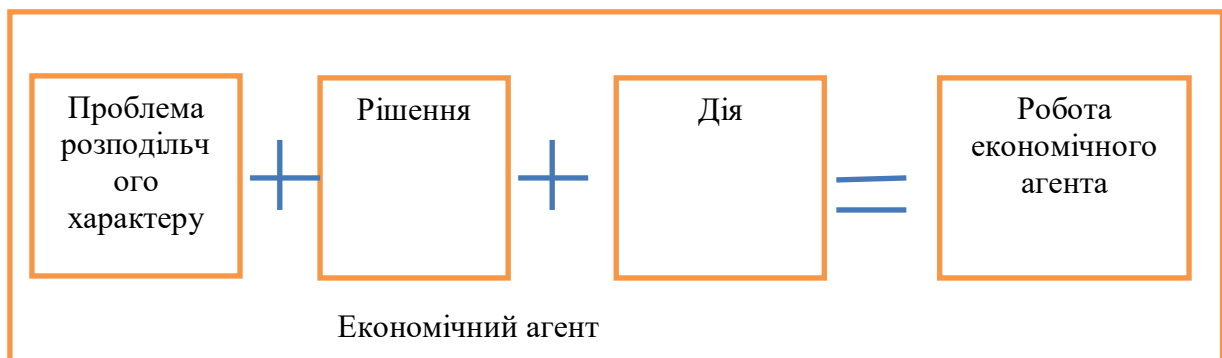

Рис. 1.4. Ухвалення рішення економічного агента в розподільній підсистемі регіонів в країні

Джерело: розроблено автором

На рис. 1.4 показана діяльність економічного агента, яка спрямована на розподіл. Дослідження спрямовані на проблеми не первинного розподілу, а вторинного. Соціальний механізм, на основі якого відбувається розподіл, не завжди буває досконалим, особливо це пов'язано з діяльністю суб'єкта господарювання.

Сучасний стан розподілу, на нашу думку, більше є державним регулюванням економічних процесів, що протікають в країні. Економічний розподіл особливо з соціальним ухилом направлено на підтримку стабільності в суспільстві. Державне рішення вдосконалюється по даному напрямку. Державне регулювання, а також прийняття рішення на основі яких повинні функціонувати економічні агенти в країні необхідно розробити. У більшості випадків державне втручання здійснюється двома способами:

Пряме безпосереднє прийняття законодавчих актів для регулювання процесами в країні. Більш складний спосіб, так як рішення в державі встановлюють норми для діяльності економічного агента. Розробка кордонів на рівні процедур призводить до механічного впливу, тобто формується певне законодавче поле для прийняття рішень. Непрямий економічний напрямок розподілу впливає на кредитну грошову політику країни, яка в свою чергу дозволяє змінити ділову активність в державі.

Більш доступні кредити призводять до зростання економічного агента, який може фінансувати навіть більш ризикові проекти. Істотний вплив процесу на діяльність суб'єктів господарювання надає оподаткування. Від даного факту залежить не тільки виробництво продукції, а також сенс займатися певним видом бізнесу в країні.

Інноваційний розподіл є проблемою сучасної системи, так як нововведення підштовхує до прискорення споживання. Тут мова більшою мірою йде про право на інтелектуальну власність і можливості її коректно використовувати в системі національного господарства.

Кожен крок на основі нової продукції створює додаткову вартість, підвищує використання не тільки ресурсів, а також всього циклу виробництва регіонів. Розглянемо наступний елемент системи обміну в регіонах країни (рис. 1.5.).

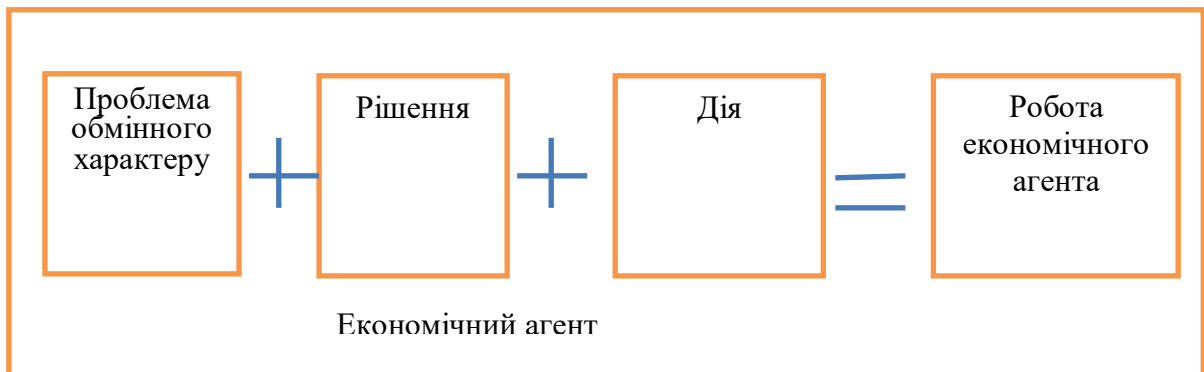

Рис. 1.5. Прийняття рішень економічним агентом в системі обміну в регіонах країни

Джерело: розроблено автором

Система обміну є складним процесом, в основі якого лежить виробництво і споживання товарів в регіонах. В даному випадку рішення застосовуються по всьому ланцюжку, особливістю тут можна виділити ринок, як механізм взаємодії продавця і покупця. Сучасні технології принесли нові можливості, які дозволяють здійснювати покупку перебуваючи в іншому місці або в іншій країні. Доступність і можливість купити товар за кордоном призводить до конкуренції економічного агента не тільки по країні, але і з іншими учасниками світового ринку.

Глобалізація призводить до однотипних товарів і доступності на всіх ринках. Таким чином, підвищуються зручності для клієнта. З'являються більше можливостей, але технологічне відставання підсилює диверсифікацію діяльності економічного агента.

Інфраструктурні рішення є основою, на якій йде поширення товару і послуг до споживача. Сучасною інфраструктурою є не тільки дороги і

складські приміщення на шляху проходження товару, а також складна система яку необхідно оптимізувати.

Збільшення обсягів продажів у всьому світі призводить до розвитку нових технологій, що дозволяють швидше і якісніше здійснити поставку продукції по всьому світу. Світова система вводить єдині параметри транспортування і стандарти, пов'язані з відкритими ринками для учасників економічного простору. Надалі розглянемо наступну систему споживання економічного агента (рис. 1.6.).

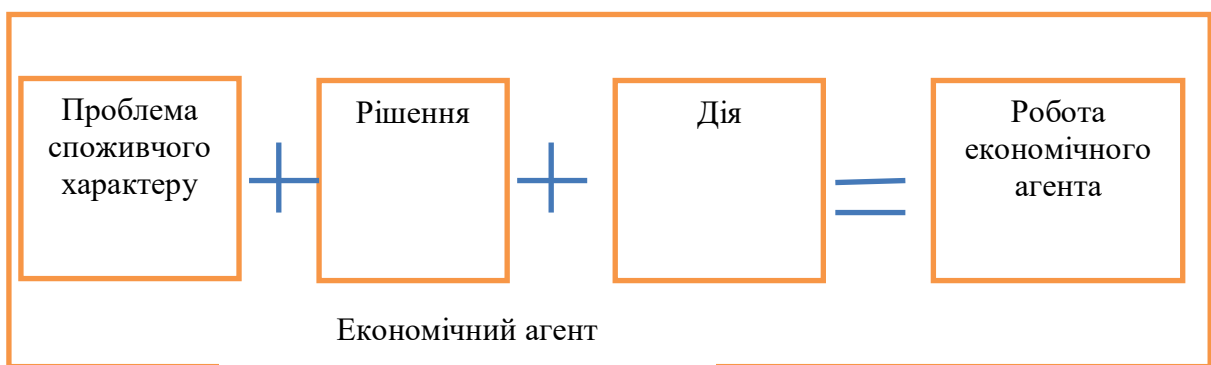

Рис. 1.6 Ухвалення рішення економічного агента в системі споживання в регіонах країни

Джерело: розроблено автором

Весь процес виробництва спрямований для того, щоб використовували дану продукцію. Дослідження більше направлено на механізм споживання, тобто на умови і стимули, а також на інфраструктуру, на основі якої йде споживання товарів і послуг. Споживча система включає в себе весь ланцюжок від виробника і в кінцевому рахунку до утилізації залишків товарів. Великі обсяги сучасного споживчого товариства показують те, що ухвалення рішення тут стимулюється, тобто спонукають споживачів придбати нове. Ухвалення рішення в даному питанні базується на пасивних ідеях, в яких необхідно враховувати тенденції всього сучасного суспільства.

Інфраструктура і інноваційність тут відіграє величезну роль, при впливі економічного агента. Суперечливість полягає в тому, що один суб'єкт

господарювання впливає на кінцевого покупця для спонукання його дії для придбання товарів. Споживач є особою, яка бере участь в даному процесі і на нього виробляється стимулювання для підвищення його інтересу до нової продукції. Розглянемо останню підсистему прийняття рішення щодо утилізації продукції економічним агентом (рис. 1.7.).

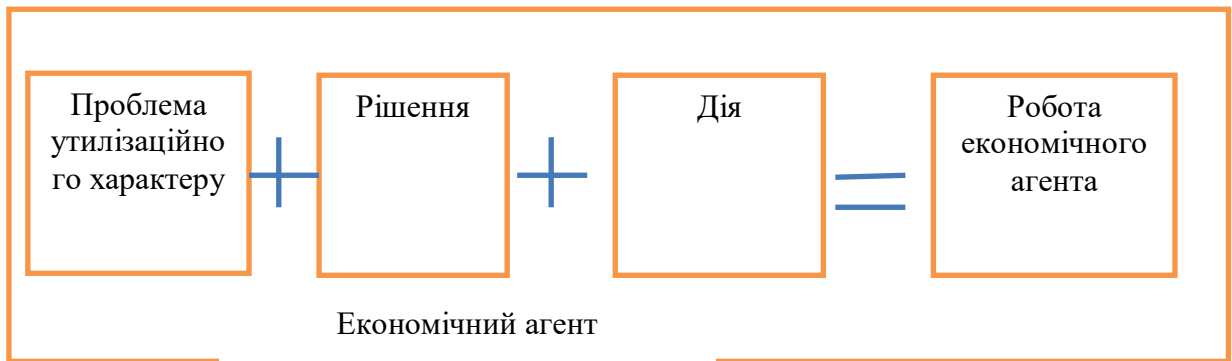

Рис. 1.7 Прийняття рішення економічного агента в економічній утилізаційній підсистемі в регіонах країни

Джерело: розроблено автором

Даний процес ми практично не будемо розглядати, так як в сучасному суспільстві всі дані витрати несе кінцевий споживач. В нашій державі ще не всі процеси накладені на кінцевого споживача. Сортування сміття, а також інші заходи дозволяють виробити прийняття рішень для екологічної утилізації.

Розглянуті концептуальні засади охоплюють всю роботу економічного агента в регіонах країни. Перехід від загальної системи прийняття рішень в сторону економічних елементів діяльності призводить до формування цілої концепції від початку до кінця, в якій виконуються поставлені завдання господарюючого суб'єкта.

1.2. Проблеми формування та розвитку структурних трансформацій в економічній системі

Глобалізація змінює світову економічну систему, яка проявляється у свободі вибору не тільки фінансової частини економіки, а також можливості зміни території виробництва товарів. Геоекономічна політика руйнує бар'єри національних економік. Глобальна фінансова криза призвела до суттєвої зміни структури в системі регіонів. Тим самим виникає проблема погіршення соціально-економічних показників, даний факт свідчить про втрату конкурентоспроможності країни. Стагнація економіки передається по всьому ланцюжку елементів відтворювальних систем, в результаті цього порушується збалансованість внутрішньої стратегії розвитку галузі та підприємств в країні. Зниження показників на тривалій період часу свідчить про виникнення проблем в економічній системі держави. Вплив змін на ринках інноваційно-інвестиційного ресурсу призводить до зміни внутрішнього попиту і пропозиції.

Проблема системи регіонів є одним з фундаментальних питань економіки. На жаль, розвиток напрямку почалося з появою теорії систем і системного аналізу як наукового напрямку, яке дозволяє більш детально зупинитися на головних компонентах економіки і їх функціонуванні. Досліджувана проблема призводить до більш детального дослідження процесів розвитку інституційних агентів їх взаємодій щодо функціональних проблем. У регіонах країни взаємодія інститутів (агентів) між собою утворює унікальну систему, в якій структурні зв'язки.

Глобальна проблема в економіці полягає в тому, що необхідно розвивати певні елементи економіки, тобто фінансування і підтримку. Все залежить від того, яку систему буде підтримувати держава. Фінансові питання інвестори вкладають у великі проекти разом з державою. Формування партнерських відносин є обоюдоцінним моментом укладення договору.

Економічна система складається з певних блоків, в яких здійснюються певні процеси для функціонування системи в цілому.

Конкурентоспроможність економічних систем є основою, при якій налагоджуються соціально-економічні процеси (рис. 1.8).

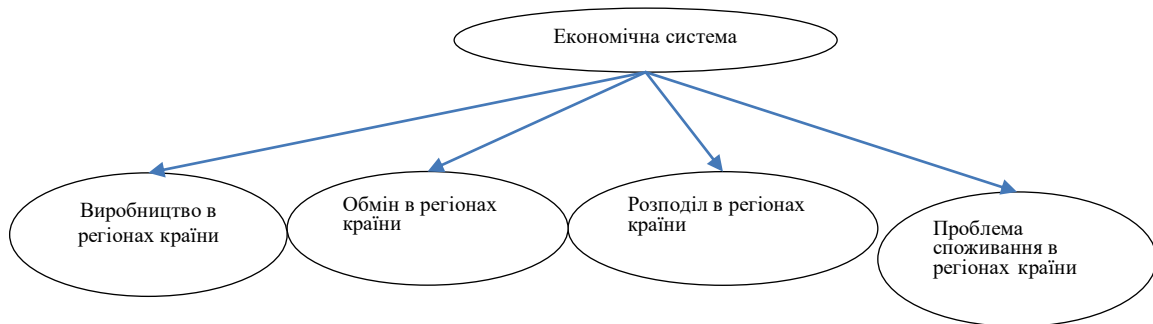

Рис. 1.8 Основні елементи регіонів країни

Джерело: розроблено автором

Фінансовий аспект полягає в процесі взаємодії даних елементів між собою, в результаті якого здійснюється рух грошових і матеріальних коштів між елементами системи. Можна виділити наступні проблеми економічної системи в регіонах країни:

- Проблема виробництва в регіонах країни.
- Проблема обміну в регіонах країни.
- Проблема розподілу в регіонах країни.
- Проблема споживання в регіонах країни.

Економічна система є складним об'єднанням, в якому протікають процеси за певними законами, а також формуються і споживаються товари і послуги, вироблені в країні. Єдиного підходу у визначенні економічної системи немає. Системні проблеми національної економіки пов'язані між собою не тільки виробництвом товарів і послуг, але і до точки споживання даних товарів. Саме поняття система національної економіки пов'язано з процесом виробництва обміну розподілу споживання індивідуальних благ в

економіці. Таким чином, розпишемо кожен елемент з проблемами, які зустрічаються в економічній системі країни.

Проблема виробництва є основною проблемою економіки класичного періоду становлення економічної школи. Вивчалось це питання на стику безпеки країни і її благополуччя. Розвиненість концептуальних підходів до цього питання досить велика. На жаль, не всі економічні школи розглядали проблему національного господарства з точки зору відтворювальних систем, а саме виробничий ланцюжок процесу від виробництва до споживання. Дана проблема вивчалась в скороченому вигляді. Акцентування уваги на процесах виробництва, обміну, розподілу і споживання дозволяє сформувати систему національного господарства. Структура елементів виробничої системи визначається на основі інститутів, в яких відбувається формування фінансового механізму, пов'язаного з взаємодією ланцюжка економічних агентів.

Теорія систем і системного аналізу дозволяє розглядати виробництво як єдине ціле території, на якій знаходиться точка відтворення. Виробництво структурує елементи процесу, які залучають трудові ресурси, утворюють додаткову вартість і формують основу для побудови виробничої системи в регіонах країни.

В першу чергу індустріалізація змінила дуже швидко галузі національного господарства. Протягом 20-го століття індустріальне суспільство змінило остаточну відтворювальну систему території.

У другу чергу в стратегічному менеджменті спостерігається зміна підходу до цього питання. Ланцюжки виробництва зростання, ускладнюючи трудомісткості виробничих потужностей вплинули до стрімкого збільшення глобалізаційних процесів, які витіснили територіально відтворювальні системи з внутрішніх ринків.

Сучасна економічна система будується на сфері послуг і інформаційному забезпеченні, відштовхуючи на другий план виробництво.

Єдиний світовий економічний простір злузнув галузеві ринки по виробничому характеру. Зміни перерозподілу на світовому ринку торкнулися відтворювальних систем, виробничі потужності змістилися в бік дешевого трудового ресурсу. Проблема виробництва в національній економіці вивчається усіма економічними школами досить докладно і на основі цього видаються механізми вдосконалення діяльності суб'єктів господарювання.

Основа виробничої системи країни пов'язана широко з іншими напрямками. В рамках економіки підприємства необхідно вивчення цілісного процесу формування і розподілу продукції на основі сучасних економічних теорій. Виробництво товарів і послуг достатня вивчена за видами економічної діяльності усіма системами національної економіки, тільки розрізняються галузеві особливості виробництва різних країн. Галузеві ринки розвиваючись стимулюють свої виробничі потужності, збільшуючи обсяги випуску призводять до зростання ВВП країни. Більш окремі випадки розвитку галузі призводять до виникнення різних концепцій, які вивчаються більш ретельно. Керуючись особливостями розвитку відтворювального ланцюжка вдається оптимізувати процеси випуску товарів і послуг.

Проблема відтворювальних систем, порушення виробничої системи на глобальному рівні призводять до зміни національної структури виробництва товарів і послуг. Виробництво переносячи з території держави призводить до зміни не тільки системного характеру в країні, а також і економічних процесів, що протікають в системі регіонів.

Оптимальність розподілу і перерозподілу товарів в системі регіонів досить довго було політизовано в Україні. Розподіл в різних економіках відбувається по-різному за важливістю елемента відтворювальної системи. Теорію розподілу товарів і послуг в системі регіонів можна поділити на планову і ліберальну. Залежно від цього формуються критерії, на основі яких зв'язок інститутів взаємодіє певним чином.

У плановій економіці розподіл залежить від місця елемента в системі, яку він займає. Ефективність в даній економічній системі, перерозподіл в

першу чергу залежить від прогнозової діяльності та планування. У капіталістичній економічній системі перерозподіл залежить від досягнення системи і від ефективності розвитку ринку. Зміна або розподіл відбувається адміністративним способом.

Зростання споживання товарів і послуг робить досить сильний вплив на економічну систему країни і на всі елементи. Державна стратегія повинна обґрунтовувати свою розподільчу і паророзподільну діяльність. Здебільшого вона орієнтована на розвиток регіональних інноваційно-інвестиційних процесів, а також плановість фінансування, яка повинна пом'якшити кризи, що протікають в країні, особливо для підприємств наукомісткого напрямку.

На жаль, більш жорстке фінансування центральних проектів держави, а решта фінансуються за залишковим принципом. Проблеми розподільчої системи найчастіше стикаються з труднощами інтеграції. Однак ініціатива повинна виходити від економічного агента, спрямована на рішення даної проблеми, а спостерігається зацікавленість тільки держави, а не бажання самих елементів управління. Не варто забувати, що укрупнення наприклад наукових і освітніх центрів не завжди є позитивним механізмом для залучення інноваційно-інвестиційних ресурсів. Державі легше між такими об'єктами розподіляти інвестиційний ресурс, але бізнесу не завжди зрозумілий бюрократичний апарат і він знаходиться в вичікувальній позиції.

Позитивна сторона виділення головних проектів призвела до укрупнення науково-дослідних інститутів і вузів в ланцюжок єдиного об'єкта управління і фінансування державою. Організаційна діяльність, ефективність менеджменту та інвестування дають досить великі можливості особливо в плановій економічній системі. Негативна сторона полягає в тому, що об'єднання йдуть у великі центри розвитку, а дрібні ліквідуються.

Проблема кадрів є основною проблемою функціонального менеджменту галузі в даній економічній системі. Проблема полягає в бюрократизації апарату управління країни, яка негативно розвиває відтворювальну систему, дотримуючись плану.

Саме поняття розподіл в глобальній системі є не тільки проблемою, а також однією з форм, на основі якої існують донори і реципієнти відтворювальних систем. Кожна система, будучи відтворювальною по типології схильна до браку будь-яких ресурсів, в результаті цього виникає потреба в вливанні фінансів. Таким чином, сутність питання розподілу стикається з проблемою системи в якій формуються або розподіляються блага. Неоднорідність галузей в системі регіонів призводить до виникнення диспропорції розвитку між економічними агентами.

Проблема обміну досить гостро постала після проблеми виробництва, так як не всі ресурси доступні в системі регіонів. Галузям національного господарства для роботи потрібно широкий спектр природних ресурсів, який повинен бути обмінаний на товари і послуги, вироблені в економіці або в грошовому еквіваленті. Обмін виходить на наступний щабель розвитку, так як завдяки йому відбувається рух товарів в регіонах країни. Тут впливають найчастіше глобалізаційні та інтеграційні процеси у взаємодії між національними господарствами.

Глобалізаційний процес складний з точки зору законодавства і економічних наслідків, що надаються на процес обміну. Зростання інформаційних систем призводить до зміни інформації для формування ціноутворення на внутрішніх ринках країни.

В інтеграції проявляється доступ до інформаційного ресурсу інших країн, тим самим конкуренція загострюється. Взаємодія інститутів обміну вивчається частіше з точки зору економічного підходу, який ґрунтується на раціональному використанні структури обмінних ланцюжків. З'являється доступ до інноваційно-інвестиційних ресурсів як на світовому рівні, так і між окремо взятими країнами світу.

Процес обміну можливо прискорити при розвитку галузевих ринків в регіонах країни. Інфраструктура повинна забезпечувати функціонування і оптимізацію процесів розповсюдження товарів в системі національної економіки.

Ліберальна економіка розвивається без товарного дефіциту через те, що система постачання базується на основі поширення товарів незалежно від державної політики. Кожна фірма індивідуально виробляє і поширює товари, відбувається зацікавленість виробництва великого обсягу і примусового збуту товарів і послуг на ринку.

Інфраструктура і ринок в даному питанні грають ключову роль, так як доставка товару підвищує ціну, закладену в нього для споживача. Дане питання варто розглядати щодо споживання товару, тим самим поліпшуються обороти обміну товарів в регіонах країни.

Дисбаланс ринкового механізму, який збільшує деградацію елементів системи, призводить до руйнування ланцюжка обміну товарів. Відновлення дефініції ринку досить проблематична, через відсутність коштів, які необхідно витратити державі для стимулювання галузевих ринків. Еволюція теорія обміну протікає досить швидко з появою грошей. Монетаризм в теорії грошей зіграв роль основного елемента, який дозволив ефективніше проводити даний процес. Поява віртуальних грошових систем змінило не тільки погляд, але також змінило концепцію товару з матеріальної цінності в засіб платежу.

Світова єдність засобів платежу зруйнувалась, склався контроль над фінансовою системою країни. Таким чином, змінився підхід в товарообігу в регіонах країни. Обмін товарами у всіх економічних системах спрямований на задоволення потреб. Зміна структури економіки, особливо виробничий напрям, призводить до зменшення товару і зростання послуг, пов'язаних з транспортуванням та обслуговуванням товарів.

Проблема споживання в економіці вирішується на мікрорівні теорії споживання. Мікрорівень характеризує попит і пропозиції на ринку. Споживча цінність товару визначена індивідуумом, властива в соціальному напрямку даного питання. Споживання само по собі є однією з найважчих завдань в економіці, яка базується на ефективності використання ресурса в відтворювальних системах країни.

Виділення пріоритетів країни в стратегії розвитку дозволяє визначити інтереси країни в різних галузях регіонів країни. Проблема фінансування і споживання є досить тісно пов'язаними. Виробничі системи, особливо наукова частина, інвестуються досить слабо, тим самим втрачаючи свій людський капітал. Незатребуваний ресурс в одній частині галузі перетікає в іншу. Людський капітал може покинути національну економіку, через свою мобільність. Окремі ресурси, які не застосовуються в системі регіонів знижують ВВП країни, так як розвиток вимагає більш гармонійного підходу в споживанні ресурсів для виробництва товарів.

Глобалізація і сучасні інформаційні теорії дозволили змінити структурний підхід до вивчення питання споживання. Основна частина продукту несе в собі інформаційну частку, так як маркетингові дослідження збільшують попит на види продукції. Тим самим формуються нові течії, яким притаманні зміни ставлення до товару на ринку.

Таким чином, змінюються підходи по логістиці товару в національній економіці, орієнтовані на оптимізацію структур комунікації на державному рівні країни. Позитивно позначається агресивна частина реклами, яка прагне змусити придбати товар, за рахунок перебільшення і нав'язування на глобалізаційних ринках інформацію про товар. Фінансування попутних дій до товару, його інформатизація для кінцевого споживача викликає збільшення робочих місць в національній економіці, тим самим зменшуючи безробіття в даній галузі, де застосовується інформаційне споживання.

Інформаційне споживання, на нашу думку, зводиться не тільки до збільшення споживання фізичного товару, а також до розробки супутніх галузей в національній економіці країни. Незважаючи на позитивні моменти розвитку споживчого ринку, збільшення обсягу реалізованих товарів призводить до навантаження фінансової сторони розвитку економічної системи країни.

Хоча розглянуті проблеми споживання зводяться до появи інших проблем, але найголовніше це розвиток ланцюжка, по якій йде споживання

товару в регіоні. В ході дослідження розглянуті проблеми, представлені і описані системи в регіонах країни. Представлена топологія характеризує функціональні елементи національного господарства. Описана система з точки зору системи виробництва держави. Удосконалення даної теорії дозволить посилити економічний підхід до розробки стратегії розвитку національної економіки країни, підвищити ВВП країни, поліпшити соціально економічний клімат в регіонах країни.

Економічна система є складним об'єктом дослідження, в якому взаємодіє велика кількість сучасних соціально-економічних підходів. Теорія віртуальної економічної системи, використовуючи апарат теорії системного аналізу дозволяє конкретизувати об'єкти національного рівня у вигляді виробництва поширення, обміну і споживання. Слід розробити концепції віртуальних економічних систем в національній економіці, які забезпечують використання інформаційної бази для поширення товарів і послуг на ринку. У подальшому дослідженні необхідно приділити увагу кожному пункту докладніше, удосконалювати функціональні зв'язки по інтеграції, вертикальної і горизонтальної взаємодії даних в регіоні.

1.3 Наукові підходи щодо впровадження теорії прийняття рішень в економічну систему регіону

Теорія прийняття рішення стала бурхливо розвиватися і впроваджуватися в сучасні економічні системи, так як все більше поширюються не тільки математичні методи, а також формуються різні інструментальні апарати для виконання господарських завдань.

На жаль, тема дослідження досить слабо вивчена вітчизняними дослідниками. Особливості підходу пов'язані з управлінням і розвитком організацій економічних систем і формуванням різних рішень. Постановка і класифікація теорії прийняття рішень не увінчалися успіхом, так як крім

максимальних і мінімальних умов присутні відхилення від цього принципу. Різні підходи висувають альтернативні критерії, на основі яких економічний агент приймає рішення.

Множинність рішень певних завдань економічної категорії робить даний вид постановки проблеми не чітким, тобто результат потрібен певний, а постановка всього етапу прийняття ідеї залишає бажати кращого. Структурованість формалізації проекту проблем призводить до появи певних труднощів, які пов'язані з виробленням рішень. Теорія прийняття рішень дозволяє певним чином побудувати структуру вирішення проблеми.

Для дослідження найчастіше потрібно багато часу на вивчення інформаційного поля певних завдань, пов'язаних з об'єктом. Вузкості напрямів різних галузей призводить до зростання кількості і якості збору даних щодо прийнятих результатів. Загальне прийняття рішення вивчається досить мало. Серед дослідників варто відзначити роботи, пов'язані з математичним і структурним підходом побудови взаємозв'язку між суб'єктами економічної діяльності. Процес визначення досить тривалий, тобто економічному агенту необхідний пошук інформації, потім необхідні інструменти для обробки інформації. Таким чином, комп'ютерні програми є важливою частиною рішення, від яких залежатимуть отримані результати дослідження. Кількість завдань залежить не тільки від складності, але також впливає на декомпозицію проблеми.

На жаль, декомпозиція в технічних системах справляється краще, так як завдання є більш вузькими. У соціально-економічних задачах завжди є факт, який пов'язаний з побічним ефектом. З ростом економічної системи підвищується складність, яку необхідно враховувати економічним агентам для прийняття рішення. Кожна ідея, можна сказати є кроком до виконання поставленого завдання. Складність оцінки кількості кроків в одному завданні є актуальним питанням донині.

Варто відзначити той факт, що підвищення роздробленості одного завдання є негативним, так як контроль над усією проблемою в цілому падає.

Можна припустити, що найменше число кроків до вирішення однієї задачі є більш бажаним для економічного агента. Процеси, що протікали в економічній системі не однозначні, вимагають більш специфічної орієнтації на інформацію, а потім на метод, так як галузеві ринки мають свої особливості, які необхідно враховувати при прийнятті рішень на макро і мікро середовищі. Рішення на макрорівні розглядають завжди всі проблеми більш абстрактно, тим самим знижується якість поставленої проблеми. Формування великих завдань призводить до розробки моделей, а в подальшому механічного ухвалення стратегії розвитку.

Рішення на мікрорівні досить суттєво впливають на моделі, на основі яких організація будує свою політику вибору, економічні агенти намагаються більше автоматизувати дану рутину. На основі автоматизації з'являється шаблон для стандартних проблем, які виникають перед організаціями.

На рис. 1.19 показані методи прийняття рішень.

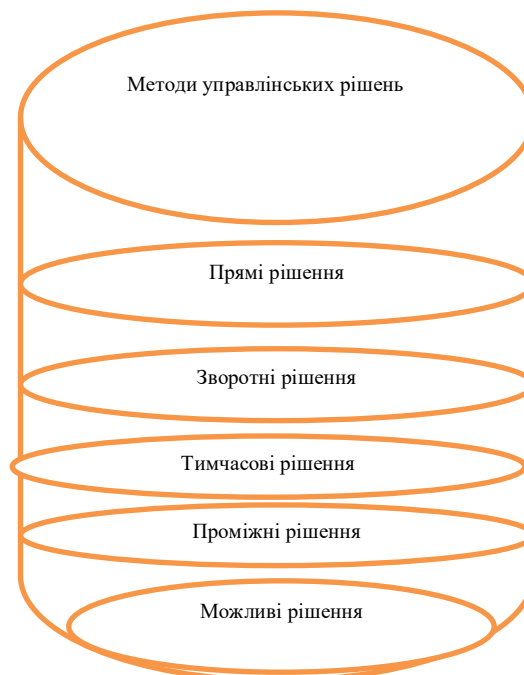

Рис. 1.19 Методи прийняття рішень

Джерело: розроблено автором

Найчастіше завдання не бувають простими, вони складаються з комбінацій цих критеріїв. Кожен напрямок є самостійним. Прямі рішення в

економічній системі є простими, завжди можливий прямий шлях від постановки завдання до її втілення. Зворотні рішення будують початок щодо результату, тобто прийняття мети як основу від якої необхідно йти. Ефективність даного напрямку полягає в тому, що мета завжди постійна, інше необхідно змінювати для успішного вирішення завдання.

До тимчасових рішень відносяться ті категорії, які пов'язані з короткостроковим використанням певних еталонних рішень. Даний тип не завжди задовольняє поставленим умовам в довгостроковому періоді, так як більше розрахований на відстрочку настання несприятливих подій. Ефективність даного методу в управлінні проектами полягає в швидкому виході продукту на ринок, так як впровадження дозволяє від інноваційних продуктів отримати прибуток.

До проміжних рішень відносяться рішення, які застосовуються для приватного результату, даний метод в майбутньому складно використовувати. Результат приносить користь певного часу і повинні дотримуватися умови виконання.

Можливі рішення є найскладнішою з усіх наявних систем, так як кількість вирішення є досить велика, тобто формування завдання базується на розщепленні умови на кілька кроків, які разом не завжди є оптимальним. Спостерігаються відхилення в більшу або меншу сторону від первинних вимог, що призводить до зміни постановки завдання, але фінансова частина є еквівалентною.

Прикладом тут служить завдання про 80 т габаритного товару, який потрібно розмістити в місті. Але вихідний склад знайти складно. Є два варіанти вирішення: в місті 60 тонн, 30 тонн за містом. Друге рішення: в місті 40 тонн і 20 тонн за містом. Рішення не задовольняє поставленим вимогам, так як весь обсяг товару можна розмістити, тобто проблема у відхиленні і складності управління декількома складськими приміщеннями, які будуть при даному випадку.

Розглянемо еталонне рішення для економічного агента (рис. 1.20).

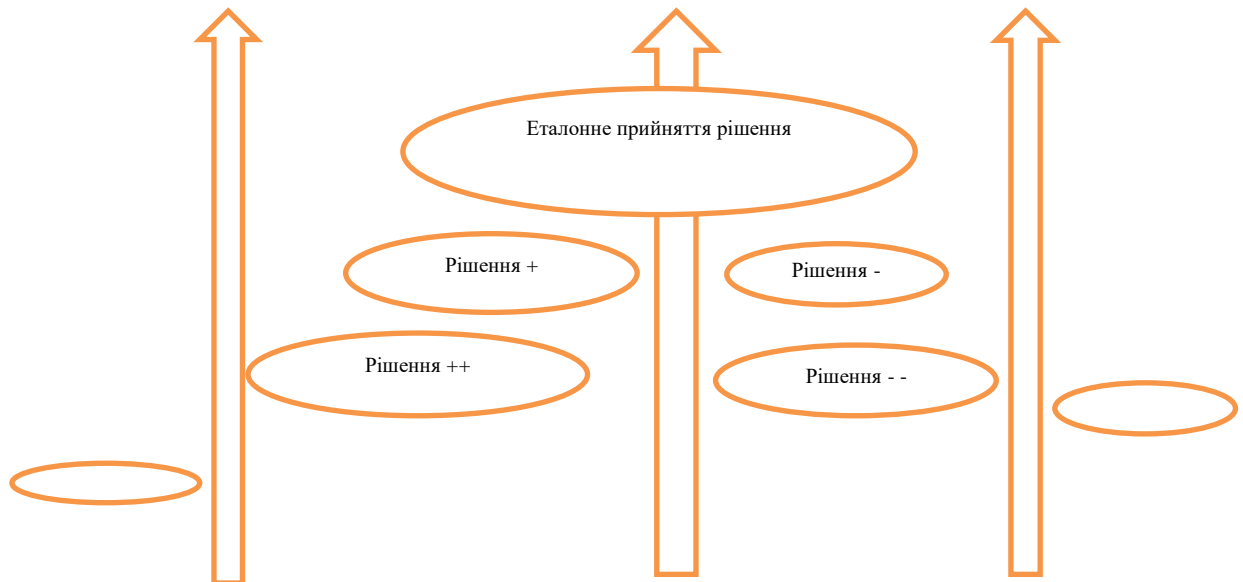

Рис. 1.20. Еталонне рішення, його зміщення

Джерело: розроблено автором

Як показано на рис. 1.20, еталонне прийняття рішення, така ідея при якій витрачаються мінімальні ресурси і досягається максимальне використання наявних коштів. Практична цінність достатня низька, так як узагальнення не завжди прийнятні для конкретного застосування на ринку. Тут варто згадувати моделі, а також концепції. Перевагою є відсутність позитивних і негативних побічних ефектів.

Позитивне відхилення досить сприятливе для підприємства, витрати ресурсів підвищуються, а майбутня цінність низька. Рішення проблем на перспективу не завжди потрібні економічному агенту, так як ситуація може змінитися. Побічний ефект присутній завжди при формуванні та реалізації прийнятих рішень, які не є еталонними. Ми в наших дослідженнях виділяємо позитивний побічний ефект і негативний. Позитивний побічний ефект полягає в збільшенні обсягів інформації для прийняття управлінського рішення, а також акцентується увага на другорядні завдання і створення бази для перспективних ідей в майбутньому. На жаль, варто відзначити що формуються завдання з використанням великої кількості інформації, а також

з урахуванням особливостей в якому-небудь середовищі, потрібні додаткові витрати часу і коштів для економічного агента.

Негативний побічний ефект прийняття рішення полягає в тому, що при розробці стратегії розвитку, економічний агент упускає певні фактори або дані. В результаті цього несприятливий фактор може надати в майбутньому деструктивний вплив. Чим більш віддалені рішення від еталонних параметрів, тим сильніше призводить до негативної тенденції. Втрата даних призводить до формування невизначеності.

Рішення першого рівня відхилення від управлінського еталона є найбільш прийнятним, так як побічні ефекти не роблять несприятливі тенденції. Економічним агентам достатні перші і другі рівні для точності прийняття рішення. Рішення другого рівня відхилення найбільш часто зустрічається в економічній системі, на основі якої застосовується подальша дія. Кількість позитивних і негативних ефектів рішень є обмеженим, так як подальший розподіл ідей призводить до порушення сенсу, тобто не задовольняє поставленим критеріям. Незважаючи на позитивний побічний ефект реалізація проекту рішення буде пов'язана з труднощами і вплив буде в цілому негативний (рис. 1.21).

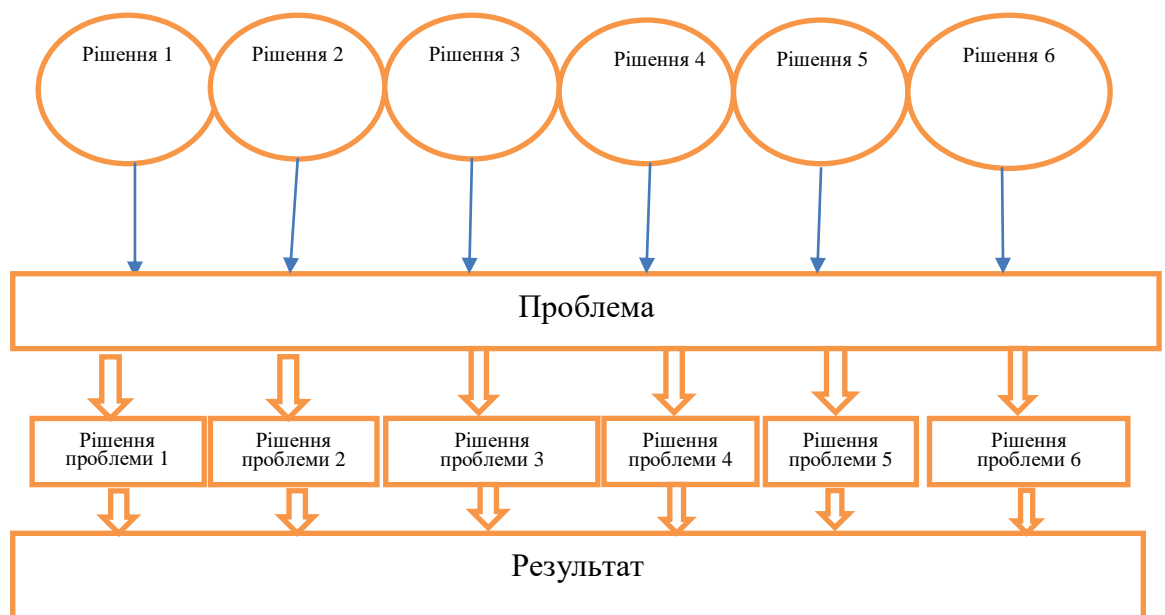

Рис. 1.21 Еталонне прийняття рішення

Еталонні рішення впливає на проблему, вплив зводиться безпосередньо на поставлені завдання перед економічним агентом. Розбиття проблеми і перехід від одного до іншого йде більш плавно зі зміною границі рішення і якості ідей. Якість прийнятих планів не знижується через відсутність впливу зміщення рішення і прогалин інформації.

Невизначеність або прогалини між двома поруч стоячими рішення мінімальні які не впливають в цілому на вирішення проблеми. Економічним агентам декомпозиція проблем дозволяє більш ефективніше вирішити завдання, тобто кожне рішення йде послідовно, тим самим не порушуючи спадкоємність і цілісність виконання завдань.

Крім позитивних моментів розбиття рішення, є негативні, які полягають в жорсткоструктурованості ідей, тобто помилка одного елемента призводить до спотворення результату. Практична рекомендація полягає в тому, що більша самостійність економічного персоналу призводить до порушення плавності прийнятих рішень. Елемент повинен виконувати свою поставлену частину завдання в рамках компетенції, не змінюючи умов поставлених завдань, а в іншому випадку ефективність буде низька. Втрату управлінських даних можливо уникнути тим, що рішення базуються на повну сумісність з існуючими вимогами та інформацією, яку необхідно використовувати при побудові стратегії для економічного агента.

Надалі зупинимося більш докладніше на побічному ефекті прийняття рішень (рис. 1.22).

Побічний ефект в управлінських рішеннях призводить до зміщення ідей, через негативний вплив, утворюються прогалини або невизначеності в прийнятих завданнях. Кінцевий результат буде не оптимальним, так як порушується плавний перехід послідовності рішень. Пропуск рішення виникає в прийнятих завданнях, які реалізуються в соціально-економічних системах. Основне завдання знаходиться за межею рішення, тобто, чим більше віддалені рішення від еталонних, тим прийняті відповіді будуть практично не затребувані для виконання економічними агентами.

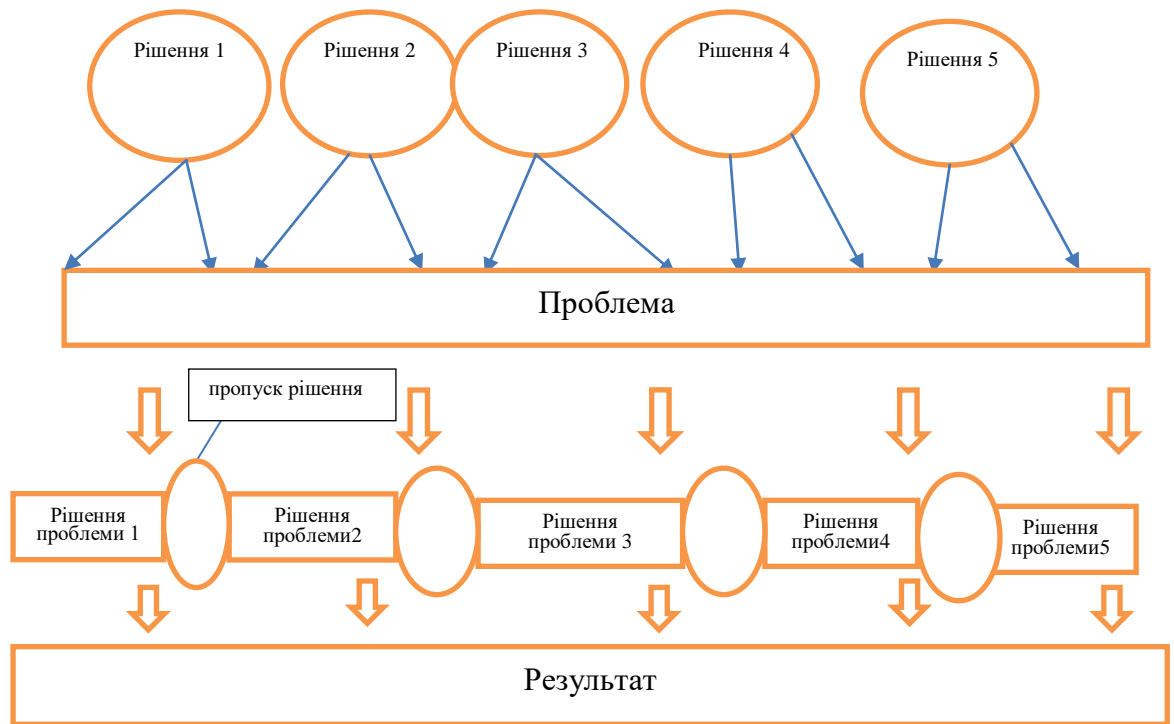

Рис. 1.22 Побічний ефект прийняття рішень

Джерело: розроблено автором

Проблема як показана на рис. 1.22 завжди залежить від зсуву, тобто рішення, які повинні вплинути на проблему відіграють не ефективний вплив на проблеми. Формування кінцевого результату знаходиться на межі невизначеності тобто вже з'являється нові прогалини пов'язані з дією негативних факторів побічного ефекту.

Зменшення негативного наслідка даного явища має бути оптимізація процесів діяльність економічних агентів на ринку для досягнення ефективних результатів. Кожне рішення має позитивний і негативний побічний ефект. На жаль змішання рішення в кінцевому підсумку призводить до негативних результатів. Економічні агенти схильні завжди таким негативним впливам, які є особливостями побічного ефекту. Нульове рішення є тим моментом, коли починається процес розробки ідей. Кінець прийняття результату являє собою кінцевий етап, на жаль, всі процеси на початку і в кінці проекту знаходяться під впливом відхилень.

Спочатку складно припустити на основі чого потрібно прийняти певне рішення. Перший крок може бути запізнілим, тобто момент часу може бути втрачений. Решта починання як завжди страждає, тим що адекватність першого кроку, так як немає достатньої інформації і швидкість прийняття рішення, яка тисне на економічного агента призводить до поспішного кроку. Позитивна сторона показує, що всі прогнози в короткостроковій перспективі досить точні. Особливо актуальним є те, що далі можна поставити задачу, яка буде задовольняти надалі умови і вимоги.

Важливим моментом є те, що в чистому вигляді побічний ефект практично не зустрічається. Результатом неефективного управління є наслідки, які виникли під впливом позитивного і негативного впливів. При розбитті проблеми на дрібні завдання завжди формується перше рішення, яке буде негативним, так як не завжди враховується проблема, що передує початкового етапу. Останнє рішення в ланцюзі буде позитивним під впливом побічного ефекту, так як охоплює прогнозну сторону подальшої дії економічного агента. Саме проектне рішення буде більше, ніж проблема, яку необхідно було вирішити, так як вплив побічного ефекту призвело до того, що зрушення управлінського рішення утворило прогалини, які несуть спотворення інформації.

Проектне рішення не завжди буде дотягувати до еталонних параметрів рішення. Побічний ефект сильно змінює не тільки майбутні ідеї, а також вимагає виконання додаткових умов. Чим далі від еталонного прийняття рішення зростає необхідність інформації і кількість часу для реалізації, тим більше збільшується невизначеність в результаті побічного ефекту. Еталонне рішення завжди буде враховувати початкові і кінцеві етапи, тобто проблем з початком і кінцем завдань не буде спостерігатися. Піраміда труднощів, яка виникає у суб'єкта господарювання (рис. 1.23).

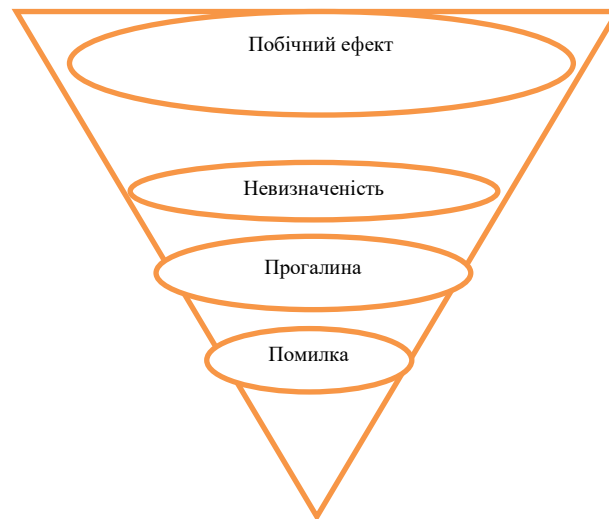

Рис. 1.23 Піраміда труднощів економічного агента в системі регіонів

Джерело: розроблено автором

На рис. 1.23 показана класична піраміда прийняття рішень, тобто більша частина відхилень в результатах виникає через побічний ефект, в результаті чого з'являється невизначеність або прогалини рішень, які призводять до спотворення ув'язнення.

Помилка прийняття рішень найбільш слабо впливає в усіх ланцюжках, так як часто плутають попередні явища з помилками. Будь-яке рішення на ринку піддається впливу великої кількості факторів, через які виникають складності при визначенні неефективних рішень, так як про це можна говорити тільки тоді, коли стан підприємства погіршився.

Більш вдалі стратегії вимагають граничної концентрації і використання ресурсів, на жаль максимальне рішення призводить до того, що персонал при слабкій мотивації починає покидати підприємства, так як оплата праці і велика складність процесів вимагає додаткової стимуляції. На жаль, не всі організації готові виконати цю умову.

В результаті максимального прийняття рішення, при якому перебувають підприємства не завжди сприяє вироблення ефективних ідей, тим самим зростають руйнівні сили (побічний ефект) для стратегії розвитку

економічного агента. Якщо підприємства будуть працювати оптимально, без особливої напруги, яке вимагає умови (мобілізації внутрішніх ресурсів), то організація не буде схильна до виникнення руйнівних наслідків побічного ефекту. В роботі розглянуті основні напрямки прийняття рішень, а також формування особливого типу підходу для виконання поставленого завдання.

Описуються побічні ефекти прийнятих рішень. Описано еталонне рішення, показаний процес, в якому йде відхилення в рішеннях економічного агента, освіту позитивного і негативного побічного ефекту. На жаль, з кожним кроком в ухваленні рішення побічний ефект віддаляється від первісної мети, приводячи до неадекватних результатів. У довгих ланцюжках під час декомпозиції проблеми негативна тенденція погіршується. Тобто необхідно мінімальне розбиття проблеми для прийняття рішення. Надалі слід вивчати проблеми оцінки побічного ефекту на результат, тим самим це дозволить визначити втрати від таких дій.

Висновки до розділу 1

1. Ґрунтуючись на системному підході, було визначено, що розвиток економічних систем характеризується складними трансформаційними перетвореннями, які відбуваються як на національному рівні, так і на регіональному. Вчені-економісти та практики використовують різні концепції та конкретні заходи щодо управління економічною системою. Управління прийняттям рішень в економічній системі є складним завданням в системі регіонів. Від ступеня опрацьованості і впровадження будь-якого проекту залежить існування економічного агента і його життєздатності. Управлінські рішення, в свою чергу, дозволяють будувати ланцюжок тактичних рішень в діяльності організації. Надалі здійснюється розробка стратегій, які засновані на тих же рішеннях упорядкування, розвитку

організації. Транзитивність як властивість середовища визначає мінливість параметрів.

2. Структура економічної системи спрямована на вивчення зв'язків між економічними агентами. Вона стала актуальною за останні роки, так як інші методи не дають результати, вивчає приватні показники змін ринкових даних, а також їх впливу. Стратегічний розвиток передбачає більш сильне використання різних методів для побудови довгострокового плану розвитку. Тим самим виникає ситуація, в якій кількість прийняття рішень зростає.

3. Висвітлено сучасні підходи теорії прийняття рішень в економічній системі країни. На основі їх будується концепція розвитку економічного агента в системі регіонів країни. Виділення нової концепції, що охоплює всю діяльність економічного агента від виробництва до споживання, призводить до можливості досліджувати всю систему регіонів. Поліпшення і розбір можливостей прийняття рішень в кожній підсистемі дозволяє детально зрозуміти не тільки проблеми ланцюжка, а також шляхи виходу із-за сформованих труднощів.

4. Описано проблеми управління в структурі економічної системи. Наведено основні проблеми, які виникають в системі, а також проблема виробництва в якій формується продукт. Відтворювальна складова в економічній системі є первинним елементів, в якому відбувається прийняття рішень. Приділяється велика увага проблемі розподілу в економічній системі, так як обмеження ресурсів, а також координації даного напрямку призводить до необхідності прийняття рішення щодо тих суб'єктів, яким необхідні ресурси.

5. Доведено, що теорія прийняття управлінських рішень є важливим для економічного агента. Всі процеси, що протікають в системі економіки потребують правильного розпізнання проблеми і вжиття відповідних заходів. Описано побічний ефект, який призводить до зміщення результатів від спочатку поставленого завдання. Еталонне рішення є зразком до якого необхідно прагнути в кожній своїй дії.

Список використаних джерел до розділу 1

1. Алексеева К. І. Державні механізми стимулювання інноваційного розвитку. *Економіка та держава*. 2009. № 3. С. 74-76.
2. Бояр А.О. Єдина політика ЄС у сфері інтелектуальної власності: передумови, формування системи, проблеми і перспективи. *Науковий вісник ВДУ імені Лесі Українки. Економічні науки*. 2006. № 1. С. 277-284.
3. Бояр А.О. Зона вільної торгівлі з Європейською спільнотою: досвід третіх країн і Україна. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2008. № 7 (2). С. 190-196.
4. Бояр А.О. Передумови європейського вибору України та вступу в Європейський Союз. *Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми і перспективи транскордонного співробітництва в аспекті процесів європейської інтеграції*: зб. наук. праць НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів-Луцьк: РВВ “Вежа” ВДУ імені Лесі Українки, 2000. Вип. XV. С. 61-66.
5. Бояр А.О. Правова структура бюджетної системи Європейського Союзу. *Економіка: проблеми теорії та практики*: зб. наук, праць. Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. Вип. 256 (2). С. 482-492.
6. Бояр А.О. Система власних ресурсів у формуванні бюджету європейського союзу. *Міжнародна економічна політика*. - К.: КНЕУ, 2009. Вип 1-2. С. 238-262.
7. Бояр А.О., Кобіль А.П. Європейський Союз та європейські інтеграційні процеси. *Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Проблеми європейської інтеграції і транскордонної співпраці* : зб. наук, праць у 2-х томах. Львів-Луцьк : РВВ “Вежа” ВДУ імені Лесі Українки, 2001. Вип. XXIX. Т. 1. С. 93-99.
8. Гайдуцький І.П. Ідентифікація низьковуглецевості та інвестиційної привабливості національних економік. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 24. С. 26-32.

9. Гайдуцький І.П. Методологічні підходи до оцінки інвестиційної привабливості сталого низьковуглецевого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 18. С. 5-13.
10. Гайдуцький І.П. Мотиваційний потенціал глобального антивуглецевого податку. *Економіка та держава*. 2016. № 1. С. 31-34.
11. Гайдуцький І.П. Мотиваційний характер міжнародних антивуглецевих санкцій. *Економіка та держава*. 2015. № 12. С. 35-38.
12. Гайдуцький І.П. Мультиплікативний механізм мотивації приватного капіталу до інвестування низьковуглецевого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 23. С. 30-35.
13. Гайдуцький І.П. Система глобального централізованого фінансування сталого низьковуглецевого розвитку. *Економіка, фінанси, право*. 2016. № 2/1. С. 14-20.
14. Гайдуцький І.П. Транснаціональне корпоративне інвестування сталого низьковуглецевого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 1. С. 5-8.
15. Гасанов С.С., Кудряшов В.П., Балакін Р.Л. Зарубіжний досвід забезпечення прозорості операцій у фіскальній сфері та його використання в Україні. *Фінанси України*. 2015. №11. С. 42-22.
16. Глобальний конкурентний простір: монографія. / Білоус О.Г. та ін., кер. авт. колективу і за ред. О. Г. Білоус. Київ: КНЕУ, 2007. 677 с.
17. Глобальные трансформации и стратегии развития: монография / за ред. О.Г. Белорус. Ин-т мировой экономики и международных отношений НАНУ. К.: Орияни, 2000. - 424 с.
18. Годин В.В., Корнеев И.К. Управление информационными ресурсами. М.: ИНФРА-М, 2000. 352 с.
19. Давиденко Н.М. Стратегія забезпечення фінансової стійкості підприємств в умовах сучасних викликів та загроз. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2016. Випуск 1 (47). Т.1. - С.350-353.

20. Дьоміна В.М., Кіщак І.Т. Прогнозування розвитку зовнішньоекономічної діяльності у Миколаївській області. *Регіональна економіка*. 2013. № 2(68). С. 89-97.

21. Зовнішньоторговельні аспекти конкурентної політики України в умовах СОТ: монографія / А.А. Мазаракі, В.В. Юхименко, О.П. Гребельник, Т.М. Мельник та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ: Нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 309 с.

22. Ільницький Д.О. Глобальна конкуренція в науково-освітньому просторі: монографія. Київ: КНЕУ, 2016. 445 с.

23. Калашник І.О. Перспективи формування біржового ринку малих компаній в Україні. *Фінансове забезпечення інноваційних проєктів малого та середнього бізнесу: глобальні виклики та українські реалії*: зб. матеріалів І міжнар. наук.-практ. конф., 7 грудня 2016 р. Київ: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2016. С. 163 - 164.

24. Калашник І.О. Розвиток регуляторних підходів до ризикменеджменту торговців цінними паперами в Україні. *Розвиток економіки країни: можливості, проблеми, перспективи*: зб. матеріалів ІІ міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 жовтня 2017 р. Запоріжжя.: Східноукраїнський інститут економіки та управління, 2017. С. 85 - 86.

25. Крамаренко Р.М. Столичний мегаполіс у глобальній конкурентній моделі економічного розвитку: монографія. К.:КНЕУ, 2014. 224 с.

26. Лісун Я. В., Хлістунова Н. В. Формування системи стратегічною гнучкістю підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 8 (170). - С. 170-176.

27. Логвінова Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб.; за ред. Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової., М.А.Зайця. К. : Освіта України, 2012. 300 с.

28. Лопухин М. М. Паттерн - метод планирования и прогнозирования научных работ. Москва: Сов. радио, 1971. 160 с.

29. Лупак Р. Л. Економічне обґрунтування стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. №4. С. 320-325.
30. Лутай Л. А. Модель «дерево цілей - дерево ресурсів» у системі соціального управління персоналом. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2014. №4 С. 9-12.
31. Лыч Н. М., Розенплентер А. Э., Фиалко Г. А. Экономика машиностроительной промышленности: ученик. 2-е изд., перераб. и доп. Київ: Вища школа, 1979. 328 с.
32. Лютак О.М. Сучасний стан і тенденції розвитку промисловості України як основи національної конкурентоспроможності / О.М. Лютак, С.А. Жуков. // Економічний форум. -2013. - №2. - С. 27-35.
33. Лютак О.М., Савойї Л.В., Баула О.В. Перспективи використання потенціалу фондового ринку для забезпечення фінансування реалізації транскордонних туристичних проєктів регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. №10 (160). С. 221-228.
34. Лютак О.М., Савойї Л.В., Кравчук О.Я. Економіко-математичне моделювання розвитку туристично- рекреаційної сфери транскордонного регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. №11 (149). С. 230-239.
35. Маєвський М., Вільчинська С. Планування та прогнозування підприємств у сучасних умовах. *Вісник Львівського університету*. 2010. № 43. С. 578-581.
36. Максимів Б. М. Формування рекламної стратегії підприємств на основі SWOT-аналізу. *Бізнес-Інформ*. 2012. №7. С.152-156.
37. Маталка С. Ф. Управління ефективністю зовнішньоекономічної діяльності підприємств: монографія. Луганськ : Ноулідж, 2011. 210 с.
38. Матюшенко І. Ю., Шеховцева К. В. Розвиток теоретико-методологічних підходів до оцінки експортного потенціалу українських підприємств. *Бізнес Інформ*. 2016. № 2. С. 34-45.

39. Мацука В. М. Особливості іноземного інвестування в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Ч. 4. Вип. 11. С. 12-15.
40. Мельник В. М., Кошук Т.В. Підвищення податкової прозорості для протидії агресивному податковому плануванню. *Фінанси України*. 2017. № 9. С. 75-86.
41. Мельник В.М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу: монографія. К.: Комп'ютерпрес, 2006. 277 с.
42. Мельник О. Г. Система індикаторів оцінювання конкурентоспроможності машинобудівних підприємств. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля*. 2007. № 7 (113). С. 115-119.
43. Мельник О. Г., Логвиненко Ю. Л. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 599. С. 124-130.
44. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / М. Г. Луцький, В. М. Марченко, В. В. Давиденко, О. В. Кам'янецька. Київ: Сузір'я, 2007. 484 с.
45. Михайлова Л. І. Система національного менеджменту в контексті інтеграційного виміру: монографія / За наук.ред. д.е.н, проф. Л.І. Михайлової. Суми: ПП Вінниченко М.Д., ФОП Литовченко Є.Б., 2014, 432 с.
46. Михайлова Л. І. Аналіз проблем зовнішньоекономічної діяльності підприємств в процесі прийняття управлінських рішень. *Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2013. №3 (192). С.75-79.
47. Михайловська І. М., Мантур-Чубата О. С. Організаційно-функціональна структура відділу ризик-менеджменту зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 3 (3). С. 161-164.

48. Міщенко А. П. Стратегічне управління: навч. посібник. Київ: Центр навч. л-ри, 2004. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/40973-21-zovnshn-seredovische-frmi-analz-modeley.html> (дата звернення: 23.08.2018).
49. Мовсесян А. Информационные аспекты глобализации. *Мировая экономика и международные отношения*. 1998. № 2. С. 121-129.
50. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції : монографія / Єфименко Т.І., Гасанов С.С., Кудряшов В.П. та ін.; за ред. О.В. Шлапака, Т.І. Єфименко. ДННУ «Акад. фін. Управління». Київ, 2014. Т. 1. 760 с., С.289-300.
51. Морщенок Т. С. Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 533-540.
52. Моторин Р.М., Чекотовський Е.В. Статистика для економістів : навч. посібник. Київ: Знання, 2009. 430 с.
53. Мочона Л. Г. Методичний підхід до контролінгу виробничо-господарської діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 7. Ч. 2. С. 124-129.
54. Навроцька Н. А, Балалаєв А. К. Моделювання закономірностей руху ПІІ методами авторегресії, коінтеграції та динамічних баєсових мереж / *Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. К. : НАУ, 2014. № 2. С. 115-121.*
55. Навроцька Н. А. Інвестиційний клімат як характеристика глобального інвестиційного простору. *Вісник Академії митної служби України. Сер. Економіка*. 2013. № 1 (49). С. 64-70.
56. Навроцька Н. А. Пріоритетні напрями інвестиційної стратегії України в умовах впливу глобальних детермінант. *Вісник Академії митної служби України. Сер. Економіка*. 2014. № 1 (51). С. 64-70.
57. Навроцька Н. А. Розвиток інвестиційних процесів в умовах глобальної конкуренції. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер.*

Світове господарство і міжнародні економічні відносини». 2014. Вип. 6. С. 40-48.

58. Навроцька Н. А. Розвиток інноваційно-інвестиційних процесів в умовах глобалізації. *Вісник Академії митної служби України. Сер. Економіка*. 2013. № 2 (50). С. 74-81.

59. Нагорна І. Транскордонне співробітництво як напрямок євроінтеграційних процесів в Україні. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2007. Вип. 2. С. 6-10.

60. Назарова Т. Ю. Механізм управління фінансовим потенціалом промислових підприємств на основі синергетичного підходу. *Економіка та держава*. 2016. № 8. С. 127-130.

61. Науменко С. М., Грідіна Ю. О. Особливості організації зовнішньоекономічної діяльності на рівні підприємства. *Проблеми управління експортно-імпортною діяльністю: тези доповідей міжнар.наук.-практ. інтернет-конф.*, 13 трав. 2014 р. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. С. 130-131.

62. Невелєв О. М., Іваненко В. В. Фінансово-економічна криза і експортно-імпортна політика України. *Науковий вісник академії муніципального управління. Економіка*. 2009. Вип. 7. URL: <http://www.nbu.gov.ua>. (дата звернення 16.02.2018).

63. Непочатенко О. О., Пташник С. А., Мельник К. М. Теоретичні аспекти конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2016. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016 (дата звернення 21.03.2018)

64. Ноджак Л. С., Лебедева О. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: дослідження семантики категорії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 599. С. 37-43.

65. Остропільський Б. В. Право власності: концепт забезпечення державної реєстрації прав на нерухоме майно. *Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ.*

конф., 30-31 берез. 2018 р. Дніпро: Дніпровський гуманітарний університет, 2018. С. 113-114.

66. Остропільський Б. В. Правовий режим нерухомого майна: поняття та юридичні елементи. *Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 23- 24 берез. 2018 р. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2018. С. 80-85.

67. Остропільський Б. В. Юридична природа забезпечення реєстрації прав на нерухоме майно. Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 берез. 2018 р. Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2018. С. 51-55.

68. Підгірна В. Н. Україна у Світовій організації торгівлі: проблеми адаптації та шляхи їх вирішення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 4 (8). С. 203-207.

69. Піддубна Л. І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. 368 с.

70. Пілішек Ю. О. Формування стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 6. С. 28-32.

71. Пісьмаченко Л.М. Державне управління зовнішньоторговельною діяльністю в Україні: регулювання та контроль: монографія. Донецьк : «Юго-Восток Лтд», 2008. 366 с.

72. Пітель Н. Я. Особливості стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства в умовах глобалізації. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2015. Вип. 87. - 4.2. С. 120-129.

73. Повідайчук М. М. Особливості стратегічного планування виробничої програми підприємства легкої промисловості в умовах

невизначеності. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. Вип. 1 (42). С. 59-63.

74. Поляков М. В. Розвиток концепції економіки знань. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. № 4 (28). С. 34-38.

75. Попов А. Ю., Баглюк Ю. Б Особенности учета социальных факторов в процессе планирования хозяйственной деятельности предприятия / *Вестник Челябинского государственного университета*. 2010. №3. URL: <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/2239/2273>. (дата звернення 17.05.2018).

76. Правове регулювання зовнішньоторговельної діяльності в умовах реалізації інтеграційних прагнень України: монографія / О. Ашурков та ін.; за ред. О.О. Ашуркова; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Київ : ІЕПД НАН України, 2015. 392 с.

77. Прогнозування в системі стратегічного планування. Стратегічне управління: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2004. 699 с. URL: <https://library.if.ua/book/101/6910.html>. (дата звернення 20.06.2018).

78. Прокопенко О. В., Криворучко Л. Б. Економічна суть контролінгу, його місце в системі управління підприємством. *Вісник Сумського державного університету. Сер. Економіка*. 2011. №4. С. 27-34.

79. Пшик-Ковальська О. О., Передало Х.С. Чинники впливу на планування зовнішньоекономічної діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.8. С. 296-301.

80. Радева М. М., Маслов П.М. Комплексне оцінювання конкурентоспроможності підприємства. *Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво*. 2004. № 3. С. 176-177.

81. Радіонова Н. Й. Організаційно-економічне забезпечення управління інноваційним розвитком машинобудівного підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04. Луганськ, 2010. - 19 с.

82. Радченко Е. Є. Визначення сутності поняття «експортний потенціал країни». *Вчені записки університету «КРОК». Сер. Економіка.* 2013. Вип. 34. С. 205-212.

83. Раєвська О. В., Чанкіна І. В. Діагностика та прогнозування стану розвитку промислового підприємства з урахуванням впливу трансформаційних ефектів національної економіки. *Бізнес-інформ.* 2011. №7 (1). С. 98-101.

84. Рибаківа Т., Костьєв О. Аналіз і оцінка конкурентоспроможності промислового підприємства. *Економічний аналіз.* 2012. Вип. 11. Ч.3. С. 29-31.

85. Рибаківа Т. О. Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства на засадах системи збалансованих індикаторів. *Економічний вісник університету.* 2015. Вип. 27 (1). С. 81- 87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2015

86. Родічева Л. Інтеграція України у світове господарство. *Галицький економічний вісник.* 2011. №2 (31). С. 5-9.

87. Рожманов В. В. Інвестування галузі машинобудування: історія становлення та напрями розвитку. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Сер. Економіка.* 2011. Вип. 10. С. 235-243.

88. Романченко Н. В. Методи обґрунтування рішень у менеджменті зовнішньоекономічної діяльності. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки.* 2007. Т. 68. С. 74-79.

89. Романчиков В. І., Романченко І. О. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. -Київ :ЦУЛ, 2008. 256 с.

90. Россоха В., Шарапа О. Експортний потенціал аграрних підприємств. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2016. № 4. С. 44-63.

91. Рубан В. В., Лутицкая Ж. С Усовершенствование процесса мониторинга внутренней и внешней среды отечественных машиностроительных предприятий. *Бізнес-Інформ*. 2011. № 4. С. 43 - 46.
92. Рудницька О. М., Марків І. В. Інвестиційна привабливість підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Сер. *Логістика*. 2014. № 811. С. 299-304.
93. Рябенко Л.І., Любич Б. Б. Об'єктно-орієнтоване управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. № 769. С. 190-195.
94. Савенко К. С. Оцінка економічної ефективності інноваційної діяльності на промислових підприємствах : монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 180 с.
95. Садридін Р.П. Теоретичний аспект менеджменту зовнішньоекономічної діяльності. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Сер. *Економічні науки*. 2015. Вип. 2 (11). С. 231-235.
96. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства: підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 390 с.
97. Самуляк В. Ю. Формування системи цілей розвитку машинобудівного підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Сер. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2008. № 635. С. 114-124.
98. Саусиева Т. Б. Стратегия развития внешнеэкономической деятельности - основа стабилизации экономики России. *Внешиэкономический бюллетень*. 2005. № 3. С. 22-27.
99. Свеженцев О. О. Перспективи розвитку машинобудівної галузі України: формування нової концепції промислової політики. *Управління розвитком*. 2016. № 2 (184). С. 12-19.
100. Свистович М. Б. Сутність та основні поняття стратегічного планування. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. № 2. С. 37-43.

101. Семенов В. Ф., Фроліна К. Л. Проблеми розвитку та активізації діяльності інвестиційної інфраструктури: регіональний аспект. *Економіка и управление*. 2013. № 4. С. 107-111.

102. Серета А. С. Формування концептуальної моделі управління поведінкою експорто-орієнтованого підприємства. *Бізнес-інформ*. 2012. № 6. С. 213-219.

103. Система методів оцінки конкурентоспроможності торговельних підприємств. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/torgovlya/4502-sistema-metodiv-otsinki-konkurenth-1>. (дата звернення 03.09.2018).

104. Стратегії інноваційного розвитку України: наукові концепції та практика реалізації: монографія / О.М. Галенко, О.С. Герасименко, Г.В. Булкот, Р.М. Крамаренко та ін. К.: КНДУ «НДІРоМ», 2-ге видання, 2011. 342 с.

105. Стукан І.Ю. Концептуальний підхід щодо дослідження ліквідності банківської системи України в аспекті сучасної інтеграційної парадигми. *Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу*: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 10 листоп. 2017 р. Київ.: КНЕУ, 2017. С. 458 - 461.

106. Стукан І.Ю. Оцінка ризику ліквідності банківської системи України. *Статистичне та експертно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком економіки і соціальної сфери*: збірник матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 5 груд. 2017 р. Чернігів: ЧИТУ, 2017. С. 51 – 53

107. Удосконалення економічних механізмів управління сучасними системами підприємств, корпорацій, галузей, регіонів, країн: монографія / І. О. Абрамова та ін.; за заг. ред. Ю. З. Драчука, В. Я. Швеця, Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Нац. гірн. ун-т. - Д.: НГУ, 2014. 401 с.

108. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: монографія /Д.Г.Лук'яненко та ін.; за заг. ред. Д. Г. Лук'яненка, А. М. Поручника. Київ: КНЕУ, 2006. 816 с.

109. Федірко О.А. Ендогенні чинники локального інноваційного розвитку в умовах глобалізації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки*. 2015. Вип. 14, частина 3. С. 27-30.

110. Федірко О.А. Формування нової локально-інноваційної парадигми регіональних досліджень. *Регіональна економіка*. 2015. №3 (77). С. 24-33.

111. Халилов А.Э Взаимосвязь национальной и мировой экономики на современном этапе. *Предпринимательство в Беларуси: опыт становления и перспективы развития: материалы 7 междунар. науч.-практ. конф., 20 апр. 2010 Минск, Ч. 1. Минск: БГПУ, 2010.. С. 180-181.*

112. Халилов А.Э Парадигма макроэкономики в трансформации системы глобального развития. *Парадигма современной науки: мат-лы 2 междунар. науч. конф. молодых ученых. Караганда: Центр гуманитарных исследований, 2010. С. 96-99.*

113. Халилов А.Э. Концептуальный подход к оценке инвестиций. *Сб. трудов 12 Международной науч.-практ. конф. аспирантов и студентов, 24-27 марта 2010 г. Симферополь. «Центр стабилизации». Симферополь: Изд-во: Информационно-издательский отдел ТНУ, 2010. С. 182-185.*

114. Халилов А.Э. Социальная и политическая трансформация экономической инновационной стратегии развития региона. *Україна наукова: матеріали 6 всеукр. наук.-практ. інтернет-конфер. 21-23 грудня 2009. С.53-54*

115. Халилов А.Э. Структурирование кризисных ситуации в системе государственного управления. *Сучасні економічні процеси: матеріали 3 міжнар. наук.-практ. конф. 1-2 жовт. 2009 р. Маріуполь С. 7-10.*

116. Халилов А.Э. Управление регионами в системе национального хозяйства. *Материалы 2 Всеукр. (5 Всекрымской) науч. конфер. «Молодая наука – 2009» 23 октября 2009 г. Симферополь, 2009. С. 256-257.*

117. Ширяева Л. В, Постан М. Я. Анализ влияния уровня надежности технологической линии на ее производительность. *Методи та засоби управління розвитком транспортних систем: зб наук. праць. Одеса: ОНМУ, 2007. Вип. 12. С. 5-24.*

118. Ширяева Л. В. О влиянии уровня надежности технологической линии на эффективность производственного процесса. *Управління проектами та розвиток виробництва*: зб. наук. праць. 2006. № 3. С. 138-147.

119. Ширяева Л. В. Стохастична модель динаміки амортизаційного фонду для відтворення парку обладнання. *Методи та засоби управління розвитком транспортних систем*: зб наук. праць. Одеса: ОНМУ, 2006. Вип. 11. С. 40-49.

120. Holesovsky V. Economic systems: analysis and comparison / V. Holesovsky. McGraw-Hill, 1977. з. 35

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ

2.1. Методологічні основи ідентифікації проблем та класифікації управлінських рішень

Сучасну теорію прийняття рішень без ідентифікації проблеми неможливо визначити для того, щоб запобігти несприятливу ситуацію. Використання якісно наявного потоку інформації дозволяє визначити основні проблеми, які потрібно вирішити. Надалі на основі цього будуються подальші дії.

Активне використання допоміжних обчислювальних пристроїв призводить до підвищення якості прогнозу. В результаті цього з використанням прийняття рішень йде побудова майбутньої стратегії розвитку. Надалі підвищується якість дій тих чи інших завдань.

Головним завданням ідентифікації в прийнятті рішень певних проблем є виявлення простого логічного зв'язку між результатами. Для прогнозу використання інформації критерії достатності не завжди точно відображають картину на ринку. Розвиток будь-якої системи без розпізнавання небезпеки, а також підрахунку ризику неможливо.

Найбільша проблема 20-го століття в теорії статистики і інструментальних методів полягає в ідентифікації проблеми. Всі дослідження спрямовані для визначення певного набору дій, завдяки яким можна підійти до вивчення завдання. З розвитком теорії систем і системного аналізу дана проблема перемістилася і в економіку. Економічні агенти не завжди можуть правильно аналізувати ринкові умови, а також стан організації.

Аналіз ринку завжди є завданням складним, так як необхідно враховувати багато факторів, на основі яких приймаються рішення.

Розвиток цивілізації призводить до ускладнення ринкових умов, тобто механізм з простого змінюється в складний. Обсягів інформації накопичується у сучасного економічного агента все більше, а часу стає все менше. Особливості інформаційної епохи розвивають вміння та навички швидкого пристосування до динамічного середовища. Дане питання стає актуальним через тенденції глобалізації, яке змушує не тільки змінити способи діяльності економічного агента, а також може змінювати структуру всієї системи регіонів країни. Ідентифікація проблеми показана на рис. 2.1.

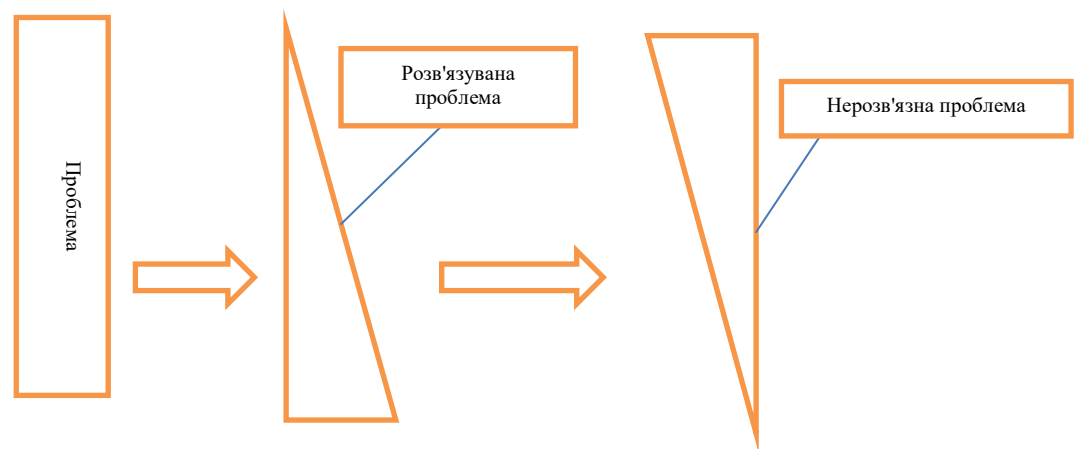

Рис. 2.1 Ідентифікація проблеми

Джерело: розроблено автором

Неідентифіковані проблеми в економічній системі все частіше стають головним питанням в прийнятті рішень. Решта завдань досить швидко вирішуються з використанням методологічного апарату. Формування або декомпозиція рішень питання призводить до утворення ідентифікації проблеми і спотворень інформації. На жаль, оцінка цінності інформації, а також пошук та ідентифікація проблеми відіграють ключову роль. З розвитком інформатизації можливість для визначення проблеми збільшується.

З кожним кроком можна зменшити зону пошуку не ідентифікуючи проблему, так як присутня невизначеність. Формування більш детального плану для вирішення призводить до ефективного виконання дій.

Елементи проблем показані на рис. 2.2.

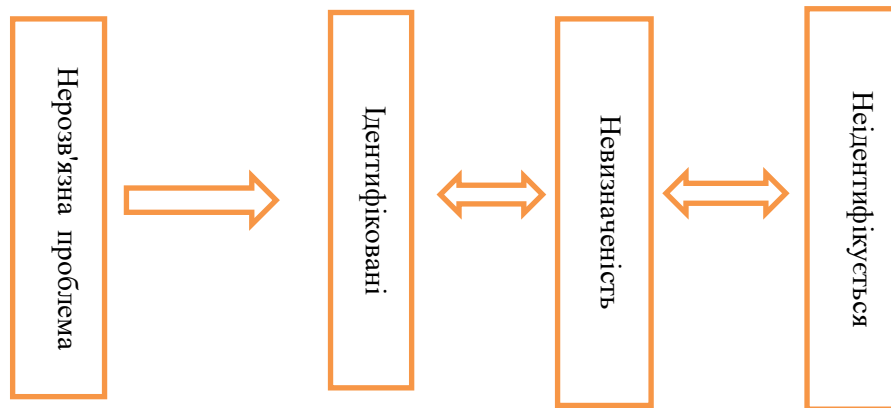

Рис. 2.2 Елементи проблем

Джерело: розроблено автором

На рис. 2.2 показані елементи проблеми, яка складається з декількох компонентів: ідентифікованість, невизначеність, неідентифікованість. Підвищення неідентифікованості нездійсненої проблеми дозволяє після якісного аналізу економічному агенту отримати певні дані про факти, які впливають на ситуацію, що призводить до появи нових можливостей.

Ідентифіковані характеризує інформацію з точки зору її повноти і певної ступеня стичності сталості даних. Наступна можливість відкривається при отриманні нових технологій і підвищення компетенцій економічних агентів. Дане вдосконалення сприяє розгляд альтернативи через конкретизацію проблем, що впливають на діяльність організації.

Неідентифікованість є проблемою, яка існує для економічного агента в системі регіонів, тому що не завжди вдається отримати інформацію. Впізнання, тобто визначення і конкретизація факторів впливу на ситуацію сприятливо впливає на хід рішень організації. Різниця виявлення не ідентифікованості від невизначеності полягає в тому, що рішення більше залежить від суб'єктивності економічного агента.

Невизначеність є неможливістю визначити фактори, а також явища, які не піддаються статистичним сталості. Якщо вищу неідентифікованість можна певним чином спробувати розпізнати, то тут головна проблема полягає в

необхідності нових технологій або нових фундаментальних досліджень за даним напрямком.

Вибір прийняття рішення залежить від невизначеності, тобто при перетині невизначеності з неідентифікованої області рішення настає неможливість подолання межі. Тим самим, що не буде виявлена нова інформація для вирішення проблеми і не буде використана для формування дій економічного агента. Невизначеність при дослідженні інформації завжди вказує на брак даних, тобто нестача його призводить до спотворення прийнятих результатів.

З іншого боку, ідентифікація проблеми та інформації не завжди знаходиться на високому рівні, але тим не менш економічний агент завдяки своєму досвіду, а також певним підприємницьким здібностям долає дані негативні тенденції. Правильне використання даних для обробки дозволяє більш якісно прийняти рішення. Але велика кількість часу або нестача певних компетенцій призводить до негативного результату. Невизначеність найчастіше міра, яка відноситься до нестачі інформації, необхідної для прийняття управлінського рішення. Слід відзначити не тільки брак даних, а також виділити ризики при здійсненні діяльності [23].

Неідентифікованість не завжди є невизначеністю, так як зустрічається з труднощами розпізнання. Завжди знаходяться дані, пов'язані з відхиленням від репрезентативних значень, які ігноруються при проведенні статистичного аналізу. Складно за даними визначити, є вони важливими даними або помилками в проведенні дослідження. Незначність вибірки, особливо соціально-економічної спрямованості завжди призводить до виникнення певних помилок, пов'язаних з описом і поданням вибірки.

Таким чином, основні напрямки, які перешкоджають отриманню якісних результатів економічного агента є нерозв'язною проблемою. Найбільше негативний вплив дана категорія надає на дрібний і середній бізнес, так як подушка безпеки у даних учасників ринку мінімальна. Економічні хвилі і інший спад в системі регіонів посилює дану картину.

Внаслідок цього спостерігається гибель підприємств, які не можуть пристосуватися до динамічного стиснення ринку.

Стиснення ринку спостерігається при економічному спаді, який характеризується в проблемі отримання інформації, так як ринкова ситуація змінюється на гірше, а інформація була рання, яка вже є неактуальною.

В даному випадку умови актуальності даних завжди пропадає, через швидкозмінних подій в системі регіонів. Якщо в зростанні ринку стара інформація буває потрібною, то тенденція позитивна і економічний агент не помилиться, використовуючи її. На рис. 2.3 показана оцінка проблеми для прийняття рішень в системі регіонів країни.

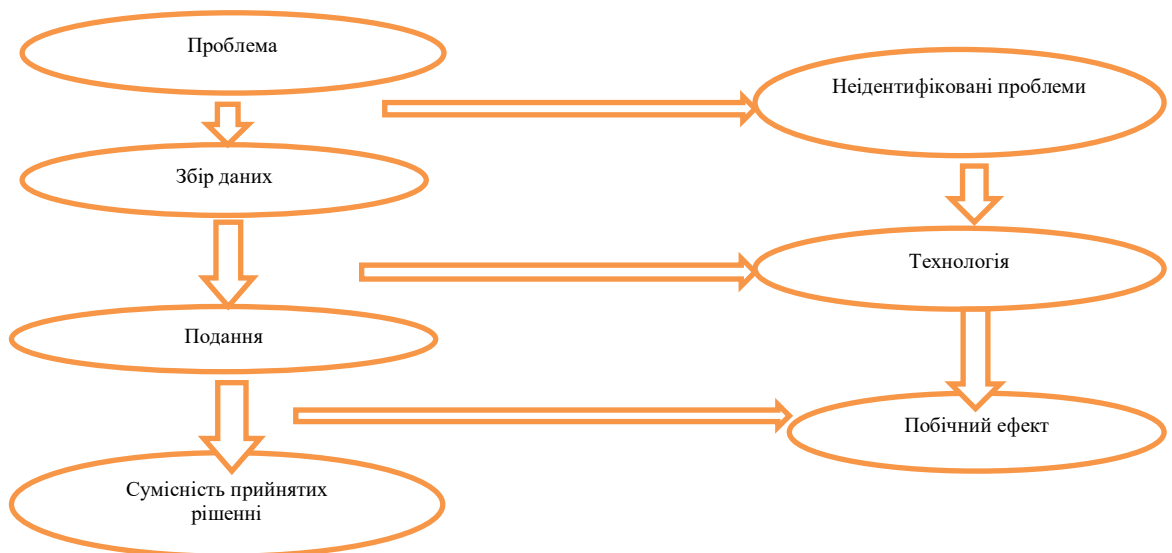

Рис. 2.3 Оцінка проблеми для прийняття управлінських рішень

Джерело: розроблено автором

Оцінка проблеми для прийняття рішень завжди складається з труднощів, пов'язаних з тим, що цінну інформацію, що отримується з джерел завжди доводиться перевіряти. Не завжди можна точно визначити потрібні дані, найчастіше всі сили пропадають даремно, через неможливість вчасно знайти потрібну інформацію. Проблема є викликом, що стоїть перед економічним агентом, на який необхідно знайти конкретне рішення. В основі завдань знаходиться аналіз ринку і ситуації для яких підбирається потрібна дія.

В даному випадку, як зазначалося вище, неідентифікацію проблеми необхідно вирішити агентом в системі регіонів. Надалі все, що не вдалося розпізнати, на жаль, відкладається в сторону. Збір даних є класичним випадком, при якому йде підбір інформації, яка використовується для досліджень. Вдаються до використання різних підходів, на основі яких створюються потрібні дані.

Найбільше цей процес перетинається з технологіями, на основі яких з'являються можливості провести якісну оцінку ситуації, що утворилася на ринку. Сучасні підходи допомагають економічному агенту визначити не тільки взаємозв'язок між об'єктами в ринковій інфраструктурі. Доступність первинної інформації та інтернету посилює можливості а також виявлення простих ринкових закономірностей існуючих на ринку.

Складнішим є необхідне фінансування, а також час для виявлення прихованих ринкових взаємозв'язків. В першу чергу взаємозв'язки економічних агентів бувають приховані і відкриті. Прихованими взаємозв'язками є ті економічні домовленості, які не афішуються. Тут можна виділити ринкову змову, яку розслідує антимонопольна служба країни. Велику частину значних угод на галузевих ринках в постсоціалістичних країнах не вдається помітити через офшорних розрахунків. Всі великі операції грошового характеру проходять через закордонні банки.

Відкриті взаємозв'язки більше визначають межі, де працюють конкуруючі підприємства і є згода між ними про нейтралітет. В ліберальній економіці цей факт є як основа функціонування великих підприємств, які з одного боку є конкурентами з іншого підтримують нейтралітет. Даний процес відбувається через альтернативних товарів, які вони продають. Технології теж зустрічаються різними, але ринок один.

Галузеві ринки завжди знаходяться в певній залежності від світових тенденцій, на основі яких формується попит та пропозиції. Учасники ринку особливо при спаді економічної діяльності стали більше домовлятися для взаємних інтересів. Статистична інформація, яка доступна на ринку показує

основні тенденції, які відбуваються в системі регіонів. Надалі дозволяє економічному агенту застосовувати первинні рішення на основі наявної інформації.

Подання інформації є одним з основних заходів, які фірми повинні розробити на основі отриманих даних, тобто висновки для діяльності організації. Аналіз даних і умов на ринку призводять до результату, на основі якого буде будуватися подальша діяльність економічного агента. Перший крок завжди майже базується на первинній інформації, яка доступна агенту без залучення складних технологій обробки даних.

Таким чином, неідентифікованість проблеми в ухваленні рішення відіграють істотну роль. Формування єдиного підходу в цьому питанні відсутня, але ближче всього підходить ідентифікація статистичних даних по проблемі. Розпізнавання проблеми економічним агентом призводить до підвищення результату, тобто відхилення від планових показників мінімальні. Зниження ризику можливо лише в тому випадку, якщо буде визначена неідентифікована проблема.

Можливості сучасної міжгалузевої науки по відношенню до ідентифікації стоять на більш високому місці, так як прийняття комп'ютерних систем дозволяє більш точніше побудувати різні сценарії розвитку. Економічний агент зустрічається з труднощами обмеженості елементів моделі. Надалі слід вивчити особливості формування рішень в неідентифікованих системах регіонів країни.

Сучасний апарат в теорії прийняття рішень досить багатий своїми математичними і аналітичними методами, які дозволяють оцінити ситуацію і виявити напрямки дії. Кожне рішення характеризується шириною і глибиною дослідження, так само спостерігається певна тенденція, в якій всі питання намагаються спростити і вирішити по аналогії в більшості завданнях соціально-економічної спрямованості.

Формування теорії, пов'язаної з використанням горизонтального і вертикального кроку дозволить ідентифікувати не тільки проблеми, а також

визначити основні моменти для розробки методики та розуміння сучасних процесів діяльності підприємства.

Міждисциплінарність завдань соціально-економічного характеру і велика кількість інформації призводять до виникнення певних труднощів, які необхідно вирішувати економічному агенту. У більшій частині в теорії прийняття рішення спостерігається нестача теоретичних дефініцій між поняттями стратегія, тактика і діяльність агента, тобто сполучною ланкою між цими поняттями є прийняття рішень.

Формування теоретичних принципів, а також рішень, пов'язаних з глибиною і шириною дій економічного агента в системі регіонів вивчені досить мало. Недостатньо розвинені принципи альтернатив економічного агента для прийняття рішень в економіці країни. Формування нових принципів, а також розвиток апарату альтернативних методів здійснюється методом підбору правильних відповідей для використання діяльності економічного агента.

Кожен економічний агент стикається з прийняттям управлінських рішень. Особливо за вибором напрямків, за якими слід їх реалізувати. Обмеження умов, а також труднощі, пов'язані з персоналом відповідальні за результати діяльності. Брак ресурсів, а також вибір напрямку, в якому організація підбирає потрібну дію приводять до звуження прийняття рішення. Через додаткові обмеження доводиться розробляти стратегію, яка часто зустрічається з труднощами, пов'язаними з великою кількістю керованих рішень, нестачею персоналу. Внаслідок цього виникає проблема здійснити правильний аналіз для якісного дослідження.

Окремо кожне рішення є унікальним, якщо вибір здійснюється без інструкції по дії певних умов. Формуються критерії в базовому напрямку, за якими здійснюється прийняття рішення. Тоді виникає питання про горизонтальне або вертикальне вирішення для економічного агента.

В теорії прийняття рішення можна виділити два методи, де економічному агенту є можливість вибрати один з двох варіантів розвитку

подій. Йде опрацювання не тільки операцій, але і головного напрямку пошуку для вирішення поставленого завдання.

Горизонтальне рішення напрямку на віддачу суміжних областей компенсує брак певного ресурсу з проблем, тобто альтернатив за рахунок іншої галузі знань. Формується можливість поглянути на проблему ширше, тобто використовувати більше інформації і ресурсів. В даному методі виходять узагальнені висновки, які не завжди застосовуються на практиці. Тобто виникає проблема впровадження і використання методу в практичних цілях. А з іншого боку, можна зменшити кількість необхідного ресурсу, тобто отримати особисте рішення досліджуваної проблеми. Зменшення ресурсу призводить до приватного результату по діяльності підприємства. А залучення великої кількості ресурсів утворює зайва ланка рішення [15].

Економічний агент вдається до горизонтальних рішень частіше, так як є альтернативою вертикальному методу. Альтернатива є таким же результатом, але з використанням знань і технологій з суміжних областей діяльності. У кожному з напрямків існує додаткова альтернатива. Внутрішня альтернатива відрізняється більше тим, що кожен економічний агент може далі продовжувати вибирати не тільки метод, а також способи їх реалізації.

Велика кількість можливостей дає горизонтальний метод, так як в суміжних областях вдається застосовувати інноваційні технології швидше, ніж у вертикальному методі. Перший рівень характеризується легкістю не тільки отримання результату, а також досить швидким впровадженням його в практичне русло.

Сучасні тенденції в усіх напрямках розвитку йдуть еволюційно без будь-яких революційних технологій, тобто немає стрибка на основі якого діє другий метод. Можливість вибору економічного агента дозволяє розвинути не тільки той напрямок, де застосовується конкретне рішення, а вдосконалення і в суміжних областях за рахунок прийнятих рішень в міждисциплінарних напрямках.

Сучасні реалії побудови стратегії розвитку організації необхідно будувати досить швидко, в результаті цього виникають моменти, які необхідно вирішити за досить короткий час для ефективного складання планів. Побудова зв'язку між проблемою і рішенням йде плавно. Досягнення результатів на першому рівні пошуку рішення досить висока, в порівнянні з вертикальним методом. Якщо порівнювати розвиток економіки з впливом науково-технічного розвитку, то цей спосіб не приносить максимальних рішень, а є більше стійким вибором, на основі якого формується майбутнє рішення.

Наступний крок, при якому знову відбувається пошук рішення вже більш складний, оцінює ситуацію на ринку і застосовує даний метод, так як ситуація змінюється сильно. На більш глибокому рівні починається проблема вибору, так як не один з методів не має переваги. Складно спрогнозувати фінансування для вирішення поставленого завдання. Спостерігаються труднощі оцінки витрат економічного агента для вирішення проблеми.

Якщо взяти останні рівні, то різниці між цими двома методами практично не буде. З одного боку, горизонтальні рішення будуть сильніше схильні до побічного ефекту, тобто не всі запропоновані внутрішні альтернативи годитимуться для побудови необхідних дій на ринку. З іншого боку, для прийняття ідей особливо на останніх етапах, необхідний великий обсяг інвестиції в порівнянні з отриманим результатом.

Складні рішення збільшуються через ділення поставленого завдання на дрібні підзадачі. Можна помітити, коли ситуація стає ще гірше, тому що велика кількість дій на останньому рівні не тільки втрачає контроль, а також зростають фінансові вкладення, що призводить до неможливості використання даного методу в подальшому.

Вертикальне рішення є одним з найбільш витратних, так як передбачає вивчення проблеми в одній площині, в результаті чого досягається найменше відхилення від поставленої мети. Тут відхилення є мінімальними, тому що зміни ресурсу в більшу або меншу сторону призводять до практичної

складності пошуку рішення задачі. Найбільше страждають результати, які повинні бути отримані через не постійного фінансування. Вертикальний метод заглиблюється самою проблемою визначення рішення, використовується більш сфокусована спрямованість досліджуваної області. Тим самим, даний тип є більш об'єктивним, задовольняючи потреби саме поставленого завдання перед економічним агентом.

У більшості випадків технологічні нововведення повинні бути революційними, тобто фундаментальні дослідження можуть давати суттєвий прорив у даному питанні. Економічному агенту складно знаходити революційні рішення в ринковій економіці, так як всі зацікавлені в них, а результат особливо практичного характеру зустрічається рідко.

Конкуренція на першому етапі не сильно велика через нові рішення, так як венчурний бізнес завжди можна купити на стадії стартапу, але ризики дуже високі. Якщо порівняти два методи щодо вибору, то можна помітити, що даний напрямок має менше можливостей. Для альтернативи вертикального напрямку найбільші обмеження пов'язані з технологією, яку розвивати складно. Це призводить до вузької діяльності економічного агента через труднощі фінансування.

На середніх рівнях рішення даних недоліків компенсуються через однакову вартістю з горизонтальним методом. І сприятливо впливає факт про те, що відхилення від поставленої мети мінімальні. Тупикові рішення теж з'являються в процесі вирішення, тим самим виникають труднощі. За якістю обидва напрямки є прийнятні для використання безпосередньо на ринках національного господарства економічними агентами.

Кожен етап в тому чи іншому напрямку можна поділити на певні операції, які вимагають певні дії від економічного агента. Підбір операцій проводиться на кожному кр. прийняття рішення економічним агентом до завершення всієї задачі в цілому. В результаті цього дані процедури досить громіздкі, але загальна ідея щодо формування методу унаочнюється.

Горизонтальні рішення можна поділити на такі операції.

Операція 1. Визначаються суміжні області, в яких можливо вирішити проблему. Формуються рішення, що базують на стижах галузей знань. Тим самим, підбираються необхідні ресурси для вирішення поставленого завдання.

Операція 2. Йде опрацювання на відповідність результатів, які потрібні для поставленого завдання. Горизонтальні рішення характеризуються відхиленням від поставленого завдання. Для зменшення негативного фактора треба більш точніше сформулювати критерії або певні етапи, в яких отримане рішення задовольняє вимогу, тобто не є неадекватним для плинного завдання.

Операція 3. Виявляють найбільш сприятливі напрямки, які можуть принести успіх у даному виді діяльності. Тут найбільш складна оцінка, в якій необхідно визначити використання ресурсу. Виникає ситуація, при якій спостерігається збільшення або зменшення ресурсів, а вимога до завдань тим самим зводиться до прийняття рішення з двох протилежних виборів.

Операція 4. Формуються заходи, які потрібно здійснити в суміжних напрямках. При визначенні напрямку необхідність в ресурсах змінюється. Спостерігається збільшення фінансових витрат в суміжних областях, тобто відбувається процес, при якому економічний агент катує знайти принципово нове рішення в інших галузях знань, тобто досвід, отриманий ним в діяльності безпосередньо з досліджуваної проблеми не завжди є актуальним в даному напрямку.

Операція 5. Формується нова задача на основі якої відбувається подальший розвиток діяльності економічного агента. В даному напрямку йде опрацювання на пошук оптимальних ходів рішення по наявних даних. При визначенні одного з двох напрямків нам потрібно знову уточнити результати, розширити або звужити напрямки, в яких потрібно знайти рішення.

Операція 6. Якщо суміжна область не дає рішення, то вибирається інша область, де можливо знайти результати поставленого завдання. При

формуванні потрібної області відбувається визначення інформації, яка необхідна за даним напрямком.

Операція 7. Потрібно продовжувати пошук області, де буде результат. При визначенні області та інформації можливо провести аналіз основних напрямків для економічного агента. Настає так званий час очікування, якщо ми підібрали неправильне рішення.

Операція 8. Отримане рішення після певного аналізу можна впроваджувати економічним агентом в ринкових умовах.

Операція 9. Необхідно порівняти отримані результати з тими, які ми хотіли, так як побічний ефект не завжди дає точність кінцевого результату. Виникає дана ситуація через розширення досліджень по горизонталі. Чим далі рішення знаходиться від еталонного, тим побічний ефект присутній сильніше, тим самим негативно впливає на результати.

Наведення рекомендації з використанням горизонтального методу, процес досить складний. У великій кількості етапів розбиття завдань може виникнути помилка в одній зі стадії операції. Перейдемо до наступного методу вертикального прийняття рішення, більш детально розглянемо його.

Формуються критерії, на основі яких визначається послідовність кроків для вирішення поставленого завдання. Вертикальні рішення можна поділити на такі операції [23]:

Операція 1. Визначають глибину проблеми, в якій можна вирішити задачу. Після виявлення кількості кроків потрібна оцінка для виконання дій. Головне в даному процесі правильне визначення потрібних внутрішніх альтернатив, на основі яких необхідно вибрати подальшу дію. На жаль, кількість вибору теж потрібно звужити до декількох напрямків. Великий обсяг робочих версій в соціально-економічних системах призводить до витрат і великої кількості часу для опрацювання.

Операція 2. Йде опрацювання аналізу статистичних даних інструментальних методів. Кожне вертикальне рішення має особливості, які

пов'язані з тим, як і який метод застосувати для вирішення поставленого завдання.

Операція 3. Формуються основні критерії, на основі яких будується вся система опрацювання за участю економічного агента. Дослідження статистики дозволяє визначити основні тенденції, які були до рішень економічного агента. Тут більше матеріал спрямований на наявні теоретичні і практичні напрацювання.

Операція 4. Розробка здійснюється з розвитком теоретичної і прикладної бази для вирішення поставленого завдання. Виявлена теоретична інформація дозволяє структурувати отримані дані для подальшого використання. Йде процес підбору бази технологічних досліджень, які слід застосовувати для досягнення ефективної дії.

Операція 5. В наступних рівнях визначаються складності визначення теорії і впровадження на практиці. Тут можна виділити остаточне фінансування, яке буде потрібно для проекту. Успішно здійснені попередні кроки призводять до розвитку нових напрямків, на основі наявних рішень для економічного агента.

Операція 6. Визначення відсутньої бази математичних моделей, а також інструментів прийняття рішення. У цій частині йде з'ясування тієї технології, яку не вистачає для успішного вирішення поставленого завдання на практиці. Після визначення тих технологій, які необхідно розвинути настає інша операція.

Операція 7. Формування пошуку не дістається теоретичних знань, а також прикладного аспекту впровадження. Тут відбувається вироблення нових досліджень, які необхідні для проекту.

Операція 8. Рішення, отримані таким способом, є більш прийнятним так як відхилення мінімальні від поставленої мети.

Операція 9. Здійснення порівняння результатів з вихідним завданням дозволяє виявити відхилення, а також витрати в області пошуку рішення для зменшення даного негативного факту.

Таким чином діапазон управлінських рішень зводиться до вибору вертикального і горизонтального напрямку. На жаль, в чистому вигляді рішення горизонтальні і вертикальні практично відсутні, так як всі завдання комбіновані і доводиться шукати шляхи їх рішень двома способами по черговості. Якщо горизонтальне рішення простіше, то воно складається з компіляції вже наявної методології, то вертикальне це вже більш складний процес, в якому необхідною умовою є відкриття або певний поступ ідей для розуміння завдання.

У більшій частині горизонтальні рішення відносяться до найбільш поширених, так як всі економічні агенти вважають за краще поверхневе рішення своїх завдань. Від розміру завдань економічних операцій залежить використання інформації і інструментів для аналізу. Малі підприємства і організації, особливо інтернет продажу, не сильно залежні від аналізу ринкових умов, так як мінімально діють на діяльність ринку. Міжнародні інтернет-майданчики теж впливають на оборот товарів інших країн, тим самим складно враховувати ринкову динаміку Велика частина часу їм необхідна для здійснення поточної діяльності.

На жаль, сьогоднішня діяльність без урахування минулої і майбутньої діяльності агента приречена на швидку ліквідацію, особливо для внутрішніх економічних агентів. Справжня діяльність економічного агента спрямована на продаж, організацію, контроль та координацію своїх дії, тим самим забезпечує сьогоднішні потреби своєї організації.

Дослідження вчорашньої діяльності в більшій частині направлено на аналіз, яким можна прогнозувати майбутнє, тим самим визначивши основні напрямки, на які необхідно приділяти більше уваги для досягнення в довгостроковому періоді стабільності в розвитку організації. Великі підприємства можуть собі дозволити не тільки розвиток сьогоднішнього бізнесу, а також формувати пакет майбутніх ефективних проектів.

Вертикальні обмеження відрізають всі тупикові випадки, які не можна використовувати в конкретному завданні горизонтальної спрямованості.

Завдяки цим обмеженням з'являється можливість координації дії щодо прийняття рішення, зменшуючи тим самим відхилення. Тут можна відзначити той факт, що моніторинг проміжних рішень ефективно впливає на всю стратегію розвитку економічного агента.

Позитивне відхилення показує залучення великого обсягу інформації, яку необхідно додати додатково до цієї проблеми. Негативне відхилення є інформацією, яка не вписується в модель розвитку економічного агента. При побічному ефекті вдається отримати додаткове рішення в рамках поставленого завдання. Тобто еталонний підхід має ряд обмежень, які призводять до вузькості застосовуваних інструментів для певних дій.

Ширина дослідження завжди обмежена:

1) Еталонними рішеннями, які застосовуються в основі математичних моделей і середовища, де зміни протікають повільно. Вплив факторів досить стабільний і не змінюється кількість учасників ринку. В даному випадку позитивна сторона полягає в легкості для аналізу і застосуванні стандартних інструментів для виконання дій.

2) Побічним ефектом є відхилення від еталонного рішення в області допустимого значення по горизонталі, розширення можливостей додаткових інформацій з досліджуваної тематики. Може бути звуження самого підходу, тобто більш вузький прохід призводить до негативного побічного рішення. На жаль, кожен напрямок приносить не тільки позитивні, а також і негативні наслідки. При позитивному до побічного ефекту додається час, а також необхідність великої інформації щодо проблеми дослідження.

3) Область допустимого значення. В даному контексті береться до уваги еталонні рішення, а також рішення побічного ефекту. Надалі виникає необхідність в зміні умов, прийнятих рішень. Йде процес, спрямований на вирішення, а також на модифікування початкової постановки завдання, який дозволяє залучати і розширювати межі можливих ідей проекту.

Питання полягає у існуванні спрощення горизонтального або вертикального характеру. Якщо рішення існує, то треба було б питанням кількості цих рішень.

На жаль, не всі рішення доступні економічному агенту, так як тут можуть бути такі причини:

1. Причина нестачі грошових коштів для фінансування вирішення потрібного завдання організацій. Тобто підприємства не можуть дозволити здійснити необхідні дії через брак ресурсів.

Кожен проект вимагає окремого фінансування і визначення великої кількості дій з розбивкою проблеми на ділянки для співробітників.

2. Причина нестачі компетенції. Сучасна тенденція показує необхідність завжди підвищувати свої професійні навички на ринку. Тим самим, дозволяє швидше адаптуватися в новому середовищі, ринок завжди змінюється, в результаті цього теж потрібно пристосовуватися до ринкових умов.

3. Причина економічного агента не бачити альтернативні рішення. Найбільша проблема сучасності те, що нову ідею або напрямок складно розпізнати. Виникає ситуація, при якій венчурний бізнес не в змозі генерувати нові ідеї, тому доводиться використовувати старі з модернізаціями.

Розглянуто горизонтальні і вертикальні операції по прийняттю рішень в економічній системі, основні напрямки впливу побічного ефекту. Еталонні рішення, які в більшій частині є ідеальними не завжди можливо застосувати через особливості, які зустрічаються в соціально-економічних системах.

Горизонтальні рішення спрямовані на вивчення інших методів в суміжних областях для подолання труднощів, що виникли в дослідженнях. Зміна напрямку вертикальних на горизонтальні і навпаки є однією з проблем сучасної теорії. Кожен раз при зміні напрямку спостерігається посилення побічного ефекту.

В етапах прийняття рішення прагнення до еталонного не завжди можливо застосувати на практиці. Спостерігається порушення в ланцюжку, в якому відсутня певна інформація або є зайва. При цьому формується зайвий етап, на основі якого вдається перейти від вертикального до горизонтального рішення. В ході дослідження визначено глибину процесу прийняття рішення, а також її ширину в досліджуваній області. Основні напрямки можуть бути використані економічним агентом при побудові стратегії розвитку.

2.2. Особливості прийняття соціально-економічних рішень в системі регіону

Розвиток теорії прийняття рішень призводить до формування нових понять і апарату управління, який використовується економічними агентами. Підвищення кількості і зростання сучасних завдань, а також розуміння процесів призводить до виникнення принципів менеджменту, що дозволяють прийняти оптимальне управління в економічній системі.

Однак формування економічних рішень важко формується через невизначеність не тільки інформаційної недостатності до досліджуваного об'єкта, а також із-за складності прийнятих рішень. Проблеми, які можуть бути декомпозовані на групові рішення полегшують завдання по їх виконанню. Але поділ проблем на більш дрібні призводить до складності управлінням великої кількості завдань, які можуть відхилитися від поставленої мети. Контроль над виконуваними процедурами втрачається. Надалі виникає ситуація, яка виходить за рамки класичної теорії управління.

Неоднозначність структури управління, а також форми взаємодії між економічними елементами призводить до формування особливостей галузевих ринків. Надалі швидка зміна ринкових механізмів не завжди дозволяє відстежити або запропонувати досконалий підхід для економічного агента.

Складні рішення вимагають більш детального вивчення самої проблеми, без якої неможливо здійснити не тільки постанову задачі, а також формувати рішення. Практично будь-яке завдання вимагає додаткового часу та коштів, що призводить до затяжного процесу. Економічним агентам доводиться збільшувати витрати на додаткові розробки.

Групові економічні рішення формуються в результаті декомпозиції проблеми на більш прості. Кожна група має свою жорстку структуру і межі, в яких виконуються рішення. Ще більш жорсткі вимоги призводять до зменшення самостійного вибору шляху розвитку, тим самим не можливо порушити послідовність прийнятих рішень.

Кільцеве прийняття рішень є завданням, яка знаходиться на одному рівні. При виконанні і зміні послідовності в їх реалізації суттєво не змінюється результат. Даний підхід відноситься до м'якої системи, якою можна керувати і впливати на одному рівні. Тут так само існує кілька рішень, які можуть призвести до різних результатів. На жаль, не завжди можна знайти з першого разу різні підходи до однієї проблеми, так як з'являється невизначеність або нестача інформації для проекту.

Однак на кожному етапі вирішення виділяють ті кроки, які будуть використовувати при виконанні поставленого завдання. Поетапна декомпозиція проблеми, розподіл на більш дрібні завдання призводить до формування великих даних, які обробляються і аналізуються, тим самим підвищуючи складності для учасників ринку.

Багаторівневе рішення складається з безлічі елементів, об'єднаних певним чином. Стратегія розвитку економічних агентів здійснюється поетапно. Поставлені завдання, починаючи з першого необхідно подолати для отримання кінцевого результату.

Найголовніше завдання теорії прийняття рішення має полягати в тому, щоб визначити структуру і форму прийнятих рішень для економічного агента. Велика кількість учасників на ринку ускладнює процес аналізу та організації діяльності, що призводить до виникнення певних негативних

факторів. Системи управління, в яких використовуються оптимальні рішення, призводять до стабільного розвитку агента.

Економічна ефективність не завжди є показником успішної діяльності суб'єктів господарювання. По-перше, існують неприбуткові організації, які здійснюють соціальну діяльність у державі. В основі їх лежить соціальна значимість для території. По-друге, ефективність має на увазі ризики, а також значні факти збільшення операції прийняття певних рішень по поставленому завданню.

На жаль, варто відзначити факт, що при зростанні великої кількості рішень підвищується можливість не оцінити ситуацію на ринку, яка в кінцевому підсумку призводить до закриття організації. Ефективний результат, з точки зору теорії прийняття рішення, є той, в якому стан системи не погіршився. Надалі, система є стабільною, без будь-яких негативних впливів від прийнятих керівництвом дій. Ефективність як міра визначення проекту не враховує в більшій частині розробку і впровадження ідей для кожного економічного агента індивідуально.

Структурою мається на увазі зв'язок між елементами проблеми, за якими виконується поставлена мета. Кожне управлінське рішення має індивідуальність. При розкладанні проблеми не завжди вдається оптимізувати дію, тобто підібрати необхідну кількість кроків для формування рішень.

Виконання завдань найчастіше характеризується методами, які певним чином коригують або змінюють підходи для здійснення стратегії розвитку. Слід розглядати варіанти, на основі яких, видозмінюючи методи переходять до конкретного вирішення.

На рис. 2.5 показано кільцеве прийняття рішень, в якому кожен елемент в групі виконується не залежно від порядку черговості. Самостійність в подальшому дозволяє більш оптимально використовувати отримані результати при переході на наступний етап.

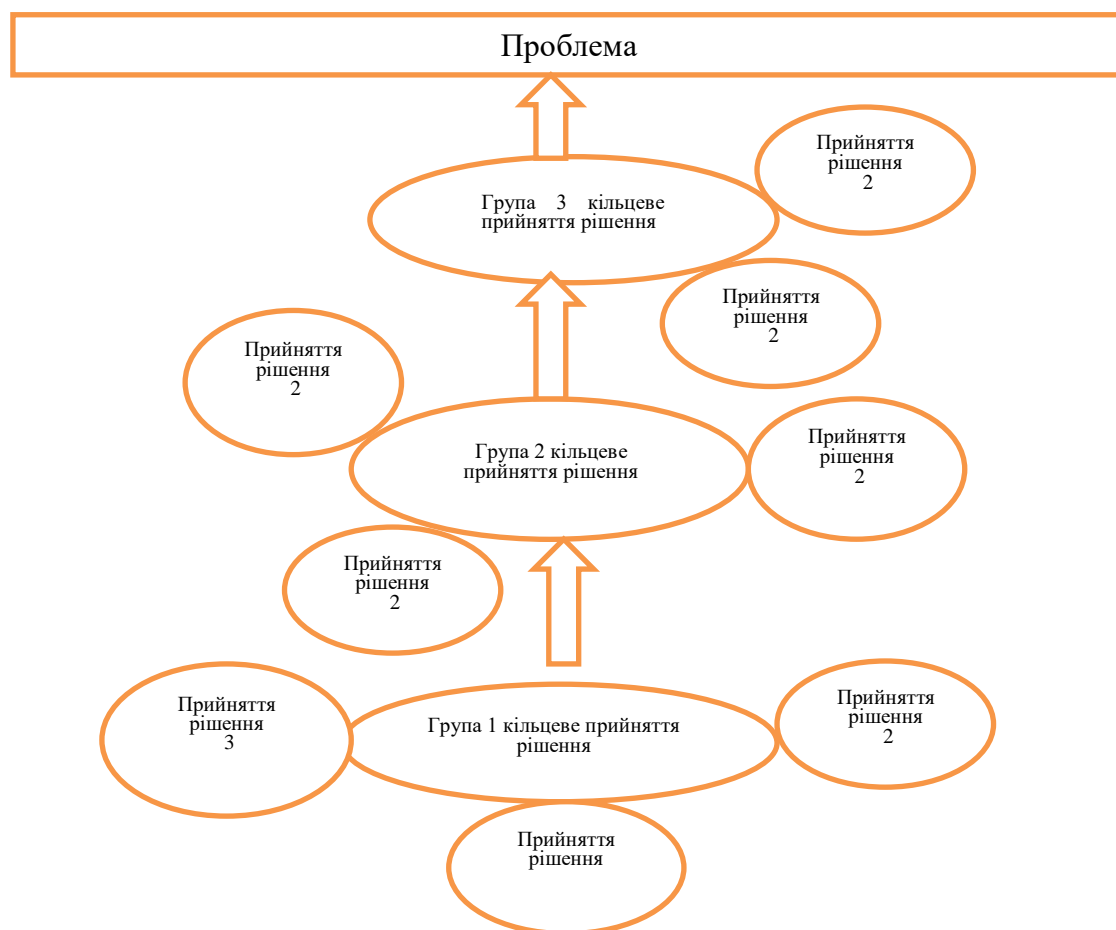

Рис. 2.5 Кільцеве прийняття рішень

Джерело: розроблено автором

Дані рішення можна поділити на два типи: перший тип є рішенням, в якому подальший перехід в інше кільце можливо без виконання всіх елементів, що знаходяться на одній площині. Другий тип - рішення, які не можуть перейти в іншу площину без виконання всіх поставлених завдань в даному кільці. Кільцеві рішення зручні тим, що процес може йти не тільки паралельно, а й послідовно. Більш жорстка система прийняття рішення є групова, де впорядкований кожен процес для досягнення поставленої мети.

На рис. 2.6 показано кілька груп прийняття рішень, кожна з них вирішує своє завдання. Перша група складається з певного порядку ухвалення рішень, тобто впорядкована процедура по заданій проблемі. Паралельність процесів групових рішень зустрічається з проблемою, при якій

ускладнюються прості завдання, тим самим призводить до малозатребуваності даного підходу.

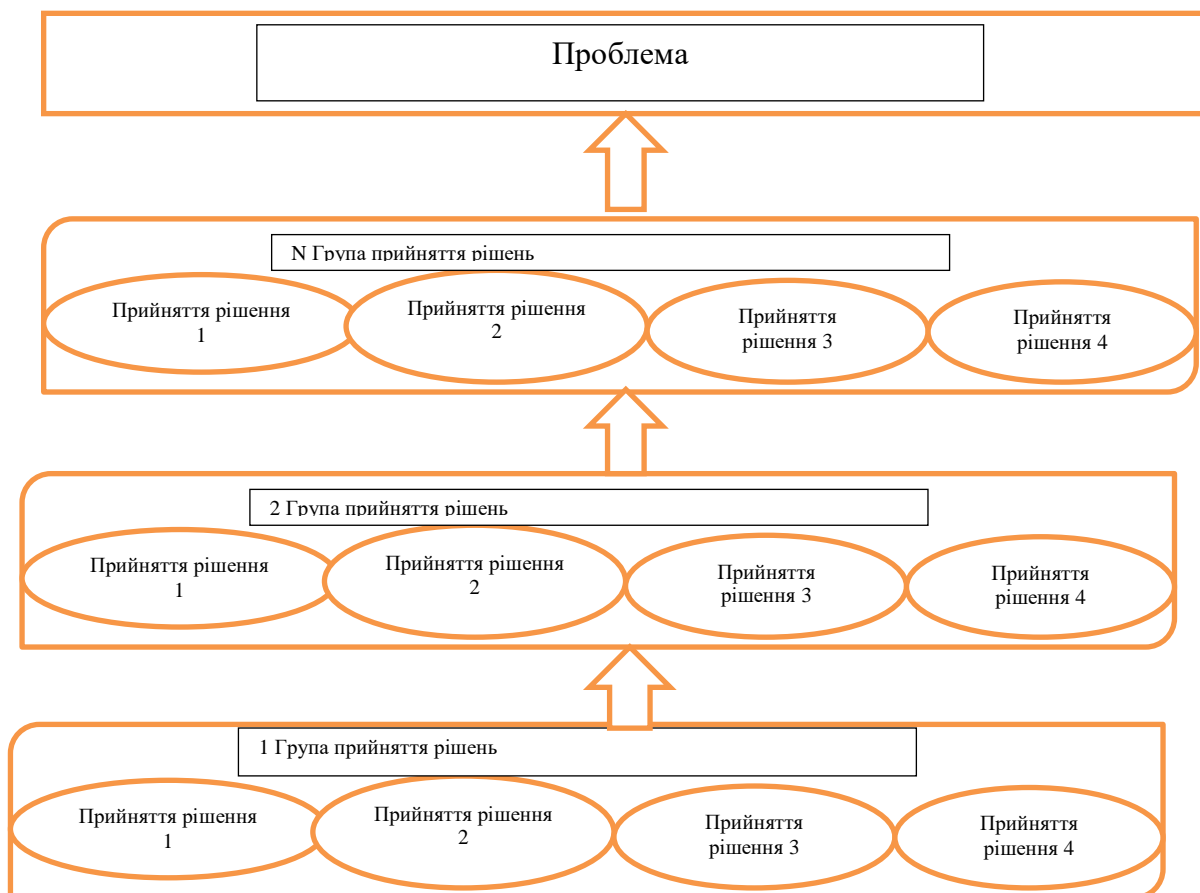

Рис. 2.6 Групове прийняття рішень

Джерело: розроблено автором

В кожен наступну групу прийняття рішення можна перейти тільки, якщо виконані всі поставлені завдання в певній послідовності. Цілісність груп при прийнятті певних рішень є однією з умов, що призводять до неможливості самостійних дій в окремих завданнях. Послідовність прийнятих рішень приводить до залежності групи від кожного вирішеного завдання раніше.

Таким чином, кільцеве рішення має перевагу в гнучких послідовностях прийняття рішень, незалежно від інших елементів виконуваних завдань. В даному випадку є самостійність і саморозвиток елементів, які здійснюють поставлені завдання.

Існування рішень в групах визначається завданнями, яким необхідне виконання жорсткої вимоги вищестоящих елементів над нижніми. Дана структура ієрархічна, в ній присутній центр управління. У груповому варіанті рішення не завжди можуть мати альтернативу в подальшому. Можна навести графічну інтерпретацію даних методів, їх взаємодія на рисунку 2.7.

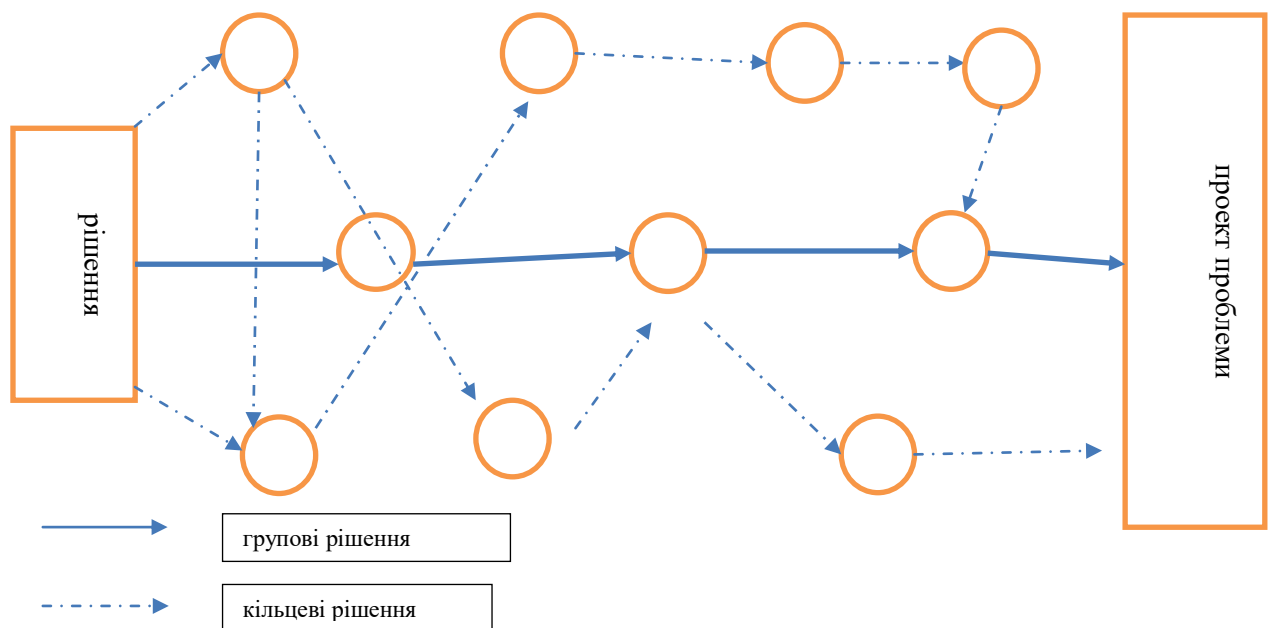

Рис. 2.7. Взаємозв'язок групового і кільцевого рішення між собою

Джерело: розроблено автором

Як показано на рис. 2.7 кільцеві рішення більш відхиляються від поставлених завдань, але не виходять за рамки. Якщо кільцеві рішення протікають постійно, то вони перетікають в більшості випадків в групові. Представлений взаємозв'язок дає можливість оцінити перехід однієї системи прийняття рішення на іншу, тобто видно, що проблему можна вирішити, використовуючи один з можливих методів. Якщо мова йде про повторюванні операції, даний процес в більшості випадків має структуру групового рішення, в якому використовуються обмеження. Формування завдань дає можливість пристосуватися до основних можливостей і форм управління і прийняття рішень.

Постановка проблеми і її рішення завжди є нетривіальним завданням, так як в деяких випадках вони не існують. При зміні постановки задачі з'являються додаткові можливості. Збільшується кількість сценаріїв для подолання тупикових моментів. При пошуку конкретного результату, який повинен задовольняти критеріям, необхідно завжди перевіряти отримані результати до поставлених цілей. Не завжди окремі випадки рішення дозволяють вирішити проблему в цілому. Завдання, поставлені перед економічними агентами змінюються по ситуації на ринку. А вузькі рішення необхідно використовувати швидко, затягування їх призводить до неактуальності прийнятих планів розвитку на ринку.

Таким чином, в роботі описується кільцеве і групове прийняття рішень, а також визначаються їх основні положення. Пошук рішень не завжди може знайти відповідь, так як використовується неправильний метод або принципи, на основі яких будується гіпотеза, яка веде до тупикового рішення. Надалі слід досліджувати взаємодію кільцевих і групових рішень між собою. Дестабілізація переходів при обробці рішення сильно впливає на економічних агентів. Петля циклічних проблем, яка не може бути вирішена завдяки одній меті, призводить до виникнення замкнутості, тобто вихід на наступний рівень стає скрутним. Внаслідок цього невирішена проблема призводить до складності подальших кроків у виконанні поставленої мети.

2.3. Економічні методи теорії прийняття управлінських рішень в регіональній економіці

Сучасний розвиток всіх теоретичних аспектів для прийняття управлінських рішень має свої особливості. Є великі групи показників, на основі яких вважається успішність діяльності підприємства. Характерними ознаками є обробка великої кількості даних, тобто результату, на основі якого йде формування пропозиції для керівництва. Збільшення обсягу даних

призводить до використання апаратних засобів для аналізу. Тим самим, звертає увагу на математичні інструменти, що спрощують розрахункові процедури.

Сучасні математичні методи в ухваленні рішення розділені на два великих напрямки. Розробка нових методів для прийняття рішення фундаментального дослідження, спрямовані на вивчення самої теорії з використанням економічного сенсу. На жаль, останнім часом даний напрямок не сильно розвивається у вітчизняних дослідженнях, так як фінансування виходить досить складним процесом для потреб проектів. Розробка прикладних програм для аналізу і вибору рішень. У даній категорії розглядають систему підтримки прийняття рішення, на основі якої керівник будує свою діяльність.

Окремі випадки системи підтримки, дослідження є вужчим результатом, на основі якого можливо зробити певні дії економічним агентом. У сучасній теорії прийняття рішення даного напрямку отримало об'єктивне проектування, тобто проведена робота стосується тільки певного проекту, в якому теорії математичних методів об'єднані для вирішення поставленого завдання. З одного боку, все питання полягає в доцільності дослідження, які застосовуються в одному напрямку для прийняття автоматичних рішень. З іншого боку, розробляються фундаментальні напрямки, а також математичний апарат складних управлінських рішень, де результати дослідження можуть з'явитися не скоро.

Окремий випадок прийняття рішення цікавий тільки як сам процес, який реалізує весь набір сучасних досліджень для формування будь-яких рішень. Надалі розглянемо загальну методологію, яка істотно впливає на прийняття рішення економічного характеру.

Метод, що виділяється теорією цінностей один з базових концепцій в економічній системі, де вперше аналізуються важливі результати. На основі даного методу даються практичні рекомендації. Даний метод цікавий тим, що одним з перших виявляє особливості предметів, на основі яких

приймаються рішення, йде процес вибору. Діє даний метод досить просто, після визначення цінностей всіх наявних елементів.

Метод корисності. Даний метод в теорії прийняття рішення досить трудомісткий, в якому необхідно в першу чергу побудувати функцію корисності, на основі якої відбувається оцінка альтернатив. Для цього необхідно виконати певні дії.

Метод аналізу ієрархії. Суть методу для економічного агента полягає в розбитті складного завдання на дрібні, які вирішуються легше. Для господарюючого суб'єкта при розподілі завдань на дрібні виникає проблема, що міститься у тому, до якого рівня такий розподіл можна виконати.

Результат застосування прямолінійного методу згортки. Даний метод досить корисний при прийнятті рішення економічним агентом, якщо не ускладнювати постанову задачі, то результат досить обґрунтований для формування висновку. Тут порівнюють критерії і пріоритети, які називаються вагами. На основі даних дій можна зробити певні висновки для прийняття рішення.

Метаматематичні методи, які застосовуються економічним агентом можна поділити на кілька великих груп:

В умовах ризику при вирішенні проблеми виділяють наступні:

- В умовах визначеності, тобто вся інформація доступна для економічного агента. Дані в цьому випадку досить легко простежуються і використовуються для прийняття рішення. Велика частина інформації, доступна економічному агенту може бути спрямована безпосередньо для прийняття рішення. Мінімальні статистичні операції призводять до результату, який не схильний до критики. Економічний агент починає діяти.

- В умовах невизначеності проблеми, при якому ніхто не знає закон розподілу. Фактори, які впливають невідомі, економічний агент вирішує проблему без конкретизації негативних причин.

Проблема розподілу з конкретизованими параметрами розподілу (дисперсія, математичне очікування і інші характеристики випадкових

величин), а другий випадок з не конкретизованими проблемами розподілу в діяльності суб'єкта господарювання в умовах невизначеності.

Проблема невизначених факторів не піддається статистичній постійності і не може бути описана будь-яким законом розподілу ймовірностей. Неможливість вирішення, пов'язана з впливом не конкретизованих факторів, коли неприпустимо визначити вплив, то даний випадок буде не стохастичною невизначеністю.

Дані методи і напрямки є загальнонауковими. В основу їх входять математичні та інші види знань, що використовуються для аналізу діяльності підприємства та прогнозів. Даний апарат добре застосовується в загальному менеджменті, де економічний агент застосовує ці способи, отримує досить вагомі результати для прийняття рішення.

Економічних методів в теорії прийняття рішення велика кількість. Економічний агент керується в повсякденній діяльності своїм досвідом. При прийнятті довгострокових рішень йде аналіз ринку, потім виконуються кроки. Ми розглянемо частково економічні методи в логістиці для прийняття рішень.

Транспортні методи для прийняття рішень є специфічними, так як необхідно вирішити різні завдання транспортного або складського характеру. Отже, виділимо наступні методи:

1. Метод закупівельної логістики. Даний метод стежить, щоб сировина і матеріали були на достатньому рівні для задоволення потреб організації.

2. Методи виробничої логістики. Даний напрямок методів пов'язаний з управлінням матеріальних запасів в системі виробництва. В конкретній частині йде саме відтворення і регулювання процесів, на основі яких не повинно бути проблем.

3. Методологія збутової логістики. Економічний агент в даному випадку керується тим міркуванням, на основі якого товаром повинен бути забезпечений клієнт, що знаходиться в будь-якій точці світу.

4. Методологія логістики запасів. В даному напрямку економічний агент застосовує економічні методи, на основі яких йде розрахунок потрібної кількості сировини в запасі.

5. Методологія логістики складування. Рішення економічного агента застосовуються для побудови складських мереж і оптимізації складського господарства.

6. Методологія транспортної логістики. Вирішуються завдання, пов'язані з доставкою вантажів від одного економічного агента до іншого. Формується вузька спрямованість дій.

7. Методологія сервісного обслуговування. Розвивається система обслуговування клієнтів. Логістика перетікає не просто в поставку деталей, а також в надання послуг по ремонту обладнання.

8. Методологія утилізаційної логістики. Специфічний напрямок, де увага приділяється збору транспортування та утилізації твердобитових відходів.

Дані методи охоплюють тільки систему обміну національного господарства, ми навели тільки концептуальні завдання, які стоять перед економічним агентом по даному напрямку. Економічна система складається з багатьох напрямків.

Інші елементи національного господарства теж мають особливості, на основі яких будується вся методологічна база Логістика зручна тим, що вона простежується від виробництва до утилізації товарів. Сучасний економічний агент в повсякденному житті мало керується прийняттям рішень на основі математичних та інших методів.

У наведених методах дослідження, описуємо і розглядаємо основні принципи прийняття рішення. Якщо привести всі методи економіки в теорії прийняття рішень, то це буде продовженням дослідження даної роботи. Завдання автора розробити сучасну теорію прийняття рішень економічним агентом на основі наявних математичних засобів.

Розглянуті проблеми ідентифікації середовища, а також горизонтальні і вертикальні підходи дозволяють більш детально зрозуміти нові можливості сучасного рішення, якими повинен керуватися господарюючий суб'єкт. Перейдемо в подальшому безпосередньо до методу, на основі якого здійснюється економічний підхід в прийнятті рішення господарюючим суб'єктом.

Метод комплексного аналізу господарської діяльності є економічним, на основі якого застосовуються рішення. Фінансові показники підприємств аналізуються економічним агентом, також проводиться розгляд управлінських результатів діяльності організації.

Економічна методика в теорії прийняття рішення спирається на відомі підходи, на основі яких приймаються рішення. Здебільшого методики бувають концептуального характеру.

Сучасні економічні методи базуються на розвитку концептуальних моделей, де всі процеси відбуваються в певній галузі. Економічним агентам не вистачає ні часу, ні компетенції для здійснення даного виду діяльності. Якщо необхідність виникає, то вони купують інтелектуальний продукт у вигляді аналізу і звітності по якомусь напрямку.

Таким чином, проаналізовані сучасні тенденції математичного апарату в ухваленні рішення. Виявлено факт про значне використання даних, які з кожним роком зростають. Якщо раніше в теорії прийняття рішення використовувалися дані, то зараз інформаційні потоки.

На жаль, перехід до інформаційних потоків не вирішує головну задачу, яка стоїть перед економічним агентом. Ухвалення автоматичних рішень завжди на основі отриманого результату, необхідно прийняти рішення економічному суб'єкту. Великі можливості комп'ютерної обробки даних не завжди є позитивними, тобто з'являються випадки, де на основі одних даних можна прийняти безліч рішень. Дане питання донині є невирішеним до кінця. Надалі необхідно не тільки проводити глибокий аналіз даних, а також формувати критерії рішень.

Висновки до розділу 2

1. Розглянуто фундаментальну ідентифікацію проблем в економічній системі, особливості елементів, пов'язані з ідентифікацією і неідентифікацією процесів в національному господарстві. Ідентифікація є визначенням всіх факторів, що впливають на процес діяльності, які досить зрозумілі економічному агенту.

2. Розглянуто методологічні основи класифікації, глибини і ширини прийняття рішень економічним агентом в національному господарстві. Глибина виступає мірилом більш детального вивчення в одній області. Ширина показує, як можна вирішити це питання, використовуючи знання інших суміжних областей, на основі яких економічний агент приймає рішення.

3. Розглядається структура прийняття рішень. З одного боку, описуються кільцеві рішення, в яких дії виконуються незалежно один від одного, а з іншого - групові рішення, які виконуються взаємопов'язано один з одним. Сформовано рекомендації з управління методами кільцевого і групового прийняття рішень, де економічний агент вибирає рішення з двох даних категорій. На ринку переважають змішані структури прийняття рішень, де обидві структури чергуються для формування результату господарюючим суб'єктом. Якщо групова структура більш жорстка, то кільцева більш гнучкіше, на основі якої формується складні рішення.

4. Доведено, що математичні методи в теорії прийняття рішень є складним процесом. З одного боку, економічні агенти використовують загальнонаукові підходи для вирішення поставлених завдань. З іншого боку, є особливості методів економіки, які застосовуються в теорії прийняття рішень. Нами розглянута особливість в системі обміну, в основі якої транспортні методи створюють діяльність економічних агентів на ринку.

Список використаних джерел до розділу 2

1. Азаренкова Г. М. Фінансові ресурси та фінансовий потік (теоретичні аспекти): монографія. Харків : ХФ УАБС, 2003. 100 с.
2. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №5. С.133-138.
3. Берницька Д. І. Аналіз зовнішнього мікросередовища підприємств пивоварної промисловості. *Інноваційна економіка*. 2013. №2. С. 66-71.
4. Беляєв О. О., Бебело А. С. Політична економія: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2001. 328 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Атака, 2002. 480 с.
6. Бочаров В. В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций. М. : Финансы и статистика, 2001. 144 с.
7. Брегін Н. А. Механізм оцінки й управління фінансовими ризиками підприємств. Донецьк: ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2004. 172 с.
8. Габарчук С. С. Фінансові ресурси підприємства. *Фінанси України*. 2003. №1. С. 96-103.
9. Герасимчук З.В., Вахович І.М., Камінська І.М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2006. 220с.
10. Гончаров С. М., Кушнір Н. Б. Тлумачний словник економіста. К. : Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
11. Гордієнко Д. Д. Економічний тлумачний словник: понятійна база законодавства України у сфері економіки. Вид. 2-е, перероб. і доп. К.: КНТ, 2007. 360 с.

12. Грабко М. В. Стан та основні економічні проблеми діяльності машинобудівних підприємств Вінницького регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. №5, Т.2 (136). С. 156-159.
13. Гринюк Н. А. Критерії оптимальності управління структурою фінансових ресурсів торговельного підприємства. *Економіка і підприємництво: стан та перспективи*. 2003. №5. С. 204 - 213.
14. Гриньова В. М., Коюда В. О. Фінанси підприємств: навч. посіб. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2004. 432 с
15. Громова А. Аналіз фінансових ресурсів промислових підприємств на прикладі ПрАТ «Ладжинський завод залізобетонних конструкцій». *Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky*. 2016. Vol. 4. №5. С. 44-47.
16. Громова А. Є. Комплексна система оцінювання фінансових ресурсів при побудові ефективної фінансової стратегії підприємства. *Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій* : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. С. 112-124.
17. Економічний розвиток регіону на основі активізації підприємницької діяльності: монографія. / О. М. Муратов та ін.; за заг. А. І. Ковальова. Одеса: Атлант, 2014. 178 с.
18. Інноваційні стратегії управління підприємством за умов глобалізації /М. П. Войнаренко, М. І. Тарута, В. В. Зінченко, С. М. Злепко; за наук. ред. проф. М. П. Войнаренка. Хмельницький; Маріуполь: ХНУ, 2011.
19. Мельниченко О. А. Концептуальні засади механізму державного регулювання рівня та якості життя населення. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. X : Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2007. № 1 (31). С. 318-327.
20. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання: Наказ міністерства економіки України від 4.12.2006 р. №367. URL: <http://www.me>.

gov.ua/control/uk/publish/printable_article? art id=92210 (дата звернення: 11.09.2018).

21. Методологія експертного оцінювання: конспект лекцій для використання в навчальному процесі в системі підвищення кваліфікації кадрів. В. П. Новосад, Р. Г. Селіверстов. К. : НАДУ, 2008. 48 с.

22. Могильний О.М. Регулювання аграрної сфери: монографія. Ужгород, 2005. С.49-50.

23. Моделювання соціально-економічного розвитку територій: наук.-метод. розробка / С. М. Ромашко, І. З. Саврас, Р. Г. Селівестов, Р. В. Юринець. К. : НАДУ, 2013. 44 с.

24. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально - демографічні аспекти/за ред. Е.М. Лібанової. К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. 248 с.

25. Назарова М.І. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 20. С. 81-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_20_24 (дата звернення: 29.10.2018.)

26. Напрями реформування державної житлової політики України: аналіт. доп. / О.А. Більовський. К.: НІСД, 2013. 55 с. URL: <http://www.niss.gov.ua/> (дата звернення: 23.12.2018).

27. Науково-організаційні основи експертизи інноваційної діяльності в регіоні: наук.-метод. посіб. / Даниленко Л. І., Паламарчук В. Ф., Зайченко О. І. та ін.; за ред. Л. І. Даниленко. К.: Логос, 2006. 196 с.

28. Непомнящий О. Аналіз стану державного регулювання житлового будівництва в Україні. URL: <http://www.kbuara.kharkov.Ua/e-book/putp/2012-4/doc/3/01.pdf> (дата звернення: 09.10.2018).

29. Непомнящий О. Житлова політика провідних країн сучасного світу: досвід для України. *Публічне управління: теорія та практика*: збірник наук. праць Асоціації докторів наук з державного управління. Х.: Вид-во «ДокНаукаДержУпр», 2012. № 1(9) С. 123-129/

30. Новосад В. П. Метод аналізу ієрархій як засіб обґрунтування управлінських рішень. *Ефективність державного управління в контексті європейської інтеграції*: матеріали щоріч. наук.-практ. конф. 23 січ. 2004 р. Л: ЛРІДУ НАДУ, 2004. Ч. 1. С. 180-183.
31. Олійник Н. Концептуальні засади державної житлової політики. *Вісник Національної академії державного управління*. №11 2013 р. С. 96-104.
32. Олюха В.Г. Оптимізація капітального будівництва: господарсько-правові проблеми: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 302 с.
33. Омельчук В.О. Державна молодіжна житлова політика в Україні: пошук стратегії оптимального розвитку. *Вісник Української Академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 4. С. 312-316.
34. Омельчук В.О. Деякі особливості сучасного стану ринку житла в Україні і роль держави у розв'язанні житлової проблеми молодих сімей. *Вісн. УАДУ*. 2003. № 2. С. 179-184.
35. Омельчук В.О. Доступність житла в Україні: сучасний стан, тенденції та методика виміру. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. №17. С. 41-45.
36. Омельчук В.О. Моніторинг результативності державного регулювання ринку доступного житла. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 1. С. 26-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_1_10. (дата звернення: 17.02.2018).
37. Скриньковський Р. М. Діагностика стратегічного протистояння підприємств-конкурентів. *Бізнес-інформ*. 2016. № 5. С.196 - 201.
38. Скриньковський Р. М., Візняк Ю. Я., Процюк Т. Б. Діагностика бізнес-середовища і роль неурядових організацій щодо запобігання та протидії корупції у сфері оподаткування. *Бізнес-інформ*. 2016. № 1. С. 235-240.
39. Скриньковський Р. М., Процюк Т. Б., Костюк Н. Р. Внутрішній аудит системи корпоративного управління та діагностика ринкової вартості підприємства. *Бізнес-інформ*. 2015. №9 . С. 180-187.

40. Соколовська В. М. Формування експортного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Ефективна економіка*. 2009. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 16.05.2018).
41. Стаднік В. В., Поліщук Т. А. Проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку машинобудівних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. №-Т.1. С. 131-136.
42. Стаднік В.В. Інноваційно-інвестиційні стратегії в управлінні ринковою вартістю підприємства : монографія / В.В. Стаднік, Є.М. Рудніченко, Т.С. Томаля, Н.І. Непогодіна. Хмельницький : ХНУ, 2008. 302 с.
43. Сталінська О. В. Реалізація принципів сталого розвитку в стратегічному управлінні підприємством : монографія. НАН України, Ін-т економіки промисловості. Донецьк, 2012. 320 с.
44. Стельмашук Н. А. Діагностика конкурентних переваг аграрних підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2013. С. 125-132.
45. Стефаненко М. М. Методологічні заходи організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Економіка, фінанси, право*. 2012. № 8. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portaESoc_Gum/Efp (дата звернення: 12.06.2018).
46. Стратегічне управління: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів /О.М. Тищенко В.О. та ін. Х. : ХНАДУ, 2016. 252 с.
47. Стратегія розвитку високотехнологічних галузей України до 2025 року / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL : <http://new.me.gov.ua>. (дата звернення 29.05.2018).
48. Строковий Г. В. Методологічні та методичні основи стратегічного управління якістю функціонування підприємства : монографія. Х. : Вид-во НУА, 2013. 396 с.
49. Структурна переорієнтація зовнішньої торгівлі у системі факторів економічного зростання: монографія / А.А. Мазаракі, Т.М.

Мельник, В.В. Юхименко та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 652 с.

50. Сутність STEEPLE-аналізу. Ціль та методика проведення SWOT-аналізу. URL: http://studopedia.com.ua/1_30118_sutnist-STEERPLE-analizu-tsil-ta-metodika-provedennya-SWOT-analizu.html (дата звернення 12.06.2018).

51. Сущенко О. А. Формування інноваційних кластерів у системі стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств. *Тиждень науки*. Тези доповідей наук.-практ. конфер. 13-17 квіт. 2015 р. Запоріжжя: ЗНТУ, 2015. 484 с.

52. Терехов Є. М. Економічні аспекти зовнішньої політики України в сучасних умовах глобального світу. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 3, Т.2. С. 79-83.

53. Ткачова О. К. Аналіз та прогнозування ЗЕД на основі дослідження сезонних коливань. *Приазовський економічний вісник*. Запоріжжя, 2017. №2. С. 176-180.

54. Толпежнікова Т. Г. Відмінності маркетингу зовнішньоекономічної діяльності та шляхи його вдосконалення. *Вісник Приазовського державного технічного університету*: зб. наукових праць. ПДТУ. Маріуполь, 2015. Вип. 30. С. 68-72.

55. Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации: учеб. для вузов /пер. с 9-го англ. изд. М.: ИНФРА-М, 2000. 411 с.

56. Топольницька Т. Б. Теоретичні засади організаційно-економічного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Інноваційна економіка*. 2013. № 2. С. 84-88.

57. Труніна І. М. Розробка конкурентної стратегії суб'єкта підприємницької діяльності на основі компетентісного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 11 (173). С. 206-213.

58. Тюріна Н. М, Карвацка Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 408 с.

59. Тюріна Н. М., Карвацка Н.С., Назарчук Т.В. Зовнішньоекономічна діяльність України: оцінка стану, проблеми та чинники впливу на розвиток. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 2. Т. 2. С. 147-154.
60. Тюха І. В., Мозоленко М. С. Особливості управління маркетингом на підприємстві при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4725> (дата звернення: 21.03.2018).
61. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: навч.посібник: 2-ге вид., випр. і доп. / за заг. ред. А. І. Кредісова. К.: ВІРА-Р, 2004. 552 с.
62. Управління конкурентоспроможністю промислових підприємств: методи та механізми підвищення : монографія. І. В. Нижник ; за наук. ред. д-ра екон. наук М. П. Войнаренка. Хмельницький : ХНУ, 2012. 219 с.
63. Фалович В. А. Перспективи залучення промислових підприємств України до міжнародних ланцюгів поставок. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Сер. *Проблеми економіки та управління*. 2016. № 847. С. 170-177.
64. Фатенюк-Ткачук А. О. Аналізування факторів впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств. *Наукові праці КНТУ*. Сер. *Економічні науки*. 2010. Вип. 17. С. 23-29.
65. Федоронько Н. І. Аналіз ефективності експортних та імпорتنих операцій. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 120-123.
66. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смолянська, Л.В. Черненко. К. : ВД «Професіонал» 2004. - 240 с.
67. Функціональні стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. В. В. Стадник. Хмельницький : ХНУ, 2016. 446 с.

68. Фурик В. Г., Тітова К. С., Тямушева В. М. Інтегральна оцінка конкурентоспроможності підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 467-472.

69. Халилов А.Э Проблема дихотомии экономических систем. *Актуальные проблемы науки и практики*. Сборник научных статей 2 международной научно-практической конференции. Часть 2 . Кизляр, 2010. С. 69-70.

70. Халилов А.Э Структура принятия социально-экономических решений в национальном хозяйстве. *Современная наука: актуальные проблемы теории и практики*. Сер. Экономика и право. №3. 2018. С. 80-84.

71. Халилов А.Э. Влияние экономических моделей на прогностическую деятельность государства. *Современное гуманитарное образование: развития глобализации в современной науки*: материал междунауч.- практ. конфер. 23 апреля 2013 г. Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2013. С. 81- 83.

72. Халилов А.Э. Проблемы топологии экономических систем национального хазяйства. *Современное гуманитарное образование: развития глобализации в современной науки*: материал междунауч.-практ. конфер. 9 апреля 2014 г. Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2014 С. 49-50.

73. Халилов А.Э. Управление в социально-экономических системах. *Современные проблемы социально-эконом развития России, Казахстана, Украины и Белоруси*: материалы 3 Междунауч.-практ. конфер. «человек и общество: проблемы взаимодействия» / Под. Ред. С.Н. Макаровой. Саратов: Иц «Наука», 2010. С. 90-93.

74. Хамініч С. Методика інтегральної оцінки рівня конкурентоспроможності промислового підприємства. *Економіст*. 2006. № 10. С. 59-61.

75. Харитоновна О. С. Конкурентоспроможність в системі забезпечення стійкого розвитку підприємства. *Вісник Східноукраїнського*

національного університету імені Володимира Даля. 2007. № 9 (15). Ч. 2. С. 231-232.

76. Харчишина О.В. Глобалізація ринків і виробництва - один із важливих факторів впливу на розвиток економіки України. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2011. вип. 2. С. 28-36.

77. Хвесик Ю. М. Генезис сутності економічної стратегії та методології її формування. *Агросвіт*. 2009. № 3. С. 12-16. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/5888/04Hvesik.pdf?sequence=1> (дата звернення: 18.06.2018).

78. Хрущ Н. А., Ваганова Л. В. Сучасні методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 5. Т. 3. С.153-156.

79. Arrow K.J., Debreu G. The Existence of an Equilibrium for a Competitive Economy. *Econometrica*. 1954. 22 (3). P. 265-290.

80. Camp R. C. Benchmarking. The Search for Industry Best Practices That Lead to Superior Performance. Wisconsin: ASQC Industry Press, Milwaukee, 1989.

81. Difference between SWOT, PEST, STEEP and STEEPLE Analysis. URL: <http://pestleanalysis.com/difference-swot-pest-steep-steep-le-analysis/> (Last accessed: 17.08.2018).

82. Hahn D. Controlling: Stand and Entwicklungstendenzen unter besonderer Berücksichtigung des CIM – Konzeptes/ Saarbrücker Arbeitstagung. Heidelberg, 1987. P. 3-39.

83. Higgins J.M. Organisational Policy and Strategic Management. 2nd edition. Chicago: The Dryden Press, 1983. 824 p.

84. Horvath P. Vahlens grosses Controllinglexikon. München, 1993.

85. Horvath P., Gleich R., Seiter M. Controlling, - München: Franz Vahlen Verlag, 2015. 517 p.

86. Index of Economic Freedom. URL: <http://www.heritage.org/index/ranking> (Last accessed: 23.09.2018).

87. Kaplan R.S., Norton D.P. Measuring the strategic readiness of intangible assets. *Harvard Business Review*. 2004. №82 (2). P. 16-52.
88. Khudyakova T.A. Methodological approach to forecasting financial and economic enterprise stability. *International Congress on Interdisciplinary Behavior and Social Science 2015*. P. 307-310.
89. Khudyakova T.A., Shmidt A.V. Improving the efficiency of the enterprise's activity based on the implementation of the controlling system. *Proceedings of Strategic Management and its Support by Information Systems*. 2017. P. 46-52.
90. Konwergencja modeli ekonomicznych Polska i Ukraina: monografia. - Krakow: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Poland. 2009. - 716 p. «Informacyjne determinanty zblizenia gospodarek Ukrainy i Polski» / D.Ilnytskyy. - P. 667-683.
91. Mintzberg H. *The Rise and Fall the Strategic Planning* / H. Mintzberg. - N. Y.: The Free Press, 1994. 460 p.
92. Nahorski Z, Ravn H. F. A review of mathematical models in economic environmental problems. *Annals of Operations Research*. 2000. V. 97. № 1-4. P. 12-17.
93. Nahorski Z, Ravn H. F. A review of mathematical models in economic environmental problems // *Annals of Operations Research*. 2000. V. 97. № 1-4. P. 165-201.
94. National science and technology industrial park of China. 2002. № 7. - P. 79-82.
95. Pearce J.A. *Strategic Management: Planning for domestic and Global Competition* / J.A. Pearce, R.B. Robinson. 13th edition, Chicago, IL.: R. D. Irwin, Inc., 2012. 1014 p.
96. PEST-анализ: 3 наглядных примера составления. URL: <https://www.gd.ru/articles/8800-pest-analiz>. (Last accessed: 05.09.2018).

97. Roth A.E. Deferred Acceptance Algorithms: History, Theory, Practice, and Open Questions. *International Journal of Game Theory*. 2008. T. 36. P. 537-569.
98. Schendel D.E. Business Policy or Strategic Management Boader View for an Emerging Discipline/ Academy of Management Processing, august, 1972. - 538 p.
99. Vargas-Hemandez J. G., Noruzi M. R., Sariolghalam N. Risk or innovation, which one is far more preferable in innovation projects?/ *International Journal of Marketing Studies*. 2010. Vol. 2, No. 1, pp. 233-244.
100. Venetucci R. Benchmarking: A Reality Check for Strategy and Performance Objectives. *Production and Inventory Management Journal*. 1992. Vol. 33, № 4. PP. 32-36.
101. Wong R.S-K. Multidimensional association models: A multilinear approach. *Sociological methods and research*. 2001. N 2. P. 197-240.

РОЗДІЛ 3

ДІАГНОСТИКА ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

3.1. Моніторинг системи управління виробничими проектами, структурою розподілу та системою обміну регіону

Будь-яка діяльність економічного характеру має на увазі прийняття певних рішень. Кожен напрямок має певні цілі, на основі їх створюються стратегії розвитку. Економічний агент завжди прагне оптимізувати свою діяльність в більшій чи меншій мірі. Кожна спроба зводиться до певних дій, спрямованих на отримання результату. Особливість інноваційних рішень в тому, що вони є в більшій частині ризикованими на всіх етапах реалізації. Спостерігається підвищена відповідальність персоналу за кожну дію на ринку.

Економічний агент завжди знаходиться в одній зі стадій прийняття рішення для венчурного бізнесу. Фази характерні для всіх видів венчурного бізнесу, однак спостерігається зсув рамок через наступні причини:

- особливості ринку. У даній категорії враховуються основні характеристики ринку, які впливають на зміщення фази для венчурного бізнесу;

- особливості економічного агента. Ситуація, в якій економічний агент будь-яку фазу віддав на консалтинг. До цієї категорії можна віднести особливості організаційних структур фірми, які можуть займатися тільки однією з фаз прийняття рішень;

- особливості розвитку національного господарства країни. В даному контексті може бути нестача певного ресурсу для фази прийняття рішення економічним агентом.

Венчурний бізнес більш гостріше реагує на динаміку ринку і потребує досить великих інвестиційних вкладень. Таким чином, фази прийняття рішення венчурного бізнесу показані на рис. 3.1.

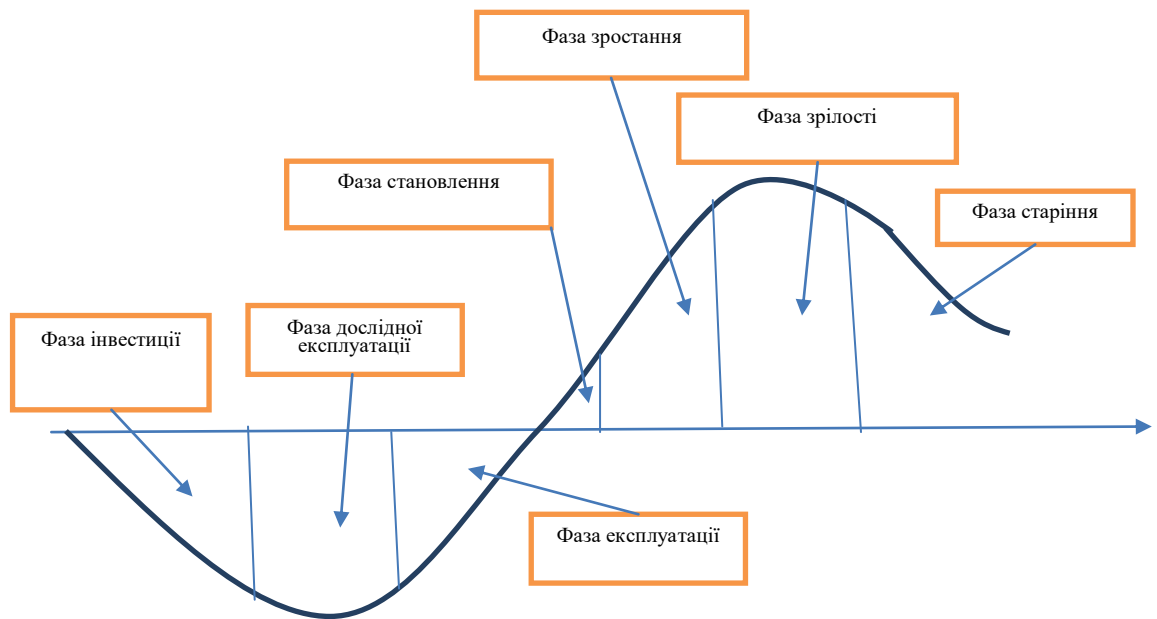

Рис. 3.1 Фази прийняття рішення венчурного бізнесу

Джерело: розроблено автором

Складний етап не тільки з точки зору ринку, а також агента. Потенційному інвестору складно оцінити на даному етапі весь проект. Рішення застосовується по бізнес плану. Досить велика кількість підприємств, з одного боку, є на цій стадії неконкурентоспроможними. З іншого боку, багато підприємств не переходять в інші стадії реалізації.

Прийняття рішень досить стандартні, так як є бізнес план, в якому оцінені основні позитивні і негативні сторони. В даному етапі настає головне питання: чи варто інвестувати в проект.

Фаза дослідної експлуатації. У цьому кр. необхідно детальне вивчення отриманих даних від інноваційної діяльності налагодження, а також виправлення нестандартних процесів.

Кожен крок для виведення підприємства на продаж повинен враховувати не тільки плановість в поставлених цілях, а також застосовувати найбільш кращі підходи. На цьому етапі бізнес і технологічні рішення

переплітаються досить сильно. Тут спостерігається протиріччя, так як технологічні процеси вимагають достатнього фінансування, а бізнес процеси не завжди враховують технологічні особливості сучасного виробництва.

У фазі експлуатації відбувається кінцеве налаштування на масовий випуск продукції. Удосконалюються організаційні підходи, що базуються на груповому прийнятті рішення. Формуються спільні рішення для всіх завдань, поставлених для масштабного виробництва. Проблема полягає в тому, що досвідчені у фазі експлуатації не вирішують завдання, які виникають з ефектом масштабу. Формується досить вузька область технологічних і бізнес процесів, де необхідно розробляти і шукати фінансування для організації.

У фазі становлення проекту всі рішення приймаються для входу на ринок, збільшуються рішення, спрямовані на завоювання ринку. Формується зростання клієнтів, удосконалюється збутова політика організації.

У фазі зростання проекту рішення спрямовані на завоювання ринку. Велика частина організаційних рішень спрямована на збут продукції. Кожен додатково проданий товар вимагає прийняття певних рішень для бізнесу.

У фазі зрілості проекту рішення спрямовані на координацію всіх ланок в структурі бізнесу. Основні складні моменти зі збуту товару пройдені, завдання, що залишилися включають в себе стабілізацію і організацію сервісу.

Фаза старіння проекту – досить неоднозначний етап в теорії прийняття рішення, так як з одного боку, вихід продукту з ринку або адаптація з використанням інновацій для збільшення продажів. З іншого боку, зниження фінансування всіх відділів прийняття рішень з даного напрямку. Інвестиції спрямовуються на інші перспективні проекти. Розглянуті проблеми прийняття рішення для економічного агента істотні, так як на кожному етапі є свої особливості. Діяльність економічного агента в венчурному бізнесі знаходиться в безперервному стані збору аналізу і прийняття рішень.

Сама стратегія розвитку організації не здатна завжди давати потрібну відповідь для поточних потреб підприємства. Сучасні підходи теорії

прийняття рішень дозволяють систематизувати дані і застосовувати нові можливості, які підвищують точність обраних результатів. Прийняття рішень є складним процесом для всіх учасників ринку венчурного бізнесу, більша частина успішної діяльності залежить від прийнятих ідей. Важливість правильної відповіді на кожному етапі полягає в тому, що можна допустити критичну помилку, яку складно виправити в подальшому.

Стратегія управління декількома проектами стала розвиватися швидко через інформаційні системи, які дозволяли працювати більш оперативно над декількома проектами одночасно. Необхідність випуску декількох продукцій одним підприємством і обмеженим числом працівників призводить до виникнення цілого ряду проблем, які пов'язані з теорією управлінського ринку. Управління проектами супроводжується з проблемою дефіциту часу для здійснення даного виду діяльності. Конкуренція призводить до того, що задовольняється залишком сегмента ринку, який не завжди є прибутковим. Найчастіше бюджетні пропозиції на технологічному ринку зустрічаються з труднощами, пов'язаними з окупністю проекту.

Проблема оптимального управління декількома проектами одночасно в системі регіонів є однією з фундаментальних питань економіки. На жаль, неефективне прийняття рішень при здійсненні координації декількома проектами збільшується в бізнесі. Глобалізація впливає на життєвий цикл продукції, який скорочується, тим самим зменшується час для підбору правильного управлінського підходу. Дана ситуація призводить до необхідності знайти подальше місце для вкладення грошових коштів. Малий бізнес розвивається швидко і необхідно шукати рішення для утримання підприємства на плаву. Дане завдання ускладнюється тим, що його бажано вирішувати в системі з іншими проблемами, такий підхід почався з появою теорії систем і системного аналізу.

Складність прийняття управлінського рішення супроводжується контролем над кількома проектами одночасно. Даний фактор призводить до відтоку потенційних інвесторів і скорочення інноваційно-інвестиційного

ресурсу. У наших дослідженнях під інноваційно-інвестиційним ресурсом розуміються не тільки інвестиції, а також патенти і інтелектуальна власність, які необхідно вкласти для впровадження діяльності.

Не всі інвестори в реальному секторі економіки розуміють необхідність розвитку інтелектуальних ресурсів, пов'язаних з теорією прийняття рішення по галузям. Інноваційний розвиток економічного ринку є базою для знаходження оптимального шляху зростання. Фінансова діяльність на початку і середині 20-го століття грала основну роль у розвитку індустріальної економіки. Ускладнення менеджменту проектів призводить до виникнення проблем в технології продажів товару. Даний фактор збільшує час для налагодження випуску продукції для ринку.

Сучасна технологія здійснює більш складний вплив на матеріал. В результаті цього з'являється можливість випуску інноваційного товару, що призводить до зміни ринку. З одних і тих же природних ресурсів можна отримати різну продукцію, використовуючи технологічні можливості. Стратегія прийняття управлінського рішення завжди є складним моментом, так як присутня нестача інформації. При управлінні декількома проектами виникає ситуація, в якій зникає можливість вплинути на проблему. В подальшому фірма втрачає важелі впливу на ситуацію, посилюючи і приводячи до наростання невирішених завдань.

Тактика, орієнтована на один проект не завжди спрацьовує для реалізації декількох бізнес ідей при зміні ситуації на ринку. Це призводить до неможливості перебудови на новий товар, знижуючи конкурентоспроможність у порівнянні з іншими суб'єктами ринку. На вторинні проекти приділяється менше уваги. Управління одне з найскладніших завдань, де необхідно приділити увагу деталям, які вислизують при прогнозуванні виробничої системи. Ринок динамічно змінюється, впровадження доповнень до першого проекту завжди вдається успішніше. Велика кількість проектів (два і більше) в залежності від

напрямку зазнають труднощів, які пов'язані з нестачею ресурсів для прийняття рішення по впровадженню продукції на ринок.

Управлінське рішення відноситься до категорії, яка схильна до людського фактору. Персонал фірм не завжди приділяє достатньо часу на аналіз декількох проектів одночасно, тим самим порушується послідовність управлінських дій з розвитку продукцій. Конкурентоспроможність економічної системи залежить від кваліфікації і кількості персоналу. В останні роки скорочення персоналу на підприємствах призводить до труднощів огляду ринку, тим самим впливає на зниження ефективного управління декількома проектами одночасно [7].

Теорія управління в більшій частині ґрунтується на теорії організації, нехтуючи оптимізаційні методи, які повинні бути підтверджені практично для кожної галузі. При оптимальному управлінні необхідно концентрувати свій вплив на одному проекті і вчасно переключити на інший проект, що є актуальним завданням сучасного менеджменту. Певна методична база повинна забезпечити плавність процесу. Час як одна з категорій, яка породжує дію і призводить до певного результату, якщо процес протікає за певним сценарієм. На жаль, неможливо в один час виконати кілька завдань. Це призводить до пріоритету дій, які необхідно впровадити на практиці до виконання своєї справи.

Багатозадачність в соціально-економічних системах вивчена досить погано. Найчастіше йдеться про виконання і визначення граничних значень і кількості керованих процесів. Але управління більш складне завдання, в якій визначаються дії для організації. Неправильні рішення можуть призвести до негативного наслідку через прийняття великої кількості завдань. У свою чергу дана тактика впливає на випуск товару або входження на ринок.

Вхід на ринок не завжди процес передбачуваний і досить правильно визначається, так як підприємства знаходяться на ринку, а інноваційний товар може бути ще не зовсім перспективним і не мають певну частку на ринку. Стратегія впровадження інновацій супроводжена великими

труднощами. Що стосується управління проектами то, вчасно не застосовані заходи для збалансування зростання продажів, а також підвищення попиту і супровідні компанії в сучасному інформаційному світі призводять до зниження ефективності від прийнятих рішень.

Супровідні послуги впливають на частку ринку. Коли товар починає своє зростання, то розвиваються дилерські мережі логістики і просування товару, що призводить до підвищення продажів. Прямі продажі через інтернет-технології не завжди сприймаються ефективно по всіх групах товарів. Дослідження, а також подальше узагальнення особливості галузевих ринків місцевих та інших механізмів продажу здійснюється безперервно для успішного ведення бізнесу. Менеджмент організації найчастіше зустрічається зі зміною оптимальної стратегії управління, тобто шаблон можливий, тільки якщо всі процеси протікають постійно, не порушуючи терміни виконання операцій (рис. 3.2).

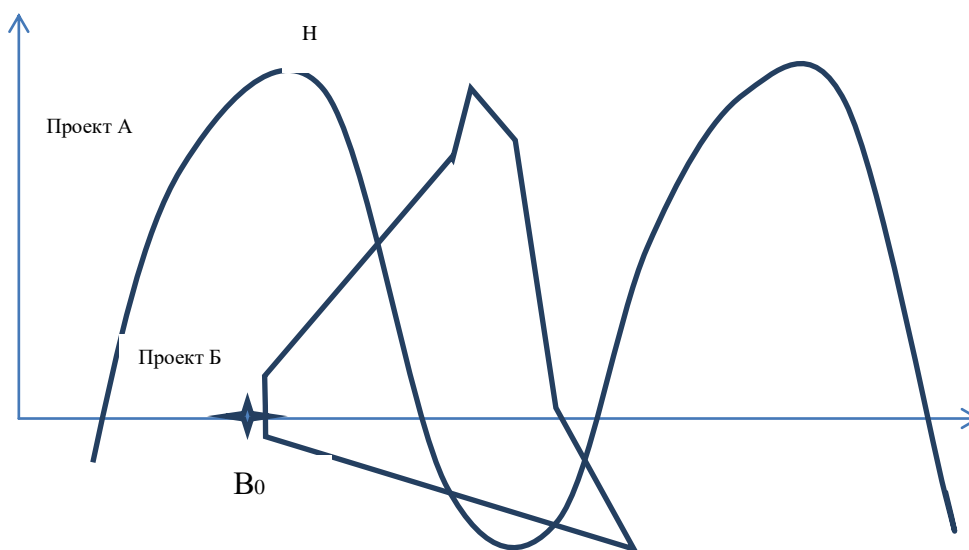

Рис. 3.2 Стратегії з двома проектами (оптимальний варіант)

Джерело: розроблено автором

Управління проектом А плавно перетікає в управління проектом Б в точці B_0 , в результаті цього забезпечується збалансованість управлінського рішення. Досягається можливість, при якій обидва проекти вдається вивести на максимальний рівень прибутку на ринку. Актуальність термінів виходу на

максимальний рівень доходів дозволяє ефективно отримати віддачу від проекту. Максимальний прибуток від проекту А в точці Н дозволяє робити капіталовкладення в інші проекти без втрати управлінського рішення на ринку. Оптимальність перерозподілу прийнятих рішень на інший проект протікає плавно.

Досягнення стабільного розвитку дозволяє трансформувати прибуток одного проекту в інвестиції для іншого, тим самим досягається інвестиційна незалежність проекту від фінансового ринку. Зміна кон'юнктури ринку в даному випадку не впливає на наступні напрямки виробництва, так як максимальний прибуток від проекту першого вже отримано, а проекту В можна приділяти більше часу. Точка V_0 є оптимальною щодо часу виходу на ринок другого продукту, так як основне рішення прийнято за першим проектом і доведено до кінця, дозволивши досягти максимального отримання прибутку. В даному випадку дається можливість вкладати сили з розвитку проекту В. Основний тягар лежить на самофінансуванні, тобто наявний прибуток направити для формування кон'єктури на ринку, тим самим досягається максимальний прибуток від проекту В на ринку (рис. 3.3).

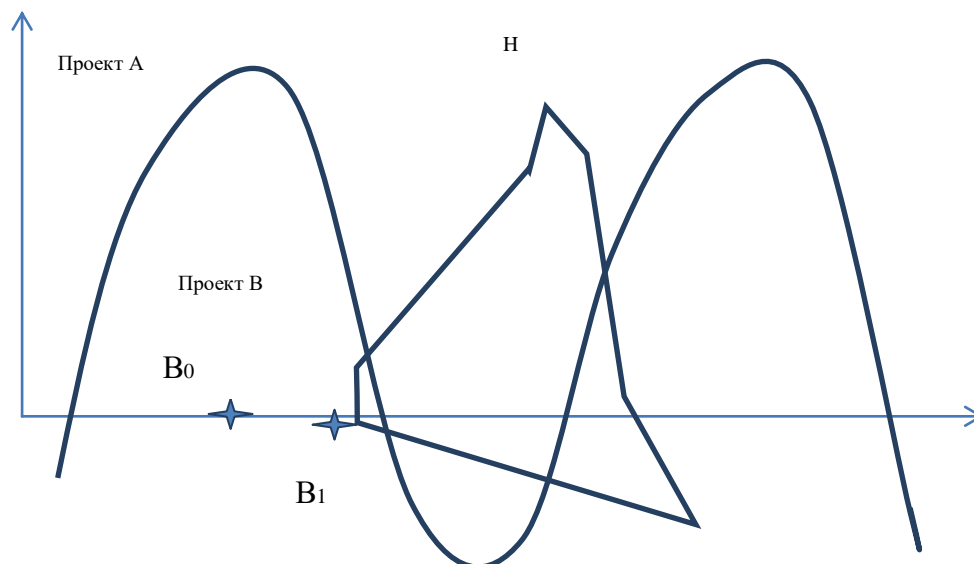

Рис. 3.3 Стратегії з двома проектами запізнювання управлінського рішення

Джерело: розроблено автором

На рис. 3.3 спостерігається зміщення другого проекту від оптимального вправо. Отримання прибутку від проекту А не встигає інвестувати в інший напрямок вчасно. В даному випадку спостерігається надлишок коштів, отриманих від першого проекту, які акумулюються і перерозподіляються на другорядні потреби. У майбутньому проект А приносить дуже мало доходу. Недостатнє фінансування проекту призводить до збільшення часу, за який проект виводиться на ринок.

Кон'єктура ринку змінюється досить швидко, передові товари, які запізнилися зі своїм виходом втрачають покупця на ринку. Прибутковість товару, який спізнюється на ринок схильний до падіння рівня прибутку в точці Н. Оптимальність стратегічного управління в точці В1 базується на подоланні дефіциту часу, який виник в результаті непередуманості прийняття рішення проекту, тим самим порушується спадкоємність управлінського підходу.

Новоутворена ніша на ринку призводить до заповнення її конкурентами. Втрачається конкурентоспроможність проекту. Якщо підприємство не зможе вчасно відреагувати на зміни кон'юнктури ринку, то втрати будуть більш катастрофічні, аж до не затребуваності проекту на ринку. Глобалізаційні інноваційні процеси призводять до посилення конкуренції на ринку, тим самим неконкурентоспроможність призводить до зміни економічної карти світу. Успішні підприємства вторгаються в систему національного господарства інших країн. Однією з основних особливостей є скорочення підприємств на світовому рівні за рахунок об'єднань, тим самим виникає ситуація, при якій нове підприємство має кращі управлінські кадри.

На рис. 3.4 показана ситуація, при якій другий проект впроваджується пізніше. Дана обставина призводить до порушення наступності розвитку, в результаті несприятливих змін спостерігається різка нестача коштів. Управлінське рішення в даному випадку має базуватися на основі залучення додаткових інвестицій. В іншому випадку може виникнути нестача коштів.

Надалі слід не допускати випадки, при якому буде повторюватися критична ситуація.

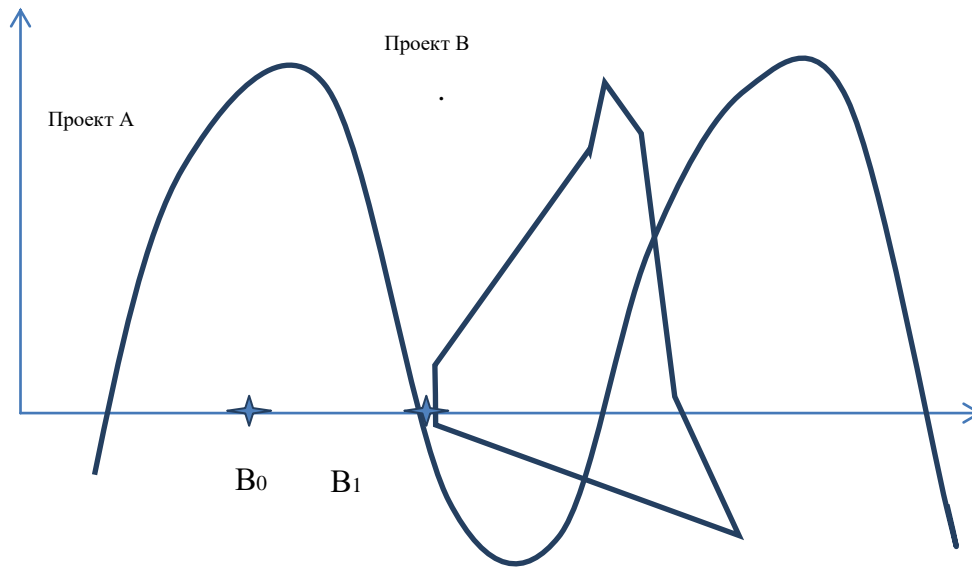

Рис. 3.4 Стратегія з двома проектами зі зміщенням вправо

Джерело: розроблено автором

Якщо фінансовий стан є хитким, забезпечення інвестиції не можливо, необхідно шукати покупця на проект для компенсації вкладених коштів. Критична ситуація може виникнути, тоді проект виявляється вже не потрібним на ринку або необхідні досить великі капіталовкладення. Надалі товар не виправдовує вихід на ринок. Кон'єктура ринку швидко змінюється, приносить нові вимоги, які складно виконувати і падіння попиту негативно позначається на продукті.

Прибутковість або дохідна частина може істотно впасти, чи не покриваючи вкладених коштів в початковій стадії. Порушення управлінського рішення, при якому проект реалізується пізно зустрічається досить часто. На жаль, уникнути даної ситуації не просто. Приділення уваги з першим проектом більше, ніж іншим призводить до виникнення проблеми прийняття рішення по інших напрямках.

Зміна управлінського підходу в даній задачі практично неможлива. Динаміка мінливого середовища впливає на сприйняття проекту на ринку,

тобто антикризове управління не може привести до вирівнювання продажу на ринку. Складність управління декількома проектами при падінні попиту на першому напрямі призводить до виникнення системної управлінської кризи. Сама по собі ситуація зміни схильна дуже слабо.

Сучасна економічна система вимагає щоб розвиток проектів не зупинився, а трансформувався в розширення виробництва потужностей. На рис 3.5 показаний момент, коли точка B_1 знаходиться лівіше точки B_0 , в такій точці можливо ще фінансування проекту. Але максимальність першого напрямку не дозволяє вкладати грошові потоки в другий проект.

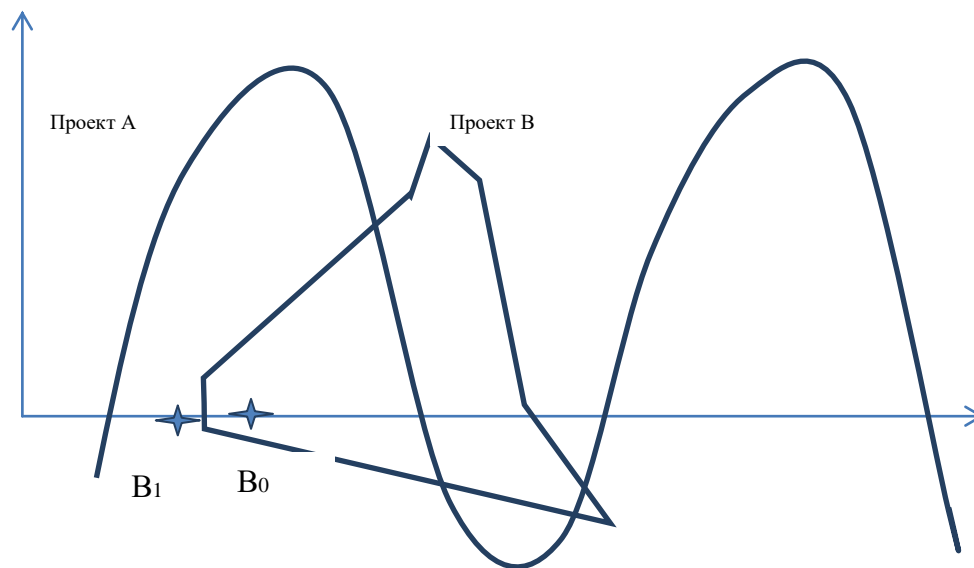

Рис. 3.5 Стратегія з двома проектами зі зміщенням вліво

Джерело: розроблено автором

Управлінське рішення має бути направлене на стабілізацію зростання бізнес ідеї. В даному випадку важливо акцентувати увагу на першому проекті, так як його необхідно вивести на максимальний рівень прибутку. Зниження продажів за першим проектом не дасть можливості впроваджувати нові напрямки дослідження в подальших проектах. Другий проект може втратити актуальність, а також розтягнутися в часі. Кон'єктура ринку досить динамічно змінюється, якщо проект втрачає управлінську ініціативу, то відбувається втрата конкурентоспроможності на ринку.

Складність управлінського рішення полягає в формуванні команди, яка здатна розвивати проект одночасно. Особливістю двох зростаючих проектів є можливість втрати контролю. При недотриманні часу впровадження управлінського рішення порушується стратегія розвитку ідеї. Ефективність системи рішення, яка забезпечувала б підвищення прибутковості стає практично не досяжним через обмеження часу, при якому необхідно прийняти стратегію впровадження та розвитку на ринку. Виділення фінансування на другий проект стикається з проблемою, при якій практично виникає ризик не вкласти фінанси в першому проекті [83].

У самому переході від одного проекту до іншого спостерігається обмеження щодо розвитку управлінської стратегії економічного агента. Наступні проекти не завжди можуть застосовувати досвід від попередніх проектів для виходу на ринок. Завдання, яке ставиться в різних ситуаціях має різні рішення через велику кількість факторів на ринкову ситуацію. Як показано на рис 3.6 при одночасному управлінні декількома проектами підвищується можливість втрати контролю, спостерігається ефект зміщення управлінських рішень.

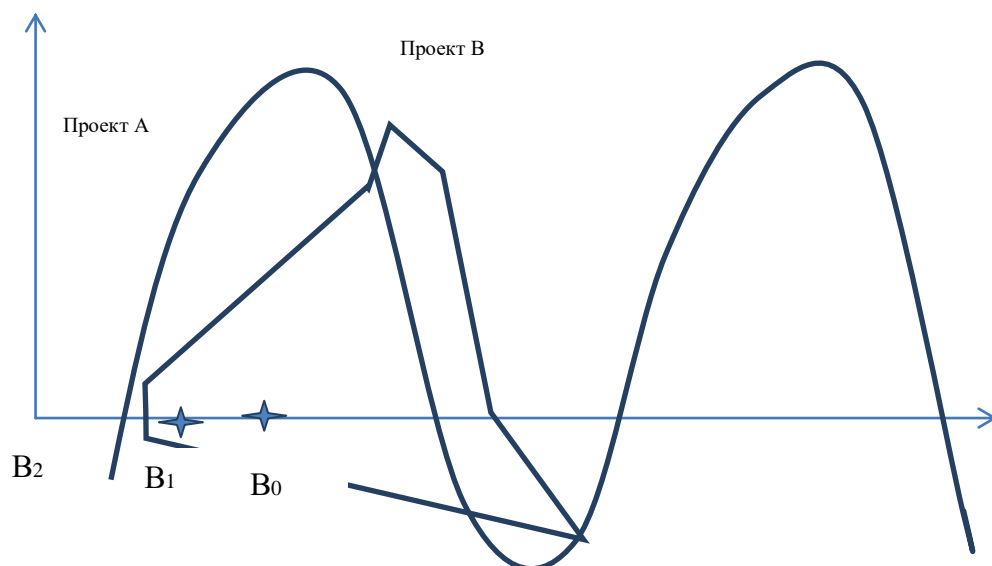

Рис. 3.6 Стратегії з двома проектами

Джерело: розроблено автором

В даному випадку пріоритети першої продукції витісняють другу. Підставою є складність зміни в галузевих ринках продукції. Проблеми управлінського рішення призводять до зниження отриманого прибутку від другої продукції. Час запуску продукції відкладається через невирішені питання, пов'язані з ринком. Витрати на виробництві продукції не завжди вдається повернути через проблеми управлінської ланки, таким чином, порушується фінансовий стан організації.

Обмежений колектив підприємств не справляється з декількома проектами одночасно, необхідна підтримка і просування на ринку. Оскільки негативний вплив прийнятих рішень чинить негативний вплив на формування стратегії розвитку на підприємстві. Час виходу проекту на максимальний прибуток неможливий. Спостерігається зниження піку споживання, пізніше зменшується актуальність впровадження. Результати прибутковості падають, тим самим приводячи наступні проекти до кризи.

Керування кількома проектами одночасно супроводжується з труднощами організації розподілу часу між ними. Виникає ситуація, в якій більше часу приділяється проекту А, приводячи до зменшення прибутковості проекту В. Ситуація змінюється, проект А стає наче не передбачуваним. Довше виходячи на ринок не береться час, що призводить до зміни структури бізнесу. Замість другого проекту залишається один, тим самим порушується ідея одночасного управління декількома бізнес ідеями, порушуючи спадкоємність виходу.

Загальна картина на ринку досить однакова для всіх проектів, але зустрічаються особливості в галузевих сегментах через специфічну діяльність. У кожній галузі національної економіки необхідно проводити практичні дослідження, пов'язані з часом впровадження проекту. Персонал завжди є наріжним каменем в прибутку підприємства. Кожен керуючий персонал повинен бути достатньо компетентний в управлінні декількома проектами одночасно.

На жаль, за останні десятиліття не завжди вдається оптимізувати прийняття рішень, що призводять до неефективних результатів, так як ринок динамічно розвивається та вимагає великого досвіду персоналу, який відповідає за управлінські рішення в національній економіці. В роботі розглянуті основні моменти, пов'язані з управлінням декількома проектами одночасно. Проблемою управління складних систем зі зростанням кількості процесів є збільшення обсягу інформації в системі управління проектами. Питання про кількість процесів одночасного управління підрозділом або організацією досить неоднозначний через різномірних об'єктів. Кожен галузевий ринок висуває свої вимоги і критерії, які необхідно враховувати при впровадженні проекту на ринку. Якщо проекти виробництва та виходу продукції не однотипні, то динамічно мінливий ринок призводить до втрати управлінських рішень в другому і наступних проектах. Введення продукції на ринок і отримання максимального прибутку можливе лише в першому проекті. Основні напрямки методології управління в складній системі, багатопроєктного підходу повинні базуватися на оптимальній кількості кадрів, задіяних у напрямку з урахуванням особливості ринку.

Таким чином, методологія розвитку і особливостей в системі декількома проектами вивчені досить мало. Необхідне подальше вдосконалення ринкових механізмів, а також вивчення нових можливостей майбутніх перспектив управління і розвитку ринку в національному господарстві. З огляду на особливості впливу на проекти з боку галузевих ринків, слід детально розробити державну програму для перспективних напрямків розвитку економічної системи.

Наші дослідження спрямовані на створення рішень, отже ми будемо розглядати тільки об'єднану частину даного процесу. Сучасні дослідження в цьому напрямку більше орієнтовані на мікрорівень, тому держава завжди розглядає розподільчу функцію. Можливо в рамках теорії прийняття рішень виділити проблему технічних і економічних систем розподілу.

Теорія з управління розвивається стрімко, часто виділяють технічні та економічні системи. Перший напрямок досить швидко розвивається і набув певного методологічного апарату для дослідження технічного напрямку. Економічні системи як єдине ціле вивчалися менш активно, так як основний внесок в даному дослідженні зустрічався з труднощами, пов'язаними з проблемою опису, а також різноманіття даних елементів.

Складнощі в технічних і економічних системах неоднозначні, так як процес впливу людини різний по відношенню до досліджуваних об'єктів. Керуючі можливості не завжди можна порівняти, то є певний апарат в технічній системі не завжди можна застосувати в економічному просторі. Проблеми полягають у вивченні структурних зв'язків, які дозволяють будувати певний комутаційний менеджмент. Тіснота взаємодії елементів економіки його агентів, впливає на побудову стабільної стратегії розвитку.

Гіпертрофованість структур транзитивної розподільчої системи є зміщенням структурних елементів від стану стабільного прийняття рішень (оптимального, максимального, мінімального), тим самим порушує типологію регіонів, приводячи до змін параметрів економічних систем. Змінюються не тільки внутрішні, а також зовнішні топологічні зв'язки, тобто трансформується зв'язок між економічними агентами.

У типології регіонів зміни, які проявляються між дефініціями утворюються в результаті виробництва, розподілу, обміну споживання в економіці країни. Топологія елементів економічної системи являє собою зв'язок між економічними дефініціями, які змінюються, не пориваючи функціональні зв'язки між агентами в просторі. Економічна система є унікальним утворенням зв'язків між елементами національного господарства економіки країни (дефініції), яке формує певні структури регіонів держави.

Оптимальний стан структурних елементів, в яких знаходяться інститути (дефініції) функціонування здійснюються в законодавчому полі. Розвиток економічної системи завжди схильний до змін структурних зв'язків між цими елементами, які призводять до утворення нових ланок в ланцюжку.

Нові освіти в економічних системах не завжди є позитивними. Дефініції економічної системи є терміном, пов'язаним зі структурою регіонів національного господарства, на якому будується цілісність економічних процесів від початку до кінця. Концепція управління гіпертрофованою структурою транзитивної економічної системи являє собою положення, при якому зміни елемента економіки призводять до перетину з певною лінією прийняття рішення. Зміни спрямовані на виживання елемента, результатом цього призводить до деградації правового характеру, виражаються прагненням уникнути оподаткування для збільшення прибутку організації. Максимальні і мінімальні управлінські рішення дозволяють систематизувати інформації про можливості впливу на елемент. Надалі підвищується можливість регулювання процесами, а також стабілізувати діяльність економічних агентів.

При гіпертрофованості спостерігається:

- Зміщення структур в економічних системах.
- Зміна прийняття рішень, які прагнуть до екстремального підходу.
- Поява індивідуального підходу, ґрунтуючись на можливих рішеннях, нехтуючи правильністю (раціональністю) в діях економічних агентів.

Схематично гіпертрофована економічна система представлена на рис. 3.7.

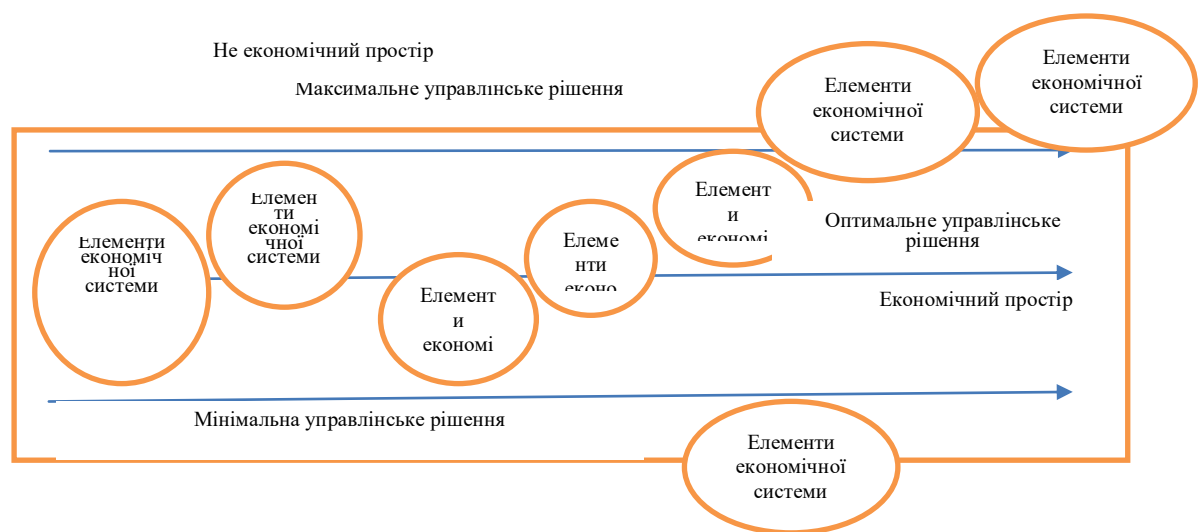

Рис. 3.7 Гіпертрофованість елементів економічної системи

Джерело: розроблено автором

На рис. 3.7. показані елементи економічної системи під впливом гіпертрофованості змішання від оптимального рішення. Відхилення (змішання) від оптимального управлінського рішення призводить до виникнення труднощів, пов'язаних з отриманням додаткової інформації для прийняття стратегії управління, а також підвищується ступінь виникнення випадкових процесів, які не можуть контролюватися державою.

Макромодель показує вплив групи випадкових процесів, які об'єднуючись призводять до відтоку інвестиції, а також підвищує дестабілізацію соціально-економічного простору. Варто відзначити, що максимальні і мінімальні управлінські рішення є відхиленням від оптимального, тобто виникають ситуації, при яких спостерігається розрив управлінського рішення. На даному проміжку часу економічні агенти знаходяться під впливом тільки економічного простору, тобто на них впливає середовище.

Наступним чином можна описати зміни оптимального управління на елементи економічної системи:

- Фаза 1. Оптимальне управлінське рішення впливає сильно на економічний елемент. Процеси протікають рівномірно, відхилення плану від фактичного результату мінімальні. Стабільність розвитку організації, а також його довгострокова стратегія дозволяють досить м'яко приймати управлінські рішення.

- Фаза 2. Оптимальність управлінського рішення не завжди адекватна до подій, так як ситуація змінюється, тим самим відбуваються зміни навколишнього середовища. З'являється певний рівень браку інформації, що приводить до появи невизначеності.

- Фаза 3. Оптимальність управлінського рішення починає втрачати контроль, так як елемент (економічний агент) знаходиться в швидко змінюваному середовищі. Не завжди позитивні зміни призводять до кращого. Економічний агент не встигає збудувати свою стратегію розвитку. Брак інформації про стан ринку, а також спотворення призводять до погіршення

прийняття рішення. Стабільність порушує налагоджені процеси, приводячи до збою. Комунікації між елементами порушені.

- Фаза 4. Економічний простір впливає на елементи національного господарства. Процеси протікають по можливості, не беручи до уваги правильність управлінських рішень. Планування і зміни протікають бурхливо, так як ситуація нестабільна. Довгострокове планування практично не можливо, так як ризики максимальні. Швидко мінливі події не дозволяють прогнозувати наслідки від можливого ухвалення рішення економічних агентів.

- Фаза 5. Економічний простір починає втрачати контроль над елементом, з'являються максимальні і мінімальні рішення. Формується новий вплив, на основі цього можна припустити про появу екстремальних областей управління. У цій частині економічний агент здійснює дії, виходячи з крайніх стратегій, які необхідно застосувати.

- Фаза 6. Систематизація проблеми, а також поява потрібної інформації дозволяє використовувати (максимальний і мінімальний) комплекс управлінських рішень для впливу на елементи економічної системи. Економічні агенти не завжди здатні до правильного використання апарату управління.

- Фаза 7. Елемент економіки починає відштовхувати (максимальні і мінімальні) принципи прийняття рішень, тим самим система будується на взаємодії за принципом можливості. Чи не нехтують використання різних механізмів, які дозволяють економічним агентам здійснювати свою операції за залишковим принципом.

- Фаза 8. Складність управлінського рішення (максимальні і мінімальні) не завжди дозволяють застосовувати підхід для утримання елемента в економічній системі. Якщо умови починають руйнуватися, економічні агенти не пристосовуються до системи управління, елемент економіки починає виходити за межі. Процеси в елементах протікають не потрапляючи під норми права національного господарства.

- Фаза 9. Економічні елементи знаходяться над простором, тобто не одне управлінське рішення не впливає на систему прийняття рішень, чим більше елементів виявиться в даній ситуації, тим більше держава втрачає свої функції. Найбільша проблема виникає, коли управлінські рішення застосовуються без участі економічної системи. Можливості дій економічних агентів носять катастрофічний характер.

Фазові зміни управлінського рішення здійснюються поетапно. Можна сказати, що дев'ята і четверта фази стоять досить близько, але є суттєва відмінність, яка полягає в тому, що в дев'ятій фазі спостерігається втрата цінності управлінського рішення. Держава не може контролювати елемент, так як втратила свої функціональні можливості [47].

Максимальне управлінське рішення економічної системи завжди стоїть перед завданнями прийняття таких рішень:

1. Побудова рішення на розширення системи. Вжиття заходів які дозволяють більш ефективно вести розвиток. Кожен крок спрямований на стратегію захоплення ринку або збільшення частки своєї присутності на ринку.

2. Розширюється система, тобто кожен економічний агент прагне підвищити свою присутність в тих областях де знаходиться найбільша вигода для його інтересів.

Під максимальними економічними рішеннями називаються рішення прийняті під впливом необхідності зростання, розвитку і збільшення своєї присутності на ринку. Оптимальне управлінське рішення економічної системи є раціональним, що базується на стабільній інформації, яка тривалий час не може вплинути на зміни ситуації на ринку. Чи не достаток не призводить до спотворення прийняття рішення. Мінімальне управлінське рішення економічної системи є найскладнішим, так як система починає деградувати, тобто вона спрямована на зниження випуску продукції. Зменшується частка на ринку. Підвищення актуальності завдання виживання направлено на скорочення і ліквідацію тих ланок, які не приносять доходу.

Основними завданнями є:

1. Скорочення витрат, пов'язаних зі споживанням власної системи. Економічні агенти прагнуть зменшити витрати на неосновну діяльність організації.

2. Система деградації. Зростає пасивність в економічній діяльності. Зниження темпів виробництва і обороту товарів на ринку національного господарства. Ліквідуються з'єднання, які є побічними. До таких відносяться зв'язки з громадськістю, а також соціальні проекти.

Таким чином, поставлена задача веде до зниження витрат на елементи економічної системи для збереження фінансових ресурсів. Дана ситуація характеризується стагнацією економічної системи. Спірне питання полягає в тому, що в позаекономічній системі елемент може існувати. Розглянуто елементи в економічній системі з використанням теорії прийняття рішень. Уявімо економічний зв'язок між економічними агентами рис. 3.8.

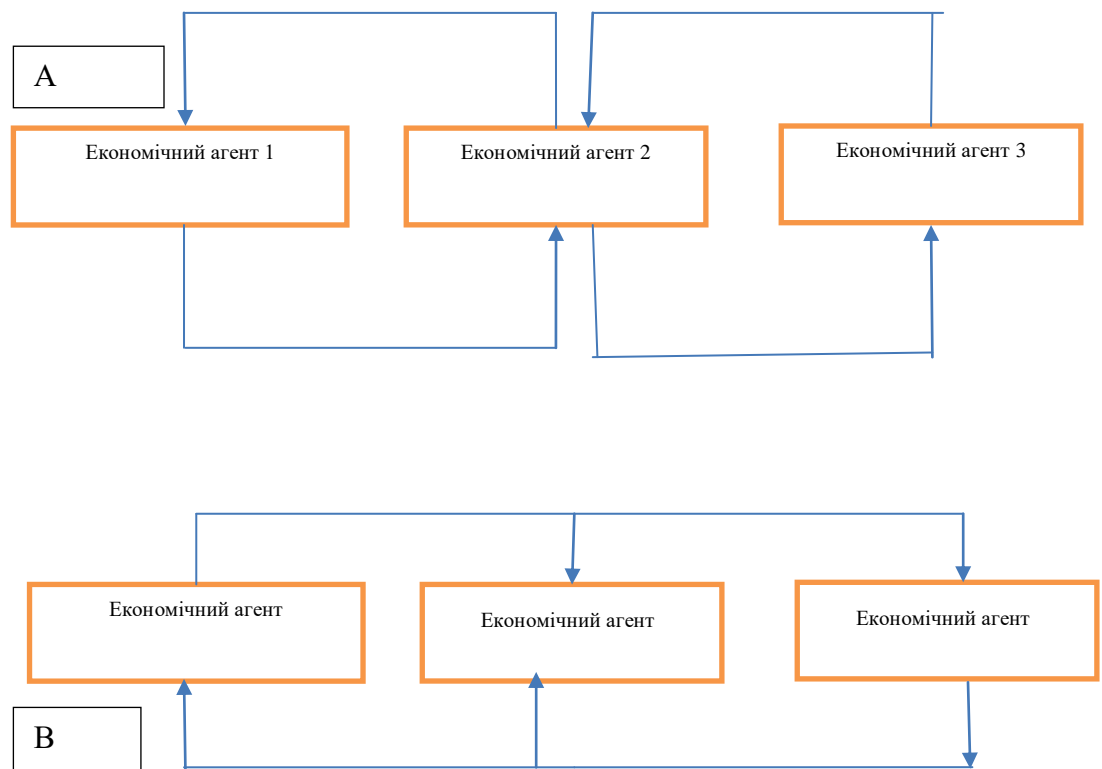

Рис. 3.8 Топологія економічного зв'язку між економічними агентами

Джерело: розроблено автором

Зв'язок за принципом А досить розвинений, так як він являє собою посередника на ринку, який користується взаємодією з економічним агентом №3. Успішність взаємодії знаходиться на високому рівні через те, що координацією займається посередник, який має певну фінансову зацікавленість. У зв'язку з принципом В взаємодія здійснюється безпосередньо, тобто кожен економічний агент, минаючи посередників звертається до третього для отримання товарів і послуг. У формуванні нового підходу зіграло поява інформаційних систем, які збільшують комунікативні зв'язки. Покупець може безпосередньо звернутися до покупця, тим самим скорочується система посередників на ринку. Роль посередників залишається в коригуванні попиту і пропозицій. Інформаційний вплив може здійснюватися на покупця через посередника. Більша частина даних витягується з аналізу ринкового сегмента і проведення глибокого дослідження продажів товарів на ринку.

У сучасній економіці дані трансформації призводять до зміни ситуації на ринку. Це тягне до змін умов, що надаються, а саме точковий вплив посередника, завдяки інформації і глибокого аналізу ринку. Особливо простежується інтернет продажі, в яких переважає прямий контакт з продавцем і мінімальна кількість учасників.

Класичне взаємодія за принципом А: стандартній зв'язок між економічними агентами в результаті зсуву (гіпертрофованості структур взаємодії елементів) призводить до змін зв'язку, перетікаючи в вид В. Основа управління орієнтована на оптимальності і зручності кінцевого споживача на ринку. Конкуренція призводить до зниження собівартості логістики, тим самим знижується вартість кінцевого товару для споживача.

На жаль, зі збільшенням елементів економіки зі зростанням динамічних процесів ускладнюється розуміння процесів. Зміна зв'язків відбуваються на різних рівнях, змінюючи структури і зачіпаючи великий пласт економічних агентів, приводячи до зміни типу економічних систем. Трансформація

структури зв'язку призводить до зміни самих економічних агентів. Агенти в свою чергу змінюють елементи економічної системи (рис. 3.9).

Рис. 3.9 Елементи економічної системи

Джерело: розроблено автором

Виробництво в системі регіонів складається з економічних елементів, які приймають рішення. Економічні агенти керуються тими ж правилами. Взаємозв'язок даних елементів є складною системою, так при не збігу класів прийняття рішення порушується ланцюжок стратегічного розвитку. У одного економічного елемента на виході може бути оптимальне прийняття рішення, в іншого на вході - мінімальне, тим самим з'являється розмежування між елементами. Посилення негативного фактора призводить до виникнення спонтанних кризових ситуацій на ринку. Максимальні рішення забезпечують викид великої кількості продукції та інформації на ринок, але інший економічний агент спрямований на виживання, тобто він не може спожити всю продукцію.

Таким чином, основні поняття гіпертрофованості дають можливість окреслити кризові моменти і відповісти на питання, пов'язані з тим, чому економіка не може впоратися з різкими фінансовими проблемами в країні. Ухвалення рішення показує на різних рівнях як йдуть справи з стратегією розвитку контрагентів. Змінюється методика всередині фірми, а також впливає на форму управління і вид організаційної діяльності підприємства.

Теорія прийняття рішень в системі обміну полягає в створенні апарату, на основі якого буде протікати процеси, де будуть створюватися певні умови для організації взаємодії виробника зі споживачем. Сучасний економічний агент виробляє складну систему ідей, спрямованих на вирішення завдань з доставкою товару споживачеві. Все більше збільшуються технологічні засоби, на основі яких відбувається процес комунікації між економічними агентами в країні.

Ефективна взаємодія обмінів є не тільки односторонньою дією, а також виходить інформація про продукцію з боку споживача. Підвищується роль маркетингу на сучасних етапах діяльності підприємства. Економічні агенти все більше взаємодіють один з одним, і з цим стають не просто складними, а також мають міжнародний характер. У динамічному світі завжди необхідно утримуватися на високих конкурентних позиціях, а дана задача є складною не тільки для економічного агента, а також для держави. Держава може впливати тільки на ті процеси обміну, які протікають на даній території. При міжнародних операціях такої можливості немає. Вся увага має бути направлена на вдосконалення власної обмінної системи всередині країни. Система обміну в країні є не просто взаємодією економічних агентів, а також формуванням певних дій на основі прийнятих рішень (рис. 3.10.).

Інфраструктура ринку є сукупністю інститутів, на основі яких функціонує ринок. Розвиток даного напрямку є прерогативою держави, тобто в більшій частині фінансування повинно брати участь держави у вигляді інвестицій із залученням приватного капіталу. Логістика, особлива сучасна, дозволяє переміщення товарів з різних точок світу, тобто покупець і продавець знаходяться в різних країнах. Дана тенденція посилюється в результаті глобалізаційних процесів, що протікають на ринку. Інформація впливає не тільки на прийняття рішення в системі обміну, а також надає допоміжні функції всім економічним агентам. Без даного ресурсу неможливо координувати, також будувати плани розвитку.

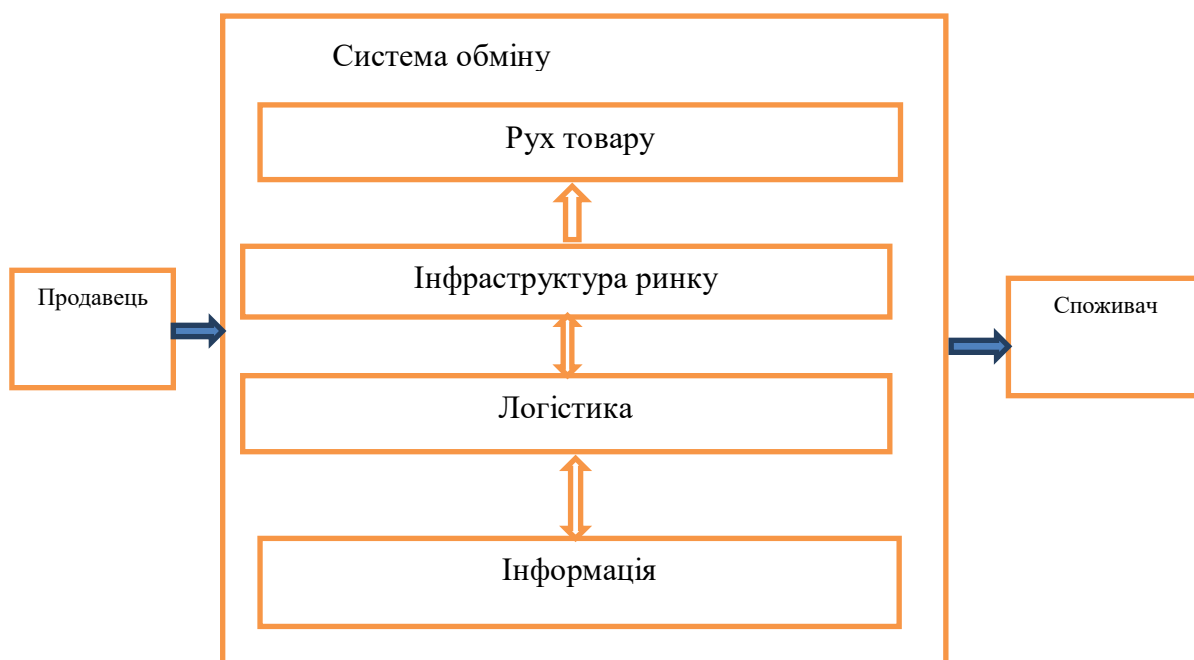

Рис. 3.10. Показана система обміну в регіональному господарстві

Джерело: розроблено автором

Кожному учаснику ринку потрібен великий обсяг інформації не тільки діяльності підприємства, а також розвитку своїх виробничих потужностей. Розглянемо комунікативну діяльність економічного агента (рис. 3.11).

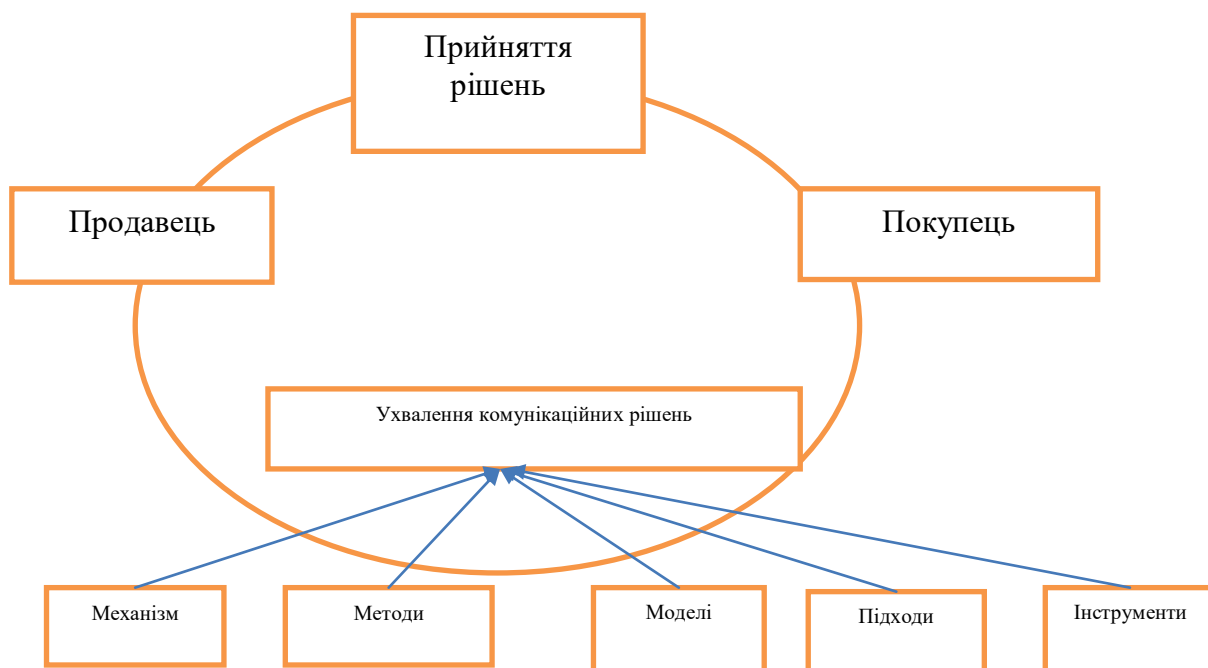

Рис. 3.11. Комунікативне прийняття рішень

Джерело: розроблено автором

На рис. 3.11. показано комунікативне прийняття рішень, на основі яких будуються взаємодії економічного агента з покупцем.

Ухвалення комунікативного рішення полягає:

1. Механізми.
2. Методів.
3. Моделей.
4. Підходів.
5. Інструментів.

Розглянемо особливості кожного способу на дію економічного агента з просування товару на ринок.

Механізми. Розробляються всі можливі дії, пов'язані з оптимальною доставкою товару до споживача. Рішення, що приймаються під цим пунктом характеризуються довгостроковими можливостями використання їх. Діяльність господарюючого суб'єкта будується на основі процесів управління об'єктом реалізації.

Методи. Вони дозволяють економічному агенту цілеспрямовано використовувати певні дії для досягнення поставленої мети. Методологія включає в себе напрямок розвитку економічного агента.

Моделі. Кожен економічний агент використовує певні групи моделей, на основі яких йде прийняття рішення. На жаль, моделі не враховують велику кількість факторів, що впливають на комунікативну діяльність підприємства. З кожним роком збільшуються відкриті чинники впливу, а також приховані.

Підходами є комплекс ключових положень на основі яких виділяються фундаментальні принципи, на основі їх буде будуватися подальша дія економічного агента.

Інструментами є всі методи, які використовуються для вирішення поставленої проблеми.

Відкриті фактори моделюються, вони пов'язані з логістикою, а також з економічною діяльністю організації. Піддаються досить швидко

поверхневому аналізу, на основі якого вже можна застосовувати певні рішення. Після завершення створення моделі можна детально обрати та вивчити весь процес і сформулювати дії, спираючись на прийняті результати.

Приховані фактори впливу складно визначити, на кожному галузевому ринку є група, яка може впливати на процеси, тобто це може бути дії економічних агентів. Прикладом тут виступає розрив великих контрактів, тобто подальші відносини з партнерами припиняються. Незатребуваність продукції, яка за прогнозами вже повинна бути продана, вплинула кон'єктура ринку, що призвела до відсутності даного попиту. Велика частина моделей не можуть спрогнозувати фінансовий стан ринку, тобто вплив світового ринку може позначитися і на місцевому рівні. Тобто кризова ситуація спостерігається і на муніципальному ринку, яка перейшла від вищестоящого.

Внаслідок цього прийняття комунікативних рішень для економічного агента є складним процесом. Дані, отримані в результаті діяльності важко піддаються вивченню і будівництві певних моделей поведінки на ринку. Економічні агенти прагнуть певним чином упорядкувати свою діяльність, навіть пов'язану взаємодію з споживачем. Будь-який крок може привести до успішних дії або до негативних наслідків.

Успішна діяльність в комунікації безпосередньо пов'язана з визначенням цілей і постановки завдань. Надалі рішення приводять до позитивного результату. Всі економічні агенти загострюють свою увагу на короткострокових рішеннях. На жаль, в короткострокових рішеннях спостерігаються внутрішні передумови, а також зовнішні, які відштовхують господарюючого суб'єкта до прийняття оптимальних дій і формування певних ідей. Усередині передумови щодо прийняття короткострокового рішення діляться на персонал і технічні фактори.

Персонал здебільшого може не мати потрібних компетенцій по розв'язуванні задачі. В результаті цього спостерігаються обмеження, пов'язані з їх діяльністю, тим самим приводячи до негативних наслідків підприємства.

Технічні передумови залежать від порівнянні фактично прийнятих і реалізованих рішень від планованих. Тобто якщо за фактом дані рішення не виконуються з технічних або інших причин, то спостерігається неможливість перейти на наступну стадію. Якщо всі процеси ефективно виконуються, то прийняття рішення вільно призводить до позитивних результатів економічного агента. Економічний агент в системі обміну теж вчиняє дії, регульовані певним рішенням (рис. 3.12).

Рис. 3.12. Етапи дії при прийнятті рішення в регіонах національного господарства

Джерело: розроблено автором

На рис. 3.12. показані етапи прийняття рішення економічним агентом в регіонах національного господарства.

Дії економічного агента є складним процесом, де застосовуються рішення. Повсякденне прийняття рішення знаходиться на підставі піраміди, тобто на основі великого обсягу матеріалів необхідно зробити висновки. Обсяги інформації призводять до того, що сучасний економічний агент максимально може приділити увагу тільки поточним проблем. Короткострокові плани вдається підготувати у короткі проміжки часу

необхідно не тільки розробити рішення, а також здійснити дії для отримання результату. Дана негативна тенденція частіше спостерігається на діяльності дрібних підприємств, де є обмеження ресурсу, а також персоналу.

Великий обсяг повсякденних завдань є феноменом 21-го століття, так як конкуренція завжди знаходиться на високому рівні, необхідно приділяти увагу методам взаємодії покупця і продавця постійно. Взаємодія зі споживачем найбільше забирає ресурси організації, які можна було витратити на вдосконалення або прийняття стратегічного рішення. У стратегічному рішенні необхідна велика кількість ресурсів організації, особливо для прийняття важливих висновків. Все більше економічні агенти намагаються краще проаналізувати дану економічну ситуацію, а проблеми, що залишилися перенести на завтра [31].

На жаль, малі підприємства практично не здійснюють стратегічних рішень, так як неможливо виділити ресурси. Само по собі щоденне перебування відповідей є окремим випадком прийняття рішень, так як всі економічні агенти розробляють власні висновки для поточних завдань. Підвищення конкурентоспроможності можливо тільки, якщо всі рівні рішення господарюючим суб'єктом будуть прийняті. Недостатнє приділення уваги якомусь напрямку призводить до негативної тенденції. Якщо поточні рішення не приймаються, або деякі завдання даного напрямку пропущені, то організація не зможе вийти на планові показники в короткостроковому періоді.

При порушенні прийняття рішення в короткостроковому періоді спостерігається зниження конкурентоспроможності економічного агента в довгостроковому періоді. Проблема буде полягати в труднощах, пов'язаних з плановими показниками майбутнього. Економічному агенту складно будувати свою діяльність, пов'язану на довгостроковий період, порушуючи короткострокове прийняття рішення, що більше змінює його стратегії розвитку.

В результаті цього спостерігається сильне відхилення від мети підприємства, що призводить до невиконання поставлених завдань. Порушення стратегічних рішень досить серйозно впливає на всі стадії діяльності агента. В результаті утворюється формування нових послуг в даній категорії для задоволення потреби ринку.

Обмін в регіонах національного господарства є більш широкий термін, в якому враховується не тільки процес, а також формування нових пропозицій і нових послуг. В системі обміну більше ролі приділяється саме процесам, які надають рух товару. З кожним кроком досягається ефективне рішення, що базується на діяльності продавця, який готує маркетингові рішення, спрямовані на збільшення продажів.

У всій теорії прийняття рішень є два підходи: один базується від мети, яку необхідно досягти і від неї будується весь ланцюжок рішень і дій економічного агента. Другий підхід базується на щоденній діяльності, щодо цього будуються подальші кроки, на основі яких розробляється план розвитку. На основі таких двох підходів формують свою діяльність більшість економічних агентів на ринку.

Відмінною рисою, при якій прийняття рішення базується від мети до вироблення, як необхідно розробити стратегію розвитку економічного агента першим етапом. Даною дією визначаються всі ключові кроки економічного агента на ринку і що необхідно зробити в подальшому. При розробці тактичного рішення враховуються стратегічні напрямки, на основі яких будується весь апарат пошуку потрібних результатів для економічного агента.

Щоденна діяльність базується на елементах тактичних рішень, на які орієнтується господарюючий суб'єкт при побудові своїх планів. Позитивна сторона прийняття рішення полягає в жорсткоструктурірованності мети, яку потрібно досягти. Складнощі і негативна сторона полягає в швидкоплинному середовищі, яка може істотно вплинути не тільки на тактичну діяльність, а також на повсякденну.

Плинне прийняття рішення дуже сильно залежить від ринкової ситуації, на основі якої ведеться діяльність економічного агента. Зміна повсякденних завдань призводить до порушення всіх рішень вищого рівня, тобто спостерігаються відхилення від поставленої мети. Стратегічні рішення стають практично не досяжні і доводиться витратити більше коштів для виконання поставлених завдань перед організацією. При побудові подальших кроків, виходячи з поточних прийнятих рішень, формуються більш адекватні можливості і дії економічного агента.

Короткостроковий розвиток будується на основі вже прийнятих рішень, тобто відхилення стають мінімальними для планів. Фактичні значення від планових різняться не сильно. Економічний агент плавно переходить на наступну стадію прийняття рішення. Стратегічні рішення є групою вирішених тактичних завдань економічним агентом. Велика кількість прийнятих рішень, які віддалені від планових значень призводить до більш ефективних дій економічних агентів. Позитивна сторона даного способу в ближчому стані прийнятих рішень до ситуації на ринку. Відхилення при цьому спостерігається мінімальне, що дозволяє більш стабільно переходити від одного рішення до іншого. Процес моніторингу проходить легше, ніж від попереднього підходу.

Негативна сторона полягає в необхідності глибокого аналізу поточного ринку, на основі якого будується подальша дія. На жаль, чисте застосування одного з двох способів практично відсутня. Економічний агент використовує, з одного боку, поточну ситуацію на ринку. З іншого боку, орієнтується на ціль. В результаті цього негативні сторони цих підходів акумулюються, спостерігаються негативні тенденції діяльності економічного агента через не вміння знизити цей вплив.

Таким чином, розглянутий процес пересування споживчих ресурсів від одного економічного агента до іншого. Даний процес досить складний, охоплює майже всіх учасників ринку, на основі якого відбувається товарообмін в національному господарстві.

Самостійність економічного агента в ліберальній економіці робить можливим формування нових економічних зв'язків з іншими учасниками ринку. Більші обороти товарів призводить до прийняття складних рішень всіх учасників даного процесу. Формування нових зв'язків, а також розвиток нових комунікацій призводить до зміни всього процесу обміну в країні.

3.2. Сучасний стан регіональної ринкової інфраструктури споживання

Економічні агенти безперервно споживають не тільки продукцію та послуги, а також йде споживання інтелектуального товару як окремого виду. Велика кількість даного виду товарів призводить до формування нових можливостей, які використовують підприємці для розвитку свого бізнесу. Інтелектуальний товар є феноменом кінця 20-го століття, тобто формується потрібна інформація для конкретного економічного агента. На жаль, для підприємця ще виникає питання, пов'язане з появою нового товару, призводить до розвитку великого обсягу не тільки виробництва, а також всієї системи в цілому.

Дана тенденція буде посилюватися, змінюючи все на ринку, тим самим будуть розвиватися нові напрямки на використання великих обсягів інформації, а також продажу адресних інтелектуальних товарів для потреб економічного агента. Формування цієї тенденції призводить до збільшення пропозиції, а також формуванню попиту на даний вид продукції. На жаль, не всі учасники зацікавлені в придбанні даного виду товару. Але сучасна картина швидко змінюється, буде з'являтися значний попит на даний товар.

Епоха простих даних закінчилася і привела до появи потоків інформації, яка поширюється по всьому ринку і не тільки в економічних напрямках, а також соціальних. Сучасний феномен полягає в збільшенні

інноваційної продукції на ринку, тобто розвиваються не тільки технології, а також інновація торкнулася всіх сфер життя.

Інтелектуальне споживання не означає оптимальність у виборі товарів або послуг на ринку, більше впливає на інформацію, що отримується від індивідуума не тільки з товаром, а також окремо від продукту. Інформацію можна виділити соціальну і комерційну.

Соціальна інформація стосується всього навколишнього світу індивідуума. У даній категорії спостерігається велика кількість другорядних даних для економічного агента. Нерівномірність і неможливість більш адресно дати інформацію для суспільства призводить до дуже великого накопичення практично малоцінного інформаційного потоку для господарюючого суб'єкта.

Великі обсяги даних, які накопичуються в інтернеті та інших місцях ринку призводять до необхідності аналізу даного виду інформації. На жаль, даний вид інформації не надається в упорядкованому вигляді. Виникає два питання: упорядкувати вручну або розвинути новий апарат для аналізу. Однак, інформація накопичується швидше, ніж відбувається процес аналізу.

Здебільшого представлені дані є сирими, які неможливо розпізнати або ідентифікувати для економічного агента. Обробка даних вимагає певних умінь і досвіду, на основі яких будується вся діяльність соціально економічного характеру. З глобалізацією індивід отримує інформацію не тільки про стан справ на території, де він проживає, а також по всьому світу. Дана тенденція призводить до незатребуваної інформації та утворення не потрібних даних.

У категорію комерційної інформації входить практично вся навчальна література та інші види корисних даних для діяльності економічного агента. Сучасне суспільство намагається активно заробити на створенні інформаційного товару для споживача. Пошук є однією з фундаментальних категорій прийняття рішення. Дане питання лежить на тому, що цінна інформація збільшує свої продажі. У дослідженні тематики йде підбір

відомостей для потенційного покупця комерційної інформації. Є широкий асортимент товару, який можна підготувати і продати. Інформація є запорукою успішного прийняття рішення покупцем. Тобто вплив виявляється спонуканням до чого-небудь або формування певних думок у покупця на ринку [14].

Очищення інформації. Найістотніша проблема сучасних інтелектуальних систем, на основі яких будуються всі подальше дії. Тут є вибір, з одного боку, можна залишити дані як є в базі. З іншого боку, спробувати очистити від непотрібної частини, яка зустрічається частіше в сирих даних. З цим питанням програмні засоби справляються гірше.

Основними методами, застосовуваними при підготовці очищення даних є наступні:

1) Суперечливість інформації виявлення даних, які є нечіткими для економічного агента. При знаходженні можна їх видалити. Простота полягає в тому, що процес йде швидко але, на жаль, при великому обсязі інформації можна видалити важливі елементи, які в кінцевому підсумку будуть впливати на всі дані. Тут велике завдання полягає у формуванні критеріїв, на основі яких йде цей процес.

В даному випадку необхідне більш детальніше вивчення генеральної сукупності для необхідного проекту.

2) Пропуски даних. Найпоширеніша проблема, якою стикаються всі консалтингові компанії, які розробляють інформаційний товар для ринку. Складність полягає в тому, що є не всі дані, місцями відсутні значення. При побудові прогнозів та інших видів прийняття рішення даний факт є істотним.

Сучасний статистичний апарат вирішує дану проблему двома шляхами.

По-перше, необхідно підібрати даний вид показників, які близькі за своїм значенням до даних, яких бракує.

По-друге, визначити відсутні показники можливо вибрати за навколишніми показниками.

3) Аномальні значення. У цій частині отримані результати можуть відрізнитись дуже сильно від всієї генеральної сукупності. Тобто значення вибиваються від загальної динаміки, яка буває на ринку. Показники розкидані, але тим не менш, деякі з них можуть представляти цінність для економічного агента.

4) Шум. Найпоширеніша категорія, в якій дані неправильно класифікуються або є певні відхилення. Виникає загальна потреба детального вивчення причин, на основі яких спостерігається дане явище.

5) Помилки введення даних. Присутня кількість таких помилок можливо дуже велика, до них відносять помилки, свідоме перекручування даних і інші види, які призводять до формування неточних прогнозних показників для звіту, які будуть реалізовані як інтелектуальний продукт.

На цьому етапі необхідно провести первинне очищення інформації для покупця. Економічні агенти продають інформацію як напівфабрикат, не розбираючи весь цикл даного виду послуг.

Третій етап: систематизація та організація.

Інформацію необхідно якимось чином систематизувати. У цій частині підготовки інформації у вигляді товару необхідно спочатку структурувати і організувати зберігання. Наше дослідження не спрямоване на технічну сторону даного процесу. Інтерес становить весь процес, в якому йде формування інтелектуального товару у вигляді прогнозу або інших послуг, які реалізуються на ринку.

Четвертий етап: глибокий аналіз інформації

У цій частині йде використання комп'ютерної техніки, взаємозв'язку між групами даних, тобто виявлення основних тенденцій, які відбуваються на ринку. У більшості випадків величезна кількість інформації призводить до різних труднощів, так як доводиться використовувати комп'ютерні програми для зручності розрахунків. Тобто наочні приклади практично на даному етапі не працюють, доводиться довіряти певним методам статистики і математики, використаних при аналізі.

Заключний етап: підготовка готових даних для продажів. Тут починається економічна сутність даного питання, яка полягає в тому, що необхідно знайти покупця. Поділ відбувається на дві частини, з одного боку, дана продукція більш спрямована на певну групу покупця високоінтелектуальної продукції. З іншого боку, масовість, тобто, обробка інформації для великої кількості бажаючих. Формуються певні вимоги соціального характеру, які повинні бути задоволені даним товаром.

Після проведення дослідження можна зробити висновок про складність всього ланцюжка підготовки інформаційного товару. З одного боку, це питання технічне. Кожен економічний агент вирішує, як йому вчинити з технічними питаннями. З іншого боку, економічна вигода полягає в тому, що даний вид продукції є ексклюзивним на ринку, якщо виконано з прийняттям всіх вимог економіко-статистичного апарату іноді математичного. На ринку весь процес складно побачити, який здійснює один економічний агент. Кожен етап може бути самостійним, тобто інформація для використання продається е «сирому вигляді».

При готовому вигляді інформації додаткова вартість інтелектуального продукту є високою, але не всі учасники ринку мають компетенції для самостійного аналізу. Здебільшого ринок використовує «сирі дані», тобто тільки ті процеси, які видніються, тобто є наочними. Первинна фінансова звітність та інші фінансові показники підприємства є наочними даними, якими володіє економічний агент. Наочна інформація, на жаль, має єдину позитивну сторону, є простою. Дані можуть бути легко аналізовані і при сприйнятті покупцем даної інформації не викликають складностей. Тобто зрозумілий весь процес і в результаті ніхто не сумнівається.

Високоінтелектуальна інформація є як чорний ящик для покупця, тобто не зрозумілий весь механізм, який застосовує і використовує методи для виявлення даних тенденцій на ринку. Сумніви призводять до того, що велика частина покупців намагається сама отримати цей вид продукції, без посередників на ринку. В інших економічних системах, як Американська або

Європейська, даний вид продукції користується популярністю, тобто економічні агенти готові ризикнути і використовувати даний інформаційний продукт на ринку [3].

У вітчизняному середовищі, на жаль, багато хто не довіряє даним, тим самим даний вид товару залишається на дуже низькому рівні, де продаж і покупка «сирої інформації» зустрічається частіше, ніж готова. Інформаційний товар є найперспективнішим напрямом, так як кожен індивідуум потребує певного вигляду готової інформації, яку необхідно використовувати на ринку. Сучасні технології привели до часткового вирішення даного питання, так як консультацію та інші види питань можна вирішити через інтернет.

Сфера послуг, особливо інтелектуального характеру, завжди привертає молодий персонал, так як швидкоплинні вимоги призводять до складності пристосування людей старшого віку. Таким чином, виникає питання чому розглянутий інформаційний товар розглянуто в розрізі купівельної системи. Здавалося б, це питання більше орієнтоване на виробництво або систему обміну. Надалі споживач є головним, на кого орієнтований інтелектуальний продукт. Так як кожен ринковий сегмент має свої особливості, виникає специфічна інформація для даного клієнта.

Широкий вибір даного виду товару дозволяє вплинути на всі категорії населення. Сучасне суспільство дозволяє продавати товари і послуги адресно. Тобто, велика частина пошукових систем заточена на продаж тієї реклами, яку потребує клієнт.

Інтелектуальний товар є складним, так як у виробництві його бере участь велика кількість людей. З одного боку, він ближче до інновації. З іншого боку, є самостійним продуктом, який розвивається на ринку послуг і надається економічному агенту, який дозволяє якісно зрозуміти тенденції і задовольнити свої інформаційні запити [15].

Сфера послуг в останні десятиліття розвивається бурхливо. Великі фінансові потоки направляються для розвитку даного виду діяльності:

1. Якщо попередня епоха була виробнича, в якій всі основні товари і засоби виробництва випускали машини, то зараз з'явилася нова високотехнологічна, в якій головну роль приділяється інформації.

2. Тим самим, знизився попит на персонал, який був раніше кваліфікований. Зараз вимога базується на вміння претендента обробляти велику кількість інформації для роботи. Зниження ціни високоінтелектуальних напрямків є наслідком масової вищої освіти серед населення країни.

3. Даний факт свідчить, що сталося перевиробництво інтелектуальної людини на ринку, а попит не збільшився за даним напрямком. Така тенденція призводить до відсутності інтересу у потенційного роботодавця.

4. Поточні явища спостерігаються в більшості інтелектуальних товарів, пропозицій стає більше, ніж попиту. Надалі ситуація має ряд плюсів і мінусів.

Позитивною стороною падіння попиту на інтелектуальну продукцію є:

1. Підвищення рівня інтелектуальності більшої частини населення країни, яка може самостійно знайти потрібну інформацію для свого повсякденного життя. Коли настають важливі моменти в житті, можна дане вміння застосувати і по конкретному напрямку.

2. Великий обсяг інформації не тільки для потреб бізнесу, а також продукції, яка поширюється на ринках. Дана тенденція призводить до того, що складно вибрати джерело з якого потрібно отримати відомості для діяльності економічного агента.

3. Відкритість великого обсягу інформації призводить до появи і безкоштовних джерел, які доступні всім учасникам ринку. Також дозволяє швидко придбати потрібний матеріал в просторах інтернету.

4. Поява піратства. З одного боку, тенденція не сприятлива для авторів інтелектуального продукту. Так як знижує заробітки і згодом зменшується мотивація для подальшої роботи за даним напрямком. Позитивна сторона

питання полягає в наданні більш якісного матеріалу для економічного агента, який може використовувати для своєї діяльності. Можливе ознайомлення з джерелом безкоштовне, при корисності матеріалу можна в подальшому придбати товар офіційно.

5. Збільшення інформованості у населення країни, тобто інформаційний потік впливає на всіх. Інформація завжди адресована великій кількості людей.

Негативною стороною падіння попиту на інтелектуальну продукцію є:

1. Великий рівень інформації, доступний покупцеві призводить до проблеми нових даних. Вона полягає в неможливості використання великої кількості матеріалу для кожного економічного агента на ринку. Формування своїх переваг по збору даних, а також отримання інформації призводить до ускладнення поширення.

2. З'являється великий обсяг соціально-орієнтованих знань, спрямованих на використання даного продукту в суспільстві. Тобто, відомості поширюються на всіх тих, кому даний вид продукції потрібен і інших, які не зацікавлені.

3. Відкритість інформації призводить до великих проблем, пов'язаних з вибором на даному ринку потрібного джерела інформації, а також формуванню того, що необхідно для діяльності організації.

4. Великий обсяг інформації, яка є приватною власністю, і та інформація, яку купують буває не потрібною. Складно придбати такий товар, так як виявляється, що задовольняє не всі потреби, які хотілося б.

5. Проблема, пов'язана з тим що складно вести агресивну рекламну діяльність на ринку. Зацікавленість потенційних клієнтів падає, так як велика кількість безкоштовної інформації доступна, а в платній учасникам ринку нецікаво.

Продається під платною інформацією безкоштовна, яку складно відстежити, в результаті цього відбувається недовіра клієнтів до продавців даного виду послуг. Таким чином, розглянута інформація у вигляді товару

для потенційного покупця. Описано нові можливості, що призвели в даний напрямок. Бурхливий розвиток технологій та інтернету сприяло накопиченню великого обсягу даних, які використовуються для просування товарів на ринку. З кожним роком ця тенденція збільшується, приводячи до підвищення інформаційного товару для покупця. Окремі продажі від продукції інформації призводять до виникнення ситуації, в якій спочатку потрібно купити товар, потім заплатити за інформацію. У більшій частині даних товар вже включений у вартість продукції. Тим самим, з'являється нова сфера послуг, пов'язана з інформацією, яка розвивається за останнє десятиліття сильніше.

Управління структурою споживання в національному господарстві, як зазначалося вище, є важливим завданням, яке стоїть перед економічним агентом країни. Загальний ринок залежить від покупця спроможності населення і економічного агента. Сучасний економічний ринок збуту має велику цінність особливо для виробника товарів, тим самим глобалізація призвела до того що усі товари розподіляються по всьому світу.

Відкритість ринку не завжди є прозорою, так як держава встановлює квоти на продаж, обмежуючи участь іноземних економічних агентів у себе на території. Сучасне суспільство прагне споживати більше, формується нове мислення, на основі якого розробляється прийняття рішень.

З одного боку, рішення піддаються раціональному управлінню, внаслідок цього частково можливо підібрати моделі поведінки.

З іншого боку, рішення застосовуються на основі сучасних тенденцій, що посилюються з глобалізаційними процесами в країні.

Таким чином, економічний агент в споживчій системі країни є важливим елементом національного господарства. Тенденція даного напрямку, як споживчий розвиток на ринку, повинен бути детальніше вивчен для формування стратегії розвитку економіки країни.

В даному розділі буде виконано оцінку складності при прийнятті рішень економічним агентом в регіонах України.

Аналіз базувався на статистичних даних і зміні параметрів, які впливають на економічну систему регіонів. Для цього буде використаний метод ретроспективного аналізу діяльності суб'єкта господарювання на ринку. Зміни до десяти відсотків характеризують ринкову структуру і процеси. Ефективне управління діяльності економічного аналізу можливо на основі тактики і стратегії розвитку. Базові параметри застосовуваних методів змінювати не треба для пристосування до мінливого середовища. Управління може бути за принципом максимальним, мінімальним і оптимальним.

Зміни більше десяти відсотків призводить до істотної зміни навколишнього середовища в економічній системі. Для економічного агента в даному випадку необхідні більш надійні методи для прогнозування. Тактику і стратегію доводиться змінювати для адаптації до виконання поставлених завдань. Оптимальні і мінімальні принципи частково виконуються, іноді спостерігаються втрати управління над ситуацією.

Зміни більше двадцяти відсотків призводять до неможливості повного використання старих планів для діяльності економічних агентів в регіонах. Настає час при якому адаптації існуючого плану до ринкових реалій одного часу, при якому можна розробити нову програму розвитку. Основні принципи оптимального, мінімального і максимального управління перестають працювати адекватно з урахуванням ситуації в регіоні.

Як показано в табл. 3.1 Капітальні інвестиції по регіонах досить динамічно змінювалися.

Динаміка зростання капітальних інвестиції досить стабільна. В даному випадку необхідно говорити про більш істотні вкладення для активації економічного агента в регіоні.

Таблиця 3.1

Капітальні інвестиції за регіонами за 2010-2017 роки*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Вінницька	180,58	241,29	273,26	249,87	219,42	273,12	359,22	448,46
Волинська	3,54	5,08	5,82	6,11	5,67	7,37	8,30	11,74
Дніпропетровська	1,77	2,58	3,25	3,33	3,39	6,17	6,38	7,04
Житомирська	2,01	2,52	2,89	3,01	2,90	4,04	5,57	7,72
Закарпатська	2,21	3,05	2,74	2,65	2,64	3,78	4,66	5,62
Запорізька	7,96	6,68	7,20	6,84	7,03	7,79	11,04	15,88
Івано-Франківська	4,38	4,26	5,17	4,80	6,84	9,61	7,95	9,71
Київська	11,33	17,67	20,37	20,70	19,65	24,36	33,41	34,49
Кіровоградська	2,12	3,99	4,58	3,22	3,12	4,06	6,36	7,32
Львівська	8,83	12,11	11,17	9,82	9,56	13,39	18,61	24,11
Миколаївська	4,42	4,30	4,70	5,01	3,77	5,99	9,73	11,18
Одеська	9,72	9,35	14,63	11,87	9,36	9,98	16,73	22,30
Полтавська	6,29	7,86	10,22	9,54	8,83	8,34	15,27	15,86
Рівненська	1,94	2,57	2,77	2,84	2,80	4,33	4,32	6,13
Сумська	2,19	3,02	2,87	2,72	2,80	3,66	5,76	6,95
Тернопільська	2,14	2,52	3,37	2,98	2,59	3,83	4,89	7,15
Харківська	8,06	13,04	14,76	9,29	8,03	11,25	16,55	19,36
Херсонська	1,89	2,69	2,44	2,12	2,21	3,11	4,59	7,36
Хмельницька	2,95	3,55	3,49	3,64	4,08	6,81	9,12	10,50
Черкаська	2,83	3,23	3,78	3,41	3,26	4,49	6,50	8,14
Чернівецька	1,71	1,79	2,23	2,26	1,69	2,79	2,67	2,99
Чернігівська	1,89	2,40	2,74	2,84	2,62	3,55	5,32	7,35
м.Київ	53,73	71,14	79,61	70,32	67,83	88,14	106,30	136,04

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [67]

Надалі розглянемо регіональний обсяг зовнішньої торгівлі товарами в 2018 р. в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами у 2018 р.

	Експорт			Імпорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до 2017	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до 2017	у % до загального обсягу	
Дніпропетровська	7722880,8	109,5	16,3	5264446,5	114,2	9,2	2458434,3
Житомирська	661892,9	112,2	1,4	531951,1	118,2	0,9	129941,8
Закарпатська	1659251,3	114,7	3,5	1515787,7	113,0	2,7	143463,6
Запорізька	3377666,9	113,3	7,1	1762817,4	132,7	3,1	1614849,5
Івано-Франківська	871738,5	131,0	1,8	835800,0	131,2	1,5	35938,5
Київська	1856912,3	106,2	3,9	3642196,5	107,0	6,4	-1785284,2
Кіровоградська	521767,6	125,5	1,1	262503,0	111,2	0,5	259264,6
Львівська	1895801,6	119,6	4,0	2706753,8	124,1	4,7	-810952,2
Миколаївська	2112694,8	111,2	4,5	739729,1	94,6	1,3	1372965,7
Одеська	1668453,9	92,0	3,5	1547198,7	108,4	2,7	121255,2
Полтавська	1906394,2	102,3	4,0	1359548,6	118,3	2,4	546845,6
Рівненська	410910,0	107,2	0,9	298620,9	87,5	0,5	112289,1
Сумська	802233,6	119,3	1,7	723413,5	131,3	1,3	78820,1
Тернопільська	452483,7	119,0	1,0	418993,2	119,1	0,7	33490,5
Харківська	1279103,6	107,4	2,7	1737282,7	107,3	3,0	-458179,1
Херсонська	269929,2	93,4	0,6	327645,5	162,7	0,6	-57716,3

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [67]

Як показано в таблиці 3.2 обсяг зовнішньої торгівлі товарами за регіонами зріс з 2017 року по всіх розглянутих регіонах. Зростання досить стабільне, тобто середовище змінюється не сильно швидко, тим самим економічний агент встигає адаптуватися до змін. Негативна тенденція простежується в декількох регіонах, де сальдо негативне, тим самим необхідно в цих регіонах простежити більш детально інші показники, що впливають на діяльність економічного агента.

Всі регіони розвиваються однаково, так як кризові моменти збігаються, тим самим виникає необхідність вдосконалення прийняття рішення в кризових ситуаціях. Економічному агенту в більшому регіоні легше

приспосовуватися до мінливого середовища, тим самим спрощуються застосовувані рішення.

Таким чином, дослідження споживчих цін по регіонах України показало загальну динаміку, при якій максимальне значення спостерігалось в 2015 р. в багатьох регіонах. А мінімальне значення по регіонах не збігалось, тобто розвиток і зміна цін була в кожному регіоні окремо. Статистичні дані свідчать, що регіон розвивався без значного втручання інших регіонів, тобто формувалася власна децентралізація.

У 2015 р. відбувалися кризові події, які протікали по всій території України, що призвело змін динаміки цін. Даний факт говорить про проблему макрорівня, тобто рішення повинно бути на рівні держави. Економічному агенту досить складно застосувати сучасні технології для діяльності в регіоні, так як зміни знаходяться на макрорівні. Приспосовування і трансформація регіонів відбуваються завдяки активним господарюючим суб'єктам, які знаходяться на території.

Метод ретроспективного аналізу прийняття рішень економічним агентом в трансформації економічної системи регіону дозволив показати виникнення ситуації, де суб'єктам господарювання доводиться адаптувати вже отримані плани до ринкових реалій. Підтримка з боку держави повинна бути спрямована саме на економічних агентів регіонів, які намагаються пристосуватися до швидко рухомого середовища.

3.3. Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України

Перспектива ефективного розвитку економічних систем регіонів України вимагає попереднього детального аналізу міжрегіональних диспропорцій соціально-економічної сфери із врахуванням низки якісних та кількісних показників. Закономірності зміни окремих статистичних характеристик регіонів дають підстави визначати тенденції розвитку

економічних систем регіонів, на основі яких можливо визначати шляхи стимулювання окремих слабо розвинених регіонів. Для аналізу тенденцій розвитку нами були використані динамічні ряди статистичних показників за 2010-2017 роки.

Одним з таких показників є чисельність постійного населення, як характеристика демографічної складової регіону та як природна основа трудового потенціалу (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Чисельність постійного населення (за оцінкою) у регіонах України за 2010-2017 рр.*

(на 1 січня; осіб)

	2010	2013	2014	2015	2016	2017	Приріст (зменшення) 2017-2010
Україна	45782592	45372692	45245894	42759661	42590879	42414905	-3367687
Автономна Республіка Крим	1956550	1956422	1958504	
області							
Вінницька	1643523	1619953	1611177	1603488	1595078	1583272	-60251
Волинська	1033937	1037230	1038575	1040190	1039940	1038226	4289
Дніпропетровська	3352172	3304486	3289122	3273328	3251575	3227102	-125070
Донецька	4453855	4362557	4330997	4284365	4252260	4231172	-222683
Житомирська	1286618	1269672	1263281	1256735	1248318	1241251	-45367
Закарпатська	1241995	1251560	1254017	1256737	1256325	1255944	13949
Запорізька	1810875	1784454	1775044	1765137	1752853	1738699	-72176
Івано-Франківська	1377990	1379062	1379370	1379827	1379626	1377189	-801
Київська	1715985	1716273	1719699	1723455	1726456	1728692	12707
Кіровоградська	1011367	988756	981150	974164	966735	959341	-52026
Луганська	2307020	2251954	2234876	2215554	2200792	2190693	-116327
Львівська	2531247	2522332	2520066	2519429	2515804	2515657	-15590
Миколаївська	1188801	1172766	1167657	1163627	1157492	1149411	-39390
Одеська	2379962	2384100	2385433	2385382	2379229	2375456	-4506
Полтавська	1491729	1459983	1450367	1441137	1431110	1418990	-72739
Рівненська	1150564	1155808	1157791	1160091	1160751	1161703	11139
Сумська	1170125	1141057	1130765	1121256	1111064	1102337	-67788
Тернопільська	1085614	1074076	1070076	1066685	1062458	1055941	-29673
Харківська	2753453	2728783	2721606	2715666	2702980	2685552	-67901
Херсонська	1091999	1076800	1071135	1066444	1060924	1054217	-37782
Хмельницька	1330794	1310801	1303829	1298079	1291250	1282104	-48690
Черкаська	1291589	1265259	1256328	1248187	1239336	1227578	-64011
Чернівецька	901306	904098	905443	906900	906828	905055	3749
Чернігівська	1101205	1069260	1058284	1047131	1036433	1024870	-76335
міста							
Київ	2743824	2803716	2827395	2846667	2865262	2884453	140629
Севастополь	378493	381474	383907	

Джерело: сформовано автором за даними Статистичного збірника "Регіони України, 2017"

За досліджуваний період 2010-2017 роки чисельність населення України скоротилася на 3,4 млн осіб, зменшення чисельності населення перевищило 7%. Загальна тенденція зменшення чисельності населення поширюється на всі регіони України. Найбільше мешканців проживає у Донецькій та Дніпропетровській областях. За період 2010-2017 роки у Донецькій області чисельність постійного населення зменшилася на 222683 особи, а в Дніпропетровській області – на 125070 осіб (рис. 3.13).

Тенденція зменшення чисельності населення характерна і для Причорноморського регіону. У зв'язку з відсутністю у 2015 р. інформації про тимчасово окуповані території, дані для Причорноморського регіону враховують тільки три області: Миколаївську, Одеську та Херсонську.

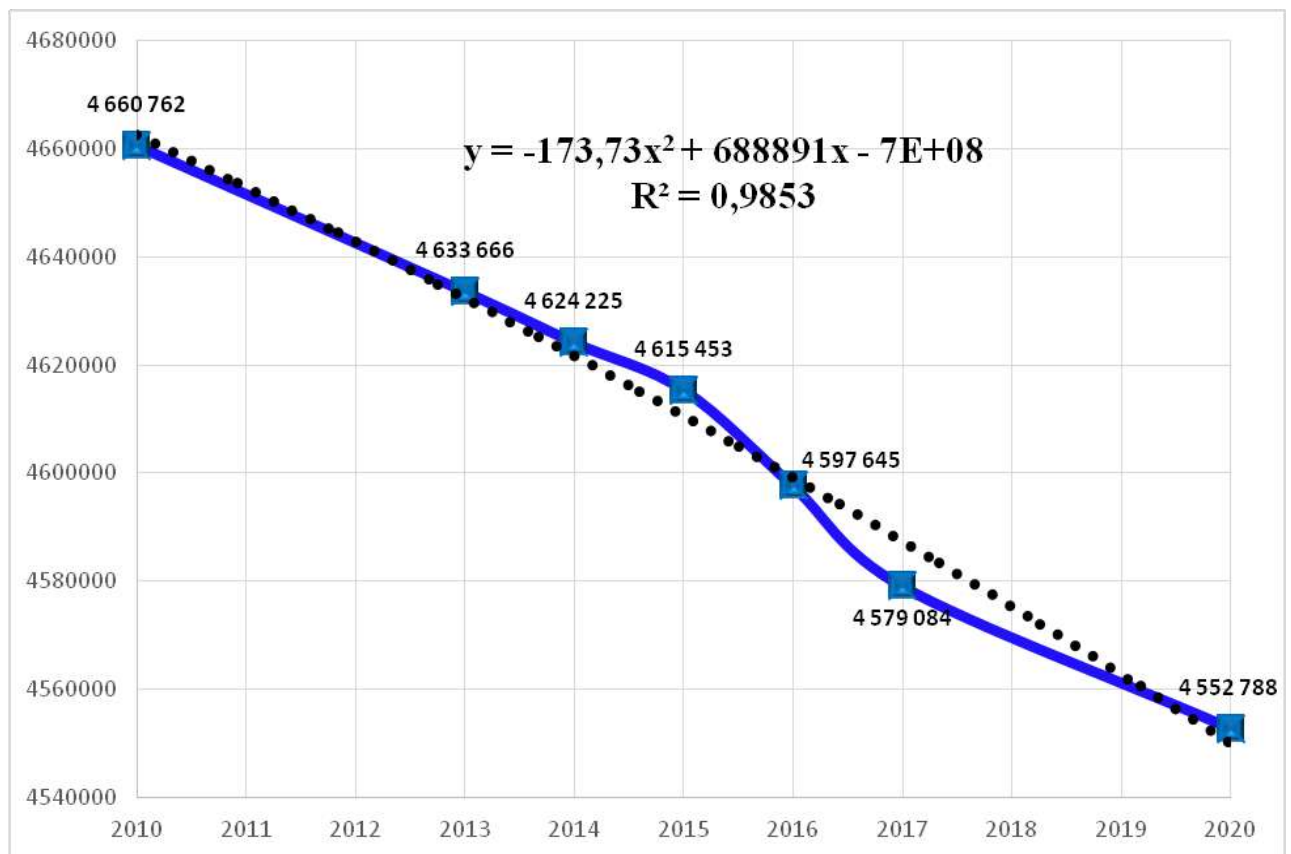

Рис. 3.13. Динаміка зміни чисельності постійного населення Причорноморського регіону за 2010-2017 рр., осіб

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [67]

Враховуючи закономірність зміни чисельності постійного населення Причорноморського регіону та використовуючи можливості побудови прогнозних значень в табличному редакторі Excel, нами визначено прогнозне значення чисельності постійного населення Причорноморського регіону на початок 2020 року, яке складає 4552788 осіб, що на 107974 осіб менше ніж чисельність населення досліджуваного регіону у 2010 р..

Згідно методологічних пояснень Державної служби статистики України узагальнюючим показником, що відображає рівень розвитку економіки регіону із врахуванням регіональної структури виробництва є валовий регіональний продукт (ВРП). «Валовий регіональний продукт у ринкових цінах визначається як сума валової доданої вартості усіх видів економічної діяльності, включаючи чисті податки на продукти.

Валова додана вартість розраховується як різниця між випуском та проміжним споживанням кожного виду економічної діяльності, зменшена на величину оплати послуг фінансових посередників. Вона містить у собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва» [67]. Динаміка валового регіонального продукту за 2010-2017 роки наведена у таблиці 3.4

За досліджуваний період 2010-2017 рр. загальний приріст валового регіонального продукту становив 1901313 млн. грн, а середній рівень склав 1788888,625 млн. грн. Лідером серед регіонів України за величиною валового регіонального продукту за 2010-2017 рр. виступає місто Київ, приріст даного показника за період дослідження становить 39664 млн грн. У 2017 р. величина валового регіонального продукту коливалася від максимального значення 699185 млн грн для міста Київ до мінімального значення 28591 млн грн для Чернівецької області. Отже, територіальна диспропорція валового регіонального продукту становила 24,45 рази. А в 2010 р. територіальна диспропорція валового регіонального продукту становила 19,9 рази (196639/9892). Таким чином, спостерігається зростання територіальної диспропорції величини валового регіонального продукту протягом 2010-2017 років.

Таблиця 3.4

Динаміка валового регіонального продукту за 2010-2017 роки, млн грн

	2010	2011	2012	2013	2014 ²	2015 ²	2016 ²	2017 ²	Приріст (зменше ння) 2017- 2010
Україна	1082569	1302079	1459096	1522657	1586915	1988544	2385367	2983882	1901313
Автономна Республіка Крим	32426	38220	44536	46393
Вінницька	23589	29099	33024	36191	43990	59871	74411	92427	
Волинська	14429	17637	20005	20622	24195	31688	35744	51972	68838
Дніпропетров- ська	116136	140020	147970	152905	176540	215206	244478	313830	37543
Донецька	128986	161021	170775	164926	119983	115012	137500	166404	197694
Житомирська	18743	21928	24849	25676	29815	38425	47919	61470	37418
Закарпатська	15299	18054	21404	21400	24120	28952	32390	43043	42727
Запорізька	42736	49525	54828	54352	65968	89061	104323	130377	27744
Івано- Франківська	20446	26752	32286	33196	37643	45854	51404	63850	87641
Київська	44953	59154	69663	68931	79561	104030	128638	157043	43404
Кіровоградсь- ка	15749	20041	22056	25313	28758	38447	46021	53031	112090
Луганська	45541	57202	58767	55108	31393	23849	31356	30285	37282
Львівська	41655	52103	61962	63329	72923	94690	114842	147404	-15256
Миколаївська	24055	27633	29205	32030	35408	48195	57815	69371	105749
Одеська	53878	61499	64743	69760	74934	99761	119800	149530	45316
Полтавська	44291	52252	56580	58464	69831	95867	116272	150904	95652
Рівненська	15882	19302	21795	22004	28724	35252	39469	48836	106613
Сумська	18333	22907	24933	26765	30397	41567	46287	56530	32954
Тернопільська	12726	16294	17957	18085	21676	26656	31072	40747	38197
Харківська	65293	76866	82223	85315	96596	124843	154871	187454	28021
Херсонська	15649	18448	19357	20767	23250	32215	38743	47868	122161
Хмельницька	18096	22843	26237	26426	32162	41088	48859	63882	32219
Черкаська	22354	27012	31265	33087	38466	50843	59412	73176	45786
Чернівецька	9892	11969	13166	13757	15049	18506	21239	28591	50822
Чернігівська	17008	21165	23934	24237	28156	36966	43362	56672	18699
м.Київ	196639	223774	275685	312552	357377	451700	559140	699185	39664
м.Севастополь	7785	9359	9891	11066

Починаючи з 2012 року розрахунки здійснено відповідно до Методологічних положень оновленої версії системи національних рахунків 2008 року (наказ Держстату України від 17.12.2013 № 398).

Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [67].

Середній рівень валового регіонального продукту у 2017 р. становив 124328,4167 млн грн, а в 2010 р. цей показник склав 41637,26923 млн грн. Таким чином у 2017 р. порівняно із 2010 роком середній рівень валового регіонального продукту зріс у 3 рази. Враховуючи коливання індексу інфляції, який за досліджуваний період мав найбільше значення 143,3% у 2015 р. та найменше значення 100,5% у 2013 р. [57], можливо говорити про випереджаюче зростання валового регіонального продукту.

Тенденція зростання валового регіонального продукту за 2010-2017 роки зберігається і для Причорноморського регіону (рис. 3.14).

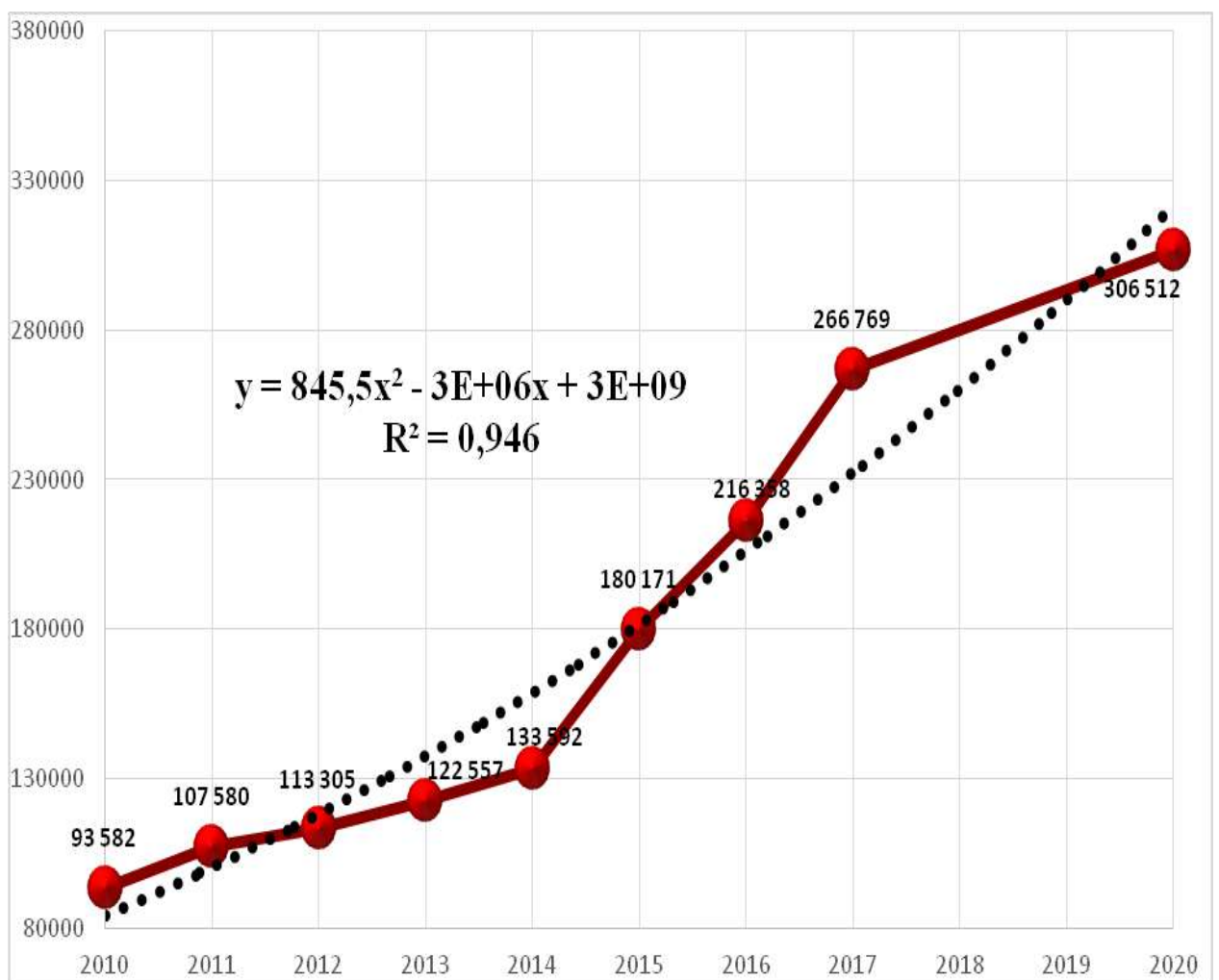

Рис.3.14. Динаміка валового регіонального продукту

Причорноморського регіону за 2010-2017 рр., млн грн

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [68].

За досліджуваний період 2010-2017 роки валовий регіональний продукт Причорноморського регіону зріс на 173187 млн грн. Середній рівень даного показника за досліджуваний період склав 154239,25 млн грн., лідером серед областей Причорноморського регіону за величиною валового регіонального продукту за досліджуваний період виступає Одеська область.

У 2017 р. валовий регіональний продукт Одеської області склав 14953 млн грн, що на 45316 млн грн більше ніж у 2010 р.. У 2017 р. в структурі валового регіонального продукту Причорноморського регіону на Одеську область припадає найбільша частина, понад п'ятдесят відсотків (56%), а найменша частка (18 %) припадає на Херсонську область.

На підставі використання можливостей табличного редактора Excel та визначення тенденцій зміни валового регіонального продукту Причорноморського регіону у вигляді полінома другого порядку $y = 845,5x^2 - 3E+06x + 3E+09$, визначено прогнозне значення ВРП Причорноморського регіону на 2020 рік, яке становить 306512 млн грн.

Згідно Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики [55] «рейтингова оцінка проводиться на основі підрахунку відносних відхилень показників кожного регіону від максимальних та мінімальних значень таких показників інших регіонів за формулою:

$$R_j = \sum_{i=1}^n \frac{X_{\max i} - X_{ij}}{X_{\max i} - X_{\min i}} + \sum_{i=1}^n \frac{X_{ij} - X_{\min i}}{X_{\max i} - X_{\min i}},$$

де R_j - сума рейтингових оцінок конкретного регіону за кожним з показників, що характеризують окремий напрям діяльності;

x_{ij} - значення i -го показника j -го регіону;

$X_{\max i}$ - максимальне значення i -го показника;

$X_{\min i}$ - мінімальне значення i -го показника».

Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України згідно Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики затвердженої постановою КМУ № 856 від 21.10.2015 здійснюється за різними напрямками, серед яких «економічна та соціальна згуртованість», «економічна ефективність», «інвестиційно-інноваційний розвиток», «фінансова самодостатність», «розвиток малого та середнього підприємництва», «ефективність ринку праці», «розвиток інфраструктури», «відновлювана енергетика та енергоефективність», «доступність та якість освіти у сфері охорони здоров'я», «соціальний захист та безпека», «раціональне природокористування та якість довкілля».

Економічна та соціальна згуртованість регіону враховує комплексну оцінку розвитку економічної та соціальної сфери регіону. Оцінка даного напрямку здійснюється за трьома показниками: валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу населення, наявний дохід населення у розрахунку на одну особу населення, загальний коефіцієнт вибуття сільського населення, у розрахунку на 10 тис. осіб наявного сільського населення. Статистичні дані для визначення рейтингу регіонів за напрямом економічної та соціальної згуртованості наведені в таблиці 3.5.

Згідно статистичних даних (табл. 3.5) середній рівень валового регіонального продукту по Україні у розрахунку на одну особу населення за 2017 рік становив 55899 грн. Шість регіонів України (м. Київ, Полтавська, Дніпропетровська, Київська, Запорізька, Харківська області) характеризуються валовим регіональним продуктом на одного мешканця, що перевищує середній рівень, а решта 19 регіонів характеризуються нижчим за середній рівень валовим регіональним продуктом на одного мешканця. Найвищий рівень даного показника відноситься до міста Київ (191736 грн), а найменше значення відповідає Луганській області (14251 грн), що зображено на рисунку 3.15 та у додатку А.

Таблиця 3.5.

Характеристики регіонів за напрямом економічної та соціальної згуртованості за 2017 рік

Регіон	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу населення, грн		Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу населення		Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення, у розрахунку на 10 тис. осіб наявного сільського населення	
	грн	рейтинг	грн	рейтинг	проміле	рейтинг
Вінницька	46615	11	41411,2	11	71,0	4
Волинська	34310	34310	19	20	76,0	7
Дніпропетровська	75396	3	52167,	2	114,3	15
Донецька	32318	21	22597,4	24	-	-
Житомирська	38520	15	39447,4	13	119,9	17
Закарпатська	25727	23	30930,5	23	37,0	1
Запорізька	59729	5	50518,1	3	74,0	5
Івано-Франківська	37220	17	36988,5	18	84,6	9
Київська	74216	4	48032,6	4	153,4	20
Кіровоградська	47469	10	38583,8	15	151,8	19
Луганська	14250	25	14077,3	25	-	-
Львівська	45319	12	41908,9	9	86,2	10
Миколаївська	50091	8	41608,6	10	100,9	12
Одеська	50159	7	46484,4	5	91,9	11
Полтавська	81145	2	44822,2	6	149,5	18
Рівненська	33958	20	36539,6	19	116,1	16
Сумська	41741	13	41998,4	8	174,0	21
Тернопільська	29247	22	32898,3	22	70,9	3
Харківська	57150	6	44662,3	7	181,1	22
Херсонська	36585	18	38001,5	17	74,1	6
Хмельницька	37881	16	40022,7	12	76,1	8
Черкаська	48025	9	38298,3	16	112,4	14
Чернівецька	23365	24	33099,0	21	44,2	2
Чернігівська	41726	14	38975,4	14	106,6	13
М. Київ	191736	1	111739,5	1	-	-

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [67].

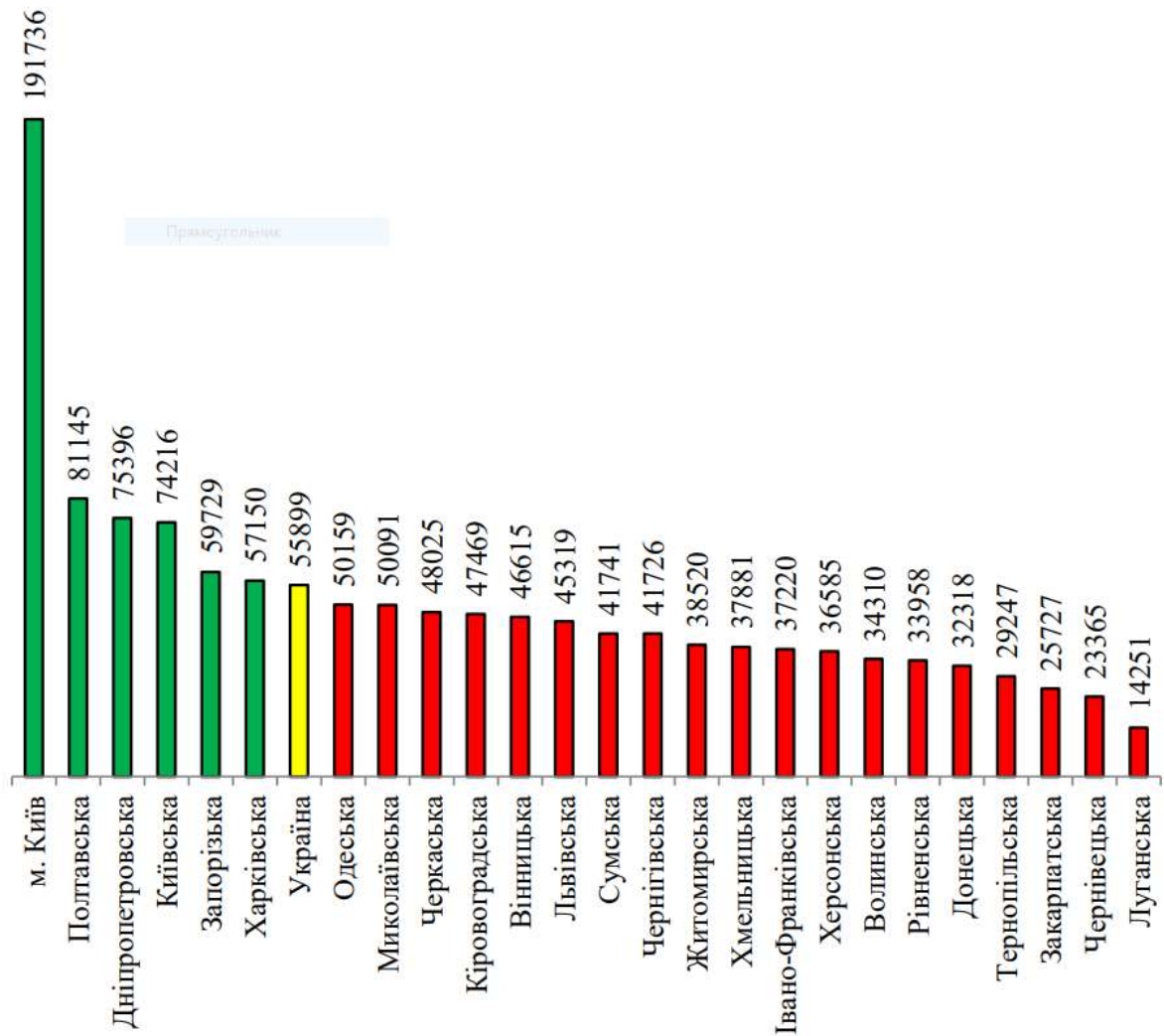

Рис. 3.15. Рейтинг регіонів України за величиною валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу населення за 2017 р., грн

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

Місто Київ виступає лідируючим регіоном і за величиною наявного доходу населення у розрахунку на одну особу, грн. Середній рівень по Україні даного показника серед всіх регіонів становить 43592,8 грн. Сім регіонів України (м. Київ, Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Одеська, Полтавська та Харківська області) за даним показником перевищують середній його рівень. Решта 18 регіонів України характеризуються рівнем наявного доходу населення у розрахунку на одну особу нижчим за середне

значення. Мінімальне значення даного показника характерне Луганській області (рис. 3.16). Низький рівень валового регіонального продукту у розрахунку на одну особу населення та наявного доходу населення у розрахунку на одну особу для Луганської області пояснюється наявністю затяжного військового конфлікту в зоні антитерористичних операцій.

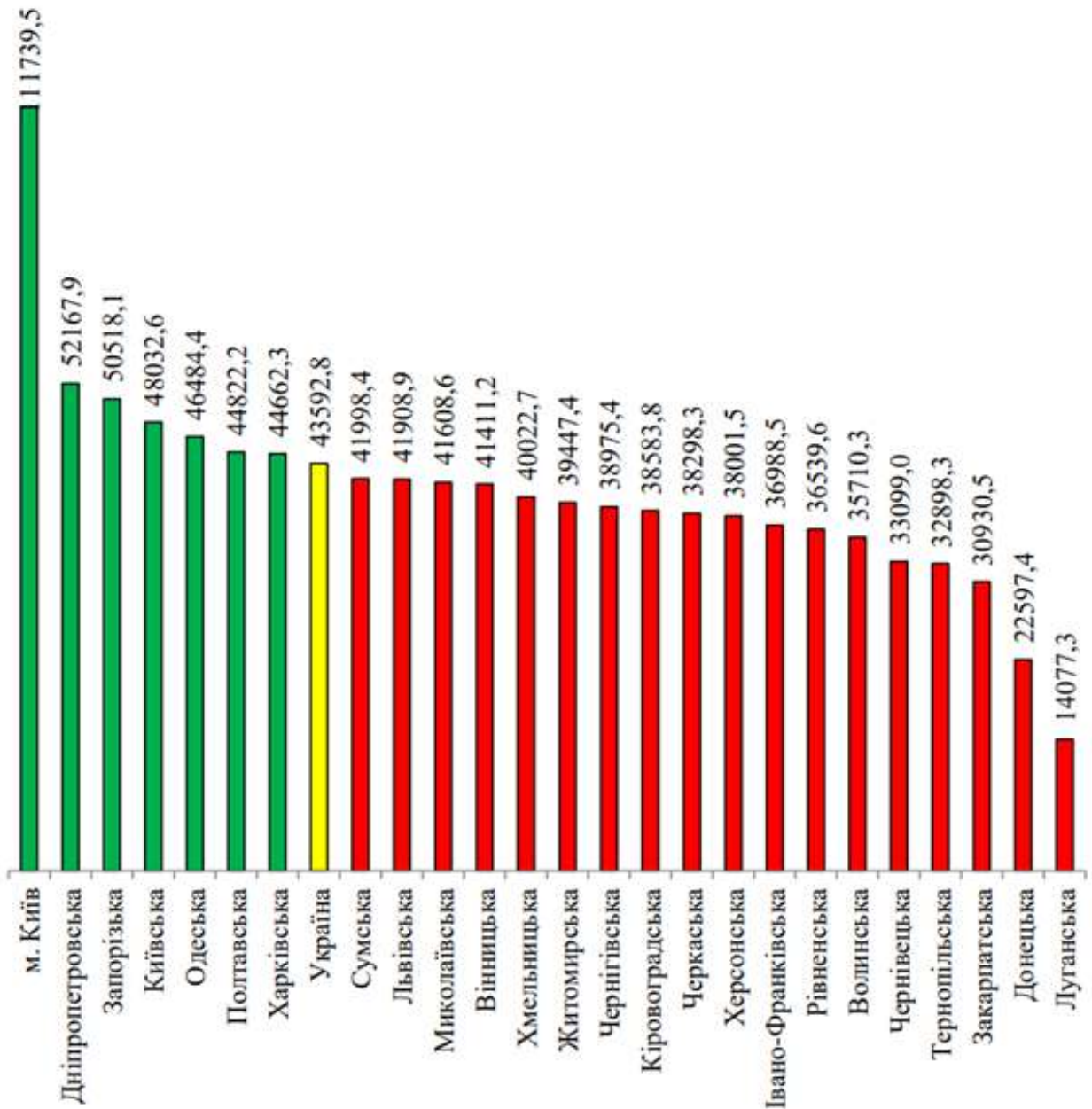

Рис. 3.16. Рейтинг регіонів України за величиною наявного доходу населення у розрахунку на одну особу за 2017 рік, грн

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

Щодо величини коефіцієнта вибуття сільського населення, то розподіл регіонів відрізняється від двох попередніх показників. Середній рівень коефіцієнту вибуття сільського населення, у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення за 2017 рік становить 99 чол. на 10 тис. осіб. Слід відмітити досить різке зростання (+40,7) даного показника порівняно із 2016 роком (рис. 3.17).

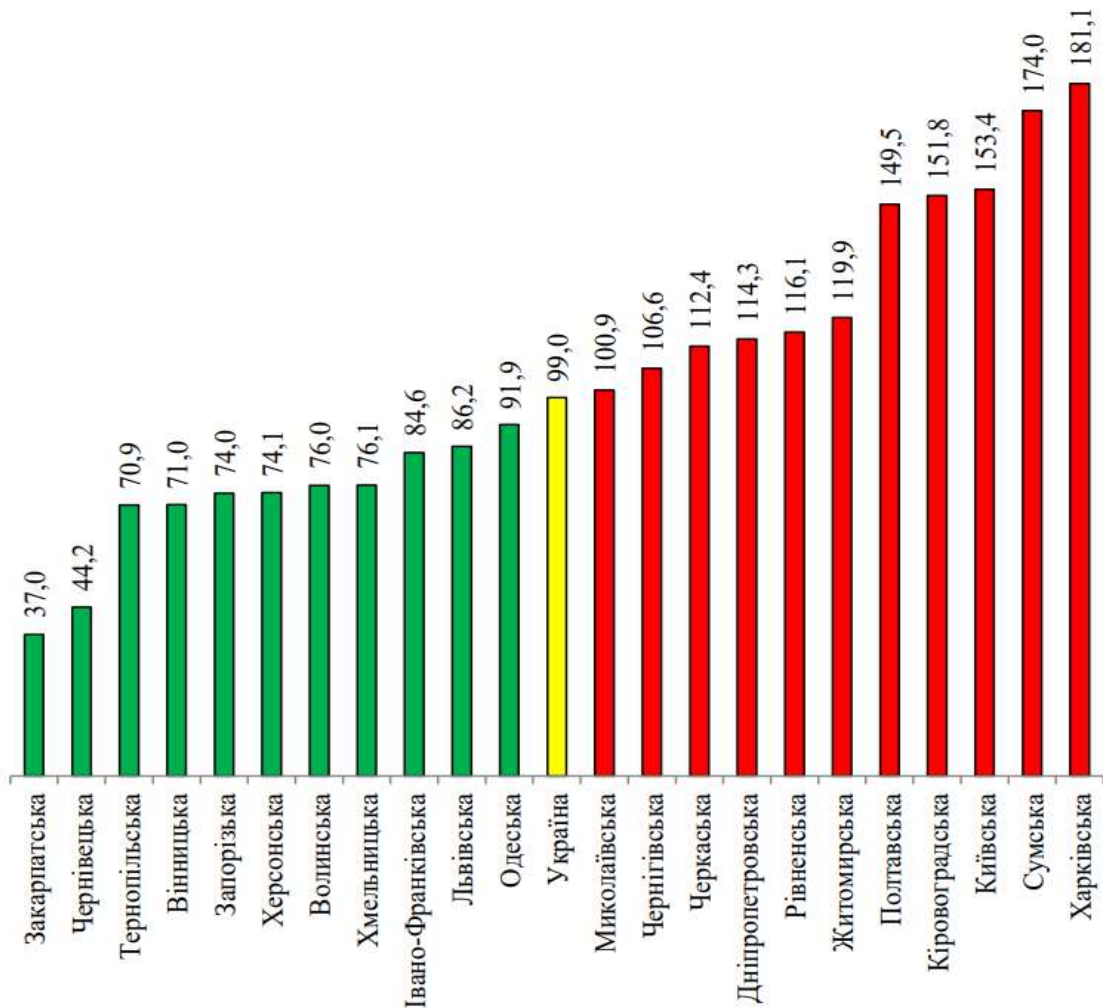

Рис. 3.17. Рейтинг регіонів України за величиною загального коефіцієнту вибуття сільського населення у розрахунку на 10 тис. осіб наявного сільського населення за 2017 рік

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

Одинадцять регіонів України (Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Вінницька, Запорізька, Херсонська, Волинська, Хмельницька,

Івано-Франківська, Львівська, Одеська області) характеризуються даним коефіцієнтом нижче середнього рівня, а решта тринадцять регіонів (по Донецькій області дані відсутні) – вище середнього. Найнижчий рівень коефіцієнта вибуття сільського населення в Закарпатській області (37 чол. на 10 тис. осіб), а найвищий – в Харківській області (181,1 чол. на 10 тис. осіб).

Результати моніторингу регіонів України за напрямом «Економічна та соціальна згуртованість» на підставі врахування трьох статистичних показників (валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу населення, наявний дохід населення у розрахунку на одну особу населення, загальний коефіцієнт вибуття сільського населення, у розрахунку на 10 тис. осіб наявного сільського населення) дають можливість групувати всі регіони України в три групи: 1) регіони із низьким рівнем економічної та соціальної згуртованості; 2) регіони із достатнім рівнем економічної та соціальної згуртованості; 3) регіони із високим рівнем економічної та соціальної згуртованості (рис. 3.18).

Рис. 3.18. Групування регіонів України за напрямом оцінки соціально-економічного розвитку «Економічна та соціальна згуртованість» за 2017 рік

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

П'ять регіонів України (м. Київ, Запорізька, Закарпатська, Вінницька та Дніпропетровська області) потрапляють до групи регіонів із високим рівнем економічної та соціальної згуртованості. Також п'ять регіонів (Кіровоградська, Харківська, Сумська, Донецька та Луганська області) потрапляють до групи регіонів із низьким рівнем економічної та соціальної згуртованості. Решта п'ятнадцять регіонів характеризуються достатнім рівнем економічної та соціальної згуртованості. Три області Причорноморського регіону :Одеська, Миколаївська та Херсонська за результатами моніторингу 2017 року потрапляють до групи регіонів із достатнім рівнем економічної та соціальної згуртованості.

Результати моніторингу регіонів України за напрямом «економічна та соціальна згуртованість» визначають відповідний рейтинг регіонів (рис. 3.19).

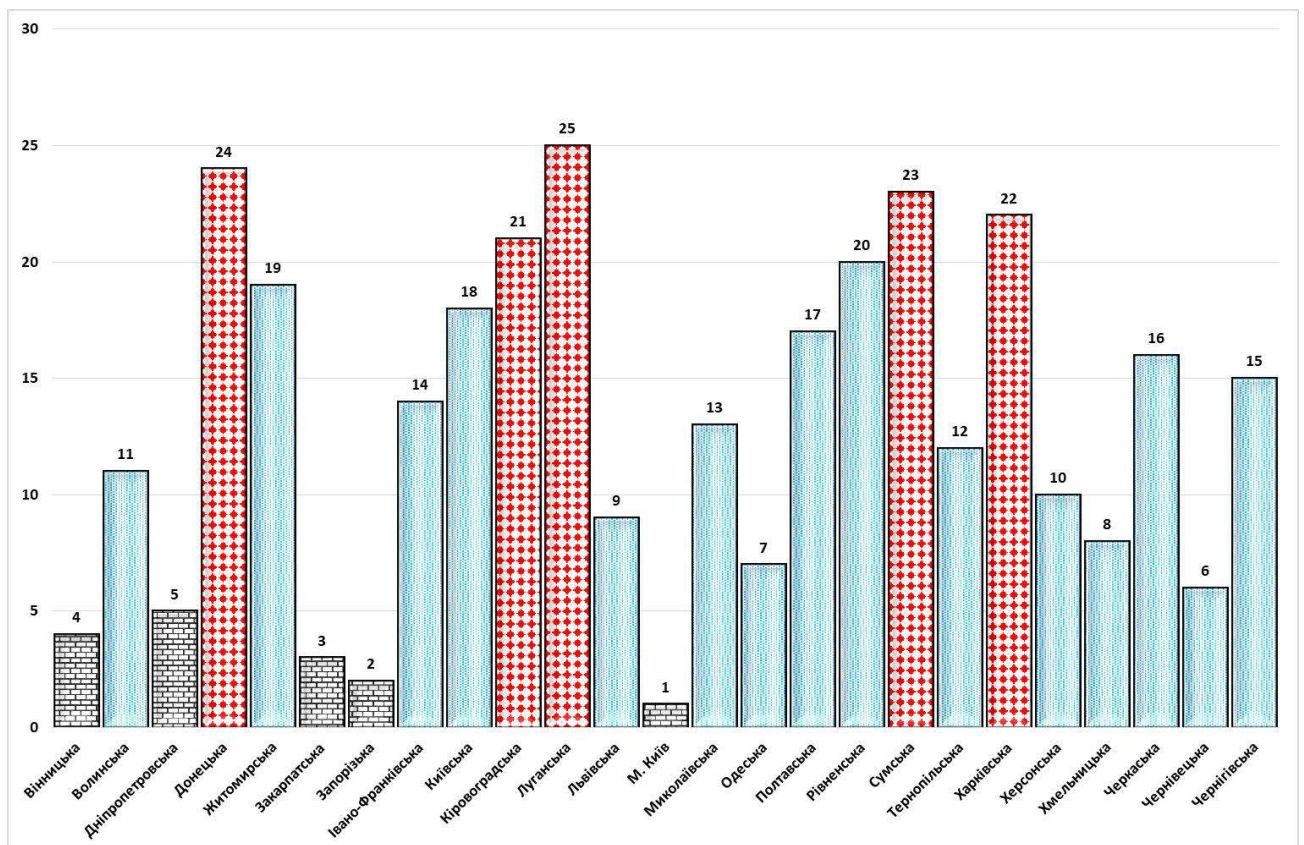

Рис. 3.19. Рейтинг регіонів України за напрямом «економічна та соціальна згуртованість»

Джерело: побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [56]

Групування регіонів за напрямом оцінки соціально-економічного розвитку «Економічна та соціальна згуртованість» свідчить про необхідність внесення відповідних коректив в стратегічні програми розвитку регіонів третьої групи із низьким рівнем економічної та соціальної згуртованості (рис. 3.20).

Моніторинг соціально-економічного розвитку регіону за напрямом «економічна ефективність» охоплює сім показників, що характеризують промислове виробництво (індекс промислової продукції, обсяг реалізації промислової продукції на одного мешканця), сільськогосподарське виробництво (індекс сільськогосподарського виробництва, обсяг сільськогосподарського виробництва на 100 га с/г угідь), будівництво (індекс будівельної продукції, обсяг будівельних робіт на одного мешканця) та індекс споживчих цін (додаток Б).

Рис. 3.20. Групування регіонів України за напрямом оцінки соціально-економічного розвитку «економічна ефективність»

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

Результати моніторингу регіонів України за напрямом «Економічна ефективність» дають можливість групувати всі регіони України в три групи: 1) регіони із низьким рівнем економічної ефективності; 2) регіони із достатнім рівнем економічної ефективності; 3) регіони із високим рівнем економічної ефективності. П'ять регіонів України (м. Київ, Дніпропетровська, Івано-Франківська, Житомирська та Львівська області) потрапляють до групи регіонів із високим рівнем економічної ефективності. Також п'ять регіонів (Херсонська, Миколаївська, Черкаська, Донецька та Луганська області) потрапляють до групи регіонів із низьким рівнем економічної ефективності. Решта п'ятнадцять регіонів характеризуються достатнім рівнем економічної та соціальної згуртованості. за результатами моніторингу 2017 року дві області Причорноморського регіону Миколаївська та Херсонська потрапили до групи регіонів із низьким рівнем економічної ефективності. Така ситуація пояснюється спадом обсягу сільськогосподарського виробництва у 2017 р. порівняно із 2016 роком у Миколаївській та Херсонській областях (рис. 3.21).

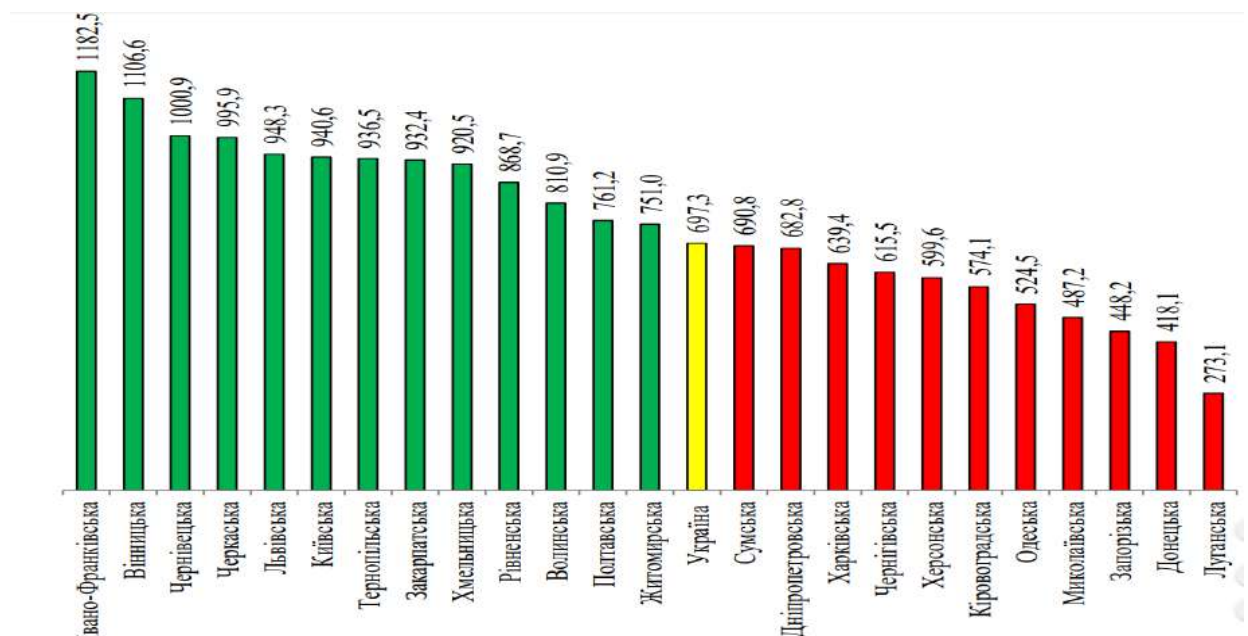

Рис. 3.21. Обсяг виробництва продукції сільського господарства на 100 гектарів сільськогосподарських угідь, тис. грн.

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

Моніторинг соціально-економічного розвитку регіону за напрямом «економічна ефективність» охоплює сім показників, що характеризують промислове виробництво (індекс промислової продукції, обсяг реалізації промислової продукції на одного мешканця), сільськогосподарське виробництво (індекс сільськогосподарського виробництва, обсяг сільськогосподарського виробництва на 100 га с/г угідь), будівництво (індекс будівельної продукції, обсяг будівельних робіт на одного мешканця) та індекс споживчих цін (рис. 3.22).

Рис. 3.22. Групування регіонів України за напрямом оцінки соціально-економічного розвитку «економічна ефективність»

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

Моніторинг соціально-економічного розвитку регіону за напрямом «інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньо-економічна співпраця» охоплює шість показників, що характеризують капітальні інвестиції (індекс капітальних інвестицій, обсяг капітальних інвестицій), іноземні інвестиції (індекс обсягів прямих іноземних інвестицій), інноваційну продукцію (частка

реалізованої інноваційної продукції) та обсяг експорту товарів у розрахунку на одну особу населення.

Результати моніторингу регіонів України за напрямом «інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньо-економічна співпраця» дають можливість групувати всі регіони України в три групи: 1) регіони із низьким рівнем інвестиційно-інноваційного розвитку та зовнішньо-економічної співпраці; 2) регіони із достатнім рівнем інвестиційно-інноваційного розвитку та зовнішньо-економічної співпраці; 3) регіони із високим рівнем інвестиційно-інноваційного розвитку та зовнішньо-економічної співпраці (рис. 3.23).

Рис. 3.23. Групування регіонів України за напрямом оцінки соціально-економічного розвитку «інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньо-економічна співпраця»

Джерело: побудовано за даними Моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік [61]

П'ять регіонів України (м. Київ, Запорізька, Чернігівська, Дніпропетровська та Закарпатська області) потрапляють до групи регіонів із високим рівнем інвестиційно-інноваційного розвитку та зовнішньо-економічної співпраці. Також п'ять регіонів (Волинська, Черкаська, Хмельницька, Чернівецька та Луганська області) потрапляють до групи

регіонів із низьким рівнем інвестиційно-інноваційного розвитку та зовнішньо-економічної співпраці. Решта п'ятнадцять регіонів характеризуються достатнім рівнем інвестиційно-інноваційного розвитку та зовнішньо-економічної співпраці. За результатами моніторингу 2017 року всі три області Причорноморського регіону Миколаївська, Херсонська та Одеська потрапили до групи регіонів із достатнім рівнем інвестиційно-інноваційного розвитку та зовнішньо-економічної співпраці.

Результати моніторингу регіонів України за рівнем загального соціально-економічного розвитку дають можливість групувати всі регіони України в три групи: 1) регіони із низьким рівнем соціально-економічного розвитку; 2) регіони із достатнім рівнем соціально-економічного розвитку; 3) регіони із високим рівнем соціально-економічного розвитку (рис. 3.24).

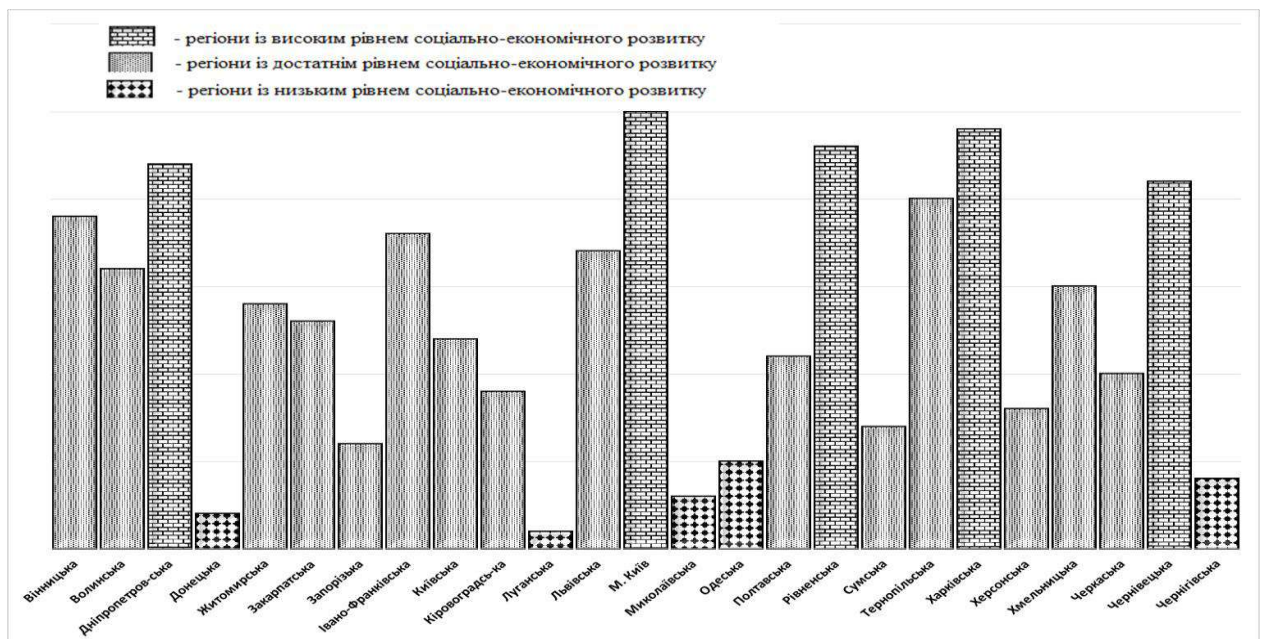

Рис. 3.24. Групування регіонів України за рівнем загального соціально-економічного розвитку

Джерело: побудовано за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [56]

П'ять регіонів України (м. Київ, Харківська, Рівненська, Дніпропетровська та Чернівецька області) потрапляють до групи регіонів із високим рівнем соціально-економічного розвитку. Також п'ять регіонів

(Одеська, Чернігівська, Миколаївська, Донецька та Луганська області) потрапляють до групи регіонів із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Решта п'ятнадцять регіонів характеризуються достатнім рівнем соціально-економічного розвитку. За результатами моніторингу у 2017 р. тільки одна область Причорноморського регіону, а саме Херсонська потрапила до групи регіонів із достатнім рівнем соціально-економічного розвитку. А дві області: Одеська та Миколаївська потрапили до групи регіонів із низьким рівнем соціально-економічного розвитку.

Низький рівень соціально-економічного розвитку Одеської області пов'язаний із поганою ситуацією із відновлювальною енергетикою та енергоефективністю, із низьким рівнем доступності та якості послуг у сфері освіти та охорони здоров'я, із низьким рівнем соціального захисту та безпеки населення, та із поганою ситуацією у сфері раціонального природокористування.

Що стосується Миколаївської області, то як вже зазначалося, то тут спостерігається низький рівень економічної ефективності через зменшення обсягу сільськогосподарського виробництва у 2017 р. порівняно із 2016 роком. Крім того, в Миколаївській області низький рівень інвестиційно-інноваційного розвитку, розвитку малого та середнього бізнесу, фінансової самодостатності, розвитку інфраструктури, соціального захисту та безпеки населення, а також погана ситуація у сфері раціонального природокористування.

Таким чином, групування регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку дає можливість визначити слабкі сторони регіонального розвитку та розробити необхідні корективи стратегічної програми розвитку регіонів із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Дані корективи повинні бути спрямовані на розбудову економічної системи регіону із врахуванням її спеціалізації в регіональному розподілі, а також на збереження соціальної однорідності середовища за рахунок політики зайнятості населення в пріоритетних для регіону галузях (рис. 3.25.).

Рис. 3.25. Концептуальна схема управління соціально-економічним розвитком регіону

Запропонована концептуальна схема управління розвитком регіону передбачає інтенсифікацію основних напрямів: спеціалізація, конкурентоспроможність, політика зайнятості в пріоритетних галузях та формування центрів соціально-економічного зростання.

Спеціалізація економічного розвитку регіону передбачає виокремлення галузей або видів економічної діяльності, яким відповідає значна частка в структурі регіонального господарського комплексу. Спеціалізація передбачає конкретизацію економічного профілю регіону (аграрний, індустріальний, рекреаційний тощо). За умови спеціалізації відбувається концентрація окремого виду виробництва або зосередження ефективного надання окремого виду послуг в досліджуваному регіоні. Результатами такої концентрації можуть користуватися й інші територіальні структури.

Інтенсифікація конкурентоспроможності економіки регіону передбачає розбудову економічної сфери незалежно від зовнішніх факторів, та із врахуванням внутрішніх переваг.

Розвиток регіональної політики зайнятості в пріоритетних галузях повинен відбуватися на засадах популяризації соціальної рівності через підвищення рівня зайнятості населення, інтеграції та адаптації соціально-незахищених верств до економічного розвитку регіону.

На засадах децентралізації системи управління в регіонах України повинні формуватися нові центри соціально-економічного зростання, які візьмуть на себе виконання значної частини тих функцій і повноважень, які раніше були притаманні столиці та обласним центрам. Такі міста – центри соціально-економічного зростання будуть забезпечувати територіальним громадам зі сфери свого впливу спрощений доступ до фінансових ресурсів, інвестиційно-інноваційних можливостей, освітніх та культурних послуг, охорони здоров'я тощо.

Висновки до розділу 3

1. Розглянуто прийняття рішень у виробничій системі країни та регіональні особливості цього процесу. В даному питанні вивчений виробничий цикл прийняття рішень для формування рекомендації та для кращого використання наявних коштів. Розроблено виробничий механізм управління та просування продукції на ринок. Приділяється увага виробничому ринку, на основі якого формується рух товарів. Аналізується специфіка управління транзитивної структури виробництва в економічній системі.

2. Доведено, що перспектива ефективного розвитку економічних систем регіонів України вимагає попереднього детального аналізу міжрегіональних диспропорцій соціально-економічної сфери із врахуванням низки якісних та кількісних показників. Закономірності зміни окремих статистичних характеристик регіонів дають підстави визначати тенденції розвитку економічних систем регіонів, на основі яких можливо визначати

шляхи стимулювання окремих слабо розвинених регіонів. Для аналізу тенденцій розвитку нами були використані динамічні ряди статистичних показників за період 2010-2017 рр.

3. З'ясовано, що у 2017 р. величина валового регіонального продукту коливалася від максимального значення 699185 млн грн для міста Київ до мінімального значення 28591 млн грн для Чернівецької області. Отже, територіальна диспропорція валового регіонального продукту становила 24,45 рази. А в 2010 р. територіальна диспропорція валового регіонального продукту становила 19,9 рази (196639/9892). Таким чином, спостерігається зростання територіальної диспропорції величини валового регіонального продукту протягом 2010-2017 років. На підставі використання можливостей табличного редактора Excel та визначення тенденції зміни валового регіонального продукту Причорноморського регіону у вигляді полінома другого порядку $y = 845,5x^2 - 3E+06x + 3E+09$, визначено прогнозне значення ВРП Причорноморського регіону на 2020 рік, яке становить 306512 млн грн.

4. Результати моніторингу регіонів України за рівнем загального соціально-економічного розвитку дають можливість групувати всі регіони України в три групи: 1) регіони із низьким рівнем соціально-економічного розвитку; 2) регіони із достатнім рівнем соціально-економічного розвитку; 3) регіони із високим рівнем соціально-економічного розвитку. П'ять регіонів України (м. Київ, Харківська, Рівненська, Дніпропетровська та Чернівецька області) потрапляють до групи регіонів із високим рівнем соціально-економічного розвитку. Також п'ять регіонів (Одеська, Чернігівська, Миколаївська, Донецька та Луганська області) потрапляють до групи регіонів із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Решта п'ятнадцять регіонів характеризуються достатнім рівнем соціально-економічного розвитку. За результатами моніторингу 2017 року тільки одна область Причорноморського регіону, а саме Херсонська потрапила до групи регіонів із достатнім рівнем соціально-економічного розвитку. А дві області: Одеська та Миколаївська потрапили до групи регіонів із низьким рівнем

соціально-економічного розвитку. Так, з'ясовано, що низький рівень соціально-економічного розвитку Одеської області пов'язаний із поганою ситуацією у сфері відновлювальної енергетики та енергоефективності, із низьким рівнем доступності та якості послуг у сфері освіти та охорони здоров'я, із низьким рівнем соціального захисту та безпеки населення, та із поганою ситуацією у сфері раціонального природокористування. Що стосується Миколаївської області, то тут спостерігається низький рівень економічної ефективності через зменшення обсягу сільськогосподарського виробництва у 2017 р. порівняно із 2016 роком. Крім того, в Миколаївській області низький рівень інвестиційно-інноваційної активності, розвитку малого та середнього бізнесу, фінансової самодостатності, розвитку інфраструктури, соціального захисту та безпеки населення, а також погана ситуація у сфері раціонального природокористування.

5. Запропонована концептуальна схема управління розвитком регіону передбачає інтенсифікацію основних напрямів: спеціалізація, конкурентоспроможність, політика зайнятості в пріоритетних галузях та формування центрів соціально-економічного зростання. Спеціалізація економічного розвитку регіону передбачає виокремлення галузей або видів економічної діяльності, яким відповідає значна частка в структурі регіонального господарського комплексу. Спеціалізація передбачає конкретизацію економічного профілю регіону (аграрний, індустріальний, рекреаційний тощо). За умови спеціалізації відбувається концентрація окремого виду виробництва або зосередження ефективного надання окремого виду послуг в досліджуваному регіоні. Результатами такої концентрації можуть користуватися й інші територіальні структури. Інтенсифікація конкурентоспроможності економіки регіону передбачає розбудову економічної сфери незалежно від зовнішніх факторів, та із врахуванням внутрішніх переваг. Розвиток регіональної політики зайнятості в пріоритетних галузях повинен відбуватися на засадах популяризації соціальної рівності через підвищення рівня зайнятості населення, інтеграції

та адаптації соціально-незахищених верств до економічного розвитку регіону. На засадах децентралізації системи управління в регіонах України повинні формуватися нові центри соціально-економічного зростання, які візьмуть на себе виконання значної частини тих функцій і повноважень, які раніше були притаманні столиці та обласним центрам. Такі міста – центри соціально-економічного зростання будуть забезпечувати територіальним громадам зі сфери свого впливу спрощений доступ до фінансових ресурсів, інвестиційно-інноваційних можливостей, освітніх та культурних послуг, охорони здоров'я тощо.

Список використаних джерел до розділу 3

1. Бабак О. А. Реінжиніринг як сучасний інструмент інноваційної діяльності підприємств. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького ДНУ*. 2011. № 17/1. С. 55-60.
2. Бабич М.М. Нормативно-правове забезпечення функціонування фермерських господарств. *Економіка АПК*. 2007. №12. С.68-73.
3. Багрова І.В., Яровенко Т. С. Економічний механізм забезпечення надійності інвестиційних проєктів: методологічні засади та їх практичне застосування. *Вісник економічної науки України*. 2009. №1. С.29-32.
4. Барна М. Ю. Підходи до вибору домінант підвищення ефективності розвитку системи внутрішньої торгівлі України. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 9. С. 410-420.
5. Батенко Л. П., Загородніх О. А., Ліщинська В. В. Управління проєктами: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 231 с.
6. Беденкова М. Ф. Вопросы прогнозирования региональных пропорций вывоза и ввоза продукции. *Экономика и маг. методы*. 1978, т. 14, вып. 4. С. 105-111.

7. Білик Т.Л. Використання матеріального стимулювання в управлінні персоналом агропромислових підприємств. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. Вип. 21. 2013. С. 335-338.

8. Білик Т.Л. Особливості діяльності та управління персоналом малих агропромислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. Вип. 6. 2015. С. 187-192.

9. Білик Т.Л. Формування персоналу малих підприємницьких структур агропромислового виробництва. *Електронне наукове фахове видання Ефективна економіка*. Вип.11. 2015. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4527> (дата звернення 13.11.2018).

10. Білик Т.Л., Хомич І.В. Економічна ефективність та результативність діяльності сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. Вип. 22. 2014. С. 297-301.

11. Богославець Г. М., Трубей О. М. Проблеми та перспективи розвитку підприємств оптової торгівлі. *Науковий вісник ХДУ*. 2014. №5. С. 28-32.

12. Бойко М. Г. Інформаційно-аналітичні основи формування ціннісно орієнтованого підходу до управління туристичними підприємствами. *Вісник Львівського державного інституту новітніх технологій та управління імені В'ячеслава Чорновола. Актуальні проблеми ринкової економіки*. 2009. № 6. С. 290-298.

13. Бондаренко О., Заборська Н. Реінжиніринг бізнес-процесів. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2014. № 6. С. 11-22.

14. Босак А. О. Систематизація чинників макро- та макросередовища в системі процесно-структурованого менеджменту. *Наука й економіка*. 2011. № 3 (23). С. 60-67.

15. Вакульчик О. М., Ступнікер Г. Л. Формування економічної категорії «інтелектуальний капітал» в умовах стратегічного розвитку підприємства. *Механізм регулювання економіки*. 2007. № 2. - С. 60-64.
16. Виноградова О. В. Особливості моделювання бізнес-процесів організації на принципах реїжинірингу. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. 2005. № 2. С. 263-270.
17. Виноградова О. В. Реїжиніринг бізнес-процесів торговельних підприємств : монографія. Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. 183 с.
18. Вишняков О., Крохин В. Процессный подход к управлению. Основные понятия. *Антикризисный менеджмент*. 2004. № 1. С. 19-25.
19. Внутріпній ринок і торгівля України: структурно-інституціональна трансформація : монографія / В. Д. Лагугін, Ю. М. Уманців, А. Г. Герасименко та ін ; заред. В. Д. Лагугіна. К. : КНТЕУ, 2015. 432 с.
20. Вовканич С. Й., Л. К. Семів Людський та інтелектуальний капітали в економіці знань. *Вісник НАН України*. 2008. №3. С. 13-23.
21. Волощук Л. О. Методичні засади та проблеми оцінювання інтелектуальної складової інноваційного розвитку промислового підприємства. *Економічний аналіз*. 2014. Том 16. Ч. 2. С. 87-94.
22. Воронецький Ян. Створення польської системи інновацій та побудова економіки, яка ґрунтується на знаннях. *Регіональна економіка*. 2006. № 1. С. 164-173.
23. Гава Ю. В. Інтелектуальний капітал - шлях до економічного зростання України. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. №4. С. 129-134.
24. Гречан А. П. Умови ефективного використання інтелектуального капіталу підприємства для зростання його ринкової вартості. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 1. С. 223-225.
25. Грузнов И. И. Эффективные организационно-экономические механизмы управления (Теория и практика). Одесса: Полиграф, 2009. 528 с.

26. Дикун О. В. Сутність та принципи реалізації податкової політики на різних організаційних рівнях. *Держава та регіони Сер. Економіка та підприємництво*. 2010. Вип. 3. С. 39-43.

27. Довгань О. О. Сутність та особливості визначення поняття «інтелектуальний капітал». *Вісник Хмельницького національного університету. Сер. Економічні науки*. 2009. №6. Т. 2. С.153-157.

28. Дугієнко Н. О., Осаул А. О. Особливості формування інтелектуального капіталу підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 378-381.

29. Дудова І. Людський і соціальний капітал в умовах інтелектуального та інклюзивного зростання. *Економіка та управління національним господарством. Економічний часопис*. XXI. 2013. № 7-8(1). С. 112-118.

30. Евтушенко Н.М., Макарчук І.М., Яременко Л.М. Макроекономічна стабільність в Україні. *Молодий вчений*. № 3 (30). 2016. с.74-79.

31. Економіка знань та її перспективи для України / За ред. В. М. Геєця. К.: Інститут економічного прогнозування НАНУ, 2005. 512 с.

32. Економіка й організація інноваційної діяльності: підруч. / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Греган та ін. ; за ред. М. П. Денисенка. К. : ВД «Професіонал», 2004. 960 с.

33. Економіка й організація інноваційної діяльності: підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Греган та ін.; за ред. М. П. Денисенка. К. : ВД «Професіонал», 2004. 960 с.

34. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В. М. Геєця. К.: Ін-т економ.прогнозув.: Фенікс, 2003. 1008 с.

35. Ефективність фіскально-економічної політики в трансформаційній економіці: монографія / Г. І. Башнянин, В. І. Блонська, С. С. Гринкевич та ін.. Львів: Вид-во ЛКА, 2008. 200 с.

36. Іванов Ю. Б. Альтернативні системи оподаткування : монографія. Х. : ХДЕУ Торнадо, 2003. 517 с.

37. Іванов Ю.Б, Єськов О.Л. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2007.
38. Ковальов А І., Шевченко В. В. Концептуальні засади здійснення реінжинірингу бізнес-процесів. *Вісник соціально- економічних досліджень*. 2009. Вип. 35. С. 365-371.
39. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Принципи діалектичної логіки в методології аналітичного обґрунтування сучасних управлінських рішень. *Економічний аналіз*. 2014. № 2. С. 82-89.
40. Коробкова М.Н. Формирование качества портовых услуг. *Журнал университета водных коммуникаций*. 2012. №3. С.200-207.
41. Косова Т. Д. Фінансові інститути в системі управління інвестиційним процесом : монографія. ДонНУЕТ ім. Михайла Туган-Барановського. Донецьк, 2008. 338 с.
42. Краснокутська Н. С. Матричний підхід до оцінювання реалізації потенціалу торговельних підприємств. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 11. С. 295-299.
43. Краснокутська Н. С., Лачкова В. М. Методи управління комерційними ризиками підприємств торгівлі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 19. С. 255-263.
44. Крикавський Є. В., Патора Р. В. Логістика: традиційні і нетрадиційні сфери використання. *Вісник НУ "Львівська політехніка". Сер. Логістика*. 2006. № 552. С. 62-75.
45. Кузнецов А. В. Зниження інвестиційного ризику шляхом міжкорпоративної інтеграції фінансово-промислових груп. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. -№ 16. С. 25-31.
46. Кузнецова О. Теоретические основы государственного регулирования экономического развития экономики. *Вопросы экономики*. 2002. №4. С. 46 - 66.
47. Кузьмін О. Є. Система корпоративного управління: формування та соціювання на засадах економічних індикаторів (на прикладі

машинобудування): монографія / за ред. Кузьміна О. Є.. Львів : Тріада плюс, 2008. 369 с

48. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посіб. 2-ге вид. доп. і переробл. Львів : НУ “Львівська політехніка”, “Інтелект-Захід”, 2003. 352 с.

49. Куценко С.В. Факторы конкурентоспособности портовых услуг. *Экономика и управление*. 2011. №5. С. 137-143.

50. Мазур І. І. Корупція як інститут тіньової економіки. *Економіка України*. 2005. № 8 С. 68-75.

51. Мазур І. І. Тінізація економіки України в сучасних умовах. *Вісник Донецького університету. Сер. Економіка і право*. Спецвипуск. Т2. 2001. С. 51-57.

52. Мандибура В. О., Харазішвілі Ю.М., Іванов О.В. Тези виступу за матеріалами круглого столу на тему: «Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання» / Т. А. Тшцук, за заг. ред. Я.А. Жаліла. К.: НІСД, 2011. 96 с.

53. Маслов В.П. Экономифизика и квантовая статистика. *Математические заметки*. 2002. Т. 72. вып. 6. С. 883-891.

54. Матвійчук К. А. Тінізація економіки та легалізація тіньових капіталів в Україні. *IV Міжнародна научно-практична конференція «Якість економічного розвитку: глобальні та локальні аспекти»*, 2012. С. 44-48.

55. Методика проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: веб-сайт. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-%D0%BF/paran58> (дата звернення: 11.04.2018).

56. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog/ministerstvo-regionalnogo-rozvitku-budivnitstva-ta-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva-ukraini> (дата звернення: 17.06.2018).

57. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/2011> (дата звернення: 13.05.2018).

58. Міщук І. П. Логістика торговельного підприємства: зміст, напрямки, проблеми. *Вісник НУ "Львівська політехніка". Сер. Логістика*. 2007. № 594. С. 461-467.

59. Міщук І. П. Оцінювання ефективності системи логістики підприємства торгівлі. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 4. С. 102-110.

60. Момот О. І., Самойлов П. І Реінжиніринг - один з шляхів по виходу українських підприємств зі світової кризи. *Наукова періодика*. 2010. С. 140-149.

61. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік: веб-сайт. URL: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/Reytingova-otsinka-za-2017-rik-prezentatsiyini-materiali.pdf> (дата звернення: 27.02.2018).

62. Нагребельний В. П., Попович В. М. Тіньова економіка. *Юридична енциклопедія*: 6 т. К., 1998. Т.6. С. 74-76.

63. Налогообложение: теории, проблемы, решения /В. П. Вишневский, А. С. Веткин, Е. Н. Вишневская и др.; под общ. ред. В. П. Вишневого. Донецк : ДонНТУ, ИЭПНАН Украины, 2006. 504 с.

64. Національна антикорупційна стратегія URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011> (дата звернення: 17.04.2018).

65. Невейкина Н.В. Многомерная функциональная система региона . Многомерная функциональная система региона. *Регион: системы, экономика, управление*. 2013. № 2 (21). С.29-32

66. Ногінова Н. М. Необхідність реформування податкової політики України в умовах євроінтеграції. *Наук, записки Нац. ун-ту "Острозька академія" Сер. Економіка*. 2014. Вип. 25. С. 141-145.

67. Офіційний сайт Державної служби статистики: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.04.2018).
68. Регіони України 2017: статистичний збірник / за редакцією І.Є. Вернера. Київ: Державна служба статистики України, 2017. Частина I. 317 с.
69. Серебрянський Д. М. Ефективність пільг з ПДВ і податку на прибуток підприємств в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 1. С. 42-47.
70. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Скібіцька Л. І. Організація бізнесу: навч. посібник. К. : Кондор, 2011. 912 с.
71. Халилов А.Э Оптимизация управленческих решений несколькими проектами на рынке. *Современная наука: актуальные проблемы теории и практики. Сер. Экономика и право*. №3. 2017. С. 40-46.
72. Халилов А.Э. Взаимодействие фондового рынка с фондовым рынком. *Перспективы развития и пути совершенствования фондового рынка: Всеукр.науч.-практ. конфер. 17-20 декаб. 2009 г. . Симферополь*. С 48-50.
73. Халілов А.Э. Системні аспекти інноваційної діяльності. Матеріали міждун. наук.-практ. конфер. Львів: ЛУБП, 2009. С.27-29.
74. Чекмарева Е. Банки в финансово-промышленных группах: настоящее и перспектива. *Российский экономический журнал*. 1998. №7-8. С. 20-27.
75. Челомбітько Т. В. Розвиток фінансово-промислових груп у національній економіці. *Проблеми економіки*. 2012. № 4. С. 40-43.
76. Червіна Ю. В. Інтегровані корпоративні структури в системі народного господарства України. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2012. № 27. С. 47-413.
77. Чукіна І. В. Організаційно-економічний механізм у системі управління виробничо-господарською діяльністю аграрних підприємств. *Економічний аналіз: зб. наук, праць*. Тернопіль: Економічна думка, 2014. Т. 15. № 3. С. 230-236.

78. Швери Р. Теория рационального выбора: универсальное средство или экономический империализм? *Вопросы экономики*. 1997, №7. С. 35-41.

79. Швиданенко О.А. Сучасна парадигмальна конструкція глобальної конкурентоспроможності. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. Вип. 2. С. 8-17.

80. Шевченко П.К., Бабилова А.В., Ханина А.В. Экономико-статистическая оценка влияния деятельности государственных корпораций на экономику регионов и секторов. *Национальные интересы: приоритеты и безопасность*. 2014. № 3. С. 29-35.

81. Шепеленко О. В. Трансакционные издержки в переходной экономике: проблемы теории и практики: монографія. Донецк: МОН Украины; Донецкий нац. ун-т экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского, 2007. 360 с.

82. Шерман Є. М. Економічні аспекти розвитку організаційно-економічного механізму на підприємствах. *Ефективна економіка та менеджмент: теорія і практика*: матеріали Міжнар. наук.- практ. конфер. 14-15 листоп. 2014 р. Дніпропетровськ : Гельветика, 2014. Ч. 1. С. 122-125.

83. Шерман Є. М. Особливості управлінської діяльності на підприємствах харчової промисловості Херсонської області. *Проблеми економіки: нові ринки та нові напрямки розвитку* матеріали Міжнар.наук.- практ. конфер. 6-7 лютого 2015 р. Дніпропетровськ: Перспектива, 2015. Ч. 3. С. 23-25.

84. Широкова В.А. Влияние регулирования государственных финансов на экономику и бюджетную сферу регионов. *Регион: Экономика и Социология*. 2013. № 2 (78). С. 89-107.

85. Шишкин В.В., Кудрявцева Г.В., Шишкин В.И. Система государственного стратегического управления как ведущий фактор качественного совершенствования управления экономикой на региональном уровне. *Экономика, социология и право*. 2014. № 3. С. 94- 97.

86. Щодо пріоритетних напрямів детінізації економіки України. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень : веб-сайт. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/676/> (дата звернення: 19.05.2018).

87. A Legal Perspective on the Use of Models in the Fight Against Corruption Joshua V. Barr Edgar M. Pinilla Jorge Finke. URL: <https://scholarcommons.sc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1076&context=scjilb> (Last accessed: 27.03.2018).

88. A power system dynamical model in the matrix polynomial description form Sign In or Purchase. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/document/6672952/>. (Last accessed: 07.03.2018).

89. Ariff M., Ratnatunga J. Do accounting and finance tools serve governance? URL: http://www.apu.ac.jp/rcaps/uploads/fckeditor/publications/workingPapers/RCAPS_WP09-4.pdf. (Last accessed: 07.03.2018).

90. Becker G. Crime and Punishment: An Economic Approach // *Journal of Political Economy*. 1968. Vol. 76. № 2.

91. Becker G., Grossman M., Murphy K. M. Rational addiction and the effect of price on consumption. *The American Economic Review*. 1991. May. P. 237-241.

92. Cassel D. Funktion der Schatten wirtschafter im Koordinationsmechanismus Von Markt - und Peanwirtschaftern. *ORDO. Jahrbuch für die Ordnung von Wirtschaft und Gesellschaft*. Bd. 37. 1986. P. 73-103.

93. Chemulich A. A Study of A Linkage Between Natural Resource Abundance and Pension Systems Efficiency. European University at St. Petersburg, Department of Economics, Working Paper Ec-09/13, 40 p.

94. Contini B. Convergence and divergence in the informal sector debate focus on Italy, 1984-1992. *World development*, 1992. Vol. 22. №4. P. 510-516.

РОЗДІЛ 4

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ

4.1. Механізми управління виробничої системи регіонів

Виробництво є одним з фундаментів в економіці, так як товари є одним з найважливіших елементів в системі регіонів. Теорія прийняття рішень відіграє велику роль від початку виробництва до її збуту. Кожен крок процесу виробництва складається з ланцюжка прийняття рішень, на основі яких будується подальші відтворювальні процеси в організації.

Кожен процес на підприємстві впорядкований, тим самим схильний певній логіці, на основі якої будується вся виробнича система організації. З кожним роком збільшується застосування цифрових технологій на різних стадіях виробничого циклу. Дана тенденція призводить до обробки великого обсягу інформації не тільки виробничого характеру, а також статистики виробів і параметрів відхилення від них.

Виробнича система держави є складною, так як сучасність вносить свої корективи. Велика частина даної системи у всіх країнах є низько конкурентоспроможною, особливо китайські товари і їх виробничі потужності. Але держава повинна підтримувати не тільки високотехнологічне виробництво, а також і інші напрямки. Виробнича безпека країни полягає в збалансованості виробництва в національному господарстві, тобто створення певних умов для того, щоб виробництво не припинялося. Якщо буде втрачено якесь виробництво, то для держави це є негативним фактором розвитку не тільки через економічний характер, а також з технологічного боку.

На рис. 4.1 показаний виробничий цикл прийняття рішення в системі випуску продукції.

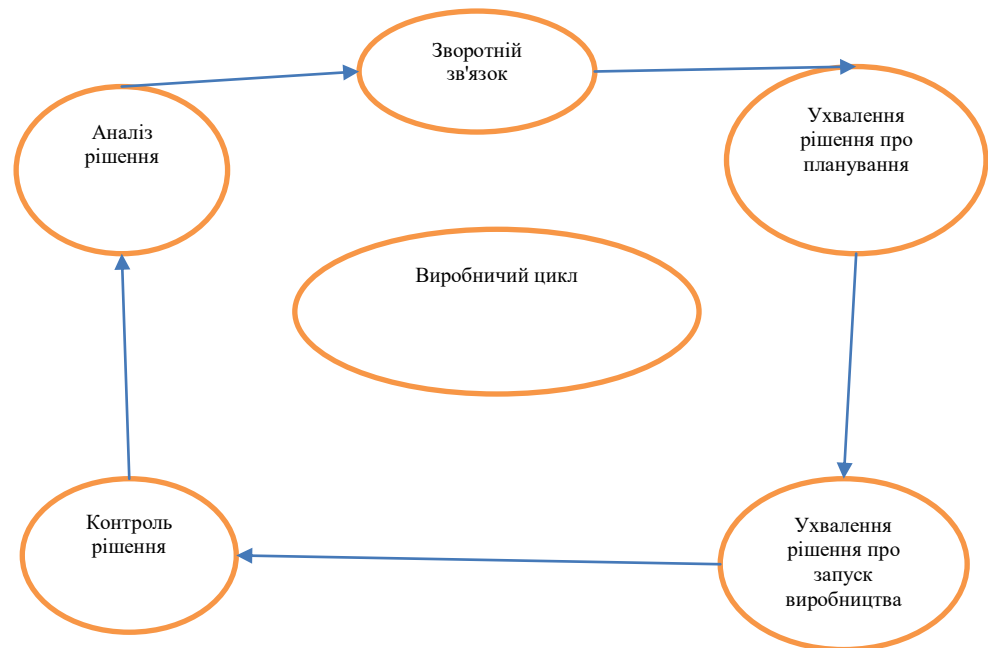

Рис. 4.1 Виробничий цикл прийняття рішення в системі випуску продукції

Джерело: розроблено автором

Виробничий цикл прийняття рішення на виробництві складається з наступних елементів:

- Ухвалення рішення про планування.
- Ухвалення рішення про запуск виробництва.
- Контроль рішень.
- Аналіз рішення.

Кожен з представлених елементів є найскладнішим елементом для прийняття рішення при виробництві продукції. Кожен процес вироблення шляхів розвитку завжди пов'язаний з подоланням проблем, що виникли, які зустрічаються на ринку. Таким чином, виробничий цикл прийняття рішення на виробництві складається з комплексів заходів, на основі яких будується випуск продукції на ринку.

Надалі кожен елемент розглянемо більш докладно. На рис. 4.2 показаний комплекс прийняття рішень по виробничому плануванню.

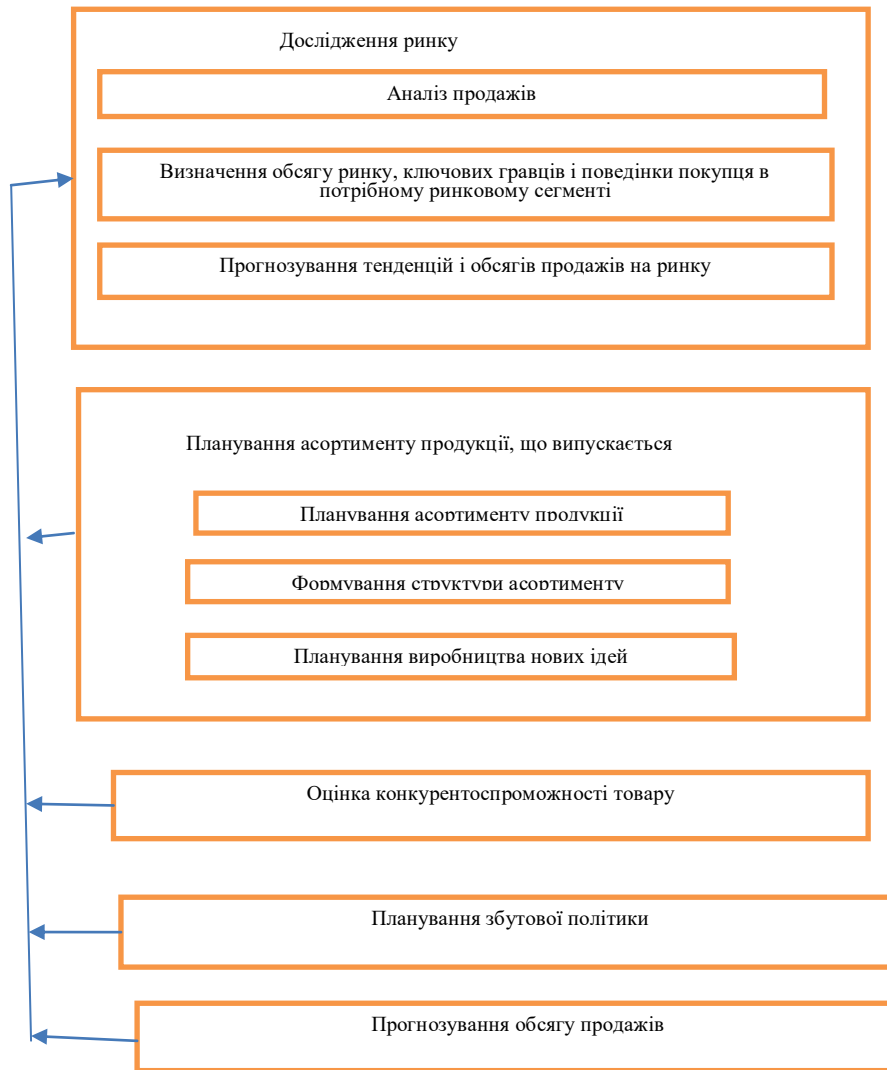

Рис. 4.2 Комплексне прийняття рішень по виробничому плануванню

Джерело: розроблено автором

Першим елементом є дослідження ринку. Кожен проект починається з того, що необхідно проаналізувати продажі на ринку. Необхідно проводити пошук статистичних даних, на основі яких створюються висновки про доцільність запуску бізнесу. Наступний етап полягає у визначенні обсягу ринку, а також формується список ключових гравців. Надалі необхідно визначити поведінку покупця.

На кожному етапі є процес моніторингу, який відстежує і коректує рішення і дії економічного агента. При недостатньому виконанні одного з перерахованих пунктів буде порушений весь ланцюжок рішень організації.

Планування асортименту продукції, що випускається є важливим моментом для безпосереднього виробництва. Кожен виробник планує портфель асортименту, на основі якого буде відбуватися випуск продукції на ринку.

Різноманітність товарів повинно бути таким, щоб майже кожен клієнт міг підібрати собі щось. Починається насамперед з текучої і перспективної потреби потенційного споживача. Приймаються рішення про додавання асортименту товарів і які слід виключити з виробництва. Актуальне питання виникає при інноваційному товарі, чи варто його диверсифікувати за рахунок інших напрямків. В даному випадку необхідно провести аналіз, оцінку і перегляд всієї товарної номенклатури.

Останній і самий основний елемент полягає в прогнозуванні тенденцій. В даному напрямку застосовуються статистичний і математичний апарат для вирішення поставленого завдання. Запуск продукції безпосередньо технологічний етап, досить складний зі своєю специфікою, від якої потерпають саме в технічному аспекті діяльності підприємства. Під час запуску продукції йде налагодження роботи всієї структури виробничої системи організації. На рис. 4.3 показані стадії, при яких готуються рішення для запуску продукції на ринок

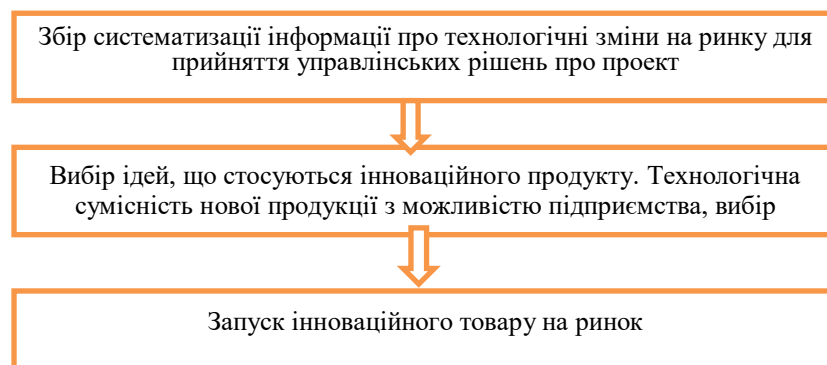

Рис. 4.3 Ухвалення рішення про запуск продукції на ринок

Джерело: розроблено автором

Велика частина робіт підготовлена, з точки зору економіки. Розглядаються дослідження, питання, пов'язані з управлінням, але

опускаються технологічні питання безпосередньо пов'язані з початком старту. Першим великим кроком є збір інформації про технологічні зміни на ринку для прийняття управлінських рішень. Йде аналіз збору даних щодо зміни внутрішніх норм технології для виробництва потрібного товару. Надалі необхідно відстежити сучасні виробничі норми.

Нові технологічні вимоги до випуску продукції ускладнюють не тільки розробку, а також швидке впровадження безпосередньо на виробництво. Вибір ідей стосується інноваційного продукту. Робота спрямована на службу маркетингу, їх діяльність пов'язана з пропозицією яким повинен бути товар для конкурентоспроможності на сучасному ринку.

В останню чергу формується рішення про запуск продукції. Надалі розглядається контроль вирішення, тобто необхідно провести моніторинг щодо виконання планових показників в діяльності підприємства. Пізніше виправляємо помилки і ситуацію, яка склалася на підприємстві.

Наступним кроком є аналіз виниклих труднощів, які вплинули на відхилення діяльності підприємства від планових показників організації. І нарешті останньою стадією є аналіз всього виробничого циклу для підвищення точності прийнятих і реалізованих рішень. Кожен крок спрямований для оптимізації всього процесу, що протікає на виробництві. Велика кількість рішень на ринку призводить до необхідності гнучкого управління виробництвом для випуску продукції, що задовольняє попит на ринку.

Фактори, що негативно впливають на прийняття рішень економічним агентом у відтворенні товарів і послуг:

- Фактор політичний. Проблема виникає при недосконалій і суперечливій законодавчій базі щодо регулювання господарської діяльності. Виникає ситуація, при якій прийняття рішень знаходиться в труднощах, так як не всі положення прописані в законодавстві. З іншого боку, розвиток інноваційного ринку стримується за рахунок проблем, які виникли при реалізації ідей на ринку.

Міжнародна криза призводить до обмеження використання не тільки передових технологій, а також досвіду для використання нововведень на ринку. Неузгодженість інтересів в структурах влади. Економічний агент знаходиться в такому стані, при якому його інтереси враховуються слабо, всі рішення, прийняті ним базуються на те, щоб протидіяти деструктивному впливу надмірного державного контролю.

Невирішені проблеми на рівні держави окремих економічних систем. Економічний агент існує, а його господарські дії не прописані в законодавстві, особливо нове сучасне ведення бізнесу. Велика кількість підприємств знаходиться в такому положенні, в якому необхідно вибирати дію згідно із законом, або як це можна робити, виходячи з ринкової ситуації. На жаль, все більше організацій прагнуть приймати рішення таким чином, щоб уникнути даних проблем.

- Фактор економічний. Проблеми теж носять істотний негативний вплив на прийняття рішень економічного агента. Низький рівень рентабельності виробників призводить до проблеми, при якій якість прийнятих рішень теж падає через неможливість найняти хороших співробітників або через малу їх кількість. Далі спостерігається занепад технічної модернізації самого виробництва, так як немає коштів для вкладення. На основі даного чинника неможливо застосовувати сучасні технології та досвід зарубіжних підприємств на новому обладнанні.

- Фактор фінансовий. Найбільшою проблемою є дефіцит власних коштів, що призводить до розв'язання проблеми пошуку, а не організації випуску продукції на ринок. Високе податкове навантаження призводить до неможливості розробляти довгострокові плани і будувати якісні рішення через брак коштів, які йдуть у вигляді податків державі.

Надалі виникає інша проблема, пов'язана із зростанням кредиторської заборгованості, так як кошти доводиться шукати в борг, тим самим дана проблема посилюється. Рішення, спрямовані на зниження фінансової залежності від інших учасників ринку. Підприємства не оновлюються,

намагаються погасити взятий кредит, приводячи знову до дефіциту коштів не тільки на модернізацію, а й на прийняття рішень. Низький рівень державної підтримки, особливо інноваційних підприємств у порівнянні з зарубіжними їх колегами.

- Фактор соціальний. Вплив на прийняття рішення, нерівномірність розвитку інфраструктури території гальмує організацію бізнесу. Високий рівень територіального безробіття, який призводить до зниження купівельної спроможності, а також до неможливості підвищення кваліфікації за свій рахунок. Низький рівень доходів деяких території населення призводить до неможливості бути мобільними. Велика частина сучасного персоналу економічного агента повинна завжди підвищувати свою кваліфікацію, через ці причини даний фактор знижує прийняття рішення персоналом.

- Фактор екологічний. Даний фактор при прийнятті рішень впливає досить сильно. Руїнування ґрунтової екосистеми призводять до неможливості рішень розмістити хімічні брудні промислові комплекси на певній території. Дотримуватися сучасних інноваційних технології не завжди можливо через високу ціну. Наявність не перероблених відходів виробництва призводить до вирішення проблеми з його вивезенням або захоронення. Потрібні необхідні фінанси для даного виду діяльності, причому постійного характеру.

- Фактор техніко-технологічний. Моральний і технічний знос устаткування призводить до проблеми прийняття рішення, пов'язаного з низькою питомою вагою високоякісної продукції, тим самим неможливістю змінити ситуацію лише через одну ідею. Низький рівень науково технічного розвитку призводить до управління залишкового типу, тобто менеджмент вибирає старі методи і інструкції. Основна причина цього фактора полягає в неможливості застосовувати нові ідей на застарілому обладнанні. У подальшому призводить до міжнародного відставання не тільки з технічних питань, а також з міжнародними вимогами.

Низька продуктивність праці і прийняття рішення полягає в стимулюванні, яке необхідно прийняти на виробництві. Наведені фактори негативно впливають на прийняття рішення у виробничій системі і призводять до акумуляції проблемних ситуацій в самій системі. Виникає системна криза, що пов'язана з великим обсягом процесів, якими складно управляти. Дана тенденція призводить до втрати контролю над об'єктом. Вся діяльність економічного агента розрахована на встановлення стабільного контролю над виробничими системами країни.

Сама виробнича діяльність, на жаль, не розвивається без продажів на ринку, на якому здійснюється споживання. Тобто для стабільного розвитку необхідний ринок збуту. Державна підтримка більше спрямована на основу технологічної безпеки підтримки підприємства, а не його розвитку. Технологічна безпека все більше стає другорядним завданням, так як недостатність коштів бюджету призводить до слабкості програми фінансування, тобто від даного виду допомоги можна відмовитися.

Таким чином прийняття рішення у виробничій системі країни є складною багатогранною задачею, яку вирішує економічний агент. Велика кількість вхідних даних, а також стримуючі фактори прийняття рішення на виробництві негативно впливають на всю структуру системи відтворення в країні.

При формуванні виробничої системи національного господарства завжди приділяється увага її відтворювальній системі. У кожній країні світу є своя відмітна риса розвитку через історичну спадщину, яка домінувала в минулому. Формування виробничої системи в кожній країні світу відбувається по-різному, наприклад, зростання сфери послуг або формування системи в структурі економіки.

Теорія галузевого ринку дозволяє в тій чи іншій мірі розвинути теоретичну базу з досліджуваної проблеми. Слід зазначити, що за радянських часів було галузеве управління, яке відрізнялося плановістю ведення національного господарства, а також жорсткою структурою, яка

обслуговувала великі частини військово-промислового комплексу. Товари подвійного призначення широко застосовувалися в системі національного господарства того періоду. З розвалом системи багато великих елементів даного господарства залишилися незатребуваними.

Тенденція ринків швидко змінювалась, яка призвела до погіршення всієї системи масового виробництва в країні. Промислові товари в усьому світі стають все більш інтелектуальними, набувають додаткових високотехнологічних властивостей. Зараз завдання не тільки виготовити продукцію, а також спостерігається складний процес зі збуту. Велика кількість витрат супроводжується на продукцію в ринковій системі. Можна навести приклад рекламної діяльності, а також просування товарів розвитку мережі постачальників та інші витратні компанії.

Управління виробничою системою національного господарства є складним завданням. Найчастіше розглядаються особливості управління галуззю, так як безліч різних чинників призводять до унікальності управлінського апарату, а також до формування рішень збуту не тільки в одній країні, так і в усьому світі. При формуванні великих відтворювальних систем є однакові механізми, які можна виділити, наприклад, прийняття управлінських рішень виробництва, управління портфелем виробництва, формування менеджменту якості, а також координація внутрішніх служб та інші.

Ринок як середовище, в якому реалізується та чи інша продукція має свої особливості, особливо це стосується виробничого ринку, в якому попит і пропозиція, змінюючись призводить до необхідності адаптації економічного агента. Виробнича система є одним з ключових систем, так як на основі неї формуються виробничі можливості для підвищення не тільки випуску продукції, а також технологій, що підвищують якість видобутку та обробки ресурсів. Технологічна сторона впливає істотно не тільки на прийняття управлінських рішень, а також надає додаткові конкурентні переваги на ринку.

Група факторів, які здійснюють вплив на прийняття рішень у виробничій системі:

– технологія, як зазначалося вище, сама по собі не розвивається в вакуумі, тобто необхідні умови, в яких патенти та інші інтелектуальні ресурси були вкладені і приносили певні дивіденди їх власникам. На жаль, велика частина винаходів практичного характеру не затребувані. Розвиваються тільки свідомо забезпечені фінансами, тому науково-дослідні роботи прагнуть розробляти у напрямку де є активна участь держави. Оборонні комплекси, в першу чергу, розробляють досить інноваційний товар. На жаль, інші економічні агенти не в змозі створювати досить у великому обсязі інноваційну продукцію по своїй галузі.

– доступність ресурсів, У кожній виробничій системі розташована певна ресурсна складова, на основі якої має формуватися подальша досконалість територіальних відтворювальних систем. На жаль, інтелектуальні та підприємницькі ресурси в сучасному суспільстві не належать до певного суб'єкта території. Найчастіше великі корпорації мають доступ до великої кількості нових ідей, а всі інші підприємства у вигляді стартапів намагаються створити нове, яке не завжди вдається довести до кінцевого споживача. На ранніх стадіях успішні ідеї скуповуються або інвестують великі корпорації для подальшого використання у своїй діяльності.

– ринок збуту є основою, на якій будується сучасна виробнича технологія при великих обсягах виробництва. Орієнтація продукції спрямована на потенційного покупця. Продажі стимулюють весь ланцюжок споживання, тобто проходять всі етапи від виробництва до споживання і утилізації.

Наведена група чинників не вичерпується, тому що в кожній галузі є свої певні потреби, які впливають на систему виробництва країни. Кожний великий комплекс, особливо наукового характеру, потребує формування своєї ніші не тільки в світовій системі, а також і у власній державі.

Кожна країна світу має неповторну систему виробництва, яка склалася історично. Сучасні глобалізаційні процеси призводять до формування даного напрямку, враховуючи цей факт виробництва зазнають бурхливі зміни. Спотворення даного елемента призводить до негативного впливу на інші сектори економіки. На рис. 4.4 показано взаємозв'язок виробничої системи від розподілу, обміну, а також споживання.

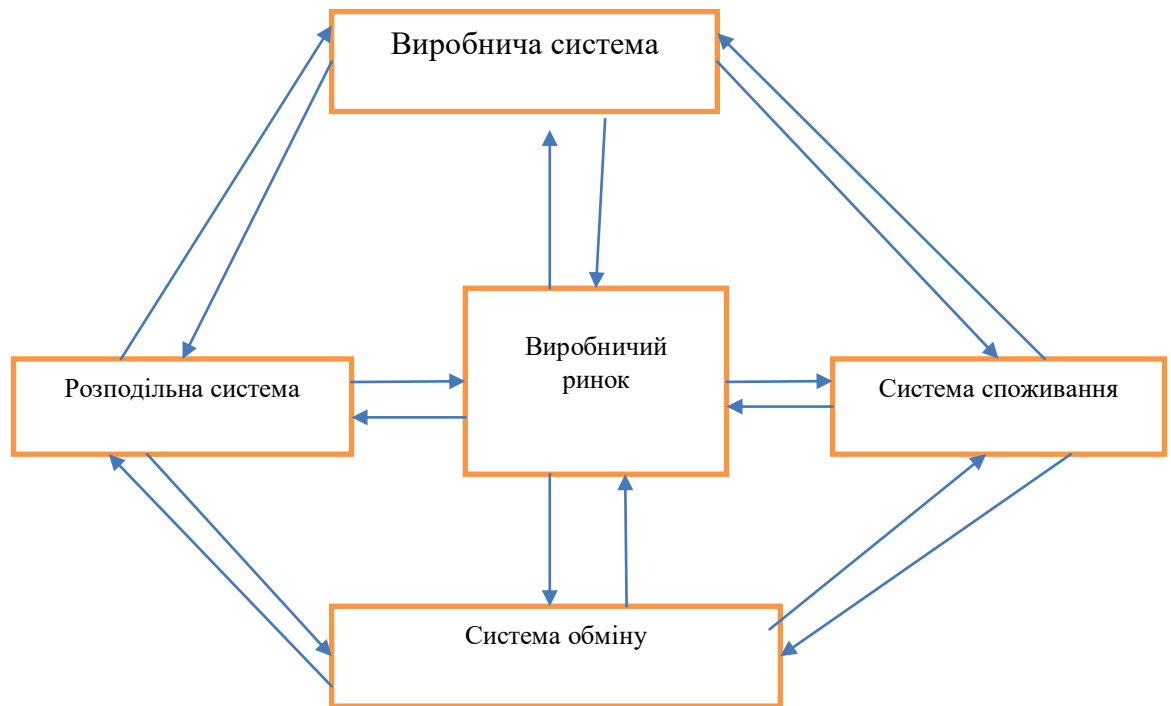

Рис. 4.4 Виробничий ринок

Джерело: розроблено автором

Самостійність досить умовна, тобто розглядати систему без участі інших компонентів складно. Ринок за своєю сутністю є середовищем, в якому виробництво здійснює продаж. Решта процесів впливають на логістичні ланцюжки, а також перерозподіл грошових коштів.

У цьому дослідженні приділяється увага саме відтворювальній частині організації, що стосується прийняття рішення в даному середовищі. Побудова певних дій, а також вдосконалення даного підходу, є пріоритетом для суб'єкта господарювання. Державі необхідно розробляти заходи, спрямовані на стимулювання економічних агентів.

На рис. 4.5 визначені основні передумови, на основі яких економічний агент приймає рішення у виробничій системі.

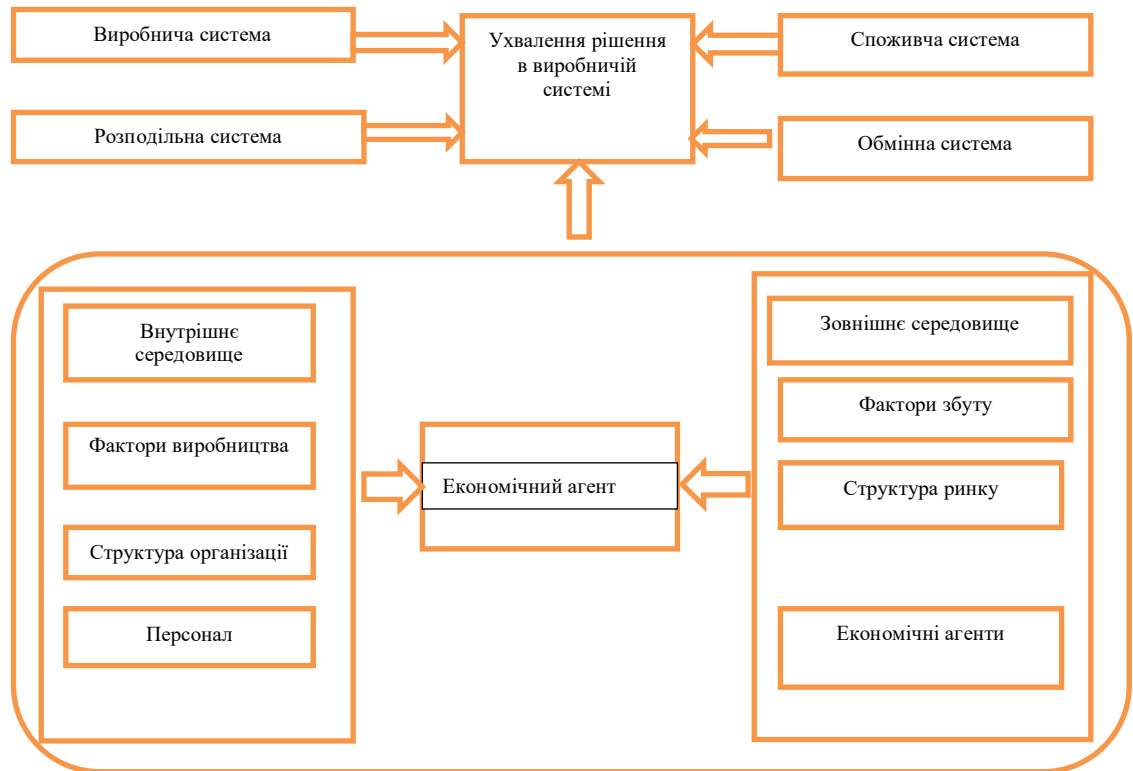

Рис. 4.5 Специфіка системи управління транзитивною структурою виробництва економічної системи

Джерело: розроблено автором

Формується зв'язок між головними елементами економічної системи, в яких відбувається процес прийняття управлінських рішень у виробництві. Основний блок прийняття рішення характеризується параметрами, які утворюються в результаті взаємодії компонентів. Тобто розглядати кожен окремо неможливо. Існування і підтримка прийняття рішень у виробничій системі є завданням складним, так як вплив роблять різні фактори. Внутрішня система прийняття рішення базується на взаємодії, координації та виконанні завдань, пов'язаних з організацією діяльності суб'єкта. Найчастіше відзначається комунікативне прийняття рішення, яке дозволяє оптимально організувати процеси, які відбуваються всередині фірми.

Фактори виробництва складають головну базу, на основі якої йде діяльність по налагоджуванню системи виробництва. До цієї групи включають: працю, капітал, інформацію, підприємницькі здібності і землю. У багатьох роботах дана тема вивчена досить широко, в наших дослідженнях інтерес буде представляти інформація, завдяки якій йде побудова всієї внутрішньої системи.

Структура організації праці будується за ієрархічним методом, на основі якого формується зв'язок для взаємодії відділів підприємства між собою. Формуються основні пропозиції на основі використання факторів виробництва для ефективного ведення діяльності. Персонал як елемент прийняття певних рішень на основі якого будується вся діяльність сучасного підприємства. Групові рішення виникають в результаті взаємодії співробітників підприємства. Правильна поведінка економічного агента базується на прийнятті внутрішньої інформації для побудови певних дій на ринку.

Економічний агент по своїй структурі є учасником внутрішніх і зовнішніх процесів, які впливають на нього. При самостійності прийняття рішення, не завжди вдається протидіяти негативним процесам, а саме підібрати потрібне рішення.

Зовнішнє середовище досить динамічно вимагає певних дій економічного агента. Тут варто звернути увагу на наступні процеси:

- Економічний агент може вплинути на групу процесів, на основі яких будується поведінка підприємства на ринку. Приділяється увага саме на кінцевих споживачів діяльність, яких пов'язана зі збутом товарів, а також наданням послуг. Сервісне обслуговування в сучасній системі розповсюдження товарів теж відіграє велику роль на вибір потенційного споживача.

- Економічний агент не може вплинути на групу процесів: на спад економіки, який призводить до звуження ринкового простору, а також на всі процеси, пов'язані з негативними наслідками кризових ситуацій на ринку.

Слід розуміти, що ринок як економічна категорія не може залежати від окремого елемента.

Таким чином, на прийняття рішень економічного агента впливають багато факторів. В першу чергу ті чинники, на основі яких процес планування і розробки подальших дій. Сучасне суспільство за своєю структурою утворюється зі складних взаємодій економічних агентів. Формується зв'язок, а також можливості по взаємовигідним відносинам. Конкуренція на високо технологічних виробництвах досить умовна, особливо в мікроінженерії та інших напрямках, пов'язаних з розробкою чіпів для масового ринку. Економічні дії повинні бути плавними, тобто стратегія повинна перетікати в тактику. Надалі формується план, на основі якого приймаються рішення виходячи від вищестоящих дій агента. На рис. 4.6 показана декомпозиція прийняття рішення у виробничій системі.

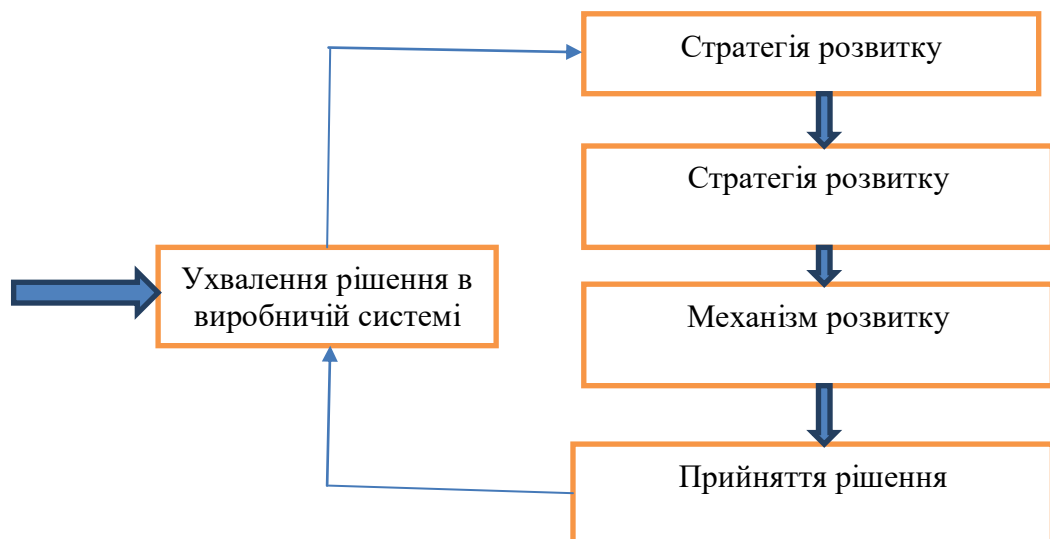

Рис. 4.6 Декомпозиція прийняття рішення у виробничій системі

Джерело: розроблено автором

Виробнича система об'єднує в собі цілу одну галузь, яка включає не тільки виробництво, а також утилізацію товарів. Стратегія розвитку має більш довгострокові плани для економічної системи, на основі яких формуються короткострокові завдання. Кожен етап супроводжується моніторингом, що дозволяє вчасно відреагувати на спотворення прийняття

рішень. Великий час реалізації проекту призводить до суттєвих змін не тільки ринкової ситуації, а також відбуваються відхилення від прогнозування. На жаль, точність побудови моделі на тривалий період залишається не високою.

Тактика розвитку складається з більш короткої програми виконання, спрямованої на завдання найближчого майбутнього. На основі цього формуються критерії для вироблення механізму впровадження рішень на ринок. Ефективність вжитих заходів на даний час залежить від механізму, за рахунок якого формуються нові можливості для стратегії розвитку. Прогнозування в даному випадку дозволяє будувати свої дії щодо ситуації на ринку. Таким чином, достатня ефективність управління залежить від декількох етапів взаємозв'язку між ними.

Механізм розвитку має загальні риси та структуру, на основі яких йде формування зв'язків координації учасників ринку на кожному етапі. Сам механізм використовується в тривалому і короткостроковому періоді розвитку. Прогнозування з урахуванням механізму досить складне завдання. Велика кількість учасників і результати можуть бути розкидані, тобто складність полягає у визначенні факторів, які призводять до такого розкиду.

Ухвалення рішення становить найскладнішу дію економічного агента, на основі якого необхідно враховувати безліч факторів і тенденцій при складанні математичної моделі. Необхідна кількість інформації для здійснення виконання поставленого завдання. Сам статистичний метод залишається незмінним, який можна поділити на:

- Збір даних виробництва для економічного агента не тільки в процесі спостереження і отримання первинних даних, а також в пошуках потрібної або готової інформації. Готовність інформації на першій стадії є неоднозначною. З одного боку, сирі дані не задовольняють вимогам, які пред'являє економічний агент. З іншого боку, соціально-економічні процеси можна аналізувати вже маючи певні показники на руках.

- Угрупування і зведення інформації дозволяє розподілити факти на групи і підгрупи, в свою чергу відбувається більш якісне стискання значних даних у вигляді компактного звіту.

- Обробка та аналіз. В даному випадку можна використовувати дані угруповування або первинні показники із застосуванням математичного апарату і отримати певні значення. Найважливіше на цьому етапі є інтерпретація даних, які отримані раніше. На жаль, не завжди можна більш чітко обґрунтувати результати дослідження, так як отримані дані не дають можливості для єдиного висновку. Доводиться вибирати одне з кількох близьких рішень, які необхідно впровадити на ринок.

Прийняття рішення в виробничих системах можна класифікувати як внутрішні і зовнішні. Більш детальна класифікація не призводить до якісного результату, так як зростання кількості об'єктів призводить до проблеми ускладнення розуміння керованості процесів. Всі проблеми впливають на економічного агента внутрішньо або зовні.

Внутрішні рішення економічного агента є організаційно-технічними, а також всі процеси, які протікають всередині організації. Дрібні підприємства мають більше мобільності в узгодженні рішень, так як дане питання вирішується дуже швидко. Великі підприємства, які мають значну кількість співробітників проходять тривалий етап узгодження рішень між їх відділами. Зовнішніми рішеннями економічного агента є вся діяльність, спрямована на розвиток і продаж товарів на ринку. Ефективна взаємодія з конкурентами залежить від виконання поставлених завдань економічним агентом.

Відтворювальна система країни завжди є актуальною, так як швидко змінюється тенденція на ринку, що призводить до формування нових труднощів для розвитку виробничого потенціалу країни.

Відтворювальна система держави складається з:

- відтворювальних систем регіонів, яка складається з виробництва системи муніципалітету і регіону разом узятих і є більше, ніж сума цих елементів. Тут здійснюється прийняття рішення на рівні національного

господарства, побудова стратегії розвитку всього промислового комплексу країни, а також формування планів розвитку регіонів в системі національного господарства. З кожним роком роль держави змінюється в бік координації взаємодії регіонів і муніципалітетів між собою для досягнення поставленої мети перед сучасним суспільством.

- відтворювальних системи регіону, яка є, на нашу думку, основною з-за того, що всі великі виробничі елементи знаходяться на території регіонів.

- відтворювальних системи муніципалітету, яка є найменшою з дефініції, де відбувається пошук і формування шляхів розвитку виробництва. На жаль, дуже мало таких територій, які мають своє виробництво, більша частина населення виїжджає в регіони, де розвинена промисловість.

Для вивчення прийняття рішення економічними агентами в регіональних системах розглянемо безпосередньо статистику виробництва продукції. Саме рішення складно відстежити в практиці, здебільшого нас буде цікавити діяльність і робота економічного агента завдяки статистичному аналізу. Аналіз в даному розділі буде не порівняльний, а безпосередньо з випуску продукції і його динаміки на ринку країни. Розглянемо статистику обсягу реалізації виробництва харчової продукції з 2010 по 2017 роки млрд. грн на рис. 4.7.

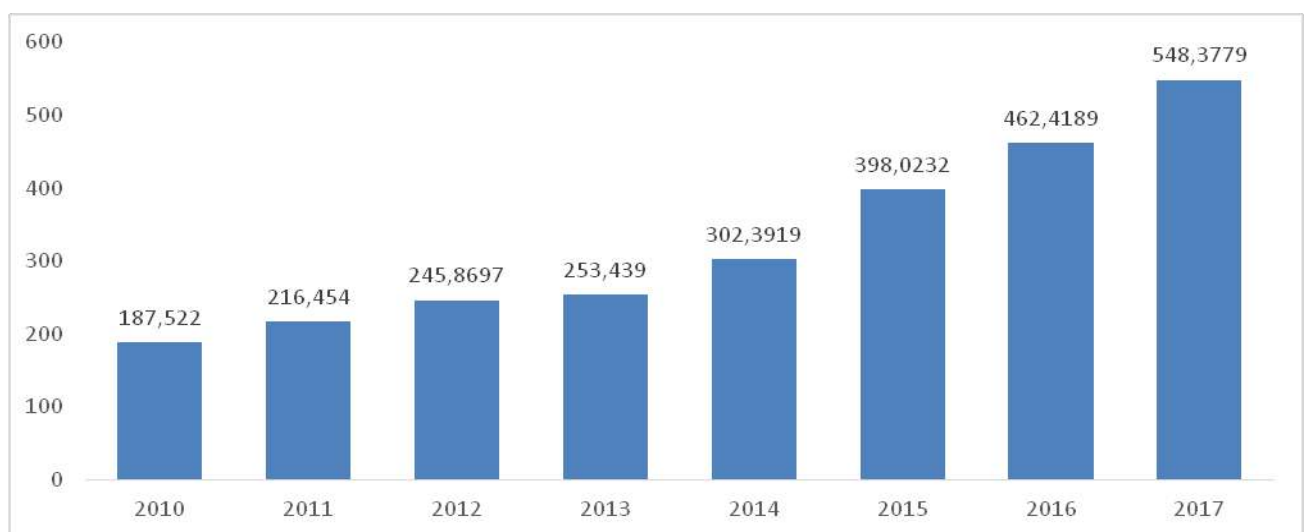

Рис. 4.7 Обсяг реалізації виробництва харчової продукції 2010-2017

рр. млрд. грн.

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.7 показана динаміка реалізації виробництва харчування, випивки тютюнових виробів досить швидко зростає. Економічний агент споживає постійно, тобто функціонування життєдіяльності продуктів харчування є першочерговою проблемою, яку вирішує господарюючий суб'єкт в економічній системі. Тенденція є стабільною, що призводить до плавності застосовуваних рішень в регіональних ринках. Досягається стабільність діяльності економічного агента.

Максимальне значення даного показника спостерігається в 2017 р., яке становить 548,476 млрд. грн., а мінімальне значення в 2010 р., становить 187,522 млрд. грн. Надалі розглянемо обсяг реалізації текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів в 2010-2017 рр. рис. 4.8.

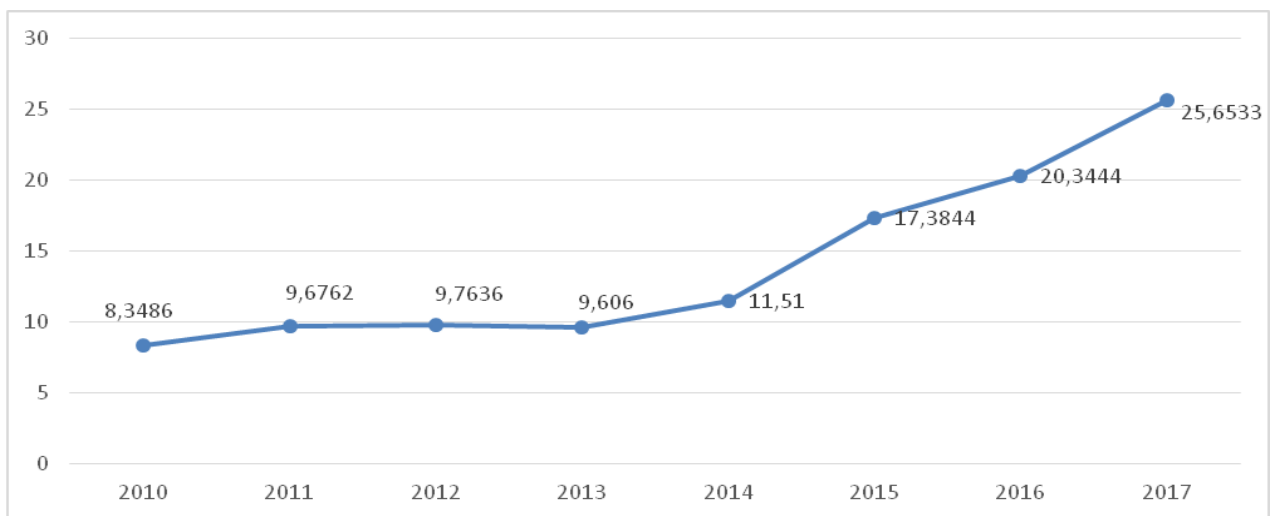

Рис. 4.8 Обсяг реалізації текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів в 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

По даному напрямку помітне зростання, але тим не менш значення даних показників до 2015 року досить низькі.

У 2010 р. спостерігається найнижче значення, яке становило 8,34 млрд. грн. обсягу реалізованої продукції. Це показує низьку

конкурентоспроможність галузі на ринку. Обсяг реалізації текстильної продукції є плавним, тим самим досягається більш стабільна діяльність агента за рахунок зниження труднощів при формуванні стратегії розвитку на ринку. Надалі розглянемо виробництво виробів з дерева, паперу та поліграфічну діяльність на рис. 4.9. На графіку відображено зростання виробництва даного виду продукції, спостерігається позитивна динаміка. Як в будь-якому бізнесі при ефективному прийнятті рішення дозволяє досягти зростання на ринку.

Даний напрямок досить стабільно росте, що призводить до незначного зростання обсягу реалізації продукції щороку. Специфіка виробів затребувана у населення стабільно, але не є товаром першої необхідності.

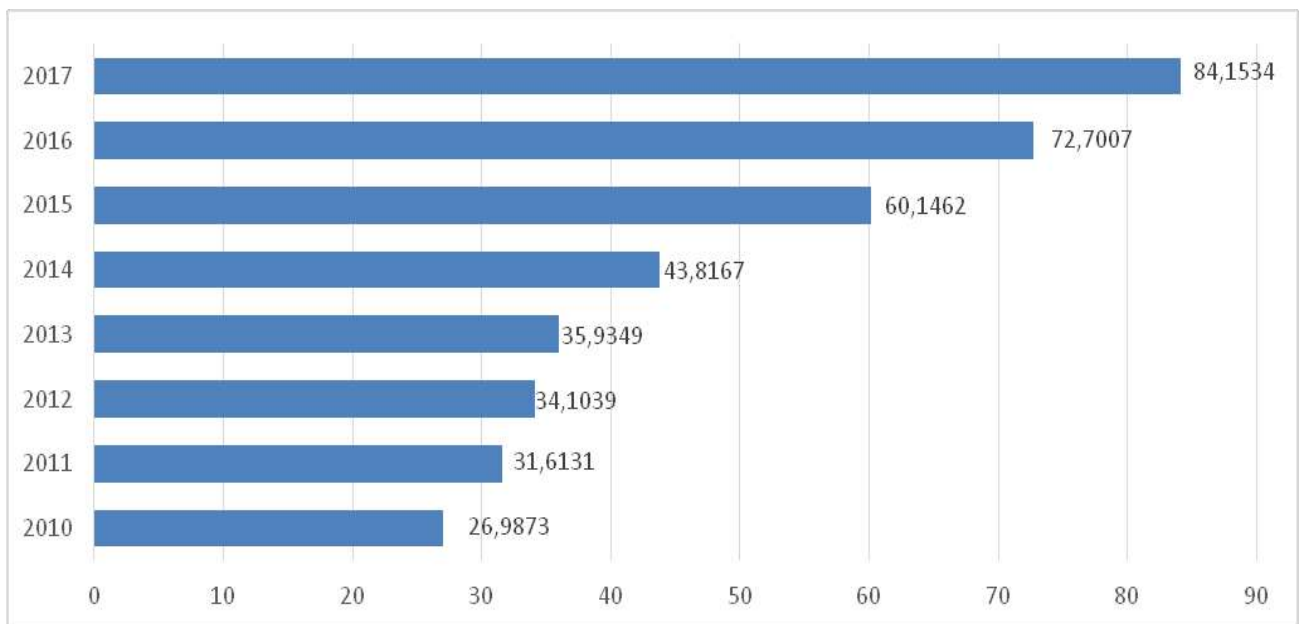

Рис. 4.9 Обсяг реалізації виробництва виробів з дерева, паперу та поліграфічної діяльності в 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Тим самим, досягається плавне прийняття рішення економічним агентом на регіональних ринках. Перекосів і проблем, пов'язаних з плановою

діяльністю, не спостерігається. Надалі розглянемо обсяг реалізації виробництва коксу та продуктів нафтопереробки рис. 4.10

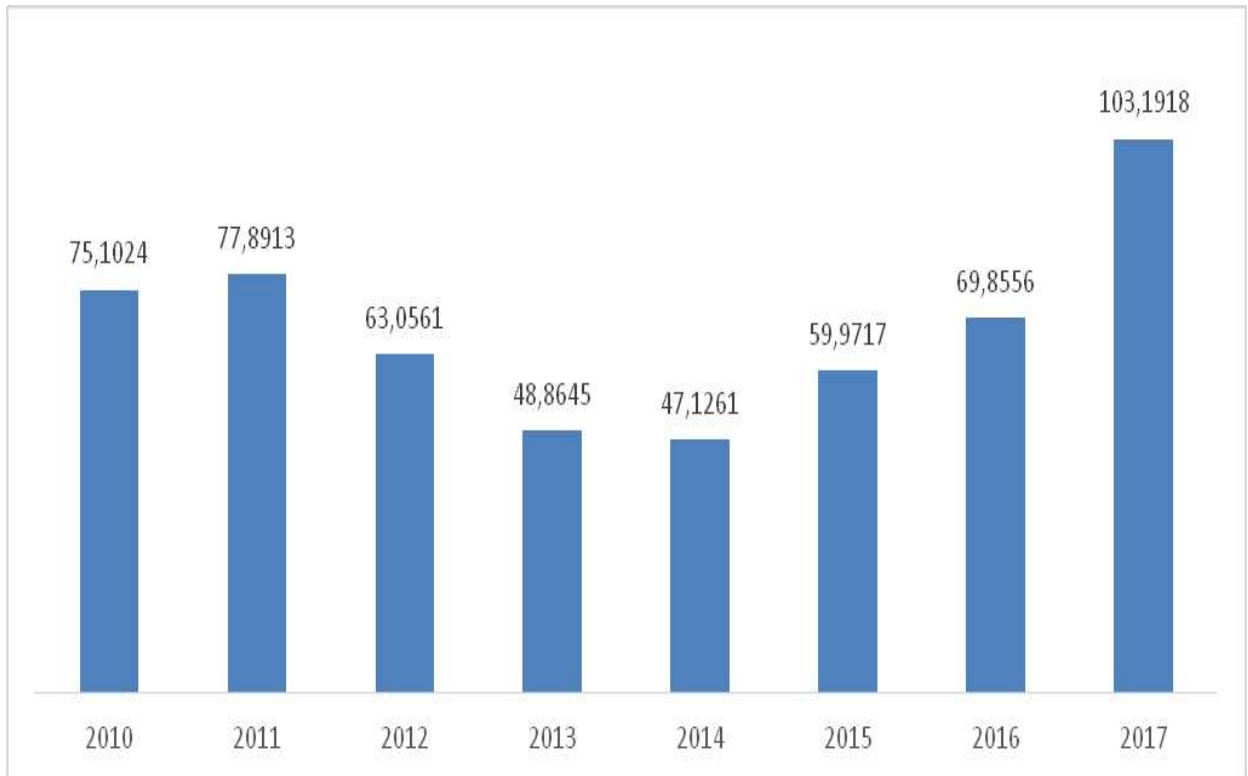

Рис. 4.10 Обсяг реалізації виробництва коксу і продуктів нафтопереробки в 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.10 показаний обсяг реалізації виробництва коксу нафтопереробної діяльності в економічній системі. Поетапне впровадження нових технологій і зростання продукту забезпечує плавність і більш передбачуваність для економічного агента на ринку. Максимальне значення можна спостерігати в 2017 р., яке склало 103,2 млрд. грн. та становить найбільше значення за останні сім років. Мінімальне значення даного показника спостерігається в 2014 р. тобто після підйому був різкий спад, тим самим показники обсягу реалізованої продукції склали 47,12 млрд. грн.

Реалізація виробництва і продуктів нафтопереробки є важливою ланкою в діяльності господарюючих суб'єктів. Надалі розглянемо

безпосередньо обсяг реалізованих основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів в 2010-2017 рр. млрд. грн на рис 4.11

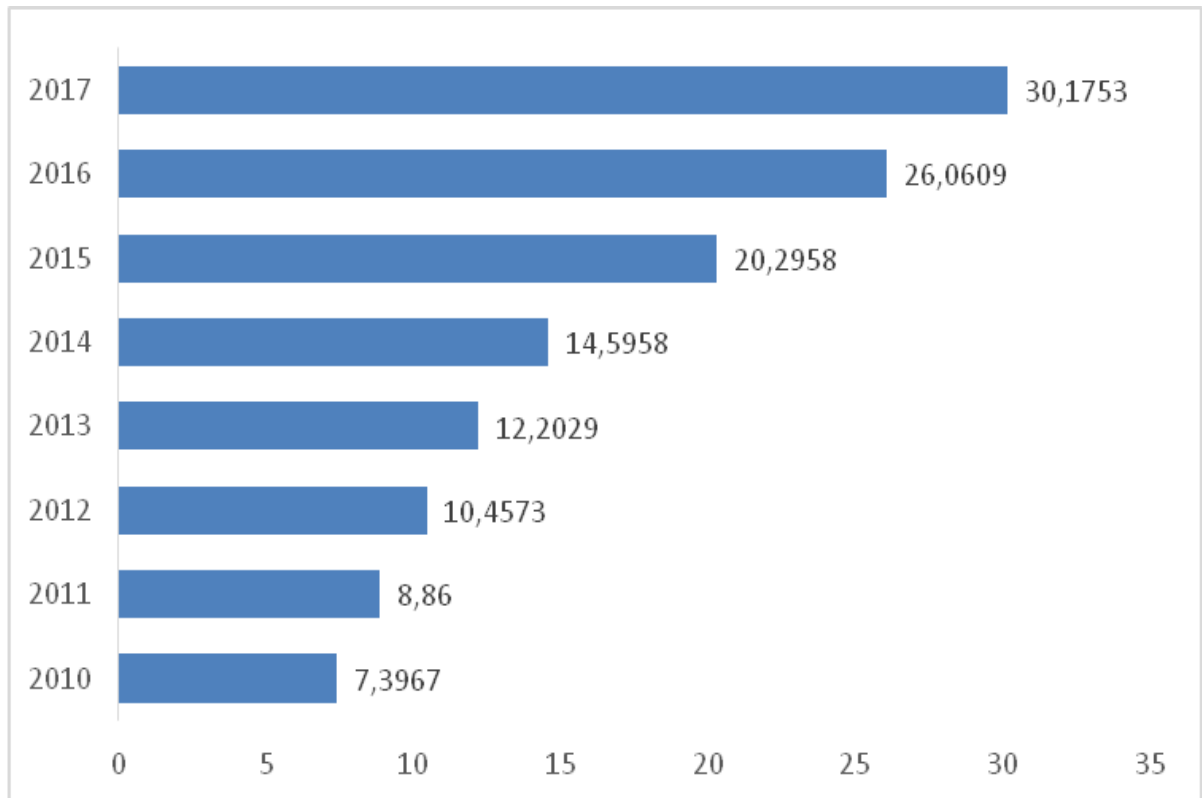

Рис. 4.11 Обсяг реалізованих основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів в 2010-2017 рр. млрд. грн

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.11 продемонстрований обсяг реалізованих основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, спостерігається зростання ціни продукції, що випускається на ринку. Тут зростання відбувається через інфляцію з одного боку, з іншого боку препарати медичного характеру необхідні населенню. Попит завжди досить стабільний щороку.

Обсяг реалізованих основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів склав максимальне значення даного показника в 2017 р., яке склало 30,17 млрд. грн., мінімальне значення в 2010 р., склало 7,39 млрд. грн.

Надалі розглянемо обсяг реалізації гумової та пластмасової, іншої неметалевої мінеральної продукції на рис 4.12.

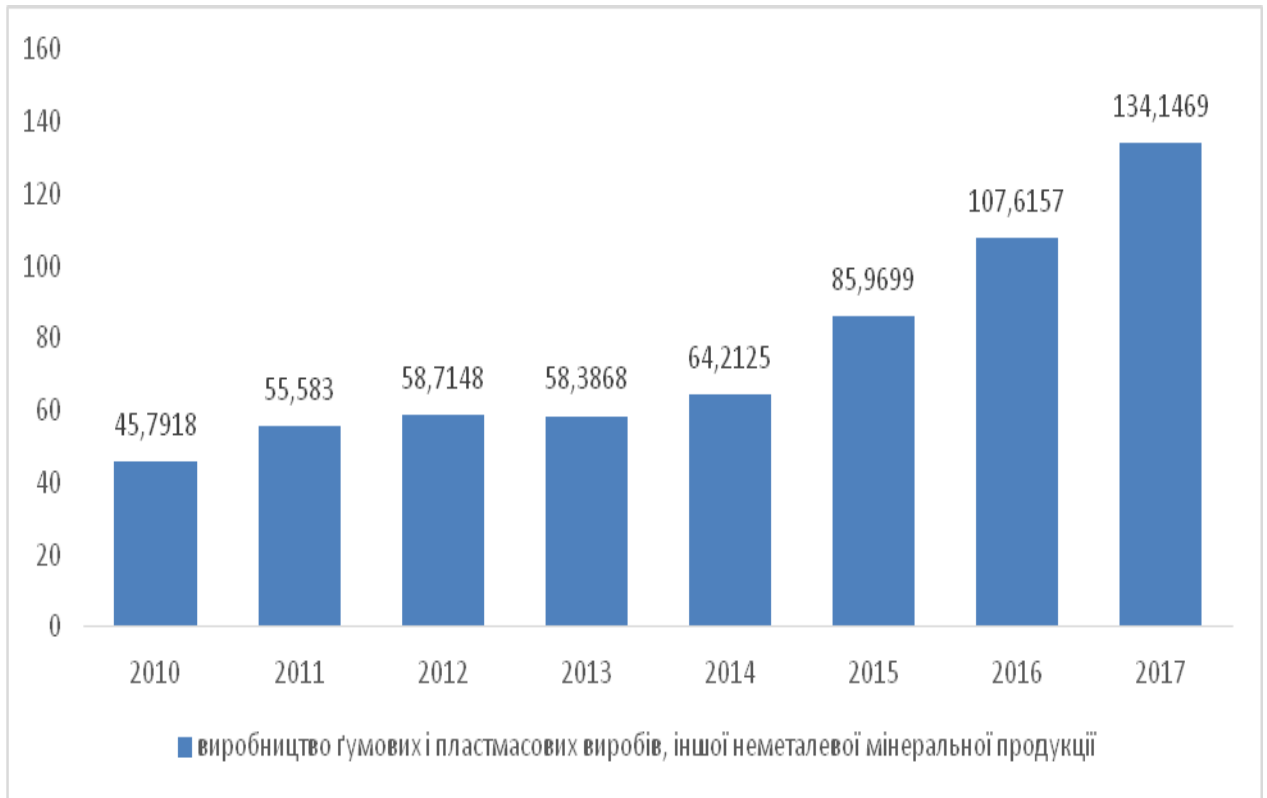

Рис. 4.12 Обсяг реалізації гумової та пластмасової продукції, і іншої неметалевої мінеральної продукції в 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рисунку 4.12 показаний обсяг реалізації гумової та пластмасової продукції, іншої неметалевої мінеральної продукції на ринку. Даний показник досить динамічно розвивається, тобто спостерігається поступове збільшення реалізованої продукції на ринку. Плавність прийнятих рішень досягається в результаті запланованих дій економічного агента на ринку. Якщо планування досягається, то рішення застосовуються більш стабільно і реалізація відбувається з мінімальними зусиллями господарюючих суб'єктів. Максимальне значення даного показника спостерігається в 2017 р., яке склало 134,14 млрд. грн., а мінімальне значення в 2010 р., склало 45,79 млрд. грн.

Надалі розглянемо обсяг реалізації металургійної продукції, готових металевих виробів за 2010-2017 рр. на рис. 4.13.

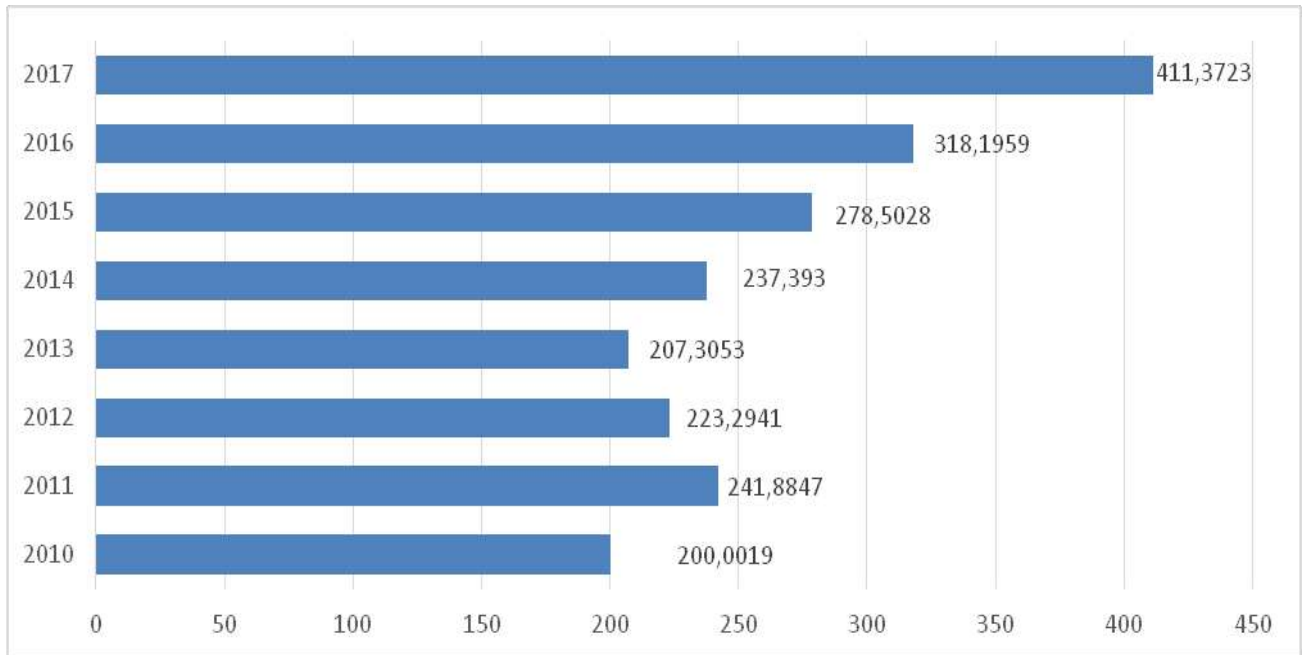

Рис.4.13 Обсяг реалізації металургійної продукції, готових металевих виробів без машин і установок в 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Тенденція, яка спостерігається показує бурхливий розвиток даного сектора економіки регіонів. Максимальне значення обсягу реалізованої продукції спостерігається в 2017 р., який склав 411,37 млрд. грн. Спостерігається збільшення на 100 млрд. в порівнянні з минулим роком. Мінімальне значення даного показника було в 2010 р., яке становило 200 млрд. грн. У 2013 спостерігався спад по даній діяльності, проте спад був незначний і до рівня 2010 року не опустився.

Надалі розглянемо обсяг реалізації комп'ютерної, електронної та оптичної продукції на рис. 4.14. Отже, спостерігається обсяг реалізації комп'ютерної, електронної та оптичної продукції, який має тенденцію до зростання. Але за цим напрямком розвиток досить плавний, тобто великого стрибка не спостерігається. Максимальне значення показника було в 2017 р., яке склало 13,78 млрд. грн. Мінімальне значення було в 2010 р. 6,69 млрд.

грн. Тенденція показує стабільність і плавне зростання, тобто не спостерігається різкості в продажі товарів. Позитивною стороною економічного розвитку є прийняття рішення, що полягає в гнучкості використовуваних методів діяльності економічного агента.

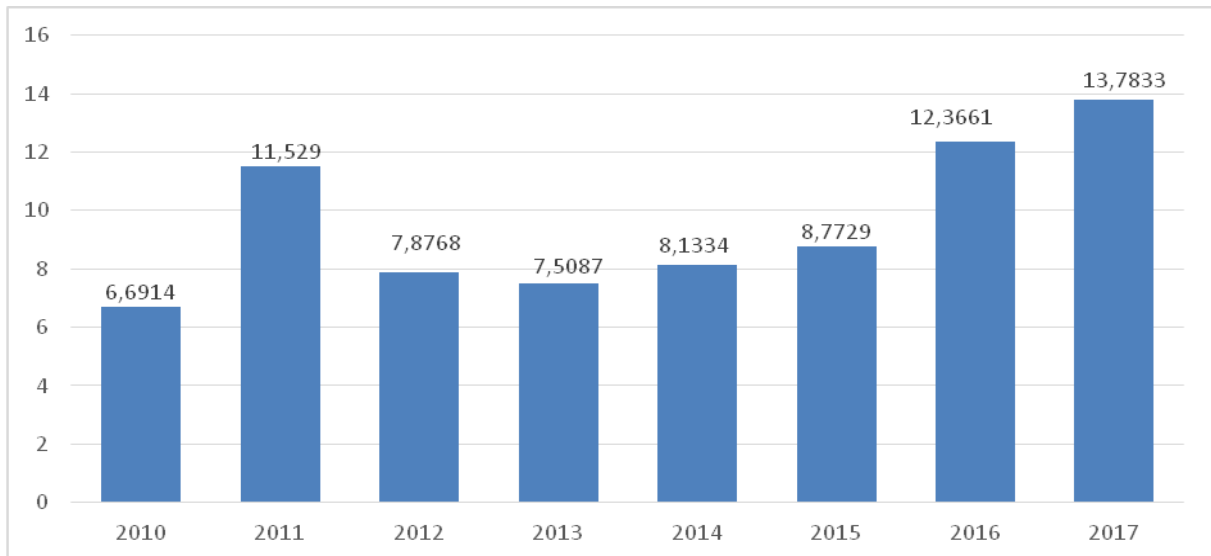

Рис. 4.14 Обсяг реалізації комп'ютерної, електронної та оптичної продукції в 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Надалі розглянемо обсяг реалізації електрообладнання на рис. 4.15

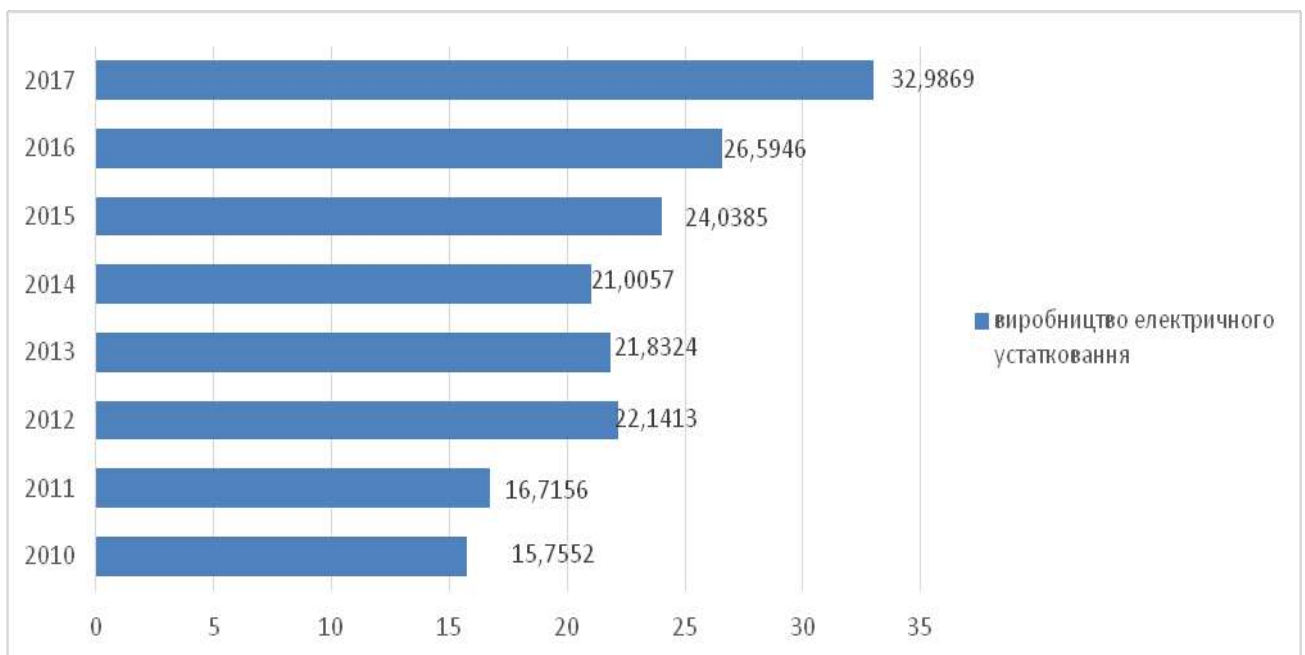

Рис. 4.15. Обсяг реалізації електрообладнання в 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.15 показаний обсяг реалізації електрообладнання на ринку. Зростання досить динамічне, так як від цієї продукції інші види діяльності залежні. Плавність прийняття рішення спостерігається через поступове зростання продажів. У більшості випадків приділяється увага теорії прийняття рішення на стабільність зростання, а не на досягнення понад продажів. Економічні принципи завжди дотримуються плану, спрямованого на максимальну реалізацію продукції, ось тут доводиться вибирати економічному агенту. Максимальне значення спостерігається в 2017 р., яке становить 32,99 млрд. грн., а мінімальне значення було в 2010 р., яке становило 15,76 млрд. грн. Надалі розглянемо обсяг реалізації машин і обладнання, що не відносяться до інших груп рис. 4.16.

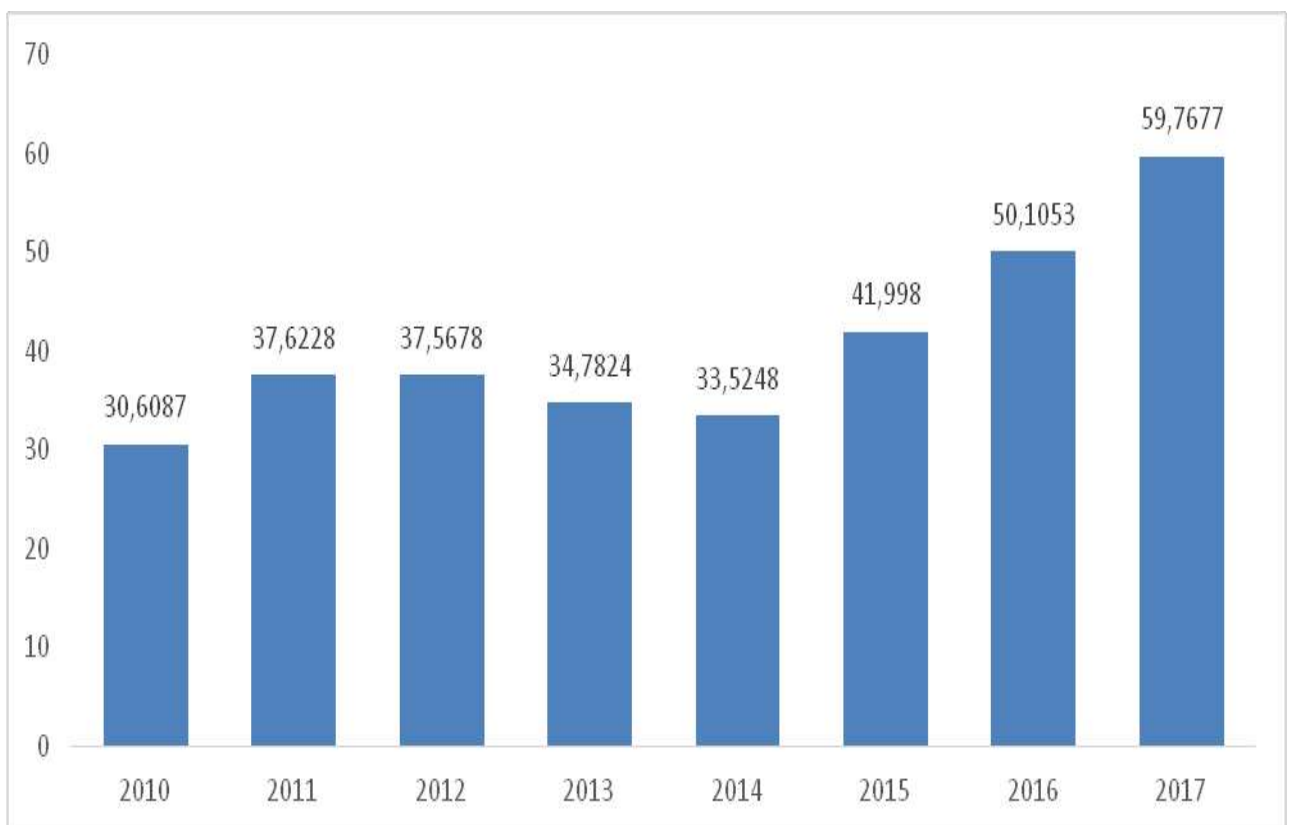

Рис. 4.16 Обсяг реалізації машин і обладнання, що не відносяться до інших груп в 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Даний вид діяльності досить специфічний, тому що вимагає досить багато умінь і навичок. Взагалі все машинобудування є складним бізнес процесом, в якому завжди необхідно застосовувати випереджаючі рішення.

Найбільше значення даного показника спостерігається в 2017 р. яке склало 59,77 млрд. грн., тенденція є стабільною. Мінімальне значення в 2010 р., склало 30,60 млрд. грн. Плавне зростання показника, показує про більш ефективну можливість приймати оптимальні рішення в економічній системі.

Надалі розглянемо обсяг реалізації автотранспортних засобів, причепів, напівпричепів та інших транспортних засобів на рис. 4.17.

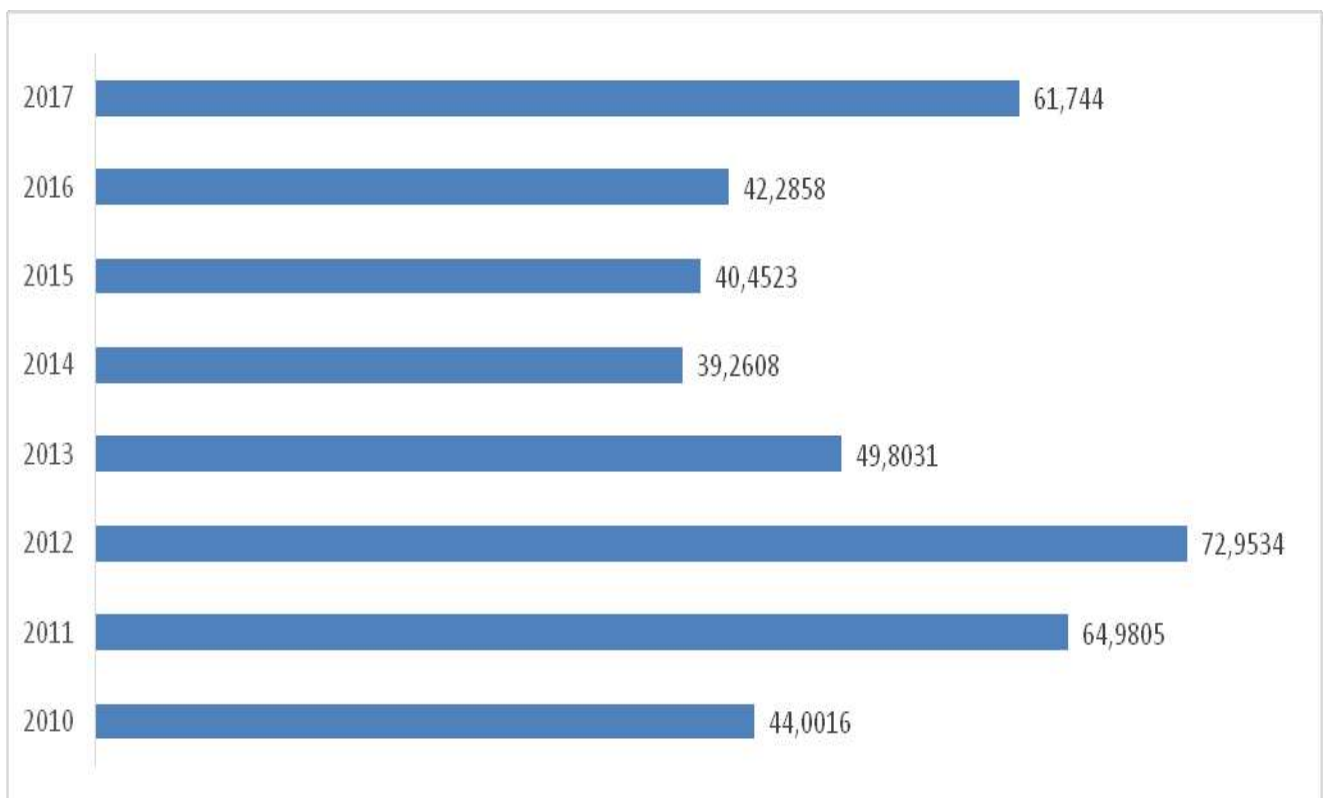

Рис. 4.17 Обсяг реалізації автотранспортних засобів, причепів, напівпричепів та інших транспортних засобів у 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Динаміка є нерівномірною, яка призводить до проблеми прийняття рішення через складність плавного виконання поставлених завдань для економічного агента. Максимальне значення даного показника

спостерігається в 2012 р., яке склало 72,95 млрд. грн. Мінімальне значення спостерігається в 2014 р., яке склало 39,26 млрд. грн.

Надалі розглянемо обсяг реалізації меблів та іншої продукції ремонт і монтаж машин і установок на рис. 4.18.

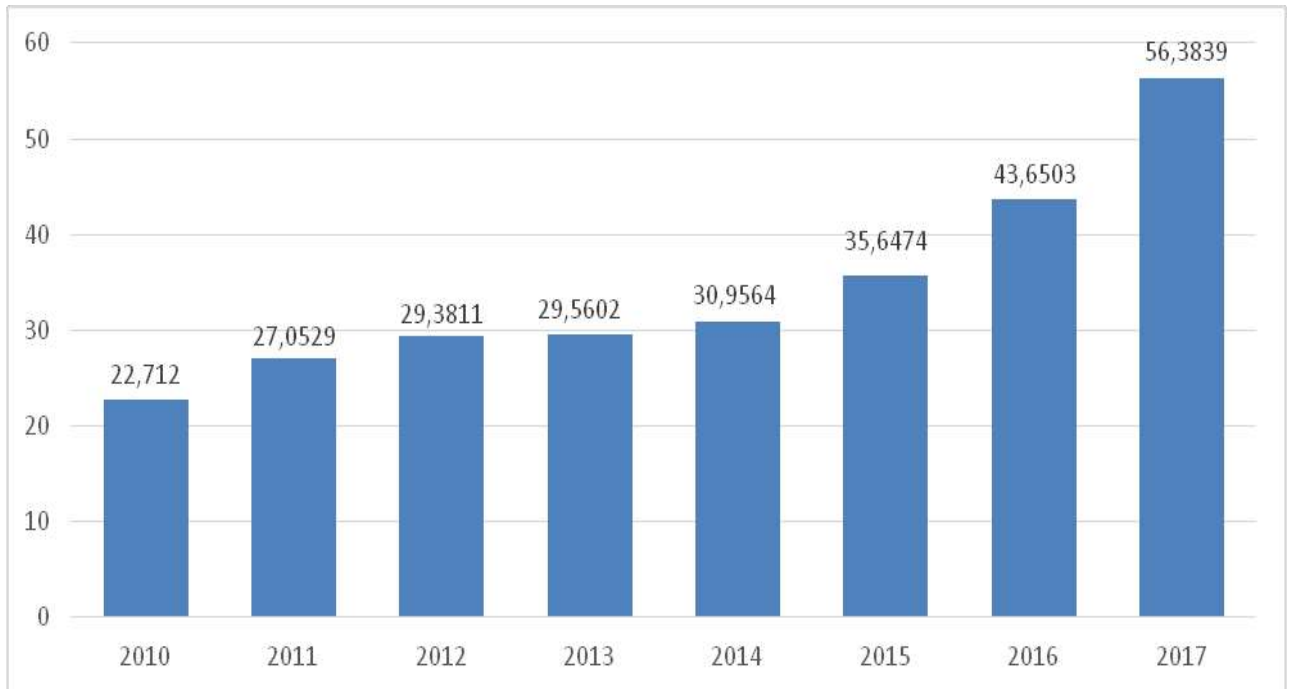

Рис. 4.18 Обсяг реалізації меблів та іншої продукції, ремонт і монтаж машин і установок в 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис 4.18 показаний обсяг реалізації меблів та іншої продукції, ремонт і монтаж машин і установок, який свідчить про плавність зростання продажів по даному напрямку. Максимальне значення спостерігається в 2017 р., яке склало 56,38 млрд. грн., а мінімальне значення було в 2010 р., яке склало 22,71 млрд. грн. Плавність тенденції дає можливість для економічного агента приділяти більше уваги на інші завдання. Основне з них є створення довгострокової стратегії економічного розвитку в регіонах для господарюючих суб'єктів.

Надалі розглянемо обсяг реалізації послуг з водопостачання; каналізації, поводження з відходами на рис. 4.19.

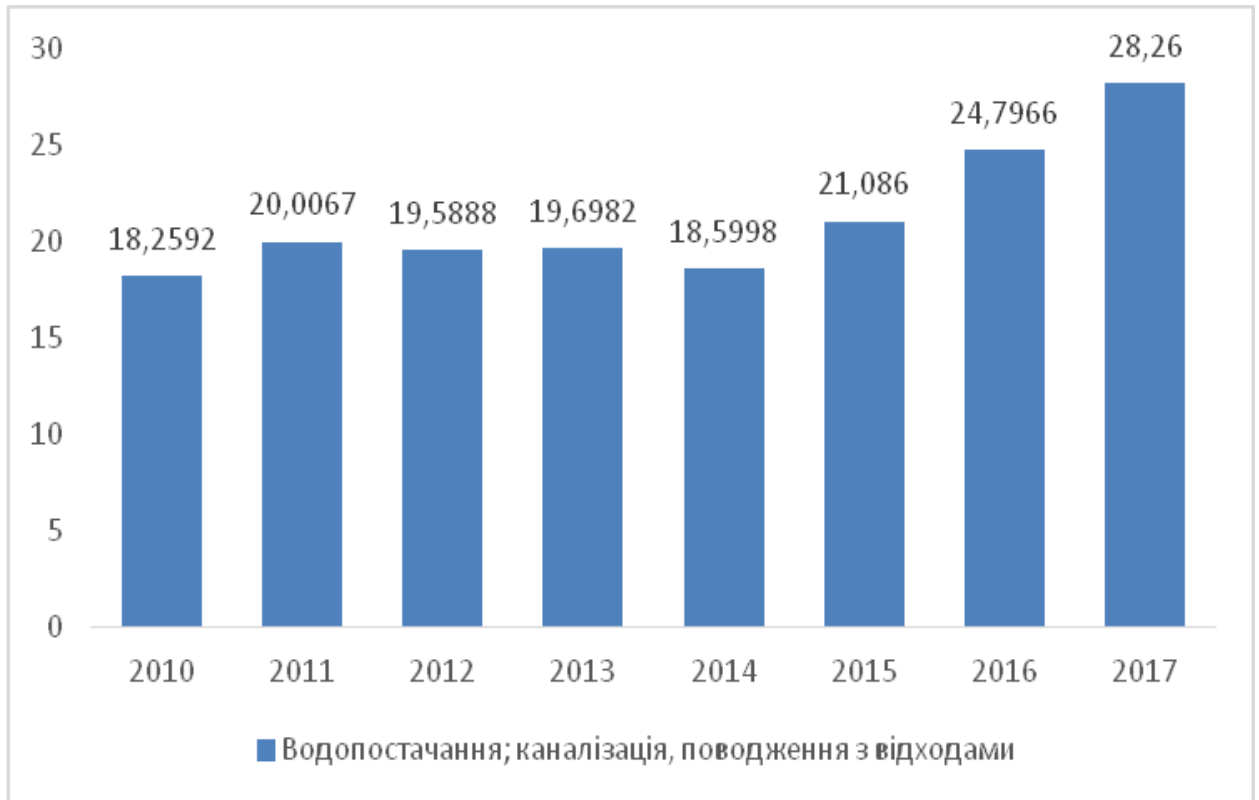

Рис. 4.19 Обсяг реалізації послуг з водопостачання, каналізації, поводження з відходами в 2010-2017 рр. млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Отже, показаний обсяг реалізації послуг з водопостачання, каналізації, поводження з відходами є постійним, тобто особливого зростання значення не спостерігається. Максимальне значення було в 2017 р., яке склало 28,26 млрд. грн., а мінімальне значення спостерігалось в 2010 р. і склало 18,25 млрд. грн. Даний вид діяльності досить стабільний і не завжди в ньому застосовуються інноваційні рішення і більш складні методи. Економічному агенту досить нескладно прогнозувати діяльність на даному ринку через незначну зміну даних показників.

Надалі розглянемо обсяг реалізації продукції добувної промисловості, а також розробки кар'єрів рис 4.20.

**Рис. 4.20 Обсяг реалізації добувної промисловості та розробки кар'єрів
2010-2017 рр., млрд. грн.**

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.20 показаний обсяг реалізації продукції добувної промисловості і розробки кар'єрів, який стабільно розвивається. Даний вид діяльності є специфічним. Покупець і продавець не бувають численні на ринку, тобто досить вузька кількість економічних агентів. Рішення використовуються практично завжди збалансовані і планомірність розвитку призводить до більш повільного протікання процесів в даній галузі. Максимальне значення було в 2017 р., склало 323,53 млрд. грн., а мінімальне значення було в 2010 р., що склало 104,08 млрд. грн. У даній галузі добувної промисловості та розробки кар'єрів спостерігається зростання реалізованої продукції та динаміка позитивна, що призводить до інтересу економічних агентів. Так як стабільне зростання свідчить про ефективне вирішення по даному напрямку.

Надалі розглянемо обсяг реалізації переробної промисловості рис. 4.21.

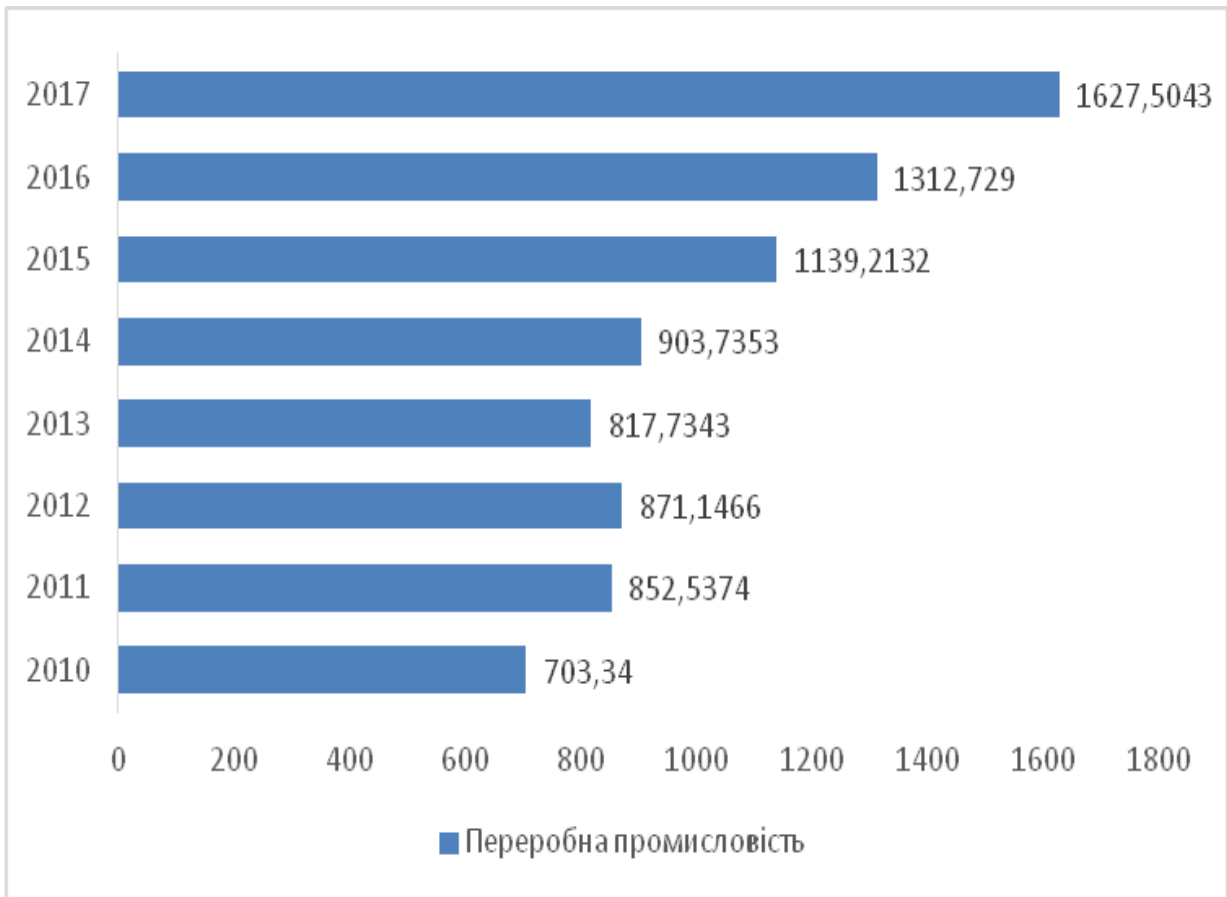

Рис. 4.21 Обсяг реалізації переробної промисловості в 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.21 показаний обсяг реалізації переробної промисловості. Збільшується попит і пропозиція, що свідчать про підвищення ролі реалізації готової продукції, а не сировини.

Збільшення реалізації переробної продукції позитивно впливає на створення робочих місць, а зміни мінімальні, тобто зростання йде досить повільно. Прийняття рішень особливо в цій галузі стикаються з труднощами, які пов'язані з вирішенням завдань, спрямованих до впровадження нових технологій, а також розробки комплексних програм для реалізації специфічної продукції. Надалі перейдемо до обсягу реалізації хімічної продукції в 2010-2017 рр. (рис. 4.22).

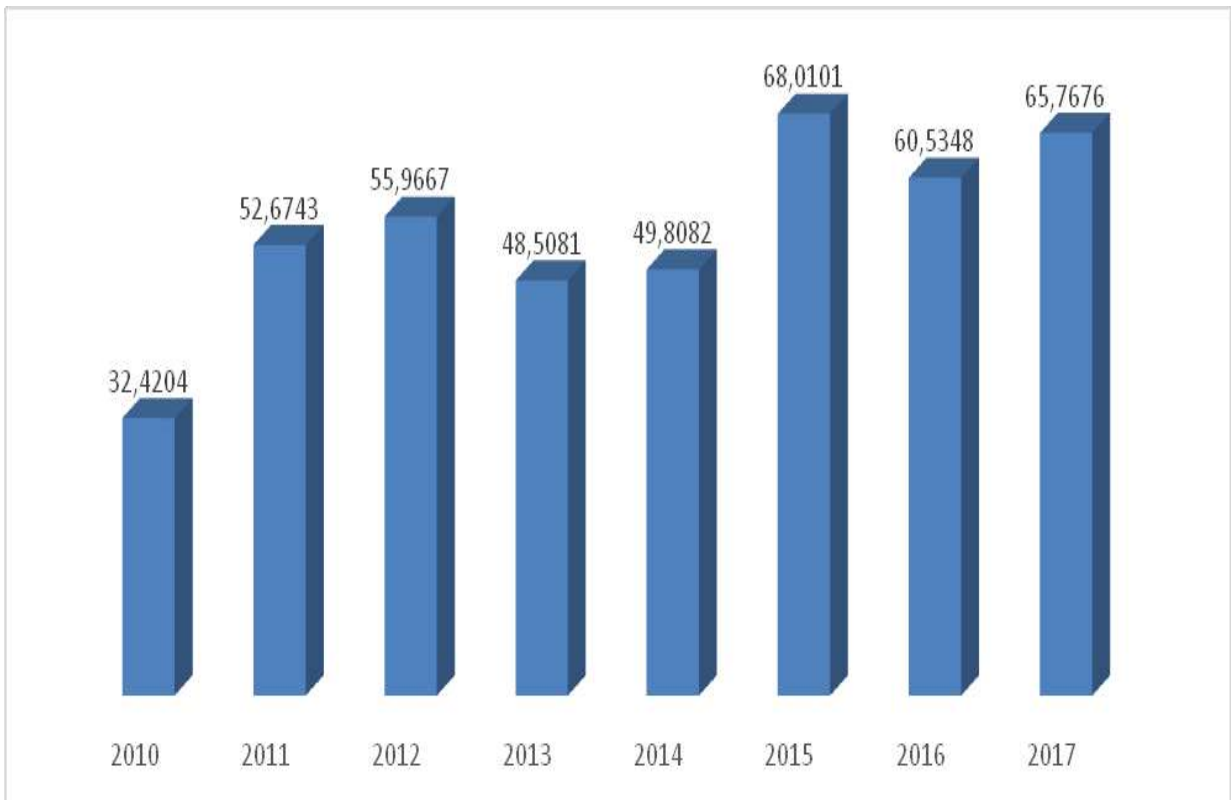

Рис. 4.22 Обсяг реалізації хімічної продукції за 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.22 показаний обсяг реалізації хімічної продукції за 2010-2017 рр. який не є стабільним, тобто позитивна динаміка не простежується.

Продукт є своєрідним, внаслідок цього попит досить постійний. Економічному агенту не доводиться за даним видом діяльності застосовувати нестандартні підходи. Напрямок бізнесу досить передбачуваний, де можна планувати з високою ймовірністю виконання дій господарюючим суб'єктом. Максимальне значення в 2015 р. становило 68,01 млрд. грн., а мінімальне значення в 2010 р., становила 32,42 млрд. грн. Економічному агенту досить складно пристосуватися, так як обсяг реалізації даного виду продукції змінюється досить швидко.

Надалі розглянемо обсяг реалізації продукції машинобудування на рис. 4.23.

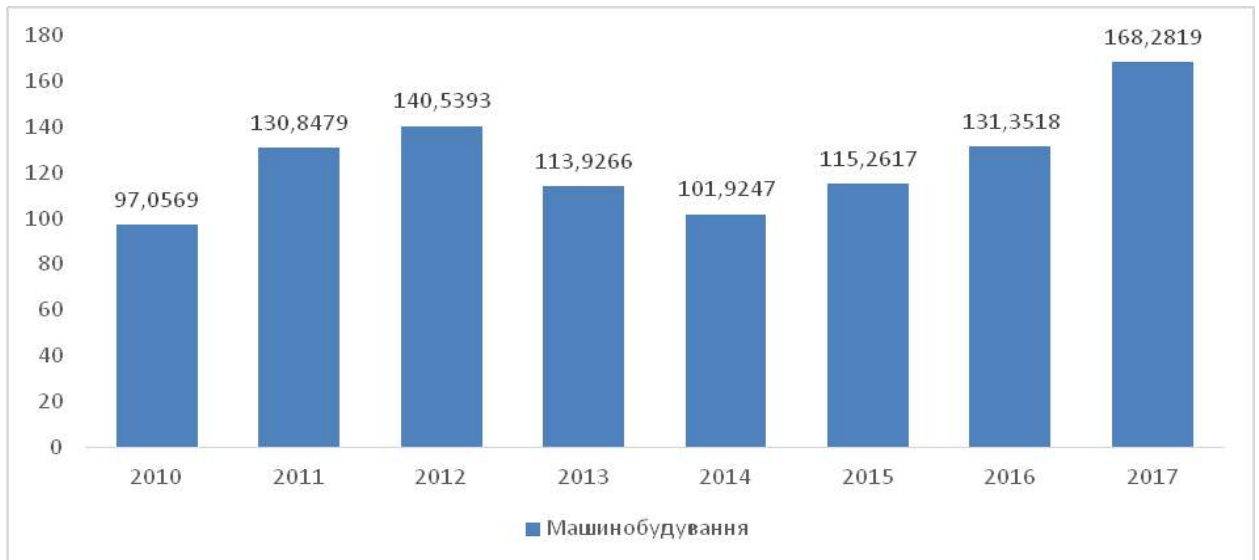

Рис. 4.23 Обсяг реалізації продукції машинобудування за 2010-2017 рр.
млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Отже, обсяг реалізації продукції машинобудування, який змінюється не рівномірно і стабільного зростання не спостерігається. Економічному агенту в даній сфері діяльності досить важко, так як доводиться застосовувати досить складні рішення для реалізації на ринку. Максимальне значення даного показника спостерігається в 2017 р. яке було 168,28 млрд. грн., а мінімальне значення було 97,05 млрд. грн. в 2010 р.. Особливість діяльності пов'язана з інноваціями, які необхідно впроваджувати і підвищувати якість продукції, що випускається для підвищення конкурентоспроможності.

Надалі розглянемо обсяг реалізації поставки електроенергії, газу, і кондиціонованого повітря на рис. 4.24. Отже, показаний обсяг реалізації поставки електроенергії, газу кондиціонованого повітря. Спостерігається постійне збільшення споживання даних видів продукції. Економічний агент продукцію використовує у всій своїй роботі. Зростання попиту є досить прогнозованим, використовувані рішення прості, так як кількість учасників ринку не велика.

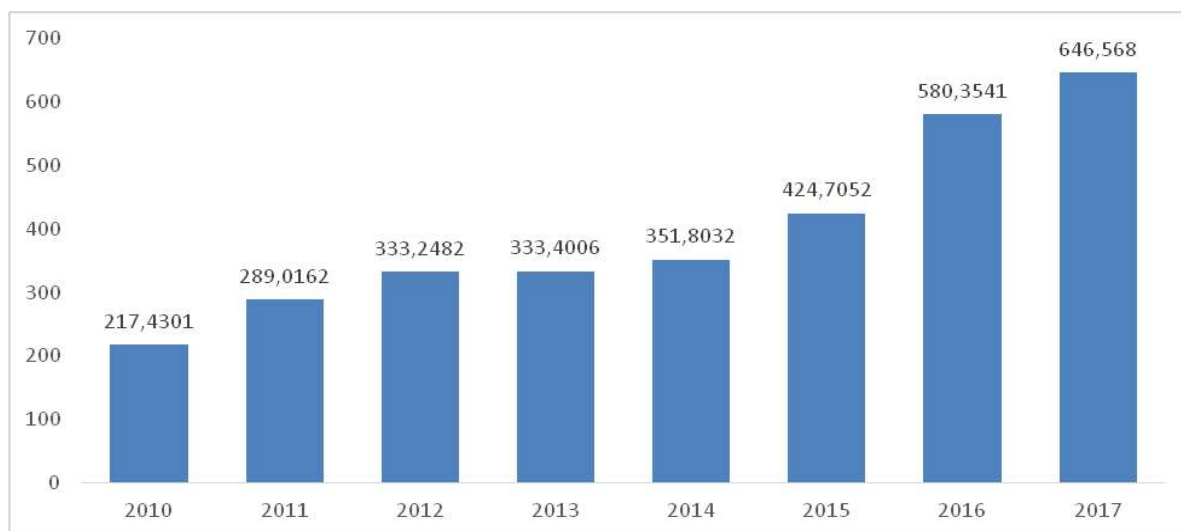

Рис. 4.24 Обсяг реалізації поставки електроенергії, газу, і кондиціонованого повітря за 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Максимальне значення даного показника було в 2017 р. 646,57 млрд. грн., а мінімальне значення було в 2010 р. і становило 217,43 млрд. грн.

Надалі розглянемо валовий внутрішній продукт, його динаміку і вплив на рішення економічного агента на рис. 4.25.

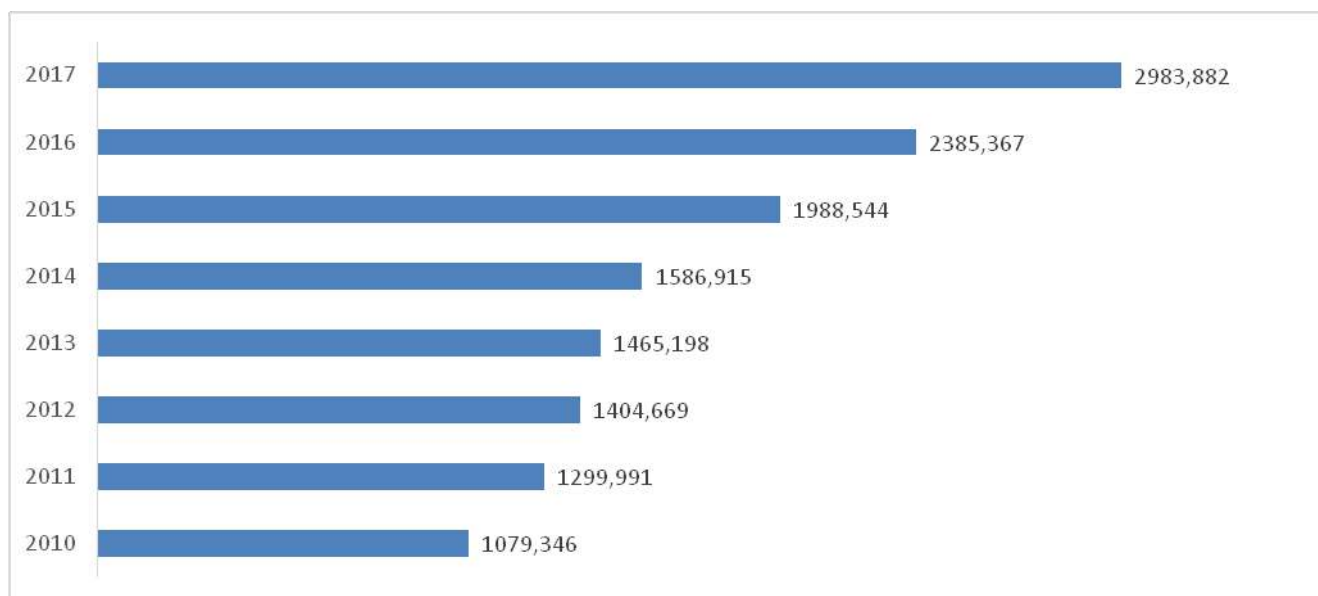

Рис. 4.25 Валовий внутрішній продукт за 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рисунку 4.25 показаний валовий внутрішній продукт, який стрімко зростає рік від року. Позитивна сторона полягає в тому, що досить стрімке зростання в порівнянні з іншими темпами розвитку. Негативна сторона полягає в індексах інфляції, які спостерігаються на ринку. Якщо зменшити негативний вплив, то розвиток економічної системи буде більш плавним. Економічному агенту складно створюватись при швидко мінливих умовах на ринку. В результаті цього досить велика кількість учасників йде з даного ринку. Валовий внутрішній продукт здобув максимального значення в 2017 р., який становив 2983,88 млрд. грн., а мінімальне значення було в 2010 р., що склало 1079,34 млрд. грн.

Надалі розглянемо валовий внутрішній продукт з обсягом реалізації промислових товарів і послуг в таблиця 4.1.

Таблиця 4.1

Валовий внутрішній продукт з об'ємом реалізації промислових товарів і послуг

Валовий внутрішній продукт	Обсяг реалізації постачання електроенергії, газу та кондиціонованого повітря	Обсяг реалізації машинобудування	Обсяг реалізації виробництва хімічних речовин і хімічної продукції	Обсяг реалізації переробної промисловості	Обсяг реалізації добувної промисловості і розроблення кар'єрів
у	х1	х2	х3	х4	х5
1079,346	217,4301	97,0569	32,4204	703,34	104,0815
1299,991	289,0162	130,8479	52,6743	852,5374	143,7477
1404,669	333,2482	140,5393	55,9667	871,1466	143,9419
1465,198	333,4006	113,9266	48,5081	817,7343	151,5753
1586,915	351,8032	101,9247	49,8082	903,7353	154,7008
1988,544	424,7052	115,2617	68,0101	1139,213	191,5993
2385,367	580,3541	131,3518	60,5348	1312,729	240,1503
2983,882	646,568	168,2819	65,7676	1627,504	323,5304

Джерело: складено автором

В таблиці 4.1 наведена група показників, обраних для аналізу, так як є фундаментом системи виробництва в відтворювальних системах регіонів. Завдяки групі даних параметрів формується основа всієї економічної системи, а саме виробництва на території. Для більш точного вивчення

даного питання скористаємося моделлю множинної регресії.

$$Y = \beta_0 X_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + u \quad (4.1)$$

Надалі вивчимо кореляційну матрицю впливу виробничої системи на валовий внутрішній продукт в таблиці 4.2

Таблиця 4.2

**Кореляційна матриця, вплив виробничої системи на валовий
внутрішній продукт**

	Y	X2	X3	X4	X5	X6
Y	1					
X2	0,9866817	1				
X3	0,7060532	0,711147117	1			
X4	0,7629838	0,770478009	0,656096	1		
X5	0,9935019	0,976689546	0,748865	0,77670069	1	
X6	0,9911648	0,9751127	0,774493	0,74455821	0,990713	1

У таблиці 4.2 показана тіснота зв'язку всіх елементів виробничої системи з валовим внутрішнім продуктом досить істотна. Мінімальне значення спостерігається в обсязі реалізації хімічної продукції, яка становить близько 70% тісноти зв'язку з валовим внутрішнім продуктом. Вплив інших показників на валовий внутрішній продукт: ($r^2(Y, X_2) = 0.987$), вплив поставок електроенергії, газу та кондиціонованого повітря є сильним.

Використовуючи пакет програм Excel дозволяє побудувати рівняння множинної регресії для оцінки прихованих чинників для валового внутрішнього продукту країни. В результаті рішення отримано наступне регресійне рівняння: залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації електроенергії, газу та кондиціонованого повітря, машинобудування, виробництва хімічних речовин і хімічних продуктів, переробної промисловості, добувної промисловості та розробки кар'єрів:

$$Y = 165.152 + 0.8635X_1 - 3.3964X_2 + 1.7172X_3 + 0.638X_4 + 5.1434X_5 \quad (4.2)$$

При постійних умовах економічної тенденції на ринках зміни реалізації поставок електроенергії, газу та кондиціонованого повітря на 0,01 одиниць впливає зростання валового внутрішнього продукту на 8,63 млн. грн. Збільшення реалізації машинобудування на 0,01 одиниць призводить до збільшення внутрішнього валового продукту на 33,96 млн. грн.; збільшення реалізації виробництва хімічних речовин і хімічних продуктів на 0,01 одиниць призводить до збільшення валового внутрішнього продукту на 17,1 млн. грн. ; збільшення реалізації переробної промисловості на 0,01 одиниць призводить до збільшення валового внутрішнього продукту на 0,1 млн. грн. ; збільшення реалізації добувної промисловості і розробки кар'єрів на 0,01 одиниць впливає на валовий внутрішній продукт 51,4 млн. грн.

В результаті аналізу виявлено основні приховані чинники, які дозволяють зрозуміти економічну систему країни і регіонів. Показники досить малі, тим самим показують про зменшення ролі виробництва виробничих процесів в регіональних системах.

Оцінка значущості рівняння множинної регресії здійснюється шляхом перевірки гіпотези про рівність нулю, коефіцієнт детермінації розрахований за даними генеральної сукупності: R^2 або $b_1 = b_2 = \dots = b_m = 0$ (гіпотеза про незначущості рівняння регресії, розрахованої за даними генеральної сукупності). Для її перевірки використовують F-критерій Фішера.

При цьому обчислюють фактичну (що спостерігається) значення F-критерію, через коефіцієнт детермінації R^2 , розрахований за даними безпосереднього спостереження.

За таблицями розподілу Фішера-Снедекора знаходять критичне значення F-критерію ($F_{кр}$). Для цього задаються рівнем значущості α (зазвичай його беруть рівним 0,05) і двома числами ступенів свободи $k_1 = m$ і $k_2 = n - m - 1$.

F-статистика. Критерій Фішера.

$$R^2 = 1 - \frac{s_e^2}{\sum(y_i - \bar{y})^2} = 1 - \frac{4585.966}{2857606.31} = 0.9984$$

Перевіримо гіпотезу про загальну значущість - гіпотезу про одночасну рівність нулю всіх коефіцієнтів регресії, що пояснюють змінні: $H_0: R^2 = 0; \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_m = 0$. $H_1: R^2 \neq 0$. Перевірка цієї гіпотези здійснюється за допомогою F-статистики розподілу Фішера (правобічна перевірка). Якщо $F < F_{кр} = F_{\alpha; n-m-1}$, то немає підстав для відхилення гіпотези H_0 .

$$F = \frac{R^2}{1-R^2} \cdot \frac{n-m-1}{m} = \frac{0.9984}{1-0.9984} \cdot \frac{8-5-1}{5} = 248.821$$

Табличне значення при ступенях свободи $k_1 = 5$ и $k_2 = n-m-1 = 8 - 5 - 1 = 2$, $F_{кр}(5;2) = 19.3$

Оскільки фактичне значення $F > F_{кр}$, то коефіцієнт детермінації статистично значимий і рівняння регресії статистично надійно (тобто коефіцієнти β_i спільно значимі). Сучасне теоретичне положення і наукові школи, які були розглянуті визначають формування нового підходу, який розвиває більше сфер послуг, невиробничу сторону території, тим самим спостерігається трансформація сучасної економічної системи регіону. Надалі розглянемо залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації хімічних речовин на рис. 4.26.

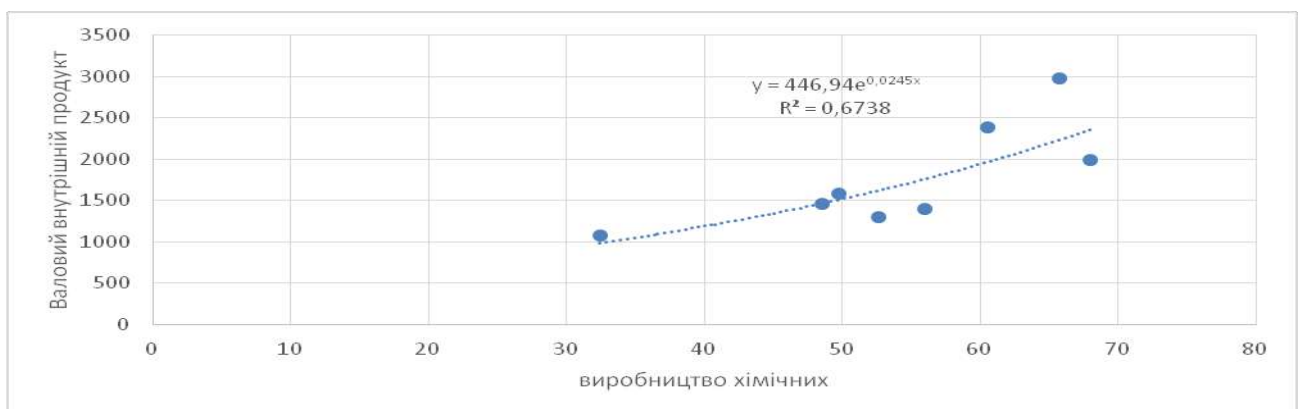

Рис. 4.26 Залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації хімічних речовин

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.26 показана залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації хімічних речовин. Хімічні речовини, а також і хімічні продукти беруть участь в економічній системі регіону, так як використовуються іншими промисловими підприємствами для випуску готової продукції на ринку. Якщо розвиток економічної системи регіону не зміниться, то валовий внутрішній продукт буде залежати на 67 відсотків від випуску хімічної продукції на ринку. Отримано рівняння степеневої функції: $y = 446,94e0,0245x$ при цьому коефіцієнт множинної детермінації відповідає $R^2 = 67$ відсотків. Даний показник свідчить про хороший зв'язок з емпіричними даними.

Надалі розглянемо залежність валового внутрішнього продукту від обсягу переробної промисловості на рис. 4.27.

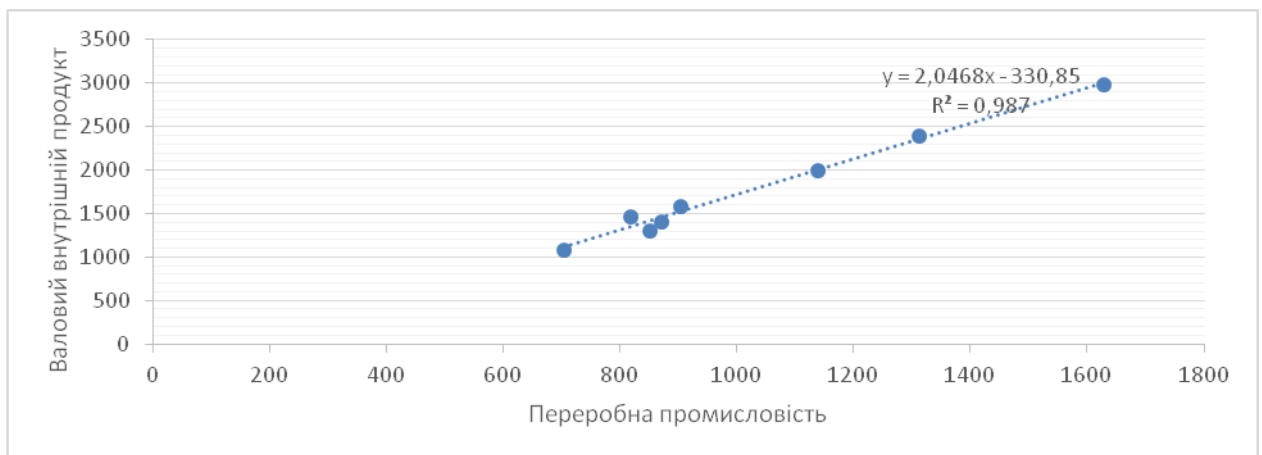

Рис. 4.27 Залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації переробної промисловості

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.27 показана залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації переробної промисловості. При збереженні таких же економічних умов на 97,7 відсотка зміну валового внутрішнього продукту регіонів України буде показано у вигляді лінійної залежності від переробної промисловості. Отримано рівняння лінійної регресії $y = 2,0468x - 330,85$. Коефіцієнт множинної детермінації становить $R^2 = 98$ відсотків.

Можна зробити висновки про те, що при розвитку переробної промисловості будуть розвиватися інші сфери, так як у виробничому ланцюжку даний процес є фундаментальним. Надалі розглянемо залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації добувної промисловості та розробки кар'єрів на рис.4.28.

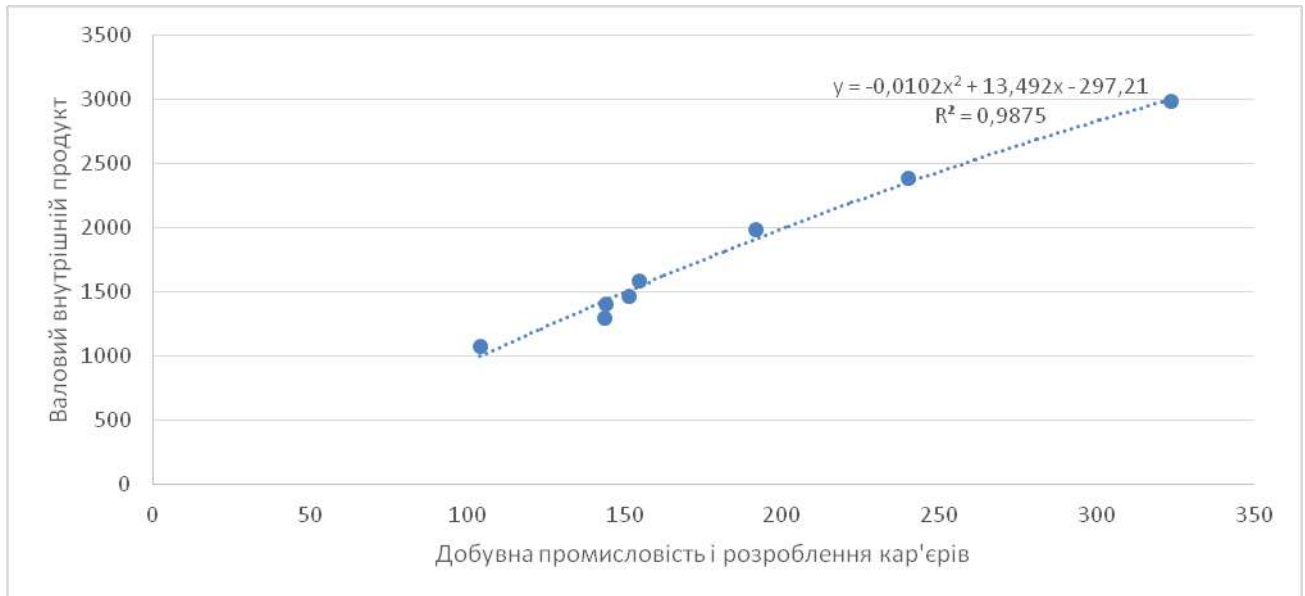

Рис. 4.28 Залежність валового внутрішнього продукту від обсягу реалізації добувної промисловості та розробки кар'єрів

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

В даному випадку видно при збереженні такої ж економічної тенденції на 98,8 відсотків варіації валового внутрішнього продукту в економічній системі регіонів може бути представлена у вигляді поліноми другого ступеня в залежності від добувної промисловості та розробок кар'єрів регіонів.

Добувна промисловість та розробка кар'єрів є провідним в відтворювальній системі країни, так як всі інші підприємства використовують даний ресурс для виробництва готових товарів або напівфабрикатів для ринків. Таким чином, використання при моделюванні

множинної регресії, а також взаємозв'язок виробничої сфери з валовим продуктом дуже високі. Даний показник вище 50%.

Статистичне дослідження трансформації регіону, завдяки теорії прийняття рішення є досить складним процесом через те, що розвиток економічного агента на ринку буває кілька видів.

Перший вид: зниження обсягів реалізації продукції в теорії прийняття рішення не завжди є поганим, так як для оптимізації бізнес процесів доводиться вдаватися до даного способу, що відображає динаміку ринкових показників для перетворення структури ринку.

Другий вид: швидке зростання економічних показників регіональних ринків. З економічної точки зору чим вище зростання, тим краще для ВВП країни, тим самим йде зростання економічної системи, розвиток і впровадження нових технологій. Теорія прийняття рішення стикається з суттєвими прикладними проблемами, так як відбувається збільшення кількості прийнятих рішень на ринку. Виникають складнощі, пов'язані з оптимізацією управління декількома проектами і великою кількістю рішень, які необхідно виконати господарюючим суб'єктом. Більш плавні зміни показників дозволяють оптимально будувати свою діяльність економічним агентам на ринку.

4.2. Розподіл інноваційно-інвестиційного капіталу в економічній системі регіону

Сучасна економічна система розвивається за певними законами, які посилюють конкуренцію відтворювальних систем. Негативна сторона полягає в складності визначення конкурентних переваг, на основі яких будується стратегія розвитку відтворювальних систем регіону. Вихід виробництва в інформаційну площину розвитку вимагає не тільки постійної модернізації, але і введення інновацій. Інноваційно-інвестиційний капітал

формує і використовує нові можливості, завдяки інтеграції фінансового та інноваційного ринку. Посилення власних гравців інноваційно-інвестиційного ринку є безпосереднім завданням держави. Розвиток даного напрямку розглядається зарубіжними економічними школами в контексті теорії галузевих ринків. Напрямок взаємодії внутрішньої і зовнішньої економічної системи призводить до утворення наднаціонального ринку інноваційно-інвестиційних послуг.

Існує відома ієрархія факторів виробництва. Вони поділяються в першу чергу на основні (basic) і розвинені (developed) Основні фактори (природні ресурси, кліматичні умови, географічне положення країни та ін.) Зазвичай дістаються даром і не потребують інвестиції. Але в сучасному світі небагато ресурсів приходить у спадок, більшість розвивається протягом тривалого часу і ціною великих капіталовкладень (нові технології, кваліфіковані кадри, сучасна інфраструктура). Тому для створення конкурентної переваги велике значення мають не основні, а розвинені чинники виробництва [163, стор. 31].

Справа в тому, що моделі завжди створюються для вирішення конкретного завдання. Неможливо створити якусь універсальну модель, що описує всі сторони життя суспільства і яку можна було б використовувати для будь-яких ситуацій. Модель - це завжди система спрощень і обмежень, які диктуються специфікою розв'язуваної задачі. Тому стосовно до проблеми побудови «поверхні успішності» треба або модифікувати вже відомі моделі, або створювати нові [163, стр. 153].

Приватний власник зіграв визначну роль у розвитку продуктивних сил на основі ефективної експлуатації суспільного багатства - сукупного капіталу, спираючись спочатку на машинну техніку виробництва, що з'явилась в результаті промислового перевороту, а в наш час - використовуючи досягнення сучасної науково-технічної революції [133, стор. 22].

Таким чином, фундаментом цих теорій є ефективність, виробнича можливість і спеціалізація, можливість оцінювання за критерієм внутрішньої

вартості ресурсів. Разом з тим, концепція порівняльних переваг не може бути повністю використана в процесах внутрішньогалузевої торгівлі, коли цінова конкурентоспроможність не може домінувати при прийнятті управлінських рішень. Крім того, більш складна теорія торгівлі включає додаткові фактори, щоб ґрунтовніше пояснити всі протиріччя ринку в умовах глобалізації. 57, стор 14].

При плануванні заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування економічної системи, необхідно враховувати виявлену можливість їх різнопланового впливу на ефективність всієї системи в цілому і її окремих елементів, що може призводити до остаточного підсумку та до розвитку системних протиріч. Дані обставини визначають завдання збалансованого підвищення ефективності економічної системи [57, стр. 247]

Національне господарство являє собою складну ієрархічну структуру, яка розвивається за власними правилами. Застосування безпосередньо економічних теорій розвинених країн не завжди можливо і часом неприйнятно. Кожна країна створює свою унікальну економічну систему, яка розвивається виходячи з власних аргументів, на основі якої стоїть стратегія розвитку економіки.

Складність використання теорій, які працюють в розвинених країнах, є приводом до розробки і доповнення нових напрямків в економічній методології. Спрямованість поділів економік на моделі не приносить ніякого результату, так як всі моделі досить умовно враховують процеси, що протікають в країні. Теорія систем показує необхідність враховувати всі системні процеси в державі. Економічна школа України не завжди приділяє увагу теоретичним проблемам на належному рівні.

На жаль, теоретичні підходи вітчизняних вчених часто базуються на західній методології, тим самим залишаючи проблеми без уваги. Криза посилюється в країні через невирішені власні проблем, які суттєво домінують на даній території. Економічна криза як наслідок не тільки проблем міжнародного рівня, а також слабкість економічного менеджменту, в основі

якого повинні лежати нові теоретичні положення саме економічної системи України.

Систематизація та оптимізація використання ресурсів території країни призведе до зростання ефективності управління.

Інноваційний потенціал країни в першу чергу залежить від використовуваних ресурсів не тільки матеріальних, а також інтелектуальних. Інноваційно-інвестиційний капітал за своїми властивостями відрізняється від інших, так як зростання інновацій призводить до розвитку і стимулювання фінансового ринку країни. Підприємства України не готові самостійно виходити на міжнародний і інші ринки, так як всі вони працюють без урахування сучасних вимог і є неконкурентоспроможними.

Дешевий товар, що надходить після розвалу СРСР перетворив багато галузей в минулому успішні в неконкурентоспроможні, так як вони були адаптовані до іншої економічної системи. Процес зміни і звикання до потреб споживача досить довгий, в результаті цього неконкурентоспроможні галузі втратили частку ринку перед своїми конкурентами.

Імпортизація привела до великого звуження ринку, в результаті цього інноваційно-інвестиційний капітал став залишати країну, так як без впровадження його додаткова вартість відсутня. Кожна зарубіжна фірма прагне не упустити терміни, в якій необхідно модернізуватися або вибрати інноваційну стратегію розвитку. Концепція розвитку підприємств застосовувалася підприємництвом пасивно. Сам інноваційно-інвестиційний капітал країни використовується тільки як фактор виробництва, а не як готова продукція.

Інноваційно-інвестиційний капітал національного господарства характеризується процесом акумуляції інвестиційних коштів, спрямованих на розвиток інноватики в відтворювальних системах країни. Дослідження цих питань носять більш практичний характер, тим самим не вирішуються теоретичні питання щодо формування та розвитку ринків, які об'єднують даний процес.

Більш вузький розгляд даної проблеми призводить не тільки до розгляду інноваційного ринку, але також структури управління капіталом починаючи з муніципалітету (рис. 4.29).

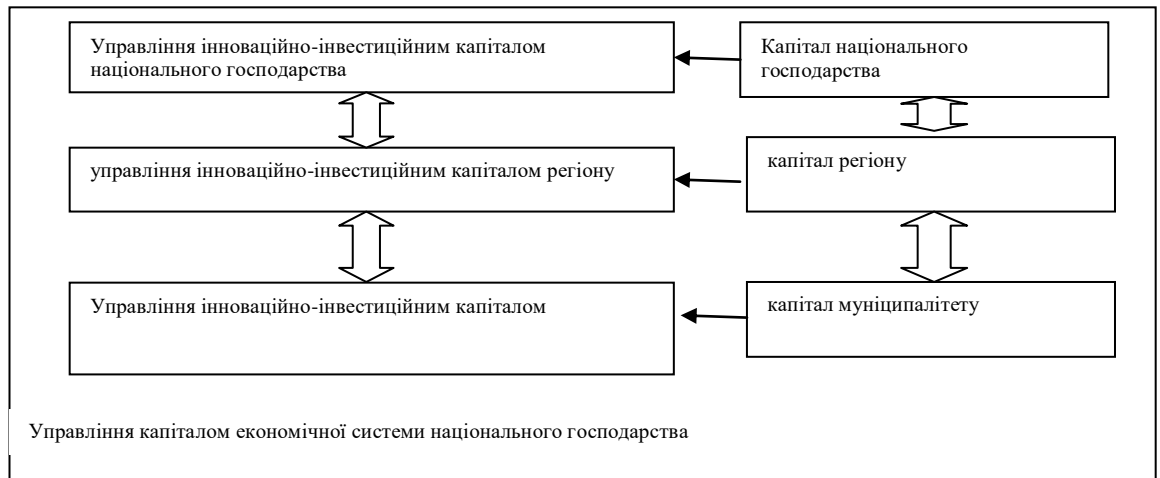

Рис. 4.29. Управління інноваційно-інвестиційним капіталом

Джерело: розроблено автором

На рис. 4.29 показана структура управління інноваційно-інвестиційним капіталом на основі управління капіталом національного господарства.

Національний інноваційно-інвестиційний капітал служить основою з формування розвитку конкурентоспроможних переваг держави по відношенню до інших країн. Капітал національного господарства спрямований на формування інноваційно-інвестиційного ринку, визначає ресурси і час для розвитку інфраструктури, що забезпечує попит і пропозиції з боку відтворювальних систем країни.

Верхній рівень (національний рівень) не тільки є середовищем державного управління інноваційно-інвестиційними процесами, але також розробляє основні напрямки взаємодії нижніх елементів своєї структури (регіонів). В основному формування ринків і його інфраструктури здійснюється національним господарством, капітал використовується оптимально завдяки механізму попиту і пропозиції.

Управління капіталом економічної системи національного господарства формує порядок в структурі соціально-економічних чинників

на основі розширення ринку капіталу, що дозволяє ефективно управляти рухом грошових потоків в національній системі.

Здійснюється координація і взаємодія по формуванню інноваційно-інвестиційних ринків національного рівня. Інноваційно-інвестиційний капітал регіону формує систему управління капіталом муніципалітету територіального комплексу. Інноваційний потенціал не може концентруватися тільки в одному місці, його потрібно оптимізувати по регіонах. Зростання виробництва регіону дозволить приборкати дисбаланс в зайнятості населення, що в свою чергу зменшить соціальну напругу регіону.

Капітал регіону, спрямований на формування інноваційно-інвестиційного ринку мезо рівня визначає ресурси і час для розвитку інфраструктури, формує попит і пропозицію з боку відтворювальних систем регіону. Муніципалітет інноваційно-інвестиційного капіталу дозволяє безпосередньо впровадити акумулюючі інноватику на територію. Розвиток підприємств інноваційного характеру є пріоритетом не лише держав, а також регіональної стратегії.

Безпосереднє впровадження інновацій має бути закріплено за муніципалітетом, так як регіон акумулює і розподіляє між муніципалітетами інноваційну стратегію. У тому випадку, якщо інноваційно-інвестиційні процеси не зможуть бути розподілені в оптимальній формі між відтворювальними системами території, то будуть спостерігатися деякі негативні кризові процеси в цілому в регіоні.

Муніципалітети утворюють економічний регіон, так званий дефіцит (одиниця) для впровадження інновацій в відтворювальні системи, таким чином, відтворювальні підприємства отримують можливість розвиватися по власної стратегії. Формування таких процесів вивчено на світовому рівні недостатньо.

В економіці України проблем, пов'язаних з розвитком галузевих інфраструктур більше, ніж в європейських країнах. Законодавчі процеси з

питань інноваційно-інвестиційного характеру повинні враховувати світові тенденції із захистом інформаційних прав своєї держави.

Стратегія розвитку економічних систем не завжди залежить від національного господарства, часто дане питання залежить від процесів, що протікають поза економікою країни (рис. 4.30).

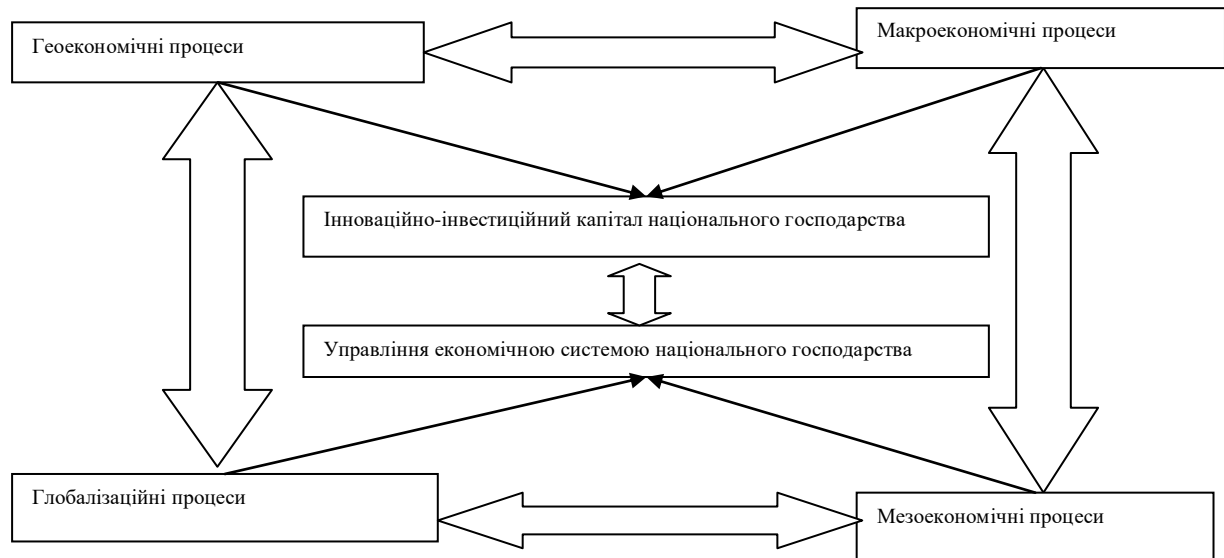

Рис. 4.30 Національний інноваційно-інвестиційний капітал

Джерело: розроблено автором

На рис. 4.30 показані основні напрямки взаємодії процесів економічного процесу з національним інноваційно-інвестиційним капіталом, взаємозв'язок між елементами.

Національне господарство знаходиться під впливом наступних процесів:

- Глобалізаційні процеси впливають на формування інноваційно-інвестиційного капіталу в системі національного господарства. Ведеться ліквідація відмінностей і уніфікацій в сфері патентування на світовому ринку. Жорстка конкуренція інноваційних продуктів, використання великого обсягу грошових коштів спрямовано на виробництво товарів в системах інших національних господарств. Даний вид взаємодії не обмежується тільки його правовою стороною, а також забезпечує можливості використання

інтеграційних процесів по товарогрошовому руху на надсистемному рівні в порівнянні зі структурою національного господарства.

- Геоекономічні процеси пов'язані попитом і пропозицією інноваційно-інвестиційних продуктів на світовому ринку. Регулювання пересування капіталу контролюється міжнародним правом. Виникає новий уклад між національними господарствами, що дозволяє оптимізувати рух інноваційних товарів і послуг на світовому рівні. Незалежність інноваційних ринків управляється міжнародними патентами. Зміна співвідношень інноваційно-інвестиційних торгових майданчиків призводить до зростання самостійності і можливості розвитку територій з власними інноваціями.

- Макроекономічні процеси - процеси, пов'язані з формуванням інноваційно-інвестиційного капіталу всередині країни. Зростання конкурентоспроможності стимулює внутрішніх виробників на інноваційність виробництва. Розробка національної доктрини по модернізації і зміни напрямку розвитку всіх його територій. Посилення і ослаблення фінансових інвестиційних важелів впливу на бізнес формують можливості для впровадження великих інноваційних проектів в країні.

- Мезоекономічні процеси - інноваційно-інвестиційні процеси, що протікають нижче рівня національного господарства, але вище рівнів підприємства. В умовах глобалізації виробництва і відтворення виробничих систем вони все частіше об'єднуються з регіональними проблемами. Рішення пріоритетних завдань з розвитку території завжди тягне змін структури нижчого рівня.

Зміни за цими чотирма процесами призводять до економічної кризи, вираженого в падінні конкурентоспроможності елементів системи. Розвиток економіки є в сучасному світі однією з складних завдань, так як інтереси, залучені в цей процес, виходять за рамки самої системи. Зовнішні взаємодії з певними інноваційно-інвестиційними напрямками не завжди можливі через патентне право в світі. Інтереси господарюючих суб'єктів протилежні, так як

крос-патентна угоду укладається між великими компаніями, яким є чим обмінятися.

Крос-ліцензування являє собою сучасний економічний механізм взаєморуху інновацій між фірмами. Олігополістичні обмеження ринку призводять до звуження кола для обміну, так як всі технології запатентовані, то проблема полягає в вільній економічній конкуренції на даному ринку.

Зацікавленість національних господарств на інновційно-інвестиційному ринку полягає в тому, що відбувається:

- акумуляція не тільки великих інвестицій на території свого національного господарства, а також істотне зростання національного доходу завдяки появі нових інвестиційних важелів;
- підвищення природних фінансових механізмів, на основі яких можливе стимулювання економічного зростання країни;
- розвиток інновацій як фактор, що забезпечує стійкість не тільки однієї промисловості, а також суміжних напрямів в країні;
- підвищення макроекономічних показників за рахунок розвитку нових технологій.

В основному протиріччя є найбільш показовими в сфері високих технологій через те, що виникає конфліктна ситуація між національними господарствами. Глобалізаційні процеси розвинули транснаціональні компанії або великі інвестори, які спеціалізуються в скупці даних патентів. В результаті цього конфлікт переходить в сферу бізнесу з багаторічними економічними позовами.

Конкурентоспроможність на ринках з готовою інноваційною продукцією посилилася до тієї межі, до якої вже потрапити для вітчизняного продукту практично не можливо. Єдине завдання підприємств це залучати великі зарубіжні компанії з їх технологічними процесами. Виробничі технології в глобальній економіці змогли перенести безпосередньо випуск продукції в інші країни, так як собівартість випуску підприємств залишається високою, незважаючи на ноу-хау.

В результаті цього всі трудомісткі виробництва виходять за межі національного господарства. Геополітичні процеси тільки в даному випадку впливають на зміни руху товарів і послуг на економічній карті світу. Епоха впливу на виробничий процес національним господарством залишилась в минулому, так як підприємства вийшли за рамки територій. Попит і пропозиція продукції залежать від ціни введення інновацій, тим самим ліквідуються неконкурентоспроможні виробничі галузі з регіону в системі національного господарства.

Таким чином, істотний вплив на формування інноваційно-інвестиційного ринку ще залишилося на рівні геоeкономіки, яка все частіше зустрічається з труднощами. Криза світової системи відштовхує або призводить до неможливості процесу інтеграції ринків. Існуючі інтеграції забезпечують незалежність своїх інноваційно-інвестиційних ринків, так як не хочуть втратити конкурентних переваг перед іншими країнами світу.

Посилилися правила навколо інтелектуальної власності, остаточно витісняються неконкурентоспроможні підприємства і національні господарства зі світового ринку. Інноваційні переваги як окремий фактор розвитку все частіше будуть нагадувати про себе в стратегії розвитку. Економічну систему необхідно розвивати збалансовано, тобто впровадження інновацій не повинні обмежуватися лише кількома секторами. Україна не змогла вчасно відреагувати на даний вид негативних тенденцій, тим самим пройшла точку неповернення в деструктивних процесах.

Стратегія розвитку національного господарства не в змозі вирішити всі масштабні проблеми, що стоять перед країною. Законодавча ініціатива за програмою розвитку виконує направляючу роль, таким чином, прямий вплив на економіку практично не можливий. Істотний вплив на соціально-економічну ситуацію в державі надає не стратегічний розвиток, а виправлення проблемних напрямків. Таким чином, інноваційно-інвестиційний капітал недостатньо використовується в національному

господарстві України. Відсутність ринкової інфраструктури, саме внутрішніх механізмів для реалізацій призводить до уповільнення цього процесу.

Теоретико-методичні аспекти даного питання вивчені слабо не тільки в нашій країні, а також на світовому рівні і повинні адаптуватися під всі економічні системи. Крім того, внутрішній ринок не здатний реалізувати продукцію і послуги інноваційно-інформаційного характеру, так як недостатній попит від внутрішніх відтворювальних систем. Розвиненість ринків повинна стимулювати і активувати інноваційно-інвестиційний капітал країни. Державна підтримка підприємств по впровадженню інновацій не може здійснюватися за старою концепцією розвитку галузей законодавчо-програмного типу підтримки. А більш перспективні механізми розвитку повинні здійснюватися на основі можливостей інноваційно-інвестиційного капіталу країни.

В майбутньому тенденція економіки України не принесе істотної зміни в кращу сторону, кризові ситуації будуть проявлятися в подальшому. Законодавчі стимулювання без урахування фундаментально-розроблених теорій економічного розвитку системи є тимчасовим заходом, який не здатен вивести відтворювальні системи на рівень міжнародної конкурентоспроможності. Відставання ринку інноваційно-інвестиційних технологій відкинуло галузі назад. Негативний наслідок неминуче зруйнував не тільки виробничі потужності, але і зробив безглуздим інвестування в виробництва зі застарілими концепціями продуктового виробництва України.

Розподільна система є механізмом, на основі якого відбувається перерозподіл одних економічних благ іншим агентом національного господарства. Розподіл розглядаємо з точки зору економічного агента, як механізм регулювання та збалансованості державної діяльності. З одного боку, інвестиції є засобом, на основі якого йде перерозподіл в національному господарстві країни.

З іншого боку, економічні дослідники приймають інвестиції як розподіл, а хтось вважає, що тільки можливість державного регулювання

дозволяє цього досягти. Хочеться вказати фінансовий ринок як механізм, на основі якого дана процедура має можливість відбутися. Державне регулювання та перерозподіл дозволяє оптимальним чином регулювати діяльність економічного агента в країні. Як було розглянуто раніше, складності управління, а також розпізнані дані проблеми в країні відіграють істотну роль.

Одним з найбільш потужних механізмів, який з'явився в системі управління є перерозподіл, в якому поєднується група прямих і непрямих впливів на економіку країни. Статистична інформація є основою, якою можна виявити кризову ситуацію, а в подальшому завдяки механізму розподілу можна скорегувати діяльність суб'єктів господарювання. Розглянемо капітальні інвестиції за джерелами державного і місцевого бюджету в 2010-2017 рр. України (рис. 4.31).

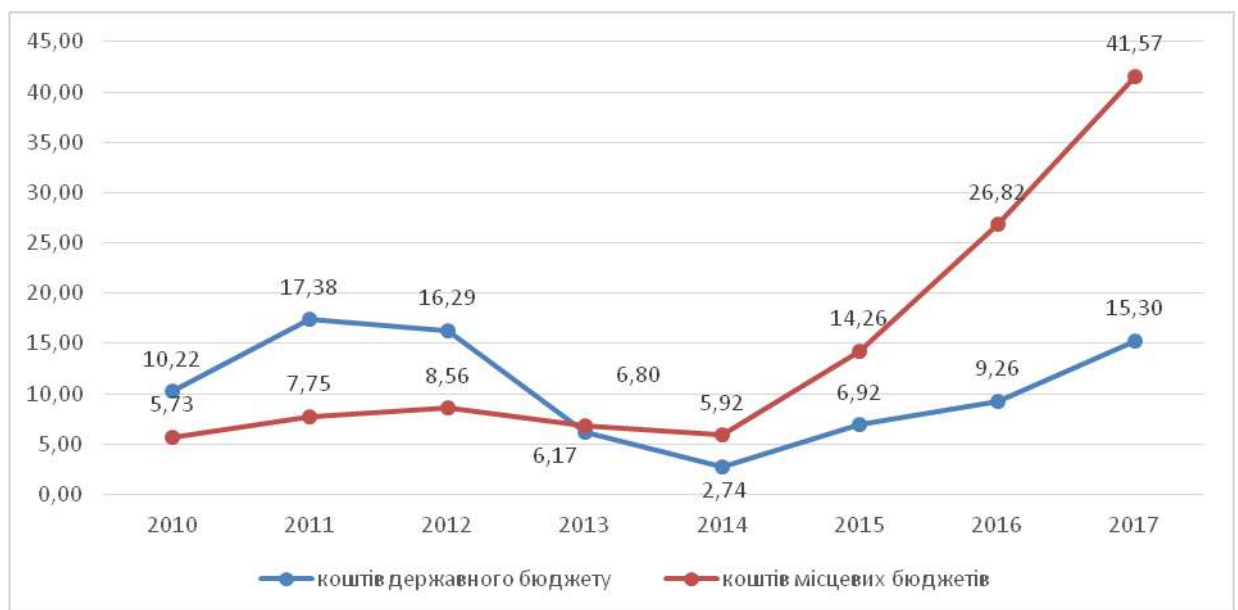

Рис. 4.31 Капітальні інвестиції за джерелами державного і місцевого бюджету 2010-2017 України

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

У 2017р. було максимальне капітальне інвестування за рахунок коштів державного бюджету, а мінімальне значення даного показника

спостерігається в 2014 р., який становить 2,74 млрд. грн. Тенденція державного фінансування йде позитивно, але не досягає максимального значення 17,38 млрд. грн. Можна відзначити також необхідність великого обсягу фінансування, а також сталості державного інвестування як запоруки розвитку галузей економіки України. Максимальне значення коштів місцевих бюджетів спостерігається в 2017 р., що сприятливо впливає на місцеві джерела фінансування. Мінімальне значення даного показника спостерігається в 2010 р., значення якого 5,73 млрд. грн. У 2014 р. теж спостерігається зниження даного показника, але на мінімальне значення не доходить. Дане значення становить 5,92 млрд. грн.

Позитивна тенденція в тому, що фінансування спостерігається за місцевими джерелами. Капітальні інвестиції свідчать про активну участь місцевих органів в розвитку території. Негативна сторона питання полягає в тому, що фінансовий тягар не можна перекласти на місцеві органи влади, в яких і так з грошовими ресурсами туго.

Великі проекти без державної участі неможливі на місцевому рівні, можна тільки розвивати дрібні і частіше середні проекти. Економічному агенту досить складно використовувати тільки територіальні інвестиційні можливості. У наступному розглянемо капітальні інвестиції на будівництво житла населення і власні кошти підприємств організацій в 2010-2017 рр. в регіонах України (рис. 4.32).

Капітальні інвестиції жителів спрямовані на будівництво житла. Максимальне значення даного показника було в 2017 р., яке склало 32,8 млрд. грн., а мінімальне значення спостерігаємо в 2011 р. Даний показник показує, що населення має тенденцію вкладати гроші в житло, або альтернативним варіантом є ділова активність. Власні кошти організації використовується в капітальних інвестиціях дуже активно. Якщо з'являється складність залучення інших джерел, то виникає негативна тенденція на ринку.

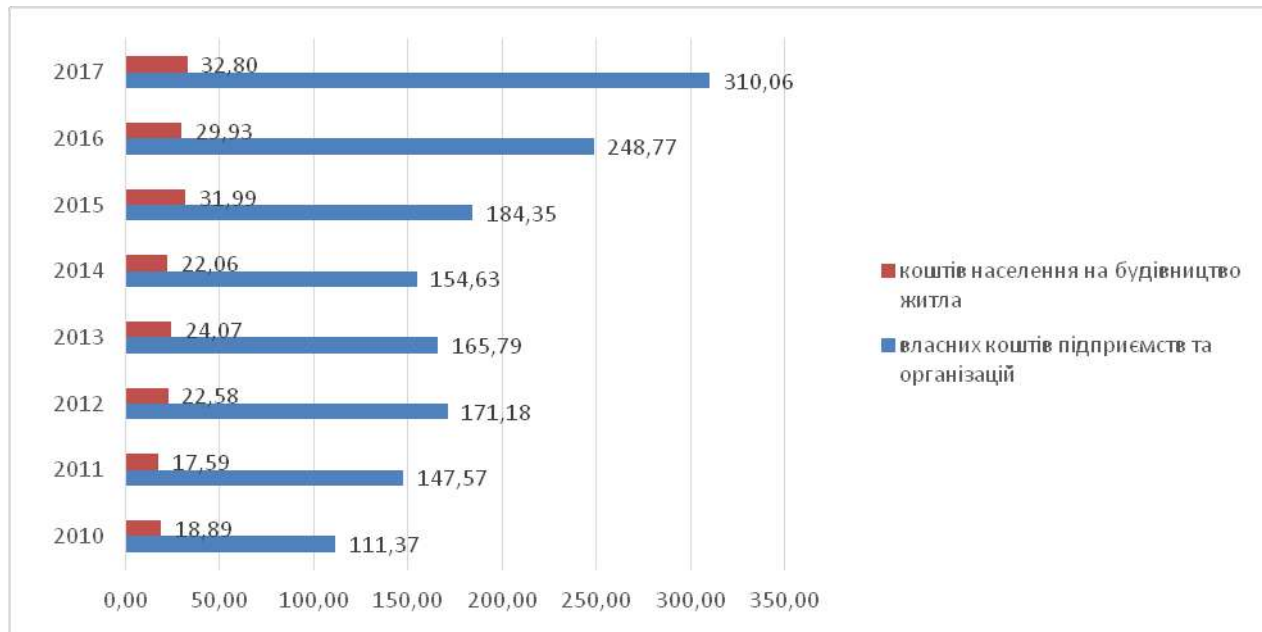

Рис. 4.32 Капітальні інвестиції на будівництво житла населення і власні кошти підприємств та організацій за 2010-2017рр. в регіонах України

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Максимальний показник спостерігається в 2017р., який становить 310,06 млрд. грн. Ділова активність досить висока, мінімальне значення спостерігалось в 2010 р., що склала 111,37 млрд. грн. Розглянемо капітальні інвестиції за джерелами кредитів банків та коштів іноземних інвесторів в 2010-2017рр. в Україні (рис. 4.33).

Капітальні інвестиції за рахунок іноземних інвесторів досить низькі. Максимальне значення було в 2016 р., яке склало 9,83 млрд. грн., а мінімальне значення спостерігалось в 2010 р., яке склало 3,72 млрд. грн. Мінімальне значення кредитів в банках спостерігається в 2015 р., що становить 20,74 млрд. грн., а максимальне значення даного показника спостерігається в 2012 р., складає 39,72 млрд. грн. Тенденція даного показника слабо виражена, яка складається в збільшенні 2017 р. до значень 29,59 млрд. грн.

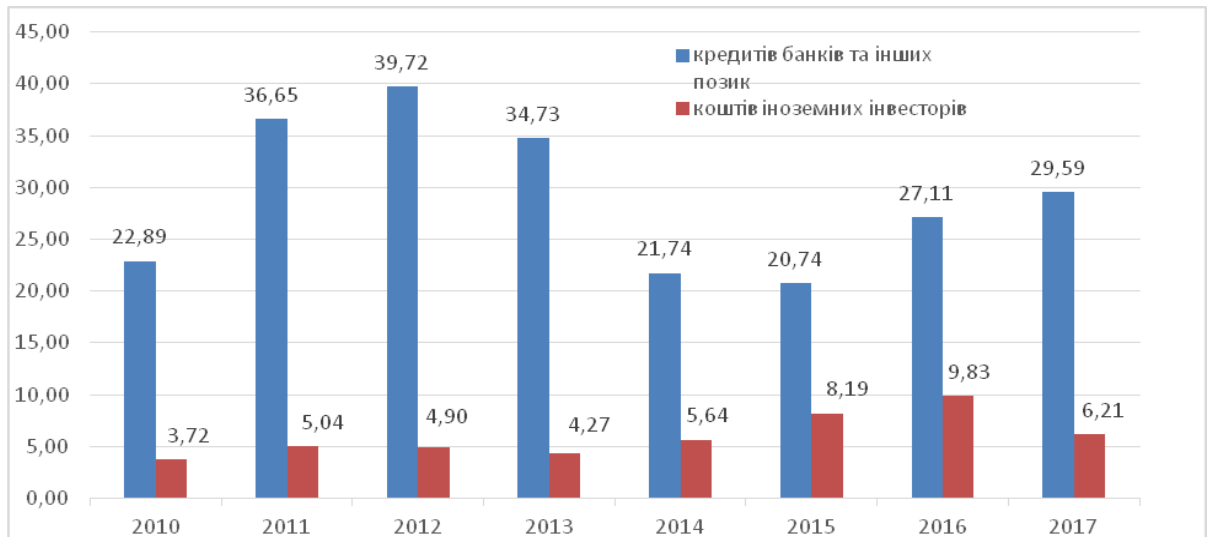

Рис. 4.33 Капітальні інвестиції за джерелами, кредитами в банках і засоби іноземних інвесторів 2010-2017 на Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Розглянемо капітальні інвестиції за видами промислової діяльності добувної та переробної промисловості в 2010-2017 рр. в Україні (рис. 4.35).

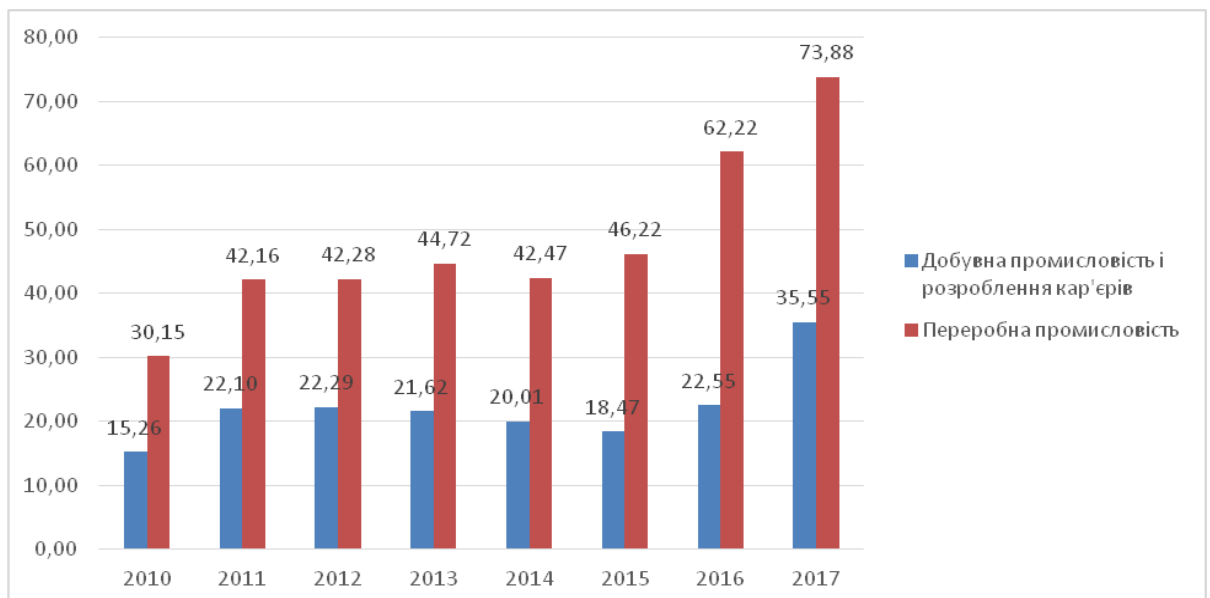

Рис. 4.34 Капітальні інвестиції за видами промислової діяльності добувної та переробної промисловості в 2010-2017 рр. в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Добувна промисловість практично стоїть на тому ж рівні по фінансуванню. Максимальне значення 2017 року відповідає 73,88 млрд. грн., а мінімальне значення спостерігається в 2010 р. 15,62 млрд. грн. Тенденція слабо позитивно виражена, йде слабке зростання. Переробна промисловість показує в останні роки бурхливий розвиток. Максимальне значення показника було в 2017 р. 73,88 млрд. грн. У 2010 р. спостерігається мінімальне значення даного показника, який відповідає значенню 15,26 млрд. грн. Є залежність між цими показниками, при великому фінансуванні переробної галузі збільшується також значення добувної. Так як вони взаємно доповнюють, то ресурси, отримані від видобутку відправляються у виробництво.

Кінцева продукція найбільш вигідна економічному агенту, так як там відбувається додаткове зростання вартості. Ресурси по своїх характеристиках коштують дешевше, ніж кінцевий продукт. При використанні всього ланцюга виробництва на території держави варто створити робочі місця і підвищити ділову активність населення. Виробнича система базується на видобуток і переробку, тобто основна ланка національного господарства будується за цими напрямками.

Економічний агент зацікавлений в ухваленні рішення у видобувній промисловості. Інтерес полягає у подальшому використанні даного виду ресурсу. При недостатній мотивації спостерігається ситуація, в якій господарюючий суб'єкт не прагне ефективно використовувати ресурси. Переробна промисловість є системою, в якій складно управляти, а ефективного управління досягти ще складніше. Обидва ці напрямки завжди входять в категорію підвищеного ризику не тільки з точки зору менеджменту, а також освіти нещасних випадків. Безпеку персоналу повинні ставити на перше місце і розвиток слід направити в цьому руслі.

Розглянемо капітальні інвестиції промислової діяльності за наступними напрямками: електроенергія, виробництво харчової продукції, металургія в 2010-2017 рр. в Україні (рис. 4.35).

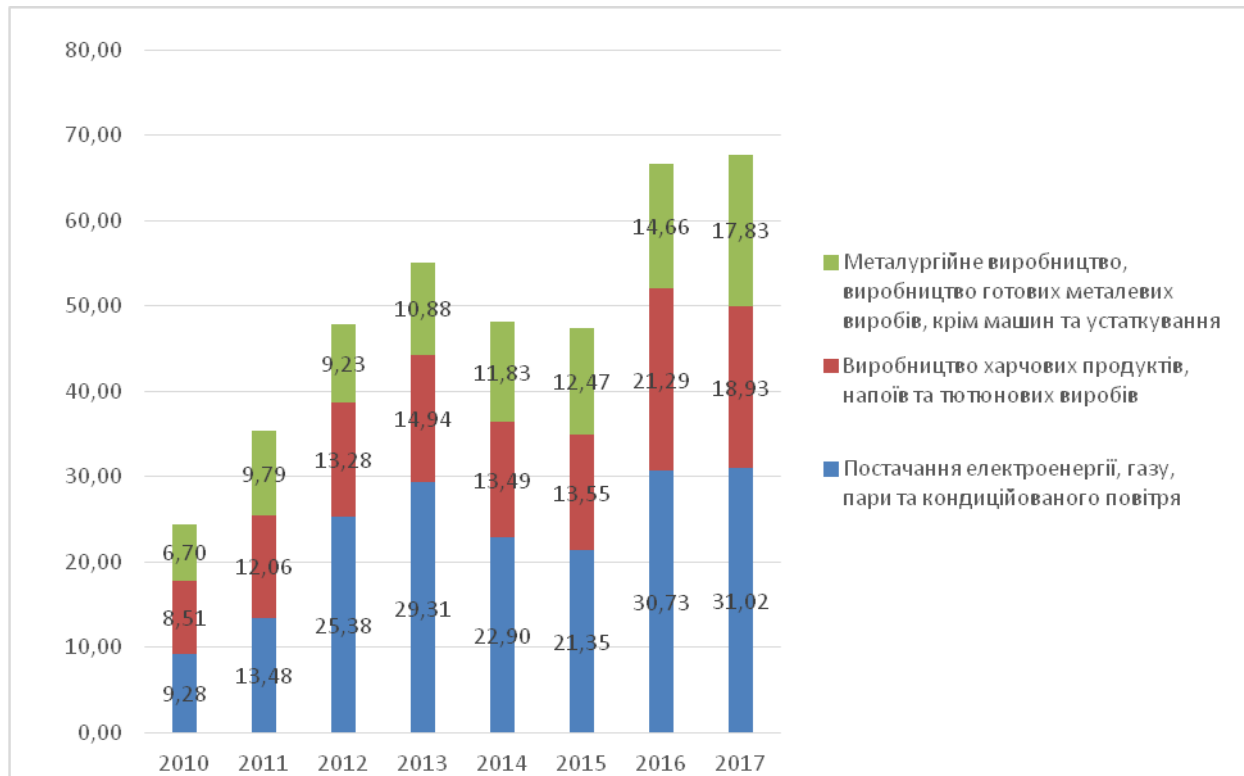

Рис. 4.35 Капітальні інвестиції промислової діяльності в електроенергію, виробництво харчової продукції, металургію в 2010-2017 рр. в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

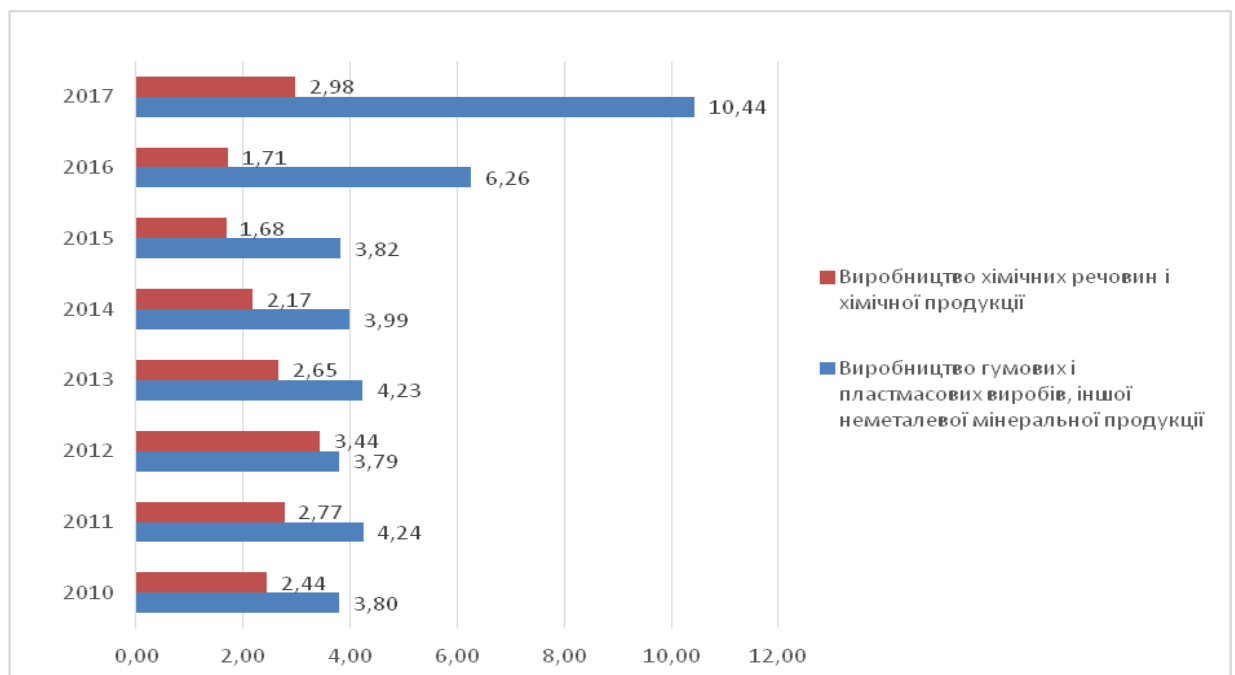
Капітальні інвестиції промислової діяльності в постачання енергетичних ресурсів є тенденцією позитивною, в якій спостерігається динамічне зростання даних показників. Мінімальне значення спостерігається в 2010 р., яке становить 9,28 млрд. грн., а максимальне значення спостерігається в 2017 р., становить 31,02 млрд. грн. Спостерігається нестабільна тенденція з падінням, а потім йде зростання. Стабільна позитивна динаміка відсутня. У виробництві харчових продуктів динаміка стабільна. Мінімальне значення спостерігається в 2010 р., становить 8,51 млрд. грн., а максимальне значення даного показника в 2016 р., становить 21,29 млрд. грн.

Виробництво харчової промисловості є основою, яка повинна забезпечувати продуктову безпеку країни. Тенденція показує, що з цим

завданням економічні агенти справляються, так як країна є сільськогосподарською і необхідно вдосконалювати дані показники. Конкуренентоспроможність харчових товарів на міжнародному ринку теж можна розвинути, тому що екологічна продукція досить затребувана. Вимоги до чистої продукції на світовому ринку з кожним роком зростає, при хорошому фінансуванні даної діяльності можна поставляти готову продукцію і за кордон. Проблемою для економічного агента є фінансування, а також квоти європейського союзу на даний вид діяльності.

Капітальні інвестиції в металургії навіть нижче, ніж в продуктової галузі, даний напрямок було провідною. Через криз 2008 року, а також проблем всередині країни спостерігається зміна інтересів економічних агентів. Інвестування в металургію мінімальне значення було в 2010 р., становила 6,70 млрд. грн. Тенденція ринку показує позитивне зростання. Максимальне значення спостерігаємо в 2017 р. яке становить 17,83 млрд. грн.

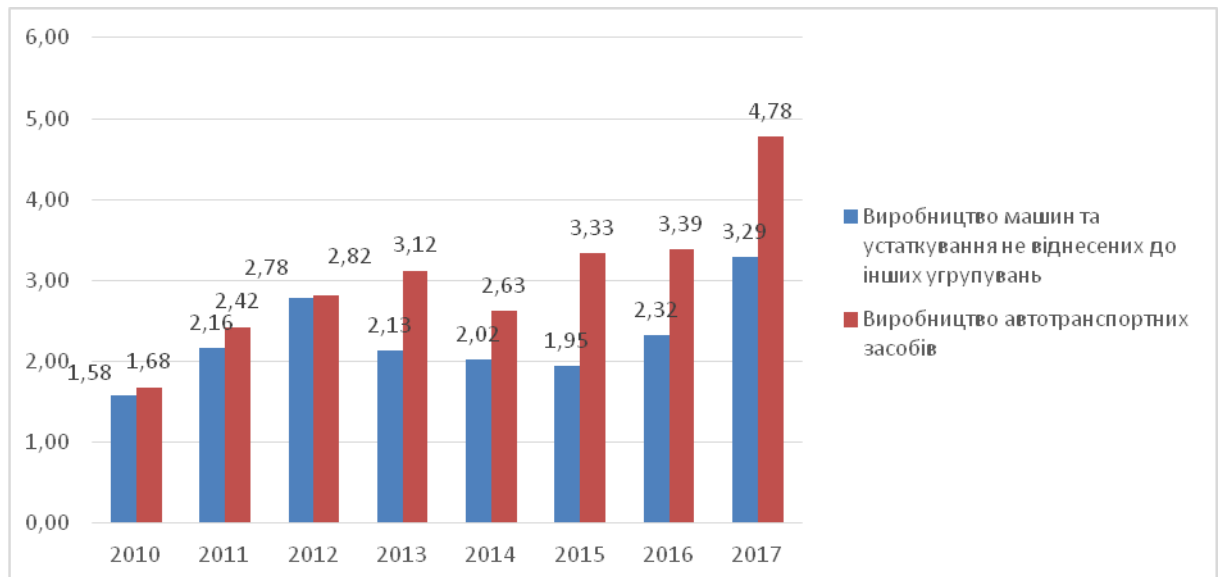
Капітальні інвестиції промислової діяльності виробництва гумових та пластмасових виробів і хімічної продукції в 2010-2017 рр. наведено на рис. 4.36.

**Рис. 4.36. Капітальні інвестиції промислової діяльності
виробництва гумових та пластмасових виробів, а також хімічної
продукції в 2010-2017 рр.**

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Як показано на рис. 4.36 інвестування таких напрямків, як виробництво хімічних засобів і виробництво гумових та пластмасових виробів в 2010-2017 р. в Україні. В пластмасові вироби мінімальне інвестування було 2010 р., яке становило 3,80 млрд. грн., а максимальне значення досягло в 2017 р., що склало 10.44 млрд. грн. Дана тенденція є позитивною з урахуванням того, що імпорт продукції особливо зараз не вигідний. Виробництво всередині країни в результаті збільшили, так як економічному агенту з'являється можливість заробити. Капітальні інвестиції в хімічну промисловість є основою, на якій тримається виробнича система країни. На рис. 4.37 наведені капітальні інвестиції в машинну і автотранспортну промисловість в 2010-2017 роках в Україні.

**Рис. 4.37 Капітальні інвестиції в машинну і автотранспортну
промисловість в 2010-2017 рр. в Україні**

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Максимальне значення машинного обладнання в 2017 р. становило 3,29 млрд. грн., а мінімальне значення було в 2010 р., становило 1,58 млрд. грн. Позитивна тенденція показує в зацікавленості економічних агентів в даному напрямку. Максимальне значення капітальних інвестицій в автотранспортне господарство спостерігалось в 2017 р., яке склало 4,78 млрд. грн., а мінімальне значення в 2010 р., значення було 1,68 млрд. грн.

Надалі розглянемо капітальні інвестиції в деревопереробну, паперову та поліграфічну діяльність, виробництво коксу і продуктів нафтопереробки в 2010-2017 рр.. в Україні (рис. 4.38).

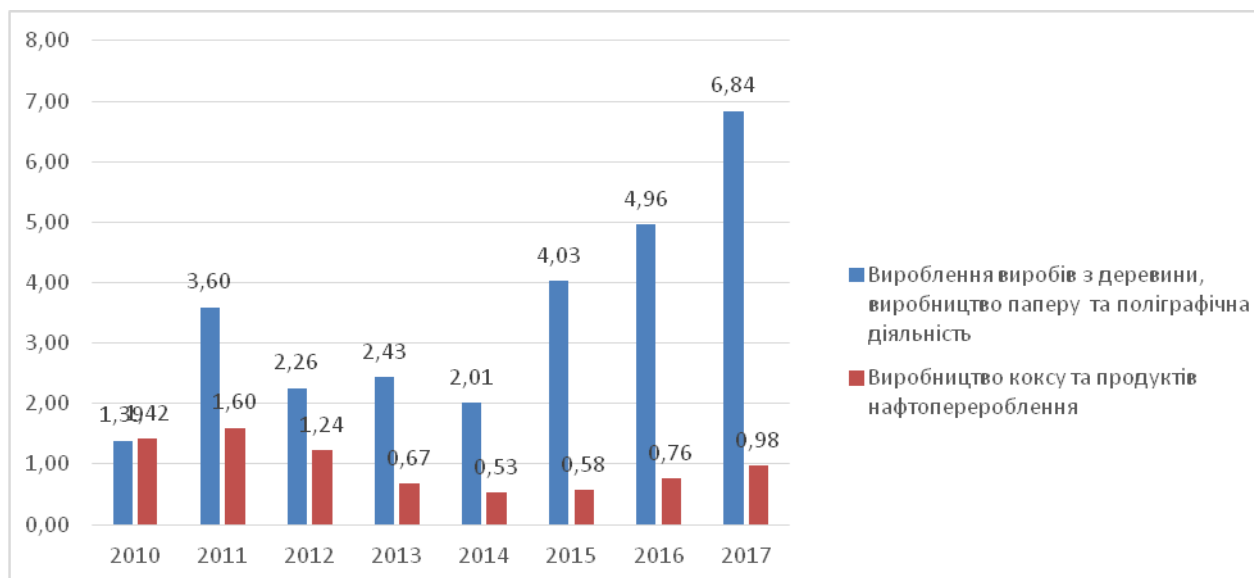

Рис. 4.38 Капітальні інвестиції в деревопереробну галузь, в паперову та поліграфічну діяльність, виробництво коксу і продуктів нафтопереробки в 2010-2017 рр. в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Мінімальне значення інвестицій у виробництво коксу і продуктів нафтопереробки було 0,53 в 2014 р., а максимальне 1,60 в 2011 р. Тенденція негативна, що свідчить про кризу зацікавленості економічних агентів за цією галузю.

Надалі розглянемо капітальні інвестиції в сільське господарство, державне управління, логістичну діяльність в 2010-2017 рр. в Україні (рис. 4.39).

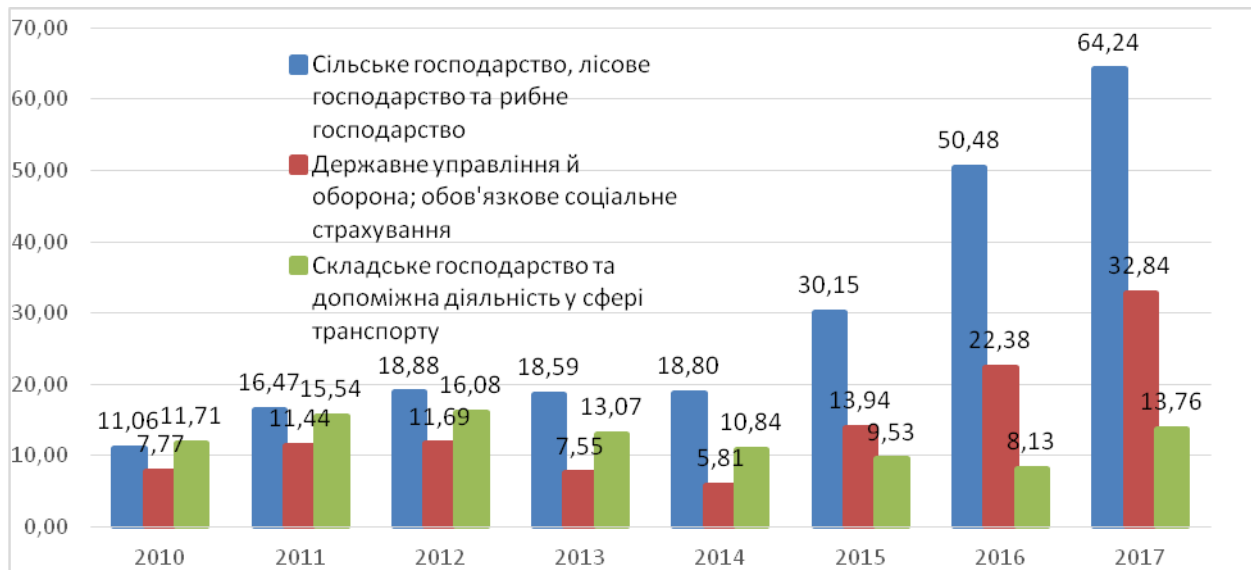

Рис. 4.39. Капітальні інвестиції в сільське господарство, державне управління, складську логістику в 2010-2017рр. в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.39 розглядаємо декілька галузей, так як більш контрастніше відображається динаміка, а також видно різницю фінансування між економічними напрямками. Стратегія розвитку в сільське господарства в країні була завжди на першому місці, збільшення фінансування спостерігається в 2017 р. Протягом останніх трьох років було інвестовано велику суму, яка в 2017 р. становила 64,24 млрд. грн. Максимальне значення даного показника було в 2017р., становила 64,24 млрд. грн., мінімальне значення становило 11,06 млрд. грн. в 2010 р. Позитивна тенденція сприятливо впливає на продовольчу безпеку країни. В сільськогосподарській галузі країни необхідно досить велике фінансування для виведення країни на світовий ринок.

Інвестування в державне управління теж росте, в 2017 р. спостерігається найбільше значення даного показника. Мінімальне значення

було в 2014 р. і становило 5,81 млрд. грн. Інвестування в державне управління в 2017 р. зросло в два рази, а інші галузі, на жаль, не мають дану тенденцію зростання. Інвестиції в складську логістику і допоміжну діяльність сфери транспорту склали мінімальне значення в 2016 р. 8,13 млрд. грн., а максимальне значення в 2012 р. становило 16,08 млрд. грн.

Надалі розглянемо обсяг реалізації промислової продукції і машинного обладнання з 2010-2017 рр. млрд. грн в Україні на рис. 4.40.

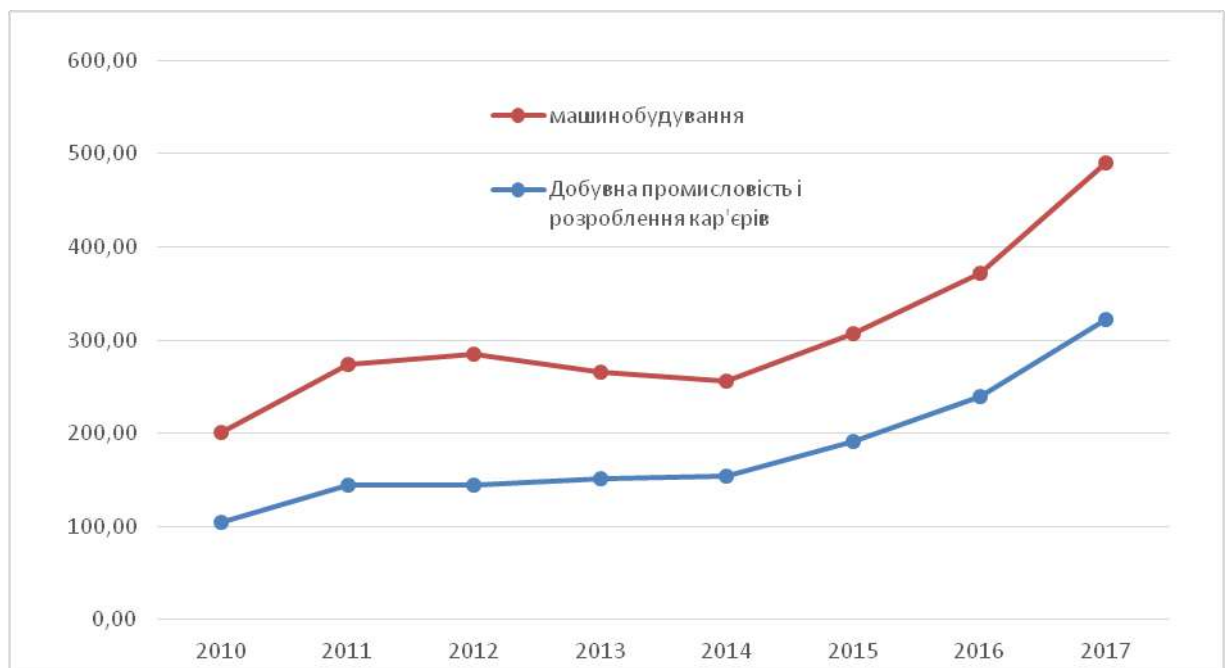

Рис. 4.40. Обсяг реалізації промислової продукції і машинного обладнання з 2010-2017 рр. млрд. грн в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Як показано на рис. 4.40 спостерігається зростання реалізації промислової продукції і машинного обладнання на протязі 2010-2017 рр. Дана тенденція досить позитивно впливає на всі галузі в системі регіонів, так як йде виробництво промислових товарів. Видобуток ресурсу є однією з основних напрямків, де використовується важке машинобудування і інші ресурсомісткі виробництва. Ресурси є найголовнішим елементом у

виробництві, з використанням сучасних технологій вдається випустити готову продукцію на ринок.

Додаткова вартість готового продукту вище, тим самим створюються нові робочі місця, і розвиваються науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи на виробництві. Розглянемо капітальні інвестиції у видобувну промисловість, виробництво машин і обладнання на рис. 4.40.

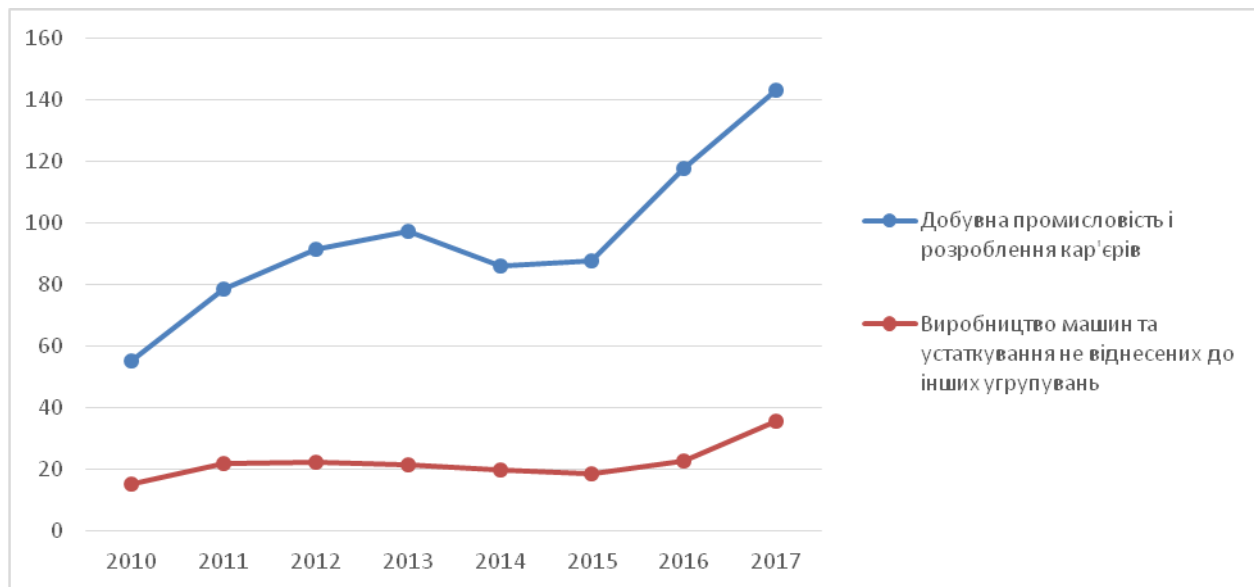

Рис. 4.40 Капітальні інвестиції у видобувну промисловість, виробництво машин і обладнання в Україні за 2010-2017 рр., млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Як бачимо, капітальні інвестиції за даними напрямками економічної діяльності позитивні. Протягом усього періоду спостерігається позитивна динаміка, яка призводить до оновлення обладнання і підтримання основних фондів у довгостроковому періоді. Добувна промисловість знову показує високі результати, в яких видно позитивну динаміку в перебігу всього періоду. В останні роки спостерігається різке підвищення інтересу в дану галузь народного господарства. Все більше внутрішніх ресурсів спрямовується для виготовлення певного виду товарів в системі регіонів країни.

Надалі розглянемо фундаментальні наукові дослідження (рис. 4.41)

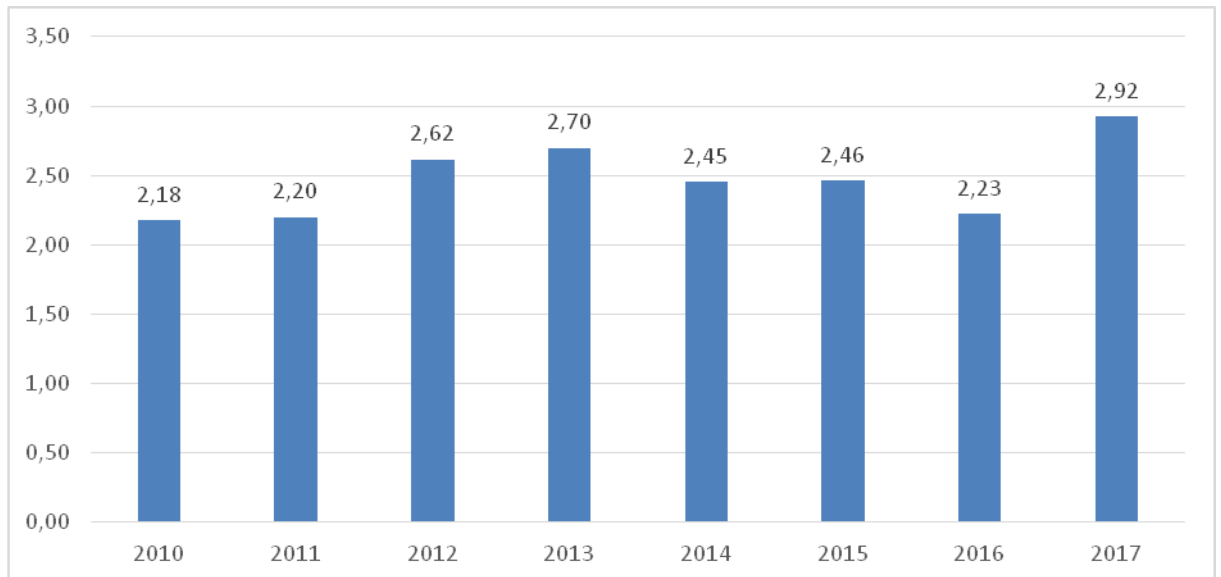

Рис. 4.41 Фундаментальні наукові дослідження в 2010-2017рр.,
млрд. грн.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Фундаментальні дослідження прагнуть отримання нових знань, тобто інвестування дозволяє розробити нові технологічні відкриття для всієї промисловості країни. Динаміка за цим напрямком позитивна, що свідчить, з одного боку, про сприятливий напрям дослідження для науки. Але, з іншого боку, тут не тільки дослідження в промисловості, а й інші напрямки. На жаль, необхідна велика кількість грошових коштів, особливо в експериментальні дослідження, що забезпечується досить слабо.

На рис 4.42 розглянуті прикладні науково-дослідні роботи, які пов'язані з науковими пошуками нових знань, а також наукових обґрунтувань проектів. Тут теж помітна позитивна тенденція, яка призводить до зростання даного виду діяльності. Але з урахуванням незначного зростання можна говорити про слабе фінансування даного напрямку, як і інших. Велика кількість досліджень не виходять на виробничі рейки відповідно до різних факторів. Необхідність великого фінансування полягає в тому, щоб залишалася конкурентоспроможна виробнича система країни.

Прикладні науково-дослідні роботи становлять 59 млрд. грн., в 2010 р., а на кінець 2017 сума склала 3,16 млрд. грн. Зростання спостерігається майже в 2 рази, але з урахуванням інфляції, що спостерігається в країні дане збільшення не сильно дозволяє проводити прикладні науково-дослідні роботи в країні.

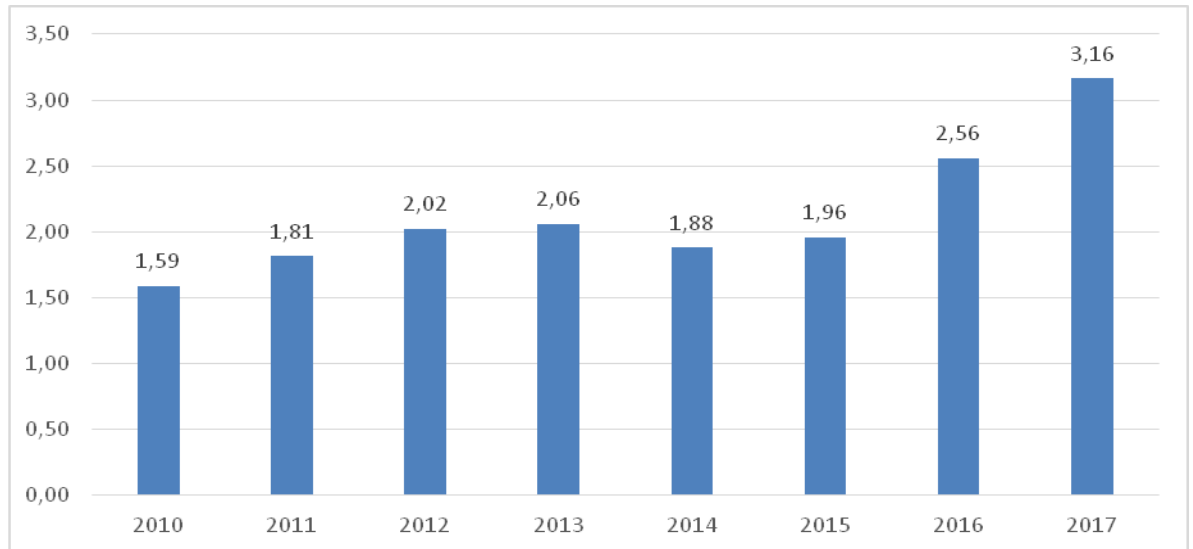

Рис. 4.42 Прикладні науково- дослідні роботи

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Надалі розглянемо безпосередньо науково-технічні розробки рис. 4.43.

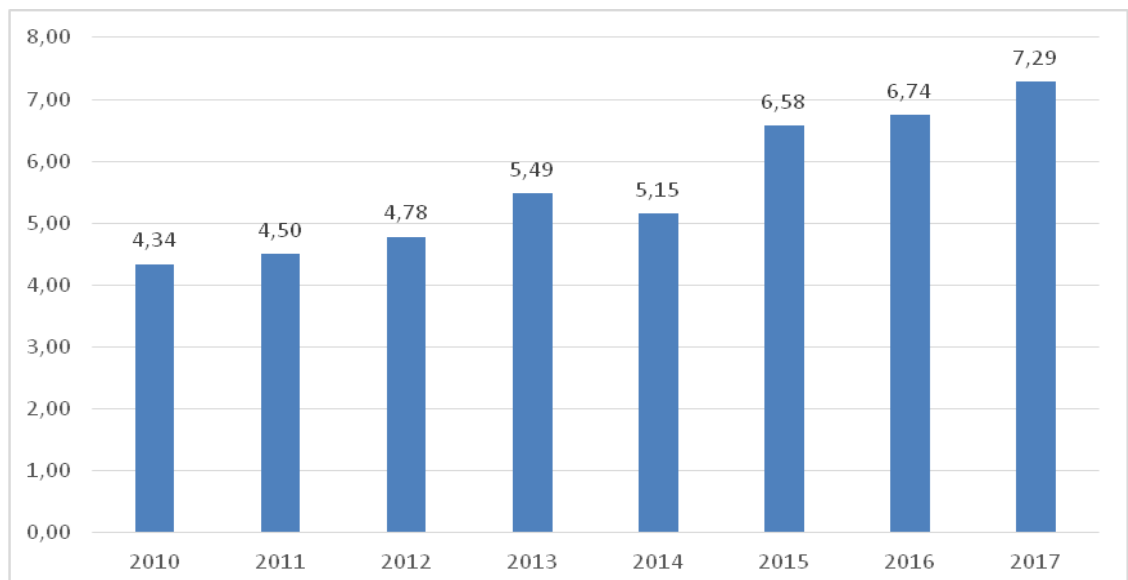

Рис.4.43. Науково-технічні експериментальні розробки

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.43 показано безпосереднє фінансування, яке спрямовується на створення нової технології або нового виробу. В результаті даного дослідження вплив факторів впливає на відтворювальну систему країни. Інвестування даного напрямку призводить до зростання конкурентоспроможних переваг підприємств країни. Велика частина економічних систем спрямована на збільшення саме розробок нових товарів і послуг в національному господарстві країни. У 2010 р. даний показник склав 4,34 млрд. грн., у 2017 р. 7,29, 6 млрд. грн., що призводить до позитивної динаміки в державі.

На жаль, можна відзначити проблеми, які пов'язані з впровадженням даного наукового досвіду у виробництво, так як великі науково-дослідні центри в сучасному світі потрібні тільки при провідних корпораціях, які не тільки заробляють прибуток, а також мають можливості і бажання здійснити інвестиції.

Промисловість і дослідження у даній галузі є важливими частинами економічної системи країни. Потрібно зрозуміти не тільки ринкову тенденцію, а в якому напрямку слід рухатися. Інноваційні розробки без впровадження у виробництво неможливі в сучасному світі. Велика частина ідей повинна бути не тільки фундаментального характеру, а також практичною цінністю для економічного агента. Повна стадія науково-дослідницьких робіт полягає в доведенні продукції до кінцевого покупця. Виникає питання техніки економічної безпеки країни.

При розгляді даного питання необхідно приділити увагу саме завданням інноваційного розвитку країни, так як даний напрямок сприяє до підвищення техніки економічної безпеки. Безпека науково-дослідних розробок є пріоритетним завданням держави. Кожна розвинена країна повинна будувати свій розвиток базуючись на вдосконаленні наукових розробок. При цьому приділяється увага не тільки дослідженню, а також впровадженню продукції на ринок.

В кінці 20-го століття технологія відокремилася від промисловості, так як розвинулося більш вузьке спрямування інформаційної технології, яка бурхливо розвивається зараз. Концентрація окремої галузі ввели даний напрямок на новий рівень, так як промисловість і машинобудування перетікає в інформаційне управління засобами виробництва. Цифрова економіка диктує свої вимоги, правила всім учасникам системи виробництва, на основі яких йде випуск товарів.

Все більше виникає різниця між країнами, які використовують тільки машинобудування, і тими, які використовують інформаційне машинобудування. Машинобудуванням є виготовлення машин і обладнання для потреб економічних агентів країни. Велика частина даної системи представлена технологіями середини 20-го століття, які не мали інтелектуальної системи управління, а більше даний процес був механічний з використанням простих засобів виробництва.

Інформаційне машинобудування являє через себе інтелектуальну систему, в якій до доповнення машинобудування входять можливості цифрової технології, що дозволяють створювати високоточну і промислово розумну техніку. Відбувається зростання продуктивності праці завдяки використанню скоєних апаратів на виробничих потужностях. Конкурентоспроможність економіки, особливо її виробнича частина зростає. При використанні простих механізмів і машин буде спостерігатися все далі відставання не тільки від світових лідерів даного сегмента, а також від сусідніх країн.

На жаль, даний напрямок вимагає залучення великого обсягу інвестицій, які повинні бути спрямовані не тільки на виробництво, а також машинобудування, в більшій частині фінансування повинно бути в інформаційну технологію виробництва. Розвиток комунікації між економічними агентами призводить до збільшення можливості поширення нових ідей, тим самим призводить до прискорення даного сегмента.

Безпека технології з кожним роком зростає, нові розробки збільшуються, приводячи до підвищення конкуренції за даним напрямком. Безпека виробництва залежить від технологій, які розробили ви впровадили в машинобудівну галузь країни. Самі по собі інформаційні технології самостійні, які розвиваючись дозволяють підвищити безпеку комунікації між економічними агентами світового ринку. Внутрішній ринок залежить не тільки від даної технології, тут виникає питання безпеки внутрішніх економічних агентів від втручання інших країн. Остання тенденція світового ринку спрямована на залучення і використання, зберігання інформації і бази даних на тій території, де це інформація збирається і використовується. Велика кількість економічних агентів з виробничого сектора йдуть в сферу послуг, виступаючи посередниками або надаючи технологічні послуги населенню.

Промислова конкурентоспроможність, на жаль, в масштабному виробництві перемістилося в Китай. Кожна сучасна країна випускає зараз високотехнологічне обладнання в малих масштабах. Вся промислова продукція в більшій частині сконцентрована в виробничих потужностях Азії. Собівартість виробництва товарів вище, ніж одержуваний прибуток від продажів, тим самим в країні не вигідно виробляти великий асортимент продукції. В результаті даного явища промисловість переїхала в Азію.

Високотехнологічне обладнання з-за своєї унікальності має велику вагу додаткової вартості, яка дозволяє отримати досить високий рівень прибутку для економічного агента в країні. Здавалося б, що конкуренція тут легше в порівнянні з товарами конкурента по виробництву даного напрямку, прибуток вище для тих економічних агентів, які хочуть увійти на ринок. Тут полягає найбільше протиріччя, так як всі патенти, які використовуються для цих апаратів є закритими.

Доступ можливий тільки на платній основі, яка призводить до неможливості отримання великого прибутку від виробництва

високотехнологічної продукції для місцевого ринку. Власні розробки зажадають колосальних інвестицій і часу.

Економічний агент на ринку не має великих власних коштів, а також часу для самостійних розробок. Потенційний інвестор не вкладається в венчурні проекти, які є небезпечними через втрату власних коштів, так як виникає підвищений ризик в пост соціалістичних країнах. А проблема залучення інвестиції виявляється суттєвою для великої кількості агентів на ринку країни. Технологічне відставання все більше і більше знижує конкурентні переваги внутрішніх економічних агентів перед імпортними товарами.

Конкурентна перевага виробничої системи країн світового ринку, як зазначалося вище, привело до формування двох систем випуску продукції. До групи випуску продукції для економічної безпеки входять товари, які економічний агент виробляє в мінімальному обсязі, що не мають конкурентні переваги. Якщо немає виробництва або технології важливої продукції всередині країни, то країна піддається загрози виробничої безпеки. Випуск високотехнологічної продукції досить високий через економічну доцільність. Внаслідок цього можливий великий експортний потенціал даного виду продукції. Перевага цифрової економіки полягає в вузькому кількості економічних агентів, які мають можливості до випуску даного продукту.

Розробка альтернатив можлива тільки з державною підтримкою в постсоціалістичних країнах. Здавалося б, всі країни після розвалу СРСР повинні були розвиватися і економічно поміняти свою структуру. На жаль, цей термін постсоціалістичних продовжує впливати, так як вся промисловість і розробки були в той період, своїх нових ідей, а також модернізацію здійснює від того періоду.

Дана негативна тенденція переважає у всіх країн або ситуація стала ще гірше. Країни повністю втратили промислову систему того періоду з технологіями або залишаються заручниками даної проблеми. Все більше економічних агентів будують свою систему продажів і просування своєї

продукції на основі іноземних аналогів і товарів. Власна мережа поширення орієнтована на товари іноземних економічних агентів. Дана тенденція виникла після розпаду СРСР, хлинули усі товари сусідніх країн і ринок не мав захисту від повеней даної продукції. Сучасна ринкова захист базується на високих мита, що ввозяться товари або квоти, встановлених для країн. Тенденція, при якій на ринку великий обсяг іноземної продукції, а своїм доводиться відбивати кожен відсоток продажів від імпортного товару є негативною. Ситуація з відставанням не тільки виробничого характеру, а також технології будуть посилюватися. Надалі буде спостерігатися технологічне відставання, коли європейські країни мають тільки лічену кількість промислових виробників, що зараз спостерігається на авторинку.

Інформація за своєю структурою є товаром в 21-м столітті, тобто сучасність базується тільки на цій якості. До групи американських індексів входять технологічні компанії, промисловість з нього пішла. В американській системі вийшло нове поняття технологічна система країни, тобто вона замінила виробничу.

Дана сучасна тенденції призведе до ще більш істотного поділу країн, які по базі орієнтовані на технологічну систему або виробничу. Від даного відповіді буде залежати подальші можливості економічного агента в країні. Економічний агент може, на жаль, не мати іншого вибору, так як в технологічній системі місця обмежені. Так як в цьому напрямку технології можна випустити першими на ринок, а альтернативні інновації розробити і впровадити проблематично. Надалі конкурентоспроможність інноваційних товарів при пізньому впровадженні на ринок падає, домогтися таких же результатів досить складно.

Час, який необхідно для економічних агентів впровадитися на ринок практично втрачено. Конкурувати з технологічними компаніями складно, але розробляти альтернативи в малих масштабах, на жаль, господарюючому суб'єкту не можливо.

Якщо дане питання порівняти з Російською Федерацією, то там всю систему перспективного розвитку розробляють з державною фінансовою підтримкою. В технології першість має військово-промисловий комплекс, передові можливості всіх інших ідей розробляються в країні, а виробляються в Азії. Альтернативою є викуп застарілих технологічних обладнань для виробництва товару всередині країни.

Таким чином, можна зробити висновки, що тенденція простежується позитивна в усіх напрямках, що стосуються виробничої системи країни. Велика частина інноваційних розробок, на жаль, не доходить до виробництва, тим самим, треба збільшити фінансування всіх напрямків, які відносяться безпосередньо до відтворення. На жаль, науково експериментальні розробки найбільше близькі до промислового комплексу країни, тим самим безпосередньо впливають на впровадження новизни на ринок.

Решта фінансові потоки спрямовані на інші напрямки, які не завжди можна впровадити на ринкову систему. З одного боку, це стосується тільки теоретичних напрямків, а з іншого боку, велика частина інвестицій йдуть на не завжди користується популярність на ринку розробок. У зв'язку з цим рекомендовано більше розділяти прикладні дослідження, саме ті, які можуть бути використані виробничою системою країни. Внаслідок цього з'являється можливість виробляти товари і технології для підвищення конкурентоспроможності економічного агента. Таким чином, статистичні дані розподілу капітальних інвестицій в Україні показують позитивну тенденцію.

Необхідність ще більшого фінансування даних напрямків призводить до ситуації, коли економічний агент змушений шукати інші джерела фінансування. Кожен вибір є складним, так як однозначної відповіді немає, стратегія розвитку дає тільки напрямок, в якому необхідно рухатися економічному агенту в країні.

Україна знаходиться в кризовому стані, але спостерігається позитивна тенденція щодо 2014 і 2015 років. Відставання від зарубіжних країн призвело до проблеми невирішених питань, які виникли досить давно. Інноватика як спосіб розвитку держави і його території вимагає великої кількості грошових коштів. На жаль, брак фінансування, а також проблеми з пошуком додаткових ресурсів спостерігаються у економічного агента.

Іноземні інвестиції постійно знаходяться на одному рівні, тобто вони стабільно інвестуються в країну. Тривалість, а також велике фінансування в даному напрямі проблематичні, так як конкурентних переваг національного господарства відносно інших країн дуже мало. Також слід фінансувати оборону, яке повинно бути направлено на експорт, тобто розвиток оборонної промисловості. Економічно скрутне становище знижує так само частку інноваційних розробок і впровадження нових ідей для використання в промисловості. Розподільна система країни не завжди справляється зі своїми функціями, тут велике питання виникає, перед державними повноваженнями.

4.3. Формування логістичної системи структурних змін обміну в економіці регіонів

Імператив морської галузі один із сучасних підходів, на основі якого необхідно будувати стратегію розвитку. Економічна система потребує постійного вдосконалення стратегії розвитку галузей національного господарства. Посилення негативних моментів, пов'язаних з нестабільними станами середовища, в яких необхідно розвиватися, призводить до зростання елементів системи. Управлінські завдання, на кожному етапі ускладнюючи, призводять до формування нових проблем за різними напрямками, особливо це пов'язано з інфраструктурою та інститутами.

Етапи розвитку еволюції призводять до формування нових галузевих проблем, які потребують дослідження і координації діяльності на території

освіти. Системний підхід в плануванні призводить до нових результатів, особливо застосовується в галузевому ринку. Виникає питання не тільки в планах, а також в прогнозуванні за рахунок наявних даних [26]. Здійснення об'єднання в єдину організацію системи і його зростання призводить до формування стабільності підприємства в цілому [28].

Глобалізаційні процеси призводять до збільшення товарообігу, тим самим ефективність систем знижується. Конкурентоспроможність галузі можна розділити на внутрішню і зовнішню. Внутрішня конкурентоспроможність формується з альтернативного вибору за ціною і якістю логістичних ланцюжків. На жаль, пряма конкуренція не завжди можлива через низку причин з інфраструктурою.

Зовнішня конкурентоспроможність спрямована на те, щоб підвищити конкурентоспроможність на міжнародних галузевих ринках за своїм напрямом. Підвищення глобалізаційних тенденцій впливає не тільки на методи організації інфраструктури, а також призводить до посилення умов ведення бізнесу. У свою чергу дані наслідки відображаються на прибутковості, тим самим кількість перевезень, що приносять прибуток, зменшується. Здійснюється реорганізація одних ланцюжків поставок, а інших призводить до ліквідації. Теорія галузевих ринків дозволяє розглянути проблему в розрізі попиту і пропозиції на різних щаблях ринку національної економіки.

Збільшення системи формує нові інститути і нові ринки, в яких розвиваються нові напрямки, що призводять до утворення робочих місць. Поява інноваційних напрямків активізує динаміку процесів, що протікають в системі. Сучасна економічна система потребує великих обсягах перевезень товарів в національній економіці. Забезпечення пропускнуої здатності ринкових механізмів призводить до динамізації процесів всередині країни.

Формування розподільчої системи в країні є передовою завданням галузевих ринків економіки. Удосконалення шляхів переміщення, розподілу і зберігання товарів залежить від швидкості протікання процесів системи.

Системний затор призводить до зменшення оборотів товарної маси на ринку. Елементи інфраструктури не тільки впливають на організаційні моменти кластера, а також впливають на ринкову структуру.

Система національного господарства має на увазі розвиток галузі за тими параметрами, які є стратегічними. Більш планомірна організація і координація наявних ресурсів в економіці національного господарства дозволить створити кластер рис. 4.44.

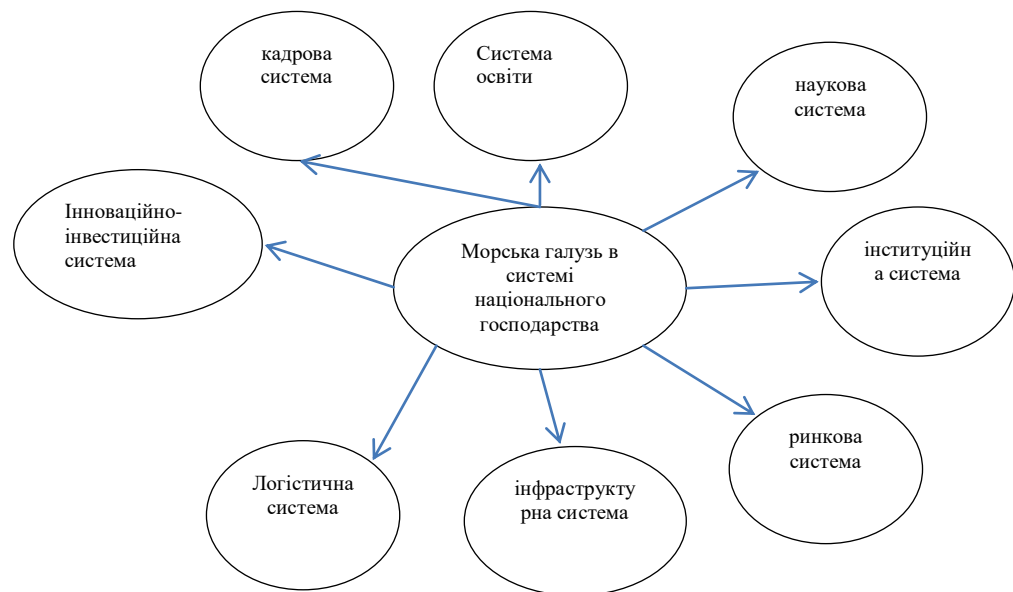

Рис. 4.44 Морська галузь в системі національного господарства

Джерело: розроблено автором

Інноваційно-інвестиційна система в морській галузі показує кількість ресурсу, яке можливо звернути на модернізацію процесів в управлінській ланцюга. Ринок на основі попиту на розподільну систему визначає обсяги, які можливо необхідні для переміщення та зберігання.

Розвиток самого ринку в загальному розумінні всіх його складала призводить до збільшення потреби розвитку логістичної інфраструктури території. Підвищення ролі фінансового механізму в розвитку ланок ланцюжка призводить до природного припливу ресурсів для підвищення обороту в системі розподілу країни.

Освіта як основа формування кадрів для розвитку галузі необхідно модернізувати і направити на створення нових ідей інновації, які дозволяють збільшити працевлаштування населення. Програмні методи розвитку не завжди вгадують перспективні напрямки модернізації. Укрупнення території науково-дослідних організацій є двояким. З одного боку, збільшується фінансування об'єкта і здійснюється краще моніторинг за діяльністю підрозділу. З іншого боку, велика організація зустрічається з іншими труднощами, пов'язаними з координацією малих груп в єдине ціле. Зростання продуктивності думки не завжди вдається домогтися реорганізаціями, а також переструктурування елементів системи.

Інфраструктура в системі національної економіки об'єднується в підсистему логістики, на основі якої здійснюється рух потоків від виробника до споживача. Інфраструктурна система повинна вчасно відслідковувати зміни на рівні комунікації та надавати додаткові можливості, пов'язані з ліквідацією вузьких місць на території. Наукова система координує напрямки розвитку морської галузі з іншими елементами системи, дозволяє оптимізувати процес взаємодії між внутрішнім і зовнішнім середовищем.

Внутрішнє середовище на всій території відрізняється за економічними параметрами, тим самим виникає питання ефективної координації наявних ресурсів для досягнення поставленого завдання.

Ринкова система дозволяє визначити ряд показників, на основі яких визначається можливість не тільки швидкої організації бізнесу, а також комунікативний менеджмент на ринку. Особливості ринку, які пов'язані з розвитком інститутів на даному ринку, дозволяють підвищувати конкурентоспроможність, впливаючи на попит і пропозиції. У свою чергу надмірне адміністративне регулювання призводить до обмеження учасників на ринку, а також їх подальший розвиток. Визначення динаміки ринку при сприятливому зростанні мотивує учасників ринку до безпосереднього входження в даний сегмент галузі. Збільшення числа, що втягуються підприємств призводить до зростання ринку.

Освітня система дозволяє здійснювати підготовку кадрів для морської галузі в системі регіонів. Підвищення кваліфікації працівників, а також їх сертифікація та розробка програм вимагає великих фінансових і тимчасових витрат. Нові напрямки тим самим відчувають дефіцит службовців. У кадровій системі галузі необхідно визначити мінімальний обсяг працівників і структури підрозділів підприємств. На жаль, відсутність узконаправленого персоналу призводить до утруднення організації процесів ланцюга поставок.

Дефіцит кадрів за напрямками діяльності є, особливо на великих підприємствах. Виникає питання про ліквідацію дефіциту робочої сили на підприємствах. Важливість підтримки програм розвитку з боку держави обговорюється в усіх напрямках (рис. 4.45.).

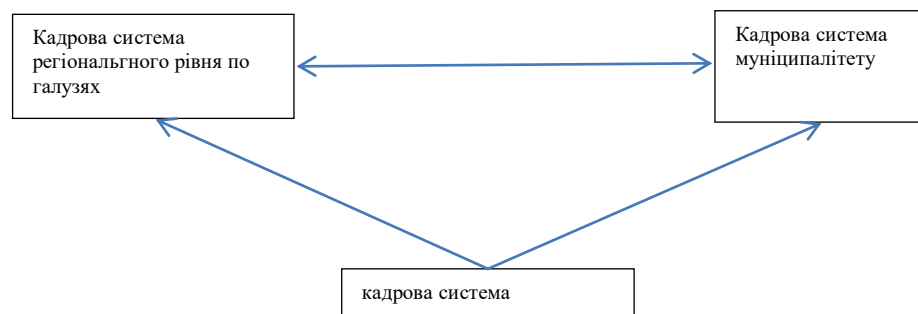

Рис. 4.45 Кадрова система галузі

Джерело: розроблено автором

Кадрова система по галузях одна з великих проблем в капіталістичній економіці. Відсутність постійного попиту з боку держави в командно-адміністративній економіці призводить до виникнення дефіциту інформації за видами економічної діяльності. Вивчення даного питання з боку держави не завжди відбувається вчасно, тим самим на ринку виникає надлишок робочої сили.

У кадровій системі регіонального рівня необхідно розробити програму по галузях, в якій повинні орієнтуватися на попит в регіоні, тим самим оптимізуються державні витрати на бюджетні місця. Підвищення ролі економічних інститутів в сучасному національному господарстві не завжди виправдовує покладену на неї роль. Постійне незбалансоване регулювання

політики держави по відношенню до людського капіталу призводить до виникнення галузевої безробіття. Ініціатива законодавчого характеру повинна відрегулювати взаємодії інститутів, особливо державного ланки рис. 4.46.

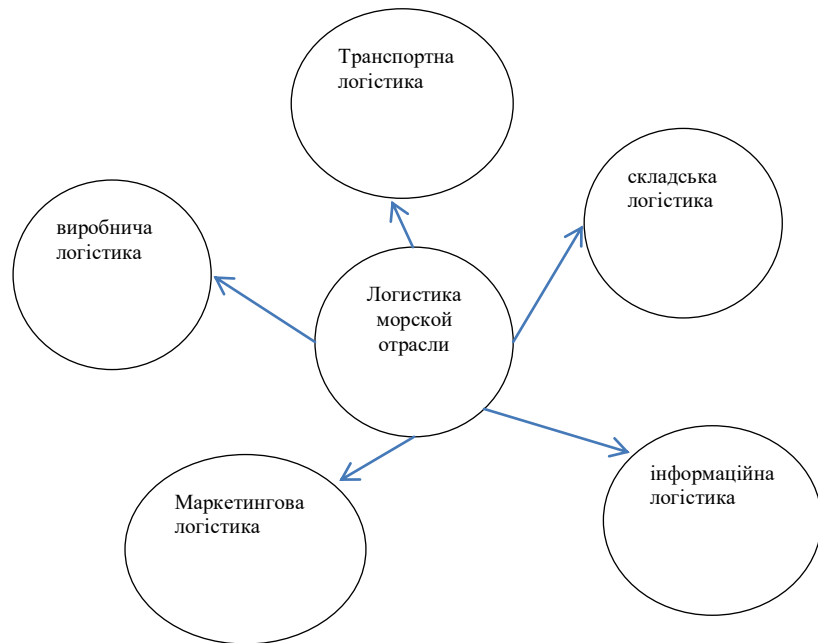

Рис. 4.46 Система розподілу морської галузі в логістичній структурі

Джерело: розроблено автором

Логістика морської галузі в портовому господарстві оптимально повинна побудувати взаємодію з іншими видами логістичних елементів, тим самим підвищиться віддача від проекту. У виробничій логістиці морської галузі необхідно розвинути комунікацію між виробничими елементами території і порту, а також домогтися взаємозв'язку між комплексами. У даній ситуації організації будуть доповнювати і здешевлювати процес поставки комплектуючих, а також доставку готової продукції.

Маркетингова логістика в морській галузі дозволяє збільшити ефективність надання логістичних послуг для кінцевого споживача. Постановка оптимізаційної задачі пов'язана з виявленням споживача і асортименту послуг для клієнта, ґрунтуючись на ціні наданих пропозицій.

Інформаційна логістика морської галузі впливає на створення бази і електронного документообігу, спрямованого на швидке відстеження інформації і застосування його для своїх завдань. Складська логістика одна зі складних етапів в логістичній системі, в якій виникають інформаційні зміни амплітуди коливання попиту. Ефект «форейтора» особливо простежуватися зі зміною кількості учасників і переходом від однієї логістичної системи в іншу площину даної діяльності. З огляду на асинхронність, інформаційна проблема посилюється зі зростанням ланок в ланцюжках поставок.

Удосконалення механізму розвитку ланцюжків поставок призводить до оптимізації інформаційних потоків, тобто вибірка даних, на основі яких будується стратегія зростання. Транспортна логістика в морській галузі досить вузько розглядається, тим самим ускладнюється виділення даної проблеми. Формування собівартості практично неможливо без спільної організації витрат. Розвантаження і завантаження на коротких відстанях товарів себе не виправдовує через складність здійснення операцій, пов'язаних з підвищенням тарифікації даної послуги.

Розподільна система морської галузі потребує корекції стратегії розвитку рис. 4.47.

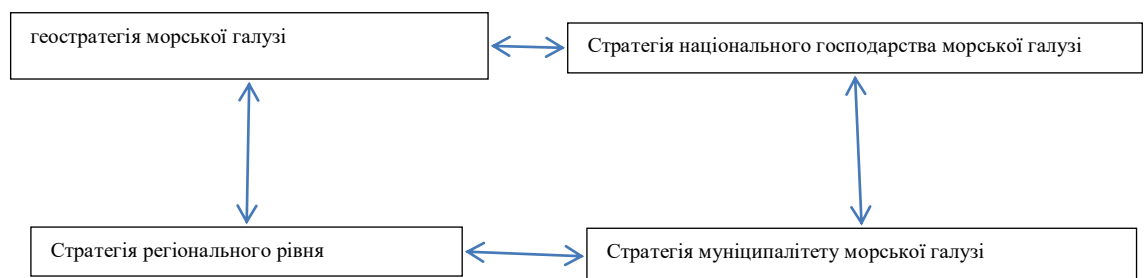

Рис. 4.47 Стратегії морської галузі на державному рівні

Джерело: розроблено автором

Геостратегія морської галузі є однією з великих завдань, яке вирішується на рівні держави. Визначаються основні зовнішньоекономічні контакти і полягають міждержавні договори [66, 49].

Зовнішньоекономічне розвиток портового господарства орієнтоване на збільшення експортно-імпортних операцій держави зі своїми найближчими партнерами. Модернізація портового господарства має двояке значення, тому що являє собою ланцюжки, які в господарській діяльності є точкою розподілу товарів і матеріальних цінностей країни. З іншого боку, підвищується мобільність виробничої системи через хорошу комунікації, тим самим дозволяє розміщувати виробничі потужності достатньо у віддалених районах.

Конвергенція стратегії проявляється в стандартизації підходів до вирішення тактичних завдань по всьому ланцюжку ланцюга поставок. Сертифікація полягає у формуванні єдиних умов складських та інших елементів логістики по одним стандартам для зручності дотримання вимог збереженій перевезення об'єкта і його зберігання. Стандартизація визначає напрямок на підвищення якості зберігання товарів, що перевозяться і введення єдиного логістичного вікна для відстеження переміщення товарів через інтернет.

Сучасна економічна політика диктує двоякі принципи, на основі яких необхідно розробити єдину концепцію розвитку галузі. Стратегія національного господарства консолідує соціально-економічну систему в єдину програму розвитку кластера. Виробляються певні законодавчі бази для розвитку проекту в єдину систему, на основі якої буде відбуватися розвиток субсистему галузі в національній економіці.

Стратегія регіонального розвитку морської галузі дозволяє організувати і координувати зусилля для розвитку інфраструктурної бази території. Формування субкластерних взаємодій сприяє збільшенню модальних перевезень в економіці країни. На регіональному рівні координація вироблення стратегії з розвитку інфраструктури всього національного господарства дозволяє проблему розглянути в розрізі освіти і вдосконалення елементів системи. Муніципальна стратегія розвитку зводиться безпосередньо для розвитку елементів галузі на конкретній

території. Забезпечує пристосування програм для ефективного розвитку окремого району. Спостерігаються статистичні показники застосування управління проектом. Здійснюється заточка організаційної структури кластера на кінцевому етапі рис. 4.48.

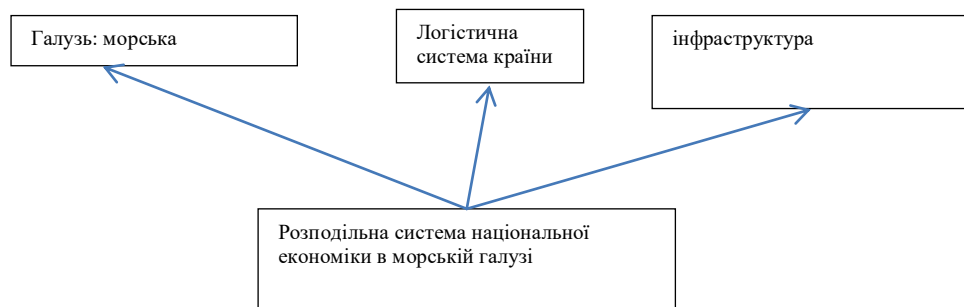

Рис. 4.48 Розподільна система національного господарства в морській галузі

Джерело: розроблено автором

Логістична система на макрорівні формує стабільність перевезень всієї країни. Стратегія розвитку комунікації повинна забезпечувати реалізацію поставлених цілей перед галузями економіки. Загальний розвиток галузевих ринків вимагає вищого пріоритету виконання, в результаті цього розробляється законодавча база федерального і муніципального рівня. На регіональному рівні розробляються галузеві програми впровадження інновації та здійснення державної підтримки структурних змін. Структурне перетворення як один з методів спрямований на зміну топології системи, що призводить до здійснення підготовки програм місцевого рівня для підвищення темпів реалізації. Галузеві ринки в державі не завжди достатньо розвинені для пропуску відтворення товарів, тим самим розвиток ринкових категорій дозволить розвивати галузь більш ефективно.

Міжнародний галузевий ринок формує попит та пропозиції між усіма ринками національного господарства в структурі єдиного підходу в певних цінових категоріях. Виникає стабільність міжнародної цінової політики на ринку. Глобалізація змусила до виходу інтровертних систем на міжнародний

ринок. Особливості управління різними системами зокрема їх взаємодія все ще залишається досить складним питанням в області комунікативного менеджменту державного рівня.

Ринок національного господарства утворюється взаємодією інститутів, здійснюється координація продавців і покупців внутрішнього ринку, так само виступає посередником між зовнішньоекономічною діяльністю. На даному ринку формуються пропозиції, які можна винести на міжнародний ринок. Визначаються завдання, і формується стратегія конкурентної переваги галузі в системі регіонів національного господарства. Станом системи частіше стикаються з розвитком і деградацією утворень внутрішнього характеру. Галузі економіки в країні не завжди збалансовані досить, часто зустрічаються з кризами:

Деградація ринку пов'язана з неможливістю розширення відтворювальних процесів, які призводять до зменшення ролі елементів регіону. Руйнуються не тільки економічні зв'язки між елементами, а також кардинально змінюються топології системи. Розвиток ринку направлено на організацію нових інститутів і формування ланок між логістичними елементами. Проблема зсуву полягає в когерентних явищах на різних рівнях

рис. 4.49.

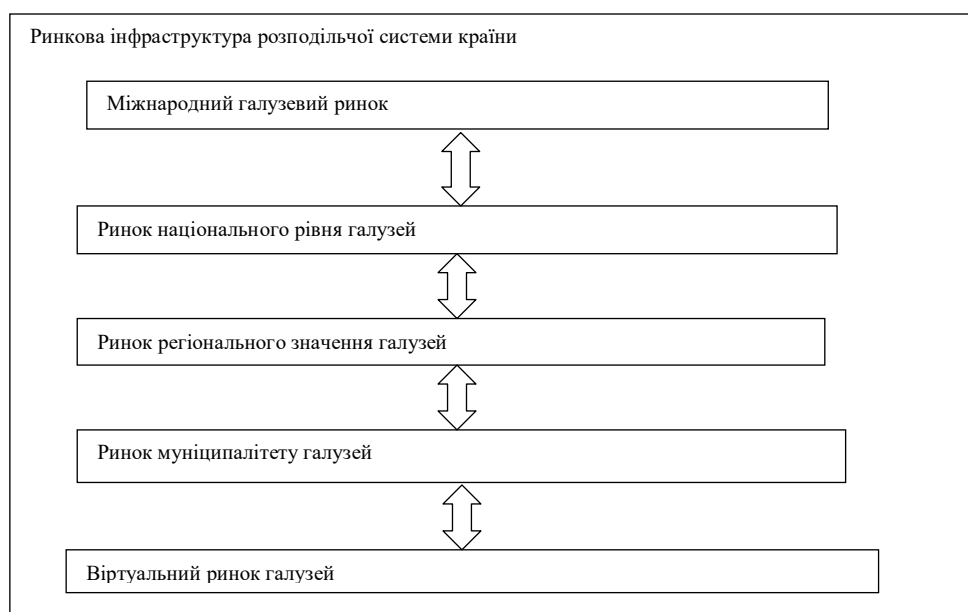

Рис. 4.49 Ринкова інфраструктура розподільчої системи країни

Джерело: розроблено автором

Типологія і топологія, основні категорії економічної системи, на основі їх будується своєрідність національного господарства. Топологія представляє собою зв'язок елементів за певним законом, на основі якого здійснюється комунікація. Типологія утворюється на основі унікального взаємодії елементів топології і формує систему країни.

Ринок регіонального рівня менше, ніж національного. Виділяються особливості проміжного етапу, в яких будуються об'єднання муніципалітетів, збалансованість їх і взаємодія між собою. На даному рівні більш консервативні елементи економіки. Нововведення з боку національного та міжнародного господарства впроваджуються досить складно. Пояснюється цей факт через вплив муніципальних ринків на прилеглі області. Нерозвиненість інфраструктури інформаційного ресурсу призводить до застою і консервації. Економічні процеси знаходяться тільки під впливом внутрішніх факторів без урахування великих нововведень світового рівня.

Ринок муніципальної галузі найменший елемент системи, на основі якого нарощуються ринкові механізми розвитку. Виникають і розпадаються підприємства, які беруть участь в ринкових операціях. Муніципальний ринок є найбільш закритим ринком через його віддаленість від міжнародного і національного, і схильний до слабкій їх впливу. Попит і пропозиції формуються в результаті перегинів, тобто ціна товару вище через віддаленість логістичних систем і проблеми доставки в кожен конкретний місто.

Віртуальний ринок формується за рахунок глобалізаційної економіки. Попит і пропозиції здійснюються віртуально з використанням фінансового методу. Проводяться трансакції, які дозволяють збільшити обсяги продажів. Віртуальний ринок останнім часом розвивається дуже бурхливо в результаті доступності інформаційної техніки і залучення великої кількості людей, що беруть участь в даному напрямку. Здійснення угод з кожним роком зростає,

все більше операцій направлено на покупку через інтернет з використанням електронних гарантів. Зміну пріоритетів ринку в бік віртуальних операцій призводить до скорочення витрат, тим самим зменшується вартість і з'являється швидкість доставок товару з коліс. Участь посередників на цьому ринку зменшується, тим самим стимулюється розвиток прямих продажів. Формується суспільна напрямок інформаційного розвитку. Сегмент ринку збільшується через використання програм, що приносять зручності при покупці рис. 4.50.

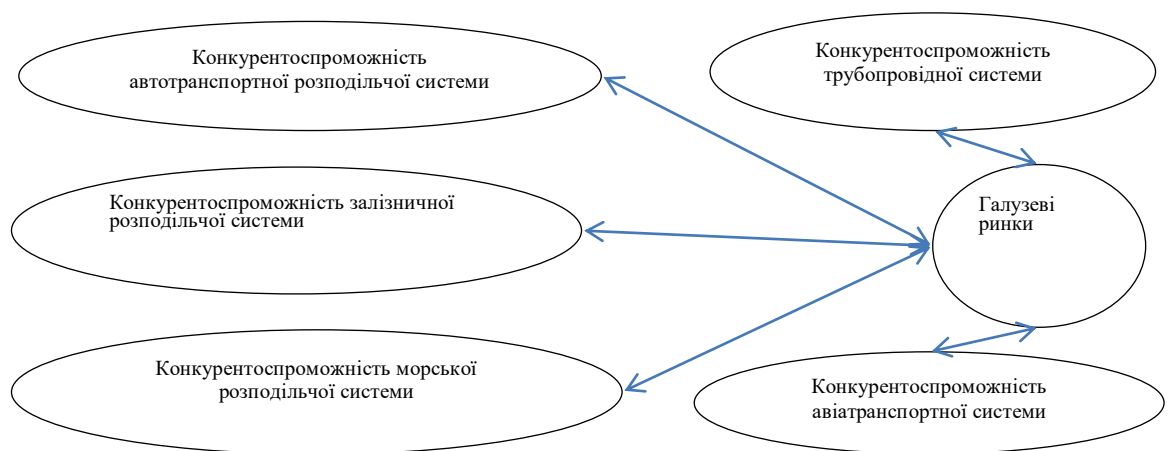

Рис. 4.50 Внутрішня конкуренція між логістичними розподільними системами на ринку

Джерело: розроблено автором

Конкуренція в розрізі розподільчої системи країни зустрічається досить сильно через обмеження існування операцій господарюючих суб'єктів території через дорожнечу. Більш конкурентоспроможними на міжнародних галузевих ринках є морська розподільна система, авіатранспортна і залізнична системи. Морська система здійснює взаємодію між ланцюгами поставок за межами країни. Інфраструктура на території відсутня, сухопутні логістичні системи переважають. Більш розвинені експортно-імпорتنі

операції між країнами і континентами дозволяють дешево здійснювати доставку.

Галузевий ринок національного господарства домінує залізничні системи і транспортну систему. Конкуренція проявляється між двома підсистемами логістики. Ціноутворення тривалості маршруту призводить до вибору найдешевшого способу розподілу товарів.

На регіональному ринку домінує також залізнична розподільна система, так як обґрунтовує собівартість перевезеного товару на тривалі відстані. На муніципальному рівні розглядаються тільки процеси, які впроваджуються в ланцюжка поставок для поширення товарів і послуг логістики. Виникає додаткова інфраструктура, яка підвищує зайнятість населення. На даному рівні конкурентоспроможність переходить до автотранспортної системі розподілу. Відстані між складськими точками невеликі, тим самим дозволяє здешевити ланцюжок поставок всередині мегаполісу.

Розподіл трубопроводу є одним з найефективніших способів поширення рідких товарів на всій території, а також через морське дно. Альтернативні проекти способів доставки в ланцюгах поставок на всіх рівнях мало конкурентоспроможні.

Таким чином, морська галузь має перевагу на світовому і національному рівні модальних перевезень, тим самим стоїть питання про комбінуванні і збільшенні оптимальних логістичних рішень. Збільшуючи можливості міжгалузевої конкуренції можна привести до підвищення якості послуг до кінцевого споживача. Ліквідація підвищеного попиту здійснюється в короткостроковому періоді. Ще більш жорсткі вимоги до ринку призводять до розвитку оптимальних ринкових структур через подолання проблеми дефіциту на ринку рис. 4.51.

Внутрішнє середовище морської галузі утворює єдину систему на основі субкластерів. Проблема підсистем вирішується досить складно. З одного боку, дослідники допускають існування декількох субкластерів, на

основі яких можна швидко і надійно побудувати працюючий проект. З іншого боку, збільшення субкластерів незалежно від місця застосування призводить до формування труднощі за галузевими ознаками.

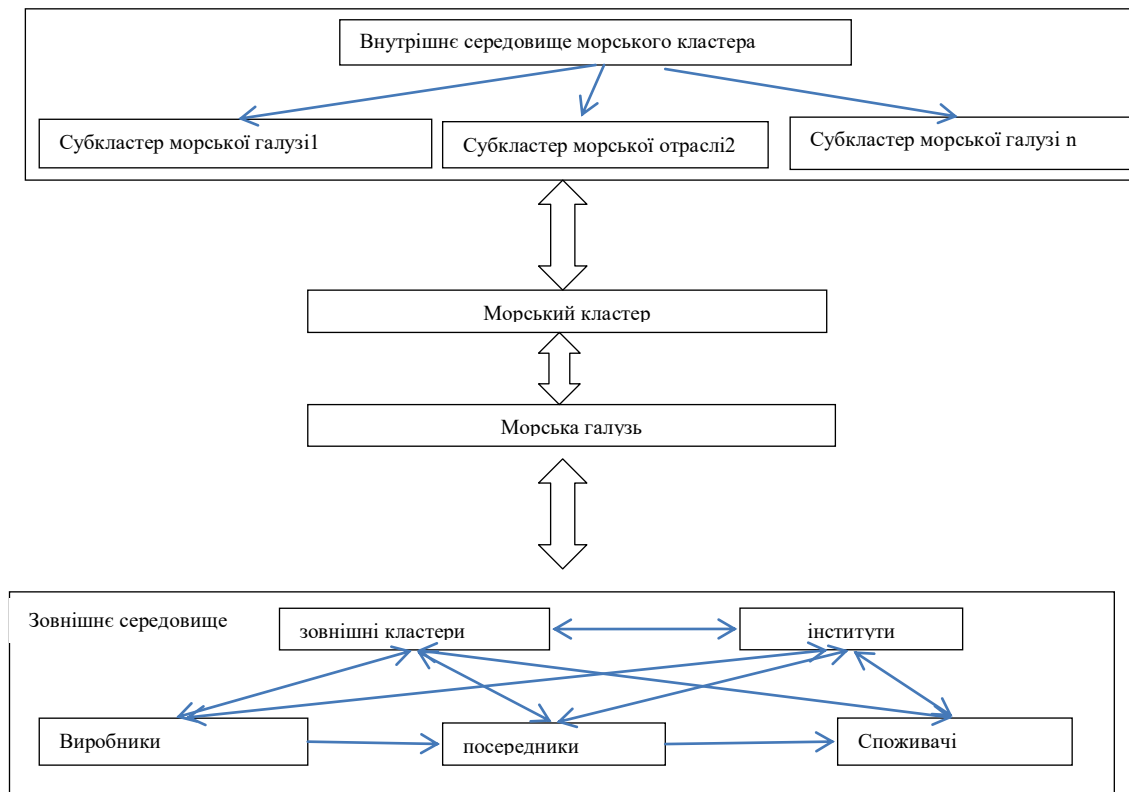

Рис. 4.51 Внутрішні і зовнішні модальності перевезень в морській галузі

Джерело: розроблено автором

Теорія галузевих ринків допускає існування більших і складних ринкових структур при досить великий товарообіг. Оптимізація управління на основі статистичних та математичних методів дозволяє збільшити товарообіг, за рахунок наявних резервів системи без великих грошових вкладень.

У питанні взаємодії кластерів без підсистем управління є позитивні і негативні сторони розвитку галузі за даним напрямком. Негативною стороною є негнучкість системи управління і її погана масштабованість, а

залежність від умінь колективу. Виникає необхідність у фахівцях високого класу з управління складним механізмом розвитку організації в галузі.

Позитивна сторона питання полягає в єдиноначальності управлінських функцій, на основі яких будується стратегія розвитку та виконання прийнятих управлінських рішень. Субкластер є найменшим елементом в системі, на основі якого об'єднуються певні структури для підвищення ефективності масштабованості організаційних завдань. Кластер повинен об'єднувати кілька субкластерів для підвищення керованості процесів в галузі. Формування більш громіздких ланок об'єднання повинно здійснюватися на рівні стабільних елементів системи. Досягається тим самим стійкість всієї системи в державі.

Стабілізаційний розвиток галузі базується на стійкості елементів системи. Проблеми кластера і субкластера при реалізації зустрічаються з труднощами управління, пов'язаними з розмірами і послідовністю їх в системі. Субкластер найменший стабільний елемент системи, який здійснює самостійну економічну діяльність. Кластер дозволяє ефективніше здійснювати управління діяльністю. Конкурентоспроможність зростає через об'єднання елементів системи в єдине ціле, що дозволяє оптимально організувати діяльність.

Модалні перевезення як основа державного розвитку повинні включати кластер морської галузі, так як в цілому ланцюг поставок є масштабною системою, на основі якої можна будувати велику кількість підсистем. Зовнішнє середовище здійснює вплив на галузь і кластер морської галузі. Зовнішні кластери, які утворюються в системі управління організаційної структури, неминуче впливають на всі процеси, які відбуваються всередині морської галузі. Інші елементи, на які не покладені функціональні обов'язки, знаходяться за межами кластера. Внутрішнє середовище кластера включає наступні елементи: виробники, посередники, споживачі, інститути. Виробники певного напрямку створюють свої

об'єднання. Олігополія природно розвивається в глобальній економіці, витісняючи менш конкурентоспроможні підприємства з ринку.

Посередники як ланка в ланцюжку поставки товарів і послуг в глобальній економіці зменшуються, так як довгий ланцюжок збільшує ціну товару для кінцевого споживача. Онлайн продажу та інші сучасні збутові політики призводять до вибору більш дешевого місця покупки товару. Таким чином, скорочується ланцюжок поставок від початку до кінця. Зменшення ланок призводить до підвищення швидкості реагування виробника на зміну попиту на місцевому ринку.

Споживачі вибирають товари, виходячи зі своїх бажань придбати великий обсяг продукції. Чим логістичний ланцюжок дешевше, тим більше можна купити виробів. Збільшення товарної маси на інфраструктуру чинить руйнівну дію. З одного боку, теорія масового обслуговування призводить до погіршення інфраструктури країни, так як виникають вузькі місця в логістиці поставок. У стратегії розвитку не завжди вдається вчасно здійснити фінансування з розвитку ланок перевезень. З іншого боку, додаткове фінансування галузей національного господарства призводить до зростання зайнятості населення, збільшення і вдосконалення ринкових структур.

Практична значимість внутрішнього середовища морського кластера дозволяє домогтися стабілізації галузевої взаємодії між його структурними інститутами на території. Морські круїзи як підсистема можуть взаємодіяти з рибним флотом і з іншими під кластерами. Інфраструктура портового господарства буде доступна для туристів, тим самим підвищиться ефективність використання основних засобів.

Потенційний інвестор зацікавлений вкладати в прибуткові проекти, особливо з урахуванням можливості кластерного підходу. Прагнення до диверсифікації ризиків направлено на формування портфеля таким чином, що б інвестор міг надалі вкладати фінанси в інші субкластерні елементи галузі. Туристична галузь взаємодіє з ресторанными субкластерами, а також з

готельним бізнесом. Розвиток грального бізнесу сприятиме до приєднання його до туристичного кластера.

Стратегічний розвиток кластера передбачає утворення єдиної системи. Завдяки комунікації утворюються нові можливості за рахунок збуту. Сьогоднішній розвиток галузевого туристичного ринку направлено на кількість клієнтів, тобто при зростанні конкуренції дана модель не конкурентоспроможна. Тактичне перевага полягає в більш ефективному виробництві і збуті. Продажі орієнтовані на загальний ринок кластера.

Тактичні недоліки зустрічаються з моментом спільної організації діяльності, не всі галузі готові взаємодіяти між собою для підвищення конкурентної переваги. Менеджмент, який працював сам незалежно від інших, припускається помилок управлінського характеру через не розвиненості комунікативного апарату.

Субкластерная система оптимізації кластера дозволяє організувати послуги таким чином, що товари вироблені підприємствами збувають туристам. Зовнішнє взаємодія туристичної галузі з морським кластером дозволить оптимізувати і підвищити ефективність послуг, що надаються. Нові структури швидше розвиваються і вливаються в загальний потік стратегії розвитку.

Основою ринку є інфраструктура, на якій будуються пропозиції для сегментів галузей національного господарства. В результаті здійснюється опосередкований вплив на ланцюжка поширення. Інститути формують відмінні риси по кожній галузі і утворюють нові форми організації, які формують інфраструктуру ринку.

Збільшення чисельності підприємств призводить до переходу олігополії на ринок досконалої конкуренції. Освіта кластера і розвиток взаємодій економічних агентів призводить до розвитку єдиної системи, яка координує дії елементів. Різні агенти при достатньому числі участі в процесі теж можуть здійснити збалансованість галузевого ринку на певному проміжку часу. Інститути та агенти виступають в ролі каталізатора ринкових

структур при здійсненні угод. Віртуальна економіка збільшує їх вплив практично на всі операції, здійснювані в інтернеті.

Економічна система розширюється, тим самим збільшуються обсяги товарів і матеріальних цінностей, які повинні бути доставлені і розподілені в економіці національного господарства. Динамізація системи дозволяє підвищити обороти товарів, тим самим зростає необхідність до створення нових підприємств в галузі і підвищення зайнятості населення.

Характеризувати галузеві ринки по їх участі територіальних комплексів національного господарства. Виділено основні напрямки, які збільшують конкурентоспроможність країни завдяки реформуванням структур ринку по галузевому напрямку. Особливості управління системи ринкових відносин полягають у подоланні дефіциту законодавчих актів, пов'язаних з регулюванням правовідносини взаємодії покупця і продавця на ринку.

Стратегічні проекти повинні розвиватися на міжнародних договірних і законодавчих засадах, тим самим підвищуються експортні операції національного господарства. Оптимальне керування структурами поставок призводять до зниження собівартості транспортування товару логістичних ланцюжків в країні.

Морська галузь є одним з елементів структури логістики, тим самим взаємодія між ланцюгами поставок призводить до утворення нових ланок. Виникають стійкі зв'язки з інфраструктурою ринку, які здатні прийняти посилюється товарообіг і динамізації інформаційних потоків.

Дилема розподільчої системи національної економіки полягає у виборі ланок ланцюга поставок. На основі цього виникає модальна перевезення як результат швидкого просування товару до споживача. Модальність перевезень в морській галузі одна з найбільш значущих завдань при управлінських рішеннях, так як самотійно практично неможливо здійснити перевезення від виробника до споживача. Надалі необхідно розробити комбінування рішень, які повинні оптимізувати поширення товарів в ланцюгах поставок від виробника до кінцевого споживача.

Більш докладно розглянемо добровільний обмін діяльністю економічного агента в регіонах національного господарства. Торгівля виступає як базовий елемент, де відбувається добровільне взаємодія між агентами для задоволення своїх потреб. Особливості формування ринкової структури, на жаль, не завжди бувають збалансованими, так на дану тенденцію впливає багато факторів.

Розглянути систему обміну в країні є складним завданням, так як тут включається багато елементів, на основі яких формується єдиний ринок, де беруть участь всі економічні агенти. Основною метою вивчення процесів обміну є саме оборот товарів, а також взаємодія внутрішніх економічних агентів з іноземними колегами. Здебільшого буде розглянута статистика, яка дозволяє виявити дані тенденції, далі визначити напрямки діяльності для регулювання взаємодії економічних агентів між собою.

Розглянемо основні показники торгівлі в 2010-2017 роки в регіонах України в таблиці 4.3.

Таблиця 4.3

Основні показання дрібної торгівлі в 2010-2017 роки в Україні

	Роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб), млрд.грн	У тому числі питома вага, %	
		продовольчих товарів	непродовольчих товарів
2010	280,89	39,5	60,5
2011	350,059	38,9	61,1
2012	405,114	40,2	59,8
2013	433,081	41,1	58,9
2014	438,343	41,3	58,7
2015	487,558	41,1	58,9
2016	555,975	41,0	59,0
2017	586,3301	39,8	60,2

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Як показано в таблиці 4.3 основні показники дрібної торгівлі в 2010-2017 роках в регіонах України. Йде планомірне зростання товарообігу в

країні. У структурі співвідношення продовольчих і непродовольчих товарів зберігаються. З 2010 року по 2017 рік збільшення товарообігу складає більше 2-х разів. Тобто діяльність економічного агента спрямована на попит внутрішнього ринку.

Дрібний бізнес завжди вважається запорукою стабільного розвитку стратегії в національному господарстві. Більшість проблем прийняття рішення має складності, пов'язані з діяльністю малого підприємства. Надалі розглянемо кількість бірж, де можуть здійснювати операції економічні агенти (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Кількість бірж в 2009-2015 р.р. в Україні

Рік	Всього зареєстровано	Універсальні	Товарні та товарно-сировинні	Агропромислові	Інші
2009	484	103	318	26	37
2010	510	106	341	25	38
2011	537	106	368	25	38
2012	562	107	391	25	39
2013	574	108	400	24	42
2014	586	107	415	23	41
2015	555	104	391	24	36

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

У 2014 р. їх налічувалося 586, а в 2015 р. спостерігається падіння, що склало 555 бірж.

Надалі розглянемо індекс фізичного обороту м'яса птиці і копченого м'яса (рис. 4.53).

Як показано на рис. 4.52 індекс фізичного обороту м'яса птиці і копченого м'яса на підприємстві в Україні. М'ясо птиці є одним з основних продуктів споживання населення, який показував максимальне значення в 2005 р. і склав 136,6 відсотків. Мінімальна показання для даного продукту

було 2015 року становило 87 відсотків. Ринкові коливання на даний вид продукції негативно впливає на покупця спроможність населення.

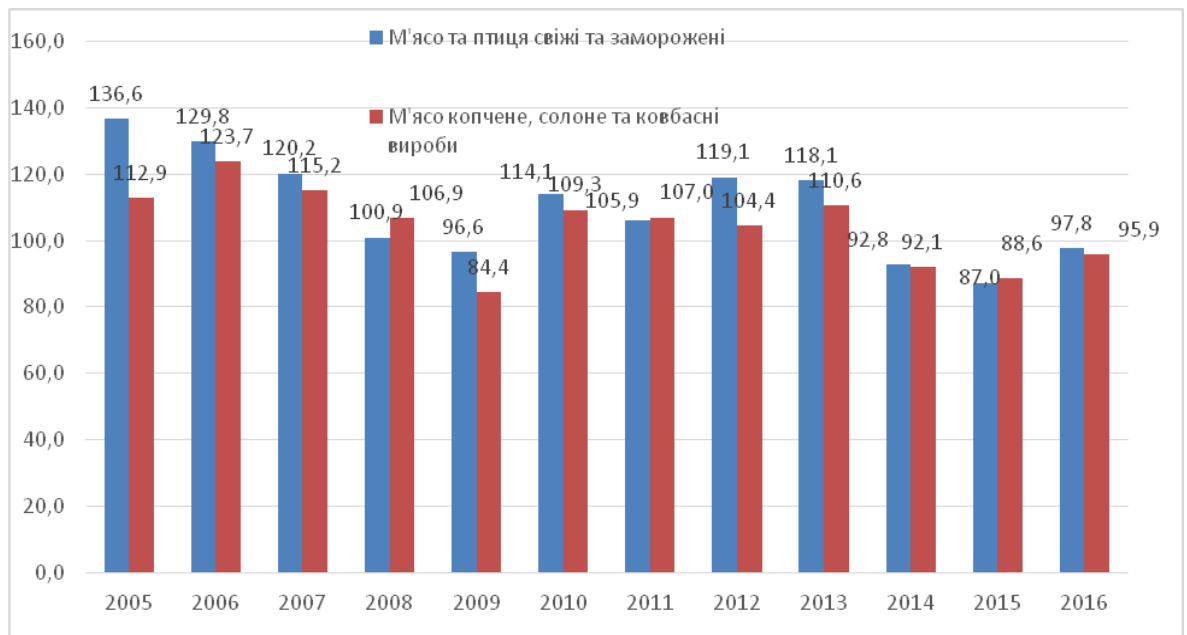

Рис. 4.52 Індекс фізичного обороту м'яса птиці і копченого м'яса на підприємствах в 2005 - 2016 рр. в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Основний набір продуктів харчування для населення має бути постійним тобто індекс обороти не повинні сильно снижеться. Копчене м'ясо та ковбасні вироби є продуктом, які тенденція знижується так як виникає проблема платоспроможності населення. Максимальне значення даного показника 123 відсотків в 2006 р., а мінімальне значення копченого м'яса і ковбасних виробів спостерігалось за 2009 рік склало 84,4 відсотка.

М'ясні продукції входять до споживчого кошика людей. Дані показники безпосередньо вказують на погіршення тенденції виробництва і обороту в країні. Копчені вироби знаходяться на низькому пріоритеті споживання, тобто покупець може відмовитися від даного товару. В результаті аналізу можна помітити погіршує тренд в споживчому кошику.

Ринковий механізм саморегулювання попитом і пропозицією не рятує ситуацію, яка виникла на внутрішньому ринку країни. Основною проблемою

сучасності є продуктова безпека країни, яку дотримуються всі країни світу. Продукції повинна вистачити для власного населення в певний проміжок часу. Загальна тенденція по цим категоріям є негативною, яка призводить до зменшення всіх оборотів. Зниження оборотів товару призводить до зменшення зайнятості населення, дана тенденція несприятливо впливає на всю соціально-економічну ситуацію в країні.

В ліберальній економіці особливо важливі дані показники (продуктової безпеки території), так як на основі цього розвивається ринок місцевого значення. Ринкова інфраструктура включає в себе всі елементи, пов'язані зі збором, зберіганням, обробкою і перевезенням товарів до кінцевого споживача. Ланка споживання у продовольчих товарів є довшим, ніж виробниче, так як велика кількість економічних агентів, що беруть участь в даному процесі.

На рис. 4.53 індекс фізичного обороту яєць і цукру на підприємстві в 2015-2016 роках в Україні. Мінімальне значення в динаміці цін на яйце спостерігається в 2010 р., яке становить 81,4 відсотків від попереднього року. Максимальне значення спостерігається в 2007 р., значення склало 136 відсотків від попереднього року. У 2016 р. теж значення підходило до мінімального і склало 81,6 відсотків від попереднього року.

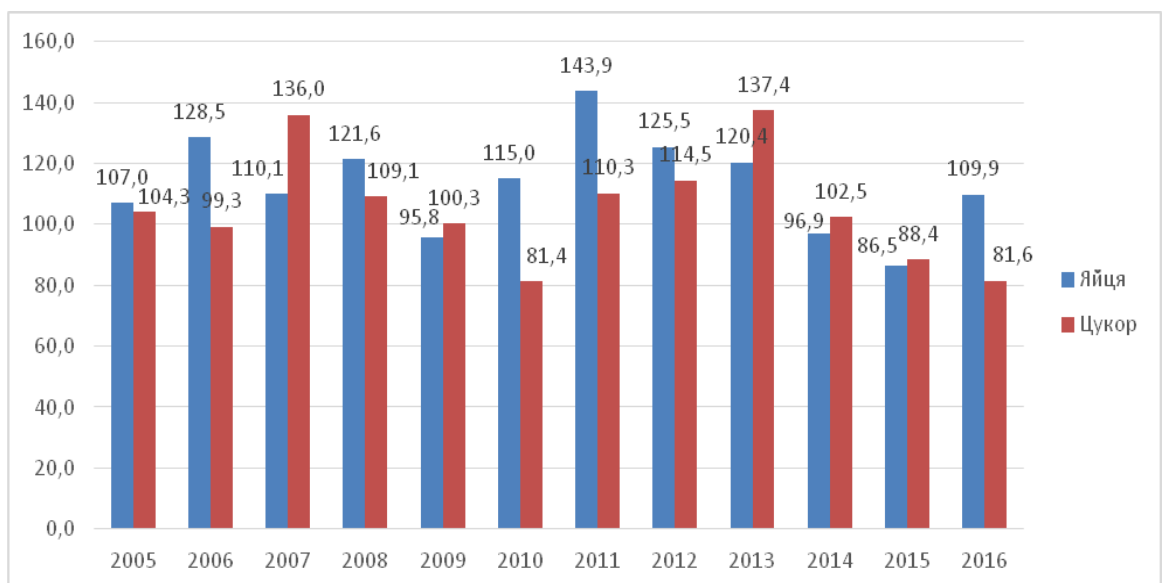

Рис. 4.53. Індекс фізичного обороту яєць і цукру на підприємстві в 2005 - 2016 рр. в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Зміна індексу фізичного обороту цукру теж спостерігається. Максимальне значення було в 2013 р. і склало 137,4 відсотка від попереднього року, а мінімальне значення спостерігалось 81,4 відсотка від попереднього року в 2010 р. З одного боку, не зафіксовані ціни на продовольство є позитивною стороною ринкового механізму. Ринок попитом і пропозицією врівноважує негативні явища. Якщо даного апарату не вистачає, то втручається держава.

З іншого боку, різка зміна в ту чи іншу сторону призводить до несприятливих факторів всього ринку. На жаль, з урахуванням розвитку моделі європейських країн вдаватися до їхнього досвіду складно, так як динаміка показує на внутрішньому ринку сильніше впливає на інтереси всіх учасників товарообігу.

Глобалізаційні процеси теж надають істотну роль на зміну внутрішніх цін на ринку. Світові коливання цін на товари впливають на внутрішню динаміку індексу фізичного товару. Конкурентоспроможність сільського господарства в Україні досить висока завдяки чорнозему. Технологічне відставання в даній галузі економіки призводить до суттєвого відставання виробництва всередині країни, а також в експортній діяльності економічного агента.

Інноваційно-інвестиційна складова даної проблеми не вирішувалася багато років. Внаслідок цього проблема переросла в системну кризу, який складно вирішити найближчим часом. Системна криза ще посилюється економічним занепадом, який спостерігається в діяльності бізнесу. Системна криза виник після розпаду СРСР. Україна зі свого сільськогосподарської структурою економіки виявилася малозатребуваним на світовому ринку в

даний період часу. Частина, що залишилася майна після розпаду підприємства по інерції якийсь час існувала. Потім настало розпаювання аграрних земель, що призвело до негативного впливу. Утворилися дрібні господарства не в стан справлятися з виниклими труднощами. Погіршилася можливість управління, так як дрібні господарювання не конкурентоспроможні, особливо в ситуації, що склалася.

Надалі розглянемо індекс фізичного обороту свіжих овочів і картоплі. (рис. 4.54.)

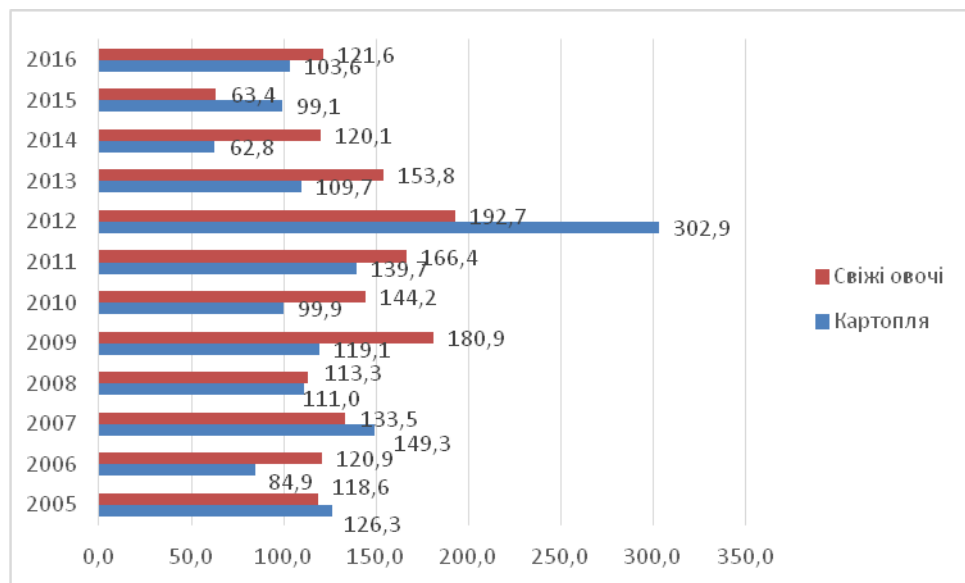

Рис. 4.54. Індекс фізичного обороту свіжих овочів і картоплі в 2005 - 2016 рр. в регіонах України

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.54. показаний індекс фізичного обороту свіжих овочів і картоплі в 2005 - 2016 роках в регіонах України. Мінімальне значення індексу обороту свіжих овочів спостерігається є в 2015 р. і становить 63,4 відсотка від попереднього року, а максимальне значення даного показника в 2012 р., який становить 192,7 відсотка від попереднього року. Мінімальне значення індексу обороту картоплі в 2014 р., яке становить 62,8 відсотків від попереднього року, а максимальне значення в 2012 р., яке становить 302,9 відсотка від попереднього року.

Як видно на рис. 4.55, відсутня постійна тенденція. Сільське господарство країни знаходиться під впливом економічних процесів. Фінансування, а також регулювання діяльності досить складний процес. Надалі розглянемо індекс фізичного обороту непродовольчих товарів і продовольчих товарів в ресторанній мережі (рис.4.55.)

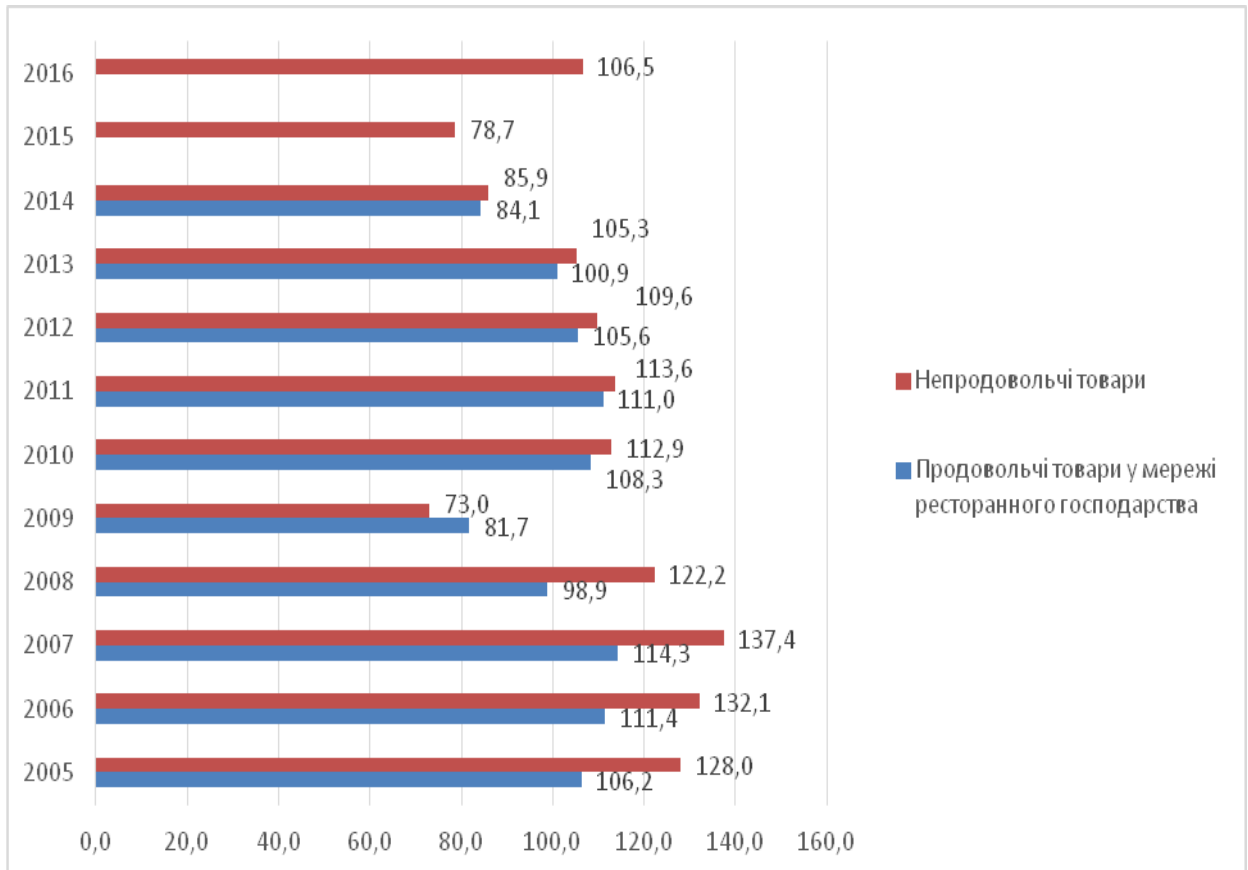

Рис. 4.55. Індекс фізичного обороту непродовольчих товарів і продовольчих товарів в ресторанній мережі в 2005 - 2016 роках в Україні

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Як показано на рис. 4.55 індекс фізичного обороту непродовольчих товарів і продовольчі товари в ресторанній мережі в 2005 - 2016 роках в Україні. Мінімальне значення непродовольчих товарів 73 відсотки від попереднього року було в 2009 р.. Максимальне значення спостерігається в 2007 р., яке становило 137,4 відсотка від попереднього року.

Продовольчі товари в ресторанному господарстві показують мінімальне значення в 2009 р., яке становило 81,7 відсотка від попереднього року. Максимальне значення даного показника спостерігається в 2005 р., що становить 128 відсотків від попереднього року. Надалі розглянемо експорт і імпорт товарів в Україні (рис. 4.56).

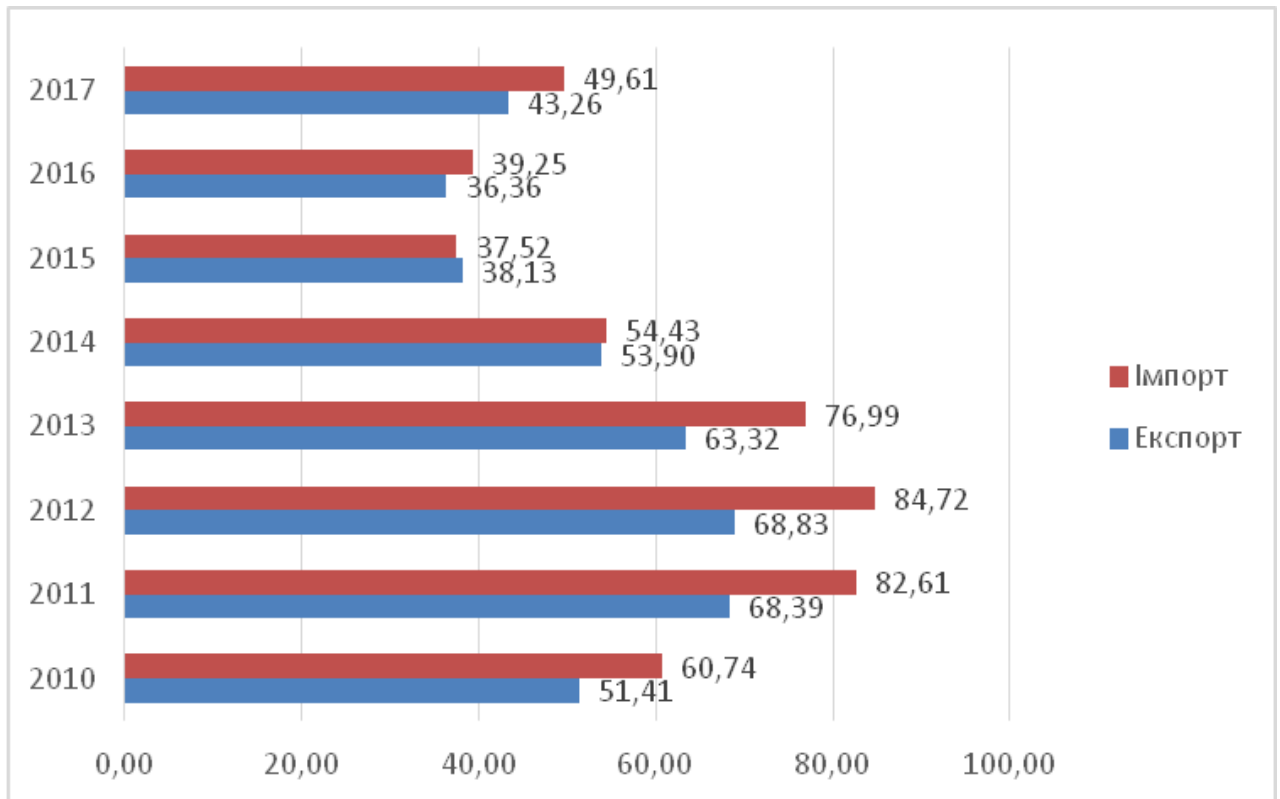

Рис. 4.56. Експорт та імпорт товарів в Україні в 2010 - 2017 роках (млрд. дол.).

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.56. мінімальне значення експорту товарів спостерігається в 2016 р., становить 36,36 млрд. дол.

Максимальне значення в 2012 р. становить 68,83 млрд. дол. На жаль, дана тенденція негативно показує про пасивної діяльності економічного агента на світових ринках. Максимальне значення імпорту спостерігається в 2011 р., яке становить 84,72 млрд. дол. Мінімальне значення в 2015 р., яке склало 37,52 млрд. дол. Негативна тенденція, з одного боку, позитивно

впливає на наступні процеси. Знижується участь зовнішніх економічних агентів діяльності в країні. Підвищується внутрішній інтерес для задоволення попиту.

Позитивна сторона імпорту в країні для економічного агента:

1. Знижується поріг входу в галузеві ринки для своїх. Внаслідок цього конкуренція падає, економічні агенти стають мобільні у виборі своєї діяльності на ринку.

2. Знижується конкуренція. Через зниження імпорту з'являється можливість внутрішнім виробником задовольнити попит, який утворився на ринку.

3. Якщо ринок не зменшується, то буде спостерігатися тимчасове зростання ділової активності в країні. Але в короткостроковому періоді помітити цю тенденцію складно. Економічному агенту важко швидко перебудуватися на випуск великого обсягу товару на ринок.

З іншого боку, негативна сторона полягає:

1. Конкурентоспроможність внутрішніх агентів падає. У більшій частині для досягнення високих результатів, особливо в економіці, завжди повинні бути присутніми мотивації у вигляді підвищення інтересу до даного виду діяльності в країні.

2. Якщо іноземні компанії не приносять в країну свою технологію, то в економіці з кожним роком буде спостерігатися відставання в даних галузях. Ринок збуту в Україні та держава недостатньо стимулюють великі компанії відкривати виробництво в країні.

3. Іноземні агенти крім товару можуть привезти великий обсяг інвестицій. На жаль, інвестиції досить складно залучити без активного розвитку експортно-імпортних операцій в країні.

Таким чином, експортно-імпортні операції є важливими в діяльності держави. Наведені нами позитивні і негативні сторони не вичерпуються, а є основними, які впливають на діяльність економічного агента. Надалі

розглянемо експортні операції України з країнами СНД та іншими країнами в 2010 - 2017 роках (рис. 4.57).

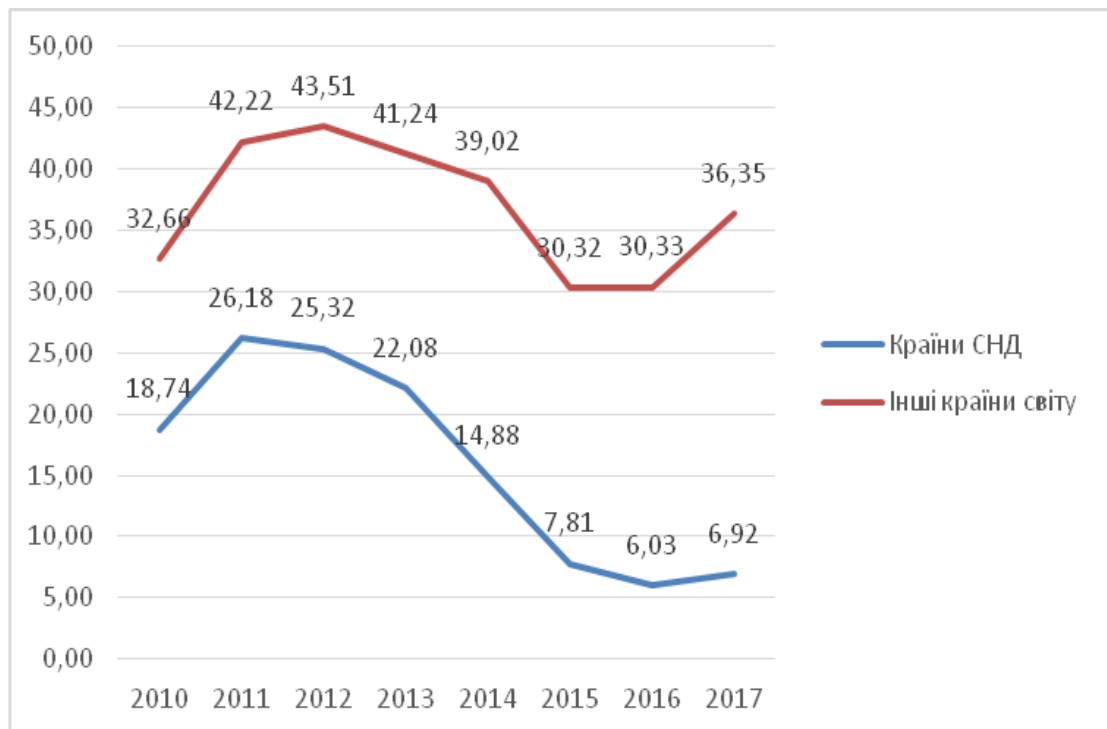

Рис. 4.57 Експорт України з країнами СНД та іншими країнами в 2010 - 2017 рр., млрд. дол.

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

Максимальне значення експорту з країнами СНД в 2011 р., яке склало 26,18 млрд. дол. Мінімальне значення в 2016 р., яке склало 6,03 млрд. дол. Тенденція, як зазначалося вище, є негативною, оскільки спостерігається скорочення імпорту з країнами СНД більше 4-х разів, що свідчить про глибоку кризу економічних взаємин. Економічному агенту складно вести зовнішньоекономічну діяльність, особливо з іншими країнами, а сусідські країни СНД дають дуже невеликий експорт. Експортна діяльність з іншими країнами світу теж падає, тут падіння не таке катастрофічне, як з країнами СНД.

Максимальне значення експорту з іншими країнами світу досягало в 2012 р., яке склало 43,51 млрд. дол., А мінімальне значення спостерігалось в 2015 р. і становило 30,32 млрд. дол. В результаті цього можна констатувати

погіршення прийняття рішень економічними агентами, пов'язаними із зовнішньоекономічною діяльністю. Ця криза не політичного характеру і знаходиться в економічній площині. Проблема полягає в невмінні бути здатність домовлятися з іншими учасниками світового ринку. Надалі розглянемо імпортні операції України з країнами СНД та іншими країнами в 2010 - 2017 роках (рис. 4.58).

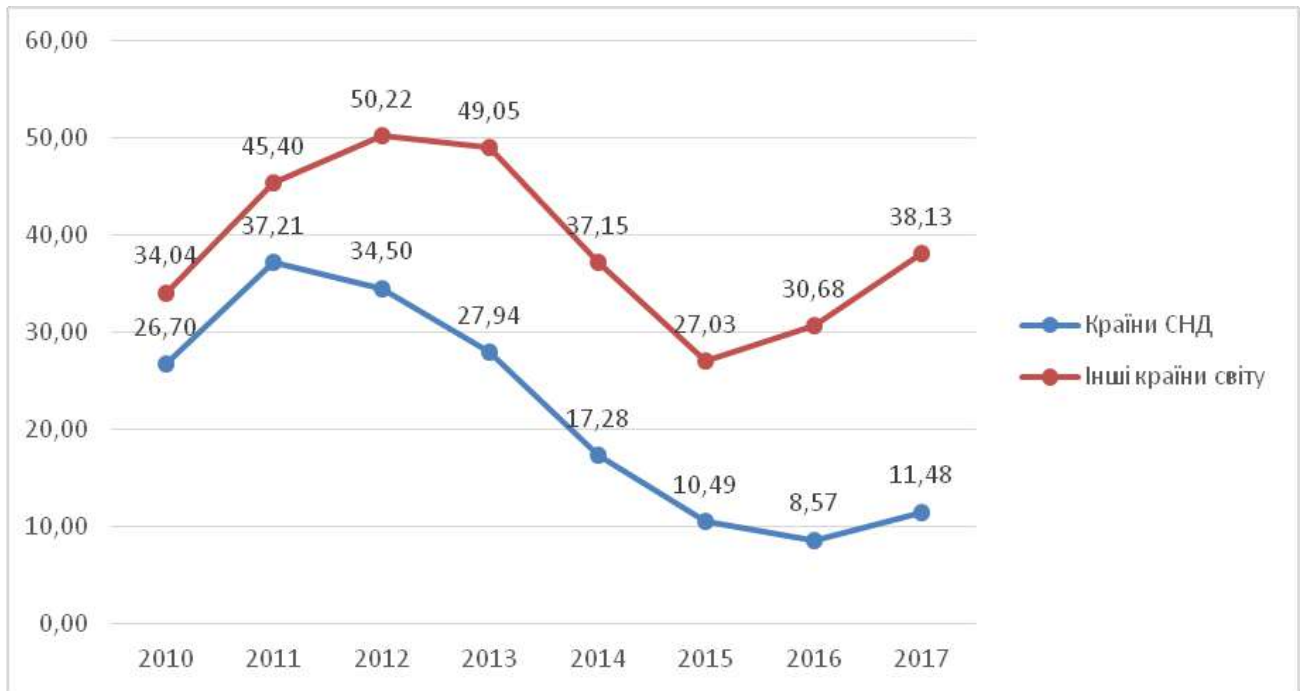

Рис. 4.58 Імпорти України з країнами СНД та іншими країнами в 2010 - 2017 роках. (млрд. дол.)

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [129].

На рис. 4.59 показаний імпорти в Україні в 2010-2017 роки. Видно що, мінімальне значення імпорту з країнами СНД було в 2016 р., становила 8,57 млрд. дол. Максимальне значення імпорту з країнами СНД в 2011 р. яке становило 37,21 млрд. дол. Імпортні операції зупинилися теж через зменшення ділової активності в країні. Важливість експортно-імпортних операцій в сучасній економічній системі полягає в можливості встановлення економічних комунікацій для залучення потенційного інвестора в країну. Чим більше обсяг даної тенденції, тим баланс між експортно-імпортними

операціями повинен бути на одному рівні або експортну складову потрібно збільшувати.

4.4. Формування системи споживання в економіці регіонів

Зміни в регіональній економіці схильні до трансформації структури споживчого сегмента ринку. Зростання виробництва і виникнення нових видів діяльності призводять до утворення вузьких ринків, орієнтованих на певний товар і покупця. Підвищення вартості товару за рахунок додаткових послуг пов'язані з консультацією, обслуговуванням та сервісом товару. Утворення нових ринків призводить до виникнення можливостей, а також до підвищення зайнятості населення.

Глобалізація та інноваційні тенденції призводять до запеклої конкуренції, в результаті цього всі продавці прагнуть розширити поширення своїх товарів на інших ринках. Розвиток ринків і розширення можливості дати додатковий стимул своєї відтворювальної системи, вдосконалення даного механізму дозволяють збільшити власний ринок збуту. Світова економічна система розширюється, приводячи в рух консервативні ринки, тим самим підштовхуючи до бурхливого розвитку їх. Глобалізація призводить до стрімкого розвитку ринкової структури, в основі якої знаходяться інформаційні потоки. Фінансова система спрощена та такої міри, що споживач не виходячи з будинку, робить покупки, всі ці процеси змінюють ринкову систему країни. У національному господарстві можна виділити вертикальне об'єднання ринку, а також горизонтальне. Вертикальна структура ринку вивчена досить добре, і за останній час не зазнала змін (рис. 4.59).

Як показано на рис. 4.59, вертикальна інтеграція ринку є однією умовою глобалізаційного розвитку суспільства. Тобто формується відкрита зв'язок між усіма ринками економіки не тільки в країні, а також за її межами. Віртуальний ринок зв'язку споживача і покупця здійснюється через інтернет,

тобто доступності мережі та певна знання призводять до легкості взаємодії між клієнтом і виробником.

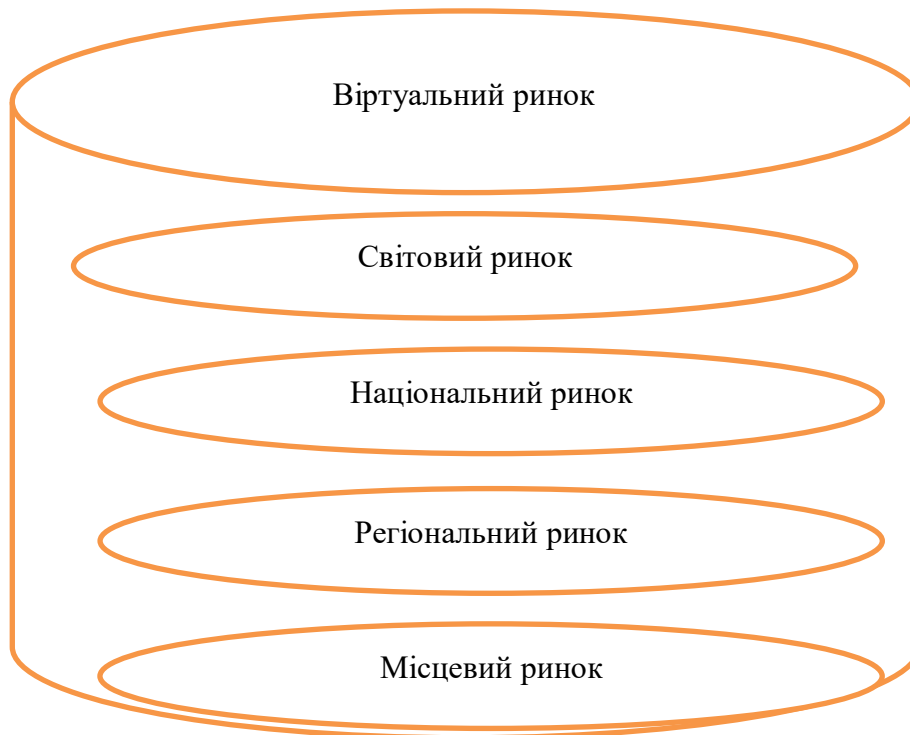

Рис. 4.59 Вертикальні інтеграції ринків

Джерело: розроблено автором

Віртуальний ринок як феном 20-го століття з'явився завдяки розвитку інтернету як підвищення комунікаційного менеджменту.

Пошукові системи здатні швидше здійснити пошук необхідного товару і послуги незалежно від місцезнаходження. Перехід підприємств у віртуальний простір дозволило оптимізувати витрати в ланцюзі постачань від клієнта до споживача. Економічний агент і його дія в новому середовищі є оптимальними по відношенню з застарілими варіантами.

Позитивна сторона зводиться до наступного:

1. Великий асортимент продукції, який можна купити в інтернет-майданчику. Формується нова тенденція, яка спрямована на покупку товарів в іншій країні, де товар може бути значно дешевше місцевого ринку.

2. У сфері послуг можливо бронювати самому туристичні тури дешевше, ніж на місцевому ринку. До цієї групи входить туризм і всі можливі подорожі.

3. Відкритість інформації для економічного агента, можливість самостійного аналізу і ухвалення рішення щодо продукції.

Негативні сторони зводяться до наступного:

1) Великий обсяг даних призводить до збільшення витрат часу економічним агентом. Пошук спрямований на аналіз і висновки, які використовуються для подальшого розвитку бізнесу.

2) Неможливо отримати фізичні параметри товару, тобто загальну інформацію можна отримати тільки на фото. Неможливо заздалегідь визначити характеристику продукції товарів через різних стандартів ринку. Виникає питання про задоволення повністю потреби економічного агента.

3) Повернення не придатного товару виявляється дуже складним процесом. Основні труднощі виникають фінансові, які пов'язані з великою вартістю пересилання товару, ніж сам товар.

Таким чином, розглянуті основні позитивні і негативні сторони віртуального ринку. На практиці виникає набагато більше труднощів для іноземних агентів, які купують товар за кордоном. Ця тенденція є збільшенням обороту товарів в інтернет-майданчиках, які призводять до комунікації між учасниками ринку. Споживче товариство завжди прагне збільшити споживання, тим самим виникають нові можливості і відкриваються нові ринки для задоволення потреб клієнтів.

Наступним за значимістю ринку збуту товарів і послуг є світовий ринок, який тривалий час мав першість по комунікації між економічними агентами. Після появи віртуального ринку дана тенденція зменшилася. Рішення економічного агента направлено на утримання частки ринку або захоплення. З одного боку, відбувається утримання позицій на ринку, а з іншого боку, захоплення певного сегмента. При невдалій стратегії утримання виникає ситуація, яка характеризується втратою частки на ринку. На

світовому ринку регулюється продаж з національними господарствами, здійснюється взаємодія покупця з продавцем. Обсяги та продажу на даному ринку великі, зростання зв'язку призводить до підвищення конкурентоспроможності країни на світовому рівні.

У національній системі кожен регіон виходить на даний вид ринку для здійснення купівлі і продажу товарів, яких немає на території або знаходиться в дефіциті. Глобалізація призводить до формування єдиного економічного простору. Перший крок на цьому шляху полягає в формуванні світового ринку як механізму розвитку єдиного стандарту на міжнародному рівні. Глобальний ринок завжди складна категорія, в якій процеси протікають у великих обсягах. Утримання своїх позицій на ринку направлено економічним агентом на використання великого обсягу інноваційних технологій у виробництві. Обороти продажів йдуть в дуже великих масштабах, дрібне серійне виробництво практично відсутня або випускають високоінтелектуальну техніку.

Даний ринок найбільший, рішення застосовуються для задоволення попиту національного господарства. Формується пропозицію на основі споживчих переваг кожної економічної країни. Тут змінюється товар, особливо його характеристики, для того, щоб можна було реалізовувати на нижчому ринку. Виконується координація всієї світової економіки в єдину цілу систему глобальним взаємодією національних господарств. Кожна країна в світі є тісно залежною від економічної ситуації, яка відбувається в інших країнах світу. Велика орієнтація йде на Америку, яка є провідною економічною країною світу.

Тіснота взаємодії призводить економічного агента до проблеми, яка є системною, так як світова криза виникла через Америки і поширився по всьому світу. Регіональний ринок здійснює координацію і оптимізацію процесів розподілу товарів і послуг для муніципальних утворень. Тут також можна виділити рішення економічного агента, спрямовані для формування своїх дій для успішного розвитку стратегії захоплення ринку.

Будь-яка діяльність спрямована на досягнення ефективного результату, де рішення стосуються завдань, на основі яких будується стратегія розвитку організації. Споживання економічним агентом на даному ринку обмежена, так як вибір товарів і матеріалів недостатній.

Велика частина регіону орієнтована на споживання закордонних товарів, а послуги вибирають місцевого значення. Вузький асортимент місцевого ринку призводить до необхідності звертатися вище. Якщо у вищій структурі відсутній товар, то економічний агент йде на світовий ринок. Розвиток такого ринку досить специфічне, де сильно впливають історичні особливості по даному напрямку продажів. Сучасні поняття великого ринку базуються тільки на національному рівні. Перевага місцевого ринком полягає у виборі споживача, так як є близьким до нього. У конкуренції за споживача формується жорстка боротьба між ринками.

Регіон є об'єднанням декількох муніципальних утворень, в яких раніше можна було продавати товари, вироблені в даних містах. Все більша частина товарів належить іноземним агентам, місцеве підприємництво справляють тільки послуги споживачу по поширенню товарів на ринку. Зміни торкнулися всієї структури реалізації та вплинули на споживача, приводячи до нових можливостей, тим самим регіональний ринок стає незатребуваним сучасним покупцем в національному господарстві.

Місцевий ринок за своїми властивостями найбідніший, так як виробничі потужності, які знаходяться на території, не завжди задовольняють зростаючий попит. Розвиток інфраструктур дозволяє швидко здійснювати доставку товару від виробника регіонального або національного господарства до місцевого. Тут необхідно приділяти увагу розвитку послуг і супутні діяльності. У більшості випадків муніципалітети слабо розвинені в економічному плані. Виникає ситуація, де більшість муніципалітету завозить основну продукцію на територію. Розвиток економічного ринку не сприяють до збалансованої економіки, тобто відстали муніципалітети досі поширені в

національному господарстві. Економічному агенту складно знайти ефективне рішення в даних реаліях, доводиться пристосовуватися або йти в бік послуг.

Діяльність послуг на такому рівні актуальніше за рахунок туризму руху людей. Зростання тільки сервісу призводить до деформації економіки, особливо це проявляється в маленьких муніципалітетах. Трудовий потенціал зустрічається низький, так як сфера послуг місцевого значення є малокваліфікованою областю. Підвищення грошових коштів недостатньо для населення, тобто падає купівельна спроможність.

Сільське населення займається фермерським господарством, а споживання товарів орієнтоване на промислові продукції .. У більшості випадків стикаються з труднощами, в яких складно приймати економічні рішення, так як інші сфери погано розвинені. Ринок складається з вертикальних і горизонтальних зв'язків, які об'єднуються в єдину економічну систему країни. Вертикальні зв'язку були розглянуті вище, тобто вони об'єднують територію ринку в національному господарстві. Розглянемо більш докладніше галузеві ринки. Галузевий ринок в більшій частині є горизонтальним, тобто кожне виробництво прагне до розвитку власного сегмента, а в подальшому власної частки (рис. 4.60).

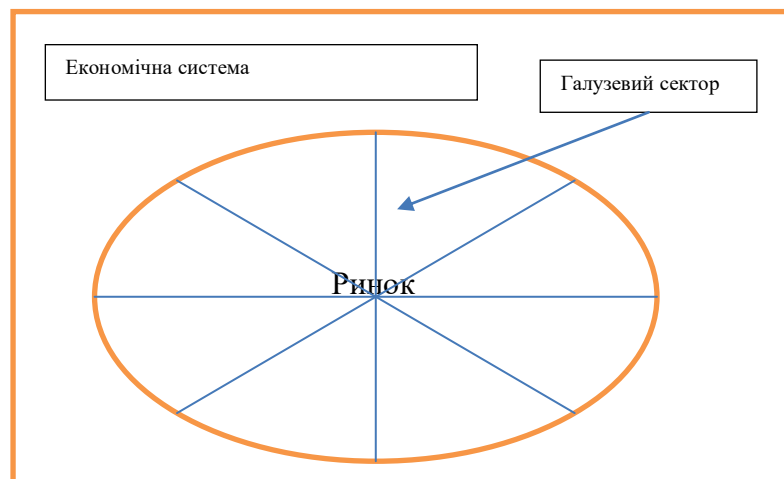

Рис. 4.60. Горизонтальні ринки

Джерело: розроблено автором

На рис 4.60. показаний сегмент ринку. Частина ринку належить певній галузі національного господарства. Ринок поділяється на характерні частини за своїми властивостями, але ці частини мають свою певну структуру і форму, на основі яких будується управління системою. Все питання полягає, коли галузевий сегмент переросте в більш складний елемент національного господарства, а саме в самостійний ринок. Цілісність спільного ринку не порушується відділенням його частини, так як галузевий ринок продовжує мати зв'язку із загальним ринком.

Виникнення нового сегмента ринку завжди має менший розмір порівняно з іншими. Певний рівень сегмента, його комунікації дають можливість до формування самостійних зв'язків між економічними агентами галузевого ринку. Визначення структури ринку процес складний, який вимагає виділити законодавчі межі, а потім нормативну базу.

Сама ринкова структура досить умовне поняття, в якому процеси поділяються на керовані і спонтанні. Керовані процеси є діяльністю економічного агента, де можливе регулювання і прогнозування. На жаль, не всіма сегментами ринку можна управляти. Спонтанні процеси є процесами, які протікають хаотично, без певних чітких тенденцій, на основі яких будується взаємодія між економічними агентами. Також слід зазначити про тіньовому ринку, як особливості розвитку частини національного господарства. У більшій частині тіньова сторона є добре спланованою, жорстко керованою ринком в національному господарстві. Горизонтальне взаємодія галузевого сегмента в системі національної економіки призводить до утворення нової зони, в подальшому трансформується в самостійний ринок (рис. 4.61.)

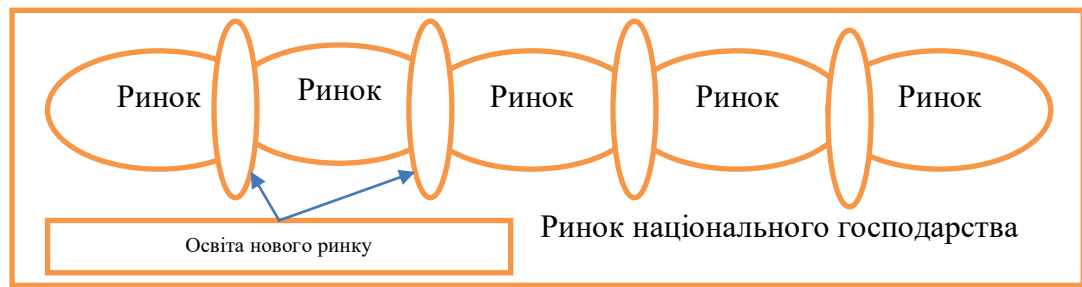

Рис. 4.61 Освіта нового ринку в економічній системі

Джерело: розроблено автором

Ринок національного господарства об'єднує в собі всі галузеві ринки в єдину систему національного рівня. Новий ринок з'являється на основі взаємодії кількох ринків між собою. Якщо наводити приклад, то краще за все ринок інновації та інвестиції, згодом утворюється інноваційно-інвестиційний ринок. Інтеграція інтересів потенційних інвесторів, прагнення їх до отримання високого прибутку призводить до інновацій, які швидше за інших дозволяють отримати дохід. Зміна структури ринку призводить до формування нових можливостей, які сприяють більш раціональному використанню наявних ресурсів. Розвиток і зростання ринку не завжди можливо передбачити, так як спеціалізовані і узкоорієнтовані напрямки призводять до звуження пропозицій для споживача, якому цікава продукція.

Ринок національного господарства потрапляє під державний вплив, визначення його параметрів і основних положень є завданням державного контролю. Внаслідок цього стрімкий розвиток умов підвищує транзитивність параметрів. Певні механізми державного регулювання не завжди встигають за новоутвореннями, тим самим в даній сфері виникають передумови тіньового характеру. Освіти нового ринку не завжди виступають позитивно для економічної системи, так як корупція та інші згубні впливу ростуть швидше. Законодавча ініціатива держави не встигає впровадити норми правил дій економічних суб'єктів.

Формується система цінності на кожному певному ринку на основі комунікативного менеджменту. Утворюється так як звана ієрархія між контрагентами на ринку. Конкурентоспроможність підприємств на ринку не

завжди вдається досягти, так як зміни параметрів (податки, бар'єри, держрегулювання) призводять до змін структури всередині ринку. Організації не завжди можуть пристосуватися до нововведення, таким чином тіньова економіка утворюється не тільки з-за створення нових утворень, а також в результаті пристосувань старих агентів за старими правилами до нових проблем на ринку. Ситуація на ринку динамічно змінюється, зміни правил призводять до відмов деяких агентів прийняти нові правила, в результаті цього формується пласт, в якому протікають операції за старими законами (табл. 4.5).

Таблиця 4.5

Стан ринку і характеристика прийнять рішень економічним агентом

Стан ринку в економічній системі	Характеристика впливу на прийняття рішень агентами ринку	Джерела впливу
Регульований ринок	Управлінське рішення агента піддається впливу регулятора, тобто певним чином впливає для пом'якшення ситуації на ринку	Адміністративний вплив направлено на стабілізацію самого ринку, його структури і форми
Рівноважний ринок	Ситуація, де попит і пропозиції досягають взаємності, при якій на прийняте рішення не впливають інші чинники	Рівноважний ринок без втручання держави, процеси протікають природним чином, поки не настає криза
Нерівноважний ринок	Ринок, в якому зустрічаються відхилення через невизначеність і відсутність інформації. Ухвалення рішення важко з боку економічного агента	При нерівноважному ринку порушується баланс, в якому попит і пропозиції змінюються швидко і не пропорційно очікуванням. Управлінське рішення регулюється державою частково.
Ринок максимального прийняття рішення	Даний тип ринку знаходиться на стадії зростання, тобто розвивається ринок. Інфраструктура використовується максимальним чином. Прийняття рішень базуються на надлишки, тобто дефіциту немає. З'являються вільні кошти інвестувати і можливість входження в інші галузеві ринки	Ринок максимального прийняття рішення базується на граничні можливості, які необхідно знайти для збільшення пропускної спроможності ринку Держава не встигає за нововведеннями.
Ринок оптимального прийняття рішень	Раціональне споживання відрізняється від оптимального тим, що агент ринку купує тільки те, що йому дійсно необхідно. Увага при прийнятті рішення акцентується на товарах суспільного попиту. Підвищується стійкість прийнятих	Оптимальний ринок базується на основі задоволення раціональних потреб. Ухвалення рішення залишається в рамках допустимих, простих і однотипних.

	рішень і дій економічного агента.	
Ринок мінімального прийняття рішень	Ринок має низькі інфраструктурні можливості або скорочення ринкового обсягу цих можливостей через спад, а також закриття підприємств на даній території.	Управлінське рішення приймається виходячи з заниженого кількості фінансів економічним агентом. Раціональність порушується невизначеністю в довгостроковому періоді
Багаторівневе прийняття рішень	Ринок прагне розвинути всі параметри інфраструктурного характеру для потреб споживачів. Законодавче дозвіл використання більш легких механізмів взаємодії агента між собою.	Ухвалення рішення при розвитку ринку зі зростаючим державним впливом на вертикальні і горизонтальні зв'язки ринку.

Джерело: розроблено автором

У таблиці 4.5 показані стан ринку, характеристика, вплив і управлінські рішення. Стану ринку показує ситуацію, яка склалася в даний період часу, а також вплив на економічних агентів. Джерела впливу визначають основні можливості організацій на ринку, формування основних меж, за якими здійснюється вплив. Таким чином, розглянуті основні категорії ринку. Еволюція від сегмента і збільшення в галузевій самостійний ринок. Описується вертикальні і горизонтальні можливості і форми ринкових відносин в економіці країни.

Приділяється увага прийняття рішення в галузевих ринках. Теорія прийняття рішення від ситуації на ринку. Вивчення даного питання необхідно для формування ринкових інструментів і впливу на економіку країни. Кожен ринок неповторний своїми унікальними взаємодіями між агентами. Підвищення інформаційної складової призвело до формування віртуального ринку, на основі якого посилюється інтеграція всіх ринків в єдиний простір. Сучасна ситуація, при якій стандарти уніфікуються і знімаються законодавчі бар'єри. Виникнення і посилення ролі СОТ призводить до спрощення доступу на ринку. Внутрішні квоти і регламент на товар не завжди дозволяють без проблем входити на чужі ринки. Подальша інтеграція і зниження адміністративного апарату використовуваного для захисту національних ринків призводять до об'єднання цілісних ринкових зв'язків. Господарюючі суб'єкти зацікавлені для просування своєї продукції і

використовують різні методи. Завдяки національним інститутам відкриваються глобальні ринки.

Сучасна теорія прийняття рішень в споживанні досить бурхливо розвивається, все автори вносять певні нововведення, але процес мети і завдання не змінюється. Необхідно виділити широке і вузьке тлумачення даного феномена. У даній кордоні будуються всі основні теорії за цим напрямком. Вузька спрямованість споживання зводиться до якогось певного дії економічним агентом для досягнення певної мети або приватного результату. Якщо даний вид товару рідкісний або його немає, то необхідно сконструювати або створити інновацію для застосування його індивідуума.

Широке споживання передбачає задоволення своїх потреб, які необхідно придбати на ринку і тим самим буде вирішена поставлена задача перед господарюючим суб'єктом. Тут товар не рідкісний, а частіше масовий і потреби, що виникли є стандартними для більшості учасників ринку.

Після визначення потреби економічному агенту необхідно здійснити пошук на ринку. Сучасне поняття ринку досить змінилося, але механізм залишається тим же самим. Споживання в економіці є основою всієї системи, на якій орієнтуються всі учасники ринку. При оптимальному управлінні досягається рівність, при якому попит і пропозиція врівноважуються. Прийняття рішень знаходиться на рівні ринку національного господарства.

При зміні ситуації в ту чи іншу сторону, підвищується кількість агресивних рішень з того чи з іншого боку учасників ринку. Агресивна рішення з'являється тоді, коли дістати ту чи іншу річ досить складно. Надалі розвивається новий підхід, при якому рішення мають більш агресивний характер. Тут можна навести приклад дефіциту, який спостерігався в СРСР: все діставалося через блат або певних людей. При цьому розвинулася тіньова економіка при командно-адміністративній економіці. Дана тенденція простежується у всій діяльності економічного агента. Можна виділити наступні стадії прийняття рішень покупцем на ринку:

Перша стадія. При якій покупець прагне знайти товар, більше задовольняв його потреби. Перша стадія характеризується відносно стабільною ситуацією на ринку, де дана задача є простою. Рішення приймаються економічним агентом просто, які полягають в пошуку на ринку.

Друга стадія. Дана стадія характеризується достатньою стабільністю, яка може змінюватися сезонами, приводячи до незначного дефіциту товару на ринку. Рішення економічного агента зводяться до простого аналізу ситуації і завчасної адаптації від сезонного дефіциту.

Третя стадія. Економічний агент відчуває, що потрібно застосовувати певні заходи, так як товару на ринку залишається мало. Складність питання полягає в підвищенні вартості даного ресурсу на ринку.

Четверта стадія. Починається конкуренція між економічними агентами за право володіти за даний вид продукції. Рішення приймаються послідовно, високоефективні.

П'ята стадія. Протистояння посилюється між економічними агентами на ринку, доводиться шукати альтернативні ресурси для заповнення нестачі ресурсів для досягнення мети .. Прийняття рішень базується на глибокому вивченні ринку, а також технології, які дозволяють використовувати альтернативний ресурс.

Шоста стадія. У цій стадії купувати більш детально розглядають альтернативи, вивчає можливість безболісного переходу від дефіцитного товару до заміни. Економічний агент приймає рішення стратегічного характеру, спрямоване на формування комплексних рішень.

Сьома стадія. У цій стадії товар вже не розглядається економічними агентами, йде спад споживання дефіцитного товару. Рішення застосовувані економічним агентом спрямовані на інші товари.

Восьма стадія. Дана стадія характерна товару, якого дуже мало на ринку. На рідкісні вироби мінімальний попит завжди є, але ціна і обмеження, пов'язані з видобутком або створенням вироби досить високі. Тут найбільше рішення застосовують тільки ті економічні агенти, які зацікавлені в даному

напрямку. Сюди можна віднести провідні організації за своїм напрямом, які прагнуть розвинути інновації та впровадити їх першими. Скуповують інноваційні розробки для подальшого впровадження.

Дев'ята стадія Економічний агент знаходиться в складній ситуації, так як товару на ринку немає. Товар не є ще економічною категорією, то є сенс покупки і продажу на ринку відсутня економічним агентом. Якщо восьма стадія розробки перспективних напрямків, то дев'ята стадія характеризується тими товарами і послугами, які складно розробити для масового ринку. Тут здебільшого товари, які неможливо зробити через технології. Виникає необхідність певного прориву по даному напрямку, щоб товар став масовим. Інтернет не був поширений сто років тому, навіть не було загальної концепції, коли даний вид діяльності розвивався.

Таким чином, прийняття рішень покупцем проходить велика кількість стадій, на які впливає обсяг товарів на ринку. На кожному етапі йде формування конкретних дій для досягнення поставлених цілей. Унікальний підхід базується на певні труднощі, пов'язаних з дефіцитом товарів на ринку. На останній стадії знаходяться ті економічні агенти, які прагнуть розвинути інноваційний товар на ринок. Інноваційний товар проходить свій шлях починаючи з дев'ятої стадії і йде вниз. Тобто ідея з нездійсненою перетворюється в масштабне виробництво, дозволяючи придбати даний товар всім бажаючим на ринку.

В результаті цього розвивається тіньова частина економіки, де попит задовольняється за рахунок даної тенденції. Якщо негативна тенденція продовжується, то настає криза в економіці, де тіньовий обсяг продажів виходить на високий рівень. Агресивна рішення продавця настає при високій конкуренції, однаковому товар, що продається або коли товар є аналогом. З кожним кроком прийняті рішення призводять до виникнення наполегливої реклами та прийняттю ефективних рішень, які спрямовані на психологію споживача.

Дана тенденція простежується у всій діяльності економічного агента. Можна виділити наступні стадії прийняття рішень продавцем:

Перша стадія. Йде зниження агресивних рішень, які впливає на потенційного споживача на ринку. Також спостерігається зниження виробництва, так як товарів на ринку надмірну кількість. Виробник досягає певного дна прийнятих рішень, на якому вироби продовжують випускатися. Надалі товар вибуває з ринку.

Друга стадія. На даному етапі виробник прагне знизити всі витрати, спрямовані на збут продукції для зниження вартості продукції. Рішення, прийняті на даному рівні закріплюються на тривалий період часу. Для задоволення потреби покупця певний план виробництва товару виконується стабільно.

Третя стадія. На даному етапі виробництво прагне зробити товар масовим, тобто щоб продукція була доступною більшій кількості споживачів. Рішення, що приймаються виробником базуються на ефекті масштабу.

Четверта стадія. Йде жорстка конкуренція між виробниками за першість у використанні високотехнологічного виробництва. Прийняті рішення базуються на досить глибокому аналізі ринку. Формується група тактичних рішень, які дозволяють досягти успіху в майбутньому.

П'ята стадія. Дана стадія проміжна між масовим випуском продукції і агресивними методами впливу на покупця. Вся система базується на подоланні проблем і знаходженні потрібного рішення для просування товару на ринку. Тут оптимальність дій вирішенні спрямовані на координацію всіх служб виробничої частини діяльності суб'єкта господарювання.

Шоста стадія. Масовість продукції призводить до посилення не тільки дій економічного агента, а також до необхідності розвивати конкурентні переваги. Конкурентні переваги є рішенням, яке приймає виробник для того, щоб була максимальна зручність для споживання кінцевого споживача на ринку.

Сьома стадія. Продукція знаходиться на ринку, йде розширене відтворення товару. Рішення економічного агента спрямоване на активне стимулювання споживачів, які погано знають про товар. Рекламна діяльність базується на поширенні інформації, яка необхідна для прийняття рішення покупцем.

Восьма стадія. На цьому етапі проводиться саме продукція дрібної серії, яка є експериментального характеру. Тут здебільшого завдання ставиться перед економічним агентом про впровадження масового виробництва товарів. Все більше усуваються зауваження, пов'язані з проблемою впровадження і здійснюється налагодження устаткування.

Дев'ята стадія. Даний товар не виробляється в країні. Немає певних відомостей про технології, на основі яких можна реалізовувати випуск продукції. Рішення про виробництво відсутні в системі національного господарства.

Взаємодія економічних агентів формує ринок, в основі якого лежить взаємодія продавця і покупця. Даний вид був закладений за довго до формування економічної системи.

Приділення уваги в цих класифікаціях було направлено на складності прийняття рішення, з одного боку, споживачем для вибору виробу. З іншого боку, продавцем по збуту товару і безпосереднього впливу на свого потенційного клієнта.

Агресивні методи по збуту або придбання товару починаються з четвертої стадії. На наступних стадіях збільшується дана тенденція. Найцікавішою частиною є остання стадія, де товар відсутній, так як немає технологій для виробництва. Технологія не досконала. Тут також можна згадати про високотехнологічних товарах, які завжди знаходяться на останніх стадіях. При виникненні виробництва інноваційних товарів починаються складності в прийнятті рішень.

Масовість споживання, з одного боку, легке завдання. З іншого боку, є досить велика кількість труднощів, що виникли. В першу чергу виробництво

повинно бути дешевим, так як конкурентна перевага досить жорстко впливає на товар масового споживання. Простий механізм дозволяє ефективно здійснювати взаємодію між економічними агентами. Зростання обороту, а також зміни виробничих систем країни призводять до ускладнення простого взаємодії покупця і продавця. Нові технології особливо кредити банків та інші дозволяють більш ефективніше і швидше проводити операції на ринку. Велика кількість обороту виробів є заслугою минулого століття, дана тенденція збільшилася. Великий обсяг товарів сприяв розвитку фінансових інструментів, що полегшують споживання товарів і послуг.

Кожній економічній системі властиво свій розвиток, саме модель споживання товарів і послуг стає характеристикою сучасного суспільства. Без споживання сучасний соціум не зможе перебувати ні хвилини. Даний середньостатистичний споживач вигідний системі, так як немає більше питань щодо інших життєвих цінностей, а потрібно задовольняти свої первісні споживчі бажання.

Формування такого середнього споживача відбувається в результаті тривалого впливу агресивної реклами, а також психологічний вплив споживчого товариства дає свої плоди. Людині важко відмовитися від кредитних послуг, які дозволяють ще більше купувати товари, які знаходяться на ринку. Посилення продажів не завжди є позитивним фактором, оскільки продажі бувають іноземних товарів. Тобто економічна діяльність країни спрямована на споживання товарів іноземних економічних агентів, тим самим не дозволяє розвинути весь ланцюжок в національній економіці.

Ліберальна частина економіки завжди виступає на стороні товару, яка має найбільшу конкурентну перевагу на ринку, тим самим забуваючи своїх економічних агентів в національному господарстві. Тут також велику роль відіграють власні технології, які відсутні в більшості країнах. Споживач не чекає поки економічний агент почне виробляти необхідну продукцію для потреб ринку. Все більше і більше обсяг споживання призводить до зміни

формування всього соціально-економічного суспільства. Тобто все, незалежно від доходів, починають все більше витратити накопичення на свої потреби, тим самим процес заощадження стає не потрібним. Кредитування зростає, тим самим підвищуючи купівельну спроможність більшості населення країни. Великий обсяг кредитів призводить до збільшення економічних можливостей.

Без наявності коштів можна придбати товар в борг, тим самим підвищується не тільки купівельна спроможність, також зростає обсяг виробництва і реалізації товару і послуг. Економічний агент є, з одного боку, споживачем, з іншого боку, виробником товарів і послуг. Їх взаємодія призводить до руху товарів від виробника до споживача.

Участь в розподільній діяльності держави, система обміну дозволяють створити механізм, в основі якого лежить процес, який здійснює практичну взаємодію між економічними агентами. Розподільна система прагне перерозподілити потоки, таким чином, щоб був досягнутий баланс, в якому всі покупці мали достатньо коштів для купівлі товарів. Таким чином економічні агенти мають основні можливості при покупці базової продукції на ринку.

Базова продукція досить поширена в дослідженнях, в яких мають на увазі задоволення фізичних потреб індивідуума. У кожній економічній системі потреби індивіда не збігається. В економічних системах під одним і тим же терміном розуміються різні поняття. В ліберальній економіці основним напрямком є свобода слова, свобода вибору. Тут відсутній механізм змусити працювати індивідуум для задоволення своїх потреб. З одного боку, дана тенденція підвищує напруженість у суспільстві. З іншого боку, індивід може довгий час не працевлаштуватися в економічну систему, тим самим він буде мінімально споживати продукцію. Допускається існування безробіття, як однієї з-форм тимчасового стану економічного агента, яке призводить до зменшення споживання. Так як у індивідуума

немає достатніх фінансів або отримує допомогу з безробіття, то він тільки задовольняє свої базові потреби на ринку.

Економічна система споживання є основою всієї системи держави, так як вся діяльність індивідуума спрямована на задоволення своїх або суспільних потреб. Сучасне розуміння даного питання полягає в балансі між цими видами споживання в суспільному устрої країни. Кожне національне господарство є оригінальним, тобто структура зв'язку між економічними агентами унікальна. У більшій частині всі ці агенти прагнуть задовольнити свій попит при збільшенні кількості споживаних товарів, збільшуються і проблеми, пов'язані з цим питанням.

Громадське споживання є засобом, спрямованим для підтримки державних потреб. Соціальні об'єкти потребують постійного фінансування для сприяння даних інститутів на належному рівні, які є важливими в країні, для суспільства. Даний вид споживання досить добре вивчений, але сучасні тенденції не завжди вдається дослідити, так як виникають складнощі, пов'язані з розвитком бюрократії в державі.

Бюрократія споживає все більше з кожним разом. Спостерігається та ж сама картина як в споживчому товаристві. Весь процес споживання відстежити або оптимізувати практично неможливо. З розвитком інформаційних технологій з'явилася технологічна бюрократія, яка завжди вимагає підвищення погоджень всіх можливих документів через інтернет. В результаті цього електронний обіг документів значно зріс порівняно з минулим століттям.

Технологічне споживання ґрунтується саме на інновації, яка використовується економічним агентом. Тим самим з'являється з одного боку позитивна сторона, яка полягає у використанні великих інноваційних розробок для управління персоналом і документальним оборотом в країні. Негативна сторона полягає в затрачівання великого часу на обсяг секретних документів. Збільшуються фінансові витрати на підтримку в робочому стані всієї апаратної і програмної частини діяльності організації.

Споживання індивідуума, тобто тут ми не виділяємо людини, а розглядаємо загальне приватне споживання для здійснення своєї діяльності, а також задоволення своїх потреб. Завдання економічного агента за цим напрямком зводиться до вибору рішення, яке максимально задовольняє потреби. Але тут варто відзначити про зростання споживання технологічних і високотехнологічних продукцій в сучасному суспільстві. Завдання, яке стоїть перед індивідуумом: короткострокове, довгострокове і середньострокове споживання.

Всі учасники ринку мають тенденцію збільшення споживання, для деяких більше для інших менше, але виконується даний курс для задоволення різних потреб всіх економічних агентів. Короткострокове споживання індивідуума є досить унікальним, тому що всі учасники ринку мають певні потреби, які необхідно задовольнити найближчим часом. Споживання короткострокового характеру підрозділяється на постійне споживання і змінне. Постійне споживання є дією економічного агента, яке завжди необхідно вирішувати для того, щоб функціонувала організація або система в робочому стані.

Змінним споживанням є завдання, які постають перед економічним агентом час від часу. Вирішується такі завдання, як нормалізувати витрати на змінну діяльність. Витрати постійного споживання мінімізувати не виходить, так як завжди проблеми і потреби незмінні. Рішення на основі усталених правил або інструкцій формуються при початку діяльності економічного агента на ринку.

Середньострокове споживання широко застосовується всіма економічними агентами, так як тут виробляється плавне розвиток організації на певний період часу. Довгострокове споживання є стратегічним споживанням. Всі учасники ринку, прагнуть вирішити текучі проблеми, довгострокові відкладаються або вирішуються по залишився принципом. Так як не всі заплановані потреби виникають потім, то довгострокова потреба в

наступний момент часу може втратити свою актуальність. Можна навести приклад: бізнес закрався, а його розробки мало затребувані на ринку.

Плинне споживання є первинним завданням економічного агента. При неможливості задоволення потреб, виникають проблеми функціонування організації або вони залишаються актуальними. Всі економічні агенти прагнуть підвищити стабільність, нехтуючи довгостроковими потребами.

Розглянемо споживання економічного агента (рис.4.62)

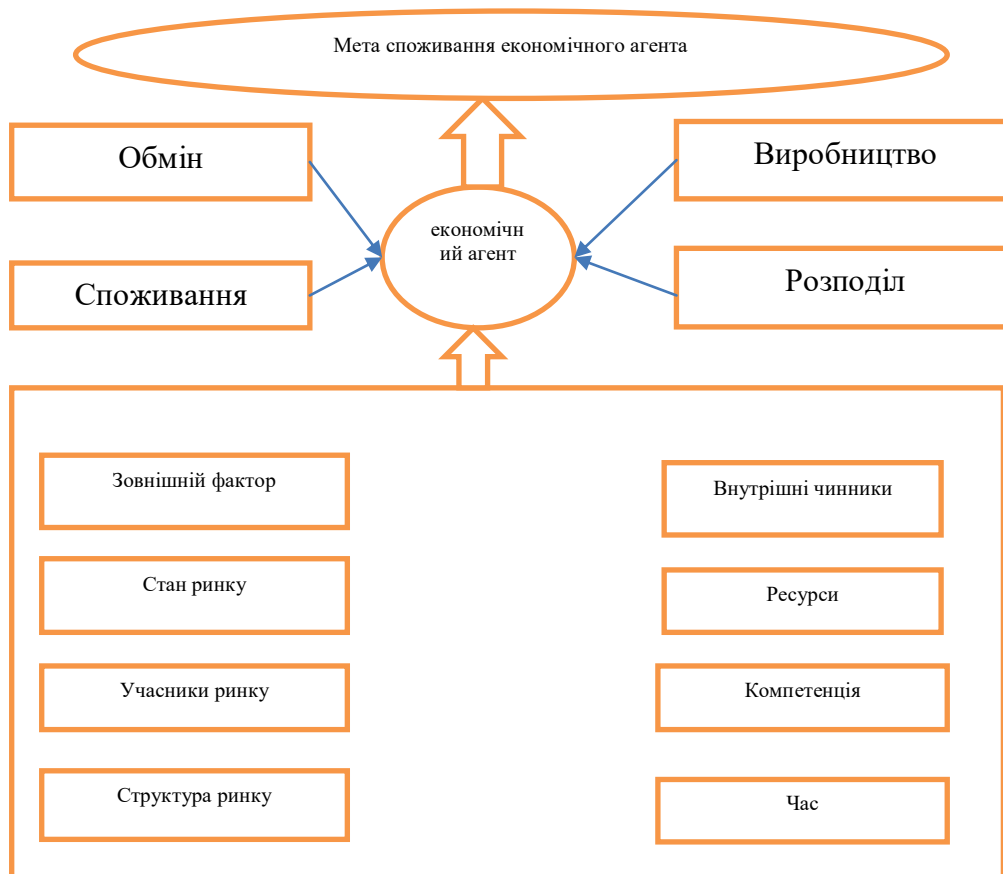

Рис. 4.62 Споживання економічного агента

Джерело: розроблено автором

Як показано на рис. 4.62 споживання економічного агента зводиться до задоволення певних потреб для досягнення поставленої мети.

Внутрішні чинники безпосередньо впливають на можливості самого економічного агента. Ресурси є важливим фактором, на основі якого будується стратегія діяльності економічного агента. При нестачі ресурсів виникає ситуація, в якій неможливо продовжувати далі прийняття даних

рішень на національному ринку. Ресурсна складова в прийнятті рішень для споживання базується теж на діях, які вчиняє економічний агент на ринку. Великий обсяг складності поставлених завдань при покупці і організації діяльності економічного агента обмежує фінансові ресурси, що виділяються для придбання товару.

Компетенція є досить суттєвим аргументом при прийнятті рішень економічним агентом, спрямованим на ефективний підбір необхідного товару на ринку. Підбір рішень полягає в процесі, який пов'язаний з використанням великого обсягу товарів і знаходженням потрібного примірника виробу для задоволення потреби. Оптимальність це критерію, де буде виражені витрачені кошти і одержувані вигоди від придбання. Формується рівність, при його порушенні необхідно затратити більше грошей, а отримані результати менше, ніж хотілося б.

Час одне з найскладніших категорій в економічній системі, воно більше є двоякою для економічного агента. З одного боку, відноситься як час, витрачений на прийняття рішення на основі, якого економічний агент діє. Підбір рішення - це досить трудомісткий процес, який вимагає великих витрат всіх ресурсів, але особливо часу. За цей час ситуація на ринку змінюється кардинально.

З іншого боку, це зовнішній фактор притаманний економічному ринку, в якому будуть проходити зміни, пов'язані з ситуацією і числом економічних агентів. Час приносить з собою великі зміни не тільки в структурі ринку, а також безліч додаткових законодавчих вимог, які необхідно виконувати. Зростають ризики, пов'язані зі змінами. Істотні зміни спостерігаються в складності спрогнозувати ситуацію на тривалий період часу. Весь математичний апарат не дає прогнозування з урахуванням зміни середовища, яка впливає на об'єкт моделювання. Тут можна виділити активні і пасивні фактори моделювання. Здебільшого моделі з активною групою впливу параметрів мають домінуюче значення для завдання. Пасивна частина

чинників може створити супер групу, яка буде надавати більш істотний вплив на рішення, що застосовуються економічним агентом.

Наприклад, при змінах соціальних норм профспілки можуть вийти на страйк, при таких великих подіях відбувається відкат рішень господарюючого суб'єкта назад. Зовнішні чинники впливають на поведінку економічного агента в країні, кожен крок визначається на основі аналізу. Глибокий аналіз ринку призводить до вироблення якісного плану, на основі якого будуються тактичні дії по споживанню економічного агента на ринку.

Таким чином, в роботі розглянуті основні моменти прийняття рішень покупцем, дані дії приймаються на основі ринкового стану. Продукт має певний попит, тобто наведена класифікація дозволяє більш детально зрозуміти механізм, на основі якого формуються дії економічного агента на ринку. Агент виступає, з одного боку, продавцем, з іншого боку, покупцем, тим самим є учасником двох напрямків. Кожен напрямок базується на певних рішеннях, які застосовуються на ринку. Продавець має особливості щодо прийняття рішення, пов'язані з ситуацією на ринку. Коли змінюється попит або пропозицію на Листки непрацевдатності, даний фактор призводить до зміни стратегії дій суб'єкта на ринку.

Висновки до розділу 4

1. Доведено, що в умовах структурних економічних, соціальних та організаційних трансформацій регіональних економічних систем, формуються різні фази змін процесу управління. Здійснено оцінку в теорії прийняття рішення в розподілі інновації в національному господарстві країни. Завдяки феноменології інноватики загальну оцінку можливо прийняти в різних сферах, де виникає даний процес. Інтегральна оцінка дозволяє виявити потенціал країни, на основі якого будується діяльність економічного агента.

2. Доведено, що розподільна система держави є складною, де йде формування і стимулювання діяльності економічного агента в країні. Заданому інноваційному напрямку приділяється пильна увага, так як на його основі формуються основні конкурентоспроможні ознаки в країні.

3. Встановлено, що сучасна система обміну є складним процесом, в який втягується все більше учасників. Інфраструктура, яка лежить в основі будь-якого сучасного обміну доставляє товар в будь-яку точку світу, доводиться розробляти різні способи і оптимізувати даний процес.

Споживання товарів з кожним роком зростає, тим самим збільшується навантаження на існуючу інфраструктуру. Логістика в теорії прийняття рішень є тим елементом, в якому необхідно виконувати поставлені інструкції.

4. Розглянуто статистичну складову системи обміну в регіонах країни. Виявлено основні тенденції, на основі яких необхідно розвивати систему. Дане питання для держави є важливим, так як все національне господарство забезпечує формуванням політики товарної безпеки. Тобто має забезпечувати потреби індивідуума для формування соціально-економічної стабільності в країні.

5. Систематизовано особливості формування ринкової інфраструктури для споживання економічної системи. В даному питанні визначені горизонтальні структура ринку і вертикальні. Вертикальна структура йде від місцевого до світового ринку, який в свою чергу об'єднується через віртуальний ринок.

6. Проаналізовано інтелектуальний товар, де для споживача описаний весь цикл через який проходять дані для продажу на ринку. На жаль, відзначається негативна тенденція, спрямована по даному напрямку. Економічний агент повинен бути зацікавлений не тільки самостійно аналізувати ринок, а також купувати даний вид продукції. Описано основні властивості інтелектуального товару, на основі яких формуються особливості даного виду продукції.

7. Управління структурою споживання в національному господарстві, як зазначалося вище, є важливим завданням, яке стоїть перед економічними агентами країни. Сучасний економічний ринок збуту має велику цінність особливо для виробника товарів, де глобалізація призвела до того, що усі товари розподіляються по всьому світу. Відкритість ринку не завжди є прозорою, так як держава встановлює квоти на продаж, обмежуючи участь іноземних економічних агентів у себе на території.

Список використаних джерел до розділу 4

1. Абрамова С. Податкове навантаження та методи його оцінювання
URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/3426/1/Thesis%20Abramova%20SM.pdf> (дата звернення: 12.03.2018).
2. Адаманова З.О. Инновационные стратегии экономического развития в условиях глобализации. Симферополь: Крымчупедгиз, 2005. 504 с.
3. Айрапетова А.Г., Ластовка И.В. Управление инновациями в промышленном производстве. *Журнал правовых и экономических исследований*. 2011. № 4. С. 7-10.
4. Айрапетова А.Г., Ластовка И.В. Формирование инновационного подхода к реструктуризации в машиностроении. *Журнал правовых и экономических исследований*. 2011. № 1. С. 8-11.
5. Алімпієв Є. В. Податковий канал фінансово-монетарної трансмісії в економіці України. *Економічний часопис XXI*. 2013. № 5-6 (2). С. 24-26.
6. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. К.: КНЕУ, 2002. 624 с.
7. Андрушків Б.М., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б. Інноваційна діяльність підприємств та організацій як метод стабілізації економіки регіонів України. *Вісник економічної науки України*. 2009. №1. С.23-25.

8. Андрущенко В. Л., Данілов О. Д. Податкові системи зарубіжних країн. К. : Комп'ютер прес, 2004. 300 с.
9. Андрущенко В. А., Ляшенко В. І Економічні та позаекономічні аспекти оподаткування. *Фінанси України*. 2005. № 1. С. 36-43.
10. Аптекарь С. Оценка эффективности инвестиционных проектов. *Экономика Украины*. 2007. №1. С. 42-49.
11. Бабіч В. В., Поддєрьогін А. М. Удосконалення оподаткування прибутку на основі визначення об'єкта оподаткування. *Фінанси України*. 2010. №9. С. 71-76.
12. Балабенко О. В. Удосконалення механізму реалізації регуляторної політики держави : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : 08.00.03. Донецьк, 2008. 20 с.
13. Бережний Є. Б. Податкове регулювання підприємницької діяльності : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : 08.06.02. Харків, 2000. 18 с.
14. Белко І.А. Обґрунтування стратегії розвитку сучасного аграрного підприємства. *Збірник наукових праць ПДАТУ*. 2015. Вип. 23, Т. 1. С. 354-365.
15. Белко І.А. Пріоритетні напрями стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств Хмельницької області. *Інформаційна підсистема бухгалтерського обліку як складова управління АПК*: Всеукр. наук.-практ. конфер. молодих вчених та здобувачів вищої освіти, 17 трав. 2018 р. Кам'янець-Подільський. С. 6-9.
16. Белко І.А. Проблеми впровадження стратегічного управління розвитком аграрних підприємств Хмельниччини. *Економіка АПК*. 2018. № 4. С. 106-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2018_4_16 (дата звернення: 18.05.2018).
17. Белко І.А. Удосконалення структури управління підприємством як складова його розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки*. 2015. Вип. 12, Ч. 1. С. 72-76.

18. Білявський В. М. Бенчмаркінг як інструмент підвищення ефективної операційної діяльності підприємств. *Вісник НУ "Львівська політехніка"*. 2017. Вип. 862. С. 10-18.

19. Білявський В. М. Реінжиніринг бізнес-процесів як механізм управління міжнародною конкурентоспроможністю організації. *Сучасні проблеми менеджменту*: матер. XII міжнар. наук.- практ. конф. К.: Нац. авіац. ун-т, 2016. С. 21-22.

20. Близнюк С. В. Маркетинг в Україні: проблеми становлення та розвитку: 2-ге вид., випр. і доп. К. : ІВЦ Вид-во "Політехніка", 2009. 400 с.

21. Богатирьова Є. М. Критерії результативності та якості проведення податкової реформи. *Економіка, фінанси, право*. 2014. № 3/1. С. 25-29.

22. Богер О. В. Компаративний аналіз податкового законодавства України та ЄС в контексті стимулювання інновацій. *Економіка та держава*. 2015. №4. С. 120-123.

23. Богер О. В. Модель податкового стимулювання становлення інноваційної економіки України. *Ефективна економіка*. 2015. №10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4475> (дата звернення: 27.07.2018).

24. Богославець Г. М., Трубей О. М. Проблеми та перспективи розвитку підприємств оптової торгівлі. *Науковий вісник ХДУ*. 2014, №5. С. 28-32.

25. Бойко В. В. Пріоритети та інструменти розвитку сільських територій в системі забезпечення економічної безпеки України: монографія. Львів : ННБК "АТБ", 2017. 426 с.

26. Бойко М. Г. Діалектика взаємозв'язку диференціації та споживчої цінності туристичних продуктів. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. Вип. 259, т. 5. С. 1140-1147.

27. Бойко М. Г. Економічні інтереси туристичних підприємств: методичні основи оцінювання та передумови реалізації. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2011. № 1. С. 31-40.

28. Бойко М. Г. Інструментальне середовище дослідницького процесу формування споживчої цінності туристичних продуктів. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. Вип. 2 (38). С. 196-203.

29. Бойко М. Г. Інформаційно-аналітичні основи формування ціннісно орієнтованого підходу до управління туристичними підприємствами. *Вісник Львівського державного інституту новітніх технологій та управління імені В'ячеслава Чорновола. Актуальні проблеми ринкової економіки*. 2009. № 6. С. 290-298.

30. Бойко М. Г. Методичні імперативи досліджень туристичних продуктів. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. Запоріжжя, 2010. № 2 (6). С. 100-108.

31. Бойко М. Г. Методичні основи розрахунку показників ефективності брендингу в туризмі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. № 2. С. 55-65.

32. Бойко М. Г. Мотиваційний механізм формування національного туристичного бренда. *Регіональний збірник наукових праць з економіки Донецького економіко-гуманітарного інституту*. Донецьк, 2010. Вип. 1(31).- С. 232-238.

33. Бойко М. Г. Організаційна конвергенція в туризмі: передумови та практичні аспекта формування . *Економіка Крима*. 2010. № 1(30). С. 120-127.

34. Бойко М. Г. Прикладні основи верифікації методики цінності клієнтської бази туристичних підприємств. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України*. 2009. № 6 (37). С. 85-91.

35. Бойко М. Г. Стереотипи управління: змістовні аспекти, методичні основи і практичний інструмент трансформації. *Інноваційна економіка*. 2009. - № 3. С. 24-32.

36. Бойко М. Г. Формування національного туристичного бренда в умовах підготовки до проведення ЄВРО-2012 в Україні та Польщі. *Вісник Львівського інституту економіки і туризму*. Львів, 2010. № 5. С. 74-78.

37. Бойко М. Г. Формування споживчої лояльності на туристичному ринку. *Науковий вісник Одеського державного університету*. 2009. № 22 (100). С. 44-53.

38. Бойко М. Г., Михайліченко Г. І. Економіко-предметне обґрунтування розвитку термінологічного апарату туризму. *Економіка та держава*. 2010. № 3. С. 47-50.

39. Бондаренко М. Ф., Соловійова К. О., Моріс С. І. Основи системології. Х. : ХТУПЕ, 1998. 118 с.

40. Бондаренко О., Заборська Н. Реінжиніринг бізнес-процесів. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2014. № 6. С. 11-22.

41. Босак А. О. Систематизація чинників макро- та макросередовища в системі процесно-структурованого менеджменту. *Наука й економіка*. 2011. № 3 (23). С. 60-67.

42. Брич В., Мазур В, Продан І., Даниленко В. Удосконалення понятійного апарату інфраструктури туризму. *Наукові записки ТИПУ ім.Володимира Гнатюка*. 2018. №1 С. 108-112.

43. Бубенко П., Гусев В. Ключевые моменты формирования региональных инновационных систем в Украине : к самостоятельной . *Економіка України*. 2007. №8. С. 33-39.

44. Бутко М., Зеленський С., Акименко О. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону .*Економіка України*. 2006. №11 С.31-37.

45. Василевська Г.В. Податкова політика у регулюванні економічного зростання. *Фінанси України*. 2012. № 2. С. 39- 43.\

46. Ведмідь Н. І. Санаторно-курортний комплекс: сервісне управління : монографія. К. : КНТЕУ, 2013. 536 с.

47. Виноградова О. В. Особливості моделювання бізнес-процесів організації на принципах реінжинірингу. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. 2005. № 2. С. 263-270.
48. Виноградова О. В. Реінжиніринг бізнес-процесів торговельних підприємств : моногр. Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. 183 с.
49. Вишняков О., Крохин В. Процессный подход к управлению. Основные понятия. *Антикризисный менеджмент*. 2004. № 1. С. 19-25.
50. Власова Н., Смирнова В., Семененко Н. Інноваційна діяльність у туристичному бізнесі. *Культура народів Причорномор'я*. 2009, №23. С. 29-31.
51. Внутринній ринок і торгівля України: структурно-інституціональна трансформація : моногр. / В. Д. Лагугін, Ю. М. Уманців, А. Г. Герасименко та ін ; заред. В. Д. Лагугіна. К. : КНТЕУ, 2015. 432 с.
52. Внутриння торгівля в Україні : моногр. / А. А. Мазаракі, В. Д. Лагугін, А. Г. Герасименко та ін; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. Мазаракі. К.: КНТЕУ, 2016. 864 с.
53. Внутриння торгівля України: проблеми і перспективи розвитку: моногр. / Я. М. Антонюк, В. В. Апопій, М. П. Балабан та ін; за ред. В.В. Апопія, П. Ю. Балабана. Львів : Новий світ-2000, 2014. 565 с.
54. Возняк Г.В., Кузнецова А.Я. Методичні особливості оцінки ефективності фінансування інноваційних проектів прибутком від основної діяльності. *Актуальні проблеми економіки* .2005. №4. С.81-91.
55. Волощук Л. О., Бондаренко М. О. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління: монографія, 2015. 396 с.
56. Воробйов Ю. М., Срібна К. А. Кредитування суб'єктів підприємництва в економіці регіону: монографія. Сімферополь : Видавництво-Доля», 2008. 224 с.
57. Воробйов Ю.М., Срібна К.А. Кредитування суб'єктів підприємництва в економіці регіону: монографія. Сімферополь: Видавництво -Доля», 2008. 224 с.

58. Воронков Д. К. Управління стратегічними змінами щодо інноваційного розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 6, т. 3. С. 7-11.

59. Воротіна Л. І., Рега М. Г. Податкове регулювання підприємств малого та середнього бізнесу. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. Економіка, право*. 2008. № 2(41). С. 69-75.

60. Высоцкая Т.Р. Метод реальных опционов в оценке стоимости инвестиционных проектов. *Финансовый менеджмент*. 2006 №2.

61. Гаврилюк А. Виставково-ярмаркова діяльність як маркетинговий інструмент розвитку туристичної індустрії в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. Одеса: ОРЦУ НАДУ, 2010. Вип 1 (41). С. 65-68.

62. Гаврилюк А. М. Інформаційна складова туристичної галузі як чинник демократизації українського суспільства. *Економіка і держава*. 2009. № 8. С. 84-86.

63. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України . *Фінанси України*. 2008. №2. С.68-81.

64. Гайдук А. Б. Витрати на туризм в структурі сімейних бюджетів населення Німеччини. *Регіональна економіка*. 1997. № 1. С. 103-105.

65. Гайдук А. Б. Маркетинг у туризмі. *Проблеми економіки та управління*. Львів : Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998. - № 345. - С. 91-96.

66. Гайдук А. Б. Особливості попиту на туристичні послуги у вивченні туристичної активності. *Проблеми економіки та управління*. Львів : Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998. № 331. С. 25-30.

67. Гайдук А. Б. Туризм як соціально-економічна категорія. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів : Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1997. № 319. С. 76-82.

68. Гайдук А. Б. Формування туристичної ринкової інфраструктури як фактор підвищення ефективності функціонування ринку туристичних послуг. *Регіональна економіка*. 1999. № 2. С. 172-177.

69. Гайдуцький І.П. Розвиток транснаціональних корпорацій (ТНК) та їхній вплив на економіку країн. *Економіка АПК*. 2008. №1. С.53-57.

70. Гальчинский А. Методология анализа экономической глобализации: логика обновления . *Економіка України*. 2009. №1. С.4-18.

71. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. *Методологічні аспекти : наук. вид. К. : Либідь, 2006. 312 с.*

72. Гарбера О. Є. Основні теоретичні та практичні аспекти інноваційної діяльності в туристичному господарстві України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 23. С. 29-32.

73. Герасименко В. Г. Стратегія розвитку підприємницького потенціалу в туристичних регіонах України / Герасименко В. Г., Нездоймінов С. Г. // *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса : ОДЕУ, 2008. Вип. 30. С. 64-70.

74. Герасименко В. Г., Нездоймінов С. Г. Розвиток стандартизації та сертифікації як засобу підвищення якості і конкурентоспроможності послуг готельного господарства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса : ОДЕУ, 1998. Вип. 2. - С. 282-288.

75. Голиченко О. И. Современная технологическая революция и новые возможности инновационного развития “догоняющих” стран. *Інновації*. 2010. № 3. С. 12-23.

76. Голубева Т. С., Колос І. В. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2006,- №5. С. 66-71.

77. Гонтаржевська Л. І. Конкурентні переваги українських туристичних підприємств у міжнародному регіоні та шляхи їх посилення. *Збірник наукових праць*. К. : ІСЕМВ НАНУ, 2005. Вип. 45. С. 97-109.

78. Гонтаржевська Л. І. Чинники та безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємств туристичного бізнесу. *Стратегія розвитку України. Економіка. Соціологія. Право.* 2004. № 3-4. С. 565-572..

79. Гонтаржевська Л. І. Інноваційні форми організації туристичної діяльності національних підприємств. *Збірник наукових праць*- К. : ІСЕМВ НАНУ, 2005. Вип. 46. С. 52- 63.

80. Гонтаржевська Л. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств туристичного бізнесу в структурі світового ринку послуг. *Збірник наукових праць*. К. : ІСЕМВ НАНУ, 2004. Вин. 44. С. 177-185.

81. Гончаренко О. В. Економічна сутність інновацій та джерела їх формування. *Інвестплі: практика та досвід.* 2011 . № 24. С. 4-6.

82. Горшков В. В., Кретова Е.А. Инновационные риски. СПб. : Наука, 1996. 103 с.

83. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування і планування. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 188 с.

84. Гранберг А.Г. Динамические модели народного хозяйства. Экономика, 1985. 396 с.

85. Грищенко А. А. Монетарна стратегія: шлях до ефективної грошово-кредитної політики . *Вісник НБУ.* 2006. № 7. С. 8-22.

86. Данилишин Б. М. Світова фінансова криза - тест для України. *Дзеркало тижня.* 2008. № 38. С. 45-56.

87. Данилишин Б. М. Українська економіка: курс на модернізацію. *Урядовий кур'єр.* 2009. № 186. С. 6-7.

88. Дзюблюк О. Стратегія монетарної політики Національного банку України та її вплив на економічний розвиток. *Вісник НБУ.* 2008. № 1. С. 8-16.

89. Диленко В.А. Показатели эффективности экономической системы в экономико-математические подходы к решению задачи её сбалансированного повышения . *Актуальні проблеми економіки.* 2011. №10. С. 241-247.

90. Дідич З. А. Валютно-курсова політика у контексті світової фінансової кризи: Уроки для країн Центральної та Східної Європи та України. *Вісник ООН ім. І. Мечнікова*. 2013. Т. 18. Вип. 1/1. С. 90-97.

91. Дідківська Т. В. Порівняльний аналіз світового досвіду реалізації незалежності грошово-кредитної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. - 2008. №13. С. 23-29.

92. Добров Г.М., Тонкаль В.Е., Савельєв А. А. Научно-технический потенциал - Структура, динамика и эффективность. Киев: Наукова думка 1987. 347 с.

93. Дорнбуш Г. Фишер С. Макроэкономика. пер. с англ. М.: Изд-во МГУ, ИНФРА-М, 1997. 784 с.

94. Дорошенко І. В. Деякі заходи щодо подолання фінансової кризи Національним банком України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. №24. С. 20-28.

95. Дубінін В. А. Забезпечення корпоративної безпеки підприємства в умовах глобалізації світової економіки. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. № 4 (43). Миколаїв, 2007. С. 109-112.

96. Дубровський В.І. Тези виступу за матеріалами круглого столу на тему: «Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання» / Т. А. Тищук, Ю.М. Харазішвілі, О.В. Іванов; - К.: НІСД, 2011. 96 с.

97. Дудін М. М. Вплив тіньової економіки України на її економічну безпеку. *Бізнесінформ*. № 12. 2011. С.4-14.

98. Думич Н. Б. Антиінфляційна політика в Україні. *Проблеми економічної кібернетики* : матеріали XII Всеукр.наук.- метод. конфер. 3-5 жовтня 2007 р. Львів. С. 35-38.

99. Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / О. І. Волков та ін.; під ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенка; Київський національний університет технологій та дизайну. Київ: Професіонал, 2004. 960 с.

100. Євтух О. Т. Інформаційна суть грошей та її застосування у процесі нормування економіки. *Вісник НБУ*. 2004. №11. С. 46-50.
101. Єремейко О. Сучасні валютні режими. *Вісник НБУ*. 1999. №2.С. 2-8.
102. Зайцев Е.И., Уваров С.А. Применение показателя «совершенный заказ» в логистике распределения. *Логистика и управление цепями поставок*. 2012. № 4 (51). С. 16-22.
103. Заярна Н. М., Олексин С. М. Членство України у Світовій організації торгівлі: переваги та недоліки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21. С. 187-191.
104. Земляков І. С. Аналіз маркетингової діяльності оптових торговельно-посередницьких підприємств. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=458> (дата звернення: 27.08.2018).
105. Зосименко Т. І. Тенденції трансформаційних процесів у розрізі країн різних транзитивних груп. *Інноваційна економіка*. 2013. №2. С. 38-45.
106. Ивлев В. А., Попова Т. В. Процессная организация деятельности предприятия. URL : <http://quaUty.eur.ru/DOCUM/podp.htm> (дата звернення: 10.03.2018).
107. Іванов Ю. В., Вечірко О. Н. Особливості реінжинірингу бізнес-процесів торгових підприємств України. *Вісник ПУЕТ*. 2016. № 3 (75). С. 101-107.
108. Івата В. В., Мілько І. В. Детермінанти реалізації концепції реінжинірингу бізнес-процесів на підприємствах. *Ефективна економіка*. 2015. №12. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/>. (дата звернення: 01.09.2018).
109. Івченко І. Ю. Моделирование економічних ризиків і ризикових ситуацій: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2007. 344 с.
110. Ільченко Н. Б. Методологія побудови бізнес-процесів на підприємстві оптової торгівлі. *Вісник Волинського ін-ту економіки та менеджменту*. 2016. № 6. С. 144-153.

111. Ільченко Н. Б. Моделювання бізнес-процесів підприємства оптової торгівлі. *Науковий вісник Херсонського державного ун-ту*. 2015. Вип. 10. Ч. 2. С. 88-91.
112. Кажан В. А. Етапи становлення банківської системи України . *БизнесИнформ*. 2009. №4. С. 13-19.
113. Каліновський Р. О. Вибір монетарного режиму в економічно-соціальних реаліях України. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С. 8-13.
114. Карлін М. Реформа фінансової системи Польщі: досвід для України. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. № 10. С. 102-107.
115. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Теоретико-методологічні аспекти аналізу бізнес- процесів як функції управління. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27. № 4. С. 219-224.
116. Ковальчук Т. М., Вергун А. І. Принципи діалектичної логіки в методології аналітичного обґрунтування сучасних управлінських рішень. *Економічний аналіз*. 2014. № 2. С. 82-89.
117. Когут Ю. О. Модель реінжинірингу бізнес-процесів підприємства . *Бізнес Інформ*. 2011. № 10. С. 65-69.
118. Колос І. В. Реінжиніринг бізнес-процесів торговельних підприємств: теоретичний аспект. *Сталий розвиток економіки*. 2012. № 5. С. 299.
119. Комерційна діяльність на ринку товарів та послуг / за ред. проф. Апопія В. В., проф. Гончарука Я. А. Львів : Вид-во ЛКА, 2001. 450 с.
120. Куртов А.І., Полікашин О.В., Потіхенський А.І., Александров В.М. Експертні оцінки. Метод «Делфі» як технологія прийняття управлінських рішень. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2017. № 1(50). С. 118-122.
121. Кушнірчук Ю.М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20. С. 161-169.

122. Лаврешов А. Ю. Ефективна державна податкова політика як механізм соціально орієнтованої ринкової економіки : автореф. дис. на здобуття канд. наук: 25.00.02. Донецьк, 2008. 20 с.

123. Литвиненко Є. О. Податкове регулювання розвитку промисловості в Україні : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. екон. наук : 08.00.08 Ірпінь, 2009. 19 с.

124. Месель-Веселяк В.Я. Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки. *Міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК»*. 2007. № 12. С. 8-14.

125. Нелеп В.М., Дробот В.І., Сабовник О.В. Диференційований підхід при обґрунтуванні продуктово-ринкових стратегій розвитку сільського господарства. *Міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК»*. 2005. № 9. С. 94-100.

126. Олексин С. М. Використання бенчмаркінгу в моделі реінжинірингу бізнес-процесів оптового підприємства. *Вісник ЛТЕУ Сер. Економічні науки*. 2018. Вип. 54. С. 120-125.

127. Олексин С. М. Аутсорсинг бизнес-процессов предприятий оптовой торговли. *От Балтики до Причерноморья: национальные модели экономических систем* : матер, междунаук.-практ. конф. Латвия, г. Рига, 25 марта 2016 г. International Association of Political Economy, 2016. С. 106-110.

128. Олексин С. М. Вплив логістичної функції на оптимізацію розвитку оптової торгівлі. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів* : матер. ІІІ всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. 28 лютого 2014 р. Львів: Вид-во ЛКА, 2014. С. 118-121.

129. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 26.07.2018)

130. Реформи на півдорозі: консолідація «старого» ладу замість модернізації / В. Дубровський, Д. Боярчук, К. Руських, І. Орлова. К. : Центр соціально-економічних досліджень, 2012. 13 с.

131. Санков В. Г., Юфин Е.А. Сопряжение системных описаний потоков в инновационной логистике. *Логистика сегодня*. 2010. № 3. С. 174-180.
132. Смирнов А.А. Роль инновационной деятельности в развитии экономики регионов. *Инновационное развитие экономики*. 2012. №2 (8). С. 10-15.
133. Соколов. А. П., Кареев В. В. Стратегическое индикативное планирование регионального АПК. *Научное обозрение. Сер. Экономика и право*. 2015. № 2. С.157-163.
134. Степнов И. В., Казельская А.В. Сценарное планирование производственной программы промышленного предприятия на основе моделирования когнитивных рисков. *Современная экономика: проблемы и решения*. 2016. Т.77. №5. С. 57-82.
135. Степнов И. М. Формирование организационной структуры промышленного предприятия на основе модели ее трансформации. *Экономика и управление в машиностроении*. 2011. № 3. С. 8-13.
136. Степнов И. М., Ковальчук Ю.А. Развитие индустриальной системы высокотехнологического общества на основе модернизации. *Проблемы теории и практики управления*. 2013. №4. С. 8-17.
137. Степнов И.М., Поляков С.Г. Модель инновационного развития предприятия. *Инновация*. 2002. №2-3. С. 59-60.
138. Сунцова О.О. Науково-методичний підхід до вимірювання ефективності макроекономічного регулювання розвитку національного господарства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №11 С. 38-48.
139. Формування бюджету України та бюджетно-податкова політика у 1999-2001 рр.: наук. доп. / Т. П. Вахненко та ін. К. 2000. 102 с.
140. Халилов А.Э Проблемы возрождения морской отрасли Крыма и Севастополя: Коллективная монография / Под ред. Алексеевского В.С., Нагорского Ю.А. Севастополь. АНООВО «Севастопольская морская академия». 2015 г. 176 с.

141. Халилов А.Э. Деловая активность региона как фактор развития. *Бизнес информ.* №9. 2011. С. 67-70.
142. Халилов А.Э. Инновационная конкурентоспособность национального хозяйства. *Бизнес информ.* №8. 2011. С. 38-41.
143. Халилов А.Э. Инновационная безопасность региона в системе глобализационного развития. Матеріали 10-ої міжнар. наук.-практ. конфер. студентів і молодих вчених, «Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції: проблеми, досвід, передова думка». Донецьк: ДРУК ІНФО, 2010. С. 203-204
144. Халилов А.Э. Инновационное развитие системі управления элементами экономики. *Сучасна, наука, час. Взаємодія та взаємовплив:* матеріали 6 всеук. наук.-практ. інтернет-конфер. 20-22 листоп. 2009 р. Ч. 2. С. 69-70.
145. Халилов А.Э. Инновационный подход к управлению сферой туристических услуг. Индустрія гостинності у країнах Європи. Матеріали 3 міжнар. наук.-практ. конфер. 4-6 груд. 2009 р. Сімферополь: ВіТроПринт, 2009. С 78-79.
146. Халилов А.Э. Кооперация и интеграция в системе глобализационных отношений. *Управлінські аспекти підвищення національної конкурентоспроможності:* матеріали 3 міжнар. науково-практ. конфер. 23-25 жовт. 2009 р. Сімферополь: ВіТроПринт. С. 181-182.
147. Халилов А.Э. Оценка эффективности функционирования инвестиционно-инновационного механизма. *Информационно-компьютерные технологии в экономике, образовании и социальной сфере:* тезиси докладов 5 всеукр. науч.-практ. конфер. Симферополь: КРП «Издательство «Крїмучпедгиз», 2010. С. 89-91
148. Халилов А.Э. Планомерность трансформации инвестиционно-инновационного потенциала социума региона в системе национального хозяйства. *Проблемы материальной культуры. Экономические науки.* 2014. № 278. С. 106-111.

149. Халилов А.Э. Проблемы логистического рынка в системе современной глобализации экономики. VI Межкафедральный семинар на тему «Современные направления исследования проблем развития морского комплекса» 12 ноябр. 2014 г.. г. Севастополь, 101 с. С. 38 – 40.

150. Халилов А.Э. Проблемы институциональных ловушек. *Вестник Севастопольского-гуманитарного института Таврического национального университета имени В. И. Вернадского*: научное издание. Симферополь : ИТ «АРИАЛ», 2014.С. 64 – 71.

151. Халилов А.Э. Проблемы институциональных ловушек. *Проблема развития финансовой системы Украины в условиях глобализации*: сб. 16 Международной практической. конф. аспирантов и студентов, 19-22 марта 2014 г.. Симферополь: Центр Стабилизации», 2014. С. 103 -104.

152. Халилов А.Э. Проблемы коммуникативного менеджмента в логистических цепях. *Логистика-евразийский мост*: материалы 9 Междунар. науч., практ. конф. 15-16 мая, г. Красноярск, 2014. С. 240-242.

153. Халилов А.Э. Проблемы логистических систем современности. *Логистика-евразийский мост*: материалы 8 Междунар. науч., практ. конф. 16-18 мая 2013, г. Красноярск. Ч1. С 539 – 541.

154. Халилов А.Э. Структуризация методической и нормативно-правовой базы инвестиционно-инновационной деятельности. *Логистика и экономика регионов*: материалы 5 междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 50-летию сиб. гос. Айрокосмич. Ун-та, 75-летию образования Краснояр. Края (4-5 февр. 2010, г. Красноярск; ч. 2. С. 585-586.

155. Халилов А.Э. Управление инновационной ориентацией развития региона в национальном хозяйстве. *Бизнес информ.* №10. 2010. С. 33-37.

156. Халилов А.Э. Управление инновационными процессами как фактор повышения конкурентоспособности национального хазяйства. *Инновации в бизнесе*: материалы междунар.науч.-практ. конфер. 16-17 апреля, Батуми. Издательство «Универсал» Тбилиси, 2010. С. 271-272

157. Халилов А.Э. Финансовый механизм инновационной стратегии. *Культура народов причерноморья*. 2009. № 157. С. 130-133.
158. Халилов А.Э. Формирование инновационных систем. Перспективы: *сборник научных трудов молодых ученых*. Вып. 1. Симферополь: КРП «Издательство «Крымучпедгиз», 2010. С. 166-173.
159. Халилов А.Э. Формирование матриці развития стратегий в Украине. *Наукові дослідження- теорія та експеримент*: Матеріали 5 міжнародної науково-практичної конференції, 23-25 листоп. 2009 р.: - Полтава: Вид-во «Інтер Графіка», 2009. Т. 15. С. 58-60.
160. Халилов А.Э. Формирование структуры информационного развития страны. *Реформування економіки України: стан та перспективи: зб. Матеріалів 4 Міжнар. наук.-практ. конф., 26-27 листоп. 2009 р., м. Київ. К.: МІБО КНЕУ, 2009. С. 256-257.*
161. Чикуркова А.Д., Белко І.А. Стан та перспективи розвитку аграрних підприємств Хмельницької області. *Аграрна наука та освіта*. Поділля: між нар. наук.-практ. Інтернет-конфер. 14-16 берез. 2017 р. Кам'янець-Подільський. С. 301-303.
162. Швиданенко О.А. Сучасна парадигмальна конструкція глобальної конкурентоспроможності. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №2 С. 8-17.
163. Шнипко О.С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації. К.: Наук, думка, 2003. С. 334.
164. Bezpartochnyi M., Britchenko I. Development the wholesale enterprises region through business process reengineering. Transformational processes the development of economic systems in conditions of globalization: scientific bases, mechanisms, prospects: collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi, in 2 Vol. / ISMA University. - Riga : "Landmark" SIA, 2018.- Vol. 1.-P. 10-22.
165. Bezpartochnyi M. Reengineering business processes as a modern innovation of development wholesale enterprises region / M. Bezpartochnyi, I. Britchenko, P. Jarosz // Management of innovative development the economic

entities: collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi, I. Britchenko, in 2 Vol. / Wyzsza Szkola Społeczno-Gospodarcza. - Przeworsk : Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC, 2018. - Vol. 1. - P. 10-24.

166. Business Process Management (BPM) - программы для управления бизнес-процессами, процессное управление, автоматизация бизнес-процессов. URL: <http://pms.ru/soft/index.html> (дата звернення: 12.06.2018).

167. Camp R. C. Benchmarking: The Search for Industry, Best Practices that Lead to Superior Performance / R. C. Camp. ASQC Quality Press, 1989.

168. Davenport T. H. Business Innovation, Reengineering Work through Information Technology. Boston: Harvard Business School Press, 1993.

169. Davenport T. H. Process Innovation: Reengineering Work through Information Technology. Boston, MA.: Harvard Business School Press, 1993.

170. Davenport T. H. The New Industrial Engineering: Information Technology and Business Process Redesign .Sloan Management Review. 1990. - Summer.

171. Deming W. E. Quality, productivity, and competitive position. Cambridge, MA : MIT, Center for Advanced Engineering Study, 1982. P. 373.

172. Gali J. Monetary Policy, Inflation and the Business Cycle: An Introduction to the New Keynesian Framework and Its Applications (second edition) . Princeton: Princeton University Press. 2015. 134 p.

173. Garber P. M. Famous First Bubbles. *The Journal of Economic Perspectives*. 1990. № 4 (2). P. 35-54.

174. Gilmore S. Hungary: Thoughts on Inflation Targeting. *New Markets*. 2007. №17. P. 1-12. Girdzijauskas S. Formation of Economic Bubbles: Causes and Possible Preventions. *Baltic Sustainability Journal*. 2009. № 15 (2). P. 245-281.

175. Goodfriend M. The New Neoclassical Synthesis and The Role of Monetary Policy. *Federal Reserve Bank of Richmond Working papers*. 1997. № 98. P. 5-12.

176. Gordon R. J. What Is New-Keynesian Economics? *Journal of Economic Literature*. 1990. Vol. 28. № 3. P. 1115-1171.

177. Grandmont J. M. Money and value: A reconsideration of classical and neoclassical monetary economics. Cambridge: Cambridge University Press. - 1985. Vol. 5. 546 p.

178. Mankiw N. G. Sticky Information Versus Sticky Prices: A Proposal To Replace The New Keynesian Phillips Curve. *Quarterly Journal of Economics*. 2002. №117 (4). P. 1295-1328.

179. Marinkovic S. Inflation targeting challenged financial crisis. *Facta Universitatis Series: Economics and Organization*. 2009. Vol. 6. № 3. P. 237-250.

180. Masso J. Inflation dynamics and nominal adjustment in the Baltic States. *Research in International Business and Finance*. 2005. Vol. 19. Iss. 2.-P. 281-303.

181. Menger K. On the Origin of Money. *Economic Journal*. 1892. Vol. 2. P. 239-255.

182. Mises L. Lord Keynes and Say's Law / L. Mises. Holland: Libertarian Press. 1980. 259 p.

183. Mishkin F. S. Can inflation targeting work in emerging market countries? *Festschrift*. 2004. № 4. - P. 1-36.

184. Mishkin F. S. Does Inflation Targeting Make a Difference? *IMF Working Paper*. 2008. № 5. P. 1-47.

185. Mishkin F. S. Inflation Targeting in Emerging-Market Countries. *NBER Working Papers*. 2000. Vol. 90. № 7618 P. 1-12.\

186. Mishkin F.S. One decade of Inflation targeting in the world: What do we know and what do we need to know? *Central Bank of Chile Working Papers*. 2001. № 101. P. 1-52.

РОЗДІЛ 5

СТРАТЕГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СИСТЕМОЮ РЕГІОНУ

5.1. Формування управлінських рішень в регіональній економічній системі на засадах інвестиційно-інноваційного розвитку

Інноваційні процеси у всьому світі набирають обертів. Від дослідження інновацій залежить процес формування завтрашнього економічного становища країни, розвиток нових і модернізація відстаючих галузей національного господарства. Світовий досвід визначає напрямок розвитку

інноваційних систем, які є актуальним і необхідним фактором, що визначає положення країни в економічному просторі.

Кожен прогрес посилює інноваційність в стратегії розвитку національного господарства, планомірність фінансування інновацій призводить до підвищення конкурентоспроможності впроваджуваних розробок. Транзитивна структура в економіці більш схильна до кризових деформацій, в свою чергу згубно впливає на стан регіону в системі національної економіки. Всі без винятку сучасні проблеми країни є проблемами недосконалої стадії без вертикальної інтеграції і державного регулювання розширеного відтворення. Щоб стати на рівень з розвиненими країнами, необхідно подолати цю відсталість. Іншого шляху розвитку не існує [17].

Близько 3/4 вартості національного багатства сформовані за рахунок інвестицій в живий капітал - капітал, який безпосередньо спрямовується на забезпечення всебічного розвитку людини, утвердження його особистості. Яка з економічної точки зору природа цих інвестицій? Хто є їх основним суб'єктом? Якою мірою притаманний у них комерційний компонент, товарність і, відповідно, ринковість? Це питання, які безпосередньо кореспондуються з трансформаційною логікою ринкових відносин [7].

Фінансова криза підступала досить повільно, тому державні органи влади своєчасно не побачили відповідних загроз. В країну фінансова криза прийшла разом з кризою виробництва. Криза виробництва, охопила, перш за все, підприємства чорної металургії та хімічної промисловості, які в значній мірі забезпечували валютні надходження в країну і податкові надходження в бюджет країни [6].

Глобалізація впливає на формування розвитку теорії національної економіки, в якій державі відводиться роль підтримки фінансової системи і планування інноваційних стратегій. Початкова точка визначення інновації є спірним моментом, так як товар в своєму роді теж є інновацією. З часом властивості новизни пропадають. Інноваційний ринок схильний до швидкої

зміни кон'юктури ринку, яка відтісняє товар в більш середній сегмент ринку, а потім - в нижній. В середньому сегменті ринку присутність інноваційного товару практично відсутня через дорожнечу впроваджувальних процесів на ринку. Просування товару залежить від 2-х базисних складових, а саме - інвестицій і інноваційної освіти .

Освіта інвестиційно-інноваційного потенціалу в свою чергу зачіпає інші види потенціалів, які здійснюють істотний вплив на нього (рис. 5.1).

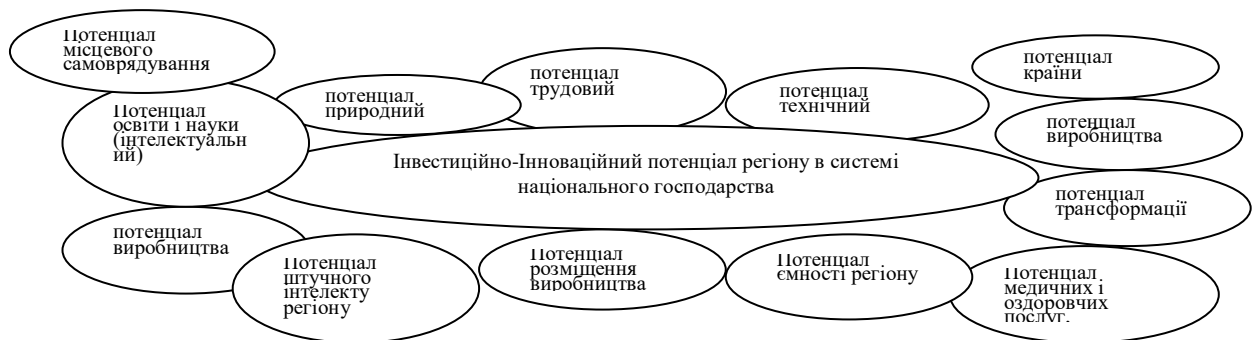

Рис. 5.1 Структура інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону в системі національного господарства

Джерело: розроблено автором

Як показано на рис. 5.1, формування інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону відбувається при злитті інвестиційного потенціалу з інноваційним, при цьому утворюється новий економічний потенціал.

$$\begin{cases} I_p = I_f + I_n + I_g + I_{in} \\ I_n \sim I_{in} \\ I_n = I_{np} + I_{nf} + I_{ng} + I_{ni} \end{cases} \quad (5.1)$$

де:

I_p - інвестиційний потенціал;

I_n - інвестиційний потенціал населення;

I_f - інвестиційний потенціал комерційних організацій (фірм);

I_g - інвестиційна потенціал держави;

I_n - інвестиційний потенціал інститутів;

I_{in} - інноваційний потенціал;

I_{np} - інноваційний потенціал населення;

Інф - інноваційний потенціал комерційних організацій (фірм);

Інг - інноваційний потенціал держави;

Інні - інноваційний потенціал інститутів;

Ін ~ Інн - клас еквівалентних потенціалів інвестицій та інновацій.

Інвестиційно-інноваційні потенціали утворюють групу, в яку входить потенціал населення, держава і комерційні організації та інститути.

Оціночні параметри є універсальними незалежно від методики розрахунку. Підхід оцінки базується на феноменології інновацій. Носіями інновацій є - населення (рис. 5.2).

Як показано на рис. 5.2, виділення інноваційного потенціалу починається з формування кадрів інституту, які згодом перетікають в соціальне суспільство і передають отриманий досвід для створення і поширення інновацій для широкого застосування. Надалі підприємства створюють так звану середу, яка залучає інвестиції в регіон. У цей момент використовується потенціал регіону для формування інноваційного економічного потенціалу.

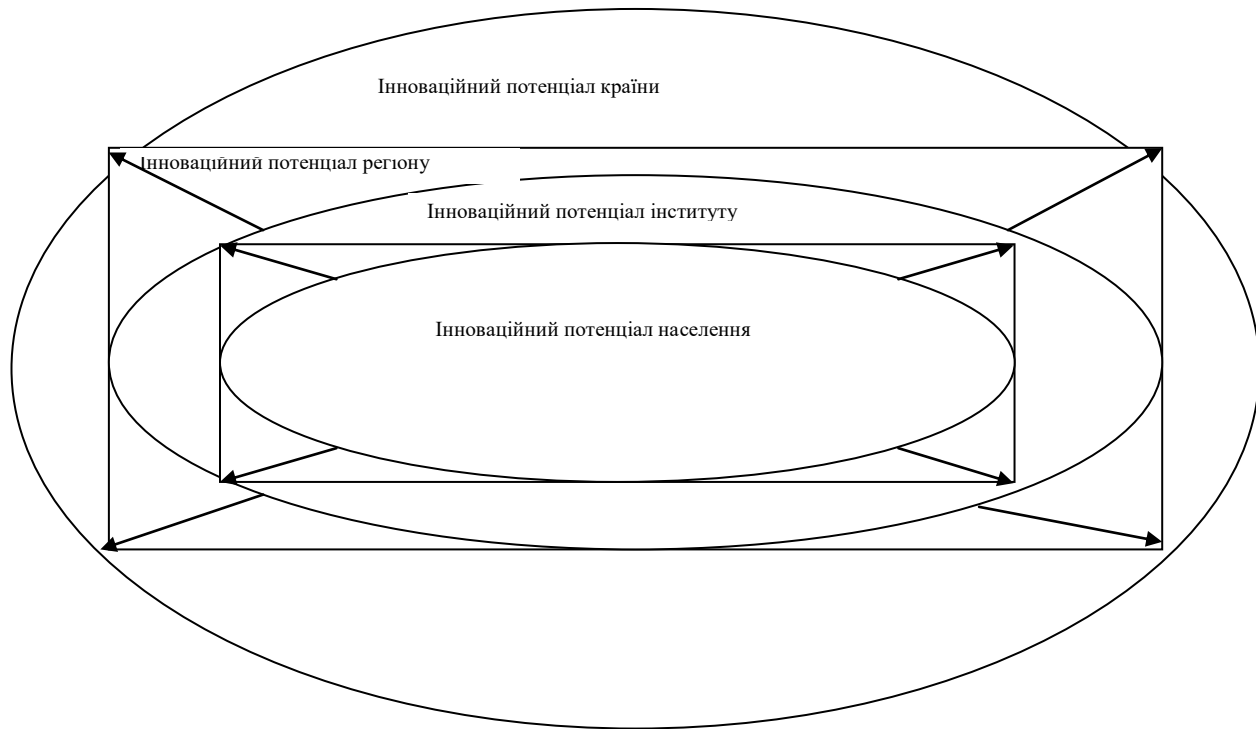

Рис. 5.2. Формування інноваційного потенціалу населення

Джерело: розроблено автором

Логістична схема побудови інноваційного потенціалу населення дозволяє виділити соціальні інновації. Як феноменологія інновації в соціумі, виникає питання розуміння потенціалу населення, як якоесь нове благо для задоволення потреб.

Сфера соціальної інновації є більш складною категорією для економічного розвитку. Соціальні інновації поділяються не тільки на споживачів, але і на виробників. Розширення меж створення соціальної інновації приводить до збільшення іновационній стратегії розвитку регіону в системі національного господарства. Оцінку потенціалу в відтворювальних регіональних системах необхідно виводити не тільки зі споживчих позицій, але і з можливістю створення і відтворення інновації.

Дослідження автора спрямовані на еквівалентні операції між інвестиційно-інноваційними процесами, що протікають в системі регіону національного господарства. Інноваційна область розвивається за рахунок

інвестицій безпосередньо в процеси взаємодії компонентів економічної системи.

Автор дослідження схильний вважати, що більша частина населення, яка не займається науковими дослідженнями, забезпечує інші важливі процеси, без яких неможливе існування інноваційної системи регіону. Узагальнюючи взаємозв'язок між іноваційно-зайнятою частиною населення і загальною чисельністю можна перейти до формули:

$$I_{\text{нас}} = | I_{\text{Насрез}} - I_{\text{нас}} | \quad (5.2)$$

Де: $I_{\text{нас}}$ - це інноваційний базис розвитку через активне населення в науково технічній сфері.

Інноваційність оцінки економічного ресурсу населення, як фактор, що забезпечує сталий економічний розвиток регіону за рахунок інноваційних розробок характеризується формулою:

$$I_{\phi} \sim I_{\text{Н}\phi} \quad I_{\text{з}} \sim I_{\text{Н}\text{з}} \quad I_{\text{Н}} \sim I_{\text{Н}\text{н}} \quad I_{\text{Г}} \sim I_{\text{Н}\text{Г}} \quad (5.3)$$

Еквівалентність інших елементів системи:

$$\lim_{x \rightarrow x_w} \frac{F(x)}{P(x)} \quad (5.4)$$

Де:

$F(x)$ функція використання ресурсу;

$P(x)$ потенціал утягненого ресурсу для функції.

Потенційно можливе значення x_w є сталим використання ресурсного потенціалу, рух ресурсів у виробництві завжди прагне до мінімалізації, при якому збільшення ресурсу на одиницю збільшує результат на відповідну кількість разів.

Нас цікавить інтегральний інноваційний потенціал, який, в економічній діяльності розглядається з абстрактної точки зору. Результуючі підрахунки залежать від потенціалу елементів системи економічного господарювання.

Інноваційний феномен, як унікальний індикатор інвестиційного процесу, що протікає в системі національного господарства соціальної спрямованості можна виразити схемою (рис. 5.3).

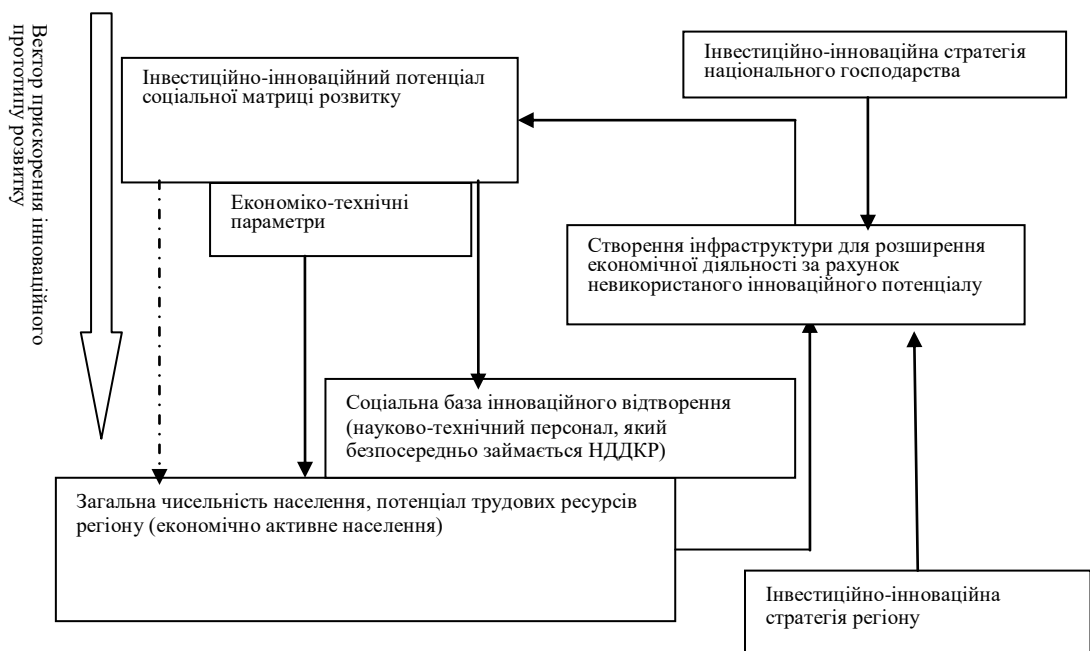

Рис. 5.3 Інвестиційно-інноваційний вектор прискорення феномена соціально-інноваційного розвитку

Джерело: розроблено автором

Як показано на рис. 5.3., спостерігається процес прискорення інноваційного прототипу розвитку, тим самим збільшується соціальна база інноваційного відтворення. Внаслідок зміни структури економічного зростання, можливо визначити інвестиційно-інноваційний потенціал країни за допомогою соціального фактора бази розвитку системи, вираженою формулою:

$$IPIc = \Pi_i^j I (\sum_i^j I + \sum_i^j \Pi_n + \sum_i^j P) \quad (5.5)$$

Де:

ІПІЦ - інтегральний інвестиційно-інноваційний потенціал країни;

i- регіон;

I - інститут;

Пн - потенціал населення;

P - потенціал регіону.

Інтегральний інноваційний потенціал країни дозволяє якісно оцінити інноваційність. Розробляються і впроваджуються проекти в систему національного господарства. Найбільш цікавить нас показник - оцінка інноваційного потенціалу регіону в системі національного господарства.

Потенціал інституту узагальнює в собі фактор, який визначає напрямки розвитку галузей в регіоні. Щодо області - можливе більш чітке виділення елемента в роботі населення, яке дає результати. Інститутський потенціал включає підприємства, які працюють з інноваціями. Підготовка кадрів здійснюється переважно інститутами даного регіону. Автор роботи більше схильний до визначення потенціалу регіону через такий вираз:

$$I_n = (\sum_i^j I + \sum_i^j \Pi_n + \sum_i^j O_p) \quad (5.6)$$

Де:

Іп - інноваційний потенціал регіону;

I - інститути регіону;

Пн - населення регіону;

Op - інноваційний потенціал галузей регіону.

Необхідно ввести поняття «інноваційний потенціал населення регіону», в якому слід чітко виділити населення, яке може бути залучено в економічну діяльність і збільшити інноваційність системи.

Регіональна складова процесу відтворення інновацій формує велику систему, де спостерігаються різні інноваційні складові. Складова частина стратегії розвитку інновацій регіону включає багатовекторну галузеву політику, яка не враховується в муніципальних районах. Регіональне управління формується довше, ніж національне господарство в порівнянні з муніципальним господарством. Інститути, регіони повинні підтримувати галузі, які є головними в регіональній стратегії системи національного господарства. Посилення показника свідчить про підвищення рівня інновацій в соціумі регіону більш характеризує регіон показником яким є інвестиційна ємність, що вміщується у формулу:

$$K_i = \frac{BBPr}{I_{np}} \quad (5.7)$$

Де, K_i - інвестиційна ємність регіону - показник, що характеризує можливість прийняття інвестиційного ресурсу без втрати інноваційної гнучкості системи. Сама феноменологія свідчить про взаємодію безпосередньо двох показників, з одного боку інвестиційного ресурсу, з іншого - інноваційного ресурсу для формування інноваційного продукту (стратегії).

I_{np} - інноваційний потенціал регіону.

Потенційний інвестор висуває ряд вимог, які визначаються кількісною та якісною аналітичною оцінкою регіону для інноваційного розвитку підприємств. Інноваційне відтворення включає в себе наступні процеси (рис. 5.3).

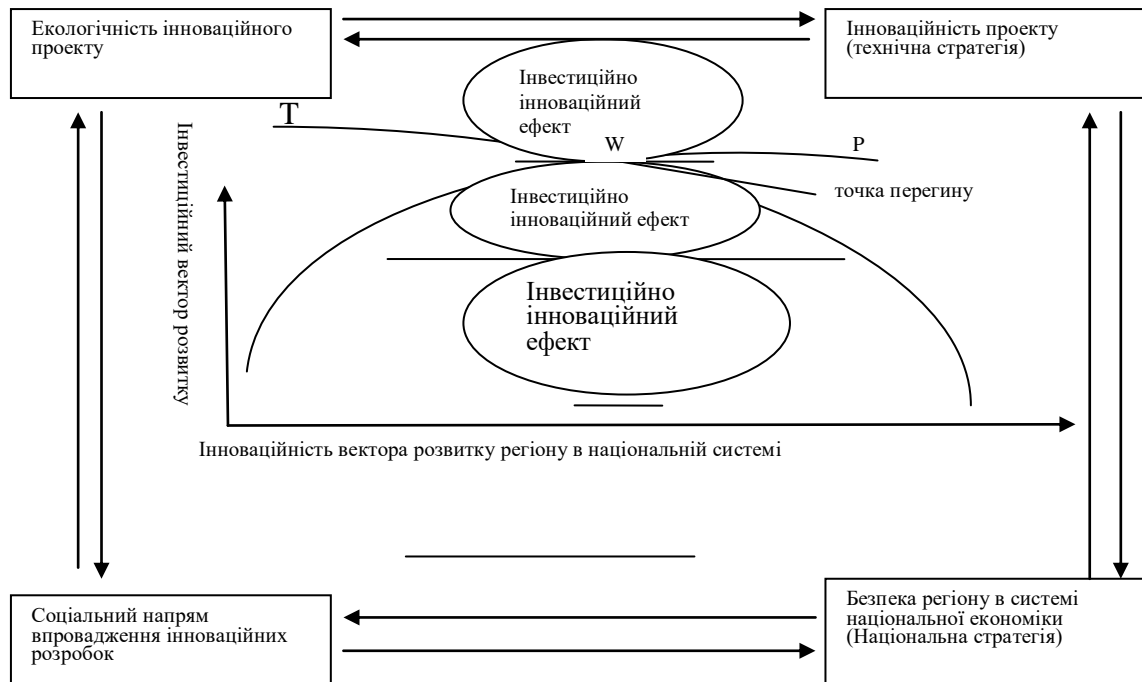

Рис. 5.3 Інноваційні елементи стратегії розвитку регіону в національній економіці

Джерело: розроблено автором

В системі інноваційного розвитку діють інші фундаментальні цінності, відображені на рис. 5.3. Інноваційна цінність патентів (інноваційний продукт) має найбільш високу цінність економічного характеру на початку проекту. Вкладення великих інновацій - є на сьогодні фінансами з абсолютною ліквідністю. Потенційний інвестор повинен приносити не тільки фінансування, але й інноваційні розробки для збільшення конкурентоспроможності галузі. Інвестиційна стратегія Р повинна бути спрямована до точки перегину W, в якій кількісно якісні результати ефективності інноваційних проектів змінюються.

Після переходу до точки W, інноваційність продукту втрачається через старіння результату дослідницької діяльності. Автор дослідження передбачає зменшення інноваційної ефективності із зростанням інвестиційного впливання. Дане явище буде окремим випадком інвестиційно-інноваційної системи розвитку.

Розглянемо трирівневий ланцюжок інвестиційно-інноваційної ефективності стратегії розвитку національної системи, зокрема регіональний аспект. Перша стадія впровадження інновацій є найбільш технічно досконалою до часу впровадження інновації. Більш досконалі патенти (інноваційні продукти) - відсутні на ринку. Другий період характеризується падінням інвестиційно-інноваційного ефекту від стратегії виробництва товару інноваційної орієнтації. Точка W перегину, в якій інвестиційна та інноваційна стратегії перетинаються, характеризує вичерпання стратегічних можливостей. Третій період є модернізаційний. Завдяки переструктуруванню вдається в першій чверті домогтися інвестиційно-інноваційного ефекту. Потенціал ідеї інновації втрачається з часом через старіння та необхідність доповнення є додатковим фінансуванням.

Інноваційна гнучкість інвестиційного споживання дозволяє відтягнути час, в якому фінансування дослідження дає мінімальне збільшення результату інноваційної діяльності. Гнучкість дозволяє розширювати економічно-важливі елементи системи, від яких, в першу чергу, залежить збільшення інноваційного продукту на виході.

Виділення інноваційного потенціалу населення є одним з основних критеріїв створення і існування інноваційної структури розвитку регіональної економіки в національному господарстві.

Регіональні аспекти дослідження макропоказників в більшій мірі стикаються з особливостями розвитку підприємництва. Умовності, які стосуються дослідження теоретичного підходу мікро- і макрозмін регіону все більше зводяться до думки про необхідність створення інноваційної системи. Ділова активність, як системний показник - є основним з параметрів, який застосовують за кордоном. Інновації, як науковий підхід розвитку в економічній системі окремо взятого регіону або національного господарства, формують сполучну ланку між формаціями для побудови цивілізації майбутнього. Проблеми, які протидіють єднанню підходів під управлінням наукових методик до сих пір не вирішені. Теоретичні дослідження практично

завжди спрямовані на прикладні аспекти, мало приділяючи увагу на зміни в економічних системах.

Важливість державного регулювання цього процесу обумовлена його суперечливим характером. З одного боку - нестача внутрішніх коштів для підйому економіки, а також необхідність включення української економіки в систему міжнародного поділу праці та інтернаціоналізації виробництва, яке обумовлюється більш активним залученням іноземного капіталу. З іншого боку - в умовах перехідного періоду, що склалися в зв'язку з економічною ситуацією, іноземне інвестування може сприяти поглибленню нестабільності, деіндустріалізації економіки і створенню загроз економічній безпеці країни.

Що стосується другого напрямку підвищення фінансової самодостатності регіону, то в даному випадку необхідно змінити сам підхід до формування місцевих податків і зборів, тобто, їх формування має відбуватися в контексті зміни самої структури місцевих податків, зборів і перегляду ставок оподаткування, адже підвищення їх ролі і збільшення частки доходів за їх рахунок є головним напрямком зміцнення місцевих бюджетів, розширення їх фінансової автономії. За рахунок збільшення дохідної частини місцевих бюджетів можна буде здійснювати структурні перетворення і не залежати від вольових рішень центральних органів влади.

Структурно-інноваційне вдосконалення виробництва стає визначальним фактором розвитку і підвищення конкурентоспроможності. Цей процес вже почався, але його гальмує невирішеність багатьох питань нормативно-правового, організаційного та фінансового забезпечення. Отже, головна увага має бути зосереджена на створенні інституціональних, інфраструктурних та економічних засад структурно-інноваційних перетворень.

Система управління повинна включати кілька рівнів, які дозволяють більш ефективніше координувати стратегію розвитку національного господарства.

Автор дослідження чіткіше виробив трирівневий концептуальний підхід до управління інноваційною стратегією:

- Вищий координаційний центр управління інноваціями в національному господарстві;
- Середній координаційний центр управління інноваціями в національному господарстві;
- Нижній координаційний центр управління інноваціями в національному господарстві.

Даний підхід дозволяє визначити прямий взаємозв'язок в системі національного господарства. Структура системи взаємодії на національному рівні, що включає трирівневу систему інноваційного управління, показані на рис.5.4.

Рис. 5.4 Матриця трирівневого управління регіонами в системі

Джерело: розроблено автором

Як показано на рис. 5.4, система взаємодії елементів національного господарства є багаторівневою матрицею на інноваційному рівні розвитку. Основні компоненти системи національного інноваційного розвитку включають в себе наступне:

1. Вище керівництво національним господарством. Це головний елемент, в якому координована вся відповідальність за створення і процес впровадження інновацій в системі національного рівня.

2. Середній координаційний центр управління інноваційними стратегіями, який прагне збалансувати стратегії інноваційних перегинів - є більш складним перетворенням.

3. Муніципальний рівень стратегії більш відповідає прикладному аспекту впровадження інноваційних розробок в систему відтворення регіону національного господарства.

4. Ділова активність регіону залежить від інновації кожного суб'єкта господарювання на території. Трирівневий розвиток системи інноваційного управління дозволяє за рівнем оптимізувати стратегію розвитку (національна стратегія, регіональна і муніципальна стратегії).

Система взаємодії управлінням представляє собою більш складний механізм, в якому інноваційний розвиток виступає складовою ланкою. Важливі компоненти соціального забезпечення розвитку населення, які схильні до дестабілізації через перегини між елементами системи, погіршують показники регіону.

Вплив системи на інноваційний процес здійснюється поетапно. З одного боку - стабілізує систему розвитку інновації, з іншого боку - включає збільшення досягнутих результатів на національному рівні. Інші елементи системи, що не відносяться до інновацій, вимагають більш високого фінансування (пенсії, зарплата бюджетників і т.д.).

Система взаємодій дозволить збільшити ділову активність на кількох рівнях одночасно. Вище керівництво дасть можливість збільшити ділову активність інноваційної спрямованості на національному рівні. Середній координаційний центр інноваційного управління інноваційної стратегії коригує розвиток інноваційної активності по регіонах, які об'єднують в собі муніципалітети декількох областей. Нижній рівень управління веде безпосередньо до збільшення інноваційного розвитку в муніципальному

розвитку. Компонентний аналіз сприяє швидкому визначенню сегмента з порушенням економічного характеру. Ділова активність інвестиційного характеру не завжди є інноваційним розвитком системи державної економіки. Залучення інвестицій тільки частково впливає на інновації в муніципалітетах, активно створюючи клімат інноваційного характеру - не в змозі надати умови через правову обмеженість їх можливості. Побудувати інноваційний розвиток можливо завдяки кардинальній трансформації регіонально-відтворювальної системи, тим самим створюється точка зростання інновацій в економіці - це екстенсивний і інтенсивний шляхи утворення економічних зв'язків всередині держави.

Екстенсивний шлях розвиває структурованість на першому місці, яка забезпечує в національному господарстві залучення кількісних процесів для формування інновацій.

Екстенсивний розвиток управління (рис. 5.5) на вищому етапі знаходиться в структурованості системи - це означає, що в економічний цикл залучається велика кількість процесів.

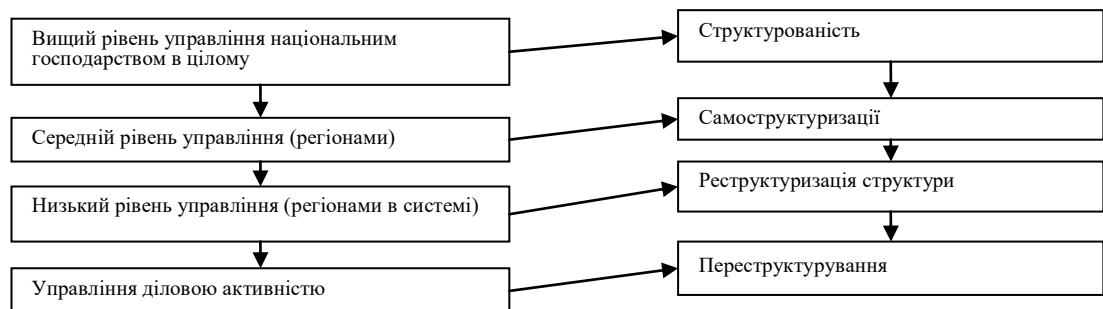

Рис. 5.5 Системне управління господарством при екстенсивному розвитку

Джерело: розроблено автором

Економічний процес характеризується, як операція використання певного ресурсу для економічного інноваційного циклу.

Економічний інноваційний цикл включає в себе сукупність процесів, які завершують логічний ланцюжок мережевого управління. На середньому рівні самоструктуризації об'єднує в собі завдання посилення позиції пріоритетних інноваційних процесів. Основною особливістю переструктурування ділової активності є відділення зайвих інвестицій, які використовуються не за інноваційним напрямком (з метою не модернізації), а за інноваційним розвитком. У цій частині дослідження ведеться обґрунтування взаємодії ділової активності з системою розвитку (екстенсивного, інтенсивного). Інший підхід базується на інтенсивному розвитку системи (рис. 5.6).

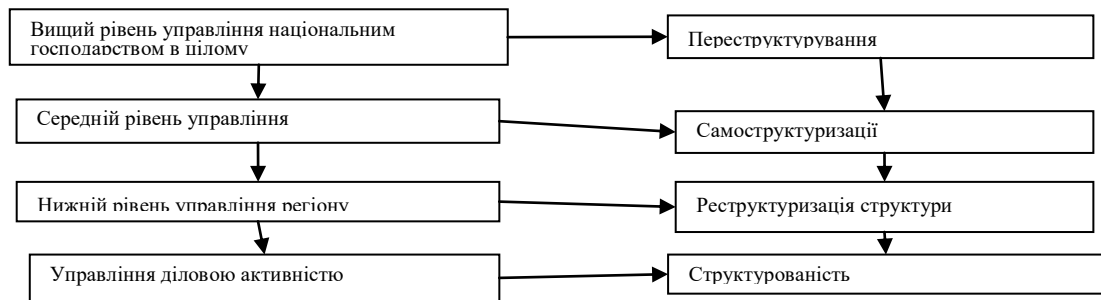

Рис. 5.6 Системне управління господарством при інтенсивному розвитку

Джерело: розроблено автором

Інтенсивний розвиток інновацій на чолі вищого пріоритету системи ставить перед собою мету переструктуризації, тобто прагне використовувати більший процес через свої зв'язки для з'єднання елементів регіонів з системою. Інноваційне управління в даному випадку полягає в формуванні оптимальних зв'язків замість ослаблених і не вигідних економічних процесів між регіонами. Самоструктуризація регіону - запорука збільшення інноваційної самостійності економічної області від національного господарства. Інноваційні процеси, прийняті на рівні регіону, необґрунтовані на муніципальному рівні, схильні до реструктуризації.

Процеси управління діловою активністю завжди стимулюють структурованість інноваційних інвестицій за рівнями управління національним господарством.

Автором роботи пропонується рівень розвитку регіону розглядати на макрорівні, використавши 3-х рівневе управління двома показниками.

Інновації - це розвиток економіки (системи) з впровадженням нових процесів (економічних), завдяки яким розширюється економічний простір для задоволення зростаючого споживання і зростання чисельності населення.

$$UR = I_{\text{нП}} \pm III > ЭП \quad (5.8)$$

Де:

UR-рівень розвитку регіону;

I_{нП}-інноваційний процес;

ЭП-економічний процес;

III- інвестиційний процес.

Якщо у розвитку управління виходить нерівність 1, то держава характеризується як безкризова, з елементами високого рівня менеджменту в розвитку. В подальшому такій державі слід утримувати національне господарство на цьому рівні розвитку. Інвестиції для розвитку регіону - є одним з головних чинників розвитку інноваційного процесу в регіоні, стимулюють до притоку зв'язків регіону. З укрупненням зв'язків число процесів збільшується.

$$UR = III \pm III = ЭП \quad (5.9)$$

Рівень розвитку з залученням інновацій – недостатній. Якщо при цьому інвестиції в позитивному варіанті, то проблема полягає в недостатній інтелектуально-дослідній роботі регіону. Регіони часто втрачають високий інтелектуальний потенціал через витік молодих талановитих дослідних працівників. На жаль, дослідні роботи в регіоні вимагають значної інвестиції. Без інвестиції в техніці неможливо досягти високих результатів. Починаючи

з незалежності України, в найбільш перспективних галузях дослідження припинилися. Сільськогосподарська орієнтація України в сучасних умовах не означає що високоінтелектуальне машинобудування повинно бути закинуто, так як воно є фундаментом для виробництва своєї техніки для внутрішнього ринку. На жаль, неконкурентоспроможність своїх інноваційних кінцевих продукцій змушує споживачів віддавати перевагу іноземним аналогам. Зарубіжні компанії впроваджують техніку в інші ринки, використовуючи фінансовий механізм, тобто, надають кредити, знижуючи ціни нашим виробництвам. Неможливо встигнути за ціною політикою, так як зношений вигляд виробництва і технологій не дають це зробити.

Рівень розвитку пропорційний інноваційним стійким процесам в системі.

$$UP = III \pm III < EP \quad (5.10)$$

В даному положенні держава знаходиться в кризовому стані, кожен час знаходження національних систем і їх регіонів в цьому стані – допускається зниження потенційного ВВП на 10-у частину. Подальші протиріччя інновацій в економічному розвитку, а саме споживацьке ставлення до прибутку підприємства та податків, обумовлюють вступ регіонів у затяжну низку соціально-економічних криз з подальшим глибоким руйнуванням економіки.

Під інноваційною діяльністю нас цікавила модифікація елементів системи для вдосконалення взаємодії між її елементами.

В ході дослідження обгрунтовано формування системи управління ділової активності, як основи підвищення привабливості регіону. Вироблена трирівнева модель використання інвестиційних інновацій для розвитку території регіону. Ділова активність регіону в економіці України залишається на другому плані, так як більшість дослідників більш акцентують увагу на механізми розвитку. Надалі необхідно направити дослідження на побудові моделі позиціонування території. Маркетинг території повинен враховувати,

чи протікають процеси не тільки регіонального характеру, але й в національному господарстві.

Виникає необхідність формування системи чинників, необхідних для трансформації теорії інноваційного потенціалу в практичну сторону. Економічний аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності повинен будуватися на основі поглиблення теоретичних підходів. Теоретичні аспекти дослідження потенціалів соціуму регіону, їх взаємодії між собою в системі національного господарства вивчені на сьогодні недостатньо, що вимагає проведення додаткових досліджень.

5.2. Стратегічні орієнтири розвитку та особливості управління економічною системою Причорноморського регіону

Стратегічний аналіз є одним з найбільш відповідальних етапів стратегічного управління регіональними системами, оскільки саме його результати створюють підґрунтя для визначення ключових чинників економічного зростання економічної системи та її конкурентних переваг, слабких сторін і проблем, які необхідно вирішити у стратегічній перспективі а також зовнішніх можливостей і загроз, що формуються на національному та глобальному рівні. Ефективність стратегічних рішень залежить від ступеню обґрунтованості методів аналізу, відбору найбільш релевантних показників та їх адекватного інтерпретування.

Погоджуємося з думкою Абрамової І. яка стверджує, що «Криза сьогодення призводить до спаду виробництва, зростання безробіття, зменшення доходів населення та виникнення кризових регіонів. У таких надзвичайно складних та важких умовах усе більшої актуальності набувають питання попередження, виникнення, розвитку та мінімізації негативного впливу на стан регіонів соціально-економічних криз. Крім того, сучасний стан регіонів України є одним із проблемних питань державної регіональної

політики. Відсутність чітких законодавчо закріплених критеріїв та ознак кризи соціально-економічного розвитку регіону призводить до виникнення проблемних регіонів, у тому числі кризових. Таким чином, можна стверджувати, що на сьогодні попередження виникнення кризових регіонів практично не передбачено державною регіональною політикою. Основні заходи спрямовуються на вирішення гострих проблем, які вже існують та на ліквідацію їх наслідків, мало звертаючи увагу на превентивні заходи з метою попередження виникнення криз соціально-економічного розвитку регіонів України» [1]. Все це актуалізує питання щодо удосконалення методичних підходів до проведення стратегічного аналізу регіонального розвитку на сучасному етапі.

Основним завданням стратегічного аналізу є визначення кількісних, якісних та тенденційних параметрів розвитку регіональних соціально-економічних систем, зведення їх у відповідні форми, що дозволяють приймати стратегічні рішення та здійснювати прогнозування їх результатів. У залежності від рівня управління розрізняють такі типи аналізу:

- аналіз соціально-економічного розвитку регіону в цілому;
- секторальний аналіз економічної системи, оцінка кількісних та структурних зрушень та їх наслідки для розвитку регіону;
- аналіз соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць (міст, районів, селищ).

На сьогоднішній день розроблено достатню кількість методичних підходів та моделей проведення стратегічного аналізу, що використовуються на різних рівнях управління економічними системами, серед яких: методи статистичного аналізу тенденцій розвитку економічних та соціальних процесів у регіонах, кореляційно-регресійні моделі взаємного впливу факторів економічного розвитку, експертні методи оцінки проблем і перспектив та побудови ситуаційних прогнозів, матричні методи (SWOT-аналіз, бенчмаркінг конкурентних переваг, побудова міжгалузевих балансів) та інші моделі ідентифікації стратегічного потенціалу та положення регіону.

Водночас, сучасний стан розвитку Причорноморського регіону має накопичені проблеми у соціальній та економічній сферах вимагають вибору найбільш ефективних методів стратегічного аналізу та прогнозування, що дозволять сформувати якісну інформаційну базу прийняття стратегічних рішень та знизити рівень стратегічної невизначеності регіональних процесів в умовах сучасного трансформаційного періоду. Особливої актуальності питання удосконалення методичних підходів до проведення стратегічного аналізу, розробки альтернативних стратегій та планів з їх реалізації набувають на сучасному етапі, оскільки у 2020 р. закінчується строк реалізації Стратегій соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону та виникає потреба у розробці ефективних стратегій на наступний плановий період.

Причорноморський економічний регіон на даний час можна назвати одним із найбільш перспективних в нашій країні. Він розміщений у південній частині України, має потужний природний, ререаційний, транспортний та ресурсний потенціал. До складу регіону внаслідок окупації АР Крим на даний час відносять такі області: Одеську, Миколаївську та Херсонську. Кожна з областей має вихід до Чорного моря, та характеризується певними особливостями формування та реалізації стратегічного потенціалу.

Аналізуючи стратегії розвитку областей Причорноморського регіону на період до 2020 року, слід зазначити, що всі вони сформовані згідно загальних методичних рекомендацій, розроблених експертами Європейського Союзу у рамках підтримки Концепції регіонального розвитку в Україні [14]. Основним методологічним інструментом стратегічного аналізу, що використовується експертами при розробці стратегій є SWOT – аналіз, який дозволив ідентифікувати та здійснити опис основних зовнішніх можливостей розвитку регіону, а також сильних і слабких сторін.

Результати проведеного аналізу на достатньо високому рівні дозволили розробити основні види стратегій розвитку регіону на основі комбінації зовнішніх і внутрішніх факторів: використання внутрішнього

потенціалу у контексті зовнішніх можливостей, напрямки подолання зовнішніх загроз за рахунок внутрішнього потенціалу регіону, напрямки пом'якшення внутрішніх проблем на основі використання зовнішніх можливостей.

Проте, слід враховувати, що результати SWOT – аналізу, окреслені у відповідних стратегіях відображали ситуацію станом на кінець 2014 року, тому виникає необхідність перегляду окремих зовнішніх і внутрішніх чинників розвитку Причорноморського регіону у контексті поточних подій, а також удосконалення методичних підходів до стратегічного аналізу регіону. Окрім того, погоджуємося з думкою Багорки М.О., що «типовою помилкою, якої припускаються фахівці у застосуванні SWOT-аналізу, є складання надто великого переліку сильних і слабких сторін, загроз і можливостей і, відповідно, варіантів стратегічних дій, що ускладнює розроблення чіткого стратегічного плану. Матриця SWOT, як правило, є ефективнішою, коли у кожному квадраті перелічено приблизно шість позицій. Тому доцільно акцентувати увагу на найважливіших характеристиках зовнішнього та внутрішнього середовища [2].

Як зазначає Соболева Г.Г. «до факторів зовнішнього середовища, які мають бути враховані під час стратегічного аналізу, слід віднести процеси глобалізації та регіоналізації. Сучасні аспекти розвитку процесів глобалізації та інтернаціоналізації є невід'ємними ринковими умовами для будь-якого регіону України. Включення до цих процесів нашої держави обумовлює необхідність врахування даних факторів в розробці і реалізації регіональної стратегії соціально-економічного розвитку. При цьому кожен регіон окремо має визначити для себе, які можливості й які загрози несуть в собі глобалізація та інтеграція. За словами фахівців, глобалізація та регіоналізація є закономірними явищами у розвитку сучасних економічних процесів, а тому потребують вивчення і врахування в загальнонаціональній та регіональній політиці України» [21].

Як зазначено у методичних рекомендаціях до розробки регіональних стратегій, важливим напрямком стратегічного аналізу регіону є також встановлення його конкурентних переваг та фокусуванні на них: «конкурентоспроможність регіону є здатністю регіональної економіки оптимізувати власні внутрішні активи і ресурси, щоб конкурувати і процвітати на національному та глобальному ринках і адаптуватися до змін на цих ринках. Хоча існують регіональні обмеження щодо законів, регулюючих економіку міжнародної торгівлі, зміни обмінного курсу і гнучкість кореляції ціна-заробітна плата, регіони тим не менш можуть зробити багато з точки зору міжрегіональної міграції мобільних факторів, капіталу і робочої сили в прагненні застосувати поняття макроекономічної конкурентоспроможності на регіональному рівні [14].

На основі проведених досліджень та із урахуванням сучасних тенденцій процесів і явищ, систематизовано методичні засади проведення стратегічного аналізу розвитку регіональних економічних систем (рис. 5.7.). Запропоновані методичні засади, на відміну від стандартних процедур передбачають інтеграцію моделей кореляційно-регресійного аналізу, ринкових інструментів оцінки економічного потенціалу (зокрема за допомогою бенчмаркінгу) та стратегічних моделей прийняття рішень –SWOT та PEST –аналізу. Кожний з наведених методів оцінки призначений для локального аналізування окремих складових зовнішнього та внутрішнього середовища та зведення їх у єдину систему, прийнятну для прийняття стратегічних рішень.

Зокрема, PEST – аналіз дозволяє ідентифікувати напрямки розвитку регіонів під впливом економічних, політичних, соціальних та технологічних процесів на макро- та глобальному рівні. Даний метод здійснюється насамперед експертним шляхом, результати якого дозволяють ранжувати фактори зовнішнього середовища у залежності від сили їх тиску на розвиток регіону, прогнозувати сценарії подальшого прояву та визначати групувати їх за напрямками можливостей і загроз. Результатом аналізу має бути не лише

опис зовнішніх процесів і явищ, а також експертна оцінка сили та напрямку їх впливу у відповідній бальній шкалі, що дозволяє певним чином формалізувати стратегічний процес. Використання методів кореляційно-регресійного аналізу доповнюють експертні методи та дозволяють виявляти рівень залежності між внутрішніми процесами економічного розвитку та економічними чинниками макrorівня (інфляція, рівень позичкового відсотку банків, обмінний курс національної валюти тощо).

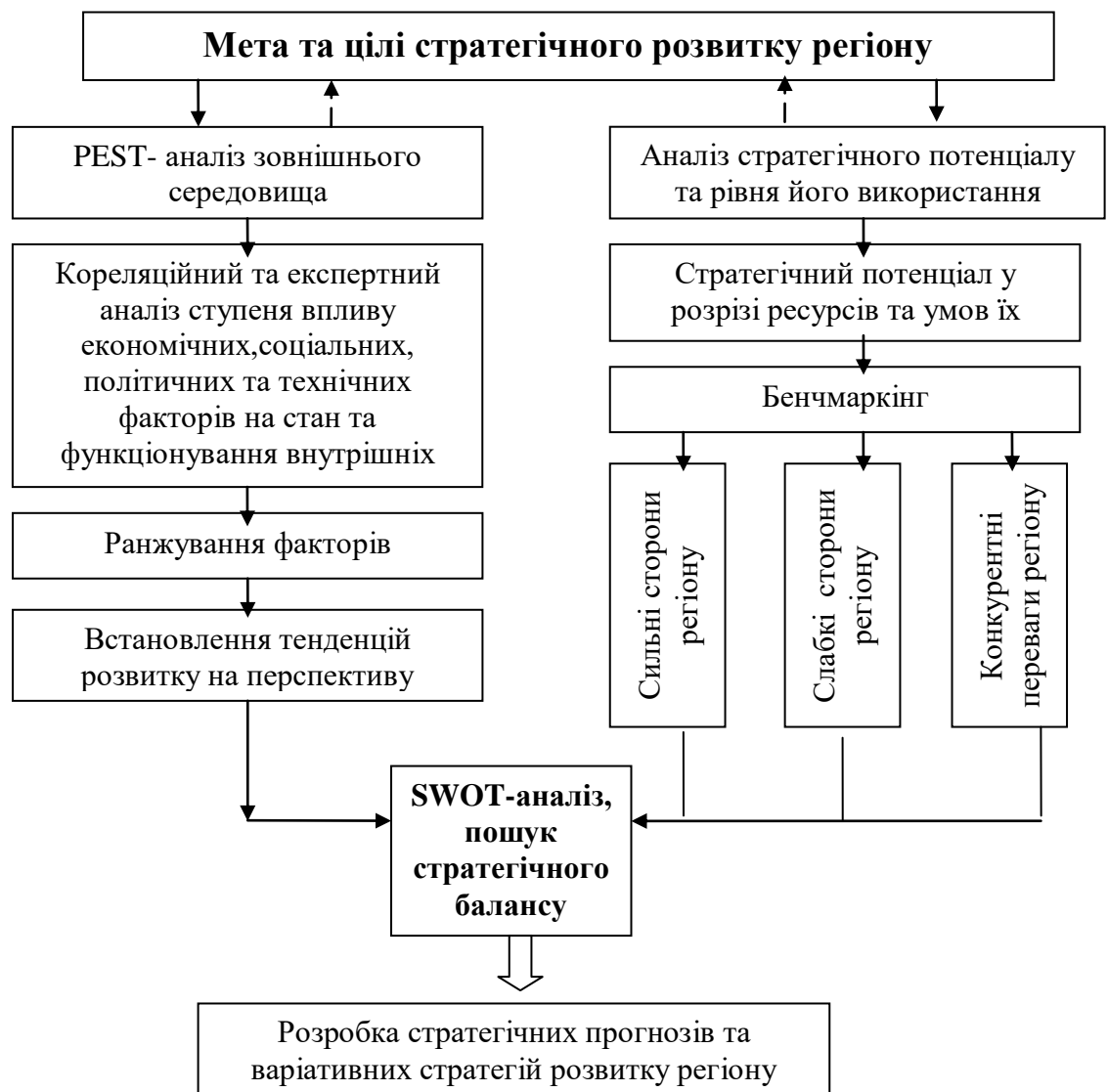

Рис. 5.7. Методичні засади проведення стратегічного аналізу регіональних економічних систем

Аналіз внутрішнього стратегічного потенціалу проводиться у розрізі основних ресурсів, якими володіє регіон: трудові, природні, матеріальні, фінансові, наукові тощо) як у номінальному значенні, так і у порівнянні з іншими регіонами з використанням технології бенчмаркінгу. Результати проведення бенчмаркінгу дозволяють виявити порівняльні характеристики сильних, слабких сторін та конкурентні переваги регіону у певній шкалі порівняно з іншими регіонами, цільовими чи нормативними значеннями. Порівняльний аналіз економічного потенціалу регіонів проведено у розділі 2.2. на основі якого визначено сильні та слабкі сторони областей Причорноморського регіону порівняно з іншими регіонами України, встановлено їх місце у рейтингу за різними економічними та соціальними компонентами.

Доцільно зазначити, що зовнішні фактори національного та глобального рівня здійснюють певний тиск та водночас окреслюють певні можливості для подальшого зростання. Для ідентифікації зовнішніх можливостей та загроз доцільно провести PEST –аналіз, що дозволить виявити спільні виклики та можливості розвитку регіону у стратегічній перспективі. Класична модель PEST-аналізу ґрунтується на ідентифікації та виявленні впливу на розвиток соціально-економічних систем чотирьох груп факторів : політичних (Political), економічних (Economic), соціальних (Social) та технологічних (Technological).

Метою PEST-аналізу є аналіз (моніторинг) змін макросередовища за чотирма вузловими напрямками і виявлення тенденцій, подій, невідконтрольних керівництву регіону, але таких, що здійснюють вплив на прийняття стратегічних рішень. Базуючись на аналітичному дослідженні соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону та експертних дослідженнях, які викладені у Стратегіях соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону, проведено PEST – аналіз основних зовнішніх чинників, які здійснюють вплив на функціонування економічної системи всіх областей регіону (табл.5.1).

Таблиця 5.1.

**Матриця PEST –аналізу зовнішнього середовища
Причорноморського регіону**

Політико-правові фактори (Р)	Напрямок впливу (+/-)	Тенденції	Економічні фактори (Е)	Напрямок впливу (+/-)	Тенденції
Недосконалість законодавства щодо ефективного регулювання функціонування областей	-	↔	Політика нацбанку щодо визначення облікової ставки	-	↑
Продовження процесів децентралізації	+	↑	Нестабільність національної валюти	-	↑
Недосконалі митна та податкова системи	-	↔	Обмеженість бюджетного фінансування	-	↑
Військовий конфлікт з Російською федерацією	-	↔	Зростання цін на енергоносії	-	↑
Поглиблення процесів інтеграції з ЄС	+	↑	Неефективна структура зовнішньоторговельного балансу	-	↑
Нестабільна політична ситуація	-	↓	Закриття частини ринків збуту	-	↑
Високий рівень корупції та тіньової економіки	-	↔	Поступовий вихід на Європейські ринки	+	↓
			Зниження рівня платоспроможності населення	-	↔
Соціально-психологічні фактори (S)			Технологічні фактори (Т)		
Скорочення чисельності населення	-	↑	Недостатній рівень розвитку наукового потенціалу	-	↑
Підвищення темпів еміграції робітників	-	↑	Відсутність дієвих інституцій розвитку науки і техніки	-	↓
Поглиблення соціальних конфліктів	-	↑	Зниження обсягів державного фінансування наукових досліджень	-	↓
Низький рівень соціальної захищеності населення	-	↑	Високий рівень технологічної відсталості	-	↑
Поглиблення соціальних диспропорцій	-	↑	Розширення доступу до новітніх технологій у рамках співпраці з ЄС	+	↑
Розвиток громадянського суспільства	+	↑	Підвищення рівня інформатизації	+	↑

Джерело: систематизовано автором

* Примітка: Стрілочками показане прогнози тенденції розвитку факторів:

↑ - поглиблення тенденції; ↓ - зниження прояву тенденції;

↔ - невизначені тенденції

У таблиці 5.1 наведено перелік основних чинників розвитку регіону, на які регіональні органи управління не мають впливу, або можуть впливати обмежено. Перелік чинників не є вичерпним, проте ідентифікує основні можливості і загрози, а також прогнозовані напрямки їх розвитку.

Як зауважують автори .А. Вдовічен, А.Татарин та О. Дума, «перш за все для того, щоб забезпечити можливість областям нормально розвиватись, країні слід переформувати та вдосконалити свою політико-правову структуру, створити сприятливі умови для розвитку її соціально-економічного потенціалу та проводити ефективну державну технологічну політику. НТП повинен стати основою розвитку кожного підприємства та кожної галузі» [5].

Проведений PEST – аналіз показав, що на сучасному етапі регіони України розвиваються у вкрай складних зовнішніх умовах. Переважна більшість факторів макросередовища є несприятливими та мають тенденцію до погіршення. Позитивними є лише певні процеси, пов'язані з поступовою інтеграцією України до ЄС, проте вплив цих факторів на можливості щодо економічного зростання є незначними внаслідок гальмування економічних та адміністративних реформ. Все це створює додаткові виклики для стратегічного розвитку Причорноморського регіону та викликає необхідність пошуку внутрішніх резервів та методів пом'якшення негативного впливу зовнішнього середовища.

Проведені дослідження показали, що найбільший вплив на стан економічного розвитку регіону здійснюють макроекономічні фактори, серед яких основними є:

- темп зростання доходів населення (f_1), що впливають на формування та ріст внутрішнього ринку;
- загальні обсяги експорту (f_2) та імпорту (f_3) , що визначають ступінь включеності України у систему міжнародних економічних зв'язків;
- середньооблікова ставка НБУ(f_3), яка впливає на рівень доступності кредитних ресурсів для розвитку бізнесу та споживчого ринку;

- офіційний курс національної валюти (f_4), що характеризує вплив цінових факторів на формування ВРП;

- ставка оподаткування прибутку підприємств (f_5), яка визначає вплив фіскальної політики на розвиток економічних процесів у регіонах.

На першому етапі зібрано інформацію щодо розвитку наведених факторів за період 2006-2017 рр., що становить інформаційну базу для проведення кореляційного аналізу, наведену у таблиці 5.2.

Таблиця 5.2.

Динаміка факторів макросередовища Причорноморського регіону

Період	Доходи населення, млн.грн.	Загальні обсяги експорту товарів, млн. дол. США.	Загальні обсяги імпорту товарів, млн. дол. США	Середньорічна облікова ставка НБУ, %	Середній офіційний курс національної грошової одиниці до 1. дол. США (НБУ)	Оподаткування прибутку підприємств, %
	f_1	f_2	f_3	f_4	f_5	f_6
2006	472061	38368	45038,6	8,5	5,05	25
2007	623289	49296,10	60618,00	8,4	5,05	25
2008	856633	66967,3	85535,3	12	5,27	25
2009	894286	39695,7	45433,1	10,3	7,79	25
2010	1101175	51405,2	60742,2	7,8	7,94	25
2011	1266753	68394	82608,2	7,8	7,97	23
2012	1457864	68830,4	84717,6	7,6	7,99	21
2013	1548733	63320,7	76986,8	7,25	7,99	19
2014	1516768	53901,7	54428,7	12,5	15,68	18
2015	1743979	38127,1	37516,4	22,5	23,79	18
2016	2002383	36361,7	39249,8	18,9	25,55	18
2017	420500,43	43264,7	49607,1	14	26,59	18

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [18] та Міністерства фінансів України [15]

Важливим напрямком стратегічного аналізу є дослідження ступеню та напрямків впливу макроекономічних чинників на економічний розвиток регіону з використанням методів кореляційно-регресійного аналізу. Результати аналізу дають можливість встановити ступінь залежності економічних процесів у регіоні від економічних рішень уряду, здійснити

прогнозування регіонального розвитку під впливом основних макроекономічних факторів та розробити відповідні механізми адаптації регіональних систем.

У якості залежної змінної обрано обсяги валового регіонального продукту як найбільш узагальненого економічного показника розвитку регіонів. Динаміка ВРП у розрізі областей Причорноморського регіону наведена у таблиці 5.3.

Таблиця 5.3.

Динаміка ВРП областей Причорноморського регіону

Період	Валовий регіональний продукт, млн. грн.		
	Одеська область	Миколаївська область	Херсонська область
2006	24898	11876	7565
2007	33116	14767	9034
2008	46994	19410	13174
2009	48647	20336	13436
2010	53878	24055	15649
2011	61499	27633	18448
2012	64743	29205	19357
2013	69760	32030	20767
2014	74934	35408	23250
2015	99761	48195	32215
2016	119800	57815	38743
2017	149530	69371	47868
Приріст 2017/2016, %	500,6	484,1	532,8

Джерело: сформовано автором за даними Державної служби статистики України [18]

Як видно з таблиці за період 2006-2017 рр., економічне зростання у всіх областях Причорноморського регіону відбувалося приблизно

однаковими темпами, що становили у середньому 45% на рік. Наступним етапом є проведення кореляційного аналізу, що дозволить визначити ступені залежності ВРП областей від впливу макроекономічних чинників та виокремити найбільш релевантні з них. Для цього скористаємося функцією MS Excel «кореляція». Результати розрахунку наведено у таблиці 5.4.

Таблиця 5.4

Коефіцієнти кореляції між ВРП областей Причорноморського регіону та факторами макросередовища

Перелік факторів макросередовища	Умовне позначення фактору	Валовий регіональний продукт, млн. грн. (У)		
		Одеська область	Миколаївська область	Херсонська область
Доходи населення, млн.грн.	f_1	0,31	0,34	0,32
Загальні обсяги експорту товарів , млн. дол.США.	f_2	-0,29	0,31	0,31
Загальні обсяги імпорту товарів, млн. дол. США	f_3	-0,35	-0,38	-0,37
Середньорічна облікова ставка НБУ, %	f_4	0,65	0,67	0,67
Середній офіційний курс національної грошової одиниці до 1. дол. США (НБУ)	f_5	0,94	0,95	0,95
Оподаткування прибутку підприємств, %	f_6	-0,83	-0,85	-0,83

Джерело: розраховано автором

Розрахунки показали, що вплив макроекономічних чинників на економічний розвиток всіх областей є майже однаковий. Це свідчить про вагомому роль макроекономічної політики у розвитку економічних процесів у регіонах України. Водночас, найбільш суттєвою є сила тиску таких чинників, як Середньорічна облікова ставка НБУ (0,65-0,67), Обмінний курс національної валюти по відношенню до дол. США (0,95) та ставка оподаткування прибутку підприємств (-0,85-0,83). Ці фактори є найбільш релевантними і повинні враховуватися у процесі розроблення варіативних сценаріїв розвитку регіону та формуванні відповідних економічних стратегій.

Комплексну взаємодію досліджуваних факторів (f_4, f_5, f_6) з результативним показником валового регіонального продукту (Y) можна описати рівнянням лінійної багатофакторної регресії виду:

$$Y = a_0 + a_4f_4 + a_5f_5 + a_6f_6 \quad (5.11)$$

де $a_1 \dots a_n$ – параметри регресії;

a_0 - вільний член, що визначає обсяги ВРП, без впливу визначених чинників.

На основі проведеного кореляційного аналізу побудовано моделі впливу факторів макросередовища на ріст ВРП у розрізі областей Причорноморського регіону (таблиця 5.5).

Таблиця 5.5

**Результати кореляційно-регресійного аналізу впливу
макроекономічних факторів на ріст ВРП областей Причорноморського
регіону**

Область	Регресійна модель	Коефіцієнт множинної кореляції R	Коефіцієнт детермінації R^2	Перевірка істотності зв'язку (критерій Фішера), $F_{ст} > F_{кр}$	
Одеська область	$Y = 57816,2 - 3026,9 f_4 + 5283,8 f_5 - 787,5 f_6$	0,97	0,94	$F_{ст}=18,7$	$F_{кр}=17,8$
Миколаївська область	$Y = 29527,6 - 1300 f_4 + 2460,8 f_5 - 562,5 f_6$	0,97	0,96	$F_{ст}=32,0$	$F_{кр}=31,7$
Херсонська область	$Y = 16624,56 - 938 f_4 + 1758,9 f_5 - 265 f_6$	0,97	0,95	$F_{ст}=14,9$	$F_{кр}=14,5$

Джерело: розраховано автором

Представлені у таблиці 5.5 моделі впливу факторів макросередовища на формування ВРП областей регіону мають високий ступінь достовірності та підтверджують наявність стійких лінійних зв'язків між досліджуваними факторами на рівні регіону. Це підтверджується високими значеннями коефіцієнтів множинної кореляції (R), що у всіх регіонах становить 97% та коефіцієнтом детермінації ($R^2 \geq 0,94$). Проведено також верифікація моделі за критерієм Фішера, що показала істотність та надійність отриманих моделей.

На підставі проведеного аналізу можна зробити наступні висновки:

1) Отримані регресійні моделі підтвердили вплив макроекономічних чинників на розвиток Причорноморського регіону. У кожній моделі отримані різні параметри регресії, проте всі вони співрозмірні обсягам ВРП та мають однакову спрямованість.

2) Збільшення облікової ставки НБУ на 1% призводить до скорочення ВРП Причорноморського регіону у середньому на 5264,9 млн. грн., що підтверджує вагому роль банківської сфери у процесах економічного розвитку.

3) Середньорічний обмінний курс національної валюти по відношенню до долара США, здійснює вплив на збільшення номінального ВРП за рахунок цінового чинника. Зокрема, зниження курсу національної валюти на 1 грн. призводить до зростання ВРП на 9502,7 млн. грн.

4) Суттєвий вплив на обсяги ВРП регіону здійснює також ставка податку на прибуток підприємств. При її зменшенні на 1%, обсяги ВРП зростають у середньому на 1615 млн. грн..

Отже, проведений аналіз дозволив визначити ключові макроекономічні інструменти впливу на регіональне зростання, які необхідно враховувати у процесі прогнозування розвитку регіону та розробці відповідних стратегій соціально-економічного розвитку.

5.3. Концептуально-організаційні моделі управління економічною системою Причорноморського регіону

На сучасному трансформаційному етапі соціально-економічного розвитку країни, що супроводжується посиленням процесів децентралізації та підвищення економічної самостійності регіонів, визначальними чинниками економічного зростання є розроблення ефективності стратегії економічного та соціального розвитку, що виступатиме орієнтиром при прийнятті управлінських рішень на всіх рівнях і сприятиме адаптації соціально-економічних систем до нових викликів на основі раціонального використання економічного потенціалу.

Як зазначає Кухарська Н., «на сьогодні управління регіонами України переживає складну трансформацію, зумовлену:

- посиленням господарської самостійності регіонів і зміщенням економічних реформ на регіональний рівень, що передбачає необхідність урахування специфіки кожного регіону;

- переважанням приватного капіталу в найважливіших галузях виробництва;

- необхідністю переходу до побудови в Україні соціальної держави, що передбачає створення умов, які забезпечують гідне життя і вільний розвиток особистості;

- відставанням в розвитку теорії регіонального управління від практики реформування економіки регіону. Наростають ознаки командного, авторитарного управління, суб'єктивізму і спрощеного підходу до складних соціально-економічних процесів, що відбуваються в регіоні» [12].

Перелічені проблеми свідчать про кризу поточного стратегічного планування регіонального розвитку як на державному рівні (орієнтація на субсидування депресивних регіонів проти створення умов для їх динамічного розвитку) так і на регіональному рівні, де стратегічне планування зводиться переважно до описових даних та встановлення номінальних планових

показників на основі екстраполяції минулих тенденцій. Відсутність системного бачення стратегій економічного розвитку та їх взаємозв'язку, неузгодженість цільових орієнтирів з фінансовими джерелами їх підтримки, неефективний розподіл повноважень щодо реалізації стратегічних планів та відсутність відповідальності за реалізацію стратегічних рішень знижують стратегічну дієвість управління та формалізують стратегічні плани у вигляді виключно рекомендацій.

Гострота накопичених у регіонах проблем на тлі поточної економічної кризи, динамічних змін макроекономічних, глобальних та геополітичних умов вимагає формування принципово нового підходу до стратегічного управління, що матиме системний характер, чіткі цілі соціально-економічного розвитку й спиратиметься на нову методологію програмно-цільового підходу яка враховує адаптивність методів, процесів та інструментів реалізації стратегічних цілей до нових умов.

Наразі стратегічне управління регіональним розвитком є однією з функцій місцевих органів влади та самоврядування. Як зазначають автори Берданова О. та Вакуленко В., «нині суттєво видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу, зазнає змін сама роль планування у системі місцевого управління. Воно все більше стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів. Така активізація планувальної діяльності, з одного боку, є закономірним етапом розвитку регіонів та окремих територій, з іншого – намаганням регіонів знайти адекватні інструменти, які б допомагали відповісти на виклики сучасного глобалізованого світу, коли істотно пришвидшуються різноманітні зміни, в тому числі політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні тощо. Додатковим виміром глобалізації є розвиток інформаційного суспільства, що генерує нові численні види діяльності, які управлінці мають враховувати задля цілей сталого місцевого розвитку» [3].

Законодавчо в Україні стратегічне планування розвитку регіонів вперше було впроваджено із прийняттям Закону «Про стимулювання розвитку регіонів» від 8.09.2005 р. На цій основі було розроблено Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2015 р (затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001), в якій визначалися ключові завдання регіонального розвитку, проблеми та напрямки їх вирішення. Серед основних проблем розвитку регіонів, що зазначені у Стратегії [9]:

- низький рівень інноваційної активності та несприятливий інвестиційний клімат;
- недостатній рівень розвитку соціальної та виробничої інфраструктури;
- значні регіональні диспропорції соціально-економічного розвитку;
- недостатній рівень розвитку міжрегіональних зв'язків;
- нераціональне використання людського та ресурсного потенціалу.

Для вирішення комплексу вказаних проблем розроблено 4 групи стратегічних завдань:

- 1) підвищення конкурентоспроможності та розвиток ресурсного потенціалу;
- 2) розвиток міжрегіональних зв'язків та співпраці;
- 3) створення умов для розвитку людських ресурсів;
- 4) формування дієвих інституцій регіонального розвитку.

Недостатня ефективність реалізації викладених завдань на завершення строку дії документу, зміна зовнішніх і внутрішніх умов розвитку економіки, поява додаткових ризиків, пов'язаних як із зовнішнім впливом дій Російської Федерації стосовно Автономної Республіки Крим, та східних регіонів України, а також потреби імплементації ряду реформ, передбачених умовами договору про асоціацію з ЄС зумовили розробку нової Державної Стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014р. Як зазначається у документі: «реалізація Стратегії дасть можливість визначити інтегрований підхід до

формування і реалізації державної регіональної політики, який передбачатиме поєднання таких складових частин:

- секторальної (галузевої) - підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів шляхом оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу;

- територіальної (просторової) - досягнення рівномірного та збалансованого розвитку територій, розвиток міжрегіонального співробітництва, запобігання поглибленню соціально-економічних диспропорцій шляхом формування “точок зростання”, активізації місцевої економічної ініціативи та зміцнення потенціалу сільської місцевості, забезпечення соціально-економічної єдності і рівномірності розвитку регіонів з метою створення рівних умов для розвитку людини;

- управлінської - застосування єдиних підходів до формування і реалізації політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку держави і регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади [8].

На основі цільових орієнтирів, визначених у Державній стратегії соціально-економічного розвитку а також методології планування регіонального розвитку в Україні, розробленої фахівцями Європейського союзу [14] у всіх регіонах України розроблено стратегії розвитку областей на період до 2020 року. Стратегії містять опис економічного потенціалу регіонів, ключових проблем регіонального розвитку, перелік заходів щодо вирішення вказаних проблем, SWOT-аналіз стратегічного положення, сценарії розвитку регіонів у відповідності до впливу зовнішніх умов, а також перелік цільових індикаторів.

В цілому, запровадження механізмів стратегування соціально-економічного розвитку областей є важливим індикатором, що свідчить про підвищення стратегічного рівня управління на всіх рівнях: державному, обласному, місцевому та муніципальному. Система регіональних стратегій

знижує рівень невизначеності у процесах прийняття рішень на всіх рівнях та створює передумови для визначення пріоритетів. Розробка стратегій на регіональному рівні повинна узгоджуватися з рядом державних стратегічних документів (рис.5.8.)

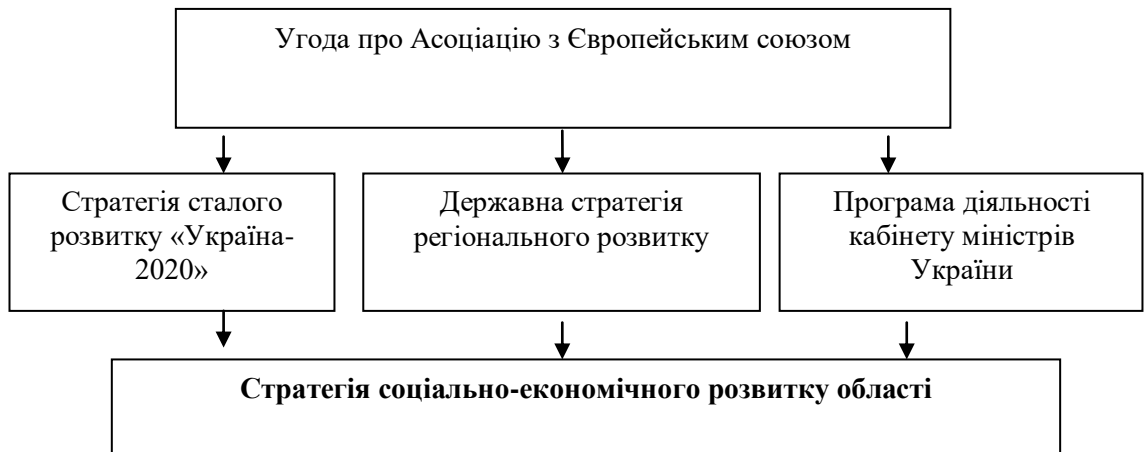

Рис. 5.8. Узгодження обласних стратегій Причорноморського регіону з державними стратегічними документами

Джерело: систематизовано автором

Проведений огляд стратегій соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону показав, що це традиційні економічні стратегії регіонів, обмежені адміністративними кордонами, які розглядаються відособлено від інших регіонів та світових тенденцій. До основного методологічного недоліку можна віднести прив'язку цих стратегій до середньостатистичних українських трендів економічного розвитку без урахування наявних резервів зростання власного потенціалу та фокусування на конкурентних перевагах, реалізація яких дозволить у перспективі зламати поточні тренди.

Водночас, аналізуючи стратегії розвитку областей Причорноморського регіону, слід зазначити що порівняно з попереднім періодом планування стратегії містять ряд цільових орієнтирів спрямованих на формування інноваційної економіки регіону та враховують окремі положення концепції

сталого розвитку, що містяться у відповідних пріоритетах, які є спільними для всіх областей регіону:

1) Економічний розвиток та конкурентоспроможність регіону:

- розбудова транспортної, соціальної, туристично-рекреаційної та виробничої інфраструктури;

- розвиток та модернізація промисловості;

- проведення заходів з підвищення енергоефективності;

- розвиток високопродуктивного аграрного виробництва;

- створення умов для розвитку малого підприємництва.

2) Розвиток людського потенціалу та забезпечення гідних умов життя населення:

- створення умов для здорового способу життя та культурного розвитку населення;

- всебічна підтримка розвитку інтелектуального потенціалу;

- створення безпечного життєвого простору та забезпечення комфортних умов проживання населення;

- збереження і розвиток культурної спадщини.

3) Підвищення якості регіонального управління:

- зміцнення інституційного середовища;

- удосконалення процесів адміністрування державних послуг;

- підвищення ефективності розвитку територій.

Водночас, на нашу думку, не достатньо уваги у стратегіях приділено екологічним проблемам розвитку територій та забезпечення збереження природно-ресурсного потенціалу. Окрім того, достатньо слабо обґрунтовані завдання щодо підвищення інноваційної активності, розвитку науки та впровадження нових технологій. Окремі планові показники соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону наведено у таблиці 5.6.

Таблиця 5.6.

Планові показники реалізації стратегії соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону на кінець 2020 року

Індикатори станом на 2015 рік.	Миколаївська область	Одеська область	Херсонська область
1. Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, грн.	46363	50369	34915
2. Наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.	34137	33325	29770
3. Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу, доларів США	438	1050	455
4. Експорт товарів у розрахунку на одну особу, доларів США	2123	950	387
5. Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення, одиниць	90	98	78
6. Обсяг реалізованої інноваційної продукції (% до загального обсягу реалізованої промислової продукції)	6,5	4,7	8,9
7. Номінальна середньомісячна заробітна плата, гривень	5358	5362	4522
8. Забезпеченість населення лікарями всіх спеціальностей	39,6	50,8	38,4
9. Рівень смертності на 1 тис. населення . проміле	13,7	5,2	14,1
10. Рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці,%	7,6	5,2	8

Джерело: згруповано автором за матеріалами стратегій розвитку областей

Причорноморського регіону [22; 23; 24]

Попри наявність цільових орієнтирів, проблемними питаннями реалізації стратегії залишаються: відсутність комплексності при розробці регіональних програм розвитку, що знижує можливість прояву синергічного ефекту від їх реалізації, неефективний розподіл повноважень та відповідальності за реалізацію окремих складових стратегічного плану, відсутність чіткої координації дій щодо реалізації тактичних завдань, неефективний розподіл ресурсів на реалізацію регіональних планів і програм, декларативність окремих заходів та положень. Все це призводить до

зниження рівня виконання стратегії а більшість стратегічних завдань реалізуються за інерцією. На думку науковців Полеся В.М. та Гавура В.П., реалізація ефективного стратегічного розвитку регіонів України гальмується також наступними факторами:

- « - відсутність системного підходу до регіональної політики, невизначеність стратегічних перспектив регіонального розвитку;
- недосконалість нормативно-правової бази державного регулювання регіонального розвитку;
- недостатнє застосування інструментів державного регулювання, спрямованих на стимулювання розвитку регіонів, у тому числі депресивних територій;
- низька інституційна та фінансова спроможність органів місцевого самоврядування щодо вирішення проблем територіальних громад;
- незавершеність формування та недосконалість моделі управління на регіональному та місцевому рівнях;
- відсутність стимулів до створення системи стратегічного планування, прозорих і зрозумілих усім механізмів формування й реалізації державної політики, удосконалення процедур виконання владних повноважень» [20].

Необхідно також зазначити, що в сучасних стратегіях регіонального розвитку не достатньо враховані принципи сталого розвитку, реалізація яких є передумовою не тільки збалансованого зростання економіки, а і важливою вимогою поступової інтеграції України до Європейського співтовариства.

Погоджуємося з думкою Кулик Ю.С., що низький рівень сталості розвитку більшості регіонів України зумовлений відсутністю дієвих програм сталого розвитку та відповідних інституцій з їх упровадження. Підвищення рівня сталості та збалансованості економічних систем на регіональному рівні вимагає інтеграції концепцій стратегічного та сталого розвитку у процесі формулювання місії, цілей та розробки планових документів. «При цьому необхідним є послідовне розв'язання таких проблем:

- забезпечити стабілізацію екологічної ситуації;

- домогтися докорінного поліпшення стану довкілля за рахунок екологізації економічної діяльності в межах інституціональних і структурних перетворень, що дасть змогу забезпечити становлення нової моделі господарювання і поширення екологічно орієнтованих методів управління;

- увести господарську діяльність у межі місткості екосистем на основі масового впровадження енерго- і ресурсо-ощадних технологій, цілеспрямованих змін структури економіки, структури особистого й суспільного споживання» [11].

На основі проведених досліджень особливостей, вимог та принципів управління стратегічним розвитком регіону та із урахуванням новітньої концепції стратегічного управління запропоновано авторське бачення дефініції «стратегічне управління економічною системою регіону», згідно з яким, це – концепція регіонального управління, що поєднує цільовий, інтегральний, системний та ситуаційний підходи до функціонування регіону й спрямована на встановлення і реалізацію цілей його сталого розвитку, порівняння їх з наявним потенціалом та приведення у відповідність шляхом розробки і реалізації збалансованої системи стратегій».

На відміну від стратегічного планування концепція стратегічного управління економічною системою передбачає безперервний процес формування стратегічних рішень на основі моніторингу зовнішнього середовища, виявлення загроз та можливостей економічного зростання регіону, формуванні взаємовигідних економічних зв'язків та застосування інструментів адаптації до нових викликів. В основі стратегії регіонального розвитку лежить економічний базис – сукупність стратегічних ресурсів регіону, що визначають можливості ефективного розвитку та зростання.

Концепція стратегічного управління економічним розвитком регіону в сучасних умовах має такі характерні особливості:

1. Орієнтує на формування механізмів збалансованого функціонування економіки регіону у відповідності до принципів сталого розвитку.

2. Визначає пріоритетним завданням побудову інноваційно-орієнтованої моделі економічного зростання та соціальної відповідальності.

3. Базується на оптимальному поєднанні теорій регіонального менеджменту (системний аналіз, планування, розподіл повноважень); регіон при цьому розглядається як відкрита соціально-економічна система, складова національної системи економічних зв'язків.

4. Передбачає перманентний моніторинг ресурсів, процесів, рішень та зовнішніх умов, що дозволяє формувати адекватні наявним тенденціям системи стратегування регіонального економічного розвитку.

5. Концентрує увагу формування та ефективного використання баз стратегічної інформації, впровадження новітніх технологій обробки даних, що застосовуються при розробці стратегічних рішень та забезпечують послідовність дій щодо проведення необхідних змін і реформ завдяки зниженню невизначеності ситуації.

6. Допомагає прогнозувати наслідки реалізації рішень, їх коригування у разі необхідності шляхом впливу на ситуацію відповідним розподілом економічних ресурсів та побудовою ефективних внутрішніх і зовнішніх зв'язків.

7. Передбачає використання відповідних інструментів і методів стратегічного управління (стратегічного аналізу, «дерева цілей», стратегій, стратегічних планів і програм, стратегічного контролю тощо).

8. Створює передумови для формування системи управління економічним розвитком регіону у стратегічному режимі, що у свою чергу забезпечує ефективне функціонування регіону у довгостроковій перспективі.

Огляд наукової літератури з проблематики формування стратегії економічного розвитку регіонів показав, що на сьогодні немає єдиного концептуального підходу щодо її сутності, змісту та структурних складових.

Зокрема, Благун І. визначає стратегію соціально-економічного розвитку регіону як «комплекс заходів органів виконавчої влади, політичних, громадських організацій та об'єднань, територіальних громад, спрямованих

на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних територій, створення належних умов для соціально-економічного розвитку населення, розширення підприємницької діяльності та активного залучення внутрішніх й зовнішніх джерел фінансування» [4].

У свою чергу Мацегора О.Ю. наголошує, що економічна стратегія розвитку регіону – це «узагальнена модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей управління на базі обраних критеріїв (показників) та ефективного розподілу ресурсів; забезпечує якісне визначення напрямів розвитку території у довгостроковій перспективі, спрямована на зміцнення позицій регіону на національному та світовому рівнях на основі впровадження та реалізації інноваційно- інвестиційної моделі розвитку» [13].

У якості моделі управлінських дій визначають стратегію соціально-економічного розвитку також автори методології планування соціально-економічного розвитку регіонів [14], згідно з якою стратегія соціально-економічного розвитку у кінцевому підсумку являє собою модель функціонування регіону, що спирається на стратегічне бачення розвитку регіону у майбутньому, базується на визначених конкурентних перевагах та обмеженнях і є консенсусом, що врівноважує цілі та інтереси всіх зацікавлених сторін: держави, регіональних та місцевих органів влади, громадських організацій, бізнесу та населення.

Виходячи зі складної структури економічної стратегії, що спрямована на вирішення комплексу взаємопов'язаних, а у деяких випадках протилежних завдань економічного та соціального розвитку регіону вважаємо за доцільне представити її у вигляді взаємоузгодженої моделі стратегій різних видів та рівнів, що у комплексі забезпечуватимуть досягнення стратегічних цілей розвитку регіону, уточнюватимуть основні напрямки реалізації планів та стануть орієнтиром для прийняття рішень й моніторингу їх реалізації на всіх рівнях.

Отже, під стратегією соціально-економічного розвитку регіону запропоновано розуміти стратегічну модель управління, що структурно та

органічно поєднує стратегії різних типів та рівнів, спільна реалізація яких дозволить максимально ефективно використовувати регіональні переваги та наявні ресурси й спрямовуватиме управлінські рішення у напрямку досягнення місії та цілей розвитку регіону у стратегічній перспективі.

Концептуальна модель стратегії економічного розвитку регіону наведена на рис. 5.9.

Реалізація стратегії потребує деталізації, взаємного узгодження та координації основних та забезпечувальних стратегій з метою встановлення загального вектору досягнення результатів та із врахуванням можливостей щодо забезпечення синергічного ефекту.

Основні стратегії здійснюють безпосередній вплив на реалізацію цілей соціально-економічного розвитку, модернізації та зростання економіки регіону.

Оскільки саме інвестиції є основним джерелом розвитку економіки, розробка інвестиційної стратегії дозволить максимізувати інвестиційне забезпечення регіонального розвитку на основі мобілізації внутрішніх та залучення зовнішніх джерел. Основними завданнями інвестиційної стратегії є: створення сприятливого інвестиційного середовища у регіоні, що спрямоване на послаблення прояву негативних макроекономічних загроз; формування механізмів мотиваційного характеру для залучення інвестицій у пріоритетні для регіону сфери; розробка обмежень, що сприятимуть економічній та екологічній безпеці, створення умов для максимізації іноземного інвестування а також формування ефективних механізмів розподілу бюджетних ресурсів розвитку.

Інноваційна стратегія розвитку регіону тісно пов'язана з інвестиційною і передбачає розроблення заходів, що сприятимуть комплексній модернізації виробничого потенціалу регіону, сприятимуть залученню інвестицій у розвиток пріоритетних інноваційних проектів, стимулюватимуть розвиток науки й техніки а також економічному та науково-технічному співробітництві між представниками влади, бізнесу, науки та освіти.

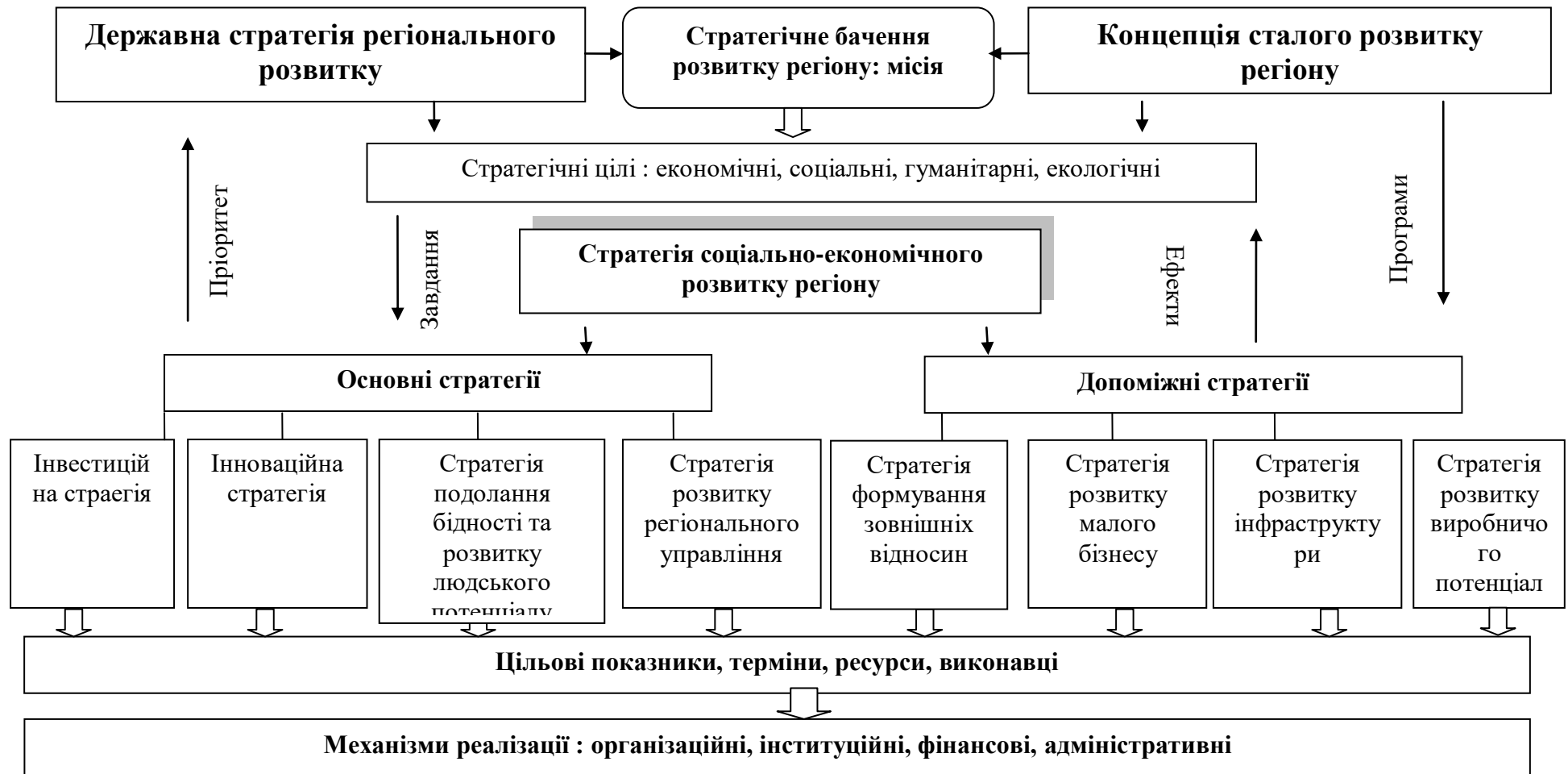

Рис. 5.9. Концептуальна модель стратегії соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону

Джерело: розроблено автором

Стратегія подолання бідності та розвитку людського потенціалу є соціальною за своїм спрямуванням, проте її реалізація має важливі економічні наслідки для економіки регіону: формування ринку робочої сили, рівень кваліфікації трудових ресурсів, розвиток внутрішнього ринку. Всі ці фактори є важливими імперативами розвитку бізнесу у регіоні, активізації інноваційної та інвестиційної діяльності та формування його конкурентоспроможності.

Погоджуємося з думкою Кравченко М.В., що на рівні регіонів «необхідна принципова корекція політики доходів через перенесення акцентів із підтримки соціально вразливих верств населення на стимулювання ефективної економічної діяльності працездатних громадян. При цьому актуальними заходами є зменшення безробіття, скорочення низькооплачуваної та «тіньової» зайнятості, а також усунення хронічної диспропорції між результативністю праці та заробітною платою, забезпечення зростання реальної заробітної плати як основного джерела грошових надходжень населення та важливого стимулу до трудової активності відповідно до зростання ВРП. Важливим залишається комплекс заходів щодо сприяння зміцненню позицій середнього класу через розвиток малого і середнього бізнесу» [10].

Стратегія розвитку регіонального управління є концептуальною моделлю побудови ефективного управлінського механізму здатного забезпечити оперативну розробку та реалізацію управлінських рішень та посилити дію «м'яких» чинників регіонального клімату, серед яких: ефективність інституцій, спрощення адміністративних процедур, легкість ведення бізнесу, субсидіарність розвитку адміністративних одиниць, територій, розвиток громадянського суспільства.

Реалізація основних стратегій тісно пов'язана з ефективною політикою у сферах: зовнішньоекономічних відносин регіону, розвитку інфраструктури, малого бізнесу та виробничого потенціалу. Кожна із зазначених стратегій у свою чергу містить набір цілей, завдань, ресурсів та інструментів їх

реалізації, що забезпечуватимуть реалістичність, планомірність, координованість та дієвість у процесі досягнення цілей збалансованого розвитку та стійкого зростання економіки регіону.

Автори Пархоменко В., Прошко В. та Мавко П. вважають, що ознаками ефективної регіональної стратегії є:

- реалістичність (відповідність внутрішньому потенціалу та поточним умовам);
- внутрішня структурність та узгодженість;
- концептуальна ясність, логічність та простота формулювання оперативних цілей;
- гнучкість (можливість корекції у будь-якій часині без шкоди цілісності);
- достатня (але не надмірна) деталізація;
- оптимально вибраний часовий горизонт;
- конкретні терміни реалізації цілей;
- раціональний рівень ризику [19].

На нашу думку, ефективність формування і реалізації стратегії економічного розвитку регіону як у цілому, так і у розрізі окремих складових регіонального розвитку залежать від дотримання наступних методологічних принципів (рис. 5.10).

Практична реалізація стратегії регіонального розвитку залежить від її організаційного, фінансового та ресурсного забезпечення а також формування відповідних механізмів їх функціонування.

У контексті практичного застосування механізми являють собою систему важелів, інструментів та обмежень, комплексне використання яких дозволяє регулювати протікання певних процесів у заданих межах та у заданому напрямку.

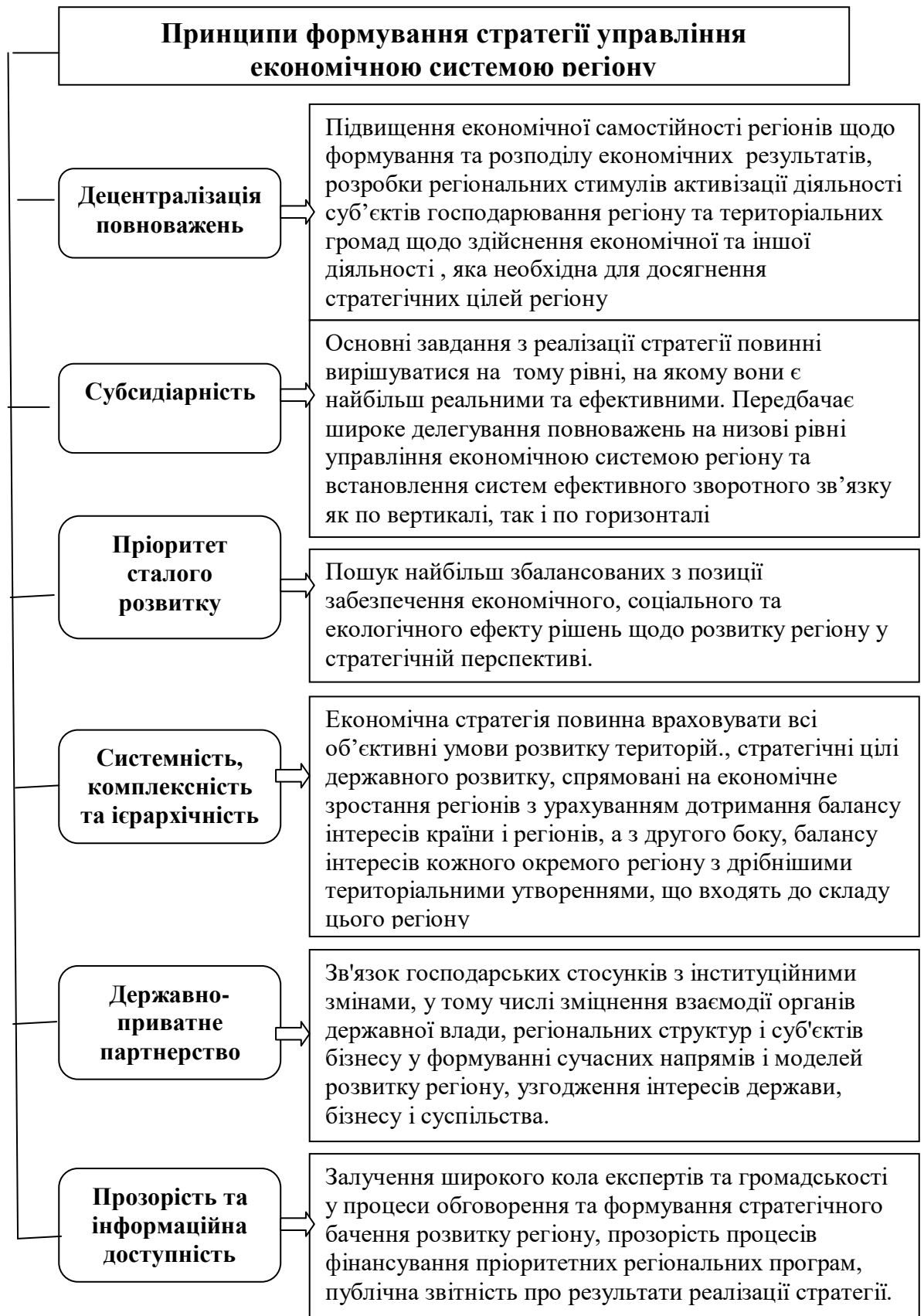

Рис.5.10. Принципи формування і реалізації економічної стратегії розвитку Причорноморського регіону в сучасних умовах

Джерело: авторська розробка

Під організаційним механізмом регіонального розвитку слід розуміти «сукупність заходів, спрямованих на здійснення послідовного виконання робіт, формування відповідних організаційних структур у межах яких здійснюється певна діяльність. До організаційного механізму належить низка самостійних підгруп: законодавчі, нормативно правові, нормативно методичні, моніторингові, підгрупи експертизи, суто управлінські [16].

Основними складовими організаційного механізму управління реалізацією стратегії є:

- розподіл прав, обов'язків і повноважень щодо використання ресурсів для реалізації окремих стратегій як у межах регіону, так і в розрізі окремих елементів регіональної управлінської системи;
- планування, нормування та моніторинг реалізації стратегічних цілей на всіх рівнях;
- організаційне та адміністративне обслуговування суб'єктів регіонального господарства;
- встановлення та регулювання міжнародних, міжрегіональних та між секторальних економічних відносин у регіоні, зокрема і через створення інтеграційних утворень (кластерів, платформ, технопарків тощо);
- інформаційне забезпечення та маркетинг регіону.

Налаштування організаційного механізму передбачає диференційоване поєднання окремих завдань та інструментів реалізації стратегії у залежності від регіону, специфічних проблем, переваг та завдань щодо його економічного розвитку і не вичерпується наведеними вище складовими.

На думку Мацегори О.Ю. «Економічний механізм забезпечення реалізації стратегії включає в себе розроблену систему фінансового забезпечення реалізації стратегії та систему економічних інструментів, які спрямовані на перетворення соціальної активності та екологічної рівноваги у важливі ресурси економічного розвитку регіонів» [13].

З огляду на обмеженість фінансування регіональних проектів та програм постає завдання щодо удосконалення механізмів фінансового

забезпечення реалізації стратегії економічного розвитку у Причорноморському регіоні із врахуванням зарубіжного досвіду та сучасних провідних практик, зокрема на основі:

- детального обґрунтування принципів та напрямів розподілу бюджетних ресурсів розвитку та капітальних видатків за напрямками, що забезпечать мультиплікативний ефект економічного розвитку регіону. А саме: модернізація інфраструктури, підтримка підприємництва та стимулювання розвитку профільних галузей, підтримка інноваційних проектів тощо;

- мобілізація фінансових ресурсів регіонального розвитку на внутрішньому ринку на основі: створення регіональних корпорацій на засадах державно-приватного партнерства, інвестиційних компаній, регіональних фондів розвитку, запровадження інституції «планових контрактів» тощо.

- створення умов для залучення прямих іноземних інвестицій та спрямування їх у пріоритетні галузі для розвитку напрямів регіону.

Отже, формування стратегії економічного розвитку регіональних систем розглядається у роботі як комплекс цілей, стратегій, планів та механізмів, що об'єднані спільною методологією, законодавчим, економічним та організаційним супроводом що у комплексі покликані забезпечити довгострокове зростання та сталий розвиток економіки регіону як складної соціально-економічної системи.

Висновки до розділу 5

1. Зазначено, що на поточному етапі підходу до завершення реалізації Стратегій соціально-економічного розвитку регіонів до 2020 року, актуальності набувають проблеми удосконалення методичних підходів до проведення стратегічного аналізу, розробки альтернативних стратегій та планів з їх реалізації на перспективу.

2. На основі узагальнення методичних підходів до проведення стратегічного аналізу розвитку регіональних систем, що використовуються у практиці регіонального управління а також пропонуються вітчизняних науковцями систематизовано методичні засади проведення стратегічного аналізу соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону, що на відміну від стандартних процедур, передбачають інтеграцію моделей кореляційно-регресійного аналізу, ринкових інструментів оцінки економічного потенціалу (зокрема за допомогою бенчмаркінгу) та стратегічних моделей прийняття рішень –SWOT та PEST –аналізу. Кожний з наведених методів оцінки призначений для локального аналізування окремих складових зовнішнього та внутрішнього середовища та зведення їх у єдину систему, прийнятну для прийняття стратегічних рішень.

3. Проведено Проведений PEST – аналіз зовнішнього середовища розвитку Причорноморського регіону, результати якого показали, що на сучасному етапі регіони України розвиваються у вкрай складних зовнішніх умовах. Переважна більшість факторів макросередовища є несприятливими та мають тенденцію до погіршення. Позитивними є лише певні процеси, пов'язані з поступовою інтеграцією України до ЄС, проте вплив цих факторів на можливості щодо економічного зростання є незначними внаслідок гальмування економічних та адміністративних реформ. Все це створює додаткові виклики для стратегічного розвитку Причорноморського регіону та викликає необхідність пошуку внутрішніх резервів та методів пом'якшення негативного впливу зовнішнього середовища.

4. Здійснено кореляційно-регресійний аналіз впливу основних макроекономічних чинників на розвиток економічної системи Причорноморського регіону та побудовано відповідні моделі такого впливу у розрізі областей. Результати проведеного аналізу підтвердили значну залежність розвитку регіону від економічної політики національного банку стосовно ставки позикового відсотка та підтримки курсу національної валюти а також фіскальної політики, зокрема ставки оподаткування прибутку

підприємств. Результати аналізу можуть бути враховані у процесі розроблення варіативних сценаріїв розвитку регіону та формуванні відповідних економічних стратегій.

5. Проведено аналіз стратегій соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону до 2020 року на предмет їх відповідності сучасним умовам трансформації економічних систем та новим викликам зовнішнього середовища, на підставі чого встановлено що порівняно з попереднім періодом планування стратегії містять ряд цільових орієнтирів спрямованих на формування інноваційної економіки регіону та враховують окремі положення концепції сталого розвитку, що містяться у відповідних пріоритетах. Попри наявність цільових орієнтирів, проблемними питаннями реалізації стратегії залишаються: відсутність комплексності при розробці регіональних програм розвитку, що знижує можливість прояву синергічного ефекту від їх реалізації, неефективний розподіл повноважень та відповідальності за реалізацію окремих складових стратегічного плану, відсутність чіткої координації дій щодо реалізації тактичних завдань, неефективний розподіл ресурсів на реалізацію регіональних планів і програм, декларативність окремих заходів та положень.

6. На основі огляду існуючих підходів, запропоновано авторське бачення дефініції «стратегічне управління економічною системою регіону», згідно з яким, це – концепція регіонального управління, що поєднує цільовий, інтегральний, системний та ситуаційний підходи до функціонування регіону й спрямована на встановлення і реалізацію цілей його сталого розвитку, порівняння їх з наявним потенціалом та приведення у відповідність шляхом розробки і реалізації збалансованої системи стратегій».

7. Обґрунтовано концептуальну модель стратегічного управління, що структурно та органічно поєднує стратегії різних типів та рівнів, спільна реалізація яких дозволить максимально ефективно використовувати регіональні переваги та наявні ресурси й спрямовуватиме управлінські

рішення у напрямку досягнення місії та цілей розвитку регіону у стратегічній перспективі.

8. Визначено та охарактеризовано основні (інвестиційна, інноваційна, стратегія подолання бідності та розвитку людського потенціалу, стратегія розвитку регіонального управління) та забезпечуючі стратегії розвитку регіональних економічних систем, серед яких: стратегія формування зовнішніх відносин, стратегія розвитку підприємництва, стратегія розвитку інфраструктури та стратегія розвитку виробничого потенціалу. Обґрунтовано принципи формування та реалізації стратегії економічного розвитку регіональних систем, виконання яких забезпечить послідовність, збалансованість та раціональність управлінських дій та їх відповідність сучасним умовам розвитку національної економіки.

Список використаних джерел до розділу 5

1. Абрамова І. О. Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів України на предмет кризовості. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 15(1). С. 6-15 . - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_15\(1\)__3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_15(1)__3). (дата звернення: 18.05.2018).

2. Багорка М.О. Стратегічний аналіз основних факторів макро- і мікросередовища аграрного виробництва на шляху до екологізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12, частина 1 . С. 14-19.

3. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку: практичний посібник. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.

4. Благун І. Моделювання стратегій розвитку регіону. *Регіональна економіка*. 2015. № 4. С. 105-115.

5. Вдовічен А. А., Татарин А., Дума О. PEST та SWOT-аналіз соціально-економічного розвитку карпатського економічного району. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Екон. науки.* 2016. № 2 (62). С. 57-74.
6. Воробйов Ю. М., Срібна К. А. Кредитування суб'єктів підприємництва в економіці регіону: монографія. Сімферополь : Видавництво-Доля», 2008. 224 с.
7. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. *Методологічні аспекти: наук. вид. К. : Либідь, 2006. 312 с.*
8. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11> (дата звернення: 28. 07.2018).
9. Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2015 р / Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11> (дата звернення: 19. 07.2018).
10. Кравченко М.В. Особливості державної політики щодо подолання бідності в Україні. *Демографія та соціальна економіка.* 2011. № 1. С. 135–141
11. Кулик Ю.С., Крило М.Ю. Концепція сталого розвитку регіону: організаційно-інституційне забезпечення. *Проблеми и перспективы развития сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках черноморского экономического сотрудничества.* URL: <http://jbsec.donnu.edu.ua/article/view/1170> (дата звернення: 04. 09.2018).
12. Кухарська Н. Регіональне стратегування – основа формування стратегії розвитку регіону. *Економіст.* 2012. №1. С. 63-65.
13. Мацегора О.Ю. Організаційно-економічний механізм реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля № 16 (205) 2013*

14. Методологія планування регіонального розвитку в Україні: інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку та планів їх реалізації. URL:

https://regionet.org.ua/files/04.RD_Strategies_Methodology_Kashevskiy_UA.pdf

(дата звернення: 16.04.2018).

15. Міністерство фінансів України. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/2019> (дата звернення: 12.06.2018).

16. Мусаєва І. Сутність організаційного механізму державного управління фінансовим забезпеченням регіону. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 3 (48). Ч. 1. С.208-2015.

17. Наливайченко С. П. Механізм планомірної трансформації перехідної економіки України в соціально орієнтовану. Сімферополь : Таврія, 2001. 356 с.

18. Офіційний сайт Державної служби статистики: веб-сайт. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.04.2018).

19. Пархоменко В., В. Прошко, П. Мавко Стратегічне планування розвитку громади: навч. посібник. Фондація Україна – США: Західноукр.навч. центр., 2002.; с.31

20. Полєся В.М., Гавура В.П. Стратегічне планування розвитку регіонів України: основні поняття, механізм розробки та проблеми. *Збірник наукових праць ВНАУ*. № 4 (81). 2013. С.166-174, с. 170.

21. Соболева Г.Г. Основи стратегічного аналізу регіональних соціально-економічних систем. *Комунальне господарство міст*. 2012. № 102. С. 187-191.

22. Стратегія соціально-економічного розвитку Миколаївської області до 2020 року. URL: <http://www.mk.gov.ua/ua/economy/strateg> (дата звернення: 22.07.2018).

23. Стратегія соціально-економічного розвитку Одеської області до 2020 року. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/odeska-oblast-ta-oda/sotsialno->

[ekonomichniy ta kulturniy rozvytok/strategiia ekonomichnoho ta sotsialnoho r ozvytku oblasti do 2020 roku.html?=&print](#) (дата звернення: 03.09.2018).

24. Стратегія соціально-економічного розвитку Херсонської області до 2020 року. URL: <http://khoda.gov.ua/strategiya-rozvitku-2020> (дата звернення: 31. 09.2018).

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі розкрито важливу наукову проблему, пов'язану з формування теоретико-методологічних засад обґрунтування трансформаційних засад управління економічною системою регіону та розробкою практичних рекомендацій щодо концептуально-стратегічних напрямів управління регіональною економічною системою. На основі проведеного дослідження відповідно до поставленої мети сформовано висновки теоретичного, методичного та практичного характеру, а саме:

1. Розглянуто та проаналізовано сучасні підходи теорії прийняття рішень в економічній системі, на основі яких обґрунтовано концепцію розвитку економічного суб'єкта в системі регіонів країни. Виокремлення концепції, яка охоплює всю діяльність економічного суб'єкта від виробництва до споживання, призводить до можливості досліджувати всю систему регіонів. Аналіз можливостей прийняття рішень в кожній підсистемі дозволяє детально зрозуміти не тільки проблеми ланцюжка, а також окреслити шляхи подолання труднощів.

2. Розроблено горизонтальний і вертикальний методи прийняття рішень в економічній системі регіону. Вертикальний пошук спрямований на більш глибоке вивчення проблеми. Горизонтальний метод характеризується використанням знань в іншій області для вирішення поставленого завдання. Основні позитивні і негативні сторони даного підходу впливають на результати діяльності суб'єкта господарювання. В сучасності використовуються ці два підходи, так як складно розділити рішення. Щоб знайти потрібний результат на основі глибокого аналізу доводиться використовувати і суміжні галузі знань для необхідних значень.

3. Запропоновано підходи до прийняття управлінських рішень, а саме кільцеві і групові прийняття рішень в соціально-економічній системі регіонів. В даному методі розглядаються два підходи: групові та кільцеві рішення. На основі їх будуються дії економічним агентом. Групові рішення

мають позитивні і негативні сторони. Позитивною стороною є жорстке додержання поставленої мети, а негативна сторона полягає в неможливості швидкого зміни параметрів рішень і дій. Кільцеві рішення унікальні, на основі яких можуть бути побудовані як гнучкі, так більш жорсткі рішення. У регіонах даний метод застосовується по черзі. Описано позитивні сторони групового і кільцевого прийняття рішень.

4. На підставі систематизації методологічних підходів до аналізу структурних трансформацій в економічній системі, що базуються на застосуванні теорії прийняття управлінських рішень обґрунтовано концептуальні засади трансформації управління регіональною економічною системою регіону, охоплюючи взаємоінтегровані сфери управління виробництвом, розподілом інноваційно-інвестиційного капіталу, формування логістичної системи структурних змін обміну та системи споживання, що покращує ефективність управління

5. З'ясовано, що у 2017 р. величина валового регіонального продукту коливалася від максимального значення 699185 млн грн для міста Київ до мінімального значення 28591 млн грн для Чернівецької області. Отже, територіальна диспропорція валового регіонального продукту становила 24,45 рази. А в 2010 р. територіальна диспропорція валового регіонального продукту становила 19,9 рази (196639/9892). Таким чином, спостерігається зростання територіальної диспропорції величини валового регіонального продукту протягом 2010-2017 років. На підставі використання можливостей табличного редактора Excel та визначення тенденції зміни валового регіонального продукту Причорноморського регіону у вигляді полінома другого порядку $y = 845,5x^2 - 3E+06x + 3E+09$, визначено прогнозне значення ВРП Причорноморського регіону на 2020 рік, яке становить 306512 млн грн.

6. З'ясовано, що результати моніторингу регіонів України за рівнем загального соціально-економічного розвитку дають можливість групувати всі регіони України в три групи: 1) регіони із низьким рівнем соціально-економічного розвитку; 2) регіони із достатнім рівнем соціально-

економічного розвитку; 3) регіони із високим рівнем соціально-економічного розвитку. П'ять регіонів України (м. Київ, Харківська, Рівненська, Дніпропетровська та Чернівецька області) потрапляють до групи регіонів із високим рівнем соціально-економічного розвитку. Також п'ять регіонів (Одеська, Чернігівська, Миколаївська, Донецька та Луганська області) потрапляють до групи регіонів із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Решта п'ятнадцять регіонів характеризуються достатнім рівнем соціально-економічного розвитку. За результатами моніторингу 2017 року тільки одна область Причорноморського регіону, а саме Херсонська потрапила до групи регіонів із достатнім рівнем соціально-економічного розвитку. А дві області: Одеська та Миколаївська потрапили до групи регіонів із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Так, з'ясовано, що низький рівень соціально-економічного розвитку Одеської області пов'язаний із поганою ситуацією у сфері відновлювальної енергетики та енергоефективності, із низьким рівнем доступності та якості послуг у сфері освіти та охорони здоров'я, із низьким рівнем соціального захисту та безпеки населення, та із поганою ситуацією у сфері раціонального природокористування. Що стосується Миколаївської області, то тут спостерігається низький рівень економічної ефективності через зменшення обсягу сільськогосподарського виробництва у 2017 р. порівняно із 2016 роком. Крім того, в Миколаївській області низький рівень інвестиційно-інноваційної активності, розвитку малого та середнього бізнесу, фінансової самодостатності, розвитку інфраструктури, соціального захисту та безпеки населення, а також погана ситуація у сфері раціонального природокористування.

7. Запропонована концептуальна схема управління розвитком регіону передбачає інтенсифікацію основних напрямів: спеціалізація, конкурентоспроможність, політика зайнятості в пріоритетних галузях та формування центрів соціально-економічного зростання. Спеціалізація економічного розвитку регіону передбачає виокремлення галузей або видів

економічної діяльності, яким відповідає значна частка в структурі регіонального господарського комплексу. Спеціалізація передбачає конкретизацію економічного профілю регіону (аграрний, індустріальний, рекреаційний тощо). За умови посилення спеціалізації відбувається концентрація окремого виду виробництва або зосередження ефективного надання окремого виду послуг в досліджуваному регіоні. Результатами такої концентрації можуть користуватися й інші територіальні структури. Інтенсифікація конкурентоспроможності економіки регіону передбачає розбудову економічної сфери незалежно від зовнішніх факторів, та із врахуванням внутрішніх переваг. Розвиток регіональної політики зайнятості в пріоритетних галузях повинен відбуватися на засадах популяризації соціальної рівності через підвищення рівня зайнятості населення, інтеграції та адаптації соціально-незахищених верств до економічного розвитку регіону. На засадах децентралізації системи управління в регіонах України повинні формуватися нові центри соціально-економічного зростання, які візьмуть на себе виконання значної частини тих функцій і повноважень, які раніше були притаманні столиці та обласним центрам. Такі міста – центри соціально-економічного зростання будуть забезпечувати територіальним громадам зі сфери свого впливу спрощений доступ до фінансових ресурсів, інвестиційно-інноваційних можливостей, освітніх та культурних послуг, охорони здоров'я тощо.

8. Удосконалено методичні засади стратегічного аналізу розвитку регіону, що на відміну від стандартних процедур, передбачають комплексне поєднання інструментарію кореляційно-регресійного аналізу, ринкових інструментів оцінки економічного потенціалу та стратегічних моделей прийняття рішень у єдину систему оцінки стратегічного положення регіону. Використання запропонованих підходів дозволить ідентифікувати та визначити наявні можливості, загрози, економічний потенціал та слабкі сторони у діяльності регіону й сформувати необхідну інформаційну базу для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень.

9. Здійснено кореляційно-регресійний аналіз впливу основних макроекономічних чинників на розвиток економічної системи Причорноморського регіону та побудовано відповідні моделі такого впливу у розрізі областей. Результати проведеного аналізу підтвердили значну залежність розвитку регіону від економічної політики національного банку стосовно ставки позикового відсотка та підтримки курсу національної валюти, а також фіскальної політики, зокрема ставки оподаткування прибутку підприємств. Результати аналізу можуть бути враховані у процесі розроблення варіативних сценаріїв розвитку регіону та формуванні відповідних економічних стратегій.

10. На основі проведеного аналізу виявлено ключові особливості, переваги та проблеми формування і реалізації стратегії соціально-економічного розвитку областей Причорноморського регіону до 2020 року. Встановлено, що поточна стратегія, на противагу стратегій попередніх періодів містить основні завдання та орієнтири, спрямовані на реалізацію окремих завдань збалансованого використання економічного та ресурсного потенціалу регіону, орієнтацію на формування інноваційної економіки. Водночас, в сучасних стратегіях регіонального розвитку недостатньо враховані принципи сталого розвитку, реалізація яких є передумовою не тільки збалансованого зростання економіки, а і важливою вимогою поступової інтеграції України до Європейського співтовариства. Викликає занепокоєння також відсутність комплексності при розробці регіональних програм розвитку, що знижує можливість прояву синергічного ефекту від їх реалізації, неефективний розподіл повноважень та відповідальності за реалізацію окремих складових стратегічного плану, відсутність чіткої координації дій щодо реалізації тактичних завдань, неефективний розподіл ресурсів на реалізацію регіональних планів і програм, декларативність окремих заходів та положень.

11. Досліджено сучасні підходи до визначення особливостей, функцій та основних завдань управління стратегічним розвитком регіональних

економічних систем, що дозволило обґрунтувати авторське визначення стратегічного управління на рівні регіону, згідно з яким це концепція регіонально управління, що поєднує цільовий, інтегральний, системний та ситуаційний підходи до функціонування регіону й спрямована на встановлення і реалізацію цілей його сталого розвитку, порівняння їх з наявним потенціалом та приведення у відповідність шляхом розробки і реалізації збалансованої системи стратегій.

12. Обґрунтовано концептуальну модель стратегії соціально-економічного розвитку Причорноморського регіону, визначено її зміст, структурні характеристики та принципи формування і реалізації. Наголошено, що стратегія є інтегральною моделлю управління, що об'єднує основні та допоміжні стратегії, поєднання яких дозволить раціонально використовувати наявний економічний потенціал регіону, сприятиме адаптації до змінних умов середовища та забезпечить спрямування економічної системи до сталого розвитку регіону на інноваційних засадах. При цьому, дієвість стратегії та ефективність управлінських рішень залежить від рівня методичного обґрунтування та збалансованості розроблених стратегій інвестиційно-інноваційного розвитку, боротьби з бідністю та розвитку людського потенціалу і відповідної стратегії регіонального управління, що забезпечена відповідними організаційно-економічними та інституційними механізмами реалізації стратегічних змін.

ДОДАТКИ

Додаток А

Характеристики регіонів України за напрямом «економічна та соціальна згуртованість»

Регіон	Місце регіону за напрямом	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу населення		Найвищий дохід населення у розрахунку на одну особу населення		Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення, у розрахунку на 10 тис. осіб наявного сільського населення	
		грн	місце за результатами оцінки	грн	місце за результатами оцінки	%	місце за результатами оцінки
Вінницька	4	46615	11	41411,2	11	71,0	4
Волинська	11	34310	19	35710,3	20	76,0	7
Дніпропетровська	5	75396	3	52167,9	2	114,3	15
Донецька	24	32318	21	22597,4	24	-	-
Житомирська	19	38520	15	39447,4	13	119,0	17
Закарпатська	3	25727	23	30930,5	23	37,0	1
Запорізька	2	59729	5	50518,1	3	74,0	5
Івано-Франківська	14	37220	17	36988,5	18	84,6	9
Київська	18	74216	4	48032,6	4	153,4	20
Кіровоградська	21	47469	10	38583,8	15	151,8	19
Луганська	25	14251	25	14077,3	25	-	-
Львівська	9	45319	12	41908,9	9	86,2	10
Миколаївська	13	50091	8	41608,6	10	100,9	12
Одеська	7	50159	7	46484,4	5	91,9	11
Полтавська	17	81145	2	44822,2	6	149,5	18
Рівненська	20	33958	20	36539,6	19	116,1	16
Сумська	23	41741	13	41998,4	8	174,0	21
Тернопільська	12	29247	22	32898,3	22	70,9	3
Харківська	22	57150	6	44662,3	7	181,1	22
Херсонська	10	36585	18	38001,5	17	74,1	6
Хмельницька	8	37881	16	4022,7	12	76,1	8
Черкаська	16	48025	9	38298,3	16	112,4	14
Чернівецька	6	23365	24	33099,0	21	44,2	2
Чернігівська	15	41726	14	38975,4	14	106,6	13
м.Київ	1	191736	1	111739,5	1	-	-

Джерело: Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/Reytingova-otsinka-za-2017-rik-prezentatsiyi-materiali.pdf>

Додаток Б

Характеристики регіонів України за напрямом «економічна ефективність»

Регіон	Місце регіону за	Індекс промислової продукції		Обсяг реалізованої промислової продукції		Індекс обсягу с/г продукції		Обсяг виробництва с/г на 100 га с/г угідь		Індекс будівельної продукції		Обсяг будівельних робіт на одного мешканця		Індекс споживчих ін	
		%	місце за результатами оцінки	грн	місце за результатами оцінки	%	місце за результатами оцінки	тис. грн	місце за результатами оцінки	%	місце за результатами оцінки	грн	місце за результатами оцінки	дол. США	місце за результатами оцінки
Вінницька	6	108,2	7	42344,0	10	96,0	18	1106,6	2	113,3	17	1971,1	9	113,0	3-5
Волинська	19	105,7	12	26066,9	19	104,4	7	810,9	11	99,0	23	1430,2	15	114,6	20-22
Дніпропетровська	2	100,1	19	129351,1	1	100,1	12	682,8	15	136,7	5	3009,4	6	112,8	2
Донецька	24	89,1	24	61266,9	5	102,2	10	418,1	23	105,3	21	760,0	24	115,9	25
Житомирська	4	109,5	4	30061,9	14	105,2	4	751,0	13	142,4	4	1246,3	18	113,0	3-5
Закарпатська	14	100,3	18	16540,8	23	99,1	13	932,4	8	150,7	2	1081,0	20	113,9	16-17
Запорізька	12	106,2	9	108484,8	3	96,8	17	448,2	22	132,7	9	1492,1	14	114,1	18
Івано-Франківська	3	112,0	2	34320,4	12	103,4	9	1182,5	1	134,4	7	1668,9	11	113,7	11
Київська	9	110,3	3	54070,3	7	93,5	19	940,6	6	122,3	13	3332,5	5	113,8	12-15
Кіровоградська	18	105,5	13	26501,9	18	86,1	23	574,1	19	166,5	1	1628,5	12	113,8	12-15
Луганська	25	69,0	25	10427,7	25	97,6	16	273,1	24	74,2	25	268,6	25	114,9	23
Львівська	5	106,0	11	32344,9	13	105,7	3	948,3	5	111,9	18	2478,8	7	113,0	3-5
Миколаївська	22	101,5	17	44525,0	9	90,7	20	487,2	21	116,5	15	2290,8	8	113,5	9
Одеська	13	112,2	1	22390,1	21	98,6	15	524,5	20	149,3	3	4737,2	2	114,6	20-22
Полтавська	10	98,9	21	111894,9	2	82,9	24	761,2	12	119,4	14	4037,0	3	113,1	6
Рівненська	16	109,3	5	29596,3	15	104,2	8	868,7	10	114,4	16	1347,6	17	115,0	24
Сумська	20	101,7	15	35923,7	11	100,3	11	690,8	14	98,2	24	1148,0	19	113,6	10
Тернопільська	11	108,5	6	18451,2	22	106,6	2	936,5	7	103,1	22	1494,0	13	113,3	7
Харківська	15	106,1	10	61762,0	4	90,5	21	639,4	16	122,9	12	3748,5	4	113,8	12-15
Херсонська	21	103,2	14	24737,9	20	98,9	14	599,6	18	134,6	6	961,0	22	114,4	19
Хмельницька	8	101,6	16	29448,6	16	109,7	1	920,5	9	127,2	11	1796,4	10	113,8	12-15
Черкаська	23	99,1	20	47191,7	8	88,1	22	995,9	4	108,9	20	1059,7	21	114,6	20-22
Чернівецька	7	106,7	8	11499,0	24	105,1	5	1000,9	3	109,1	19	1405,4	16	112,4	1
Чернігівська	17	96,5	22	27698,4	17	104,7	6	615,5	17	130,0	10	931,7	23	113,9	16-17
м.Київ	1	95,8	23	58968,7	6	-	-	-	-	133,0	8	8793,9	1	113,4	8

Джерело: Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2017 рік. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/Reytingova-otsinka-za-2017-rik-prezentatsiyini-materiali.pdf>

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Монографії:

7. Халілов А.Е. Сучасні технології економічної кібернетики в управлінні економічною системою регіону: монографія. / за ред. Халілова А.Е. Миколаїв: ФОП «Швець», 2018. 354с.

8. Халилов А.Э Проблемы возрождения морской отрасли Крыма и Севастополя: Коллективная монография / Под ред. Алексеевского В.С., Нагорского Ю.А. Севастополь. АНООВО «Севастопольская морская академия». 2015 г. с.176 (12 д.а.) (Особисто автору належить визначення факторів сприяння економічного зростання в регіоні – 2 д.а.).

Статті в наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

9. Халілов А.Е. Управління інноваційною орієнтацією розвитку регіону в національному господарстві. *Бізнес Інформ*. Харків, 2010. №10. С. 33-37. (0,32 д.а.) (*Ulrichsweb Global Serials Directory; Research Papers in Economics; PИHЦ; Index Copernicus; Directory of Open Access Journals; Academic Journals Database; Advanced Science Index; Open Academic Journals Index; GetInfo; BASE; WorldCat; SUNCAT Union Catalogue; COPAC Union Catalogue; Open Access Library; J-Gate; Академия Google; Research Bible*).

10. Халілов А.Е. Ділова активність регіону як фактор розвитку. *Бізнес Інформ*. Харків, 2011. №9. С. 67-70. (0,32 д.а.) (*Ulrichsweb Global Serials Directory; Research Papers in Economics; PИHЦ; Index Copernicus; Directory of Open Access Journals; Academic Journals Database; Advanced Science Index; Open Academic Journals Index; GetInfo; BASE; WorldCat; SUNCAT Union Catalogue; COPAC Union Catalogue; Open Access Library; J-Gate; Академия Google; Research Bible*).

11. Халілов А.Е. Планомірність трансформації інвестиційно-

інноваційного потенціалу соціуму регіону в системі національного господарства. *Культура народів Причорномор'я*. Сімферополь, 2014. №278. С.106-111. (0,82 д.а.) (Open Access Library; Академія Google; РИИЦ).

12. Халілов А.Е. Інноваційна конкурентоспроможність національного господарства. *Бізнес Інформ*. Харків, 2011. №8. С. 38-41. (0,72 д.а.) (Ulrichsweb Global Serials Directory; Research Papers in Economics; РИИЦ; Index Copernicus; Directory of Open Access Journals; Academic Journals Database; Advanced Science Index; Open Academic Journals Index; GetInfo; BASE; WorldCat; SUNCAT Union Catalogue; COPAC Union Catalogue; Open Access Library; J-Gate; Академія Google; Research Bible).

7. Халілов А.Е. Фінансовий механізм інноваційної стратегії. *Культура народів Причорномор'я*. Сімферополь, 2009. №157. С. 130-133. (0,9 д.а.) (Open Access Library; Академія Google; РИИЦ).

8. Халилов А.Э. Оптимизация управленческих решений несколькими проектами на рынке. *Современная наука: актуальные проблемы науки и практики. Серия: экономика и право*. Москва, 2017. №3. С. 40-46. (0,8 д.а.) (РИИЦ, Академія Google, Ulrichsweb).

9. Халилов А.Э. Структура принятия социально-экономических решений в национальном хозяйстве. *Современная наука: актуальные проблемы науки и практики. Серия: экономика и право*. Москва, 2018. №3. С. 80-84. (0,9 д.а.) (РИИЦ, Академія Google, Ulrichsweb).

10. Халілов А.Е. Статистична тенденція регіонів України. *Молодий вчений*. Херсон, 2018. № 10 (62). С.398- 402. (0,4 д.а.). (РИИЦ, ScholarGoogle, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus).

11. Халілов А.Е. Прийняття рішень у виробничій системі підприємств регіонів. *Міжнародний науковий журнал «ІНТЕРНАУКА»*. *Серія: «Економічні науки»*. Київ, 2018. №12 (20). С. 102-107. (0,9 д.а.). (РИИЦ; Polish Scholarly Bibliography; ResearchBib; Ulrichsweb Global Serials Directory; Google Scholar; Наукова періодика України; JOURNAL FACTOR; Bielefeld Academic Search Engine (BASE); Scientific Indexing Services; Electronic

Journals Library; InfoBase Index; International Institute of Organized Research; Open JGate; Cosmos Impact Factor; The Journals Impact Factor (JIF); CrossRef).

12. Халілов А.Е. Основні принципи теорії прийняття рішень в структурі розподільчої системи регіонів. *Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова: науковий журнал. Серія: Економічна наука.* Одеса, 2018. Том 23. Випуск 5(70). С.115-119. (0,9 д.а.). (*Index Copernicus International Journals Master List; Наукова електронна бібліотека eLIBRARY.RU; Google Академія; Ulrich's Periodicals Directory; Research Bible*).

13. Халілов А.Е. Оптимізація транзитивної структури логістики в економічній системі регіонів. *Причорноморські економічні студії. Науковий журнал.* Одеса, 2018. Випуск 35. Частина 2. С.101-106. (0,7 д.а.). (*Index Copernicus*).

14. Халілов А.Е. Діапазон прийняття рішень в економічній системі: вертикальний метод. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки».* Херсон, 2018. Випуск 32. С.137-140. (0,65 д.а.). (*Index Copernicus*).

15. Халілов А.Е. Діапазон прийняття рішень в економічній системі: горизонтальний метод. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. [Збірник наукових праць].* Ужгород, 2018. Випуск 22. Частина 3. С.85-88. (0,6 д.а.). (*Index Copernicus*).

16. Халілов А.Е. Статистика товарообігу регіонів в Україні. *Бізнес навігатор. [Науково-виробничий журнал].* Херсон, 2018. №5 (48). С. 120-153. (0,5 д.а.). (*Index Copernicus*).

17. Халілов А.Е. Статистика в національному господарстві. *Бізнес навігатор. [Науково-виробничий журнал].* Херсон, 2018. №4 (47). С. 55-60. (0,9 д.а.). (*Index Copernicus*).

44. Халілов А.Е. Статистика розподільчої системи регіонах. *Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського [Електронний науково-*

практичний журнал]. Київ, 2018. Том 29 (68). №6. С. 108-112. (0,5 д.а.). (*Index Copernicus*).

45. Халілов А.Е. Особливості формування логістичної системи в транзитивній структурі обміну в економіці регіону. *Європейський вектор*. Молдова, 2018. №1. С. 75-80. (0,7 д.а.). (*Index Copernicus*).

46. Халілов А.Е. Прохорчук С.В. Особливості формування ринкової інфраструктури в економічній системі. *Ефективна економіка. [Електронне наукове фахове видання]*. 2018. № 12. URL:[http: www.economy.nayka.com.ua/](http://www.economy.nayka.com.ua/) (0,6 д.а.). (*Index Copernicus*). (Особистий внесок автора: визначені економічні аспекти сучасної концепції формування ринкової інфраструктури в економічній системі – 0,4 д.а.).

47. Халілов А.Е. Статистика системи обміну в регіонах. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки»*. Харків, 2018. № 4. С. 384-393. (0,66 д.а.). (*Index Copernicus*).

48. Халілов А.Е. Статистика системи споживання в регіонах України. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки»*. Харків, 2019. № 1. С. 75-83. (0,8 д.а.). (*Index Copernicus*).

Статті в наукових фахових виданнях України:

49. Халілов А.Е. Сучасна інвестиційна активність України. *Економічні студії. [Науково-практичний економічний журнал]*. 2018. № 4 (22). С.90-93. (0,5 д.а.)

50. Халілов А.Е. Концептуальні основи сучасного прийняття рішень в економічній системі. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. [Електронний науково-практичний журнал]*. 2018. № 2 (11). С.25-30. (0,7 д.а.)

51. Халілов А.Е. Механізм управління в теорії прийняття рішень у виробничій системі країни. *Інфраструктура ринку [Електронний науково-практичний журнал]*. 2018. №23. С. 194-199. (0,6 д.а.).

52. Халілов А.Е. Ідентифікація проблеми економічним агентом. *Економіка та суспільство [Електронний науковий фаховий журнал]*. 2018. №19. С. 800-804. (0,6 д.а.).

Матеріали конференцій:

53. Халілов А.Е. Взаємозв'язок національної і світової економіки на сучасному етапі. *Підприємництво в Білорусі: досвід становлення і перспективи розвитку: матеріали 7 міжнародної науково-практичної конференції* (м.Мінськ, 20 квітня 2010 р.). Мінськ: БДПУ 2010. С. 180-181. (0,22 д.а.).

54. Халілов А.Е. Структурування кризових ситуації в системі державного управління. *Сучасні економічні процеси: Матеріали 3 міжнародної науково-практичної конференції* (м. Маріуполь, 01-02 жовтня 2009 р.) Ред. К.: В.О. Хорошко, В.Б. Дудикевич, А.С. Петров. Маріуполь, 2009. С. 7-10. (0,42 д.а.)

55. Халілов А.Е. Управління інноваційними процесами як фактор підвищення конкурентоспроможності національного господарства. *Інновації в бізнесі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м.Батумі, 16-17 квітня 2010 р.). Тбілісі: Видавництво «Універсал», 2010. С. 271-272. (0,38 д.а.)

56. Халілов А.Е. Управління в соціально-економічних системах. *Сучасні проблеми соціально-економ розвитку Росії, Казахстану, України та Білорусі: Матеріали 3 Міжнародної науково-практичної конференції «людина і суспільство: проблеми взаємодії»* (м.Саратов, 11 травня 2010 року). Під. Ред. С.Н. Макарової. Саратов: ІЦ «Наука», 2010. С. 90-93. (0,22 д.а.).

57. Халілов А.Е. Структуризація методичної та нормативно-правової бази інвестиційно-інноваційної діяльності. *Логістика і економіка регіонів: матеріали 5 Міжнародної науково-практичної конференції*, (м. Красноярськ, 2-3 березня 2010 р.). Красноярськ: Сиб.Держ.Аерокосміч.Ун-т., 2010. В 2 ч. С. 585-586. (0,25 д.а.)

58. Халілов А.Е. Інноваційний розвиток в системі управління елементами економіки. *Сучасна, наука, час. Взаємодія та взаємовплив: Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м.Харків, 20-22 листопада 2009 року). Харків, 2009. Ч. 2. - С. 69-70. (0,31 д.а.)

59. Халілов А.Е. Інноваційний підхід до управління сферою туристичних послуг. *Індустрія гостинності в країнах Європи. Матеріали 3 міжнародної науково-практичної конференції*. (м.Сімферополь, 4-6 грудня 2009 р.). Сімферополь: ВіТроПрінт, 2009. С 78-79. (0,34 д.а.)

60. Халілов А.Е. Проблемы комунікативного менеджменту в логістичних ланцюгах. *Логістика-євразійський мост: матеріали 9 Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Красноярськ, 15-16 травня 2014 р.). Красноярськ, Красноярський державний аграрний університет, 2014. С-426 (0,2 д.а.)

61. Халілов А.Е. Проблеми інституційних ловушок. *Проблема розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації»: збірник тез 16 Міжнародної практичної конференції аспірантів і студентів* (м.Сімферополь, 19-22 березня 2014 року). Сімферополь: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2014. С. 103 -104 (0,25 д.а.).

62. Халілов А.Е. Вплив економічних моделей на прогностичну діяльність держави. *Сучасна гуманітарна освіта: розвиток глобалізації в сучасній науці: Матеріали міжнародної наукової-практичної конференції* (м.Сімферополь, 23 квітня 2013 р. / під загальною редакцією І.М. Вороніна, Н.В. Крюкової). Сімферополь: ІТ «АРІАЛ», 2013. С. 81- 83 (0,32 д.а.).

63. Халілов А.Е. Управління економічною системою регіону: зарубіжний досвід. *Інституційний механізм зближення законодавчих норм між Україною та ЄС в період економічної кризи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Херсон, 01 червня 2016 р.). Херсон: МУБіП, 2016. С. 11-13. (0,3 д. а.).

64. Халілов А.Е. Процеси трансформації управління економічною системою регіону на прикладі країн ЄС. *Мости співробітництва та*

*дружби: Україна Німеччина: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції до «Дня Європи» в Україні (Херсон, 21 червня 2016 р.). Херсон: МУБіП, 2016. С. 28-30. (0,2 д. а.).*Халілов А.Е.

65. Халілов А.Е. Концептуальні підходи до управління економічною системою регіону. *Гармонізація міжнародного і національного законодавства до системи європейського права в глобальному економічному просторі: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (Херсон, 28 січня 2017 р.)* Херсон: МУБіП, 2017. С. 11-14. (0,3 д. а.).

66. Халілов А.Е. Інноваційний потенціал як інструмент управління інноваційним розвитком регіону. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (Херсон, 29 січня 2018 р.)* Херсон: ПВНЗ «МУБіП», 2018. С. 18-20. (0,3 д. а.).

67. Халілов А.Е. Регіональний маркетинг у системі управління економічним розвитком регіону. *Маркетингові орієнтири інноваційного розвитку економіки і міжнародний досвід: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (Херсон, 16 жовтня 2018 р.)* Херсон: ПВНЗ «МУБіП», 2018. С. 116-119. (0,3 д. а.).

68. Халілов А.Е. Маркетингові підходи управління економічною системою регіону. *Застосування маркетингових технологій управління туристичними підприємствами в умовах сучасного бізнес-середовища: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (Херсон, 19 жовтня 2018 р.)* Херсон: ХНТУ, 2018. С. 123-125. (0,3 д. а.).

69. Халілов А.Е. Трансформація управління економічною системою регіону на засадах процесів децентралізації. *Потенціал розвитку альтернативної енергетики: тенденції, напрями, ефективність: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (Херсон, 30 січня 2019 р.)* Херсон: ПВНЗ «МУБіП», 2018. С. 146-149. (0,3 д. а.).

